

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

KONYA AĞIZLARININ TEMATİK SÖZ VARLIĞI

SABİRE SİVRİKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ABDURRAHMAN ÖZKAN

KONYA-2024

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	SABİRE SİVRİKAYA		
	Numarası	21810701013		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	KONYA AĞIZLARININ TEMATİK SÖZ VARLIĞI			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

SABİRE SİVRİKAYA

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN KONYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	SABİRE SİVRİKAYA		
	Numarası	21810701013		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN		
Tezin Adı	KONYA AĞIZLARININ TEMATİK SÖZ VARLIĞI			

Çalışma, Derleme Sözlüğü'ndeki Konya ağızlarına ait söz varlığından hareketle oluşturulmuştur. Konya ağızları üzerine bilimsel ya da amatör pek çok çalışma yapılmıştır. Fakat Konya ağızlarının söz varlığını toplu hâlde ele alan tematik bir çalışma yoktur. Tematik çalışmalar, bir yörenin gelenek ve göreneklerini, yaşam biçimlerini, geçim kaynaklarını, bakış açılarını, değerlerini, gündelik yaşam öğelerini, deneyimlerini, kültürlerini, etnik yapılarını ve daha pek çok unsurunu derli toplu bir şekilde yansıtır. Araştırmanın amacı, Konya ağızlarının söz varlığını bir araya getirerek tematik bir sözlük oluşturmak ve Derleme Sözlüğü'nde dağınık hâlde bulunan söz varlığını tek bir çalışmada toplayıp Konya ağızlarının söz varlığını bir bütün olarak görebilmeyi sağlamaktır. Yapılan sınıflandırma Konya halkının yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini, doğa ile ilişkisini, geçim kaynaklarını, zaman algılarını ve daha pek çok unsuru yansıtmaktadır. Yazı dilinde tek bir karşılığı bulunan bazı kavramlar, Konya ağızlarında birden fazla sözcük ile karşılanmıştır. Bu da Türkçenin olanaklarını ve işlekliliğini göstermesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Tematik Söz Varlığı, Konya Ağızları, Derleme Sözlüğü

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	SABİRE SİVRİKAYA		
	Student Number	21810701013		
	Department	Türk Dili ve Edebiyatı / Türk Dili ve Edebiyatı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN		
Title of the Thesis/Dissertation	THEMATIC VOCABULARY OF KONYA DIALECTS			

The study was created based on the vocabulary of Konya dialects in the Compilation Dictionary. Many scientific and amateur studies have been conducted on Konya dialects. However, there is no thematic study that examines the vocabulary of Konya dialects as a whole. Thematic studies reflect the traditions and customs, lifestyles, livelihoods, perspectives, values, daily life elements, experiences, cultures, ethnic structures and many other elements of a region in a comprehensive manner. The aim of the research is to create a thematic dictionary by bringing together the vocabulary of Konya dialects and to gather the vocabulary scattered in the Compilation Dictionary in a single study and to be able to see the vocabulary of Konya dialects as a whole. The classification reflects the lifestyle of the people of Konya, their traditions and customs, their relationship with nature, their livelihoods, their perception of time and many other elements. Some concepts that have a single equivalent in the written language are given more than one word in Konya dialects. This is important in terms of showing the possibilities and functionality of Turkish.

Keywords: Thematic Vocabulary, Konya Accents, Compilation Dictionary

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	xviii
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ	xx
KISALTMALAR	xx
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma.....	1
1.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	1
1.1.2. Araştırmanın Kapsamı.....	1
1.1.3. Araştırmanın Yöntemi	1
1.1.4. Araştırmanın Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Konuyla İlgili Belli Başlı Çalışmalar.....	3
1.1.4.1. Tez Çalışmaları	3
1.1.4.2. Kitap Çalışmaları	4
1.1.4.3. Makale Çalışmaları	6
1.1.5. Araştırmada Karşılaşılan Sorunlar	7
1.1.6. Tablolar.....	8
1.2. Söz Varlığı	9
1.3. Konya Ağızları	12
1.3.1. Tez Çalışmaları.....	13
1.3.2. Kitap Çalışmaları.....	15
1.3.3. Makale Çalışmaları.....	16
1.4. Derleme Sözlüğü.....	18
2. İNCELEME.....	21
2.1. İsimler	21
2.1.1. Beden ile İlgili İsimler.....	21
2.1.1.1. İnsan Bedeni	21
2.1.1.1.1. Organlar	21
2.1.1.1.1.1. Organ İçin Kullanılan Kavramlar	21
2.1.1.1.1.2. Dış Organlar ve Bölümler.....	21
2.1.1.1.1.3. İç Organlar	23
2.1.1.1.1.4. Kemik ve Eklemler	24
2.1.1.1.1.5. Kafatasında Bulunan Organlar ve Bölümler.....	25
2.1.1.1.1.6. Cinsiyet/Üreme Organları.....	25
2.1.1.1.1.7. Kıllar ve İlgileri	26

2.1.1.1.1.8. Parmaklar	26
2.1.1.1.1.9. Dişler.....	26
2.1.1.1.1.10. Sinirler, Dokular, Bağlar	27
2.1.1.1.2. Vücut Salgıları, Dışkılar	27
2.1.1.1.3. Lekeler	28
2.1.1.2. Hayvan Bedeni.....	28
2.1.1.2.1. Organlar	28
2.1.1.2.1.1. Dış Organlar ve Bölümler.....	28
2.1.1.2.1.2. Hayvansal Yağlar, Dokular, Kemikler ve İlgileri.....	29
2.1.1.2.1.3. İç Organlar ve İlgileri.....	29
2.1.1.2.1.4. Kıllar	29
2.1.1.2.1.5. Cinsiyet/Üreme Organları.....	30
2.1.1.2.2. Vücut Salgıları, Dışkılar ve İlgileri.....	30
2.1.2.2.3. Lekeler	31
2.1.2. Hastalık ve Sağlık ile İlgili İsimler.....	31
2.1.2.1. Hastalık Anlamında Kullanılan İsimler	31
2.1.2.2. İnsan Hastalıkları	31
2.1.2.2.1. Bulaşıcı, Ateşli, Tehlikeli Hastalıklar	31
2.1.2.2.2. Cilt Hastalıkları (Yara, Çıban, İltihap, Kızartı, Kabartı).....	33
2.1.2.2.3. İç Organlardaki Hastalıklar.....	34
2.1.2.2.4. Ağrı, Sızı, Sancı	35
2.1.2.2.5. Sinir Hastalıkları	35
2.1.2.2.6. Öksürük, Aksırık.....	36
2.1.2.2.7. Kırık, Çıkık	36
2.1.2.2.8. Göz Hastalıkları	36
2.1.2.2.9. Boğaz Hastalıkları.....	36
2.1.2.2.10. Cinsel Hastalıklar.....	36
2.1.2.2.11. Ruhsal Hastalıklar	36
2.1.2.3. Hayvan Hastalıkları	37
2.1.2.3.1. Hayvan Hastalıkları Anlamında Kullanılan İsimler.....	37
2.1.2.3.2. Bulaşıcı ve Tehlikeli Hastalıklar	37
2.1.2.3.3. Şişlik, Yara, Çıban.....	37
2.1.2.3.4. Soğuk Algınlığı, Üşütme.....	38
2.1.2.3.5. Ağrı, Sızı, Sancı	38
2.1.2.3.6. Göz Hastalıkları	38

2.1.2.4. Bitki Hastalıkları.....	39
2.1.2.5. Sağlık, Tedavi	39
2.1.2.6. Yaşam, Ölüm, Ruh	40
2.1.3. Coğrafya, Yeryüzü Şekilleri ile İlgili İsimler.....	40
2.1.3.1. Kara Kütleleri	40
2.1.3.1.1. Dağ, Tepe, Tepecik, Seki, Engabeli Yer.....	40
2.1.3.1.2. Geçit, Boğaz, Patika, Vadi, Dere Yatağı	43
2.1.3.1.3. Çukur, Oyuk, Çöküntü, Uçurum.....	45
2.1.3.1.4. Ova, Delta, Plato, Açıklık	46
2.1.3.1.5. Yokuş, Bayır, Sırt, Yamaç, Eğimli Yer	47
2.1.3.1.6. Yol.....	48
2.1.3.1.7. Kıyı	48
2.1.3.1.8. Toprak, Toprak Parçası	49
2.1.3.1.8.1. Mil, Kum, Taş, Çamur	52
2.1.3.2. Su Kütleleri ve Su Kaynakları	54
2.1.3.2.1. Suyu Vasıflandıran İsimler.....	56
2.1.3.3. Buz Kütleleri.....	57
2.1.3.4. Coğrafi Yönler	57
2.1.3.5. Yer-Yön ve Mesafe Bildiren İfadeler.....	57
2.1.3.6. Doğa Olayları, Afetler.....	60
2.1.4. Gökyüzü ile İlgili İsimler	60
2.1.4.1. Hava Olayları, Meteoroloji.....	60
2.1.4.1.1. Rüzgâr, Yel, Kasırga, Fırtına, Hortum, Bora, Lodos, Şimşek, Yıldırım.....	60
2.1.4.1.2. Kar, Yağmur, Dolu, Kırağı, Sis	62
2.1.4.1.3. Hava Durumu.....	64
2.1.4.1.4. Sıcaklık, Soğukluk, Nem	64
2.1.4.1.5. Hava Olaylarının Etki Yaptığı Yerler	65
2.1.4.2. Gökyüzü, Gök Cisimleri.....	66
2.1.4.3. Karanlık, Aydınlık, Işık, Gölge	67
2.1.5. Zaman ile İlgili İsimler.....	67
2.1.5.1. Zaman Anlamında Kullanılan İsimler.....	67
2.1.5.2. Zaman İfadeleri.....	67
2.1.5.2.1. Öncelik-Sonralık İfade Eden İsimler	67
2.1.5.2.2. Anlık, Kısa Süreli Zamanı İfade Eden İsimler.....	68

2.1.5.2.3. Süreklilik İfade Eden İsimler	69
2.1.5.2.4. Zamanın Bir Bölümünü İfade Eden İsimler	69
2.1.5.2.5. Yemek Vakitleri.....	69
2.1.5.2.5.1. İnsanların Yemek Vakitleri.....	69
2.1.5.2.5.2. Hayvanların Yemek Vakitleri	69
2.1.5.2.6. Diğer Zaman İfadeleri.....	70
2.1.6. Gün, Ay, Mevsim, Yıl ile İlgili İsimler	70
2.1.6.1. Gün.....	70
2.1.6.1.1. Gün İçindeki Zaman Dilimleri.....	70
2.1.6.2. Ay	71
2.1.6.3. Mevsim	72
2.1.6.4. Yıl	72
2.1.7. Hayvanlar ile İlgili İsimler	72
2.1.7.1. Evcil Hayvanlar	72
2.1.7.1.1. Evcil Hayvan Anlamında Kullanılan İsimler.....	72
2.1.7.1.2. Ahır ve Ağıl Hayvanları	72
2.1.7.1.2.1. Ahır ve Ağıl Hayvanlarının Yavruları	73
2.1.7.1.2.2. Yaşlarına Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları	74
2.1.7.1.2.3. Fiziksel Özelliklerine Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları	76
2.1.7.1.2.4. Doğurganlık Özelliklerine Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları..	77
2.1.7.1.2.5. Çeşitli Vasıflarına Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları	78
2.1.7.1.3. Binek Hayvanları	79
2.1.7.1.3.1. Binek Hayvanlarının Yavruları	80
2.1.7.1.3.2. Yaşlarına Göre Binek Hayvanları	81
2.1.7.1.3.3. Çeşitli Vasıflarına Göre Binek Hayvanları	82
2.1.7.1.3.4. Fiziksel Özelliklerine Göre Binek Hayvanları.....	82
2.1.7.1.4. Kümes Hayvanları	82
2.1.7.1.4.1. Kümes Hayvanlarının Yavruları	84
2.1.7.1.5. Kedi, Köpek	84
2.1.7.1.5.1. Kedi, Köpek Yavruları	85
2.1.7.1.5.2. Fiziksel ve Diğer Özelliklerine Göre Kedi, Köpek.....	85
2.1.7.2. Yabani hayvanlar.....	85
2.1.7.2.1. Böcekler, Sinekler, Kurtlar	85
2.1.7.2.2. Kuşlar.....	89
2.1.7.2.3. Memeliler.....	92

2.1.7.2.4. Sürüngeñler	93
2.1.7.2.5. Kemirgeñler, Amfibiler	94
2.1.7.2.6. Suda Yaşayan Canlılar	94
2.1.7.3. Hayvan Toplulukları	95
2.1.7.4. Hayvanların Genel Vasıflarını Bildiren Söz Varlığı.....	95
2.1.7.5. Hayvancılık ile İlgili Sözcükler	97
2.1.7.6. Hayvan İlişkileri	97
2.1.8. Bitkiler ile İlgili İsimler	97
2.1.8.1. Otlar, Otsu Bitkiler.....	97
2.1.8.2. Meyveler	102
2.1.8.2.1. Üzüm, Üzüm Salkımı	102
2.1.8.2.2. Elma, Armut.....	104
2.1.8.2.3. Kavun, Karpuz, Kelek	105
2.1.8.2.4. Erik, Kayısı	105
2.1.8.2.5. Böğürtlen, Dut	106
2.1.8.2.6. Kiraz, Çilek	106
2.1.8.2.7. İncir.....	106
2.1.8.2.8. Diğer Meyveler	107
2.1.8.2.9. Meyveler İçin Kullanılan Nitelemeler	107
2.1.8.3. Sebzeler.....	107
Sebze Anlamında Kullanılan İsimler	107
Havuç, Pancar, Patates, Turp, Mantar	107
Pırasa, Soğan, Fasulye, Biber	109
Salatalık, Hıyar, Acur, Kabak	109
Domates	110
Limon.....	110
2.1.8.4. Tahıllar ve İlgileri	110
2.1.8.5. Ağaçlar	113
2.1.8.6. Çiçekler.....	116
2.1.8.7. Yaprak, Filiz, Sürgün, Tomurcuk, Boğum	118
2.1.8.8. Tohum, Çekirdek, Tane	120
2.1.8.9. Ekin.....	121
2.1.8.10. Baklagiller.....	122
2.1.8.11. Bitki Yemişleri, Sakızları	122
2.1.8.12. Fidan, Fide, Fidanlık, Fidelik.....	123

2.1.8.13. Orman, Çalılık, Yeşillik, Sazlık	124
2.1.8.14. Bazı Bitkilerin Tanelerini Taşıyan Kısımlar, Bitki Kabukları.....	124
2.1.8.15. Asma, Çubuk.....	125
2.1.8.16. Sarmaşık.....	125
2.1.8.17. Kamış, Saz, Yosun	126
2.1.8.18. Bitki Kökleri	126
2.1.8.19. Çalı, Diken	126
2.1.8.20. İlaç Olarak Kullanılan Bitkiler	127
2.1.8.21. Bitki Artıkları ve Atıkları	127
2.1.8.22. Diğer Bitkiler	128
2.1.9. Beslenme ile İlgili İsimler	129
2.1.9.1. Yiyecek, Azık Anlamında Kullanılan İsimler	129
2.1.9.2. Yemekler	129
2.1.9.3. Hamur İşleri	132
2.1.9.4. Yemiş, Çerez, Abur Cubur	135
2.1.9.5. Süt ve Süt Ürünleri	136
2.1.9.6. Et ve Et Ürünleri	138
2.1.9.7. Tatlılar	138
2.1.9.8. Çorbalar	139
2.1.9.9. İçecekler.....	140
2.1.9.10. Baharatlar.....	140
2.1.9.11. Haşlanmış Tahıllar	141
2.1.9.12. İkramlar.....	141
2.1.9.13. Yiyecek ve İçecek Artıkları, Atıkları	141
2.1.9.14. Hayvan Yiyecekleri	142
2.1.9.15. Diğer Yiyecekler.....	142
2.1.9.16. Yiyecekler İçin Kullanılan Nitelemeler	143
2.1.10. Araç-Gereç İsimleri	143
2.1.10.1. Araç-Gereç, Eşya, Nesne Anlamında Kullanılan İsimler	143
2.1.10.2. Mutfak, Sofra ve Yemek Yapmakta Kullanılan Araç-Gereçler.....	143
2.1.10.3. Dokuma Maddeleri ve Dokumacılıkta Kullanılan Araç-Gereçler ve İlgileri.....	157
2.1.10.4. Hayvanlar ile İlgili Araç-Gereçler	161
2.1.10.5. Evde Kullanılan Araç-Gereçler.....	165
2.1.10.6. Tarım İçin Kullanılan Araç-Gereçler	170

2.1.10.7. İnşaat ve Yapı Malzemesi ile İlgili Araç-Gereçler.....	177
2.1.10.8. Ağaçtan Yapılmış Araç-Gereçler.....	179
2.1.10.9. Kesici, Delici ve Ateşli Araç-Gereçler.....	180
2.1.10.10. Ateş Yakmak İçin Kullanılan Araç-Gereçler.....	181
2.1.10.11. Aydınlatma ve Dekor Amacı ile Kullanılan Araç-Gereçler.....	182
2.1.10.12. Tarla, Bağ ve Bahçelerde Kullanılan Araç-Gereçler.....	184
2.1.10.13. Araba ile İlgili Araç-Gereçler	185
2.1.10.14. Müzik Aletleri	185
2.1.10.15. Değirmencilikte Kullanılan Araç-Gereç İsimleri.....	186
2.1.10.16. Bebekler ve Çocuklar İçin Kullanılan Araç-Gereçler.....	187
2.1.10.17. Ürün, Eşya Koymak İçin Kullanılan Araç-Gereçler	188
2.1.10.18. Ulaşım ve Taşıma Amacı ile Kullanılan Araç-Gereçler.....	188
2.1.10.19. Kırtasiye ve Okul ile İlgili Araç-Gereçler.....	189
2.1.10.20. Ölçme Amacı ile Kullanılan Araç-Gereçler.....	189
2.1.10.21. Kuyu ile İlgili Araç-Gereçler	190
2.1.10.22. Avcılıkta Kullanılan Araç-Gereçler.....	190
2.1.10.23. İğne ve ile İlgili Araç-Gereçler ve İlgileri	191
2.1.10.24. Diğer Araç-Gereçler.....	191
2.1.11. Yapı, Yer, Mekân ile İlgili İsimler	192
2.1.11.1. İnsanların Kullandığı Mekânlar	192
2.1.11.1.1. Ev, Çadır.....	192
2.1.11.1.1.1. Evin Bölümleri.....	193
2.1.11.1.1.1.1. Evin İçinde Yer Alan Bölümler	193
2.1.11.1.1.1.2. Evin Dışında Yer Alan Bölümler	196
2.1.11.1.2. Bağ, Bahçe ve Tarlalarda Kullanılan Mekânlar	198
2.1.11.1.3. Kiler, Depo, Ambar	199
2.1.11.1.4. Avcılıkta Kullanılan Mekânlar	200
2.1.11.1.5. Semt, Sokak	201
2.1.11.1.6. Eğlence, Aktivite, Gezinti Yerleri	201
2.1.11.1.7. Hapis, Zindan	202
2.1.11.1.8. Memleket, Şehir	202
2.1.11.1.9. Yıkıntı, Harabe, Mezarlık	202
2.1.11.1.10. Ahır ve Ağılda İnsanların Kullandığı Mekânlar.....	202
2.1.11.1.11. Yapay Olarak Oluşturulan Su Kaynaklarının Olduğu Mekânlar	202

2.1.11.1.12. Yer ve Mekân Bildiren Diğer İsimler.....	203
2.1.11.2. Hayvan Barınakları, Yuvaları, Meraları.....	203
2.1.12. Giyim ile İlgili İsimler.....	206
2.1.12.1. Elbise, Çamaşır, Giyilecek Şey Anlamında Kullanılan İsimler	206
2.1.12.2. Giyecekler.....	206
2.1.12.2.1. Başörtüleri.....	206
2.1.12.2.2. Üst Giyim.....	208
2.1.12.2.3. Alt, İç Giyim	209
2.1.12.2.4. Ayak Giysileri	210
2.1.12.2.5. Aksesuarlar.....	212
2.1.12.2.5.1. Önlük, Kolluk	212
2.1.12.2.5.2. Atkı, Eldiven	212
2.1.12.2.5.3. Mendil.....	213
2.1.12.2.5.4. Şemsiye, Baston.....	213
2.1.12.2.5.5. Başlık, Sarık.....	213
2.1.12.2.5.6. Kemer.....	213
2.1.12.2.6. Kıyafet Detayları.....	213
2.1.12.3. Kumaşlar	214
2.1.12.3.1 İpek, Pamuk ve Yün Kumaşlar	214
2.1.12.3.2. Eskimiş Bez, Kumaş ve Yama	215
2.1.12.3.3. Deri	216
2.1.12.4. Ziynet Eşyaları, Takılar.....	216
2.1.13. Topluluk, Akrabalık, Soy, Komşuluk, Arkadaşlık ve İnsan İlişkileri ile İlgili İsimler	217
2.1.13.1. Yakınlık, Ortaklık, Komşuluk, Arkadaşlık.....	217
2.1.13.2. İnsan, Kadın, Erkek, Çocuk.....	218
2.1.13.3. Akrabalık.....	219
2.1.13.3.1. Kan Bağı ile Oluşmuş Akrabalık	220
2.1.13.3.2. Evlilik Yolu ile Oluşmuş Akrabalık	221
2.1.13.4. Hasımlık.....	222
2.1.13.5. Yabancı, El	223
2.1.13.6. İnsan Toplulukları	223
2.1.13.7. İnsanlar İçin Kullanılan Ünvanlar.....	224
2.1.14. Gelenek, Görenek ve Kültür ile İlgili İsimler.....	224
2.1.14.1. Gelenek, Görenek Anlamında Kullanılan İsimler.....	224

2.1.14.2. Düğün Kültürü	224
2.1.14.2.1. Armağanlar.....	225
2.1.14.2.2. Gelin Kıyafetleri	225
2.1.14.2.3. Yardımcı Kişiler	226
2.1.14.2.4. Çeşitli Eğlenceler, Adetler	226
2.1.14.2.5. Yemekler, İkramlar.....	227
2.1.14.2.6. Gelin ve Damat	227
2.1.14.3. Oyun Kültürü	228
2.1.14.3.1. Oyunlar	228
2.1.14.3.2. Oyuncaklar.....	229
2.1.14.4. Çoban Kültürü.....	230
2.1.15. Meslekler ve İşler ile İlgili İsimler	230
2.15.1. İşleri Vasıflandıran İsimler.....	234
2.1.16. Fiziksel Hareket ile İlgili İsimler.....	234
2.1.16.1. İnsanların Fiziksel Hareketlerini Bildiren İsimler	234
2.1.16.2. Hayvanların Fiziksel Hareketlerini Bildiren İsimler	235
2.1.17. Söz, Sohbet, Konuşma ile İlgili İsimler.....	236
2.1.17.1. Söz, Sohbet, Konuşma Anlamında Kullanılan İsimler	236
2.1.17.2. Kötü, Boş, Asılsız Söz, Sohbet ya da Konuşma	236
2.1.17.3. Eğlenme ve Eğlendirme Amacı Güden Söz, Sohbet ya da Konuşma	237
2.1.18. Ses ve Koku ile İlgili İsimler.....	237
2.1.18.1. Sesler.....	237
2.1.18.1.1. Sesleri Niteleyen İsimler.....	238
2.1.18.2. Kokular	238
2.1.19. Maddeler ile İlgili İsimler.....	239
2.1.19.1. Kimyasal Maddeler.....	239
2.1.19.2. Saf Maddeler.....	240
2.1.20. Metafizik ile İlgili İsimler	240
2.1.20.1. Doğaüstü Olaylar, İşler	240
2.1.20.2. Doğaüstü Varlıklar	240
2.1.21. Vasıf Bildiren İsimler	241
2.1.21.1. Kişilerin Fiziksel ve Bedensel Vasıfları.....	241
2.1.21.2. Kişiler İçin Olumsuz Anlamda Kullanılan Vasıflar	248
2.1.21.3. Kişiler İçin Olumlu Anlamda Kullanılan Vasıflar	264

2.1.21.4. Çocuk ve Bebekler İçin Kullanılan Vasıflar	269
2.1.21.5. İnsan ve Hayvan ya da İnsan ve Bitki İçin Ortak Kullanılan Vasıflar	270
2.1.21.6. Nesnelerin Vasıfları ile İlgili İsimler.....	270
2.1.22. Ziraat ile İlgili İsimler	271
2.1.22.1. Tarlalarda Tohum Ekme, Sulama Amacı ile Oluşturulan Bölümlere Verilen İsimler.....	271
2.1.22.2. Bağ, Bahçe ve Tarlalarda Kullanılan Tekniklere Verilen İsimler .	272
2.1.23. Renkler ile İlgili İsimler	272
2.1.24. Miktar, Hacim, Ölçü ile İlgili İsimler.....	273
2.1.25. Duygu, Davranış, Mizaç ile İlgili İsimler.....	278
2.1.26. Yüzey Şekilleri ile İlgili İsimler	281
2.1.27. Ticaret ve Ekonomi ile İlgili İsimler	282
2.1.28. Döküntü, Çöp ve İlgilerini İçeren İsimler	284
2.1.29. Din, İnanç ile İlgili İsimler	286
2.1.30. Su ve Atıkların Akışını Bildiren İsimler	287
2.1.31. Engel, Sınır, Set Bildiren İsimler	288
2.1.32. Hız Bildiren İsimler	289
2.1.33. Eskilik, Karmaşıklık, Dağınıklık, Düzensizlik ile İlgili İsimler.....	291
2.1.34. Güzel, İyi, Çirkin, Kötü Kavramları ile İlgili İsimler.....	292
2.1.35. Soru İfadeleri ile İlgili İsimler	293
2.1.36. Yardım, Bağış, Hediye ile İlgili İsimler	294
2.1.37. İz ya da İşaret Bildiren İsimler	294
2.1.38. Ateş ve İlgilerini İçeren İsimler.....	295
2.1.39. Durum, Hal, Tarz, Sebep Bildiren İsimler	296
2.1.40. Temizlik, Saflık, Sadelik ve Arılık ile İlgili İsimler.....	296
2.1.41. Sert, Kalın, Yumuşak Kavramları ile İlgili İsimler	297
2.1.42. Bir Olayın ve Olgunun Her Bir Tekrarlanışını, Zamanını veya Sırasını Bildiren İsimler.....	297
2.1.43. Dikiş, Nakış, Dokuma ile İlgili İsimler	298
2.1.44. Uygunluk, Rahatlık ile İlgili İsimler	298
2.1.45. Benzerlik, Eşitlik ile İlgili İsimler	298
2.1.46. Boş, Gereksiz Anlamında Kullanılan İsimler.....	299
2.1.47. Olasılık, Tahmin Bildiren İsimler.....	299
2.1.48. Kesinlik, Gerçeklik Bildiren İsimler	299
2.1.49. Yeni, Taze Kavramları ile İlgili İsimler	300

2.1.50. Hukuk, Yasa ile İlgili İsimler	300
2.1.51. Islaklık/Kuruluk ile İlgili İsimler.....	300
2.1.52. Yazı ve Yazılı Şeyler ile İlgili İsimler.....	301
2.1.53. Çıplaklık Bildiren İsimler.....	301
2.1.54. Netlik, Belirsizlik Bildiren İsimler	301
2.1.55. Geometri, Matematik ile İlgili İsimler.....	302
2.1.56. Görüntü Bildiren İsimler	302
2.1.57. Bilgi, Ders Anlamındaki İsimler	302
2.1.58. Avcılıkta Kullanılan Tekniklere Verilen İsimler.....	302
2.1.59. Soğukluk, Sıcaklık Bildiren İsimler	302
2.1.60. Diğer İsimler.....	303
2.2. Fiiller.....	306
2.2.1. Fiziksel Hareket ile İlgili Fiiller	306
2.2.1.1. İnsanlardaki Fiziksel Hareketler	306
2.2.1.2. Hayvanlardaki Fiziksel Hareketler	313
2.2.2. Fiziksel ve Bedensel Özellikler ile İlgili Fiiller (Doğum, Yaşayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma)	314
2.2.2.1. İnsan Bedeni	314
2.2.2.2. Hayvan Bedeni.....	318
2.2.3. Fiziksel Gereksinim ile İlgili Fiiller	319
2.2.3.1. İnsanlardaki Fiziksel Gereksinimler	319
2.2.3.2. Hayvanlardaki Fiziksel Gereksinimler	320
2.2.4. Cinsellik ile İlgili Fiiller	321
2.2.4.1. İnsanlarda Cinsellik	321
2.2.4.2. Hayvanlarda Cinsellik.....	321
2.2.5. Duygu ve Davranış ile İlgili Fiiller	322
2.2.6. Meslek, İş Bildiren Fiiller.....	336
2.2.6.1. Hayvan Bakımı ve İdaresi.....	336
2.2.6.2. Tarım, Bağ, Bahçe İşleri	338
2.2.6.3. Terzilik, Dikiş	338
2.2.6.4. Temizlik ve Düzenleme İşleri	339
2.2.6.5. Dokumacılık.....	339
2.2.6.6. Odunculuk, Avcılık, Tamir, Dericilik, Ayakkabıcılık, Boyacılık ve İnşaat.....	340
2.2.7. Bozulma, Eskime, Çürüme vb. Durumlar ile İlgili Fiiller.....	340

2.2.8. Toplama/Toplanma, Bir Araya Gelme/Getirme vb. Durumları Bildiren Fiiller	342
2.2.9. Beslenme ve Mutfak ile İlgili Fiiller	343
2.2.10. Akıl ve Zihin ile İlgili Fiiller	344
2.2.11. Gözetleme, Bekleme, Koruma, Sığınma Bildiren Fiiller	345
2.2.12. Meteoroloji, Gökyüzü ile İlgili Fiiller	346
2.2.12. Durum, Hâl ve Vaziyet Bildiren Fiiller	347
2.2.13. Çocuk ve Bebekler ile İlgili Fiiller	348
2.2.14. Ayırma/Ayrılma, Dağılma/Dağıtma vb. Durumları Bildiren Fiiller	349
2.2.15. Bitkiler ile İlgili Fiiller	350
2.2.16. Nesnelerin, İnsan Dışı Varlıkların Hareketleri ile İlgili Fiiller	350
2.2.17. Ateş ile İlgili Fiiller	351
2.2.18. Topluma Aykırı Olan İşler, Durumlar ile İlgili Fiiller	352
2.2.19. Hayvan Sesleri ile İlgili Fiiller	352
2.2.20. Yükselme, Artma ve Azalma Bildiren Fiiller.....	353
2.2.21. Beş Duyu Organı ile İlgili Fiiller.....	353
2.2.22. Evlilik, Düğün ile İlgili Fiiller.....	354
2.2.23. Erişme, Ulaşma, Tamamlama, Bitme/Bitirme, Yok Etme vb. Durumları Bildiren Fiiller	354
2.2.24. Kapatma, Örtme Gibi Durumları Bildiren Fiiller.....	355
2.2.25. Eğlence, Oyun, Spor, Müzik ile İlgili Fiiller.....	355
2.2.26. Zaman ile İlgili Fiiller	356
2.2.26.1. Zamanı Kullanma, Vakit Geçirme Bildiren Fiiller	356
2.2.27. Beğenme, Takdir, Uygunluk Bildiren Fiiller	356
2.2.28. Ortaya Çıkma, Vuku Bulma, Var Olma Bildiren Fiiller	357
2.2.29. Doğa ve Doğal Afetler ile İlgili Fiiller	357
2.2.30. Din, İnanç ile İlgili Fiiller.....	357
2.2.31. Maddi Durum Bildiren Fiiller	358
2.2.32. Seviye ve Ölçü Bildiren Fiiller.....	358
2.2.33. Şekil Değiştirme Bildiren Fiiller	358
2.2.34. Başlama Bildiren Fiiller	358
2.2.35. Yenilgi, Galibiyet Bildiren Fiiller	359
2.2.36. İletme Bildiren Fiiller	359
2.2.37. Çağırma, Seslenme Bildiren Fiiller	359
2.2.38. Hukuk, Yasa ile İlgili Fiiller.....	359

2.2.39. Benzerlik Bildiren Fiiller	359
2.2.40. Fiillerin Çekimli Şekilleri	360
2.2.41. Diğer Fiiller	360
2.3. Ünlemler, Bağlaçlar, Edatlar ve Ekler	361
2.3.1. Ünlemler	361
2.3.1.1. Duyguları Bildiren Ünlemler	361
2.3.1.2. Hayvanlar İçin Kullanılan Ünlemler.....	363
2.3.1.3. Onaylama Amacı ile Kullanılan Ünlemler.....	364
2.3.1.4. Gösterme, İşaret Etme Amacı ile Kullanılan Ünlemler	365
2.3.1.5. Olumsuzluk Bildiren Ünlemler.....	365
2.3.1.6. Emir Amacı ile Kullanılan Ünlemler	366
2.3.1.7. Çağırma, Seslenme Amacı ile Kullanılan Ünlemler	366
2.3.1.8. Korkutma Amacı ile Kullanılan Ünlemler.....	366
2.3.1.9. Özür Dileme Amacıyla Kullanılan Ünlemler	367
2.3.2. Bağlaçlar	367
2.3.3. Edatlar.....	367
2.3.4. Ekler	367
3. SONUÇ.....	368
4. KAYNAKÇA	374
5. DİZİN	378

ÖN SÖZ

Dil biliminin leksikoloji dalına giren söz varlığı, bir dilin sahip olduğu bütün zenginlikleri kapsar. Bir dilin söz varlığı, işlendiği toplumun ihtiyaçlarını, eğilimlerini, kültürlerini, yaşayışını, dünyaya bakışını içerip yansıtır. Başka bir deyişle söz varlığı kelimelerden ibaret olmayıp bütün bir toplumu her açıdan maddi ve manevi olarak kuşatan bir hazinedir.

Bu tez çalışmasında Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü’ndeki Konya ağızlarına ait söz varlığı ele alınmıştır. Çalışmanın hacmi gözetildiği için Konya ağızları ile ilgili diğer çalışmalar teze dâhil edilmemiştir. Çalışma “Giriş”, “İnceleme”, Sonuç”, “Kaynakça” ve “Dizin” bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; çalışmanın amacı, önemi, kapsamı, yöntemi, kuramsal çerçevesi ve çalışma sürecinde karşılaşılan sorunlar üzerinde durulmuştur. Daha sonra söz varlığı, Konya ağızları ve Derleme Sözlüğü hakkında bilgiler verilmiştir.

İnceleme bölümünde; Derleme Sözlüğü’nde geçen Konya ağızlarının söz varlığı, “İsimler”, “Fiiller” ve “Ünlemler, Bağlaçlar, Edatlar ve Ekler” olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. Öncelikle ana başlıklar belirlenmiş, sözcükler ihtiyaç oranında alt başlıklar ile genişletilmiş ve tematik olarak sınıflandırılmıştır. “İsimler” 60 başlık altında; “Fiiller” 41 başlık altında; “Ünlemler, Bağlaçlar, Edatlar ve Ekler” ise 4 başlık altında incelenmiştir. “İsimler” başlıklı bölüm çalışmanın en hacimli ve en çok malzeme içeren bölümüdür.

Sonuç bölümünde çalışmayla ilgili istatistiksel bilgi verilerek çalışma neticesinde dikkati çeken hususlar belirtilmiştir.

Kaynakça bölümünde yararlanılan kaynaklar sunulmuştur.

Dizin bölümünde ise sözcükler, alfabetik olarak sayfa numaraları ile birlikte verilmiştir.

Derleme Sözlüğü’nde geçen sözcükler tanımlı olmadıkları için bazı sözcüklerin anlamlarını değerlendirmek mümkün olmamıştır. Bazı sözcüklerin nesneyle mi, insanla mı veya insan dışı bir varlıkla mı ilgili olduğunu ve mecaz anlamda mı ya da gerçek anlamda mı kullanıldığını tespit etmekte zorluk çekilmiştir. Sınıflandırmada aksaklıklar -varsa- bu sebepten kaynaklanmıştır.

Farklı dönemlerde farklı bölgelerden gelerek Konya'nın çeşitli bölgelerine yerleşen Oğuz dışı Türk unsurları bulunmaktadır. Bu unsurlar Rumeli göçmenleri, Böğrüdilik göçmenleri, Kırım ve Köstence göçmenleri, Buhara göçmenleri, Romanya göçmenleri, Kafkasya göçmenleri, Sibiryaya göçmenleri, Haremeyn Yürükleri ve Başhüyük bölgesine yerleşen göçmenlerdir. Bunlardan Böğrüdilik göçmenleri Cihanbeyli, Başhüyük bölgesindeki aşiretler ise Sarayönü ilçesine bağlıdır. Konya'nın farklı bölgelerine yerleşmiş olan bu unsurlara ait söz varlığı da DS'de Konya ağızlarının söz varlığı içinde verilmiştir ve bunlar da çalışmaya dâhil edilmiştir.

Öncelikle tüm çalışmam boyunca benden desteğini ve kılavuzluğunu esirgemeyen, tezimin planlanmasında, yürütülmesinde büyük katkıları olan danışmanım Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yine her konuda bana yardımcı olan ve kıymetli vakitlerini ayıran Prof. Dr. Mehmet YASTI'ya, Prof. Dr. Talip DOĞAN'a ve Doç. Dr. Abdullah MERT'e teşekkür ve minnetimi özellikle belirtir; tüm eğitim hayatım boyunca bana maddi ve manevi şekilde destek olan kıymetli aileme ve eşime, bu zorlu süreçte bana destek olan sevgili arkadaşım Arş. Gör. Betül KARAKAŞ'a ve yüksek lisans öğretimim boyunca başarı bursu aldığım Türk Dil Kurumuna teşekkürü borç bilirim.

Sabire SİVRİKAYA

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

- ā:** uzun a
é: kapalı e (e ile i arası ses)
ē: uzun e
ḥ: gırtlak h'si
ī: uzun i
ñ: genizsi damak ünsüzü
ō: uzun o
ū: uzun u
ū: uzun ü

KISALTMALAR

- bk.:** Bakınız
DS: Derleme Sözlüğü

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma

1.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Konya ağızları üzerine bilimsel ya da amatör pek çok çalışma yapılmıştır. Fakat Konya ağızlarının söz varlığını toplu hâlde ele alan tematik bir çalışma yoktur. Tematik çalışmalar, bir yörenin gelenek ve göreneklerini, yaşam biçimlerini, geçim kaynaklarını, bakış açılarını, değerlerini, gündelik yaşam öğelerini, deneyimlerini, kültürlerini, etnik yapısını ve daha pek çok unsurunu derli toplu bir şekilde yansıtır. Araştırmanın amacı, Konya ağızlarının söz varlığını bir araya getirerek tematik bir sözlük oluşturmak ve Derleme Sözlüğü'nde dağınık hâlde bulunan söz varlığını tek bir çalışmada toplayıp Konya ağızlarının söz varlığını bir bütün olarak görebilmeyi sağlamaktır. Böylelikle araştırmacıların pek çok konuda çalışma yapmasına olanak sağlanacak, aynı temaya sahip sözcüklerin karşılaştırmalı bir şekilde incelenmesinin önü açılacak ve Konya ağızlarının ne kadar çeşitli olduğu okuyucuların dikkatine sunulacaktır.

1.1.2. Araştırmanın Kapsamı

Çalışma, Derleme Sözlüğü'nde yer alan Konya ağızlarının söz varlığını içermektedir. Derleme Sözlüğü'nde Akören, Akşehir, Altınekin, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çeltik, Çumra, Derebucak, Doğanhisar, Emirgazi, Ereğli, Güneysınır, Hadim, Halkapınar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Karapınar, Karatay, Meram, Sarayönü, Selçuklu, Seydişehir, Taşkent, Tuzlukçu ve Yalılıyük olmak üzere Konya'nın 27 ilçesine ait söz varlığı yer almaktadır. Fakat DS'de diğer dört ilçeye -Ahırlı, Derbent, Kulu, Yunak- dair söz varlığı mevcut değildir. Çalışmanın hacmi gözetildiği için Konya ağızlarına dair yapılmış diğer çalışmalar -tez, kitap, makale vb.- teze dâhil edilmemiştir.

1.1.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma modeli benimsenmiştir. Öncelikle Derleme Sözlüğü'ndeki söz varlığı taranmış ve bir araya getirilmiştir. Daha sonra sözcükler

tematik olarak sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma yapılırken öncelikle ana başlıklar belirlenmiş ve ilgili sözcükler başlıkların altına yerleştirilmiştir. Çalışma, ihtiyaç oranında alt başlıklarla genişletilerek tamamlanmıştır. Çalışmada şu yöntemler izlenmiştir:

1. Yazılışları aynı fakat anlamları farklı olan sözcükler, ayrı madde başı yapılarak bunlar roma rakamları (I, II, III vb.) ile gösterilmiştir. Örneğin,

avdalla (I): Alık, aptal. Sille (Selçuklu)

avdalla (II): Sağır, kekeme. Kayasu (Akören)

2. Çok anlamlı kelimelerin her anlamı aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamları ile belirtilmiştir. Örneğin,

gebeş (I): 1. Karnı şiş olan (kimse). Seydişehir 2. Kısa boylu, şişman, göbekli. Sille (Selçuklu)

3. Sözlerin derlenmiş olduğu yerler mahalle ya da köy ise, başına herhangi bir işaret konulmamış; ilçe ise, başına *, il merkezi ise - işareti kullanılmıştır. Ayrıca her mahalle ya da köyün bağlı bulunduğu ilçe parantez içinde belirtilmiştir:

abraş: Çilli ve çopur yüzlü, sarı saçlı, açık renk gözlü adam. Ortaca (Akşehir), *Akşehir, -Konya Merkezi

4. Çalışmada birden fazla başlık altına dâhil edilen sözcükler “**” ile gösterilmiştir. Örneğin “apalak” sözcüğü hem fiziksel bir özellik hem de olumlu bir nitelime bildirdiği için “Kişilerin Fiziksel ve Bedensel Vasıfları” ile “Kişiler İçin Olumlu Anlamda Kullanılan Vasıflar” başlıklarının her ikisinde de verilmiştir:

apalak:** Tombul, gürbüz, sevimli. *İlgın

5. Değişik söyleniş şekilleri bulunan bir sözcüğün yaygın olan şekli madde sonunda gösterilmiştir:

bici: Meme, meme başı. -Konya Merkezi *bk.* → *bicik*

6. İl statüsüne kavuşup Konya’dan ayrılan Karaman ili ile bu yerleşim yerine daha sonradan bağlanan mahalle ve köyler çalışmaya dâhil edilmemiştir.

7. Mahalle ve köylerin değişen isimleri ve ilçeleri ile ilçelerin eski adlarının bulunduğu tablolar okuyucuya açıklık getirmesi adına 1.1.6. numaralı başlık altına eklenmiştir.

1.1.4. Araştırmanın Konusuyla İlgili Kuramsal Çerçeve ve Konuyla İlgili Belli Başlı Çalışmalar

1.1.4.1. Tez Çalışmaları

- Akçeşme, F. (2019). *Karahanlı Türkçesinin Söz Varlığı*. [Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Altunay, N. (2017). *Süheyl ü Nevbahâr'ın Söz Varlığı Üzerine Tematik Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi].
- Aşkar, S. (2021). *Kazak Türkçesinde Evlilikle İlgili Söz Varlığı -Karahanlı Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ile Karşılaştırmalı-* [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Aysal, M. (2014). *Garipnâme'deki Ad ve Sıfatların Tematik İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Beyitoğlu, Y. K. (2021). *Karışık Dilli Eserlerin Söz Varlığı*. [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi].
- Biçer, Ü. (2021). *Türkiye Türkçesi Ağzlarında Ölüm Kavram Alanına Ait Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi].
- Çalışkan, Ö. (2022). *Konya'daki İş Yeri Adları Üzerine Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Değer, N. (2021). *Anadolu Ağzlarında Eskiçil Söz Varlığı* [Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi].
- Demirel, B. (2020). *Molla Nasreddin Dergisi'nde Söz Varlığı İncelemesi (1909)* [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi].
- Ersoy, M. (2019). *Hisarardı Mahallesi (Yatağan-Muğla) Ağzında Kavram Alanlarıyla İlgili Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi].
- Gökbudak, N. (2023). *Haydar Ergülen Şiirlerinde Tematik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi].
- Gül, Z. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi].
- Gümüş, A. (2021). *Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya'ya Mektuplar Adlı Eserinde Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi].

- Güneş, N. (2022). *Hakaslarda Mutfak Kültürü: Tematik Söz Varlığı İncelemesi* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Hasırcı, S. (2008). *Türkçenin Sözvarlığı Açısından Gazetelerin İncelenmesi (Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah)* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Inanch, F. (2023). *Aminullah Nail Khangeldi'nin "Türkistan Beyremi – Ergene Kun" Adlı Romanının Söz Varlığı Üzerine Tematik Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Kabadayı, O. (2020). *Kazak Türkçesinin At Koşum Takımlarıyla İlgili Söz Varlığı - Tarihî Karşılaştırmalı Bir İnceleme-* [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Kargın, H. (2021). *Sofçular Köyü Söz Varlığı (Araç/Kastamonu)* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Kıymık, S. (2019). *Uygur Halk Koşaklarında Tematik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi].
- Kızıllarslan, E. (2022). *Fethali Kaçar Lügati'nin Tematik ve Etimolojik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi].
- Kök Kaplan, N. (2020). *Denizli Yöresi Türkülerinin Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Saz, M. (2023). *Alî Şîr Nevâyî'nin Eserlerinde Tematik Söz Varlığı İncelemesi* [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi].
- Şenata, N. (2020). *Divânü Lugâti't-Türk'te Tematik Söz Varlığı ve Çok Anlamlılık Cilt 2* [Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi].
- Temel, D. (2020). *Memlûk-Kıpçak Türkçesindeki Sağlık ile İlgili Söz Varlığı Ve Kazakçadaki Durumu Üzerine Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi].
- Türkben, T. (2012). *Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi].
- Ukşal, C. (2019). *Uygur Halk Şarkılarında Tematik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi].
- Usta, M. (2021). *Türkçenin Yeme-İçme Kültürüyle İlgili Tematik Söz Varlığı* [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Ünal, A. (2024). *Muhibbî Divânı'nın Söz Varlığı ve Dizini* [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].

1.1.4.2. Kitap Çalışmaları

- Aksan, D. (2018). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Akyalçın, N. (2023). *Türkçe Söz Varlığı Üzerine*. İstanbul: Holistence Publications.
- Çiftçi, M. (2022). *Türkçe Öğretiminde Söz Varlığı Üzerine İncelemeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Derleme Sözlüğü*. (2019). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdem Nas, G. & Salan, M. (2019). *Bartın Ağzılarının Tematik Sözlüğü*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Genel Nüfus Sayımı Köyler Nüfusu*. (1937). İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi.
- Güner, G. (2017). *Resuli Sözlüğü'nün Türkçe Söz Varlığı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karadeniz, Y. (2022). *Ordu İli Söz Varlığı (Atasözü-Deyim-Mani-Ninni-Tekerleme-Bilmece-Masal)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Koçak, M. (2021). *Karay Türkçesi Ağzıları Tematik Söz Varlığı (Haliç-Lutsk, Kırım, Trakay)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Köylerimiz 1 Mart 1968 Gününe Kadar*. (1968) Ankara: Başbakanlık Basımevi D. S. İ.
- Kunos, I. (1896). *Kisázsiai Török Dialektusairól*. Budapeşte, 48 s.
- Oba, E. (2020). *Kazakçanın Tarihi Türk Lehçelerine Göre Söz Varlığı*. İstanbul: IQ Kültür Sanat.
- Parlak Kalkan, G. (2022). *Kilis Yöresi Söz Varlığı*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Sevinçli, V. (2020). *Adilcevaz Yöresi Söz Varlığı Dil İncelemesi*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Soydan, S. (2021). *Tarama Sözlüğü Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şirin, H. (2020). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Telli, B. & Bulduk, T. B. (2018). *Adıyaman İli ve Yöresi Ağzıları Söz Varlığı*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türkiye'de Meskûn Yerler Kılavuzu*. (1946). Cilt: 1, Seri: 2, Sayı: 2. Ankara Başbakanlık Devlet Matbaası.
- Uygur, C. V. (2007). *Denizli İli Ağız Sözlüğü: Yapı-Köken*. İstanbul: Denizli Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yeni Tabî Yer Adları 1977 Yeni, Eski ve İllere Göre Dizileri*. (1977), Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi. Seri: 3, Sayı: 1
- Yılmaz, K. (2021). *Yıldızeli'nin Söz Varlığı*. İstanbul: Akademik Kitaplar.

Zülfikar, H. (2015). *Söz Varlığı: Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

1.1.4.3. Makale Çalışmaları

- Baş, B. (2011). Söz Varlığı ile İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 29, 27-61.
- Cin, A. & Tokay, Y. (2012). Bengü Taşların Söz Varlığı ile Türkiye Türkçesi Ağızlarının Söz Varlığının Karşılaştırılması. *Turkish Studies*. Vol.: 7/1, 653-703.
- Durgut, H. (2005). Romanyalı Türk Sair Mehmet Niyazi'nin Sağış Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı Üzerine Yorumlar. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. 6, 108-119.
- Karaca, O. S. (2011). Çağdaş Türk Lehçelerinin Söz Varlığındaki Ortaklığa Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Turkish Studies*. Vol.: 6/1, 1379-1390.
- Karahan, A. (2009). İlk Türk Lehçeleri Sözlüğü: Dīvānu Luğāti't-Türk'te Lehçelerin Söz Varlığına Bir Bakış. *Turkish Studies*. Vol.: 4/4, 650-691.
- Öner, M. (2007). Ortak Türkçe Söz Varlığı Denemesi (Dede Korkut Fiilleri Üzerine). Tunca Kortantamer İçin. *Ege Üniversitesi Yayınları*: 6., 447-464. [ÖNER, Mustafa. (2011). Türkçe Yazıları. İstanbul: Kesit Yayınları, 283-300.]
- Öner, M. (25-30 Eylül 2007). K. K. Yudahin Sözlüğüne Göre Kırgızcanın Söz Varlığı. *II. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı*, Ankara. [Öner, Mustafa. (2011). Türkçe Yazıları. İstanbul: Kesit Yayınları, 341-350.]
- Öner, M. (7-8 Aralık 2006). Başkurtça Söz Varlığı Üzerine Notlar. *Cengiz Han ve Oğullarının İcraatlarının Türk Dünyasındaki Akisleri*, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul. [ÖNER, Mustafa. (2011). Türkçe Yazıları. İstanbul: Kesit Yayınları, 351-360.]
- Öner, Mustafa. (9 Ekim 2008). Bugünkü Kıpçak Türkçesi Ortak Söz Varlığı Denemesi-Seyfi Sarayı'nın Fiilleri Üzerine. Kazan Törki Lingvistika Mektebi: *Traditsiyeler hem Perspektivalar Uluslararası Konferansı*, Tataristan Bilimler Akademisi G. İbrahimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü, Kazan. [ÖNER, Mustafa. (2011). Türkçe Yazıları. İstanbul: Kesit Yayınları, 309-340.]
- Özbek, E. E. (2015). Türkiye'de "Söz Varlığı" Çalışmaları ve Bunlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Akademik Kaynak (Akad)*, Yıl: 3, C:3, S: 5 (Mayıs 2015), 23-38.
- Özşahin, M. (2013). Kıpçak Söz Varlığında Mevsimler. *Turkish Studies*. Vol.: 8/4, 1187-1196.
- Tunçel, H. (2000). Türkiye'de İsmi Değiştirilen Köyler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, Sayfa: 23-34.
- Yastı, M. & Aşçı, U. D. (2008). Derleme Sözlüğü'nde Kullanılan Gün Adları. *Turkish Studies*, 3/3, 102-128.

Yastı, M. (2016). Derleme Sözlüğü'nde Geçen Atasözü, Bilmecce, Hikâye ve Masal Türlerinin Adlandırma Şekilleri ve Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme. *SUTAD-SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 39, 213-227, e-ISSN 2458-9071.

1.1.5. Araştırmada Karşılaşılan Sorunlar

1. Derleme Sözlüğü 1932-1960 yılları arasında hazırlandığı için doğal olarak pek çok ilçenin, köyün ya da mahallenin ismi değişmiş ve bazı yerleşim yerleri ilçe olmuştur. Bu durum Derleme Sözlüğü'nden yararlanmayı zorlaştırmıştır. Değişiklerin birçoğu tespit edilip güncel şekli ile çalışmaya dâhil edilse de birçoğunu izlemek mümkün olmamıştır.

2. DS'de ilçesi belirtilmeden tek başına verilmiş yerler mevcuttur. Bu durumda köy ya da mahallenin güncel şekli bulduysa parantez içinde belirtilmiş; güncel ismi bulunamayanlar ise (?) ile gösterilmiş ve gerekçesi dipnotta ifade edilmiştir.

3. DS'de birden fazla ilçede aynı adda olan yerleşim yerleri mevcuttur. Birden fazla ilçede olan bu yerleşim yerleri bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Bu durumda yerleşim yerinin hangi ilçeye bağlı bulunduğu belirlenemediğinden “(?)” ile gösterilmiştir.

4. DS'de birbiri ile ilgisi olmayan yerleşim yerleri -Emirgazi *Bozkır- birbirine bağlı gösterilmiştir. Bu hatalar mümkün olduğunca düzeltilerek çalışmaya dâhil edilmiştir. Aynı zamanda DS'de harf hatalarına da sık rastlanmıştır.

5. Derleme Sözlüğü'nde geçen sözcükler tanımlı olmadıkları için bazı sözcüklerin anlamlarını değerlendirmek mümkün olmamıştır. Bazı sözcüklerin nesneyle mi, insanla mı veya insan dışı bir varlıkla mı ilgili olduğunu ve mecaz anlamda mı ya da gerçek anlamda mı kullanıldığını tespit etmekte zorluk çekilmiştir. Sınıflandırmada aksaklıklar -varsa- bu sebepten kaynaklanmıştır.

1.1.6. Tablolar

Aşağıda adı ya da ilçesi değişen yerleşim yerleri ile bazı ilçelerin yeni isimlerinin bulunduğu tablolar yer almaktadır.

Yerleşim Yerinin Adı	Yeni Adı	Bağlı Olduğu Eski İlçe	Bağlı Olduğu Yeni İlçe
Menlik	Çöğürlü		Akşehir
Botsa/Batsa	Güneydere	Çumra	Meram
Üskerles	Üstünler		Beşşehir
Atlandı	Atlantı		Kadınhanı
Egiste	Bağbaşı		Hadim
Alata	Balcılar	Hadim	Taşkent
Yenişehir	Yenice	Akşehir	Doğanhisar
Kazak	Gürsu		Tuzlukçu
Aşağı Homa	Aşağı Esence		Beşşehir
Gürnes	Altıntaş/Altuntaş		Akşehir
Dereköy/Dere	Bostandere		Seydişehir
Dorla	Aydoğmuş	Çumra	Güneysınır
Sivri	Orhaniye		Ilgın
Bulumya	Erenkaya		Meram
Nuzumla	Yaylacık		Seydişehir
Akait	Üçhüyük		Akşehir
Bermende	Savaş		Akşehir
Bisse/Bise	Çamlı		Akşehir
Manastır	Üzümlü		Beşşehir
Elmasun	Güneybağ	Çumra	Güneysınır
Dedekebir/Dedeköy/ Dede	Büyükdede		Ereğli
Çetmi		Hadim	Taşkent
Kaha	Köklüce	Akşehir	Tuzlukçu
Osmaniye	Kapaklı		Ilgın
Çeşmelizebir	Çeşmelisebil	Cihanbeyli	Sarayönü
Yeğren	Yenidoğan		Beşşehir
Arısama	Belkaya	Karapınar	Ereğli
Belviran	Belören/Sarioğlan		Bozkır
Çavuşçu	Çavuşçugöl		Ilgın
Afşar	Küçükavşar		Beşşehir
Detse	Yeşildere	Çumra	Meram
Karahüyük, Karayük	Karahöyük		Akşehir
Ararım	Gökçimen		Beşşehir
Çat	Çağlayan		Bozkır
Botsa	Güneydere		Meram
Bayafşar	Bayavşar		Beşşehir
Eğrigöz	Doğrugöz		Akşehir
Alkaran	Yenisu		Çumra
Durlaz	Yıldızlı		Ereğli
Balkanda/Balkandak	İmrenler	Kadınhanı	Hüyük
Hoyran	Gölyaka		Beşşehir
May	Kayasu	Çumra	Akören
Bulamaz	Akpınar		Selçuklu
İçeri	İçeriçumra		Çumra
Kızılviran	Kızılören		Meram
Şahviran	Şahören		Kadınhanı
Yendiğin	Yazlıca	Ilgın	Doğanhisar

Karaviran	Karaören	Karapınar	Emirgazi
Kisecik	Kesecik		Seydişehir
Akviran	Akören		Çumra
Akviran	Akören		Karapınar
Aladağ	Bademli		Hadim
Apsarı	Yazla		Akşehir
Maydos	Yenice		Altınekin
Kırligiret/Kırligeyret/ Kırligiyret	Tepe		Selçuklu
Gözlü		Kadınhanı	Sarayönü
İvriz		Ereğli	Halkapınar
Afşar		Hadim	Taşkent
Koraşı		Akşehir	Tuzlukçu
Gökpınar		Akşehir	Çeltik
Gezlevi/Gazlevi		Bozkır	Hadim
Karasınır		Çumra	Güneysınır
Gencek		Seydişehir	Derebucak
Başhüyük		Kadınhanı	Sarayönü
Alan		Çumra	Akören
Kireli		Beyşehir	Hüyük
Başköy		Kadınhanı	Doğanhisar
Bolay		Hadim	Taşkent
Ortakaraviran	Ortakaraören	Bozkır	Seydişehir
Türkmen		Karapınar	Ereğli
Ladik		Kadınhanı	Sarayönü
Aşağı Tuzlukçu		Akşehir	Tuzlukçu
Karaağa		Akşehir	Doğanhisar
Ayaslar		Ilgın	Doğanhisar
Göçeri		Beyşehir	Hüyük
Karahöyük		Karapınar	Emirgazi
Selki		Beyşehir	Hüyük
Çavuş		Beyşehir	Hüyük
Avdan		Bozkır	Akören
Çarıklar		Çumra	Meram
Çöğürlü		Akşehir	Tuzlukçu
Alibeyhüyüğü	Alibeyhüyüğü		Çumra

Eski İsim	Yeni İsim
Zanapa	Halkapınar
Pirlerkondu	Taşkent
Sultaniye	Karapınar
Zıvarık/Siverek	Altınekin
Saiteli/Saideli, Umrân-ı Hamidi	Kadınhanı

1.2. Söz Varlığı

Dil biliminin leksikoloji dalına giren söz varlığı, bir dilin sahip olduğu bütün zenginlikleri kapsar. Doğan Aksan söz varlığını, “bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin,

atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütün” (2018, s. 15) olarak; TDK Türkçe Sözlük ise “bir dildeki sözlerin bütünü; söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” (2023, s. 3023) şeklinde tanımlamıştır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bir dilin söz varlığı, işlendiği toplumun ihtiyaçlarını, eğilimlerini, kültürlerini, yaşayışını, dünyaya bakışını içerip yansıtır. Başka bir deyişle söz varlığı kelimelerden ibaret olmayıp bütün bir toplumu her açıdan maddi ve manevi olarak kuşatan bir hazinedir.

Söz varlığı ile ilgili yapılmış çeşitli çalışmalar vardır. Bu çalışmalar konuşma dili ve özellikle yazı dilinden hareketle oluşturulur. Yani “bir dilin, bir dönemin, bir lehçenin, belli bir türdeki eserlerin, bir metnin, bir yazarın, bir zümrenin söz varlığı üzerine incelemelerde bulunmak mümkündür” (Özbek, 2015, s. 5). Çalışmaların genelinde ortak bir yöntemin kullanılmadığı görülür. “Farklı amaçlarla yapılan çalışmalar, araştırmacıların birbirlerinden habersiz ve bağımsız hareket etmesi, yabancı ülkelerdeki çalışmalara olan bağımlılık, ekip çalışmalarındaki sınırlılıklar, disiplinler arası ilişkilendirmedeki eksiklikler, söz varlığı unsurlarının benimsenmesindeki ölçütler, hedef kitlenin belirlenmesi vb. faktörler bu durumun en önemli etkenleridir” (Baş, 2011, s. 28). Konuyla ilgili yapılan çalışmalar kabaca şu şekilde sınıflandırılabilir:¹

1. Tematik çalışmalar: Bu çalışmalar genel olarak bir eserin -roman, hikâye, sözlük vb.- ya da herhangi bir yerleşim yerine ait ağızların söz varlığı üzerine yapılan tematik sınıflandırmalardan ibarettir. Diğer bir deyişle yazı dili ve konuşma dilindeki verilerden hareketle oluşturulur. Tek bir konu üzerinde yapılmış tematik çalışmalar olduğu gibi (Güneş, 2022); pek çok konu etrafında oluşturulmuş bütüncül tematik çalışmalar da literatürde yer alır (Şenata, 2020).

2. Karşılaştırmalı çalışmalar: Genel olarak tarihî ve çağdaş lehçelerin söz varlığının ses, şekil ya da anlam bakımından karşılaştırılması ile oluşturulmuş çalışmalardır (Aytek, 2023).

¹ Konu hakkında daha geniş bilgi için bakınız: Özbek, E. E. (2015). Türkiye'de "Söz Varlığı" Çalışmaları ve Bunlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Akademik Kaynak (Akad)*, Yıl: 3, C:3, S: 5 (Mayıs 2015), 23-38.

3. Kelime grupları ile ilgili yapılmış çalışmalar: Bu gruptaki çalışmalar genel olarak bir eserde kullanılan kelime gruplarını içerir (Göztepe, 2019).

4. Dil bilgisi ögelerine yer veren çalışmalar: Bu çalışmalarda genel olarak sıfat, zamir, zarf gibi dil bilgisi ögelerinden hareketle sınıflandırma yapılır (Gümüş, 2021).

5. Söz varlığı ögelerini içeren çalışmalar: Doğan Aksan “Türkçenin Söz Varlığı” adlı çalışmasında söz varlığının ögelerini *temel söz varlığı*, *yabancı sözcükler*, *deyimler*, *atasözleri*, *ilişki sözleri (kalıp sözler)*, *kalıplaşmış sözler*, *terimler* ve *çeviri sözcükler* olarak sekiz alt gruba ayırmıştır (2018, 34). Bu sekiz alt gruptaki ögelerden hareketle oluşturulan çalışmalar da literatürde yer alır (Hasırcı, 2008).

6. Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla oluşturulmuş çalışmalar: Bu çalışmalarda temel söz varlığı ve sözcüklerin kullanım sıklığı belirlenmeye çalışılır (Göçen, 2016).

Söz varlığını ele alan çalışmalar arasında tematik olarak sınıflandırılmış çalışmaların sayısı diğer söz varlığı çalışmalarına nazaran daha az olsa da geçmişten bugüne çok önemli eserlerimizin tematik bir şekilde sınıflandırıldığı dikkati çekmektedir. Hatice Şirin, *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi* adlı kitabının amaç ve yöntem bölümünde *Ed-dürretü'l-Müdiyye fi'l-Lügâti't-Türkiyye*, *Bulgatü'l-Müşâtâk fi Lügâti't-Türk ve'l-Kıfçak*, *El-Kavânînü'l-Küllîyye li Zabti'l-Lügâti't-Türkiyye*, *Muhâkemetü'l Lügatayn*, *Fazlullah Han Lügati* gibi önemli eserleri örnek vermiş ve bu eserlerin kavram alanlarına göre tematik şekilde bölündüğünü belirtmiştir (2020, s. 25).

Hatice Şirin'in *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi* adlı eseri tematik çalışmalar arasında önemli bir yere sahiptir. Eserde toplam 103 yazıtın söz varlığı “Özel Ad Bilgisi”, Dil Bilgisi Ögeleri” ve “Adlar ve Fiiller” olmak üzere üç ana başlık altında tematik olarak incelenmiştir.

Doğan Aksan, *Türkçenin Sözvarlığı* adlı kitabında genel anlamda Türkçenin söz varlığını ve söz varlığına nelerin dâhil olduğunu ele alsa da yer yer sözcükleri çeşitli kavram alanlarına göre sınıflandırmıştır.

1.3. Konya Ağzları

İç Anadolu bölgesinde yer alan Konya, yüz ölçümü bakımından Türkiye’deki en geniş şehirdir. 31 ilçeye ev sahipliği yapmaktadır. Şehrin kuzeyinde Ankara; güneyinde Karaman, Antalya ve Mersin; doğusunda Aksaray ve Niğde; batısında ise Afyonkarahisar ve Isparta yer almaktadır. Geniş bir alana yayılan Konya iline dair pek çok bilimsel ya da amatör çalışma bulunmasına rağmen Konya ağızlarını toplu bir şekilde ele alan bir çalışma yoktur. Konya ağızı üzerine yapılmış çalışmalar genellikle Konya’nın bir mahallesini, köyünü, ilçesini kapsayacak nitelikte olup kısaca belli bölgelere odaklanmış çalışmalardır. Fakat son yıllarda özellikle lisansüstü çalışmalar ve makalelerde Konya ağızı daha detaylı olarak incelenmeye başlanmıştır. “Konya ağızlarına dair lisansüstü çalışmalar Gültekin (1994) ile başlamış, yaklaşık yirmi yıl devam ettirilmemiş, 2010’lu yıllardan itibaren tekrar başlamıştır” (Çıracı, 2019, s. 199).

Leylâ Karahan, *Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması* adlı kitabında Türkiye Türkçesi ağızlarını Doğu, Batı ve Kuzey olarak üç ana gruba ayırdıktan sonra bu grupları da kendi içerisinde alt ağız gruplarına ayırır. Batı grubu içerisinde yer alan Konya (Ereğli ve merkez ilçelerin bazı yöreleri hariç) ise dokuzuncu alt grupta yer almaktadır. Bu gruba Mersin de² (Tarsus hariç) dâhil edilmiştir. Karahan’ın Batı grubunun içerisinde yer alan dokuzuncu alt grup için belirttiği ayırt edici özellikler şu şekildedir: 1. Ünlü uyumları bu ağızlarda kuvvetlidir. 2. Damak ünsüzleri yanında neydena gelen “ö>ó, ü>ú değişmelerine çok az rastlanır. “ğ” ünsüzü de ince ünlüleri kalınlaştırmaz. 3. “çamur, yağmur” gibi kelimelerdeki yuvarlak ünlüler, bu ağızlarda düzdür (çamır, yağmır). 4. “k” ünsüzü, ince ünlülerin yanında boğumlanma noktasını orta damağa çeker (ekmek). 5. “g, ħ, ñ” ünsüzleri bu ağızlarda duyulan seslerdir (gız, yoh, deñiz). 6. “g” ünsüzü iki ünlü arasında sızıcılaşıp eriyerek hece kaynaşmasına sebep olur (bõn). 7. Teklik 2. şahıs iyelik ekinde, ilgi hâli ekinden sonra “ñ>y” değişmesi görülür (babayıñ). 8. Zamir kökenli 1. şahıs ve bildirme ekleri “-ın/-in, -ız/-iz”dir (gelirin, geliriz). 9. “-yorur/-yörür/-yuru/-yor/-yo” şimdiki zaman ekleri kullanılır (geliyoru). 10. Teklik 1. şahıs emir eki “-ayın/-eyin”dir (geleyin). 11. “-ınca/-

² Karahan, adı geçen eserde Mersin yerine İçel ifadesini kullanır. Eskiden İçel, Mersin’in merkezini ifade etmesine karşın güncel olarak artık kullanılmamaktadır. Bu sebeple burada İçel yerine Mersin ifadesi tercih edilmiştir.

ince” zarf-fiil ekinde ünlü daralması olmuştur (gelinci). Karahan, Konya ağzında, İçel ağzından farklı olan şu özellikleri de belirtmiştir: 1. İlk hecede “e>i” değişmesi (piynir, mindil, ziytin, çişme). 2. Orta hece ünlüsünün daralması hadiseleri yaygındır (masıyla, parıyla). 3. Geniş zaman ekinin r’si son seste düşebilir (geli). 4. “-ka, -ke” zarf-fiil eki oldukça işlektir (gelirke). 5. “-ki” aitlik ekinden önceki “-da/-de” ekinin ünlüsü uzun telâffuz edilir (zindandâki). Karahan ayrıca Konya merkez ilçesi ile Akşehir’in bazı yörelerinde ve İçel’de 8. grubun özelliklerini taşıyan ağızların bulunduğunu da ifade eder (Karahan, 2017, s. 177).

<https://tr.pinterest.com/pin/683562049688429480/>

Konya ağızlarına dair belli başlı çalışmalar şu şekildedir:³

1.3.1. Tez Çalışmaları

Akdağ Erdoğan, H. (2021). *Konya İli Kulu İlçesi Merkez ve Köyleri Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi].

³ Konya ağızları ile ilgili yapılan çalışmaları daha detaylı bir şekilde incelemek için bakınız: Çıracı, K. (2019). Konya ili ağızlarına dair bir bibliyografya denemesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. 4 (1), 176-201.

- Çavga, U. (2020). *Konya Ereğli İlçesi Belkaya Ağzı (Ses ve Şekil Bilgisi)* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Çeker, M. (2015). *Çumra Havalisi Yörükleri Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Çıracı, K. (2019). *Konya İli Karapınar İlçesi Ağzıları* [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Duran, K. (2019). *Konya'nın Hadim İlçesi Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Ekizoğlu, F. G. (2018). *Beyşehir ve Yöresi Ağzıları* [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi].
- Güdül, E. (2021). *Konya İli Karapınar ve Yöresi Ağız Özellikleri* [Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi].
- Gültekin, M. (1994). *Der Türkeitürkische Dialekt von Imrenler bei Konya* [Doktora Tezi, Johannes Gutenberg University].
- Kaplan, N. (2016). *Konya Derebucak İlçesi ve Çevresi Ağzıları Dil Özellikleri (İnceleme-Metin-Sözlük)* [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].
- Karaduman, M. (2021). *Saçıkara Yörüklerinin Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Kızıldağ, S. H. (2017). *Şereflikoçhisar-Kulu Yöresi Nogay Ağzı (Giriş-İnceleme-Metin-Seçme Sözlük-Ekler)*, [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi].
- Kocamaz, F. (2022). *Taşkent İlçesi Afşar Beldesi Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Kocamaz, İ. (2013). *Konya İli, Taşkent İlçesi Köyleri ve Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Namlı Köğçe, A. (2013). *Gölyaka Kasabası Ağzı Sözdizimi* [Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi].

- Polat, G. (2019). *Cihanbeyli Ağzları* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Sözer, B. (2017). *Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağı* [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi].
- Şahin, F. (2017). *Kadınhanı Ağı* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Tursun, A. (2020). *Akören Ağı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Yüksel, T. (2024). *Akşehir ve Yöresi Ağzları* [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi].

1.3.2. Kitap Çalışmaları

- Arısoy, M. (2017). *Bozkır Dedikleri... Dünü ve Bugünüyle Orta Toroslar'da Yaşam, Folklorik İnceleme, Fıkralar, Bozkır Sözlüğü*. Konya: Tebeşir Yayınları.
- Caferoğlu, A. (1994). *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzemeler II / Oyunlar, Tekerlemeler, Yanıltmacalar ve Oyun İstilahları / Konya, Isparta, Burdur, Kayseri, Çorum, Niğde Vilayetleri Oyunları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Gündüz, İ. (1980). *Bütün Yönleriyle Karapınar*. Konya: Kuzucular Ofset.
- Işık, A. (2020). *Konya Ağı ve Söz Dağarcığı*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi.
- Kişmir, C. (1962). *Konya Ağı Üzerine Bir Deneme*. Yeni Konya, 31 Mayıs. (Konya Yazıları'nda s. 502).
- Küçükbezirci, S. (1960). *İssız Yuvalar Konya Türküleri*. Konya: Umut Yayını, 100 s.
- Maksimov, V. A. (1867). *Opit izslédovanija tyurskich dialektov v Chudavendigarë i Karamanii*. St. Petersburg, 99 s.
- Oğuz, Z. (1997). *Gelenekleriyle Görenekleriyle Konya Dağ Köyleri*. Konya: Dizgi Yayınevi, 80 s.
- Özkafa, A. (2010). *Gonya Kitabı*. Konya: Memleket Gazetesi Yayınları.

Sakaoğlu, S. (2012). *Konya Ağzı Üzerine Araştırmalar*. Konya: Kömen Yayınları.

Sakaoğlu, S. ve Alptekin, A. B. (1999). *Konya'da Halk Edebiyatı / Millî Mücadele'den Günümüze Konya (1915-1965) Cilt: 1*. Konya: T.C Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, 353-372.

1.3.3. Makale Çalışmaları

Akalın, M. (1985). Böğrüdelik Tatar Ağzı. *Marmara Üniversitesi Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, S. 1, s. 55-10.

Alışar, F. (1995). Divan-ü Lügat it Türk'de Geçen ve Konya Yöresi Çiğil Türkleri Ağzında Kullanılan Kelimeler. *İçel Kültürü*, Yıl: 9, S. 37, Ocak, s. 33-34. 34.

Aşçı, U. D. (2016). Bozkır Ağzında Görülen Bazı Şekil Bilgisi (Morfoloji) Özelliklerine Dair. *Selçuk Üniversitesi Türkiyet Araştırmaları Dergisi*, Güz 2016; (40): 177-193. 63.

Ataizi, E., Sözer, D-B. (2017). Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağzı. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış 2017, No. 16, s. 191-209.

Ayva, A. (2002). Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzında Kullanılan Bazı Kelimeler. *Türk Dili*, 2002 / II (609), Eylül, 742-753. 43.

Ayva, A. (2002). Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzından Derlemeler. *Erciyes*, (299), Kasım, 13-15. 44.

Ayva, A. (2003). Konya Dağ Köyleri Ağızlarından Derlemeler. *Yeni İpek Yolu / Konya Kitabı VI*, Konya, 273-280.

Ayva, A. (2003). Mehmet Ali Köyü (Güneysınır / Konya) Ağzında Kullanılan Fiillere Ekler. *Belleten II*, 39-56.

Bülbül, Ö. (2023). Hüyük (Konya) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 201-214.

Caferoğlu, A. (1967). Akhisar ve Cihanbeyli Ağızları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1967*, 1-38; Cihanbeyli: 1-2, 28-38.

- Cengiz, H. (1973). Ilgın'da Atasözleri ve Deyimler. *Türk Folklor Araştırmaları*, 14 (285), Nisan, 6625-26.
- Çıracı, K. (2019). Konya İli Ağızlarına Dair Bir Bibliyografya Denemesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 176-201.
- Doğan, T. (2018). Konya Yerli Ağzında Odaksıl Şimdiki Zaman İşaretleyicileri. *Türk Dünyası*, S. 45, s. 55-75.
- Gültekin, M. (2007). Bozkır Ağzıyla İlgili Bazı Tespitler. *Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu / 12 Kasım 2007*, Konya, 285-288.
- Işık, A. (2005). Kadim Türkçenin Konya Ağzında Yaşayan Sesleri. *Cönk*, 1 (3), Ocak, 23.
- Kişmir, C. (1966). Konya Ağzından Örnekler. *Türk Folklor Araştırmaları*, 10/199 (1966): 3895.
- Kuş, A. (2005). Konya Ağzı ve Bir "Gonyalıca Sözlük" Denemesi. *Yeni İpek Yolu / Konya Kitabı VIII*, Konya, 123-136.
- Küçükballı, F. N. (2016). Bozkır (Konya) Ağzından "Derleme Sözlüğü"ne Katkılar. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır (6-8 Mayıs 2016) Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:9, 643-658. 62.
- Küçükballı, F. N., Yastı, M. (2015). Sarayönü Yörük ve Türkmen Ağızlarının Belirgin Dil Özellikleri. *Tarih, Kültür, Sanat, Turizm ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü (24- 26 Ekim 2014 Konya) Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:8, 453-484.
- Küçükbezirci, S. (1960). Konya Atasözleri ve Deyimleri. *Türk Folklor Araştırmaları*, 6 (134), Eylül, 2233-2234.
- Odabaşı, S. (1996). Konya'dan Çizgiler / Konya Ağzı ve Gonyalıca. *Yeni Konya/Kırkambar*, 29 Haziren, 6 Temmuz, 13 Temmuz, 20 Temmuz.

- Önder, M. (1963). Konya Ağzı Üzerine Çalışmalar. *Türk Folklor Araştırmaları*, 8 (169), Ağustos, 3146.
- Özalp, İ. (1960). Derlemeler: Bozkır'da Deyişler. *Türk Folklor Araştırmaları*, 6 (126), Ocak, 2066.
- Özkan, A., Yastı, M., Yanar B. (2016). Bozkır Ağzının Ses Özellikleri. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır (6-8 Mayıs 2016) Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:9, 591-614.
- Sakaoğlu, S. (1974). Konya ve Tokat Bedduaları. *Türk Folklor Araştırmaları*, 15/297 Nisan, s. 6958.
- Sakaoğlu, S. (1988). Konya İl Merkezinde Tespit Edilen Bazı Kelimeler Üzerine. *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1988 (26 Eylül 1988- 3 Ekim 1988)*, Ankara, 357-362.
- Sakaoğlu, S. (2007). Konya Ağzında Kullanımdan Düşmeye Başlayan Bazı Fiiller. IV. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı 2000*, Ankara, 1575-1587.
- Uysal, İ. N. (2017). Kuzören (Konya-Bozkır) Köyü Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar 2017, No. 14, s. 79-85. 64.
- Yavuz, M. (1986). Kıbrıs Ağzı ile Konya Ereğli Ağzlarındaki Ortak Özellikler. I, *Yeni Kıbrıs*, (Lefkoşa), 3 (6), Mart; II, 3 (7), Nisan.
- Yıldırım, F. (2013). Çayhan (Ereğli/Konya) Ağzı Üzerine Gözlemler. VI. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 4665-4684.

1.4. Derleme Sözlüğü

Derleme Sözlüğü iki büyük derlemeden oluşmuştur. İlk derleme 1932-1934 yılları arasında yapılmış ve 6 ciltlik Söz Derleme Dergisi oluşturulmuştur. İkinci derleme ise 1952-1959 arasında yapılmıştır. İkinci derleme, birinci derlemeden daha

fazla malzeme içermektedir. Daha sonra bu iki derleme birleştirilmiş ve 6. ciltlik Derleme Sözlüğü ortaya çıkmıştır.

Eserdeki Türkçe ya da Türkçeleşmiş sözcükler, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde halk ağzından gönüllü kimseler aracılığıyla derlenmiştir. Eserin oluşturulmasındaki amaç, halk ağzında kullanılan malzemenin yazı diline aktarılmasıdır. Gönüllü kimseler 600.000'den fazla fişi Türk Dil Kurumu'na göndermiştir. İlk derlemeye dört beş bin kadar; ikinci derlemeye ise 917 gönüllü katılmıştır. Toplanan fişlerin bir sözlük hâline gelmesine yön veren kişi Ömer Asım Aksoy'dur.

Eserde kullanılan yöntem kısaca şöyledir:

1. Eserde sözcükler alfabe sırasına göre düzenlenmiş ve her sözcüğün anlamı ya da anlamları verildikten sonra derlendiği yerleşim yeri madde sonunda belirtilmiştir.

2. Farklı yerlerde kullanılan bir sözcüğün değişik şekillerinden yaygın olanı madde başı olarak alınmış, diğer şekilleri ise [] içinde gösterilmiştir.

3. Madde başlarında dört ses, “é, ħ, ñ, -”⁴ fonetik işaretleri ile gösterilmeye çalışılmıştır.

4. Yazılışları aynı fakat anlamları farklı sözcükler roma rakamları ile gösterilmiştir.

5. Çok anlamlı kelimelerin her anlamı aynı madde içinde “1., 2., 3. vb.” şeklinde belirtilmiştir.

6. Bazı sözcükler italik harfler kullanılmak suretiyle verilen örneklerle tanımlanmıştır.

7. Sözcüklerin derlendiği yerler () ile gösterilip derleme yeri köy ise işaret kullanılmamış, ilçe merkezi ise *; il merkezi ise - işareti ile belirtilmiştir.

8. İl adları için kısaltmalar kullanılmıştır.

⁴ DS'de “-” işareti uzunlukları göstermek için kullanılmıştır.

9. Aynı il içinde birkaç yerde kullanılan bir sözcük virgül ile ayrılmıştır. Farklı illerde kullanılan bir sözcük ise iller arasına noktalı virgül konulmuştur.

Derleme çalışmalarına Konya'dan Osman Nedim Tuna dâhil olmak üzere 21 gönüllü katılmış ve toplamda 17.020 adet fiş Türk Dil Kurumuna gönderilmiştir.

Konya'nın Akören, Akşehir, Altınekin, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çeltik, Çumra, Derebucak, Doğanhisar, Emirgazi, Ereğli, Güneysınır, Hadim, Halkapınar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Karapınar, Karatay, Meram, Sarayönü, Selçuklu, Seydişehir, Taşkent, Tuzlukçu ve Yalıhüyük ilçelerinden sözcükler derlenmiştir.

2. İNCELEME

2.1. İsimler

2.1.1. Beden ile İlgili İsimler

2.1.1.1. İnsan Bedeni

2.1.1.1.1. Organlar

2.1.1.1.1.1. Organ İçin Kullanılan Kavramlar

halat (I): Organ. *Ereğli

san (II): Organ, vücudun bir parçası. Başhüyük (Sarayönü)

uyatlık: Gizlenen organlar, şeyler. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.1.1.1.2. Dış Organlar ve Bölümler

bıkın: Omurga, bel. -Konya Merkezi

bici: Meme, meme başı. -Konya Merkezi *bk.* → *bicik*

bicik: Meme, meme başı. Hamza (?)⁵, *Altınekin, Sille (Selçuklu) *Bozkır, Sadıkhacı (Beyşehir), *Sarayönü, Yeşildere (Meram), Hatıp⁶ (Meram), *Ereğli, *Akşehir, Belkaya (Ereğli), Atlantı (Kadınhanı)

bögür: Böğür. Belekler (Ilgın), Çayhan (Ereğli), *Seydişehir

capgak: But. Başhüyük (Sarayönü)

cavur: Kalça. Başhüyük (Sarayönü)

celke (I): Ense. -Konya Merkezi

cukga:** Hayvan ve insan memesi. Başhüyük (Sarayönü)⁷

çekin (III): Omuz. -Konya Merkezi *bk.* → *çiğın*

çenet (II): Kalça. -Konya Merkezi

çın, çıñ: Omuz. Çamlı (Akşehir) *bk.* → *çiğın*

⁵ Hamza, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

⁶ Hatıp Mahallesi'nin eski adı "Hatıp" olup DS'de de bu şekilde yer almaktadır. Çalışmada güncel kullanımı olan "Hatıp" şekli tercih edilmiştir.

⁷ Çalışmada birden fazla başlık altına dâhil edilen sözcükler "***" ile gösterilmiştir.

çiğın: Omuz. Yıldızlı (Ereğli), *Seydişehir, Afşar (Taşkent), *Bozkır, İvriz (Halkapınar), Kolukısa (Kadınhanı)

çiğni: Omuz. *Ereğli, Çeşmelisebil (Sarayönü) *bk.* → *çiğın*

çini: Omuz. -Konya Merkezi *bk.* → *çiğın*

dal (I): 1. Omuz, omuz başı. -Konya Merkezi 2. Kol. *Bozkır 3. Arka, sırt. -Konya ilçe ve köyleri

dös: 1. Göğüs, bağır. -Konya ilçe ve köyleri 2. Kucak. *Ereğli

emcek (I): Meme. -Konya Merkezi

emcik -1: Meme. Akçalar (Seydişehir), -Konya Merkezi *bk.* → *emcek (I)*

gıdık: Çene altı, gerdan. *Hadim, -Konya Merkezi

guvvurt: Avurt. Başhüyük (Sarayönü)

imbaş: Omuz. Başhüyük (Sarayönü)

kol ayaz: El ayası, avuç içi. Başhüyük (Sarayönü)

kökrek: Göğüs, bağır. Başhüyük (Sarayönü)

panaz: Avuç. *İlgın

pöç: Kuyruk sokumu. -Konya Merkezi

süğsük: Boyun, boğaz. -Konya Merkezi

süğsün: Ense. -Konya Merkezi *bk.* → *süksün*

süksün: Ense. -Konya ilçe ve köyleri

süsgün: Ense, boyun. Aziziye (Ereğli) *bk.* → *süksün*

tamak: 1. Gerdan. Başhüyük (Sarayönü) 2. Boğaz. Başhüyük (Sarayönü)

tas: Arka. *Karapınar

uç: Avuç. Başhüyük (Sarayönü)

yaarnı: Sırt. *Ereğli *bk.* → *yağırnı*

yağır (I): Sırt. *Bozkır *bk.* → *yağırnı*

yağırnı: Sırt. -Konya Merkezi

yağrı: Sırt. *Ereğli *bk.* → *yağırnı*

yağrın: Sırt. *Hadim *bk.* → *yağırnı*

2.1.1.1.1.3. İç Organlar

bavur: Karaciğer. Argıthanı göçmenleri (Ilgın)

boğurdak (I): Gırtlak. Argıthanı (Ilgın)

boğurtlak: Gırtlak. -Konya Merkezi *bk.* → *boğurdak (I)*

bödelek: Böbrek. *Ereğli

cürek: Yürek. Başhüyük (Sarayönü)

gursak: Mide. Akçalar (Seydişehir)

höğürtlek: Gırtlak. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *hümürtlek*

hudede:** Yürek (tavuk ya da insanlarda). Akçalar (Seydişehir)

hümürtlek: Gırtlak. *Altınekin, -Konya Merkezi

imik: 1. Beyin. Çeşmeli (Cihanbeyli) **2.** Gırtlak. Kolukısa (Kadınhanı)

kavuk:** Sidik torbası (insan ve hayvanlarda). -Konya Merkezi

kıbit: Karın. Başhüyük (Sarayönü)

kursak: Yürek, kalp. *Beyşehir

mıyı: Beyin. Başhüyük (Sarayönü)

öpge: Karaciğer ve akciğer. Başhüyük (Sarayönü)

öykün: Akciğer. -Konya Merkezi

özek: 1. Gırtlak. *Altınekin, Yazlıca (Doğanhisar), -Konya Merkezi **2.** Yemek borusu.
Yazlıca (Doğanhisar)

sokuriçeği: Kör bağırsak. Başhüyük (Sarayönü)

sokurtüyün: Apandisit. Başhüyük (Sarayönü)

uykuluk: Dalak. -Konya Merkezi

ümük -1: Soluk borusu, gırtlak. -Konya ve köyleri

2.1.1.1.4. Kemik ve Eklemler

bıkanak: Ayak, bilek, diz eklemi. *Hadim

can tahtası: Göğüs kemiği. Güneydere (Meram), Hatıp (Meram)

çık: Aşık kemiğinin çukur tarafı. -Konya Merkezi

çına: Dirsek. Başhüyük (Sarayönü)

dalak: Aşığın çukur olmayan tarafı. -Konya Merkezi

ekek: İki çene kemiğinin birleştiği yer. -Konya Merkezi

fiğla (II): Kalça kemiği. Bostandere (Seydişehir)

fileke (I): Kürek kemiği. Yazlıca (Doğanhisar)

fili (I): Kol ya da bacak kemiklerinin çıkıntıları, kenetleri. Yazlıca (Doğanhisar)

homa kemiği: Kalça kemiğinin uç kısmı. Sille (Selçuklu)

homaca: Kalça kemiği, uyluk kemiği. Altuntaş (Akşehir)

hot: Kalça kemiği. -Konya Merkezi

inçik: Ayak bileği. Başhüyük (Sarayönü)

kazak (II): Aşığın düz yanı. -Konya Merkezi

kile (II): Çukur ve tümsek taraf belli olmayan aşık kemiği. -Konya Merkezi

öğürge: Kaburga kemikleri. -Konya Merkezi

süyek: Kemik. Başhüyük (Sarayönü)

şemik: 1. Ayak bileği kemiği. Tepe (Selçuklu) **2.** Eklem. Sille (Selçuklu)

şimik: Kaval ve incik kemiklerinin alt bölümleri. -Konya Merkezi

tök (I): Aşığın tümsek yanı. -Konya Merkezi

zencirkemiği: Bel kemiği. -Konya Merkezi

2.1.1.1.1.5. Kafatasında Bulunan Organlar ve Bölümler

alın kabağı: Alnın ortası, iki kaşın arası. Çeşmelisebil (Sarayönü)

burun teşik: Burun deliği (küfürlerde kullanılır). Başhüyük (Sarayönü)

cayak: Yanak. Başhüyük (Sarayönü)

duluk: Yanak. -Konya Merkezi

dulun: Şakak. Alibeyhöyüğü (Çumra)

ışılak (II): Göz. İmrenler (Hüyük)

ibik (I): Burun. Selki (Hüyük)

mañlay: Alın. Başhüyük (Sarayönü)

mılık: Yüz, çehre. İmrenler (Hüyük)

mışılak: Burun. İmrenler (Hüyük)

mingil: Kulak memesi. Kolukısa (Kadınhanı)

muş (II): 1. Yüz. -Konya Merkezi 2. Çene. -Konya Merkezi

savat (I): Yüz, surat. *Bozkır, *Akşehir

ümük -2: Çene. *Akşehir

2.1.1.1.1.6. Cinsiyet/Üreme Organları

aslık: 1. Kesilmeye muhtaç kızlık zarı. Tömek (Selçuklu) 2. Tam oluşmamış kızlık zarı. Karamanbolu (İlgın)

bıtık: Kadınların cinsiyet organı. -Konya Merkezi

bille: Küçük erkek çocukların cinsiyet organı. Doğanbey (Beyşehir)

bülük: Erkeklik organı (çocuk dilinde). -Konya Merkezi

çara -2: Döl yatağı, yavruyu saran zar, eş. İsmail (Çumra), *Çumra, -Konya Merkezi

döl yatağı: Rahim. Çakırlık (?)⁸

⁸ Çakırlık, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

oğlantayağı: Döl yatağı. -Konya Merkezi

pıtık: Kadınların, kız çocuklarının dişilik organları. -Konya Merkezi

2.1.1.1.1.7. Kıllar ve İlgileri

belik (I): Saç örgüsü. *Bozkır, -Konya Merkezi

çaç: Saç. Başhüyük (Sarayönü)

dımız: Kaşın üst köşesi. Gözlü (Sarayönü), *Kadınhanı

mıyık: Bıyık. Başhüyük (Sarayönü)

pelik: Örülmüş saç bölüğü, saç örgüsü. Hocaköy (Bozkır), Kayapınar (Bozkır)

sekte: Alna dökülen saç, kâkül. -Konya Merkezi

tük: Tüy, ince kıl. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.1.1.1.8. Parmaklar

atsız (II): Yüzük parmağı. Doğrugöz (Akşehir)

barmak, bārmak: Parmak. Başhüyük aşireti (Sarayönü)

barnak: Parmak. -Konya Merkezi *bk.* → *barmak, bārmak*

başla barmak: İşaret parmağı. Başhüyük (Sarayönü)

cici banak: Serçe parmak. Doğanbey (Beyşehir)

dulup (I): Parmak. -Konya Merkezi

2.1.1.1.1.9. Dişler

altış: Kesici diş. Başhüyük (Sarayönü)

azav tiş: Köpek dişi. Başhüyük (Sarayönü)

azav: Azı dişi. Başhüyük (Sarayönü)

cayak tuş: Azı dişi. Başhüyük (Sarayönü)

kozazau: Yüz yaşını geçen insanlarda çıkan diş. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.1.1.1.10. Sinirler, Dokular, Bağlar

akilik: Omurilik. -Konya Merkezi

götürgü: Kasık bağı. Dedeler (Ereğli), -Konya Merkezi

kıtırdak: Yumuşak kemiksi madde, kıkırdak. -Konya Merkezi

kümürtlek: Kıkırdak. Gözli (Sarayönü), *Kadınhanı

mııldak: Bıngıldak. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)

2.1.1.1.2. Vücut Salgıları, Dışkılar

akıdik: Sidik. -Konya Merkezi

be: Büyük abdest. Doğanbey (Beyşehir)

bujma: Sümük. Başhüyük (Sarayönü)

cıbban: Çapak. -Konya Merkezi

cilbir (II): Çapak. Sille (Selçuklu)

cimbil (II): Çapaktan kirpiklerin yapışmış durumu. Şehitsadik (?)⁹

çabak (II): Çapak, göz kiri. Başköy (Kadınhanı)

çara -1: Meni. Çarıklar (Meram)

çemse: Öksürürken ağızdan sıçrayan tükürük parçaları. Haremeyn yürükleri

erlik (II): Meni. -Konya Merkezi

gañrık: Balgam. Altuntaş (Akşehir)

hımil: Göz pınarlarında ve kirpiklerde biriken kir, çapak. Başhüyük (Sarayönü)

hippırık: Balgam. Başhüyük (Sarayönü)

hırtık: Sümük. Atlantı (Kadınhanı)

⁹ Şehitsadik, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

pendem: Göğüs tutukluğu ve bu hastalık nedeniyle olan balgam. Güvenç (Selçuklu)

şörük: Çapak. *Kadınhanı

2.1.1.1.3. Lekeler

bezek: Leke. -Konya ve çevresi

çıgıt: Hamile kadınların yüzünde görülen koyu renkli leke. *Çumra

tap (II): Leke, ben. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.1.2. Hayvan Bedeni

2.1.1.2.1. Organlar

2.1.1.2.1.1. Dış Organlar ve Bölümler

bakanak: Geviş getiren hayvanların tırnakları. Karaören (Bozkır)

bulgurcuk: Küçük kuzu dişi. *Hadim

boynuz: Boynuz. Bağbaşı (Hadim)

civga: Sığır boynuzu. *Beyşehir

cukga:** Hayvan ve insan memesi. Başhüyük (Sarayönü)

çırnak: Tırnak, pençe. -Konya Merkezi

didek: Gaga. *Akşehir, -Konya Merkezi

emcik -2: Hayvan memesi. -Konya Merkezi *bk.* → *emcek (I)*

horak: Boynuz. Karakaya (Altınekin), -Konya Merkezi

hörküç: Hörgüç. İmrenler (Hüyük)

kalak (II): Hayvan burnu. Ayaslar (Doğanhisar)

müğüz: Boynuz. Başhüyük (Sarayönü)

pöçük: Kuyruk. -Konya Merkezi

2.1.1.2.1.2. Hayvansal Yağlar, Dokular, Kemikler ve İlgileri

cuvak (I): Atın tırnağının üstündeki etli bölge. Başhüyük (Sarayönü)

çöz: Bağırsak yağı. -Konya Merkezi

enek (II): Koyun ya da keçinin mafsalsal kemiği. *Seydişehir

gön: Hayvan derisi. *Ereğli

mengil (I): Koyun, keçi vb. hayvanların boğazlarının altından ampul gibi sarkan bezler. Yeniköy (Ereğli)

part: Kurt, köpek vb. hayvanların parçaladığı koyunun derisi. Kolukısa (Kadınhanı)

zıbgın: Koyun ve keçinin kuyruk ucu. -Konya Merkezi

zıpın: Keçinin kuyruğundaki ince kemikler. -Konya Merkezi

2.1.1.2.1.3. İç Organlar ve İlgileri

dede: Kalp, yürek. Hamza (?), *Altınekin

hudede:** Yürek (tavuk ya da insanlarda). Akçalar (Seydişehir)

kavuk:** Sidik torbası (insan ve hayvanlarda). -Konya Merkezi

kipe: Geviş getiren hayvanlarda sindirim sisteminin bir parçası, şirden. -Konya Merkezi

kuluneti: Uyluk eti. *Hadim

mulu: Koyun midesinin bağırsağa bitişik yeri. -Konya Merkezi

takfa: Hayvan böbreği. *Seydişehir

2.1.1.2.1.4. Kıllar

celke (II): Yele. *Kadınhanı

ciğa: Kümes hayvanları ve kuşların baş, kanat ve kuyruklarındaki renkli ince ve uzun tüyler. -Konya Merkezi *bk. → ciğa (I)*

ciğa (I): Türlü renklere boyanmış tavuk tüyleri. *Ereğli, *Bozkır

fırçı: Domuz kılı. -Konya Merkezi

yelek (I): Telek, kuşların kanat uçlarındaki tüylerden her biri. Üzümlü (Beyşehir)

2.1.1.2.1.5. Cinsiyet/Üreme Organları

çav: Hayvanların erkeklik organı. *Akşehir

çavın: Hayvanların erkeklik organı. *Beyşehir *bk.* → *çav*

geyin: Geviş getiren hayvanların dişilik organı. Yazlıca (Doğanhisar)

kulunluk: Hayvanın döl yatağı. -Konya Merkezi

2.1.1.2.2. Vücut Salgıları, Dışkılar ve İlgileri

bışğı: Gübre. Başhüyük (Sarayönü)

bögen: Koyun pisliği. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *bögen*

böğen: Koyun, keçinin bol yeşil ot yediği gün bıraktığı iri yumuşak pislik, koyunlarda görülen ishal. *Karapınar

çara -3: Memeli hayvanların kızgınlık zamanlarında ve doğumları yaklaşınca dişilik organlarından akan sıvı. *Ereğli

gilik (I): Deve, keçi, koyun vb. hayvanların pisliği. *Bozkır

gillek (II): Deve, keçi, koyun vb. hayvanların pisliği. Karaören (Bozkır) *bk.* → *gilik*
(I)

gun: Gübre. *Ereğli

hüşgü -1: Gübre. Akçalar (Seydişehir)

kemre: Gübre, tezek. Akçalar (Seydişehir)

kığalak: Koyun, keçi gübresi. -Konya Merkezi

kozalak (I): Deve pisliği. *Karapınar

köm (II): Gübre. Çayhan (Ereğli), *Altınekin

mayıs: Yaş sığır pisliği, gübre. Kayapınar (Bozkır)

sadır: Gübre suyu. *Seydişehir

samira: Gübre. -Konya Merkezi

sıdalak: Koyun kuzularken dişilik organından gelen yapışkan su. Aydoğmuş (Güneysınır)

tıkka: Kuş dışkısı. -Konya Merkezi

yapma: Tezek. *Beyşehir, Yeniköy (Ereğli), Alibeyhöyüğü (Çumra)

2.1.2.2.3. Lekeler

karyağdı: Atlardaki beyaz benekler. -Konya Merkezi

sekil: At, eşek ve sığırların ayaklarındaki ak leke. -Konya Merkezi

2.1.2. Hastalık ve Sağlık ile İlgili İsimler

2.1.2.1. Hastalık Anlamında Kullanılan İsimler

ağman: Kusur, hata, eksik taraf, kabahat, ayıp, örgensel kusur, hastalık. Ortaca (Akşehir), Doğanbey (Beyşehir), Belekler (Ilgın), -Konya Merkezi

çor -1: Dert, keder, hastalık. Çayhan (Ereğli), *Seydişehir, Yeşildere (Meram), Hatıp (Meram), -Konya Merkezi

gada: Dert, hastalık. Altuntaş (Akşehir)

hilay: Kökleşmiş hastalık. *Seydişehir

yargacı: Ağır hastalık. Bayındır (Beyşehir)

2.1.2.2. İnsan Hastalıkları

2.1.2.2.1. Bulaşıcı, Ateşli, Tehlikeli Hastalıklar

akarca: 1. Kemik veremi. *Ereğli 2. Deri veremi, cüzzam. Belekler (Ilgın)

alaca (III): Sıraca hastalığı. *Hadim

aralık (I): Nezle, grip. Çayhan (Ereğli), Büyükdede (Ereğli), *Altınekin, Bolat (Hadim)

- baba**:** Büyük ve onulmaz çıban, veba, dert, hastalık (ilenmelerde). *Akşehir
- bezeme -2:** Çiçek hastalığı. *Beyşehir, *Seydişehir, -Konya ve çevresi
- bezgek, bézgek:** Sıtma. Başhüyük (Sarayönü)
- buvala:** Boğmaca. Başhüyük (Sarayönü)
- çeçek (II):** Çiçek hastalığı. Başhüyük (Sarayönü)
- davın:** Taun, veba. Sille (Selçuklu)
- değgin:** Soğuk algınlığı ile birlikte gelen sıtma. *Ereğli
- dumağı:** Nezle, grip, bronşit. Yaylacık (Seydişehir), *Hadim
- emina:** Kolera ve tifonun tehlikelisi. Başhüyük (Sarayönü)
- engi -1:** Nezle. *İlgın, *Akşehir, -Konya Merkezi *bk.* → *ingi*
- eşek gummas:** Kanser. Başhüyük (Sarayönü)
- gicik:** Uyuz hastalığı. -Konya Merkezi
- gidişik:** Uyuz hastalığı. -Konya Merkezi
- güzelağrı:** Verem hastalığı. Yazlıca (Doğanhisar)
- ince hastalık:** Verem. *Ereğli
- ingi:** Nezle. *Ereğli, Doğanbey (Beyşehir), *Bozkır
- issice:** Verem. -Konya Merkezi
- kesekle:** Nezle. Başhüyük (Sarayönü)
- kızılavruv:** Kuşpalazı, difteri. Başhüyük (Sarayönü), -Konya Merkezi
- köme:** Kızamık hastalığı. Başhüyük (Sarayönü)
- öpke avrūu:** Verem. Başhüyük (Sarayönü)
- sathcan:** Akciğer zarı yangısı, zatülcenp. *İlgın
- sökel: 1.** Humma, ateşli bir hastalık. *Hadim **2.** Tifo. *Bozkır, *İlgın **3.** Öldürücü grip. -Konya Merkezi **4.** Bedende yara ya da çıban oluşturan, geçici, ateşli hastalıkların tümü. -Konya Merkezi

talav: Tehlikeli ve öldürücü bir çeşit hastalık. Başhüyük (Sarayönü)

telaurov: 1. Tifüs. Başhüyük (Sarayönü) **2.** Beyin humması. Başhüyük (Sarayönü)

tınav: Nezle. -Konya Merkezi

tulumşak: Kabakulak. -Konya Merkezi

yatalık: Humma ve benzeri ateşli hastalık. *Ereğli

yilpik: Nefes darlığı, bronşit. -Konya Merkezi

yorgaca: Tifo ve benzeri hastalık. Alibeyhöyüğü (Çumra)

2.1.2.2.2. Cilt Hastalıkları (Yara, Çıban, İltihap, Kızartı, Kabartı)

alazlama: Yüzde ve vücutta çıkan çıbanlar, kızartılar. *Akşehir köyleri

avsun: Vücutta beliren kabartılar. *Beşşehir

baba:** Büyük ve onulmaz çıban, veba, dert, hastalık (ilenmelerde). *Akşehir

bérç: Nasır. Başhüyük (Sarayönü)

bezeme -1: Vücutta şiş ve kızartılarla beliren bir çeşit deri hastalığı. -Konya Merkezi

bıcılkan: Kadınların meme uçlarında, çocukların ayaklarında, hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur vs. sebeplerden ileri gelen sulu yara. -Konya Merkezi *bk.* → *bıçılğan*

bıçılğan: Kadınların meme uçlarında, çocukların ayaklarında, hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur vs. sebeplerden ileri gelen sulu yara. Doğanbey (Beşşehir)

bıjırgan: Kadınların meme uçlarında, çocukların ayaklarında, hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur vs. sebeplerden ileri gelen sulu yara. -Konya Merkezi *bk.* → *bıçılğan*

cicik (II): İrinli, açık yara. -Konya Merkezi

dayıl: Büyük çıban, yıl çıbanı, tehlikeli çıban. *Ereğli *bk.* → *daylı*

daylı: Büyük çıban, yıl çıbanı, tehlikeli çıban. *Ereğli

doluluk: Yeni doğan çocuğun yüzünde olan sivilceler. -Konya Merkezi

hıppil: İltihap. Başhüyük (Sarayönü)

indirik: Koltuk altında çıkan çıban, köpek memesi. -Konya Merkezi

kabircik: Şirpençe denilen çıban. -Konya Merkezi

kayse: Yara, çıban kabuğu. -Konya Merkezi

kıcık (II): Bir çeşit cilt hastalığı. -Konya Merkezi

koğak: Saçtaki kepek. -Konya Merkezi

kotur: Çıban. Başhüyük (Sarayönü)

mürk: Yangı. -Konya köyleri

sazak (II)a: Sivilce, çıban, ergencelik. Çayhan (Ereğli)

tembere (I): Bir çeşit deri hastalığı. Kışla (Ereğli) *bk. → temre*

temre: Bir çeşit deri hastalığı. -Konya Merkezi

yanıkara -3: Bir çeşit kötü çıban. *Seydişehir

yörleğen: Bir çeşit çıban. Bayındır (Beyşehir), *Beyşehir

yüğük (II): Yılancık hastalığı. Bayındır (Beyşehir), Çavuşçugöl (Ilgın)

2.1.2.2.3. İç Organlardaki Hastalıklar

aktutma: Albümin hastalığı. Gaziler (Hadim)

alkasan: Zahmet, yürek çarpıntısı. -Konya Merkezi

bey: Mide dolgunluğu. -Konya Merkezi

büregavruzu: Böbrek hastalığı. Başhüyük (Sarayönü)

cüreg avruv: Kalp hastalığı. Başhüyük (Sarayönü)

gelincik: Böbrek hastalığı. *Ereğli

karğnlık: Mide bozukluğu. *Seydişehir

kuldur: Fıtık hastalığı. *Seydişehir, *Akşehir

küpleme: Karında su birikmesi nedeniyle olan ve şişmeyle beliren hastalık. -Konya Merkezi

mankafa: Fıtık, kavlıç. -Konya Merkezi

şimbil: Bağırsak kurdu. -Konya Merkezi

2.1.2.2.4. Ağrı, Sızı, Sancı

celavruk: Romatizma. *Kadınhanı

engi -2: Sancı, ağrı. -Konya Merkezi *bk.* → *hengi*

hengi: Şiddetli sancı. Altuntaş (Akşehir)

henki: Şiddetli sancı. Akpınar (Selçuklu) *bk.* → *hengi*

ıgım: Dert, hastalık, ağrı, sızı. Hortu (Ereğli)

karadamlı: Birdenbire vücudu kaplayan ağrı. Büyükdede (Ereğli)

kengi: 1. Romatizma. *Hadim **2.** Ağrı, sızı. -Konya Merkezi

şakı: Baş ağrısı. Akçalar (Seydişehir)

tatarca: Şiddetli karın ağrısı. *Bozkır

yakı: Karın ağrısı. *Hadim

yanma: Romatizma. -Konya Merkezi

2.1.2.2.5. Sinir Hastalıkları

belin: Sara. Yıldızlı *Ereğli

çöğneşik: Herhangi bir uzva felç gelmesi hâli. -Konya Merkezi

sengi: Vücudun belden aşağısında olan hastalıklar. -Konya Merkezi

serlik: Bunaklık. Başhüyük (Sarayönü)

tutarı: Sara hastalığı. *Seydişehir

2.1.2.2.6. Öksürük, Aksırık

çüçkürük: Aksırık. Başhüyük (Sarayönü)

duma: Öksürük, boğmaca öksürüğü. *Ereğli

gökduma: Boğmaca öksürüğü. *Ereğli

pıh: Aksırık. Altuntaş (Akşehir)

2.1.2.2.7. Kırık, Çıkık

çıkğan: Çıkık (ayak, kol, el vb.). Başhüyük (Sarayönü)

kıyık (II): Yarık, çatlak. -Konya Merkezi

sınık (I): Kırık, çıkık. -Konya Merkezi

2.1.2.2.8. Göz Hastalıkları

çıbık: Göz hastalığı. -Konya Merkezi

kızılçıcık: Kaşıntı veren göz hastalığı. -Konya Merkezi

tavukkarası: Karanlıkta görememe hastalığı. -Konya Merkezi

2.1.2.2.9. Boğaz Hastalıkları

guldur: Guatr, boğaz hastalığı. -Konya Merkezi

horazcık: Bir çeşit boğaz hastalığı. -Konya ve çevresi

2.1.2.2.10. Cinsel Hastalıklar

umma: Erkeklerde cinsel güç yokluğu. -Konya Merkezi

2.1.2.2.11. Ruhsal Hastalıklar

tıbıka: Bebeği yaşamayan, hemen ölen kadında olduğu sanılan tinsel bir hastalık.

Yeniköy (Ereğli)

2.1.2.3. Hayvan Hastalıkları

2.1.2.3.1. Hayvan Hastalıkları Anlamında Kullanılan İsimler

beleni: Daha çok sığırlarda görülen bir hayvan hastalığı. *Bozkır

yanıkara -1: Sığırdada, attada görülen bir hastalık. -Konya Merkezi

yavaşık: Küçükbaş hayvanlarda, özellikle koyunlarda görülen hastalık. *Ereğli

2.1.2.3.2. Bulaşıcı ve Tehlikeli Hastalıklar

dabak (I): Koyun, keçi ve sığırların, ağız, tırnak aralarında olan bir hastalık; şap hastalığı. Gaziler (Hadim)

it ağrısı: Köpek, at vb. hayvanlarda görülen öldürücü bir çeşit hastalık. Şabanlı (Karapınar), Hotamış (Karapınar)

küdrüvçü: Şarbona benzeyen, dağlanarak iyileştirilen bir hastalık, yakma hastalığı. Başhüyük (Sarayönü)

öyken: Hayvanlarda olan akciğer hastalığı ve öksürük. *Çumra

tabak: Şap hastalığı. Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *dabak (I)*

talağauröv: Şarbon hastalığı. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.2.3.3. Şişlik, Yara, Çıban

añ: Hayvanlarda dişlerin üst tarafında veya damakta çıkarak ot yemelerine engel olan şişlik, et parçası. Yazlıca (Doğanhisar)

domuzbaş: Hayvanların vücutlarında genellikle boğaz ve kulak arkalarında şişkinlik şeklinde beliren hastalık. -Konya Merkezi *bk.* → *domuzbaşı*

domuzbaşı: Hayvanların vücutlarında genellikle boğaz ve kulak arkalarında şişkinlik şeklinde beliren hastalık. -Konya Merkezi

gün keşiği: At ve eşeğin sırtında olan büyük yara. Karkın (Çumra)

karakuş: Çok yem yemekten ve çok ağır yük taşımaktan hayvanların bacaklarında şişlik yapan bir çeşit hastalık. Karkın (Çumra)

köten: Hayvanların boğazlarının altında çıkan bir çeşit öldürücü çıban, şişlik. Yazlıca (Doğanhisar)

teççe: At, inek, öküz vb. hayvanların arka bacaklarında oluşan ve yürümelerini engelleyen bir çeşit hastalık. Güvenç (Selçuklu)

2.1.2.3.4. Soğuk Algınlığı, Üşütme

cembere: Özellikle sığırlarda ve develerde olan soğuk algınlığı hastalığı. -Konya Merkezi

cemberek: Özellikle sığırlarda ve develerde olan soğuk algınlığı hastalığı. -Konya Merkezi *bk.* → *cembere*

doğuca: At, eşek vb. hayvanlarda soğuk almaktan, terli ve yorgunken su içmekten ileri gelen hastalık. *Bozkır, *Hadim

doğucu: At, eşek vb. hayvanlarda soğuk almaktan, terli ve yorgunken su içmekten ileri gelen hastalık. Kalınağıl (Hadim), -Konya Merkezi *bk.* → *doğuca*

dovuca: At, eşek vb. hayvanlarda soğuk almaktan, terli ve yorgunken su içmekten ileri gelen hastalık. Taşbaşı (Bozkır) *bk.* → *doğuca*

2.1.2.3.5. Ağrı, Sızı, Sancı

at ağrısı: Sancı yapan ve göğsü dağlayarak geçirilen bir çeşit at hastalığı. -Konya Merkezi

detçe: Hayvan romatizması. *Hadim

ticce: Hayvanların soğuktan tutuldukları sancı. Erenkaya (Meram)

2.1.2.3.6. Göz Hastalıkları

gözünde hastalığı: Yem ve suyu verilmesi geciken sığırların gözünde meydana gelen hastalık. Şabanlı (Karapınar), Hotamış (Karapınar)

2.1.2.4. Bitki Hastalıkları

bambul: Ekinler taze iken tanelerin özünü yiyen böcek ve bu böceğin sebep olduğu hastalık. -Konya Merkezi

çor -2: Ağaçlarda olan bir çeşit hastalık. -Konya Merkezi

göbelek: Meyve ağaçlarını kurutan bir çeşit hastalık. *Seydişehir

san (I): Tahılların başak tutmamasına neden olan hastalık. -Konya Merkezi

yanıkara -2: Bir ekin hastalığı. -Konya Merkezi

yırkan: Bir çeşit ekin hastalığı. -Konya Merkezi

2.1.2.5. Sağlık, Tedavi¹⁰

çızılma: Zayıf, yüzü şiş adamlarda dudağın iç ve alt kısmından veya kellerin başından kan alma. Yıldızlı (Ereğli)

em: İlaç, merhem. Tömek (Selçuklu), Hatıp (Meram)

enkmene: Tarlalarda yetişen bir bitkinin kökünde bulunan kırmızı yumruların yağda eritilmesiyle yapılan merhem. *Cihanbeyli

göz otu: Bir çeşit göz ilacı, otacı. -Konya Merkezi

kaskesti: Baş ağrıyan kimsenin alnına bağladığı bağ. *Seydişehir

mumuran: Balmumu, zeytinyağı, bademyağı, limon, mezdeki karıştırılarak yapılan ve deri hastalığının iyileştirilmesinde kullanılan merhem. Bayındır (Beyşehir)

parpı: Hastalanan insan ya da hayvanları, ocak denilen kimselerce, ev ilaçlarıyla ve okuyarak iyileştirme işlemi. -Konya Merkezi

sal (II): Hasta, yaralı ya da ölü taşınan sedye. Bayındır (Beyşehir)

seyik: Kırılan kol ya da bacak yerine yerleştirildikten sonra üstüne bastırılarak sıkıca bağlanan ince ağaç, tahta ya da demir çubuk. *Ereğli

üykü: Uyku. *İlgın

¹⁰ İlaç olarak kullanılan bitkiler "Bitkiler ile İlgili İsimler" bölümünde verilmiştir.

2.1.2.6. Yaşam, Ölüm, Ruh

cendek: İnsan veya hayvan ölüsü. -Konya Merkezi

cızık (II): İç, can. -Konya Merkezi

göğde: Ölü vücut. Bayındır (Beşehir)

ölük: Ölmüş, cansız. -Konya Merkezi

ölümcül: Can çekişen, ağır hasta. Mahmudiye (Kadınhanı), -Konya Merkezi

2.1.3. Coğrafya, Yeryüzü Şekilleri ile İlgili İsimler

2.1.3.1. Kara Kütleleri

2.1.3.1.1. Dağ, Tepe, Tepecik, Seki, Engebeli Yer

asar burnu (I): Kayalık, tepe. Kaplanlı (Hadim)

aşıt: Dağ ve tepelerin üzerinden arka kısma aşılacak yer. Belekler (İlgın), Kayasu (Akören), -Konya Merkezi

becene: Sarp, taşlık, kayalık (yer). Yeşildere (Meram)

bel: Dağ silsilesi, sıradağ. *Bozkır *Ereğli

belek (II): Üzerinden yol geçen tepe. -Konya Merkezi

belen, beleñ: 1. Tepe, yüksek yer, üzeri yassı tepe, ufak tepe. *Bozkır, Güneydere (Meram), -Konya Merkezi 2. Yüksek, dağlık yerlerde görülen düzlük, ağaçsız açık yer. -Konya Merkezi 3. Engebeli yer. Alibeyhöyüğü (Çumra)

belenğ -2: Yüksek, dağlık yerlerde görülen düzlük, ağaçsız, açık yer. *Ereğli *bk.* → *belen, beleñ*

ben: Dağ ve tepenin görünmeyen kısmı, ardı. Argıthanı (İlgın)

bezil -1: Kaya yüzündeki küçük seki. *Taşkent

canantav: Yanardağ. Başhüyük (Sarayönü)

citi tav: Sivri, yüksek dağ. Başhüyük (Sarayönü)

çağıştak: Çakıllı yer. *Seydişehir

- çal -1:** Taşlık yer, çıplak tepe. *Altınekin
- çelen:** Tepelerin kar tutmayan kuytu yeri. -Konya Merkezi
- dağsalı:** Dağlık bölge, sıradağ. *Altınekin
- daşağırı yer:** Çok taşlı yer. -Konya Merkezi
- daşahırı:** Çok taşlı yer. -Konya ve çevresi *bk.* → *daşağırı yer*
- dazlak:** Otsuz, çıplak arazi, tepe. Bayavşar (Beyşehir), Güneybağ (Güneysınır), Güneydere (Meram)
- depe:** Tepe, baş, uç. -Konya Merkezi
- dindoru:** Dağın en sivri yeri, tepe. *İlgın
- doruk:** Tepe, en yüksek yer, uç. *Altınekin
- dupbur:** Tepenin en yüksek noktası, doruk. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)
- duruk:** Tepe, en yüksek yer, uç. -Konya Merkezi
- düğdü (II):** Tepelerin en yüksek yeri. Doğanbey (Beyşehir)
- düzegi:** Yüksek dağların tepelerindeki düzlükler. *Altınekin *bk.* → *düzeñ*
- düzeñ:** Yüksek dağların tepelerindeki düzlükler. Karakaya (Altınekin)
- gerey:** Dağın girintili çıkıntılı, gölgeli yeri. *Hadim
- geri:** Dağın girintili çıkıntılı yeri. *Hadim
- girtnak:** Dağlardaki girintili çıkıntılı yerler. Çayhan (Ereğli)
- gözek taşı:** Yüksek tepeler. Karahöyük (?)¹¹
- höyük:** Toprak yığını, tepecik. Akçalar (Seydişehir)
- hüg:** Höyük. -Konya Merkezi *bk.* → *höyük*

¹¹ Karahöyük, DS’de hem Akşehir hem de Beyşehir’e bağlı olarak gösterilmiş ya da hiçbir ilçeye bağlı olarak gösterilmemiştir. Güncel olarak ise Akören, Akşehir, Meram, Ereğli ve -ismi değişmiş olarak-Çumra’ya bağlı olarak gözükmektedir. Bu durum yerleşim yerinin tek başına verildiği yerlerde hangi ilçeye bağlı bulunduğunu tespit etmeyi zorlaştırmıştır. Bu sebeple tek başına verildiği yerlerde “(?)” ile gösterilmiştir. İlçesi belirtilmediği için merkeze bağlı olabilir.

- hüyük:** Toprak yığını, tepecik. *Emirgazi, *Bozkır¹² bk. → *höyük*
- kaş -2:** Tepe, dağ. Çarıklar (Meram), Gaziler (Hadim), Güvenç (Selçuklu)
- kayran -2:** Kayalıkların altındaki düzlük. Tekkeönü (Ereğli)
- keli:** Dağ ve tepenin en yüksek noktası. Çayhan (Ereğli)
- kelpere:** Sert, taşlı yerler. Tepelice (Bozkır)
- kepir -2:** Taşlı ve engebeli yerler. *Çumra
- kertlez:** Yolda ileriye görmeye engel olan pürüzler, çıkıntılar. Akçalar (Seydişehir)
- kırgı (I):** Dağ ve yaylaların yalçın, sarp, keskin yerleri. Gözlü (Sarayönü), *Kadınhanı
- kısık (I):** Dağların kuytu yeri. -Konya Merkezi
- korum:** Dağların sarp yamaçlarındaki düzlükler. Sazlı (Bozkır)
- koyuk:** Dağın ve kayanın kuytu yeri. İvriz (Halkapınar), -Konya Merkezi
- leçelik:** Tepelerin arasındaki kuytu düzlükler. -Konya Merkezi
- meke (I):** Sönmüş yanardağ. *Karapınar
- menges: 1.** Sarp kayalıklarda oturacak kadar dar çıkıntılı yerler. Tepelice (Bozkır) **2.**
Az derin olan koyakların ortasındaki yüksek tepe. Aydoğmuş (Güneysınır)
- oprak (II) -4:** Engebeli yer. -Konya Merkezi
- sal (I):** Sarp kayalıklar. Bolat (Hadim)
- seki (I): 1.** Toprak üstündeki yükseklik, doğal set. *Bozkır **2.** Ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük. *Hadim
- tapır (I):** Taşlı ve engebeli alan. Bolay (Bozkır), *Hadim
- tav öreni:** Dağ üstündeki düzlükler. Başhüyük (Sarayönü)
- tir:** Üstü ince toprakla örtülü taşlık, kayalık yer. *Hadim, *Bozkır
- toprak çal:** Çıplak, otsuz dağ. Alibeyhöyüğü (Çumra)

¹² DS'de "Emirgazi *Bozkır" olarak geçmektedir. Fakat Emirgazi ilçesinin Bozkır ile herhangi bir bağlantısı yoktur. Karapınar ilçesinden ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuştur.

topur: Pürüzlü, engebeli alan. Alan (Akören)

tömbek: Tarlanın tümsek yeri. -Konya Merkezi

töme: Küçük toprak yığınları ya da yuvarlak tepecikler. Hortu (Ereğli), *Ereğli *bk.* → *tömek*

tömek: Küçük toprak yığınları ya da yuvarlak tepecikler. Afşar köyleri (Taşkent), -Konya Merkezi

tuzla (I): Davarlara kırdan tuz verilen düz, taşlık ve kayalık yerler. Kolukısa (Kadınhanı)

tümsekgaga: Dağ çıkıntısı. -Konya Merkezi

tünbül: Tepe, tümsek. *Ereğli

yaykım: Dağ eteği, dere kıyısı gibi yerlerde bulunan küçük düzlük. Çavuş (Hüyük)

yüğ: Ovadaki küçük yükselti, hüyük. -Konya ve köyleri

2.1.3.1.2. Geçit, Boğaz, Patika, Vadi, Dere Yatağı

aklan (I) -1: Mecra, yatak, kuru sel yarıntıları, dere yatağı. *Karapınar

argıt: Dağ beli, geçit, boğaz. -Konya Merkezi *bk.* → *arkıt (II)*

arkıt (II): Dağ beli, geçit. *Karapınar

avuş: Dağın geçit yeri. Başhüyük (Sarayönü)

bıçık: Sel yatağı, dere, dere yatağı. *Beyşehir *bk.* → *bıçık*

bıçık: 1. Sel yatağı, dere, dere yatağı. *Akşehir köyleri, Çavuş (Hüyük), *Hüyük **2.** İki derenin birleştiği yer. *Ereğli **3.** Dağlarda, tepelerde sellerin açtığı yarıntı. *Hüyük, Ortaca (Akşehir)

bük (III): Akarsuların büküntü yerleri. Aziziye (Ereğli), Gözlü (Bozkır)

bük (IV): Belen. İvriz (Halkapınar), Çeşmelisebil (Sarayönü)

bükleş: Akarsuların büküntü yerleri. -Konya Merkezi *bk.* → *bük (III)*

cayav col: Keçi yolu, patika. Başhüyük (Sarayönü)

cılga: İnce, dar, taşlı yol, patika. -Konya Merkezi *bk.* → *cılka*

cılka: İnce, dar, taşlı yol, patika. *Çumra

çiğir: Taşlı yol, patika. Bostandere (Seydişehir), Şabanlı (Karapınar) *bk.* → *çiğir (I)*

coplak: Sarp dağlarla çevrili vadi. *Beyşehir *bk.* → *coplan (II)*

coplan (II): Sarp dağlarla çevrili vadi. Ziverek (?)¹³

çat: İki tepe arasındaki geçit. Başhüyük (Sarayönü)

çavur: Karda açılan yol, keçi yolu. *Çumra, Ladik (Sarayönü), Dedelerköyü (Ereğli), Kayalı (?)¹⁴

çiğir (I): 1. Karlı yerlerde kürekle açılan yol. Ayaslar (Doğanhisar), Tömek (Selçuklu)
2. Taşlı yol, patika. Ladik (Sarayönü), Gödene (Meram)

cılga: İnce, dar, taşlı yol, patika. *Emirgazi, *Karapınar, Çakırlar (Akşehir) *bk.* → *cılka*

çiğir: Taşlı yol, patika. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *çiğir (I)*

gayreç: Büyük suların geçit yeri. Hortu (Ereğli)

iran: Yalçın kayalıklar arasındaki çimenli vadiler. Başhüyük (Sarayönü)

ilime: Çalılar arasındaki dar yol, keçi yolu. Aşağı Hadim (Hadim)

kahrelilik: Nehrin taşlık yatağı. *Ilgın

koyak -3: Bir ucu dağda son bulan kapalı boğaz, iki dağ, tepe arasındaki boşluk, vadi.
Alan (Akören), *Bozkır, Ahicelal (Akşehir)

kulak (II): 1. Küçük vadi. Başhüyük (Sarayönü) 2. İki yol arasında kalan toprak parçası. Argıthanı (Ilgın)

sızğa: Küçük vadi, dere yatağı. Başhüyük (Sarayönü)

¹³ Ziverek, DS'de iki gez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir. Altnekin ilçesinin eski isimleri Zıvarık/Sıverek idi. Bu sebeple DS'de "Ziverek" olarak geçen yerleşim yerinin Altnekin olma ihtimali söz konusu olabilir.

¹⁴ Kayalı, DS'de hem Beyşehir hem de Karapınar'a bağlı olarak ya da ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Köyün ilçesi belirtilmeden verildiği yerlerde hangi ilçeye ait olduğu belirlenemediğinden "(?)" ile gösterilmiştir.

şorka: Bayır aşağı hızla akan su yatağı. Başhüyük (Sarayönü)

tabanyolu: Keçi yolu, dar yol, patika. *Bozkır

yolağ, yolak (I): Keçi yolu, küçük geçit, patika. Sazlı (Bozkır), *Beyşehir,
*Seydişehir

2.1.3.1.3. Çukur, Oyuk, Çöküntü, Uçurum

car (II): Uçurum. Başhüyük (Sarayönü), Başhüyük (Sarayönü)

dıgan (II): Suyun hafif toplandığı yer, çukur. -Konya Merkezi

döneğen (II): Su çevirisi. Kaplanlı (Hadim), *Hadim

düden (I): 1. Yeryüzü sularının kaybolduğu yarıklar, suyu çeken delikler. *Karapınar,
İmrenler (Hüyük), Alibeyhöyüğü (Çumra), Sadıklar (Meram), Ladik
(Sarayönü) **2.** Su çevirisi. Güvenç (Selçuklu)

esik (I): Çukur yer. *Seydişehir, Afşar (?)¹⁵

garklık: İçinde su toplanan kara üzerindeki çukurlar. *Bozkır

göbet -1: Akarsu yataklarındaki derin, derince yerler. Karaören (Seydişehir), -Konya
Merkezi

kandak (I): 1. Uçurum, yar. Akçalar (Seydişehir) **2.** Hendek, çukur. -Konya Merkezi

karagöz (II): Çok yağmurdan tarlalarda olan içi su dolu çöküntü. Camili (Çumra)

kaş -1: Sarp kayalıklar, uçurum. -Konya Merkezi

kepez (I): Dağların oyuk, kuytu yerleri. -Konya Merkezi

koyak: 1. Dağlar ve kayalıkların üzerindeki doğal çukurlar. *Hadim **2.** Dağ üzerinde
otu bol olan, bitek, çukur yer. -Konya Merkezi

koysuk: Delik, kovuk, çukur. -Konya Merkezi

¹⁵ Afşar, hem Taşkent hem de -yeni ismi Küçükavşar- Beyşehir'de olan bir yerleşim yeridir. Fakat DS'de bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Köyün hangi ilçeye ait olduğu belirlenemediği yerlerde "(?)" kullanılmıştır.

obruk -2: Dağlar ve tepeler arasındaki derin ve büyük çukurlar. Güvenç (Selçuklu)
bk. → opruk (II)

opruk (II): 1. Ovalarda akarsuların içine akıp kayboldukları delikler. Aşağı Hadim (Hadim) **2.** Su biriken oyuk yer, doğal kuyu. -Konya Merkezi **2.** Dağlar ve tepeler arasındaki derin ve büyük çukurlar. Alan (Akören)

orbuk: Yerüstü sularının içinde kaybolduğu doğal oyuklar. Afşar (Taşkent) *bk. → opruk (II)*

öz (I): 1. Tepeler arasındaki çukur, düzlük yer, koyak. *Halkapınar, *Seydişehir **2.** Sel sularının aktığı yerde yaptığı yarıklar. İvriz (Halkapınar)

yarılğan: Sel sularının açtığı yarık, oluk. Yeşildere (Meram), *Hüyük

yer apkunu: Yer çöküntüsü. İmrenler (Hüyük)

2.1.3.1.4. Ova, Delta, Plato, Açıklık

alan, alañ: 1. Açıklık, düzlük yer. *Bozkır, *Ilgın, *Akşehir, -Konya ve köyleri **2.** Kır, ova. Hotamış (Karapınar), Şabanlı (Karapınar)

alarga, alarğa: Açıklık, düzlük, boşluk. Belekler (Ilgın)

andaç (II): Karşı, ön taraf, göz önü, her taraftan görülebilen yer, meydan, açıklık. Yenisu (Çumra)

annaç: Karşı, ön taraf, göz önü, her taraftan görülebilen yer, meydan, açıklık. Kolukısa (Kadınhanı), *Ilgın, *Altınekin, -Konya Merkezi *bk. → andaç (II)*

arnaç (II): Karşı, ön taraf, gözönü, her taraftan görülebilen yer, meydan, açıklık. *Emirgazi, *Karapınar *bk. → andaç (II)*

aşılı: İki yanı dere ile çevrili düz arazi. Kaplanlı (Hadim)

aylan -1: Açıklık, meydan. Üzümlü (Beyşehir)

cayla: Yayla. Başhüyük (Sarayönü)

çağlan: Delta, çatalağız. -Konya Merkezi

damak (II): Kıraç arazi ile ekin veren araziyi birbirinden ayıran bölge. Yeniköy (Ereğli)

dızlak -2: Otsuz, çıplak, düz yer, kumlu, çorak arazi. -Konya Merkezi

düzen (I): Ova, kır, düzlük yer. *Bozkır

tala: Ormanların ortasındaki boş, ağaçsız yerler. Başhüyük (Sarayönü)

taplak: Düz, dümdüz yer. *Ereğli

tuzla (II): Otları tuzlu olan ya da hiç ot bitmeyen çorak, verimsiz yerler. *Karapınar

yazı: Düzlük, ova. -Konya ilçe ve köyleri

zığır: Toprak ve kum karışık çöl. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.3.1.5. Yokuş, Bayır, Sırt, Yamaç, Eğimli Yer

aklan (I) -2: Eğimi, inişi fazla olan yer, meyilli, eğimli. Ortaca (Akşehir)

argaç (II): Hafif meyilli yer, bayır. Hortu (Ereğli) *bk.* → *arkaç (II)*

arkaç (II): 1. Davarların açıkta toplu olarak yattıkları yer, düz dağ sırtları. Karakışla (Karapınar), Aziziye (Ereğli), Aşağı Tuzlukçu (Tuzlukçu), *Sarayönü, -Konya köyleri 2. Hafif meyilli yer, bayır. Aşağı Tuzlukçu (Tuzlukçu), Gözülü (Sarayönü), -Konya Merkezi

arnaç (I): Yokuş, meyil. -Konya Merkezi *bk.* → *arkaç (II)*

barı (II): Yokuş. *Ereğli

belen, beleñ -4: Sırt, bayır, yamaç, dağ eteği. -Konya ve çevresi

belenğ -1: Sırt, bayır, yamaç, dağ eteği. *Ereğli *bk.* → *belen, beleñ -4*

çarşak: Kayalık yamaç yer. Yeşildere (Meram), Hatıp (Meram)

dolayı: Dağın yamacı ve yamaçtan giden yol. İmrenler (Hüyük)

dölek (I) -1: Düz, engebesiz arazi, tepenin eteği. -Konya ilçe ve köyleri

engeme: Meyil, iniş. *Hadim, Çakırlar (Akşehir)

kertlek: Yokuş başı. İmrenler (Hüyük)

sağrı: Dağın tepesine yakın dik, yokuş yer. -Konya Merkezi

senir: İki dağ arasındaki sırt. Kervan (Selçuklu),¹⁶ Saray (Çumra), *Ilgın, Afşar (Taşkent)

yalın (II): Dik yer, bayır, yokuş. Bolat (Hadim)

yeleç: Dağ sırtı. Aşağı Hadim (Hadim)

yılma: Yokuş, bayır. Kapaklı (Ilgın)

2.1.3.1.6. Yol

aylan -2: Derin kuyulardan su çeken hayvanın döndüğü, gidip geldiği yol, yer. -Konya çevresi

col (I): Yol. Başhüyük (Sarayönü)

çavır: 1. Karda açılan yol, çığır. -Konya Merkezi **2.** Sonu olmayan yol. *Çumra

döğenek: Çok geçilerek çığnenmiş, yol edilmiş yer. -Konya Merkezi

dölek (I) -2: Kıvrıntısız, düz yol. *Ereğli

kese: Kestirme, kısa (yol vb.). Akçalar (Seydişehir)

küres col: Ormanlarda kesilen ağaçların kaydırılırken açtıkları yol. Başhüyük (Sarayönü)

mırıs: Bahçe, tarla bölümleri arasındaki yol. -Konya Merkezi

yalçı: Soğuktan donup kayganlaşmış yol. *Beyşehir

2.1.3.1.7. Kıyı

sihil: Kıyı, yalı. Bağbaşı (Hadim)

yiv: Kıyı. *Ilgın

yorak (II): Kıyı, yakın çevre. Üzümlü (Beyşehir)

¹⁶ Kervan, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak Selçuklu ilçesinde bulunan bir yerleşim yeri olduğu tespit edilmiştir.

2.1.3.1.8. Toprak, Toprak Parçası

anız, aңыз (II): 1. Ekini biçildikten sonra sürülmeden boş kalan tarla. *Ereğli, Kireli (Hüyük), Hatıp (Meram) **2.** Nadas edilmeden ekilen tarla. *Çumra

avara (IV): Verimsiz, çorak toprak. Taşağıl (?)¹⁷

bayır: Asma yetiştirmeye uygun toprak. *Bozkır, *Hadim

belli toprak: Yumuşamış, nemli toprak. -Konya Merkezi

bor (I): 1. Taşlık, işlenmemiş, sert toprak, ekilmemiş tarla. Bayavşar (Beyşehir) **2.** Kireç, tebeşir, beyaz toprak. Doğanbey (Beyşehir), Argıthanı (Ilgın), Çamlı (Akşehir)

bük (II): Akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar. Gaziler (Hadim)

celim toprak: Killi toprak. *Kadınhanı

cipgil: Az ıslak (toprak hk.). Başhüyük (Sarayönü)

çevlik (I): Etrafı çevrilmiş bahçe veya tarla. *Altınekin

çevrik: Etrafı çevrilmiş bahçe veya tarla. *Akşehir *bk.* → *çevlik (I)*

çırpı: Beyaz badana toprağı. -Konya Merkezi

debiz: Nemli toprak. *Ilgın

dırık: Yer, toprak. Altuntaş (Akşehir)

dölek (I) -3: Tarlanın düz ve verimli kısmı. Çavuşçugöl (Ilgın), Sorkun (Bozkır)

dönek (II): Tarlada çift sürmeye başlanılan yer. Hatıp (Meram)

eyner: Tarla çapalanır ya da ekin biçilirken tarlanın ilk önce işlenmeye başlanan parçası. Bayındır (Beyşehir), *Beyşehir

gay: Ekili olan tarlada, tohumun toprak üstüne çıkmasına engel olan sertleşmiş kısım. Çamlı (Akşehir)

geçek: Verimsizleşen tarla. -Konya Merkezi *bk.* → *gelemle (I)*

¹⁷ Taşağıl, DS'de hem Çumra hem de Ereğli'ye bağlı olarak gösterilmiştir. Fakat DS'de bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Köyün hangi ilçeye ait olduğu belirlenemediği yerlerde "(?)" kullanılmıştır.

gelemle (I): İki yıl sürülmeyen, boş tarla. Gözlü (?)¹⁸

gelmir: İki yıl sürülmeyen, boş tarla. -Konya Merkezi *bk.* → *gelemle (I)*

gen: 1. Bir müddet sürülmeyerek boş kalmış ve otları kaplanmış tarla. *Hadim, *Ereğli, İsmil (Akşehir) **2.** Ham araziden açılmış, hiç işlenmemiş, sürülmemiş tarla. Dedeler (Ereğli), Güvenç (Selçuklu), Hatıp (Meram), *Akşehir *bk.* → *gelemle (I)*

geren (I): 1. Verimsiz, tuzlu, çorak toprak. *Altınekin, *Karapınar, Hortu (Ereğli), *Ereğli **2.** Damların üzerine konulan su geçirmez killi toprak. Karkın (Çumra)

göğerilik: Su yakınında sebze ekmek için ayrılan tarla. *Akşehir

gönen -2: Nem, rutubet, yaşlık (toprak için). Aşağı Hadim (Hadim), -Konya Merkezi

harım (I) -2: Köye, kasabaya yakın değerli tahta. Aziziye (Ereğli), -Konya Merkezi

harun toprak: Verimli toprak altındaki işlenmemiş, tabakaları bozulmamış toprak. *Hadim

hirek: Sürülüp dinlenmeye, nadasa bırakılan tarla. *Çumra

hozan: 1. Dinlenmeye bırakılmış, birkaç yıl işlenmemiş tarla. Sille (Selçuklu), *Altınekin **2.** Hiç sürülmemiş ya da çoktan beri işlenmemiş tarla. -Konya ve köyleri

hurda (I): Çapa ile eşilen toprağın ince kısmı. -Konya Merkezi

içyer: Verimli toprak. Karahöyük (Akşehir)

ikicanlı: Kırmızı toprakla karışık kumlu yer. Kayalı (Beyşehir)

kara toprak: Verimli, bitek toprak. Taşağıl (?)

keç toprak: Kireçli toprak. Argıthanı (Ilgın)

kel yer: Verimsiz, kıraç toprak. Fakıekinciliği (?)¹⁹

¹⁸ Gözlü, DS'de birer kez Bozkır ve Karapınar ilçelerine, genel olarak da Sarayönü ilçesine bağlı olarak verilmiştir. Fakat bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. İlçesinin belirtilmeden verildiği yerlerde "(?)" işareti ile gösterilmiştir.

¹⁹ Fakıekinciliği, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- keleme:** Sürülmeden bırakılmış tarla. -Konya Merkezi
- kelemle:** Sürülmeden bırakılmış tarla. *Ilgın *bk.* → *keleme*
- kelemne:** Sürülmeden bırakılmış tarla. Kapaklı (Ilgın) *bk.* → *keleme*
- kelene:** Sürülmeden bırakılmış tarla. -Konya Merkezi *bk.* → *keleme*
- kepir -1:** Verimsiz, kıraç toprak. -Konya Merkezi
- kesek -1:** Belin ya da çapanın çıkardığı sıkışmış kuru, iri toprak parçası. -Konya Merkezi
- keş (II):** Çok sulanmış toprak. *Ereğli
- keşen: 1.** Donmuş boz renkli toprak. *Ereğli **2.** Kırmızı, özlü, yapışkan toprak. *Çumra
- kevser:** Verimsiz, çorak toprak. *Beyşehir
- kıravga:** Kıraç toprak. -Konya Merkezi
- kıyır:** Kumlu toprak. Başhüyük (Sarayönü)
- kirs:** Killi ve çakıllı, kaypak toprak. *Ereğli
- kopak (I):** Göllerde su üzerinde yüzen büyük köklü toprak parçası. *Hüyük
- kös (I):** Sürülmemiş toprak. İvriz (Halkapınar), Çayhan (Ereğli)
- külen: 1.** Sulanmayan, verimli ve çakılsız toprak. *Akşehir **2.** Gübreli, külrengi toprak. Argıthanı (Ilgın)
- mere:** Yeni dikilen ve henüz üzüm vermeyen bağ. *Taşkent
- mihmes toprak:** Suyu emmeyen sert toprak, killi toprak. Kalınağıl (Hadim), Kaplanlı (Hadim)
- mil:** Selin getirdiği kumlu, çamurlu toprak. -Konya Merkezi
- muhas:** Kırmızı toprak. *Kadınhanı
- muzav (II):** Üçgen biçiminde tarla. *Akşehir
- obruk -1:** Çöken, kayan toprak, kayşa. Gözlü (?)
- on:** Uzun süre ekilmeyip sertleşen bakımsız toprak. -Konya Merkezi

opsa (I): Birkaç yıl sürülmeden, ekilmeden bırakılmış tarla. Gözlü (Karapınar), Güvenç (Selçuklu)²⁰

özlü toprak: Gübreli, sulak, bakımlı toprak. *Seydişehir

por: 1. Çok taşlı, çakıllı toprak. Alibeyhöyüğü (Çumra) **2.** Bitek olmayan toprak, çorak toprak. Yeşildere (Meram), *Akşehir

serpek: İçinde köstebek yuvaları olan tarla. *Ereğli

süreke (II): Ekilen toprak alanı, tarla. Gödene (Meram)

şımarık: Sulak tarla. Çamlı (Akşehir)

tahta: Dört yanı dar ve yüksek yolla çevrilmiş tarla. Sille (Selçuklu)

teğmen: Tarla, bağ, bahçe sınırının çıkıntı yaparak uzamış yeri. Karkın (Çumra)

yığal: Tava gelmiş, nemli (toprak için). Yazlıca (Doğanhisar), Argıthanı (Ilgın), *Akşehir

zağ: Güçsüz, verimsiz (toprak için). Kalınağıl (Hadim)

zıbir toprak: Kumlu, çakıllı, yoğrulamayan toprak. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.3.1.8.1. Mil, Kum, Taş, Çamur

alama: El ile tutulup atılabilecek büyüklükteki taş parçası. -Konya köyleri

alampa: El ile tutulup atılabilecek büyüklükteki taş parçası. Karahöyük (?) *bk.* → *alama*

atlambaç: Çaydan geçebilmek için aralıklarla konulan iri taşlar. Ayaslar (Doğanhisar)

cığıl: Çakıl, çakıl yığını. Akçalar (Seydişehir)

cibillik: Sulu çamur. -Konya Merkezi

çamır: Çamur. Başhüyük (Sarayönü)

çaul: Büyük kar ve buz kütlelerinin, sürükleyip getirdiği taş yığını. *Kadınhanı

²⁰ Güvenç, Selçuklu ilçesine bağlı bir mahalledir. Fakat DS'de yalnızca bu maddede Akşehir ilçesine bağlı olarak gösterilmiştir.

çavul: Büyük kar ve buz kütlelerinin, sürükleyip getirdiği taş yığını. *Kadınhanı *bk.*
→ *çaul*

çeğel: Çakıl, çakıl yığını. Üçhüyük (Akşehir)

çeğle: Kumdan büyük, çakıldan küçük taş. *Emirgazi

çimke (I): Sıçrayan çamur veya su damlaları. Doğanbey (Beyşehir), Tömek (Selçuklu)

çirk: Saman karıştırılmış sulu çamur. -Konya Merkezi

çoka: Tarla ve bağlardaki taş yığını. *Hadim, Bostandere (Seydişehir), Güneydere (Meram), -Konya Merkezi

dayama (II): Taş, duvar gibi sert şeyler. *Beyşehir

egiş (I): Bıçkının ağzından dökülen toz. *Halkapınar

felik: Büyük taş. *Emirgazi

gayrak: Düz, yassı taş. Kireli (Hüyük)

hışıl: Bazı yerlerde toprak altında bulunan çamur tabakası. *Hüyük

kayır: Kalın kum. -Konya Merkezi

kayrak -1: Yassı, düz, tabaka halindeki taş. *Bozkır

kayran -1: Çürümüş kaya parçaları, yumuşak taş tabakaları. *Akşehir

kis: Taş, kum, kil ile karışık kaynaşmış sert tabaka. Yeşildere (Meram)

kistoprak: Taş, kum, kil ile karışık kaynaşmış sert tabaka. -Konya Merkezi *bk.* → *kis*

say (I): 1. Düz, tabaka biçiminde ince, yassı taş. *Altnekin, Afşar (Taşkent), *Bozkır
2. İri, büyük kaya. Aşağı Hadim (Hadim)

tuztaşı: Kırıldığı zaman tuz gibi dağılan bir çeşit taş. *Bozkır

ug: Yuvarlak taş. Aziziye (Ereğli)

vılık: Elle tutulup atılacak büyüklükteki taş parçası. -Konya Merkezi

zırbık: Kaygan çamur. Taşağıl (Ereğli)

zivra: Dam ağaçları üstüne atılan çamur. Karahöyük (?)

2.1.3.2. Su Kütleleri ve Su Kaynakları

ahuyul: Yüzü buz tutup altından su akan dere. Başhüyük (Sarayönü)

akanak: Çağlayan, ırmak veya dereye suyun hızlı aktığı yer. Gaziler (Hadim), Belekler (Ilgın)

akar: Irmak, dere, çay, küçük akarsu. Yıldızlı (Ereğli), *Ereğli, Gölyaka (Beyşehir)

aknal: Akıntılı, hızlı akan su, akıntılı su kanalları. Gaziler (Hadim)

ayılğan: Akarsu yolu üzerinde sığ, temiz, dar yer. -Konya Merkezi

aylama sūv: Girdap. Başhüyük (Sarayönü)

azmak: 1. Akarsu kenarlarında yağmurdan sonra tarlalarda, yollarda görülen küçük su birikintisi, gölcük, su toplanan çukurcuk. Karahöyük (Beyşehir) **2.** Bataklık, sazlık, büyük su birikintisi. Karahöyük (Beyşehir)

balıklağı: Kışın balıkların biriktiği ve çok olduğu yer. -Konya Merkezi

bana (II): Kaplıca. -Konya Merkezi

boğsak: Dere kıyısı, sığ, nemli yer. Gaziler (Hadim), Bolat (Hadim)

böget (I): Önü tutulmuş su. *Seydişehir *bk.* → *böget (I)*

böget (I): 1. Derin ve durgun su. Akçalar (Seydişehir) **2.** Su birikintisi, gölcük, bataklık. Alibey (Çumra) **3.** Taştan veya balçıktan yapılan ve içinde su biriktirilen havuz. Taşbaşı (Bozkır)

böyet: Su birikintisi. Kırelî (Hüyük) *bk.* → *böget (I)*

bulak: Çeşme. -Konya Merkezi

cırcır: Suyu az akan çeşme. -Konya Merkezi

cibildek: Su birikintisi. -Konya Merkezi

coplan (I): Bataklık. -Konya ve köyleri

çağlân: Çağlayan. -Konya Merkezi *bk.* → *çaylan*

çahlak: Çağlayan. -Konya Merkezi *bk.* → *çaylan*

çaylan: Çağlayan. Tekkeönü (Ereğli)

çermik: Sıcak su kaynağı, kaplıca. *Seydişehir

çıtırık (I): İki derenin birleştiği yer. *Hadim

çiğel: Su birikintisi. *Akşehir

çipil: Sığ su. *Ereğli

çipilden: Suların sığ yeri. *Seydişehir

çokrak: Mamba, pınar. Karkın (Çumra)

çolpak: Küçük çukurlarda veya hayvan izlerinde birikmiş su. İmrenler (Hüyük)

dere biciği: Birkaç derenin birleştiği yer. Selki (Hüyük)

döküntü ova: Yağmur sularının dağlardan getirdiği topraklarla dolan göl ve deniz parçaları. -Konya Merkezi

düden (I) -3: Bataklık. -Konya Merkezi

engebe: Dere. *Emirgazi *Karapınar

göleç: 1. On dönüm büyüklüğünde bir alanı kaplayan su. *Hüyük 2. Küçük su birikintisi, gölcük. Çavuşçugöl (Ilgın), Balkı (Ilgın), *Ilgın, Atlantı (Kadınhanı), *Akşehir

gölek: Küçük su birikintisi, gölcük. *Ereğli *bk.* → *göleç*

gömük: 1. Sazlık, bataklık. Çamlı (Akşehir), Şabanlı (Karapınar), Kaplanlı (Hadim), Çayhan (Ereğli), Yeşildere (Meram), -Konya Merkezi 2. Çamurlu, milli su. Güvenç (Selçuklu), *Halkapınar, Doğrugöz (Akşehir)

göz: Suyun çıktığı yer, kaynak. Taşbaşı (Bozkır)

göze (I): Suyun çıktığı yer, kaynak. Dedeler (Ereğli) *bk.* → *göz*

harlak: Harıltı ile akan su, çağlayan. *Akşehir

ılçel: Irmak. -Konya ve çevresi

ırhım: Akarsuyun bir kolu. Başhüyük (Sarayönü)

kaklık: Taş, ağaç oyukları ve içindeki su birikintisi. *Hadim

kısıık (II): İki dağ arasında sıkışmış ufak dere. Kaplanlı (Hadim)

kök (I): Dar ve derin dere. Kaplanlı (Hadim)

maz: Su. -Konya Merkezi

öynel: İlkbaharda yerden kaynayıp bir süre sonra kaybolan su. *Hüyük

özen (I): Dere, çay, ırmak. Karkın (Çumra)

sazak (I) -2: Küçük pınar, kaynak. *Hüyük

suuçtuğu: Çağlayanın dökülmeye başladığı yer. Afşar (Taşkent)

suvat: 1. Çay, dere kıyılarında hayvanların su içmesine elverişli yer. Yazlıca (Doğanhisar), Hatıp (Meram), Kolukısa (Kadınhanı) **2.** Sulu bölge, sulak yer. -Konya Merkezi

şarka: Çağlayan. Başhüyük (Sarayönü)

şarlak: Çağlayan. -Konya Merkezi *bk.* → *şarka*

uyut: Dağ eteğindeki kaynak. -Konya Merkezi

yığmağ, yığmak: Su birikintisi. -Konya Merkezi

2.1.3.2.1. Suyu Vasıflandıran İsimler

cağıl çağıl: Suyun akarken çıkardığı ince, yavaş ve tatlı sesi anlatır. Doğanbey (Beyşehir)

cillah: Temiz su. -Konya Merkezi

çuçğur: Suyun yüksekten akışı. Başhüyük (Sarayönü)

gözlük (I): Değirmen taşını döndürecek kadar akan su. Tömek (Selçuklu)

öğünt: Buğday tarlasını bataklığa çeviren ve ekilmiş buğdayları çürüten yağmur suyu. Bilecik (Selçuklu)

öğüntü: Su sızıntısı. Yarma (Karatay)

saut suv: Bulaşık suyu. Başhüyük (Sarayönü)

sintine: Kayıklarda kıçaltında biriken kirli su. -Konya Merkezi

yuntu: Bulaşık suyu. *Akören

2.1.3.3. Buz Kütleleri

buğay: Kuyu derinliğindeki buzul yarığı. -Konya Merkezi

būğoy: Kuyu derinliğindeki buzul yarığı. Başhüyük (Sarayönü)

kabırçak: Karın sertleşmiş olan üst tabakası. Başhüyük (Sarayönü)

zırbıncık: Kaymaya elverişli, buzlu yer. Damlapınar (Beşşehir)

2.1.3.4. Coğrafi Yönler

çavgaç: Güney. *Akşehir

geçtan (II): Doğu. Argıthamı (İlgın)

günini: Batı. Alibeyhöyüğü (Çumra)

kıbıla: Güney. Başhüyük (Sarayönü)

öksüzle: Kuzey. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.3.5. Yer-Yön ve Mesafe Bildiren İfadeler

al (II): Ön, ön taraf. Başhüyük (Sarayönü)

allaç: Karşı. *Beşşehir, *Seydişehir

allı: İleri, ön. Başhüyük (Sarayönü)

asra: Aşağıda. Çiğil (İlgın)

avla: Çerçeve, çevre. -Konya Merkezi

avlak: Hudut, sınır, çerçeve. -Konya Merkezi *bk.* → *avla*

bucak: Köşe, bucak, uç, aç. Akçalar (Seydişehir), Koraşı (Tuzlukçu)

bucerek: Köşe, bucak, uç, aç. -Konya Merkezi

buç: Sınır. *Seydişehir, *Beşşehir ve çevresi

çatma: Köşe. Terziler (Ereğli)

çıngıl (II): Dağ ve ağaç doruğu, ucu. Başhüyük (Sarayönü)

- devre -2:** Bir kumaşın ya da herhangi bir şeyin ters tarafı. -Konya Merkezi
- dımık:** Bir şeyin ucu, köşesi, sivri çıkıntısı. Yıldızlı (Ereğli)
- dırıçıt:** Masanın köşesi, köşe. -Konya Merkezi
- endeği:** Yanında, yanındaki, yakınındaki. Bolay (Taşkent)
- enişke:** Alçak, aşağı, alt. *Kadınhanı
- geçe:** Taraf, yön. Kolukısa (Kadınhanı), Güvenç (Selçuklu), *Ereğli
- göbçük:** Köşe (çuval, cep, oda, tarla vb. şeyler için). Engilli (Akşehir)
- göcer:** Tarlanın kenar ya da köşe kısmı. -Konya Merkezi
- göpcük:** Köşe (çuval, cep, oda, tarla vb. şeyler için). -Konya Merkezi *bk.* → *göbçük*
- göpçük:** Köşe (çuval, cep, oda, tarla vb. şeyler için). Bostandere (Seydişehir) *bk.* → *göbçük*
- görcek:** Ufuk. -Konya ve çevresi
- göz ilimi:** Gözün görebileceği kadar uzaklık, ufuk. -Konya Merkezi
- göz irimi:** Gözün görebileceği kadar uzaklık, ufuk. Doğrugöz (Akşehir) *bk.* → *göz ilimi*
- göz verimi:** Gözün görebileceği kadar uzaklık, ufuk. -Konya Merkezi *bk.* → *göz ilimi*
- gücük (II):** Evin dış duvarlarının köşesi. Tepelice (Bozkır)
- hankır:** Şura, bura. Güneydere (Meram)
- ilkım (I):** Göz erimi, ufuk. -Konya Merkezi
- ırak:** Uzak. -Konya ilçe ve köyleri
- ildar:** Çok uzak. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi
- kındırık:** Aralık, az açık. -Konya Merkezi
- kıyadalı:** Az açık, aralık. -Konya Merkezi *bk.* → *kıyadalı*
- kıynık:** Az açık, aralık. *Beyşehir *bk.* → *kıyadalı*
- muş (I):** Köşe. -Konya Merkezi

muzav (I) -2: Bir şeyin ters yönde olması için. Ayaslar (Doğanhisar)

oñ: Sağ. Başhüyük (Sarayönü)

salı: Yön, yan. -Konya Merkezi

savat (II): Pencere, kapı çerçeveleri ve köşeleri. -Konya Merkezi

semink: El gergin durumdayken başparmakla işaretparmağı arasındaki uzaklık. Kozlu
(Seydişehir)

şenderde: O, orda. Afşar (?)

şöngöllü: Şuradaki. Kızıl (Hadim)

şöngürde: Şurada. -Konya ve çevresi

tapır (II): Arka, art. -Konya Merkezi

tapırtı: Arka, art. -Konya Merkezi *bk.* → *tapır (II)*

taprı: Arka, art. *Ereğli *bk.* → *tapır (II)*

tış: Dış. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı

tura (II): Karşı. Başhüyük (Sarayönü)

tüp: Alt, dip. Başhüyük (Sarayönü)

uğur: Ön. *Ereğli

üzlet: Uzak. *Taşkent

yaka -1: Yan, yön. *Beyşehir, Hatıp (Meram)

yamaç: Karşı. *Ereğli ve köyleri

yanlama (I): Sınır. -Konya Merkezi

yannama (I): Sınır. -Konya Merkezi *bk.* → *yanlama (I)*

yön: Yüz, alnaç. Afşar (Taşkent), *Bozkır

yönelek: Yön. -Konya Merkezi

yöre (I): Çevre. Bayındır (Beyşehir)

yüre: Çevre. -Konya Merkezi *bk.* → *yöre (I)*

2.1.3.6. Doğa Olayları, Afetler

harhama: Büyük sel. Kayalı (Beyşehir)

ırhı: Sel. Başhüyük (Sarayönü)

kürt büzülgen: Çığ. Başhüyük (Sarayönü)

örten: Orman, çayır vb. geniş yerleri saran yangın. Başhüyük (Sarayönü)

zingırtı: Sesli sarsıntı. Belekler (Ilgın)

2.1.4. Gökyüzü ile İlgili İsimler

2.1.4.1. Hava Olayları, Meteoroloji

2.1.4.1.1. Rüzgâr, Yel, Kasırğa, Fırtına, Hortum, Bora, Lodos, Şimşek, Yıldırım

ağaç kabardan: İlık bahar rüzgârı. -Konya Merkezi

arı yeli: Nisan, Mayıs aylarında doğrudan esen, arıya, ekine, bostana faydalı yel. İsmail (Çumra), Alibey (Çumra)

aşâ yel: Güneyden esen yel, lodos, kible yeli. Selki (Hüyük) *bk.* → *aşağı yeli*

aşağı yeli: Güneyden esen yel, lodos, kible yeli. -Konya Merkezi

azak: Kuzey doğudan esen yel. Dedeler (Ereğli)

balkır: Şimşek. *Kadınhanı

borağan: Bora, fırtına. *Karapınar, -Konya Merkezi

boran:** Şiddetli kar, fırtına, kasırğa. Hotamış (Karapınar) Şabanlı (Karapınar), Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *borağan*

bozyel: Güney batıdan esen yel. Alibeyhöyüğü (Çumra), Bağbaşı (Hadim), Tömek (Selçuklu), Polat (Çumra), Yenisu (Çumra), Alibey (Çumra)

cel: Rüzgâr, yel. *Kadınhanı

dağal: Şiddetli rüzgâr, fırtına. -Konya ve köyleri *bk.* → *dağal*

dağal: Şiddetli rüzgâr, fırtına. -Konya Merkezi

- dağıl:** Toz kaldırarak esen rüzgâr. *Karapınar, -Konya Merkezi
- dalas:** Kasırğa, hortum. Atlantı (Kadınhanı) *bk.* → *dalaz (I)*
- dalaz (I):** Kasırğa, hortum. Yazlıca (Doğanhisar), Çayhan (Ereğli), Belekler (Ilgın)
- delbur:** Batıdan esen rüzgâr. -Konya Merkezi
- donuz kıran:** Kuzey batıdan esen rüzgâr. *Hadim
- dönemez:** Kasırğa. Selki (Hüyük)
- dün yeli:** Yaz geceleri batıdan esen rüzgâr. Afşar (Taşkent)
- efirti:** Serin serin esen rüzgâr. -Konya Merkezi
- fiğh:** Kasırğa. Aşağı Hadim (Hadim)
- gamaz:** Kasırğa. Kayalı (Beyşehir)
- gedevet (I):** Rüzgâr. Çavuşçugöl (Ilgın)
- kabayel:** Lodos. Yarma (Karatay)
- kamaz (I):** Kasırğa, şiddetli yel. *Hadim, Taşbaşı (Bozkır), *Bozkır
- karañı cél:** Kuzey batıdan esen, sert rüzgâr. Başhüyük (Sarayönü)
- kelkız:** Kasırğa. -Konya Merkezi
- kürük (II):** Gece esen bir yel. Çayhan (Ereğli)
- öğleyeli:** Güney yeli. -Konya Merkezi
- öylülü:** Yel. *Karapınar
- sallı:** Lodos. Çavuşçugöl (Ilgın), Argıhanı (Ilgın)
- şaytancel:** Bora. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *şeytan gelini*
- şeytangelini:** Kasırğa, bora. Argıhanı (Ilgın)
- şıbla:** Yıldırım. Başhüyük (Sarayönü)²¹
- talaz:** Kasırğa, fırtına. *Ereğli

²¹ DS'de "Aşağı Başhüyük" şeklinde geçmektedir.

tanyeli: Tan vakti esen yel. Kayasu (Akören)

yalbirt: Yönler arası esen hafif yel. *Ilgın

2.1.4.1.2. Kar, Yağmur, Dolu, Kırağı, Sis

boğanak: Sağanak, şiddetli yağmur. *Bozkır, Argıthanı (Ilgın)

boran:** Şiddetli kar, fırtına, kasırga. Hotamış (Karapınar) Şabanlı (Karapınar),
Başhüyük (Sarayönü)

bozamık:** Gelip geçici yağmur, bulutlu hava. Çayhan (Ereğli)

bulgurum: Küçük taneler halinde yağın kar. Ortaca (Akşehir)

bulut geçiği: Kısa süren, hafif yağmur. Ortaca (Akşehir)

cabalak: İri taneli, sulu kar. Başhüyük (Sarayönü)

can darlığı kar: Lapa lapa yağın kar. Alibeyhöyüğü (Çumra)

cañur: Yağmur. Başhüyük (Sarayönü)

cavgın: Rüzgârda karla karışık yağın yağmur. -Konya Merkezi *bk.* → *çavgın*

çavgın: Rüzgârda karla karışık yağın yağmur. Dedeler (Ereğli)

çavgun: Rüzgârda karla karışık yağın yağmur. -Konya Merkezi *bk.* → *çavgın*

çavkın: Rüzgârda karla karışık yağın yağmur. -Konya Merkezi *bk.* → *çavgın*

çisenti: İnce yağmur. *Ereğli

düğücek: Kışın soğuk havalarda yağın sert ve yuvarlak kar tanecikleri. Tömek
(Selçuklu) *bk.* → *düğücük (II)*

düğücük (II): Kışın soğuk havalarda yağın sert ve yuvarlak kar tanecikleri. Tömek
(Selçuklu)

ebembulguru: Bulgur iriliğinde yağın kar. Karaören (Bozkır), Bozca (?),²² İncesu
(Seydişehir), *Beysehir

²² Bozca, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- efek (II):** Toz gibi yağan kar. Tepelice (Bozkır)
- erpik (I):** Erimeye başlayan kar. Aşağı Tuzlukçu (Tuzlukçu), *Altınekin
- gırcı:** Küçük taneli dolu. Atlantı (Kadınhanı)
- gillek (I):** Ufak, yuvarlak kar tanesi, dolu. Üzümlü (Beyşehir)
- hışım: 1.** Buz, don. -Konya Merkezi **2.** Dolu. Kaplanlı (Hadim)
- kabarcıklı:** Sık ve küçük damlalarla yağan yağmur. Argıthanı (Ilgın)
- kıcı:** Dolu. -Konya Merkezi
- kırcı:** Dolu. Çayhan (Ereğli) *bk.* → *kıcı*
- kırımsa:** Kırağı. Kapaklı (Ilgın)
- kör duman:** Sis, pus. *Bozkır
- kuzudişi:** Dolu. *Ereğli, -Konya Merkezi
- lepek lepek:** Lapa lapa (büyük parçalarla yağan kar için). *Ereğli
- pesen: 1.** Sis. Aşağı Hadim (Hadim) **2.** Soğuk nedeniyle, ağaç dalları, kapı ellerinin buz tutmuş durumu. -Konya Merkezi
- pusañ:** Sis. Eğirler (Beyşehir)
- püse:** Çiy, kırağı. *Ereğli
- püsen:** Sisli havalarda dallarda donan kar, kırağı, kırç. Argıthanı (Ilgın) *bk.* → *püse*
- sepen:** Karla karışık yağan yağmur. Çayhan (Ereğli)
- sulusepen:** Yağmurla yağan kar. -Konya Merkezi *bk.* → *sepen*
- şapırdaklı yağmur:** Hızlı, iri iri yağan yağmur. Alibeyhöyüğü (Çumra) *bk.* → *şapırdım*
- şapırdım:** Hızlı, iri iri yağan yağmur. *Hadim
- şığsırım:** Hızlı yağmur. -Konya Merkezi *bk.* → *şapırdım*
- şıvgın (II):** Yel ve karla birlikte yağan yağmur. Akçalar (Seydişehir)
- tisenti:** İnce ince yağan yağmur. *Çumra, -Konya Merkezi

ümüklü: Dolu. *Seydişehir

2.1.4.1.3. Hava Durumu

bozamık:** Gelip geçici yağmur, bulutlu hava. Çayhan (Ereğli)

bozgüneş: Soğuk, güneşsiz hava. Bağbaşı (Hadim)

buğanak: Sisli, puslu hava. Kolukısa (Kadınhanı)

çepel (III): Yağmurlu, bozuk hava. Kolukısa (Kadınhanı)

çepellik: Yağmurlu, bozuk hava. *Ereğli *bk.* → *çepel (III)*

çingirayaz: Açık, mehtaplı, çok soğuk hava. *Hadim

geren (II): Hafif bulutlu, sisli hava. Taşbaşı (Bozkır)

giren: Havanın bulutlu, sisli, kapalı olması hali. Dedeler (Ereğli), *Hadim, -Konya Merkezi *bk.* → *geren (II)*

mutħuz: Sisli, bulanık, bungun hava. Başhüyük (Sarayönü)

pusarık: Sisli, kapalı hava. *Beyşehir

tħrın hava: Bulutlu, esintisiz, sıcak hava. Bağbaşı (Hadim)

2.1.4.1.4. Sıcaklık, Soğukluk, Nem

göherçile: Nem. -Konya Merkezi

iba: Çiğ, nem. -Konya ilçe ve köyleri

ibalı: Çiğ, nem. -Konya Merkezi *bk.* → *iba*

issi: Yakıcı ve bunaltıcı sıcak, ısı. *Akşehir

kay: Nem. -Konya Merkezi

öyüt: Su sızıntısı, nem. -Konya Merkezi

sınat: 1. Sonbaharda bitkileri vuran soğuk. -Konya Merkezi **2.** Don vurma, don çalma. -Konya Merkezi

2.1.4.1.5. Hava Olaylarının Etki Yaptığı Yerler

arkaş: Rüzgâr değmeyen kuytu yer. *Emirgazi, *Karapınar

çavkaç: Güneş, güneşlik yer. -Konya Merkezi

dalda: Yağmur, güneş ve rüzgârın etki yapamadığı gizli, kuytu yer, kenar, saklanılacak yer, ağaç, bina gölgesi, gölge. Yenisu (Çumra)

dul: **1.** Güneşin çok ısıttığı duvar kenarı. Ayaslar (Doğanhisar) **2.** Yağmur, güneş ve rüzgârın etki yapamadığı gizli, kuytu yer, kenar, saklanılacak yer, ağaç, bina gölgesi, gölge. Gölyaka (Beyşehir), -Konya Merkezi

dulda: Yağmur, güneş ve rüzgârın etki yapamadığı gizli, kuytu yer, kenar, saklanılacak yer, ağaç, bina gölgesi, gölge. -Konya ilçe ve köyleri *bk.* → *dalda*

dulga: Yağmur, güneş ve rüzgârın etki yapamadığı gizli, kuytu yer, kenar, saklanılacak yer, ağaç, bina gölgesi, gölge. *Ereğli *bk.* → *dalda*

ehiti: Karların toplandığı yer. -Konya Merkezi

gedevet (II): Soğğun çok etkilediği yer. *Taşkent

guz: Gölge, güneş almayan yer. Sille (Selçuklu)

güney: Her zaman güneş alan yer. *Ereğli, *Bozkır

güneyi: Her zaman güneş alan yer. Ayaslar (Doğanhisar), Kolukısa (Kadınhanı), Bolat (Hadim) *bk.* → *güney*

ihiti: Rüzgâr ve yağmurun etki yapamadığı gizli, kuytu yer. Sille (Selçuklu), *Bozkır, Araplar (Karatay), Afşar (?), Güvenç (Selçuklu)

karaltı: Yağmur, rüzgâr ve güneşten korunan kuytu yer, gölge. Akçalar (Seydişehir)

kayak (I): Güneş görmeyen kuytu yer. -Konya Merkezi

koyak -4: Güneş görmeyen kuytu yer. Altuntaş (Akşehir) *bk.* → *kayak (I)*

kuzay: Nemli, ıslak yer. -Konya Merkezi

salkın: Serinlik, güneşsiz, açık ve iyi havalı yer. Başhüyük (Sarayönü)

torp: Yel almayan, karın çok biriktiği kuytu yer. Kapaklı (Ilgın)

2.1.4.2. Gökyüzü, Gök Cisimleri

akbulut: Pamuk bulutları. Alibeyhöyüğü (Çumra)

ayay: Parlak yıldız. -Konya Merkezi

beşkardeşler: Beşi bir arada bulunan terazi yıldızı. Alibeyhöyüğü (Çumra)

boyunşgala, boyunşhala: Öküz boynuzuna benzer dokuz yıldızlık bir küme.
Başhüyük (Sarayönü)

cañay: Yeni ay. Başhüyük (Sarayönü)

cañıay: Yeni ay. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *cañay*

culduz uçhan: Yıldız kayması. Başhüyük (Sarayönü)

culduz: Yıldız. Başhüyük (Sarayönü)

çarkı felek: Samanyolu. Bağbaşı (Hadim)

çoğaç: Güneş. Sulutaş (Selçuklu)

çoğaş: Güneş. *Hüyük *bk.* → *çoğaç*

çögme: Yıldız kayması. -Konya Merkezi

Demirkazık: Kutup yıldızı. Sille (Selçuklu), Akçalar (Seydişehir), -Konya Merkezi

eşek buyduran: Kış güneşi. -Konya Merkezi

gavga bucağı: Batıda yükselen ve yağmur yağdıran bir bulut. -Konya Merkezi

gelin aldatan: Güneşin batmadan evvelki durumu. -Konya Merkezi

ilker: Ülker yıldızı. Başhüyük (Sarayönü)

koycol: Samanyolu. Başhüyük (Sarayönü)

kök (II): Gök. Başhüyük (Sarayönü)

mekkeyolu: Samanyolu. *Hadim

Temirkazak: Kutup yıldızı. Başhüyük (Sarayönü)

Yedikardaş: Büyükkayı da denilen yıldız takımı. Bağbaşı (Hadim)

Yedikardaşlar: Büyükayı da denilen yıldız takımı. -Konya Merkezi *bk.* → *Yedikardaş*

Yedikardeşler: Büyükayı da denilen yıldız takımı. *Çumra, -Konya Merkezi *bk.* → *Yedikardaş*

Yedikör: Büyükayı da denilen yıldız takımı. -Konya Merkezi *bk.* → *Yedikardaş*

2.1.4.3. Karanlık, Aydınlık, Işık, Gölge

carık: Aydınlık, ışık. Başhüyük (Sarayönü)

carıklık: Aydınlık, ışık. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *carık*

ıgırık: Karanlık, gece. Kayapınar (Bozkır)

irte: Gündüz. Böğrüdilik (Cihanbeyli)

kölekge: Gölge. Başhüyük (Sarayönü)

yalkı (II): Işın. *Beşşehir çevresi, *Seydişehir çevresi

yoş: Loş, alacakaranlık. *Ereğli

2.1.5. Zaman ile İlgili İsimler

2.1.5.1. Zaman Anlamında Kullanılan İsimler

adar (I): Mühlet, müddet, zaman. -Konya Merkezi

2.1.5.2. Zaman İfadeleri

2.1.5.2.1. Öncelik-Sonralık İfade Eden İsimler

ayruk (I): Artık. Altuntaş (Akşehir)

bayak: Demin, az önce, şimdi. -Konya Merkezi

cinne: Biraz sonra. -Konya Merkezi

ertteden: Erkenden. Başhüyük (Sarayönü)

gâli: Artık, bundan böyle. -Konya Merkezi

gayık: Artık, bundan böyle. -Konya Merkezi *bk.* → *gāli*

ginnim: Sonra. Bostandere (Seydişehir)

ilercesi: Evvelce. -Konya Merkezi

illaba: Önce. *Beşşehir, *Seydişehir

inkiba: En evvel, ilk önce. Üzümlü (Beşşehir)

ir: Erken. -Konya Merkezi

ondan kerii:** Ondan sonra, ondan dolayı. *Bozkır

öndüğün: Geçen gün, önceki gün. *Karapınar

öngeli: Önce. Kozlu (Seydişehir)

öngün: Arife, bir gün önce. *Beşşehir, *Seydişehir

soñra: Sonra. Başhüyük (Sarayönü)

sonrağı: Sonraki. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.5.2.2. Anlık, Kısa Süreli Zamanı İfade Eden İsimler

apansız: Birdenbire. *Akören

başüstü: Hemen, çabucak, derhal, vakit kaybetmeden. Akçalar (Seydişehir)

buez: Şimdi. Belkaya (Ereğli)

cayıradak: Birdenbire, şiddetli, çarçabuk (kırılma, yanma, kaçma hali). Akçalar (Seydişehir)

çalkap: Bir anda, hemen. -Konya Merkezi

enduva: Artık, şimdi. Başhüyük (Sarayönü)

endva: Artık, şimdi. (Sarayönü) *bk.* → *enduva*

gücün: Hemen, şimdi, yeni. *Ereğli

hinci: Şimdi. *Karapınar, -Konya Merkezi

hodaydan: Birdenbire. -Konya Merkezi

sabda: Anında, o sırada. Altuntaş (Akşehir)

2.1.5.2.3. Süreklilik İfade Eden İsimler

mani (II): Her zaman, sürekli olarak. *Seydişehir

üskadim: Eskiden beri. *Ereğli

2.1.5.2.4. Zamanın Bir Bölümünü İfade Eden İsimler

batsat: Ara sıra, bazen, seyrek, tek tük. Yukarıtuzlukçu (Tuzlukçu)

pat sat -1: Zaman zaman, ara sıra, tek tük. *Seydişehir, Aziziye (Ereğli) *bk.* → *batsat*

2.1.5.2.5. Yemek Vakitleri

2.1.5.2.5.1. İnsanların Yemek Vakitleri

dünne: Sahur yemeği. Kapaklı (Ilgın)

er ekmeği: Sahur yemeği. *Beysşehir

er etmeği: Sahur yemeği. -Konya Merkezi *bk.* → *er ekmeği*

erlik (I): Sahur yemeği. *Karapınar *bk.* → *er ekmeği*

ir ekmeği: Sahur yemeği. -Konya Merkezi *bk.* → *er ekmeği*

irlik: Sahur yemeği. Belkaya (Ereğli) *bk.* → *er ekmeği*

öyün: 1. Sabah ve akşam yemeği. Bayındır (Beysşehir) **2.** Yemek vakti. Geçit (Ilgın)

savur (II): Sahur. Akçalar (Seydişehir)

2.1.5.2.5.2. Hayvanların Yemek Vakitleri

eşimine: Koyunun ikindi zamanı otlaması. Hortu (Ereğli)

örü (III): Sürünün gece otlaması. Bilecik (Selçuklu), -Konya ve çevresi

örüm: Sürünün gece otlaması. Aziziye (Ereğli) *bk.* → *örü (III)*

2.1.5.2.6. Diğer Zaman İfadeleri

engücü: Eninde sonunda. *Beyşehir, *Seydişehir

pehr: Zaman sözcüğüyle birlikte kullanılır, o zamanda anlamına gelir. -Konya Merkezi

2.1.6. Gün, Ay, Mevsim, Yıl ile İlgili İsimler

2.1.6.1. Gün

baraskün: Çarşamba. Başhüyük (Sarayönü)

başkün: Pazartesi. Başhüyük (Sarayönü)

bayrım kün: Cuma. Başhüyük (Sarayönü)

cüz: Pazartesi. -Konya Merkezi

çıtırık (II): Çıkacak ayın son, girecek ayın ilk günleri. *Hadim

dullar yazı: Sonbaharda az süren sıcak günler, pastırma yazı. *Hadim

gereği: Pazar. Sille (Selçuklu)

gereğiartesi: Pazartesi. Sille (Selçuklu) *bk.* → *gereği*

gireği: Pazar günü. Akçalar (Seydişehir), *Seydişehir, Tepe (Selçuklu)

girertesi: Gerdek gününe rastlayan Pazartesi. *Beyşehir *bk.* → *gereği*

gürgekün: Salı. Başhüyük (Sarayönü)

ısbara: Tatil. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)

ışıklı: Çarşamba. Kurthasanlı (Kadınhanı)

ıyıl kün: Pazar günü. Başhüyük (Sarayönü)

ortaküm: Perşembe. Başhüyük (Sarayönü)

şabatkün: Cumartesi. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.6.1.1. Gün İçindeki Zaman Dilimleri

aşğam: Akşam. Başhüyük (Sarayönü)

cassı: Yatsı. Başhüyük (Sarayönü)

dan, dān, dañ: Sabah vakti, tan. -Konya Merkezi

ertan: Erken gün doğma zamanı. -Konya Merkezi

erten: Sabah, güneşin doğduğu zaman. -Konya Merkezi *bk.* → *ertan*

geçtan (I): Güneş batma zamanı, akşam. -Konya Merkezi

gün eksiği: İkindiden sonraki zaman. -Konya Merkezi

güner: Tan vakti. -Konya Merkezi

günorta: Öğle zamanı. -Konya Merkezi

günönü: Gün doğmasına yakın zaman. Tömek (Selçuklu)

horazönü: Gece yarısı ile imsak arasındaki zaman. Karaören (Bozkır)

kabakuşluk: Öğleden bir iki saat önceki zaman. Akçalar (Seydişehir)

kaşık çalımı: Ortalığın kararmaya başladığı, akşam yemeği zamanı. *Beyşehir,
*Hadim

künorta: Öğle vakti. Başhüyük (Sarayönü)

yaş: Akşamla yatsı arası. *Ereğli

2.1.6.2. Ay

çıbr: Şubat ayı. Argıthanı (İlgın)

döküm vakti: Ekim, Kasım ayları. -Konya Merkezi

gücük (I): 1. Şubat ayı. -Konya Merkezi 2. Şubattan 22 Mart'a kadar olan zaman.
Çarıklar (Meram)

küçük ay: Şubat ayı. -Konya Merkezi *bk.* → *gücük (I)*

songüz: Kasım. Küflek (?)²³

²³ Küflek, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.6.3. Mevsim

cay: Yaz. Başhüyük (Sarayönü)

caz: İlbahar. Başhüyük (Sarayönü)

kaç: Sonbahar. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.6.4. Yıl

bıldır sene: Geçen yıl. Karahöyük (?)

ılışır: Geçen yıldan da önceki yıl. -Konya Merkezi

2.1.7. Hayvanlar ile İlgili İsimler

2.1.7.1. Evcil Hayvanlar

2.1.7.1.1. Evcil Hayvan Anlamında Kullanılan İsimler

haşat: Evcil hayvan. *Seydişehir

2.1.7.1.2. Ahır ve Ağıl Hayvanları

ağran: Koyun, keçi gibi süt veren hayvan. Belkaya (Ereğli)

comız: Manda. -Konya Merkezi

dombay: Manda. Hatunsaray (Meram), Kayalı (?)

eçki: Keçi. Başhüyük (Sarayönü)

filik: Tiftik keçisi. -Konya Merkezi

finik: Tiftik keçisi. Alan (Akören) *bk.* → *filik*

göbüş: Öküz. Selki (Hüyük)

gömüş: Manda. Kırelî (Hüyük) *bk.* → *göbüş*

ılgı: 1. Keçi. *İlgın 2. Koyun. *İlgın

ılkı (III): 1. Keçi. Akçalar (Seydişehir) 2. Koyun. -Konya Merkezi *bk.* → *ılgı*

kele (II): Boğa. -Konya Merkezi

koçgar: Koç. *Kadınhanı

koçhar: Koç. *Kadınhanı *bk.* → *koçgar*

koy: Koyun. Başhüyük (Sarayönü)

kömüş: Manda. -Konya Merkezi

köş: Manda. Alan (Akören) *bk.* → *kömüş*

öğüz: Öküz. Başhüyük (Sarayönü)

tombalak (II): Dana. *Ereğli

tuğar: Sığır. Başhüyük (Sarayönü)

tülü: Erkek davar. Hatıp (Meram)

2.1.7.1.2.1. Ahır ve Ağıl Hayvanlarının Yavruları

avalak: Oğlak, keçi yavrusu. Sille (Selçuklu)

balak (I) -1: Manda yavrusu, malak. -Konya Merkezi

beçi: Keçi yavrusu. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi

bidik (I): Keçi yavrusu, oğlak. *Akşehir

bocik: Buzağı. Sille (Selçuklu)

bodak: Orta büyüklükte manda yavrusu, yeni doğmuş manda yavrusu. *Beyşehir köyleri, Koyupınar (?)²⁴

bodi (II): Orta büyüklükte manda yavrusu, yeni doğmuş manda yavrusu. Yazlıca (Doğanhisar) *bk.* → *bodak*

boduk (I) -2: Orta büyüklükte manda yavrusu, yeni doğmuş manda yavrusu. -Konya Merkezi *bk.* → *bodak*

bozağı: Buzağı. *Ereğli

²⁴ Koyupınar, DS'de yalnızca iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

buduk: Orta büyüklükte manda yavrusu, yeni doğmuş manda yavrusu. -Konya Merkezi *bk.* → *bodak*

buzavu: Buzağı. Hocaköy (Bozkır) *bk.* → *bozağı*

buzov: Buzağı. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *bozağı*

bücük: Buzağı. Altuntaş (Akşehir), Ortaca (Akşehir), Geçit (Ilgın), Kireli (Hüyük), Ayaslar (Doğanhisar), Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *bozağı*

dıği: Kuzu, oğlak. Bayavşar (Beyşehir)

düdü: Kuzu. *Bozkır *bk.* → *dıği*

görpe -2: Yeni doğmuş oğlak, kuzu ve benzeri hayvan yavrusu. Çavuşçugöl (Ilgın) *bk.* → *körpe*

körpe: Yeni doğmuş koyun ya da keçi yavrusu. Yazlıca (Doğanhisar)

piçik: İnek yavrusu, buzağı. -Konya Merkezi

poduk -1: Manda yavrusu. *Ereğli, *Seydişehir çevresi *bk.* → *bodak*

potak: Manda yavrusu. Feruz (Karapınar) *bk.* → *bodak*

potuk -2: Manda yavrusu. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *bodak*

töbür: Keçi yavrusu. *Ereğli

uānık: Tosun. Başhüyük (Sarayönü)

ulak (III): Oğlak. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.7.1.2.2. Yaşlarına Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları

azman -2: 3-4 yaşında dişi davar, keçi. Bolat (Hadim), *Bozkır, Sarioğlan (Bozkır)

bağana (II): Dört, beş günlük keçi yavrusu. Tömek (Selçuklu)

cömbek: İki ile dört yaş arasındaki erkek manda. *Ereğli

çebiç: 1. Bir yaşındaki keçi yavrusu. Alan (Akören), Alibeyhöyüğü (Çumra), İsmil (?),²⁵ Tömek (Selçuklu) 2. İki yaşında olan keçi. Boyalı (?)²⁶

çemiç: Bir yaşındaki erkek keçi. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *çebiç*

çepiç: Bir yaşındaki keçi yavrusu. Gödene (Meram) *bk.* → *çebiç*

düğe: Boğaya gelmemiş iki üç yaşında dişi dana, düve. -Konya ilçe ve köyleri

düye: Boğaya gelmemiş iki üç yaşında dişi dana, düve. -Konya Merkezi *bk.* → *düğe*

erkeç: Üç ya da dört yaşlarında olan enenmiş erkek keçi. Alan (Akören), Başhüyük (Sarayönü), Gödene (Meram), -Konya Merkezi

gezem -2: İki yaşındaki dişi keçi. -Konya Merkezi

hakana: Üç yaşında dişi sığır. Aşiret (?)²⁷

kart toklu: 3-4 yaşında, enenmiş erkek koyun, keçi. Yeniköy (Ereğli), -Konya Merkezi

kart: 3-4 yaşında, enenmiş erkek koyun, keçi. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *kart toklu*

kazez: İki yaşında dişi koyun. Karahöyük (?)

manramaz: Şişek, toklu gibi belirli bir yaştaki koyun. Başhüyük (Sarayönü)

öñneç: Bir yaşımdan dört yaşına kadar erkek koyun, koç. Başhüyük (Sarayönü)

siyiş -2: İki yaşında erkek keçi. -Konya Merkezi

şişek -1: 1-2 yaşında koyun. Yeniköy (Ereğli), *Kadınhanı

tana: İki yaşında erkek dana. Akçalar (Seydişehir)

tığa: Yaşımdan küçük duran beş, altı yaşındaki erkek sığır. *Çumra

²⁵ İsmil, DS'de genel olarak Çumra'ya bağlı olarak verilmekle birlikte bir kez de Akşehir'e bağlı olarak gösterilmiştir. Güncel olarak ise Karatay'a bağlı bir mahalledir. Bu sebeple ilçesi belirtilmeden verildiği yerlerde "(?)" işareti ile gösterilmiştir.

²⁶ Boyalı, DS'de ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Güncel olarak Bozkır, Meram, Sarayönü ve Seydişehir'de bulunan bir yerleşim yeri olduğundan tek başına geçtiği yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

²⁷ Bu yerleşim yeri, DS'de yalnızca "Aşiret" olarak geçmiştir. Hangi aşiret olduğu ve hangi ilçede yer aldığı belirtilmemiştir.

toklu: 1. Altı aylıkla bir yaş arasındaki kuzu. Yazlıca (Doğanhisar), Doğanbey (Beyşehir) 2. İki yaşında kuzu. Yeniköy (Ereğli), *Bozkır 3. Altı aylıktan bir yaşına kadar kuzu. Akçalar (Seydişehir)

2.1.7.1.2.3. Fiziksel Özelliklerine Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları

abık: Taşak yumurtaları karnının içinde bulunan veya yaradılıştta taşak yumurtaları olmayan hayvan. Boyalı (?)

cıba: Tüyü kırkılmış keçi ve koyun. *İlgın, *Ereğli

ciba: Tüyü kırkılmış keçi ve koyun. *Akşehir *bk.* → *cıba*

çingir: Küçük kulaklı keçi. Doğanbey (Beyşehir)

çomuk: Küçük kulaklı koyun veya keçi. Doğanbey (Beyşehir)

çot (III): Bacağı eğri olan davar. Karkın (Çumra)

çömmen: Küçük kulaklı keçi. Boyalı (?)

çümbül: Kulakları yuvarlak keçi. *Bozkır

dabak (II): Boynuzsuz keçi vb. hayvan. Karkın (Çumra)

dabiç: Boynuzsuz keçi vb. hayvan. -Konya Merkezi *bk.* → *dabak (II)*

dabıh: Boynuzsuz keçi vb. hayvan. -Konya Merkezi *bk.* → *dabak (II)*

dabiş: Boynuzsuz keçi vb. hayvan. -Konya Merkezi *bk.* → *dabak (II)*

dabik: Boynuzsuz keçi vb. hayvan. -Konya Merkezi *bk.* → *dabak (II)*

dingiç: Kıvrık kulaklı keçi. Üçhüyük (Akşehir)

doğu: 1. Kulaksız koyun ya da keçi. Saraybahçe (?)²⁸ 2. Küçük kulaklı davar. Hatıp (Meram), Hatunsaray (Meram), Sille (Selçuklu)

dovu: Küçük kulaklı davar. Hortu (Ereğli) *bk.* → *doğu*

geneş: Kahverengi inek. Selki (Hüyük)

²⁸ Saraybahçe, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- gıcık:** Kuyruğu düz, kısa olan ya da hiç olmayan koyun. *Akşehir
- gümrük:** Küçük kulaklı koyun, keçi. Üçhüyük (Akşehir)
- kabak (I):** Boynuzsuz hayvan. *Bozkır
- kabiş (I):** Boynuzu çıkmayan küçükbaş ya da büyükbaş hayvan. *Ilgın *bk.* → *kabak (I)*
- kıcık (I):** Kuyruğu küçük ve içine doğru kıvrık koyun. Hatıp (Meram)
- kırma:** Koyun ve keçinin derisinin kılla karışık olması durumu. Tepe (Selçuklu)
- konur (I):** Açık sarı, boz, bozla sarı arası (öküz için). -Konya Merkezi
- şelek (II): 1.** Boynuzunun birisi kırık hayvan. *Bozkır **2.** Bir kulaklı keçi. *Bozkır
- tekiş:** Boynuzsuz keçi. -Konya Merkezi
- toğu:** Küçük kulaklı keçi. *Ereğli
- topraköküzü:** Kısa boylu, şişman, çift sürmeye elverişli öküz. *Hadim
- yabır:** Boynuzu geriye doğru düz olan hayvan. Şahören (Kadınhanı)

2.1.7.1.2.4. Doğurganlık Özelliklerine Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları

- emlik -3:** Zamanından sonra kuzulayan koyun. Geçit (Ilgın), *Ereğli
- evinme:** Henüz iki kez kuzulamış koyun. *Karapınar
- gezeğen:** İki yaşından sonra doğurmayan kısır keçi ya da koyun. Saray (Çumra)
- gezem -1:** İki yaşından sonra doğurmayan kısır keçi ya da koyun. İmrenler (Hüyük) *bk.* → *gezeğen*
- gezyazdı:** Doğurma zamanı geldiği halde o sene doğurmayan keçi. *Çumra
- keyyaz:** İkinci kez doğuran koyun. *Sarayönü
- oğlaman:** Bir yaşındayken yavrulayan koyun ya da keçi. İçeriçumra (Çumra), Geçit (Ilgın), *Altınekin
- şişek -2:** Kuzulama dönemine girmiş ya da doğurmuş sütlü koyun. Alibey (Çumra), Alan (Bozkır)

tokluman: Bir yaşında kuzulayan koyun. İçeriçumra (Çumra)

uğruman: İlk doğurma yılından bir önceki yılda doğuran hayvan. Bayındır (Beyşehir)

yazmış: Doğurma yaşına giren doğurmamış keçi. -Konya ilçe ve köyleri

yüğürtmeç: Kısır koyun, sığır. Hortu (Ereğli), Aziziye (Ereğli)

2.1.7.1.2.5. Çeşitli Vasıflarına Göre Ahır ve Ağıl Hayvanları

alaşa (I): 1. Her kuzuyu emziren koyun. Hortu (Ereğli) **2.** Azgın köpek, boğa, at vb. - Konya Merkezi

arınık: İğdiş edilmiş, burulmuş hayvan. *Beyşehir

azman -1: Damızlık olarak ayrılmış erkek keçi, davar. -Konya Merkezi

boğarsak: Boğaya gelmiş, boğa isteyen inek, dana. Karaören (Bozkır)

çamuş: Huysuz hayvan, katır. -Konya Merkezi

çıvgar: Boyunduruğa koşulmuş öküzlerin arkasına yardım olarak koşulmuş bir çift öküz. -Konya Merkezi

dığış: İnsana alışkın koyun ya da keçi. Balkı (Ilgın)

dögüş: Yavrulu, sağmal inek. *Hadim

dumbul: Erkekliği iyi giderilmemiş erkek koyun. Kayalı (Beyşehir)

ekte: Anası ölüp de başka bir koyuna alıştırılan ya da elde beslenen kuzu. Aşağı Tuzlukçu (Tuzlukçu)

emlik: 1. Zamanından daha geç doğan kuzu ya da oğlak. Yeniköy (Ereğli) **2.** İyi yetişmesi için analarından süt alınamayan koyun ve keçi yavruları. Hortu (Ereğli)

gedek: Kışın doğan kuzu. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu)

gevik (II): Yavrusu ölen ineğin sütünü sağdırması için emzirilen başka bir buzağı. - Konya Merkezi

gezyazlı: İki kuzulu koyun. Tepe (Selçuklu)

- ikti:** Annesi öldüğü için başka koyun emmeye alıştırılan kuzu ya da oğlak. Gözli (?)
- izbent:** Satışlarda beğenilmeyerek satılamayan, zayıf, hastalıklı, sürüden ayırt edilmiş koyun vb. hayvanlar. -Konya ilçe ve köyleri
- izbet:** Satışlarda beğenilmeyerek satılamayan, zayıf, hastalıklı, sürüden ayırt edilmiş koyun vb. hayvanlar. *Bozkır *bk.* → *izbent*
- lökü:** Sürüye uymayan, sık sık durup dinlenen koyun, keçi vb. hayvan. Çetmi (?)²⁹
- mazman:** Erkekliği giderilmiş beş yaşındaki koyun ya da keçi. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *azman -I*
- oğursak:** Süt veren koyun. Aziziye (Ereğli)
- öğçeç:** Enenmiş erkek koyun ya da keçi. Boyalı (?), Alan (?)³⁰
- öveç:** Enenmiş erkek koyun ya da keçi. -Konya Merkezi *bk.* → *öğçeç*
- seyirdim:** Yazın satışa çıkarılan koyunlar. -Konya Merkezi
- siyiş -1:** Erkekliği alınmış keçi. *Bozkır
- yörüdüm:** Damızlık davar, sığır. -Konya Merkezi

2.1.7.1.3. Binek Hayvanları

- avrana:** Dişi deve. -Konya Merkezi
- baytal -1:** Kısırak. Başhüyük (Sarayönü)
- benziboz (II):** Bir cins at. -Konya Merkezi
- celep -2:** Dişi deve. -Konya ve ilçeleri
- gotnak:** Katır. Rumeli göçmenleri³¹

²⁹ Çetmi, DS'de iki kez Akşehir'e bağlı, bir kez ise Hadim'e bağlı olarak -sonradan Taşkent'e bağlanmıştır- gösterilmiştir. Fakat bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. İlçesi belirtilmeden verildiği yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

³⁰ Alan, DS'de genellikle Çumra'ya -sonrasında Akören ilçesine bağlanmıştır- bağlı olarak gösterilmekle birlikte iki kez de Bozkır ilçesine bağlı olarak gösterilmiştir. Bu sebeple tek başına ilçesi belirtilmeden verildiği yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

³¹ Gotnak, DS'de "katır yavrusu" olarak tanımlanmıştır. Fakat katır, eşek ile atın birleşmesinden oluşan ve genellikle kısır olan hayvana verilen isimdir. DS'ye muhtemelen yanlış kaydedilmiştir. Bu sebeple "Katır" olarak tanım düzenlenmiştir.

gölük -3: At, eşek, beygir, katır vb. yük taşıyan ve binilen hayvan. Çetmi (Akşehir),
*Ereğli, Tepelice (Bozkır), Hatıp (Meram)

hırı: Eşek. Atlantı (Kadınhanı)

kayak (II): Deve. -Konya Merkezi

lök: Erkek deve. -Konya Merkezi

örye: Dişi tay. Boyalı (?)

tüye: Deve. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.7.1.3.1. Binek Hayvanlarının Yavruları

bodan: Deve yavrusu. *Beyşehir *bk.* → *boduk (I) -1*

bodi (I): Deve yavrusu. Akçalar (Seydişehir), Ortaca (Akşehir) *bk.* → *boduk (I) -1*

boduk (I) -1: Deve yavrusu. Tömek (Selçuklu), *Halkapınar, Yazlıca (Doğanhisar), Selki (Hüyük), *Karapınar, Sille (Selçuklu), Argıthanı (Ilgın), Eğirler (Beyşehir), Güneydere (Meram), *Beyşehir köyleri, Akçalar (Seydişehir), Kayalı (?), Çavuşköy (Ilgın), *Ereğli

bota: Deve yavrusu. Argıthanı (Ilgın) *bk.* → *boduk (I) -1*

daylak: Deve yavrusu. Aziziye (Ereğli), *Karapınar, Alibeyhöyüğü (Çumra), Çeşmelisebil (Sarayönü)

gülüv: Eşek yavrusu, sıpa. Başhüyük (Sarayönü)

göçek (I): Deve yavrusu. *Ereğli

kırı: Eşek yavrusu, sıpa. *Karapınar

kiri: Eşek yavrusu, sıpa. -Konya Merkezi *bk.* → *kırı*

kiri: Eşek yavrusu, sıpa. *Akören *bk.* → *kırı*

koşak: Deve yavrusu. *Ereğli

kotmak: Eşek yavrusu, sıpa. *Ilgın

kuliş: At ve eşek yavrusu. Kapaklı (Ilgın)

kulun: At ve eşek yavrusu. *Ereğli *bk.* → *kuliş*

kundu: Atın karnındaki yavru. -Konya Merkezi

kürü: Eşek yavrusu, sipa. -Konya Merkezi *bk.* → *kırı*

patlak (I): Yeni doğmuş deve yavrusu. Yazlıca (Doğanhisar)

poduk -2: Deve yavrusu. Eğirler (Beyşehir) *bk.* → *boduk (I) -1*

potuk -1: Deve yavrusu. Sille (Selçuklu), Karacabey (?)³² *bk.* → *boduk (I) -1*

torum: Deve yavrusu. -Konya Merkezi

2.1.7.1.3.2. Yaşlarına Göre Binek Hayvanları

baytal -2: Üç yaşını geçmeyen kısrak. Böğrüdellik göçmenleri (Cihanbeyli)

güre (I) -2: Bir yaşından üç yaşına kadar olan taylara verilen ad. Sille (Selçuklu),

*Çumra, *Hadim

havıdı: İki yaşındaki deve. *Ereğli

havudu: Yeni semer vurulan üç yaşındaki deve yavrusu. Yeniköy (Ereğli)

iki havdu: Dört yaşında deve yavrusu. Yeniköy (Ereğli)

küpe: Bir ile üç yaş arasındaki dişi tay. Alan (Akören)

taylak: Dört yaşında at. *Bozkır

törtlü: Dört yaşında tay. Başhüyük (Sarayönü)

yaşar: Altı ayla üç yaş arasındaki sipa. Alan (Akören)

yelek (II): Bir yaşında deve. Hortu (Ereğli)

yilek: Bir yaşındaki eşek. *Karapınar

³² Karacabey, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.7.1.3.3. Çeşitli Vasıflarına Göre Binek Hayvanları

beserek: Tüylü ve besili erkek deve, dişi boz deve ile erkek buhur devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve, damızlık deve. Çeşmelisebil (Sarayönü),

*Hadim

buğur: Damızlık deve. Bayavşar (Beyşehir)

dalap: At isteyen kısrak, erkek isteyen dişi eşek ya da hayvan. *Ereğli

güre (I) -1: Çiftleşmek isteyen kısrak, dişi eşek. Haşhaşı (Bozkır), *Ereğli

iskit: Koşuda dördüncü gelen at. -Konya Merkezi

kaçar: Koşuda dördüncü gelen at. -Konya Merkezi

küsçük: Çiftleşmek isteyen at, eşek vb. hayvan. -Konya Merkezi

puğur: İki hörgüçlü, damızlık erkek deve. -Konya Merkezi

2.1.7.1.3.4. Fiziksel Özelliklerine Göre Binek Hayvanları

botlacı: Gebe deve. *Bozkır

cobuk (II): Kuyruğunun ucundaki uzun kıllar kesilmiş at, eşek ve katır. -Konya Merkezi

çapar (II): 1. Kula renkli hayvan. -Konya Merkezi 2. Beyazı çok kır renkli hayvan.

*Hadim

idiş: Zayıf at. -Konya Merkezi

kumacı: Karnında yavrusu olan at, eşek vb. hayvan. *Akşehir

maya: Buhur deveyle adi devenin birleşmesinden doğan uzun tüylü dişi deve.

*Seydişehir, *Karapınar, *Ereğli

2.1.7.1.4. Kümes Hayvanları

babuş: Ördek. Başhüyük (Sarayönü)

batya: Ördek. -Konya Merkezi *bk.* → *babuş*

bolada: Ötmeyen horoz. *Akşehir

bulada -1: Tavuk. Atlantı (Kadınhanı), Tömek (Selçuklu)

bullu: Yeni ötmeye başlayan horoz. *Seydişehir, *Beyşehir

culluk: Hindi. -Konya Merkezi

çullu cücük: Tavuk. Sulutaş (Selçuklu)

firik (II): Daha ötmeye başlamamış horoz. *Bozkır, Atlantı (Kadınhanı)

görge: Hindi. *Cihanbeyli

gulgülü: Hindi. -Konya Merkezi *bk.* → *gulugulu*

gulugulu: Hindi. *Beyşehir, *Seydişehir

gülü: Hindi. -Konya Merkezi *bk.* → *gulugulu*

gülüş: Hindi. Tekkekebir köyü (Ereğli) *bk.* → *gulugulu*

kaz tavuğu: Hindi. *Bozkır

kıçıruvçu: Horoz. Başhüyük (Sarayönü)

kurk: Kuluçka. Sille (Selçuklu)

kurka: Hindi. Kapaklı (Ilgın)

mısır (II): Hindi. Üçhüyük (Akşehir), *Ereğli *bk.* → *mısırğa*

mısırğa: Hindi. Risvan (Cihanbeyli), Kuşça (Cihanbeyli), Yeniceoba (Cihanbeyli),
Karasınır (Güneysınır)

mısırğan: Hindi. -Konya Merkezi *bk.* → *mısırğa*

mısırka: Hindi. *Beyşehir *bk.* → *mısırğa*

misirğa: Hindi. Sille (Selçuklu) *bk.* → *mısırğa*

pipi (II): Hindi. -Konya Merkezi

selfin: Yeni büyüyen horoz. -Konya Merkezi

şibi: Kaz. *Beyşehir

tuguk: Tavuk. -Konya Merkezi

2.1.7.1.4.1. Kumes Hayvanlarının Yavruları

- balada:** Altı aylık piliç. -Konya Merkezi
- bıcı:** Kaz ve ördek yavrusu. *İlgın
- bula:** Cıvciv. Hatıp (Meram), Bolat (Hadim), Alan *Bozkır
- bulada -2:** Cıvciv. Sille (Selçuklu), Ortaca (Akşehir), Güvenç (Selçuklu), *Sarayönü, *Beyşehir, Karacıgan (Karatay), *Karapınar, Kozlu (Seydişehir) *bk.* → *bula*
- bülüç:** **1.** Cıvciv. Alan (?), Yazlıca (Doğanhisar) **2.** Piliç. -Konya Merkezi
- çipçe:** Kumes hayvanlarının yavrusu, cıvciv. Argıthanı (İlgın)
- cuga:** Kumes hayvanlarının yavrusu, cıvciv. -Konya Merkezi *bk.* → *çipçe*
- cücek:** Kumes hayvanlarının yavrusu, cıvciv. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *çipçe*
- cücük:** Kumes hayvanlarının yavrusu, cıvciv. -Konya Merkezi *bk.* → *çipçe*
- cüllü:** Kumes hayvanlarının yavrusu, cıvciv. *Ereğli *bk.* → *çipçe*
- cülük:** Kumes hayvanlarının yavrusu, cıvciv. *Ereğli, *Karapınar *bk.* → *çipçe*
- çğrık:** Cıvciv. -Konya Merkezi *bk.* → *çipçe*
- çibik:** Cıvciv. Böğrüdilik (Cihanbeyli) *bk.* → *çipçe*
- çuri:** Kaz yavrusu. Böğrüdilik (Cihanbeyli)
- ferik:** Kumes hayvanlarının cıvcivlikten çıkmış yavruları, piliç. *İlgın, -Konya Merkezi
- imlik:** Erkek piliç. -Konya Merkezi

2.1.7.1.5. Kedi, Köpek

- bisi:** Kedi. Yıldızlı (Ereğli), Ortaca (Akşehir)
- böcük:** Tazı. *Altınekin
- gidi (I):** Köpek. -Konya Merkezi
- kişdik:** Kedi. Başhüyük (Sarayönü)
- matok:** Erkek kedi. -Konya Merkezi

pisik: Kedi. Tekke (Akşehir), Sille (Selçuklu)

2.1.7.1.5.1. Kedi, Köpek Yavruları

diduv: Köpek yavrusu. Başhüyük (Sarayönü)

enik: Kedi ve köpek yavrusu. Sille (Selçuklu), Balkı (Ilgın), Belkaya (Ereğli),
*Altınekin, -Konya Merkezi

kabel: Köpek yavrusu. *Beyşehir

körez: Köpekle tazının birleşmesinden doğan melez yavru. Ayaslar (Doğanhisar)

kuci: Köpek yavrusu. *Ereğli

kunnu: Kedi, köpek yavrusu. *Hadim

küçük: Köpek yavrusu. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.7.1.5.2. Fiziksel ve Diğer Özelliklerine Göre Kedi, Köpek

ferek: Tazı ile köpeğin birleşmesinden doğan bir cins av köpeği. Alan (Akören)

gülpeşe:** Tüyleri yumuşak ve kızıl olan kedi ve tavşan. Argıthanı (Ilgın)

kanara (I) -2: Başiboş ve obur köpek. -Konya Merkezi

kupay: İri kulaklı bir çeşit av köpeği. Ayaslar (Doğanhisar), *Hadim, *Çumra

masti: Kısa ayaklı köpek. -Konya Merkezi

singil -2: Sessizce yaklaşır ısırarak köpek. -Konya Merkezi

2.1.7.2. Yabani hayvanlar

2.1.7.2.1. Böcekler, Sinekler, Kurtlar

adı batasica: Akrep. -Konya ve köyleri

ağ (II): Ağaç ve çalılarda yuva yapıp yaprak yiyen tırtıl. Doğanbey (Beyşehir)

alagülük: Kuduz olanlara yedirilen bir böcek, zehirli buğday böceği. Kızılören
(Meram)

Allah devesi: Gövdesi küçük, ayakları çok uzun, kül renkli, örümceğe benzer bir böcek. -Konya Merkezi

bağırbaş: Yeşilimsi mavi renkli bir sinek, bügelek. Başhüyük (Sarayönü)

balçibin: Arı. Başhüyük (Sarayönü)

bok böcüsü: Hayvan pisliklerine üşüşen sert ve kara kabuklu böcekler. -Konya Merkezi

böcü (II): Böcek, akrep, çıyan, örümcek vs. *İlgın

bögelek (I): Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek, gübre sineği. Akçalar (Seydişehir), Doğrugöz (Akşehir), Hatıp (Meram)

bövelek (I): Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek, gübre sineği. *Akşehir *bk.* → *bögelek (I)*

buzacıdişi: Danaburnu denilen ve bitki köklerini yiyen bir böcek. *Beysşehir, -Konya Merkezi

bügelek: Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek, gübre sineği. Hotamış (Karapınar), Şabanlı (Karapınar) *bk.* → *bögelek (I)*

bükelek: Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek, gübre sineği. Gaziler (Hadim) *bk.* → *bögelek (I)*

bürçe: Pire. Kırım ve Köstence göçmenleri, Başhüyük (Sarayönü)

büvelek (I): Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek, gübre sineği. -Konya Merkezi *bk.* → *bögelek (I)*

cebar: 1. Bal arısı. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu) 2. Eşek arısı. Sulutaş (Selçuklu)

cıllangaç: Ağustos böceği. -Konya Merkezi

cırlağan: Ağustos böceği. -Konya Merkezi *bk.* → *cıllangaç*

cibin: Tatarcık. *Çumra

circir: Ağustos böceği. -Konya Merkezi *bk.* → *cıllangaç*

çırçır: Ağustos böceği. -Konya Merkezi *bk.* → *cıllangaç*

- çırlavuk:** Ağustos böceği. *Beyşehir *bk.* → *cillangaç*
- çibin:** Karasinek. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *cibin*
- domuzluk:** Sert kabuklu, siyah gübre böceği. -Konya Merkezi
- dürmece:** Üzüm yapraklarını yiyen beyaz kurt. -Konya Merkezi
- eğrilce:** Hayvanlara dadanan, eğri belli, boz renkli bir çeşit sinek, sığır sineği, bügelek.
-Konya Merkezi
- ekkin:** Örümcek. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)
- embilağ:** Tırtıl. İmrenler (Hüyük)
- epelek:** Kelebek. *Akşehir, -Konya Merkezi
- eski (II):** Kene. Çakırlar (Akşehir)
- fişgene:** Sümüklü böcek. *Ereğli
- fişkele:** Sümüklü böcek. *Ilgın *bk.* → *fişgene*
- gene:** Kene. Kızılören (Meram)
- gerleşen övegen:** Bir çeşit sinek, gögen. İmrenler (Hüyük)
- gıbı:** Örümcek. Başhüyük (Sarayönü)
- gici (II):** Sığırları ısırarak bir çeşit sinek, bügelek. İmrenler (Hüyük)
- gongalak:** Kelebek. *Beyşehir
- görlengöp:** 1. Gübrelili ve nemli yerlerde bulunan kanatlı bir böcek. -Konya ve çevresi
2. Sebzeleri kemiren bir çeşit kurt. -Konya Merkezi
- gövelek (I):** 1. Sığırlara dadanan zar kanatlı bir çeşit sinek. -Konya Merkezi 2.
Kelebek. *Beyşehir, *Seydişehir
- guyruğu ölü:** Akrep. -Konya Merkezi
- güdengüt:** Ot çekirgesi. İmrenler (Hüyük)
- güpdüşen:** Yakarca denilen küçük sinek. *Ereğli
- gürpdüşen:** Bir çeşit sivrisinek. -Konya Merkezi *bk.* → *güpdüşen*

- imzik kurdu:** Bayat etin üzerinde görülen beyaz kurt. -Konya Merkezi
- ivacık:** Tahtakurusu yavrusu. -Konya Merkezi
- ipelek:** Kelebek. Argıthanı (Ilgın)
- ivez:** Bir çeşit sivrisinek. Çakırlar (Beyşehir),³³ *Ereğli
- kamjak:** Böcek, haşere. Başhüyük (Sarayönü)
- kandağay:** Tahtakurusu. Başhüyük (Sarayönü)
- kasga:** Çekirge. Başhüyük (Sarayönü)
- komursga:** Karınca. Başhüyük (Sarayönü)
- kongalak:** Kelebek. Karasınır (Güneysınır) *bk.* → *gongalak*
- kötüböcü:** Akrep. -Konya Merkezi
- kuyruğuözü:** Akrep. *Ereğli
- kuyruklu (I):** Akrep. -Konya Merkezi *bk.* → *kuyruğuözü*
- melis:** Bal arısı. Başarakavak (Selçuklu)
- meliz:** Bal arısı. *Ilgın *bk.* → *melis*
- milis:** Bal arısı. -Konya Merkezi *bk.* → *melis*
- miliz:** Bal arısı. Karahisar (Beyşehir) *bk.* → *melis*
- mucuk:** Küçük sinek. Çayhan (Ereğli)
- muşmula: 1.** Sümüklü böcek. -Konya Merkezi **2.** Salyangoz. Sille (Selçuklu)
- püre:** Lahana kurdu. -Konya Merkezi
- sakırğa:** Hamam böceği. -Konya Merkezi
- sarıçibin:** Bal yapmayan arı, eşek arısı. Başhüyük (Sarayönü)
- seyrik:** Kıl kurdu. -Konya Merkezi
- sirik:** Peynir ya da yağ kurdu. *Ilgın

³³ Çakırlar, DS'de genel olarak Akşehir'e bağlı olarak gösterilmiştir. Yalnızca bu maddede "Çakırlar *Beyşehir" şeklinde Beyşehir ilçesine bağlı olarak verilmiştir.

sualçan: Solucan. Başhüyük (Sarayönü)

suvalçan: Solucan. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *sualçan*

tortor (II): Tırtıl. -Konya Merkezi

urguy: Sivrisinek. Başhüyük (Sarayönü)

üvez: Bir çeşit sivrisinek. -Konya Merkezi

vañgırdak: Koyu kırmızı renkli, dört kanatlı, giysiye ya da koyunyünlerine yapışınca zor kopan bir sinek. İsmil (Çumra)

yavşah, yavşak: Bit yavrusu. Altuntaş (Akşehir)

yer bağırsağı: Yer solucanı. -Konya Merkezi

yılanohlağısı: Sümüklü böcek. İmrenler (Hüyük)

2.1.7.2.2. Kuşlar

akkırkaz (kerkez): Kartal cinsinden, kanatlarının ucu siyah bir kuş. -Konya Merkezi

alacakça: Saksagan. *Ereğli

alıcı kuş: Atmaca. Kaplanlı (Hadim), *Altınekin

bağırtlak (I): Yabani ördeğe benzeyen, gece çok öten, koyu kurşuni renkli bir av kuşu. Argıthanı (Ilgın), Saraycık (Seydişehir), İsmil (Çumra)

balaban (I): Doğan (alıcı kuş). -Konya Merkezi

balıkcın: Balıkçıl (kuş). -Konya Merkezi

boyunburan: Bir çeşit kuş. -Konya Merkezi

bödene: Bıldırcın. Başhüyük (Sarayönü)

bulbul: Bülbül. Başhüyük (Sarayönü)

cakcak: Ağaçkakan. Argıthanı (Ilgın)

cettelek: Serçeye benzeyen bir kuş. -Konya Merkezi

cırık: Serçeye benzer bir çeşit kuş. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *cettelek*

- ciğa (II):** Tüysüz kuş yavrusu. Sulutaş (Selçuklu)
- civcık (II):** Serçe. *Ereğli
- cukcuruk:** Karatavuk kuşu. Altuntaş (Akşehir)
- cula:** Karga. *Hadim
- curruk:** Martı. *Karapınar
- cükceleğen:** Ağaçkakan. *Beyşehir
- çakır (I):** Bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- çavke:** Bir çeşit karga. Argıthanı (Ilgın)
- çınçın:** Yusufçuk kuşu. Çakırlar (Akşehir)
- delice:** Şahin, atmaca. *Ereğli
- divdiv:** Kerkenez kuşu. Selki (Hüyük)
- dölengeç:** Çaylak. -Konya Merkezi
- duvadak:** Kışın su kıyılarında yaşayan, kaz büyüklüğünde bir kuş. Argıthanı (Ilgın)
- efeyik:** Kumru. Çiğil (Ilgın), -Konya Merkezi
- falak (II):** Güvercin cinsinden eti yenen bir çeşit av kuşu. -Konya Merkezi
- farıç:** Keklik yavrusu. Salur (Seydişehir)
- gallangıç:** Kırlangıç. Akçalar (Seydişehir)
- geltüle:** İki yaşındaki keklik. Eğridir (Beyşehir)
- gılinkuş:** Baykuş. Başhüyük (Sarayönü)
- göceğen:** Bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- göregöçen:** Serçe tutan bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- guggu:** Baykuş. Altuntaş (Akşehir)
- guzgun:** Kuzgun, yırtıcı bir kuş. Pindebul (?)³⁴

³⁴ Pindebul, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- hacıkuşu:** Baykuş. *Ereğli
- hatlağan:** Ağaçkakan. Durhanlı (Ereğli)
- hayırlı kuş:** Baykuş. -Konya Merkezi
- hubire:** Cıvcivleri yiyen bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- iskete:** Serçeden küçük bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- kakavan (II):** Konuşmayan papağan. -Konya Merkezi
- karılgaç:** Kırlangıç. Başhüyük (Sarayönü)
- kartçıga:** Atmaca. Başhüyük (Sarayönü)
- kızılkuş:** Doğan kuşu. -Konya Merkezi
- kögürçün:** Güvercin. Başhüyük (Sarayönü)
- kurruk kapan:** Cıvciv kapan yırtıcı bir kuş. Karkın (Çumra)
- lökeşe:** Yaban kazı. -Konya Merkezi
- mezgeldek:** Yaban ördeği. -Konya Merkezi
- muradcık:** Baykuş. -Konya Merkezi
- palas:** Keklik yavrusu. -Konya Merkezi
- puğu:** Baykuş. -Konya Merkezi
- sarıasma:** İncir kuşu. -Konya Merkezi
- sarısandak:** İncir kuşu. -Konya Merkezi *bk. → sarıasma*
- selvi:** Bıldırcın. -Konya Merkezi
- şakrak:** Arı kuşu. -Konya Merkezi
- tavşancık:** Bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- tokduru:** Toy da denilen bir çeşit kuş. -Konya Merkezi
- uvî:** Küçük, adı gibi ses çıkaran bir kuş. Ayaslar (Doğanhisar)
- yelfe (II):** Çulluk kuşu. *Ereğli

2.1.7.2.3. Memeliler

andık (I): Sırtlan. Afşar (Taşkent)

anduk: Sırtlan. Kayalı (Karapınar) *bk.* → *andık (I)*

ars: Gelincik denilen hayvan. Afşar (Kadınhanı)³⁵

ayüv: Ayı. Başhüyük (Sarayönü)

balak (I) -2: Tavşan yavrusu. Alibey (Çumra), Ayaslar (Doğanhisar), Balkı (Ilgın), Üçhüyük (Akşehir), Sille (Selçuklu), Çamlı (Akşehir), -Konya Merkezi

barkıt (II): Sırtlan. Saraycık (Seydişehir)

boduk (II): Ayı yavrusu. Alan (?), Damlapınar (Beyşehir)

boz canavar: Kurt. Çakırlar (Akşehir)

böcü (I): Kurt. *Hadim

börü: Kurt. *Kadınhanı, Argıthanı (Ilgın) *bk.* → *böcü (I)*

bucu: Kurt. -Konya Merkezi *bk.* → *böcü (I)*

gelinkadın: Gelincik denilen bir çeşit hayvan. *Beyşehir

gossü: Köstebek. Yazlıca (Doğanhisar)

göcen: Tavşan yavrusu. Eğridir (Beyşehir), Pınarbaşı (?)³⁶, -Konya Merkezi

göstü: Köstebek. Yazlıca (Doğanhisar) *bk.* → *gossü*

gözsüz köpek: Köstebek. -Konya Merkezi *bk.* → *gossü*

gözsüz: Köstebek. *Altınekin, -Konya Merkezi *bk.* → *gossü*

gucem: Kedi büyüklüğünde kötü kokulu bir çeşit hayvan. -Konya Merkezi

gülpeşe:** Tüyleri yumuşak ve kızıl olan kedi ve tavşan. Argıthanı (Ilgın)

kırkıştık: Yaban kedisi. Başhüyük (Sarayönü)

³⁵ Afşar, DS'de Taşkent yahut Beyşehir ilçesine bağlı olarak verilmesine rağmen yalnızca bu maddede Kadınhanı ilçesine bağlı olarak gösterilmiştir.

³⁶ Pınarbaşı, DS'de ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Güncel olarak ise Cihanbeyli, Derebucak ve Hüyük ilçelerinde bulunan bir yerleşim yeridir. Hangi ilçeye bağlı bulunduğu belirlenemediğinden “(?)” ile gösterilmiştir.

kiyik: Geyik. Başhüyük (Sarayönü)

koban: Tavşan. Buhara göçmenleri

koyan: Tavşan. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *koban*

körgözlü: Köstebek. -Konya Merkezi *bk.* → *gossü*

körsepek: Köstebek. *Ereğli *bk.* → *gossü*

loban: Köstebek. Başhüyük (Sarayönü)

malak: Domuz yavrusu. Üçhüyük (Akşehir)

mazak: Domuz yavrusu. İmrenler (Hüyük) *bk.* → *malak*

mencik: Domuz yavrusu. Balkı (Ilgın)

mıçı: Yaban domuzu yavrusu. Ayaslar (Doğanhisar)

moza: Domuz yavrusu. Balkı (Ilgın) *bk.* → *malak*

öşek: Vaşak. -Konya Merkezi

palak: 1. Ayı yavrusu. *Hadim 2. Tavşan yavrusu. -Konya Merkezi

ufruk: Su aygırı. İmrenler (Hüyük)

yağmurçe: Bir çeşit geyik dağ keçisi. -Konya Merkezi

yelese: Yarasa. Afşar (Taşkent)

2.1.7.2.4. Sürüngenler

alagenevür: Siyahlı beyazlı yılan. Akçalar (Seydişehir)

bozyürük: Üstü hafif benekli, uzun bir yılan. *Hadim

cılan: Yılan. Başhüyük (Sarayönü)

çayan: Yılana benzer kertenkele gibi yürüyen hayvan. *Ilgın

eli yüzü yalamaç: Üzeri pulsuz olan bir çeşit kertenkele. *Bozkır

evran: Büyük yılan, canavar. Yeniköy (Ereğli)

kaçmer: Bir çeşit iri kertenkele. -Konya Merkezi

kaşmer (II): Kertenkele. -Konya ve köyleri *bk.* → *kaşmer*

keler: Kertenkele. Akçalar (Seydişehir)

keselekge: Kertenkele. Başhüyük (Sarayönü)

merçemene: Kertenkele. İmrenler (Hüyük)

suçeken: Küçük kertenkele. *Hadim

taşmaka: Kaplumbağa. Başhüyük (Sarayönü)

tosbağa: Kaplumbağa. Yazlıca (Doğanhisar)

toskabağa: Tosbağa. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *tosbağa*

2.1.7.2.5. Kemirgenler, Amfibiler

carbık: Tarla faresi. *Ereğli

çarbak: Tarla faresi. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *carbık*

çıçğan: Fare. Başhüyük (Sarayönü)

çökelez (I): Sincap. -Konya Merkezi

gelengi: Tarla faresi. Sorkun (Bozkır)

geleni: Tarla faresi. -Konya Merkezi *bk.* → *gelengi*

gelenki: Tarla faresi. Belkaya (Ereğli) *bk.* → *gelengi*

keme: Büyük, iri fare. -Konya Merkezi

maka: Kurbağa. Başhüyük (Sarayönü)

teyin: Sincap. Çakırlar (Akşehir), *Ereğli, *Seydişehir

tiyin: Sincap. *Ereğli *bk.* → *teyin*

2.1.7.2.6. Suda Yaşayan Canlılar

akbalık: Bir cins tatlı su balığı. Akçalar (Seydişehir)

çabak (I): Küçük cins balık. Başhüyük (Sarayönü)

döşüm: Midye. -Konya Merkezi

ırgay: Yunus balığı büyüklüğünde bir çeşit tatlı su balığı. Başhüyük (Sarayönü)

kıstırkaç: Yengeç. -Konya Merkezi

yanyalıç: Yengeç. Çayhan (Ereğli)

2.1.7.3. Hayvan Toplulukları

barhana, barhana -2: Yük taşıyan hayvan kafesi. -Konya Merkezi

cılkı: At sürüsü. Başhüyük (Sarayönü)

gölük: 1. At, eşek, beygir, kısrak vb. hayvanların sürüsü. *Ereğli **2.** Büyükbaş hayvanlar. *Ereğli

güdü (I): At, sığır, koyun sürüsü. Aziziye (Ereğli)

ılgı -3: At, eşek ya da keçi sürüsü. Çavuşçugöl (Ilgın) *bk.* → *ılkı (II)*

ılkı (II): 1. At sürüsü. Ortakaraören (Seydişehir) **2.** Koyun sürüsü. Küçükavşar (Beyşehir)

öğrek: Kısrak, beygir sürüsü. Akçalar (Seydişehir), *Karapınar *bk.* → *örek*

örek: Başiboş gezen hayvan sürüsü (at, eşek vb.). Çakırlar (Akşehir) **2.** Bir çobanın otlattığı öküz, manda, at, eşek vb. hayvanların karışımından oluşan sürü. *Ereğli

öyrek: At sürüsü. *Ereğli *bk.* → *örek*

sürüv: Sürü. Başhüyük (Sarayönü)

yılgı: At sürüsü. *Seydişehir *bk.* → *ılkı (II)*

2.1.7.4. Hayvanların Genel Vasıflarını Bildiren Söz Varlığı

anaç (I): Analaşmış, çok yavru doğurmuş, yaşlanmış, kümes hayvanı, kuş ve evcil memeli hayvan. Gaziler (Hadim), *Akşehir, Tömek (Selçuklu), -Konya Merkezi

- anga:** Aksi, hırçın, huysuz hayvan. Hortu (Ereğli)
- badak (II):** Tek husyeli hayvan, iyi burulmamış, dişisine yanaşamayan hayvan. Karabulut (Akşehir)
- besi:** Beslenen, besiyeye çekilmiş hayvan. *Ereğli
- celep -1:** Uzun boylu hayvan. *Seydişehir
- çakal:** Alnında beyaz tüyler olan hayvan. -Konya Merkezi
- çıvgan:** İnce, cılız, zayıf (hayvan hk.). -Konya Merkezi
- dayanık:** Kuvvetini kaybetmiş, yürümeye gücü kalmamış olan (hayvan). Güneydere (Meram), Hatıp (Meram), *Çumra
- döl:** İnek, koyun, keçi, köpek, kedi gibi hayvanların yavruları. *Ereğli, Eğirler (Beyşehir)
- enek (I):** İğdiş edilmiş, burulmuş koyun, keçi, at gibi hayvanlar. Çakırlar (Akşehir)
- enenik:** İğdiş edilmiş hayvan. *Akşehir bk. → *enek (I)*
- gargin:** Yemden doymuş (hayvan için). *Ereğli
- harın (I):** Fazla işsizlikten hamlamış, güçsüz, kuvvetsiz hayvan. Ziverek (?)
- heyrek (II):** Anormal şekilde büyüyen hayvan. Hortu (Ereğli)
- horavu -1:** İnsandan kaçan, yabani hayvan. Tepelice (Bozkır)
- ımlık:** Enenmiş hayvan. -Konya Merkezi
- kürdük:** Kızana gelmiş kedi, köpek, keçi vb. hayvanlar. *Çumra
- pulluk:** Oduncuların odun kesmeye giderken, para vererek yanlarında götürdükleri başkasının hayvanı. -Konya Merkezi
- yova: 1.** İyesiz, sahipsiz (hayvan için). Aziziye (Ereğli), Hortu (Ereğli) **2.** Başıboş, evden, sürüden kaçma huyunda olan. -Konya Merkezi
- yovanta: 1.** İyesiz, sahipsiz (hayvan için). *Ereğli **2.** Başıboş, evden, sürüden kaçma huyunda olan. *Ereğli bk. → *yova*
- zümbek:** Kuyruksuz. -Konya Merkezi

zünbek: Kuyruksuz. -Konya Merkezi *bk.* → *zümbek*

2.1.7.5. Hayvancılık ile İlgili Sözcükler

barın: Öküzleri otlatma, doyurma. Saraycık (Seydişehir)

koşan: Davarları bir araya koyup sayma işlemi. -Konya Merkezi

zilkar: Tek atlı arabaya bir at daha bağlama. Hatıp (Meram)

2.1.7.6. Hayvan İlişkileri

aşma (II): Erkek hayvanın dişi hayvanla cinsi münasebette bulunması. -Konya ve köyleri

2.1.8. Bitkiler ile İlgili İsimler

2.1.8.1. Otlar, Otsu Bitkiler

acımık: Çok sık dallı, acı ve fena kokulu bir yaban otu. Doğanbey (Beyşehir), -Konya köyleri

acice: İlkbaharda su kenarlarında kendiliğinden yetişen ve yenilen baharlı bir ot. Gözlü (Sarayönü)

ağşayık: Kırdan yetişen bir ot. *İlgın

akkaş: Haşhaş, afyon. Altuntaş (Akşehir)

akkulak: Sütü kurutularak güzel kokulu sakız yapılan bir çeşit ot. *Bozkır

alaz:** Seyrek bitmiş ekin, ot, ağaç. Çakırlar (Akşehir)

altınbaş: Süpürge yapılan, mavi çiçekli bir ot. *İlgın

anatana: Ayrık otu. -Konya Merkezi

aslım (I): Bir çeşit ot. -Konya Merkezi

atkulak: Labada da denilen yabani bir ot. Argıthanı (İlgın)

ayanga: Kaçak tütün, tütün. Gaziler (Hadim)

- ayınca:** Kaçak tütün, tütün. Savaş (Akşehir) *bk.* → *ayanga*
- babacca (II):** Pire öldüren bir çeşit ot. Argıthanı (Ilgın)
- baytıran:** İnce yapraklı, güzel kokulu, “Kâbe süpürgesi” de denilen bir bitki.
Karahöyük (Akşehir)
- benek:** Bir çeşit ot. -Konya Merkezi
- bici bici (I):** Küçük, koyu yeşil yapraklı, sık yetişen bir çeşit ot. -Konya Merkezi
- bögelek (II):** Ökse otu. *Karapınar
- bövelek (II):** Ökse otu. -Konya Merkezi *bk.* → *bögelek (II)*
- buğma:** Bükülmüş ot. Doğanbey (Beyşehir)
- büvelek (II):** Ökse otu. -Konya Merkezi *bk.* → *bögelek (II)*
- cabcı:** Beyaz çiçekli bir ot. Akçalar (Seydişehir)
- cacık:** İlkbaharda tarlalarda biten ve yenilebilen otlar. Belkaya (Ereğli), Camili
(Çumra)
- calağan otu:** Isırgan otu. *Hadim
- cırtlık (I):** Süpürge yapılan bir çeşit ot. İmrenler (Hüyük)
- ciğirgen:** Isırgan otu. -Konya Merkezi
- cimile:** Semizotu. *Ereğli
- cimille:** Semizotu. *Ereğli *bk.* → *cimile*
- cüccem:** Çörotu. *Çumra
- çapul:** Göl ve çay kenarlarında yetişen ot. Karabulut (Akşehir), Gözlü (?)
- çeçik kulağı:** Semizotuna benzer bir cins ot. Şabanlı (Karapınar), Hotamış (Karapınar)
- çemille:** Semizotu. *Ereğli *bk.* → *cimile*
- çemilli:** Semizotu. *Ereğli *bk.* → *cimile*
- çıtlık -5:** Kökünden sakız yapılan karavuk otu ve bu ottan çıkarılan sakız. Argıthanı
(Ilgın)

çimeş: Kısa ot. Koraşı (Tuzlukçu)

çivit: Bir çeşit ot. -Konya Merkezi

çoban döseği: Yetiştığı yeri yatak gibi örten, tüylü, gri yeşil renkli, geniş bir ot (çobanlar üzerinde yattığı için bu isim verilir). Argıthanı (İlgın)

çovan (II): Kökü ve dalları sabun gibi köpüren hem helvacılıkta hem de temizlik işlerinde kullanılan bir bitki, çöven. *Karapınar

çöbek: Kökünden sakız çıkarılan bir çeşit ot. *Cihanbeyli

çördük: 1. Ekinler arasında yetişen, kökü yenilebilen bir çeşit ot. Şabanlı (Karapınar)
2. Yabani kereviz. -Konya Merkezi

çörtük: Ekinler arasında yetişen, kökü yenilebilen bir çeşit ot. -Konya Merkezi *bk.* → *çördük*

derme: İlkbaharda hayvanlar için toplanan ot. Yeniköy (Ereğli)

devegülü: Hatmi denilen bitki. -Konya Merkezi

domuzağırşığı: Çöven denilen bitki. -Konya Merkezi

dulavratyaprağı: Labada. -Konya Merkezi

efek (I): 1. Yabani yonca, fiğ. *Beyşehir **2.** Bir cins ot. -Konya Merkezi

evelek: Yaprakları yenilebilen, tohumlarından da çay yapılan ıspanağa benzeyen bir çeşit ot, labada. -Konya Merkezi

evelik: Yaprakları yenilebilen, tohumlarından da çay yapılan ıspanağa benzeyen bir çeşit ot, labada. Hotamış (Karapınar), Şabanlı (Karapınar) *bk.* → *evelek*

fasıl: Bir çeşit yabani ot. -Konya Merkezi

gerdeme: Sulak yerlerde yetişen yenilir, yeşil renkli bir çeşit ot, tere. Küçükavşar (Beyşehir), Gönenç (?)³⁷

gıcı: Dağlarda yetişen ve yenilebilen otlar. Boğaz (Ereğli)

gin: Maydanoz. Başhüyük (Sarayönü)

³⁷ Gönenç, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- göğce:** Ağaçlarda görülen ve asalak olarak yaşayan bir bitki, ökse otu. *Akşehir
- gölendir:** Nane. Başhüyük (Sarayönü)
- hasret çiçeği:** Dam koruğu bitkisi, senpervivum, crassulaceae. -Konya Merkezi
- havut (II):** Semerlere doldurulan ot. *Akşehir
- ızgın:** Bezir yağı çıkarılan bitki. -Konya Merkezi
- iletir:** Sahlep otu. Boğaz (Ereğli)
- ilezik:** Üzerlik otu. Kurthasanlı (Kadınhanı)
- ilimaç:** Asma kütüğüne sarılarak zarar veren, kurutan bir çeşit ot. İmrenler (Hüyük)
- ispit (II):** Yenilen bir çeşit ot, hodan. -Konya ve çevresi
- istepan:** Hardal otu. -Konya Merkezi
- kafesotu:** Yalancı havacıva otu, onosma, borroginaceae. Kürkçüköy (?)³⁸
- kangal:** Deve dikenli. -Konya Merkezi
- kaplanboğan:** Bir çeşit bitki. -Konya Merkezi
- karabaş:** Bir cins ot. -Konya Merkezi
- keditırnağı:** Yoncaya benzeyen, güzel kokulu çiçekleri olan bir çeşit yaban otu. -
Konya Merkezi
- kekre:** Yaprakları acı olan bileşikgillerden bir çeşit yaban otu. -Konya Merkezi
- kendirik:** Kenevir. -Konya Merkezi
- ketiğen:** Bir çeşit dikenli ot. Güvenç (Selçuklu)
- kılamık:** Süpürge otu. *Karapınar
- kındıra -1:** Hasır otu. *Hüyük
- kıvşıyık:** İlkbaharda ekin aralarında biten ve kavrularak yenilen bir çeşit ot. -Konya
Merkezi
- kibre:** Bir çeşit ot. -Konya Merkezi

³⁸ Kürkçüköy, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- koğa:** Bataklıklarda yetişen bir çeşit saz, hasır otu. *Ereğli
- kuzukişnişi:** Geniş yapraklı, kalın köklü, yenilen bir bitki. *Bozkır
- liğirte:** Baharda toplanıp çiğ olarak yenilen bir ot. İmrenler (Hüyük)
- madamak:** İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak, yeşil yapraklı, ıspanak gibi yenilen bir ot. -Konya Merkezi
- madımalak:** İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak, yeşil yapraklı, ıspanak gibi yenilen bir ot. -Konya Merkezi *bk.* → *madamak*
- mardımalak:** İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak, yeşil yapraklı, ıspanak gibi yenilen bir ot. *Ereğli *bk.* → *madamak*
- merseme:** Kuzu kulağına benzeyen kokulu bir ot. -Konya Merkezi
- milvide:** Salatası yapılan bir çeşit ot. Damlapınar (Beyşehir)
- minigöz:** Bağ teveklerine sarılıp kurumalarına neden olan bir ot. İmrenler (Hüyük)
- puturak:** İnce ve yapışkan dikenli tohumları olan bir çeşit ot. -Konya Merkezi
- püren:** Süpürge otu. -Konya Merkezi
- sığırközü:** Boyu bir metreye uzayan, sarı çiçek açan, geniş yapraklı bir çeşit bitki. -Konya Merkezi
- sığırkuyruğu:** Boyu bir metreye uzayan, sarı çiçek açan, geniş yapraklı bir çeşit bitki. -Konya Merkezi *bk.* → *sığırközü*
- sirken:** Yabanıl semizotu. *Bozkır
- şabla:** Labada. Eğirler (Beyşehir)
- şalba:** Gövdesi uzun, yaprağı enli, hayvanların yemediği bir ot. *Bozkır *bk.* → *şabla*
- tarhun:** Dereotu. -Konya Merkezi
- tekesakalı:** **1.** Kırlarda yetişen, ince uzun püskül yapraklı, yenilebilir bir çeşit ot. *Bozkır, Güneydere (Meram) **2.** Kırlarda yetişen uzun yapraklı, sütlü bir çeşit ot. Akçalar (Seydişehir)
- tilkikuyruğu -1:** Hayvanlara yedirilen bir çeşit ot. -Konya Merkezi

tirfil: Çimenlik yerlerde yetişen yuvarlak yapraklı bir ot. -Konya Merkezi

tökmekan: Semizotu. -Konya Merkezi

yandağ, yandak: Dikenli bir ot. -Konya Merkezi

yemlik: İlbaharda yetişen, uzun ve sivri yapraklı, toplanıp yenilen bir yabancı ot.
*Bozkır

yimlik: İlbaharda yetişen, uzun ve sivri yapraklı, toplanıp yenilen bir yabancı ot. -
Konya Merkezi *bk.* → *yemlik*

zıka: Hardal otu. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.8.2. Meyveler

2.1.8.2.1. Üzüm, Üzüm Salkımı

akgut: İri taneli, güzel kokulu bir çeşit beyaz üzüm. -Konya Merkezi

akıraz: Beyaz üzüm. *İlgın

alaca (II): Ben düşmüş üzüm, erken olgunlaşan bir çeşit üzüm. Doğanbey (Beyşehir)

aladırız: Ala renkli, gevrek ve dayanıklı bir çeşit üzüm. Alibeyhöyüğü (Çumra), -
Konya Merkezi

alim üzümü: Küçük ve sık taneli siyah üzüm. Bolat (Hadim), *Hadim

asma üzümü: Kışın yenmek üzere hevenk şeklinde asılıp saklanan büyük taneli ve
kalın kabuklu bir çeşit üzüm. *Hadim

avara (II): Bağ ve bostan bozulduktan sonra teveklerde kalan tek tük üzüm. Konya
Merkezi

büzgüllü: Kalın kabuklu, uzun taneli, dayanıklı, siyah üzüm. Sille (Selçuklu)

büzgülü: Kalın kabuklu, uzun taneli, dayanıklı, siyah üzüm. Gaziler (Hadim),
*Altınekin, Sadıkhacı (Beyşehir), Doğrugöz (Akşehir) *bk.* → *büzgüllü*

cıbara (I): Küçük üzüm salkımı. -Konya Merkezi

cüzüm: Üzüm. Başhüyük (Sarayönü)

çingil (I): Küçük üzüm salkımı, üzüm salkımındaki küçük salkımcıklar. Tepelice (Bozkır)

derindi: Az taneli bozuk salkım. Bolat (Hadim)

devegözü: 1. İri, yuvarlak taneli, kabuğu kalın ve sert siyah üzüm. Argıthanı (İlgın), *Hadim, -Konya Merkezi **2.** Kalın kabuklu, büyük taneli, sulu, beyaz üzüm. *Hadim

dimbit: Erken olgunlaşan bir çeşit siyah üzüm, dimnit. *Hadim **2.** Siyah ve uzun olan bir çeşit üzüm. Kalınağıl (Hadim)

dimlit: Erken olgunlaşan bir çeşit siyah üzüm, dimnit. -Konya Merkezi *bk.* → *dimbit*

dimrit: Erken olgunlaşan bir çeşit siyah üzüm, dimnit. Argıthanı (İlgın) *bk.* → *dimbit*

doğum: Frenk üzümü. Başhüyük (Sarayönü)

dökülgen: Beyaz ince kabuklu akparmak da denilen bir çeşit üzüm. Kalınağıl (Hadim)

ekşikara: Büyük, siyah, sulu ve iri taneli bir çeşit üzüm. *Hadim

erkek üzüm: Şırası az çıkan, kalın kabuklu üzüm. *Beyşehir

farşak: Kalın kabuklu üzüm. Sille

gelegemri: Kalın kabuklu bir çeşit üzüm. Argıthanı (İlgın)

gemre: Son turfanda yetişen sert kabuklu, siyah bir çeşit üzüm. Bolat (Hadim)

gemri: Son turfanda yetişen sert kabuklu, siyah bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi *bk.* → *gemre*

gilappa: Frenk üzümü. -Konya Merkezi

gut: Erken olgunlaşan sık taneli üzüm. Sille (Selçuklu)

günsü: İri, yuvarlak, sulu siyah üzüm. Bolat (Hadim)

ispitiren: 1. Beyaz ya da siyah renkli, ince kabuklu bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi **2.** Sarıya yakın renkte beyaz, uzun bir çeşit üzüm. *Hadim

işbitiren: Sivri ve kokulu bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi *bk.* → *ispitiren*

kadınparmağı: Beyaz ya da siyah, uzun, ince kabuklu bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi

karaburcu: Küçük taneli, kokulu, pekmez yapmaya elverişli bir cins üzüm. -Konya Merkezi

karakız: Sert kabuklu bir çeşit üzüm. Sille (Selçuklu)

katıkara: Kalın kabuklu bir çeşit kış üzümü. Argıthanı (Ilgın), *Ilgın

keçimemesi: Sert kabuklu, iri taneli, uzunca, beyaz ya da kırmızımsı olan bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi

kuzuböpreği: Sert taneli, siyah, yuvarlak bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi

miski: Pembe renkli, güzel kokulu bir çeşit üzüm. -Konya Merkezi

miskiüzümü: Beyaz kokulu, salkımı uzun ve seyrek taneli üzüm. *Hadim

tilkikuyruğu -2: Uzun salkımlı bir çeşit ak üzüm. *Hadim, -Konya Merkezi

ütkü: Üzüm. -Konya köyleri

2.1.8.2.2. Elma, Armut

acalma: Dağlarda yetişen bir çeşit yabani elma. Köklüce (Tuzlukçu), Argıthanı (Ilgın)

aklap: Dağ armudu, ahlat. Argıthanı (Ilgın)

alma: Elma. -Konya Merkezi

anger: Bir çeşit armut. -Konya çevresi

boz armut: Dağ armudu. Bağbaşı (Hadim)

bozdurğan: Yazın olan iri, sarı ve iyi cins bir armut. Argıthanı (Ilgın)

cördük: Yabani armut, ahlat. *Beyşehir

dökülcen: Bir çeşit kış elması. -Konya Merkezi

göksulu: Sulu ve yeşil renkli bir çeşit armut. -Konya Merkezi

karaçön: Amasya elmasına benzeyen bir çeşit kış elması. -Konya Merkezi

kertme: Armut. Başhüyük (Sarayönü)

kolak: Ekşi ve iri bir çeşit kış elması. -Konya Merkezi

kükürt: Dibekte dövülmüş yaban armudu, ahlat. *Bozkır

melles: Sulu ve ekşimsi yaz elması. -Konya Merkezi

nararmudu: İri, kırmızı ve sarı renkli armut. -Konya Merkezi

tekkeş: Sulak yerlerde yetişen, sulu, küçük bir çeşit armut. -Konya Merkezi

2.1.8.2.3. Kavun, Karpuz, Kelek

bağrıbüün: Top çekirdekli bir çeşit kavun. Argıthanı (İlgın), *İlgın

divlek: Kalın kabuklu olgun kavun. Yenice (Doğanhisar)

divlik: Kavun ve karpuzun olmamış, kelek. -Konya Merkezi *bk.* → *divlek*

düvlek: Kavun, iyi cins kavun. -Konya Merkezi *bk.* → *divlek*

firt: Olmamış kavun. *İlgın

hırtı: Küçük kavun, karpuz. *Hüyük

hırtlak: Olmamış, ham kavun. *Akşehir ve köyleri, *Beyşehir, -Konya Merkezi

kırtlak: Olmamış kavun, kelek. -Konya Merkezi *bk.* → *hırtlak*

şakalak: Küçük kavun, kelek. *Akşehir, *Beyşehir, Selki (Hüyük)

şalak: Büyümemiş kavun, karpuz. -Konya ve çevresi *bk.* → *şakalak*

şamama: Ekşimsi, küçük kavun. -Konya Merkezi *bk.* → *şakalak*

2.1.8.2.4. Erik, Kayısı

göverik: Can eriği. -Konya Merkezi

hürmiye: Sarı erik. Bostandere (Seydişehir)

sarul: Kötü, ergin erik. Altuntaş (Akşehir)

şaptal: Kayısı. Başhüyük (Sarayönü)

şilor: Erik. *Çumra

üzüm erik: Küçük, kara erik. -Konya Merkezi

yonuz eriği, yonuz eri: Ekşi yaban eriği. Gaziler (Hadim), Eğirler (Beyşehir)

2.1.8.2.5. Böğürtlen, Dut

böğürtlen: Böğürtlen. Akçalar (Seydişehir)

cimcikdikeni: Böğürtlen. *Beyşehir

gurgum: Böğürtlen. Başhüyük (Sarayönü)

nanık: Böğürtlen, ağaç çileği. Başhüyük (Sarayönü)

tut: Dut. *Akşehir

yerdutu: Böğürtlen. *Hadim

2.1.8.2.6. Kiraz, Çilek

bāli: Kiraz. Başhüyük (Sarayönü)

ballı: Koyu pembe renkli, ince kabuklu, çekirdeği orta büyüklükte, kısa saplı ve çok tatlı bir çeşit kiraz. -Konya Merkezi

bük (I): Yabani çilek. Çiğil (Ilgın)

cilek: Yabani çilek. Başhüyük (Sarayönü)

dırağan: Geç olgunlaşan, pembe renkli, uzun saplı, sert bir kiraz çeşidi. -Konya Merkezi

2.1.8.2.7. İncir

ballıdarı: İncir. Sulutaş (Selçuklu)

dizi: İncir. Soğucak (Bozkır)

iğlek -1: Baba incir, erkek incir. *Yalıhüyük

keletir (II): İncir. *Hadim

yemiş: İncir. Sille (Selçuklu)

2.1.8.2.8. Diğer Meyveler

çalıboncuğu: Yabani gül meyvesi. -Konya Merkezi

çekin (I): Meşe ağaçlarında olan iri bir çeşit meyve. Evlili (?)³⁹, Keşlik (?)⁴⁰

gilgili: Fındık büyüklüğünde turşu ve reçeli yapılan bir yaban meyvesi. Sille (Selçuklu)

2.1.8.2.9. Meyveler İçin Kullanılan Nitelemeler

alasulu (I): Yeni olmaya başlamış meyve. Doğanbey (Beyşehir)

çatanak: Daldaki meyve ve kümesi. Bostandere (Seydişehir)

erpik (II): Zamanı geçmiş meyve. Çakırlar (Akşehir)

iğlek -2: Hastalık ya da susuzluktan olgunlaşmamış, zayıf kalmış meyve. *Akşehir

2.1.8.3. Sebzeler

Sebze Anlamında Kullanılan İsimler

avar: Tarladaki sebze. *Bozkır, Gaziler (Hadim), Hatıp (Meram), -Konya ve köyleri

avar zavar:** Bahçede, tarlada ekili durumda bulunan sebze ve tahıl. *Ereğli *bk.* → *avar*

yemşi: Sebze. *Taşkent⁴¹

Havuç, Pancar, Patates, Turp, Mantar

badul: Havuç. -Konya Merkezi

bozik: Pancar. -Konya Merkezi

bödük: Havuç. Argıthanı (Ilgın), Üçhüyük (Akşehir), *Akşehir, *Kadınhanı

çükündür: Pancar. -Konya Merkezi

³⁹ Evlili, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

⁴⁰ Keşlik, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

⁴¹ DS'de "Alavarda pirlerkondu" şeklinde verilmiştir.

- dip:** Pancar ve kökü, şeker pancarı. *Ilgın, *Beyşehir
- domalan:** Patatese benzeyen ve yenilebilen bir çeşit mantar. -Konya Merkezi
- ereğil otu:** Havuç. -Konya Merkezi
- erel otu:** Havuç. -Konya Merkezi *bk.* → *ereğil otu*
- eşekcuğa:** Mantar denilen bitki. Başhüyük (Sarayönü)
- gelinbarmağı:** Havuç. Sille (Selçuklu)
- gelinparmağı:** Havuç. Çiğil (Ilgın) *bk.* → *gelinbarmağı*
- gezer:** Havuç. Sille (Selçuklu)
- gumpil:** Patates. *Karapınar
- hartap:** Patates. *Çumra
- hartına:** Patates. Hocalar (Hadim) *bk.* → *hartap*
- karnup:** Patates. *Ereğli
- kartol:** Patates. *Çumra *bk.* → *karnup*
- keşir:** Havuç. -Konya Merkezi
- kılımbaz:** Pancar. *Çumra
- kınalıparmak:** Havuç. *Beyşehir, *Seydişehir
- pancarcık:** Yaban pancarı. *Bozkır
- patike:** Patates. *Akşehir
- püçüklü:** Havuç. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)
- pürçüklü:** Havuç. *Ereğli *bk.* → *püçüklü*
- sarıparmak:** Havuç. -Konya Merkezi
- teperotu:** Havuç. İmrenler (Hüyük), Alemdar (Çumra)
- turma (I):** Turp. Başhüyük (Sarayönü)
- ülübe -1:** Patates. *Karapınar
- yerotu:** Havuç. -Konya Merkezi

yırotu: Havuç. *Karapınar *bk.* → *yerotu*

zığlatma: Pancar. İmrenler (Hüyük)

Pırasa, Soğan, Fasulye, Biber

çiriş: Dağ pırasası. *Ereğli, Akçalar (Seydişehir)

dikme (I): Tohumluk soğan, ıska. Argıthanı (Ilgın)

göğer: Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı. *Beyşehir

göver: Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı. *Akşehir, Doğrugöz (Akşehir) *bk.* → *göğer*

güver: Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı. -Konya Merkezi *bk.* → *göğer*

ıska (I): Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı. İvriz (Halkapınar), *Ereğli

ıska: Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı. *Ereğli *bk.* → *ıska (I)*

issi ot: Yeşil biber. Sille (Selçuklu)

kıska: Arpacık soğanı. -Konya Merkezi *bk.* → *ıska (I)*

kokaz: Yaban pırasası. -Konya Merkezi

ülübe -2: Fasulye. *Karapınar

ülübü: Fasulye. -Konya ilçe ve köyleri *bk.* → *ülübe -2*

Salatalık, Hıyar, Acur, Kabak

acır: Buruşuk kabuklu, üzeri ince çizgili, boz renkli bir çeşit uzun hıyar. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *acur*

acur: Buruşuk kabuklu, üzeri ince çizgili, boz renkli bir çeşit uzun hıyar. Doğanbey (Beyşehir), Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi

bostan: Salatalık. Sille (Selçuklu)

çüçük: Hıyar. Çayhan (Ereğli), Koraşı (Tuzlukçu)

kallekabak: Bir çeşit kış kabağı. -Konya Merkezi

manalık: Tohumluk hıyar. *Bozkır

mara: Sararmış hıyar. *İlgın *bk.* → *manalık*

şenhıyar: Acur. -Konya Merkezi

zavrak (I): Hıyar. *Seydişehir

Domates

baladura: Domates. Gökpınar (Çeltik)

banadura: Domates. *Beyşehir, Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *baladura*

dibi kılı: Domates. *Akşehir

galete (I): Domates. *Akşehir

kafete: Domates. *Beyşehir, *İlgın, Selki (Hüyük), Argıthanı (İlgın) *bk.* → *galete (I)*

kavanez: Domates. *Bozkır, *Hadim, Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *galete (I)*

kızıleğlim: Domates. *Hadim

Limon

suluzırtlak: Limon. *Doğanhisar

yusufu: Limon. Bulgurlu (Ereğli)

2.1.8.4. Tahıllar ve İlgileri

akgernaz, akgernez: Bir çeşit beyaz buğday. Balkı (İlgın)

akköse: Sonbaharda ekilen, soğuğa dayanıklı bir çeşit buğday. *Hadim

akyarnaz: Bir çeşit beyaz ve yumuşak buğday. *Ereğli, Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi

alavzada: Dökülen tohumlarla ertesi yıl kendiliğinden çıkan tahıl, soğan vb. *Bozkır

altı kıran: Başağı altı sıralı olan arpa. -Konya Merkezi

aşdarı: MısıR. Kaplanlı (Hadim)

- avar zavar**:** Bahçede, tarlada ekili durumda bulunan sebze ve tahıl. *Ereğli
- ceş:** Buğday yığını. *Karapınar
- çamak:** Kılçıksız buğday. *Ereğli
- çepel (II):** Toz, saman, yoz tohumlarla karışık hububat. *Ereğli *bk.* → *ceş*
- çeş (I):** Savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını. İsmil (?), Sille (Selçuklu) *bk.* → *ceş*
- çitirmekke:** Patlatılan bir cins küçük mısır. Argıthanı (Ilgın)
- dene:** Tahıl. *Altınekin
- düğü: 1.** Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur. Geçit (Ilgın), Güvenç (Selçuklu), Sille (Selçuklu), Tömek (Selçuklu) **2.** Kızıl darı, kum darı. -Konya ve çevresi
- düğücük (I):** Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur. Geçit (Ilgın), Güvenç (Selçuklu) *bk.* → *düğü*
- düğürçük:** Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur. *Halkapınar *bk.* → *düğü*
- düyü:** Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur. -Konya Merkezi *bk.* → *düğü*
- edik (II):** Mısır yarması. *Kadınhanı
- eneme:** Tohumluk buğday. -Konya Merkezi
- engili buğday:** Akbuğday. Selki (Hüyük)
- evün (II):** Taneleri olgunlaşmış tahıl. Sarayreis (?)⁴²
- firik (I):** Olgunlaşmaya başlayan tahıl. -Konya Merkezi
- fişan:** Yulaf. Çayhan (Ereğli)
- göce:** Tarhana, bulgur yapmak için kullanılan kabuğu soyulmuş ve kırılmış buğday. *Bozkır
- gödüredi:** Beyaz renkli dolgun çavdar. *Hadim

⁴² Sarayreis, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- gömlüksiz arpa:** Kılçiksız, ince kabuklu arpa. Bolat (Hadim)
- göremez:** Ekmeklik ve tohumluk olarak kullanılan, buğday ve arpa karışığı. *Bozkır
- gundulu:** Sert buğday. -Konya Merkezi
- gülcer:** Buğdayın içindeki kara taneler, yabani fiğ. -Konya Merkezi
- halat (II):** Tahıl. İmrenler (Hüyük)
- ilekke:** Mısır. *Seydişehir
- katıklı (I):** Buğdayla çavdar ya da arpa karışımı. Çayhan (Ereğli)
- kavurğa:** Ateşte kavrulmuş tahıl. -Konya Merkezi
- kavut -2:** Bulgur kepeği. -Konya Merkezi
- kızılevli:** Kırmızıya çalan bir çeşit buğday. Balkı (Ilgın)
- kösemor:** Başağı kılçiksız bir çeşit beyaz buğday. -Konya Merkezi
- kösemur:** Başağı kılçiksız bir çeşit beyaz buğday. -Konya Merkezi *bk.* → *kösemor*
- kundulu: 1.** Başağı dört sıralı bir çeşit sert, sarı buğday. *Beyşehir **2.** İri taneli bir çeşit buğday. *Karapınar
- kuş:** Mısır. *Ereğli
- malaman:** Taneleri ayrılmamış, samanla karışık tahıl. -Konya Merkezi
- meke (II):** Mısır bitkisi ve tanesi. *Seydişehir *bk.* → *mekke*
- mekge:** Mısır bitkisi ve tanesi. İmrenler (Hüyük) *bk.* → *mekke*
- mekke:** Mısır bitkisi ve tanesi. *Beyşehir, *Seydişehir, Altuntaş (Akşehir), Balkı (Ilgın), İçeriçumra (Çumra)
- melez:** Karışık tahıl, aşlık. -Konya Merkezi
- mısır (I):** Darı. Kurthasanlı (?)⁴³

⁴³ Kurthasanlı DS'de genel olarak Kadınhanı ilçesine bağlı gösterilmekle beraber birer kez de Hadim ve Ilgın ilçelerine bağlı olarak gösterilmiştir. Bu yüzden tek başına geçtiği yerlerde ilçesi belirlenemediği için “(?)” ile gösterilmiştir.

namlı: 1. Samanından ayrılmış ama elenmemiş arpa, buğday yığımları. Sille (Selçuklu)

2. İyi temizlenmiş tohumluk buğday. -Konya Merkezi

nartük: Mısır. Başhüyük (Sarayönü)

patlak (II): Ateşte kavrularak patlatılmış mısır. -Konya Merkezi

peygamberarpası: Kılçıksız ve kabuksuz, buğdaya benzer bir çeşit arpa. -Konya Merkezi

pür (II): İnce yapraklı buğday. -Konya Merkezi

püs (II): Kavrulmuş darı. Dumlupınar (Beyşehir)

sandan: Mısır. -Konya Merkezi

sünter: Kırmızı renkli çavdara benzer bir çeşit sert buğday. İsmil (Çumra)

şağman: Tahıl karışımı. *Ereğli

şahman: Parlak, sert, kırmızı özlü bir çeşit buğday. Aziziye (Ereğli) *bk.* → *şağman*

şamdarı: Mısır. -Konya ilçe ve köyleri

ulaf: Yulaf. Başhüyük (Sarayönü)

yarma: İri bulgur. *Çumra

2.1.8.5. Ağaçlar

alaciyir: Meyvesi yenmeyen, bodur ve dikenli bir ağaç. Kayasu (Akören), *Bozkır

alaz:** Seyrek bitmiş ekin, ot, ağaç. Çakırlar (Akşehir)

arkalla: Çadır ağaçları. *Taşkent

ayıt: Agnus Castus, küçük, ince yapraklı, kokulu, mor, mavi çiçekli, düzgün dallarından sepet örülen, halk indinde kutsal sayılan bir ağaç. -Konya Merkezi

azat: İri ağaç. -Konya Merkezi

beşparmak (II): Ayıt adı verilen küçük bir ağaç. -Konya Merkezi

biladan, bilādan: Çınar ağacı. *Hadim

bilādin: Çınar ağacı. Kalınağıl (Hadim) *bk.* → *biladan, bilādan*

- burgaç:** Balta ile yarılamayan, sert, budaklı ağaç. -Konya ve çevresi
- busak (I):** Kavak. Başhüyük (Sarayönü)
- cerik ağacı:** Su kenarında yetişen, yedi sekiz metre yükselen ve kömüründen barut yapılan bir cins ağaç. Argıthanı (Ilgın)
- cerk:** Söğüt. *Kadınhanı
- cevk:** Palamut ağacı. *Hadim
- cırtlık (II):** Meneviş. *Hadim
- cöge:** Çok yumuşak kerestesi olan bir cins ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- çatlak:** Ardıç. Çakırlar (Akşehir)
- çitlik -1:** Çitlembik. -Konya Merkezi
- çitmık:** Çitlembik. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *çitlik -1*
- çoğar:** Çınar ağacı. Başhüyük (Sarayönü)
- dadel:** Dişbudak ağacı. *Akören
- dagan:** İki metre uzunluğunda, araba oku kalınlığında düz ağaç. Tepelice (Bozkır), *Hadim
- dağdağan:** Kömürü çok kuvvetli olan bir ağaç. -Konya Merkezi *bk.* → *dagan*
- dekavun:** Servi, kavak ağacı. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)
- döngel:** Muşmula. Sulutaş, Sille (Selçuklu), *Ilgın
- ebzeköget:** Yemişi olan bir ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- gerpelit:** Pırnal meşesi. *Beyşehir
- gılık (II) -2:** Dikenli ardıç. Eğirler (Beyşehir)
- ılgın:** Dere ve çay kıyılarında biten, sepet örmeye yarayan bir çeşit söğüt ağacı. *Altınekin, Sille (Selçuklu)
- ışıldı:** Çalı cinsinden sivri yapraklı bir ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- iledin:** Köknar ağacı. *Hadim

- kansiyer:** Özellikle dallarından çubuk, övendire yapılan yemiş vermeyen, yaban kızılcığı ağacı. Başhüyük (Sarayönü)
- karakayın:** Yemişli ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- katağaç:** Meşe ağacı. Başhüyük (Sarayönü)
- kavak:** Ağaç. *Ereğli
- kertme terek:** Armut ağacı. Başhüyük (Sarayönü)
- kozalak (II):** Kuru, sert, ham muşmula. Sille (Selçuklu)
- kökağaç:** Kerestesi sert olan bir çeşit ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- kürüç:** Bir çeşit sert ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- melengeç:** Çitlembik. -Konya Merkezi
- menengiş:** Çitlembik, sakız ağacı. *Ereğli *bk.* → *melengeç*
- meneviş:** Çitlembik, sakız ağacı. -Konya Merkezi *bk.* → *melengeç*
- mılak:** Çengel gibi kullanılan birkaç çatallı ağaç. Selki (Hüyük), -Konya Merkezi
- narat:** Çam ağacı. Başhüyük (Sarayönü)
- naz:** Çam ağacı. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *narat*
- olhamur:** Ihlamur. -Konya Merkezi
- öz (II):** Reçineli çam ağacı, çıralı kereste. Çakırlar (Akşehir)
- pirem:** Ardıç. İmrenler (Hüyük)
- pür (I) -3:** Bodur ardıç ağacı. *Bozkır
- sandal:** Yaban çileği ağacı, koca yemiş. Çatalkuyu (?)⁴⁴
- sinsin, sînsîn:** Odununun ateşi kuvvetli bir çeşit ağaç. -Konya Merkezi
- sipi:** Su kıyılarında yetişen bir çeşit ağaç. Başhüyük (Sarayönü)
- sorkun: 1.** Çalıya benzer bir çeşit söğüt. -Konya Merkezi **2.** Dallarından sepet, sele örmekte kullanılan bir çeşit söğüt. *Beyşehir, *Seydişehir

⁴⁴ Çatalkuyu, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

suvarmılık: Dişbudak ağacı. -Konya Merkezi

tal: Ardıç. Başhüyük (Sarayönü)

ürge: Bir ağaç çeşidi. Başhüyük (Sarayönü)

yağardıç: Güzel kokulu, yağlı bir ardıç çeşidi. Alan (Akören)

2.1.8.6. Çiçekler

acı güneyik: Hindiba. Doğanbey (Beyşehir)

akbaş (I): Papatya. Damlapınar (Beyşehir)

arı çiçeği: Kırılarda biten, gonca halinde toplu çiçekleri bulunan, koyunların severek yediği, arıların da bal topladığı bir çeşit bitki. Argıthanı (Ilgın)

asker borusu: Çoban düdüğü de denilen bir çiçek. -Konya Merkezi

azvay: Acı bir bitki, sarısabır. -Konya Merkezi

babacca (I): Papatya. Eğirler (Beyşehir)

babatça: Papatya. Argıthanı (Ilgın) *bk.* → *babacca (I)*

babra: Su kenarlarında biten, yaprakları kama şeklinde olan bir çeşit zambak. İmrenler (Hüyük)

beybeğendi, beybeyendi: Kokusuz, türlü renklerde olan bir çiçek. -Konya Merkezi

beyböreği: Bir çiçek türü. -Konya Merkezi

böbük: Çiçek. *Hadim

ceylan çiçeği: Yaprığı beş köşeli olup, pembe çiçek açan bir bitki. Argıthanı (Ilgın)

çeçek (I): Çiçek. Başhüyük (Sarayönü)

çıklık: Hindiba. *Ereğli

çitlık -4: Hindiba. *Ereğli *bk.* → *çıklık*

çidem: Çiğdem. Argıthanı (Ilgın)

çöplöv: Ayçiçeği. Başhüyük (Sarayönü)

- devriamber:** Ayçiçeği. Yıldızlı (Ereğli)
- dilfir:** Yonca. Güneydere (Meram)
- durdabak:** Fesleğen çeşidinden bir çiçek. -Konya Merkezi
- eğri yavşan:** Lavanta çiçeği. -Konya Merkezi
- gelin:** Kırmızı zambak. -Konya Merkezi
- gerdama:** Hindiba. *Hadim
- gülbeşeker:** Koyu kırmızı renkte gül. -Konya Merkezi
- günaşığı:** Ayçiçeği. -Konya Merkezi
- güneaşık:** Ayçiçeği. *Hadim *bk.* → *günaşığı*
- güneyik:** Hindiba. -Konya ilçe ve köyleri
- hanım cama dayandı:** Sardunya çiçeği. -Konya Merkezi
- hurusibiği:** Bir çeşit çiçek. -Konya Merkezi
- ilibiççe:** Gelincik çiçeği. Karasınır (Güneysınır)
- ilibitce:** Gelincik çiçeği. Karasınır (Güneysınır) *bk.* → *ilibiççe*
- ilificce:** Yabani afyon. *Hadim *bk.* → *ilibiççe*
- inceniyar:** Papatyaya benzer ince yapraklı bir çeşit çiçek. -Konya Merkezi
- itburnu**:** Yabani gül ve meyvesi. *Beşehir
- karagöz (I):** Hindiba. -Konya Merkezi
- karkavuk:** Hindiba. *Bozkır
- kökbaş:** Peygamber çiçeği, aldea. Başhüyük (Sarayönü)
- kuşagzı:** Aslanağzı çiçeği. -Konya Merkezi
- navruz:** Zambak. -Konya Merkezi
- sakızlık:** Hindiba. *Hadim
- susam:** Zambak. *Bozkır
- tülüşah:** Çiçekleri eflatun renkli, kokulu bir bitki. -Konya Merkezi

ulgar: Süsen. -Konya Merkezi

ülfer: Nilüfer. -Konya Merkezi

ülkerçiçeği: Yıldız biçiminde küçük parçaları olan, iri bir çiçek. -Konya Merkezi

yavragzı: Sarı çiçekli bir kır bitkisi. Güneydere (Meram)

yerküpelisi: Küpeçiçeğine benzeyen, bahçede yetiştirilen bir çiçek. -Konya Merkezi

yılanbıçağı: Genellikle mezarlıklarda, kayalık yerlerde biten enli, uzun parlak yapraklı, ortasında mor çiçeği bulunan bir bitki. Güneydere (Meram)

2.1.8.7. Yaprak, Filiz, Sürgün, Tomurcuk, Boğum

bağış -2: Boğum. -Konya Merkezi

balardız: Ağaç, asma filizi, sürgün, fişkın, piç. Sille (Selçuklu)

balariş: Ağaç, asma filizi, sürgün, fişkın, piç. -Konya Merkezi *bk.* → *balardız*

balarız: Ağaç, asma filizi, sürgün, fişkın, piç. -Konya Merkezi *bk.* → *balardız*

barayız: Asma filizi, üzüm çubuklarının taze sürgünü. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *balardız*

buğum: Boğum, budak. Ayaslar (Doğanhisar)

butak: Dal, budak. Başhüyük (Sarayönü)

bür: Tomurcuk. Argıthanı (Ilgın)

cıbara (II): Tütünün küçük yaprağı. -Konya Merkezi

cıvgın: Ağaçların verdikleri yeni sürgün, filiz. *Ilgın

cimete: Tütünün alt yaprağı. -Konya Merkezi

çıvgın: Ağaçların verdikleri yeni sürgün, filiz. *Akşehir, Doğanbey (Beyşehir)

çiğindirik: Filiz, taze yaprak. Selki (Hüyük)

çiğirdek: Çiçek tomurcuğu. -Konya Merkezi

çivindirik: Ağaçların küçük taze dalı, filiz, sürgün. Karabulut (Akşehir)

- çivirdik:** Tomurcuk. Tekkekebir (Ereğli)
- fışırgın:** Söğüt ağacının sürgünü. -Konya Merkezi
- iğirtmik:** Ağaç filizi. İmrenler (Hüyük)
- ilki -1:** Küçük çalılık, yeni süren çalı ya da ağaç filizleri. *Bozkır, *Hadim
- köken -1:** Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan dalları. Akçalar (Seydişehir), Çayhan (Ereğli)
- mümüne:** Çiçek goncası, tomurcuk. Tepelice (Bozkır)
- pir:** Çam yaprağı. -Konya Merkezi *bk.* → *pür (I)*
- purç (I):** Ağaçların ince dalları, yeni sürgünleri. Kayasu (Akören)
- pür (I):** 1. Ağaç yaprağı. Çayhan (Ereğli) 2. Çam, ardıç, ladin ağaçlarının iğne gibi ince yaprakları. Kayapınar (Bozkır)
- pürç -2:** Sebzelerin yeşil gövde ve yaprakları. Bolat (Hadim), *Hadim
- pürçük:** Taze soğan, marul vb. sebzelerin yenilen yeşil yaprakları. *Bozkır
- sakanık:** Topraktan yeni çıkmış ekin filizi. Akçalar (Seydişehir)
- şımal:** Ağaçların bir yıllık sürgünleri. Kozlu (Seydişehir)
- şıvga:** Sürgün, filiz. Akçalar (Seydişehir)
- şıvgın (I):** Filiz. Karaören (?)⁴⁵, -Konya Merkezi *bk.* → *şıvga*
- tetire**:** Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. -Konya Merkezi
- tevek:** 1. Kavun, karpuz, hıyar vb. bitkilerin yaprakları. Hortu (Ereğli) 2. Asma yaprağı. İmrenler (Hüyük) *bk.* → *teyek*
- teyek:** 1. Asma yaprağı. Damlapınar (Beyşehir) 2. Üzüm asmasının taze filizi. -Konya Merkezi
- tiyek:** Üzüm asmasının taze filizi. -Konya ve çevresi *bk.* → *teyek*

⁴⁵ Karaören, DS'de Bozkır, Seydişehir, Akşehir ve Karapınar'a bağlı olarak gösterilmektedir. Fakat DS'de bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Köyün hangi ilçeye ait olduğu belirlenemediği yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

organ: Asma ve bostanın attığı kol. -Konya Merkezi

yapal: Katran ağacının yaprağı. Üzümlü (Beyşehir)

yayasa: Ağacın toprağa yayılan dalı. *Hadim

2.1.8.8. Tohum, Çekirdek, Tane

büyük: Ardiç ağacının meyve ve tohumu. *İlgın

çatalca: Buğday, arpa tanelerinin içinde bulunan ot tohumu. -Konya Merkezi

çatlakoç: Melengiç ağacının tohumu. -Konya Merkezi

çedene: Kendir, kenevir tohumu. Akçaviran (?)⁴⁶ bk. → *çetene (I)*

çetene (I): Kendir, kenevir tohumu. *Ereğli

çetine: Kendir, kenevir tohumu. *Seydişehir bk. → *çetene (I)*

çıpışka: Ayçiçeği tohumu. *Ereğli

çıtlık -3: Kenevir tohumu. -Konya Merkezi

çiyit: Pamuk tohumu, çekirdeği. -Konya Merkezi

ekecek: Tohum. -Konya Merkezi

evin: 1. Buğday tanesinin olgunlaşmış içi, özü. -Konya Merkezi 2. Tohum. -Konya Merkezi 3. Ürün, tanelenmiş ürün. -Konya Merkezi

genevir: Kendir tohumu. Bağbaşı (Hadim)

hemil: Çiçek tohumu. -Konya Merkezi

ilasan: Soğan tohumu. Hatunsaray (Meram)

irimik: Kalbur ve elek üzerinde kalan iri taneler, kalburüstü. Akçalar (Seydişehir)

karaca: Soğan tohumu. *Akşehir

seğerek: Keten tohumu. *Bozkır

sınık (III): Pamuk çekirdeği. Bademli (Beyşehir)

⁴⁶ Akçaviran, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

umur: Ufak tane. Başhüyük (Sarayönü)

yyiden: Yaş toprakta çürüyen tohum. -Konya Merkezi

zegerek: Keten tohumu. Yenisu (Çumra)

zeyrek: Keten tohumu. -Konya Merkezi *bk.* → *zegerek*

2.1.8.9. Ekin

alaz:** Seyrek bitmiş ekin, ot, ağaç. Çakırlar (Akşehir)

anız, añız (I): Ekinin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap kısmı. *Akşehir, Karkın (Çumra), -Konya Merkezi

baskın: Yağmurdan sonra toprağın üstünde teşekkül eden sert tabaka sebebiyle filizlenemeyen ekin. Ortaca (Akşehir)

boğurdak (II): Başak tutmaya başlamış ekin. (Gölyaka) Beyşehir

civdıran: Biçildikten sonra tarlada kalan ekin. *Akşehir

çalık (II): Sıcak ve soğuktan gelişemeyerek cılız kalan ekin. *Beyşehir

denebaş: Ekilir ekilmez üzerine kar yağın kış ekini. *Hadim

ferez: Ekin biçildikten sonra tarlada kalan kısım. -Konya Merkezi

gelemle (II): Yazın ekilmiş ekin. *Ilgın

gömme tavı: Kışın ekilen ekin. *Akşehir

halazada: Ekin biçilirken tarlalara dökülen tahıldan ertesi yıl kendiliğinden yetişen seyrek ekin. Karabulut (Akşehir)

hasıl: Yeşilken hayvanlara yedirilmek için erken ekilen ekin. *Akşehir

ılmık: Yeni bitmiş, filizlenmiş ekin. *Bozkır, Doğanbey (Beyşehir)

sıyırğa: Orakla bir vuruşta biçilen ekin, ot. Akçalar (Seydişehir)

siğez: Ekin. -Konya Merkezi

sokarık: Yeni çıkan ekin. Çakırlar (Akşehir)

sokrak: Yeni çıkan ekin. *Ereğli *bk.* → *sokarık*

zoğ: Biçildiği yerde duran ot, ekin. -Konya Merkezi

2.1.8.10. Baklagiller

akbörülce: Beyaz, kuru fasulye. -Konya ve çevresi

akpakla: Beyaz, kuru fasulye. *Ereğli *bk.* → *akbörülce*

aptal baklası: Bir çeşit bakla. *Hadim

bakla: Fasulye. Yıldızlı (Ereğli), Halkapınar, *Hadim

benekliköse: Tanelerinin karın kısmında benekler bulunan bir çeşit fasulye. -Konya Merkezi

böğrüce: Börülce. -Konya Merkezi *bk.* → *böğürce*

böğürce: 1. Börülce. -Konya Merkezi 2. Fasulye. Hatıp (Meram), Sille (Selçuklu)

börçe: Fasulye. Ayaslar (Doğanhisar) *bk.* → *böğürce*

böyrülçe: Fasulye. Çamlı (Akşehir) *bk.* → *böğürce*

burçalak: Burçak. Kızılören (Meram)

çakıl nohut: Sert ve cılız nohut. *Hadim

çiyil: Küçük taneli nohut. Kaplanlı (Hadim)

gedilcen: Yaprakları çalıya benzeyen, dağlarda yetişen yaban baklası. *Taşkent

karnıkara: Börülce. -Konya Merkezi

kudoru: Fasulye. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı

termiye: Bir çeşit bakla, Yahudi baklası. Yazlıca (Doğanhisar), -Konya Merkezi

tuzlukara: Kavrulmuş tuzlu nohut. -Konya Merkezi

2.1.8.11. Bitki Yemişleri, Sakızları

buvur sakızı: Tütsü olarak kullanılan, günlük de denilen bir bitki. Kaplanlı (Hadim)

cırtı: Meşe ağacı yemişinin en küçüğü. *Bozkır

çıtılık -2: Sakız ağacının meyvesi, menengiç. *Hadim, Pınarbaşı (?)

eğir: Kızılcık. -Konya Merkezi

emen (II): Palamut meyvesi, pelit. Başhüyük (Sarayönü)

ergen: Kızılcık. Argıthanı (Ilgın), *Beyşehir, -Konya Merkezi

eyir: Kızılcık. -Konya Merkezi

gibik: Çam, meşe, ardıç vb. ağaçların meyveleri. -Konya köyleri

gilik (II) -1: Çam, meşe, ardıç vb. ağaçların meyveleri. *Hadim, *Beyşehir, -Konya Merkezi *bk.* → *gibik*

itburnu:** Yabani gül ve meyvesi. *Beyşehir

kabak (II): Palamut ağacının ya da karaçalının yemişi. -Konya Merkezi

karaişgildi: Yaban mersini. *Kadınhanı

kızıl işgildi: Kırmızı yaban mersini. Başhüyük (Sarayönü)

sorkuç: Çam, köknar vb. ağaçların sakızı. *Beyşehir, *Seydişehir

şefit: Kızılcık. Ortaköy (Ereğli)

2.1.8.12. Fidan, Fide, Fidanlık, Fidelik

borza: Meyve fidanı. *Hadim

burza: Meyve fidanı. *Çumra köyleri *bk.* → *borza*

çitil (I): 1. Sebze fidesi. *Ereğli **2.** Fidan. *Ereğli

dikme (II) -1: Fidan, yeni dikilmiş fidan. Yıldızlı (Ereğli), *Ereğli

doru: Çam, ardıç, katran, köknar fidanı. -Konya ilçe ve köyleri

iğşe: Fidan. Çavuş (Hüyük)

işe: Fidan. Çiğil (Ilgın), Kireli (Hüyük) *bk.* → *iğşe*

kerde: Sebze fideliği. *Akşehir, *Seydişehir

oyum: Meşe fidanı. -Konya Merkezi

saçma: Fidan, fide yastığı. Boğaz (Ereğli)

şitil: Fide. -Konya Merkezi

2.1.8.13. Orman, Çalılık, Yeşillik, Sazlık

balganlık: Sık ormanlık, çalılık, fundalık yer. Gaziler (Hadim)

çal -2: Ormanlık, fundalık. *Hadim

çeget: Orman. Başhüyük (Sarayönü)

çömrük: Çalılık, fundalık. *Hadim

göğeri (I): Çayır, çimen, yeşillik. Akçalar (Seydişehir)

göklen: Yeşillik, çimenlik, çayırılık. -Konya Merkezi

ilki -2: Küçük ormanlık. *Bozkır

kındıra -2: Sazlı yer, sazlık. *Ereğli

kovalık: Sazlık yer. *Hüyük, *Beysehir

peleselik: Sık ormanlık, çalılık, fundalık. Akoluk (Ereğli)

sazak (I) -1: Pınarların, derelerin ayağındaki otluk yerler. -Konya Merkezi

2.1.8.14. Bazı Bitkilerin Tanelerini Taşıyan Kısımlar, Bitki Kabukları

akbaş (II): Tane tutmamış ekin başağı. -Konya Merkezi

çeft: Çam ve palamut ağacının meyvesinin kabuğu. Belkaya (Ereğli)

geygi: Yumuşak kapçık. -Konya Merkezi

kekeç (II): Mısır koçanı. *Ilgın

oğuldak: Tahılın sonradan verdiği başak. -Konya köyleri

şamdarı eşiği: Mısır koçanı. *Ereğli

tetire:** Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. -Konya Merkezi

tof: Badem ve ceviz kabukları üstündeki etenli bölüm. -Konya Merkezi

2.1.8.15. Asma, Çubuk

dirken: Asma çubuğu. Ortahisar (?)⁴⁷

elikesik: Kuru bağ çubuklarının 15-20 cm uzunluğunda olanlarına denir. -Konya Merkezi

harap: Meyve vermeyen ağaç ya da üzüm vermeyen çubuk. Bolat (Hadim)

heyrek (I) -2: Dilmeler üzerine kaldırılan üzüm çubukları. Büyükdede (Ereğli)

kelime: Bağ çubuğu. *İlgın

kiline: Budanmış asma çubuğu. -Konya ve köyleri

mardavıl: Yaban üzümü asması. Bademli (Hadim), Gaziler (Hadim)

omca: Bağ kütüğü, asma. Sille (Selçuklu)

2.1.8.16. Sarmaşık

gilamaç: Bağlarda üzüm çubuklarına sarılarak onları kurutan bir çeşit sarmaşık. -Konya Merkezi

gilemaç: Bağlarda üzüm çubuklarına sarılarak onları kurutan bir çeşit sarmaşık. -Konya Merkezi *bk. → gilamaç*

gövelek (II): Erik, armut, çam vb. ağaçların üzerinde asalak olarak yetişen, yaz kış yeşil kalan bir çeşit sarmaşık. Bademli (Beyşehir), *Bozkır, Altuntaş (Akşehir), Sille (Selçuklu)

gündebahar: Bir cins sarmaşık. Bolat (Hadim)

köpekmenekşesi: Sarmaşık türünden bir çeşit bitki. -Konya Merkezi

mamıza: Beyaz çiçekli, küçük yapraklı, kökü kesilince süt gibi suyu çıkan yabancıl sarmaşık (havayla karşılaşınca yeşil renk alan bu sıvı içildiğinde ishal yapar). -Konya Merkezi

yayılğan: Sarmaşık. Afşar (Taşkent)

⁴⁷ Ortahisar, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.8.17. Kamış, Saz, Yosun

berdi: Sapı hasır, zembil, ip yapmakta, semer yastık doldurmakta ve dam örtmekte kullanılan bir çeşit saz. *Ereğli, -Konya Merkezi

bor (II): Taşların güneye bakan yüzünde oluşan yosun. Bulut (Akşehir)

bükü: Örölmüş kamış tomarı. *Beyşehir, *Seydişehir

gındırğa: Bodur kamış. Karabulut (Akşehir)

pesin: Su yosunu. *Akşehir

2.1.8.18. Bitki Kökleri

çil: Kök. *Ereğli

kopak (II): Kamış kökü. Çamlı (Akşehir)

kunduz: Su künklerinin içinde gelişen ve suyun akmasına engel olan bitki kökleri. - Konya Merkezi

örk (II): Kök. Akçapınar (Bozkır)

tamır: Bitki kökü. Başhüyük (Sarayönü)

yılanbalı: Meyan kökü. -Konya Merkezi

2.1.8.19. Çalı, Diken

karamık: Saçma büyüklüğünde meyveleri olan dikenli bir bitki, çalı. *Çumra

köken -2: Çalı. Başhüyük (Sarayönü)

kurulkan: Büyük diken. -Konya Merkezi

türtü: Çalı cinsinden, yemişi olan bir bitki. Başhüyük (Sarayönü)

zalıkdı: Çalı cinsinden bir bitki. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.8.20. İlaç Olarak Kullanılan Bitkiler

acı yavşan: Yavşan otu, veronica denilen ve kaynamış suyu ağrılara ilaç olarak kullanılan bir bitki. *Seydişehir

apar yavşanı: Beyaz çiçekli, boz renkte, yaprakları kuzu kulağı biçiminde ve çiçeğinden ilaç yapılan bir çeşit bitki. Ladik (Sarayönü)

ayvadene: Yaban nanesi yaprağına benzer yapraklı, sarı acı çiçekli, ilaç olarak kullanılan bir yabancı ot. *Beyşehir, -Konya ve köyleri

ebembükme: Hastaları iyileştirmekte kullanılan bir çeşit bitki. *Hadim

eldüren: Kaynatılıp ağrıyan yerlere, sıcak sıcak sarılmak suretiyle, halk arasında ilaç olarak kullanılan bir çeşit bitki. *Sarayönü

gögündürme lâlesi: Göz hastalığının tedavisinde kullanılan bir çeşit bitki. -Konya Merkezi

ıçkın: Göbeğinden yemek yapılan ve kökü tıpta kullanılan bir çeşit ot. -Konya Merkezi

kayayağı: Kırırlarda biten, meyvesi dövülerek yaralara sarılan bir çeşit bitki. -Konya Merkezi

koyun kıran: İlaç yapmakta kullanılan bir çeşit bitki, sarı kantargon. -Konya Merkezi

purçalak: Sindirimi kolaylaştırıcı, sürdürücü bir çeşit yabancıhavucu. *Bozkır

siyilliot: Kalınca yaprakları çıban ve yarayı işletip iyileştirmekte kullanılan, labadaya benzer bir çeşit ot. İmrenler (Hüyük)

tatüle: Eflatun renkli çiçekleri tütüne karıştırılarak içilen ve basur hastalığına iyi gelen bir çeşit bitki. -Konya Merkezi

tembere (II): Temriye hastalığına iyi gelen bir çeşit ot. Kışla (Ereğli)

yaraotu: Yaraların, siğilin üstüne konulan, ırmak kıyılarında biten, geniş yapraklı bir ot. -Konya Merkezi

2.1.8.21. Bitki Artıkları ve Atıkları

cıbra: Üzüm posası. *Beyşehir

curba: Üzüm posası. *Hadim *bk.* → *cibra*

çelik kakı: Bozulmuş elma kurusu. Argıthanı (Ilgın)

çiğ -2: Kurumuş afyon sapı. *Akşehir

çipra: Sıkılmış üzüm posası. -Konya Merkezi

deştiye: Kavun ve karpuzların işe yaramayan küçükleri, döküntüleri. -Konya Merkezi

dönek (I): Zamanla bozulmuş bitki tohumu. -Konya Merkezi

elpik: Çürümüş meyve ve organ. -Konya Merkezi

gazal: Kuruyup dökülen ağaç yaprağı. Afşar (Taşkent)

havcar: Bozuk, çürük meyve. Çakırlar (Akşehir)

homak: Kütükten kesilen meşe ağacının ağaçta kalan yumru kısmı. Ortakaraören (Seydişehir)

kavuz: İç tutmamış çürük buğday, kapçıklı tane. Akçalar (Seydişehir)

kırgı (II): Kuru otun hayvanın yemediği kalın kısmı. Hortu (Ereğli)

köm (III): Çürüyen ağaç ve kökü. *Altnekin

kösöv: Kör denilen hastalık nedeniyle içi boşalmış buğday, arpa başağı. Başhüyük (Sarayönü)

küküm: Yere dökülüp sararmış olan çam ve ardıç yaprakları. Bolat (Hadim)

pürç -1: Soğan, pırasa vb. bitkilerin işe yaramayan yerleri. -Konya Merkezi

şif: Şırası alınmış üzüm posası. -Konya Merkezi

üstübü: Ketenin çöpü, işe yaramayan bölümü. Geçit (Ilgın)

2.1.8.22. Diğer Bitkiler

alabaş: Yaprakları lahanaya benzeyen, kökü şalgamdan daha büyük olan ve yemeği yapılan bir çeşit bitki. -Konya Merkezi

bazık: Pazı (bitki). -Konya Merkezi

burçalık: Yer elması biçiminde, siyah kabuklu ve kırlarda kendiliğinden yetişen bir bitki. -Konya köyleri

celkek: Koparıldığında süt çıkaran bir cins kır bitkisi. Argıthanı (Ilgın)

dededabanı (II): İlbaharda kırlarda, tarlalarda kendiliğinden yetişen, pembe çiçekli, çiğdeme benzeyen yumru kökleri yenilebilen yabancı bir bitki. *Bozkır

emizik: Ballıbaba, aslanagzı gibi çiçeklerin emilebilen kısmı. Başhüyük (Sarayönü)

gilik (III): Haşhaştan alınan ham afyon toprakları. Reis (Akşehir)

ikki: Küçük mazi. *Bozkır

karağı (II): Fırça gibi kullanılan sert tüylü bir bitki. -Konya Merkezi

kurugan: Ekin içlerinde biten, yemeği yapılan bir bitki. *Bozkır

miñkiriç: Bir çeşit bitki. Başhüyük (Sarayönü)

tozak: Kavak, meşe vb. ağaçlardan uçan pamukçuklar. -Konya Merkezi

2.1.9. Beslenme ile İlgili İsimler

2.1.9.1. Yiyecek, Azık Anlamında Kullanılan İsimler

ağı düğü: Evde erzak olarak bulundurulmuş öteberi, acı tatlı, ufak tefek yiyecekler. Gökçimen (Beyşehir)

azzık: Azık, yiyecek. *Karapınar, *Ereğli

övin: Azık, yiyecek. Hatıp (Meram)

kaksık: Bozulmaya başlamış yiyecek. -Konya Merkezi

kayıt: Kış için ayrılan yiyecek. -Konya Merkezi

2.1.9.2. Yemekler

akırtmaç: Deve yeni doğurduğu zaman alınan sütüne un katılarak yapılan yemek. Yeniköy (Ereğli)

akıtmaç: Deve yeni doğurduğu zaman alınan sütüne un katılarak yapılan yemek. -
Konya Merkezi *bk.* → *akırtmaç*

alasulu (II): İyi pişmemiş, yarı sulu yemek. Doğanbey (Beyşehir)

alatavlı: İyice pişmemiş yemek. *Çumra *bk.* → *alasulu (II)*

aşlık: Buğday, mısır gibi tahıl, bunlardan yapılan çorbalık, bulgur gibi yemeklikler.
Ortaca (Akşehir)

badırık: Kıyılmış et, bulgur, soğan, domates, maydanoz, biber, hıyar, haşlanmış lahana ve asma yaprağı ile yapılan, çiğ ve soğuk olarak yenen bir çeşit yiyecek, çerez. -Konya Merkezi

banak: Tirit. -Konya Merkezi

bayıldan: İmambayıldı. -Konya Merkezi

boranı: 1. Yumurta, yağda kızartıldıktan yahut suda haşlandıktan sonra üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek. *Beyşehir 2. Pancardan, çömlekte pişirilen ve üstüne sarımsaklı yoğurt dökülen yemek. Yelbeyi (Bozkır), Ayaslar (Doğanhisar) 3. Bulgur ve pirinçle pişirilen sebze üzerine yoğurt dökülerek yapılan yemek. Doğanbey (Beyşehir)

bozbaşı: Çoban kavurma. *Karapınar

bulama: Ağızı kaynatarak yapılan yemek. *Karapınar

calla: Fırında pişirilen patlıcanlı et. -Konya Merkezi

cılbir: Yoğurtlu yumurta. *İlgın

cilbir (I): Yoğurtlu yumurta. *Ereğli *bk.* → *cılbir*

cörme: İşkembe içine yağ doldurularak veya kızartılarak yapılan yemek. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı

curuk: Özleşmemiş, koyulaşmamış sulu (yemeklik hk.). -Konya Merkezi

çığırtma: Domates, biber ve patlıcan zeytinyağı ile kızartılarak yapılan yemek. -
Konya Merkezi

cılbir (I): Yoğurtlu yumurta. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *cılbir*

- çirli:** Et ve meyve kurusu ile yapılmış bir çeşit yemek. *Ereğli, Taşağıl (Çumra)
- çokratma:** Balık yumurtasından yapılan bir yemek. *Beyşehir
- çullama:** 1. Kadınbudu köfte. -Konya Merkezi 2. Tavşan ve kuzu etiyle kızartılmış hamur yemeği. -Konya Merkezi
- dayama (I):** Pilav. İmrenler (Hüyük)
- doğramaç:** Ekmeği süt, yoğurt, ayran içine doğrayarak yapılan yiyecek, papara. Kalınağıl (Hadim)
- ekmek uması:** Ufalanmış ekmeği yağda kızartarak yapılan bir çeşit yemek. -Konya Merkezi
- gökaş:** Suda pişmiş yağsız bulgur kırmacı. *Bozkır
- helise:** Buğday yarmasından yapılan bir çeşit etli yemek, keşkek. *Çumra
- ımkık (I):** Eskimiş, kokmuş, bayat yemek. -Konya Merkezi
- kalle (II):** Rendelenmiş kabak ve sütle pişirilmiş yemek. -Konya Merkezi
- köle doyuran:** Pilav. -Konya Merkezi
- libije:** Bir çeşit çerkes yemeği. Başhüyük (Sarayönü)
- liviş:** Isırgan otundan yapılan yemek. Belkaya (Ereğli)
- mikla:** Soğanlı kıyma, pastırma üstüne yumurta kırılarak yapılan yemek. Damlapınar (Beyşehir)
- mülükü:** Kıyma ve soğandan yapılan yemek. -Konya Merkezi
- omaç:** Doğranmış ekmeği yağ ve yumurta ile karıştırıp kızartarak yapılan bir çeşit yemek. -Konya Merkezi
- ot aş:** Ispanak ve ıspanaktan yapılan yemek. *Seydişehir
- ovalama:** Eritilmiş yağa ekmeği doğrayarak yapılan bir çeşit yemek. *Karapınar⁴⁸
- ölgülü:** Ölü çıkan eve eş dostun götürdüğü yemek. Çiğil (Ilgın)

⁴⁸ DS'de "Karapınar *Ermenek" olarak gösterilmiştir. Fakat Karapınar ilçesinin Ermenek ile bağlantısı yoktur.

öyün -3: Yemek. Yeniköy (Ereğli), Geçit (Ilgın)

pugaça: Yağlı hamur pişirilip doğrandıktan sonra üstüne sarımsaklı yoğurt ve yağ dökülerek yapılan bir çeşit yemek. -Konya Merkezi

seybaç: Bir çeşit yemek, aş. -Konya Merkezi

sohta: Bumbar dolması. Başhüyük (Sarayönü)

suluzırtlan: Suyunu iyice çekmemiş yemek, iyi pişmemiş sulu yemek. -Konya Merkezi

şastımaşı: Evde bulunan sebze vb. şeylerden karıştırılarak ivedilikle yapılan yemek. -Konya Merkezi

tavuk: Kırılmış nohut ve bulgur karışımından yapılan bir çeşit yemek. -Konya Merkezi

topalak: Kıyma ve bulgurdan yapılan sulu köfte. İsmail (Çumra)

tütsü: Kutsal günlerde yapılıp dağıtılan yağlı yemek. Karacaardıç (Bozkır)

uşğuvur: Aş, yemek. Başhüyük (Sarayönü)

uyutma: Süt ve incirle yapılan bir yemek. Camili (Çumra)

ülüş: Komşuların birbirine gönderdiği yemek. *Ereğli

yağmaçur: Ekmek, yağ, pekmeze yapılan bir yemek. -Konya Merkezi

yualak: Bulgur ufağı ya da pirinç, ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir çeşit yemek. -Konya Merkezi

zülbiye: Yahni. -Konya Merkezi

2.1.9.3. Hamur İşleri

bazlama: Mısır, darı, arpa ve buğday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, şekerli, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeği. Geçit (Ilgın), *Kadınhanı, Balkı (Ilgın), *Seydişehir, *Çumra, Dedeler (Ereğli), Hatunsaray (Meram), Yeşildere (Meram), -Konya Merkezi

bazma: Mısır, darı, arpa ve buğday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, şekerli, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeği. Belkaya (Ereğli) *bk.* → *bazlama*

bezdirme: Mısır, darı, arpa ve buğday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, şekerli, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeği. Karağa (Doğanhisar) *bk.* → *bazlama*

beze, béze: Yufka açmadan önce, hamurun ayrıldığı toparlakların her biri, pazı. *Ereğli, *Ilgın, -Konya Merkezi

biddik: Bir, bir buçuk santim kalınlığındaki ekmek. Bayavşar (Beyşehir)

bidik (II): Yağlı tandır ekmeği. *Altınekin

bişi: 1. Yağda kızartılan hamur, ekmek. *Beyşehir **2.** Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği. Karahöyük (Akşehir), *Hadim **3.** Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği. Karahöyük (Akşehir), *Hadim

bükme: Yufka içerisine patates, soğan, ıspanak, peynir konularak yapılan börek. - Konya Merkezi

cizleme: Yağda ve saçta pişirilen sulu hamurdan yapılmış yağlı veya yağsız ekmek. *Ereğli

deyaz: Yufka ekmeği. Sadıkhacı (Beyşehir)

dürge: İçine helva konularak dürülmüş yufka. Dedeler (Ereğli)

dürüm: Yufka ekmeğinin içine çeşitli katıklar konularak sarılmış durumu. Salur (Seydişehir), Atlantı (Kadınhanı)

düşme: Tandırda pişerken küle düşerek orada pişen ekmek, ekmek parçası. Sille (Selçuklu)

girde: Sacda pişirilen yağlı ince ekmek. Sille (Selçuklu), *Altınekin, *Seydişehir

gömbe: Mayalı ya da mayasız, yağlı ya da yağsız olarak yapılan bir çeşit kül pidesi, ekmeği. Argıthanı (Ilgın)

gözleme: Sacda pişirilen yağlı ince ekmek. -Konya Merkezi

güdük (I): 1. Halka biçiminde yapılan ev ekmeği. -Konya ilçe ve köyleri **2.** Düzenli bir şekilde kızarmayan, yarı yanmış ekmeğ. -Konya Merkezi

haf haf böreği: Çok kabarmış saç böreği. -Konya Merkezi

hapişik: Pide. -Konya Merkezi

ihkın: Üstü kızarıp içi kabarmamış, hamur kalmış ekmeğ, pasta vb. şeyler. -Konya Merkezi

ısmırlık: Ekmeğ artığı. Sızma (Selçuklu), Sille (Selçuklu), Saraybahçe (?), -Konya Merkezi

kabartlama: Bazlama, saçta ya da tavada kızartılan mayalı pide, çörek. -Konya Merkezi

katmer: Arasına kaymak ya da yağ sürülerek katlanmış yufka ekmeği. Sille (Selçuklu)

köfter: Hamur topağı. -Konya Merkezi

kömbe: 1. İki saç arasında ya da küldü pişirilen mayasız ekmeğ. *Bozkır **2.** Fırında pişirilmiş şişkin, yuvarlak ekmeğ. Sadıkhacı (Beyşehir) **3.** Yağlı ekmeğ. Aziziye (Ereğli)

kulaç: Mayalı, mayasız hamurdan çeşitli biçimlerde yapılan küçük ekmeğ. Kapaklı (Ilgın), *Ilgın

kümküme: Mayalı hamurdan el büyüklüğünde yapılan yağlı ekmeğ. Geçit (Ilgın)

leçik: Üç köşeli böreğ. -Konya Merkezi

meleksi: Hamur topağı, pazı. -Konya Merkezi

melevsi: Hamur topağı, pazı. Balkı (Ilgın) *bk.* → *meleksi*

nokul: Mayalı hamurun içine ceviz, fındık, susam, üzüm konularak yapılan, şekerli ya da şekersiz bir çeşit çöreğ, lokum. -Konya Merkezi

saçarası: Bakır tava içine konulan yağlı hamur parçalarının üstüne saç kapanıp altında ve üstünde ateş yakılarak pişirilen ekmeğ. -Konya Merkezi

sakalasarkan: Hamurdan kesme makarna. -Konya Merkezi

sarığburma: Bir çeşit yufka tatlısı. -Konya Merkezi

şebit: Yufka. *Ereğli, *Çumra, Sille (Selçuklu)

şepit: Yufka ekmek. -Konya ve çevresi *bk.* → *şebit*

tılı: Hamur. Başhüyük (Sarayönü)

topak: Kalın, ufak, yuvarlak yufka hamuru. *Ilgın

tönge (II): 1. Bazlama. *Ilgın 2. Mayasız hamurdan yapılan çörek. Balkı (Ilgın)

yuka (II): İnce açılmış hamurdan yapılan sac ekmeği. -Konya Merkezi

2.1.9.4. Yemiş, Çerez, Abur Cubur

anbak: Yeşil kabuklu taze ceviz. -Konya ve köyleri

bastık: Pestil. -Konya Merkezi

bayam: Badem. Kayalı (?), Göynükkışla (Hadim)⁴⁹

bestil: Pestil, köfter. -Konya Merkezi

ceraz: Kuru yemiş cinsinden şeyler. -Konya Merkezi

cibcik: Karakavruk otunun sütünden yapılan sakız. Akçalar (Seydişehir)

çiğ: Ceviz ve badem içi. *Beyşehir, *Akşehir

çeşnevir: Misafirlere sunulan kuru yemiş. -Konya Merkezi *bk.* → *çetnevir*

çetnevir: Misafirlere sunulan kuru yemiş. Alibeyhöyüğü (Çumra), *Beyşehir, *Akşehir, *Seydişehir, Güvenç (Selçuklu), *Akören

çetneviz: Misafirlere sunulan kuru yemiş. Yenisu (Çumra) *bk.* → *çetnevir*

çıtın: Çetin, sağlam, içi güçlkle çıkan ceviz. -Konya Merkezi

çir: Meyve kurusu. -Konya Merkezi

çörtleük: Fındık. Başhüyük (Sarayönü)

dağdel: Yaban cevizi. Güneydere (Meram)

dikdük: Kiraz kurusu. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)

⁴⁹ DS'de "Gömükkışla" olarak geçmektedir.

- dumbak:** Kestane meyvesi. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)
- dürtme:** İçine badem konularak kurutulan kayısı. -Konya Merkezi
- follu:** Yeşil kabuğundan ayrılmış ceviz. *Taşkent
- hedik -2:** Çerez. Altuntaş (Akşehir)
- hılı mılı (I):** Abur cubur şey (yiyecek için). Başhüyük (Sarayönü)
- honçe:** Kuru yemiş. Hatunsaray (Meram), Habip (?)⁵⁰
- kak (I):** Meyve kurusu. Akçalar (Seydişehir), Güvenç (Selçuklu)
- keçimen:** İyi cins kuru üzüm. -Konya Merkezi
- kırıntı:** Yemiş, çerez. *Beyşehir
- kıynak:** Bütün çıkarılmış ceviz içi. -Konya Merkezi
- kili:** Kabuksuz ceviz. *Ilgın
- köget:** Meyve, yemiş. Başhüyük (Sarayönü)
- paya:** Badem. -Konya Merkezi
- sormaşeker:** Akide şekeri. *Beyşehir, *Seydişehir
- şivlilik:** Hazreti Muhammed'in ana karnına düştüğü sayılan günde çocuklara dağıtılan çerez. -Konya Merkezi
- tartala:** Kuru ve yaş yemiş. *Ilgın
- tuğlak:** Ceviz. Kozlu (Seydişehir)

2.1.9.5. Süt ve Süt Ürünleri

- ağaran:** Süt, yoğurt, ayran vb. ürünler. Çavuşçugöl (Ilgın), Yeniköy (Ereğli)
- ağın:** Yeni doğurmuş bir hayvandan ilk günlerde sağılan, koyu yapışkan süt, ağız. Yeniköy (Ereğli)

⁵⁰ Habip, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

akçakatık: Yağlı ve süzölmüş yoğurttan yapılan ve kısa saklanan bir çeşit peynir. -
Konya ve çevresi

banım: Sütün kaymağı. Yeniköy (Ereğli)

bıslak: Peynir. Başhüyük (Kadınhanı)

cuvak (II): Süt. Sulutaş (Selçuklu)

çalacak: Yoğurt mayası. Çakırlar (Akşehir), Karaören (Seydişehir)

çiğleme: Çiğ sütün kaymağı. -Konya Merkezi

çiyleme: Pişmiş sütün üstündeki kaymak. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu) *bk.* → *çiğleme*

çögelek pıslak: Lor, çökelek. Başhüyük (Sarayönü)

gölemez: Ekşitilmiş süt. -Konya Merkezi

homa peyniri: İnek sütünden yapılan peynir. Yeniköy (Ereğli)

homu: Yayıkta dövölerek yağ elde edilen ekşi süt. Hortu (Ereğli)

hupbeği: Peynir suyu. Başhüyük (Sarayönü)

iğdiş yoğurt: Kaymağı alınmış, yağsız süttten yapılan yoğurt. Karasınır (Güneysınır)

iğşimik: Kaymağı alınmış süttten yapılan peynir. Kapaklı (Ilgın)

kesme: Yağı alınmış, süzme yoğurt. *Beyşehir

keş (I): Kış için kurutulan yağsız, tuzlu yoğurt. -Konya Merkezi

kıvıcık: Peynir yapmak için süt pişirilirken kazanın dibine yapışan kısım. Çayhan
(Ereğli), -Konya Merkezi

may: Yoğurt. -Konya Merkezi

nor: Bir çeşit taze, yumuşak, tuzsuz, beyaz peynir, lor. *Seydişehir, *Beyşehir,
Kapaklı (Ilgın)

sergen: Yaz günleri dam üstüne konan süt, yoğurt, kaymak. Kolukısa (Kadınhanı)

uvuz: Ağız, ilk süt. Başhüyük (Sarayönü)

ürün (I): Süt ve süt ürünlerine verilen genel ad. *Ilgın köyleri, Tepe (Selçuklu),
Sorkun (Bozkır)

2.1.9.6. Et ve Et Ürünleri

cıcık: Derisi soyulmuş et. *Beyşehir

dürme: Koyun etinin pastırma gibi çıkarılarak tuzlu deri içinde terbiye edilmiş.

*Çumra

erişgi: Et sucuğu. -Konya Merkezi

ilişgir: Et sucuğu. -Konya Merkezi *bk.* → *erişgi*

ilişkir: Et sucuğu. -Konya Merkezi *bk.* → *erişgi*

irişgi: Et sucuğu. Hatıp (Meram) *bk.* → *erişgi*

irişgil: Et sucuğu. -Konya Merkezi *bk.* → *erişgi*

irişki: Et sucuğu. *Ereğli, -Konya Merkezi *bk.* → *erişgi*

sırmsı: Kurutulmuş, çemensiz et. Hortu (Ereğli)

sıygıç: Kavrulmuş parça et, kıyma. -Konya Merkezi

sızırma: Kavrulmuş parça et, kıyma. Romanya göçmenleri (Ilgın) *bk.* → *sıygıç*

sızkıt: Kavrulmuş parça et, kıyma. Alemdar (Çumra) *bk.* → *sıygıç*

siyer: Pirzola. -Konya Merkezi

sölpük: Zayıf, yumuşak, kötü et. Akçalar (Seydişehir)

tike: Kıyma. Camili (Çumra)

2.1.9.7. Tatlılar

akaş: Sütlaç. Kapaklı (Ilgın)

aside: Yağ ve una pekmez veya şeker karıştırılarak yapılan bir çeşit tatlı, helva.

Argıthanı (Ilgın)

baklağı: Baklava. Doğanbey (Beyşehir)

belbaki, belbāki: Koyu pekmez. -Konya Merkezi

bıkbık: Pekmezele karıştırılmış ince bulgur. Sille (Selçuklu)

çençen aşı: Bir çeşit hamur tatlısı. Balkı (Ilgın), Karahöyük (Akşehir)

dolaz: 1. Yağlı hamur tatlısı. Geçit (İlgın), *Ereğli 2. Kaymak ya da peynirden yapılan helva. -Konya Merkezi 3. Yağda kavrulmuş unun üzerine pekmez, bal ya da şeker dökülerek yapılan bir çeşit helva, un helvası. -Konya Merkezi

galle: Tatlı ve kırmızı kabağın haşlaması. -Konya Merkezi

höşmerim: Un helvası. -Konya Merkezi

kargabeyni: Pekmezele yoğurt karıştırılarak yapılan yiyecek. Akçalar (Seydişehir)

kavut -1: Kavrulmuş ve dövülmüş tahıl ununun şeker ya da tatlı yemişle karışımı, helva. -Konya Merkezi

kes kılıç: Baklava. -Konya Merkezi

kölle: Şeker ve sütle pişirilen bir çeşit kabak tatlısı. *Akören, *Karapınar

pıtpıt: Pelte. -Konya Merkezi

tezpişen: Bir çeşit hamur tatlısı. -Konya Merkezi

yepindi: Koyu ve yağlı süttten kaynatılarak yapılan tatlı bulamaç. -Konya Merkezi

2.1.9.8. Çorbalar

aş: Çorba. Çavuşçugöl (İlgın)

çullama -3: Koyu un çorbası. *Seydişehir

dutmaç: İnce ince kesilen hamurdan yapılmış çorba. Aziziye (Ereğli)

gölle -2: Nohut, mısır ve buğdayı acı biberle karıştırıp pişirerek yapılan yağsız bir çeşit çorba. *Beyşehir

heyre: Yağda kavrulmuş un çorbası, bulamaç. *Akşehir

hire: Yağda kavrulmuş un çorbası, bulamaç. -Konya Merkezi *bk.* → *heyre*

hıraşı: Un çorbası. *Karapınar

hire: Yağda kavrulmuş un çorbası, bulamaç. *Karapınar *bk.* → *hıraşı*

katıklı (II): Yoğurtlu bulgur ya da yarmadan yapılan çorba. Çayhan (Ereğli)

kikirdek çorbası: Yoğurtlu hamur çorbası. -Konya Merkezi

kuymak: Sulu un yemeği, un orbası. Camili (Çumra), *Ereğli

manca: orba, aş. *Karapınar

suyakaan: Hamur orbası. *Ilgın

tovga: Yoğurtlu pirinç, buğday ya da bulgur orbası. -Konya Merkezi

tutma: Küçük, dört köşe kesilerek kurutulmuş hamur ve mercimekle pişirilen bir çeşit yoğurtlu orba. -Konya Merkezi

2.1.9.9. İçecekler

bn: Öğütülmüş kahve. Akçalar (Seydişehir)

cilav: Pekmez şerbeti. Doğrugöz (Akşehir)

akır (II): Karışık iki, şarap. -Konya Merkezi

dombaz: Kara, kuru üzüm, erik kurusu karıştırılarak yapılan hoşaf. Romanya göçmenleri (Ilgın), Kapaklı (Ilgın)

dur: Suyu çok, sulu, koyu olmayan (ayran, şurup, çorba vb. yiyecekler hakkında). Sille (Selçuklu)

sici: şarap. -Konya Merkezi

soma: Rakı yapılacak üzüm suyunun anason katılmamış durumu. -Konya Merkezi

ssap: Su katılmış ayran. Başhüyük (Sarayönü)

şay: ay. -Konya Merkezi

2.1.9.10. Baharatlar

hnc: Susam. -Konya Merkezi

kankal: Hardal. Eğirler (Beyşehir)

karacccem: Çörek otu. Küçükköy (Çumra)

pur (II): Karabiber. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)

sarıağa: Zerdeçal, Hint safranı. -Konya Merkezi

şibiji: Kırmızıbiber. Başhüyük (Sarayönü)

uccam: Çörek otu. -Konya köyleri

2.1.9.11. Haşlanmış Tahıllar

gölle -1: Suda kaynatılmış buğday, mısır, fasulye, nohut vb. tahıllar. *Akşehir, *Sarayönü, -Konya Merkezi

gölye: Suda kaynatılmış buğday, mısır, fasulye, nohut vb. tahıllar. *Hüyük *bk.* → *gölle -1*

gülle: Suda haşlanmış mısır. -Konya Merkezi *bk.* → *gölle -1*

hedik -1: Haşlanmış buğday, bulgur, mısır, nohut vb. şeyler. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu)

mürdük: Haşlanmış buğday, mısır, nohut, fasulye karışımı. Ayaslar (Doğanhisar)

2.1.9.12. İkramlar

alğış hıçın: Tebrike gelenlere ikram edilmek üzere yapılan börek. Başhüyük (Sarayönü)

alğış tepsi: Tebrike gelenlere çıkarılan yemek tepsi. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *alğış hıçın*

göbedek: Lohusa ziyaretine gidildiğinde ikram edilen yiyecekler. *Bozkır

konat: Bayramlarda köylere konuk olarak gidenlere verilen yemek, bayram yemeği. Tekkeönü (Ereğli)

2.1.9.13. Yiyecek ve İçecek Artıkları, Atıkları

artık sartuk: Yemekten geriye kalan, artık. -Konya Merkezi

hekir: Eritilmiş yağın tortusu. -Konya Merkezi

ıştalak: Pekmezin topraklı tortusu. -Konya Merkezi

iğdin: Bozuk, cılık yumurta. -Konya Merkezi

köfere: Bal süzülüp mumu alındıktan sonra kalan posa. -Konya Merkezi

mellemeçir: Ezilmekten, çok pişmekten eriyip karmakarışık olmuş meyve, sebze, yemek. *Ereğli

per: Bozulmaya başlayan sulu yiyeceklerin üzerinde oluşan köpük, küf. -Konya Merkezi

sırkıntı: Sıvıların kapta bıraktığı tortu. -Konya Merkezi

2.1.9.14. Hayvan Yiyecekleri

bastırma: Kışın hayvanlara yedirmek için biriktirilmiş yapraklı dallar. Gaziler (Hadim)

hırs: Hayvanlara yalıtılan bir çeşit tuz. Kafkasya göçmenleri, Başhüyük (Sarayönü)

ölemez: Tazeyken yumuşak olup hayvanların yediği dikenli bir bitki. Akçalar (Seydişehir)

ölmez: Tazeyken yumuşak olup hayvanların yediği dikenli bir bitki. *Kadınhanı *bk.*
→ *ölemez*

yyinti: Genellikle kış için hazırlanan, biriktirilen yiyecek ve hayvan yemi. *Ereğli

yöre (II): Buğday saklanan tandırda, buğdayın çürümemesi için, toprakla arasına konulan saman. Bilecik (selçuklu), Sille (Selçuklu)

zavar: Hayvanlara yedirilmek için hazırlanan tahıl kırması. *Ereğli

zevar: Hayvanlara yedirilmek için hazırlanan tahıl kırması. *Çumra *bk.* → *zavar*

2.1.9.15. Diğer Yiyecekler

cav (II): Yağ. Başhüyük (Sarayönü)

dığrak (I): Harman zamanı ilk elde edilen ürün. *Taşkent, *Ereğli

gakğı: Yumurta (çocuk dilinde). *Kadınhanı

2.1.9.16. Yiyecekler İçin Kullanılan Nitelemeler

eşki: Ekşi. *Ereğli

iti: Acı. -Konya Merkezi

şor (II): Tuzlu. -Konya Merkezi

yalkı (III): Yavan, katıksız. *Ereğli

zellet: Tat. *Karapınar

2.1.10. Araç-Gereç İsimleri

2.1.10.1. Araç-Gereç, Eşya, Nesne Anlamında Kullanılan İsimler

ağrık -1: Eşya, yük, yolculukta önden gönderilen eşya, göç zamanı dönünce alınmak üzere bir yere bırakılan fazla eşya, ağırlık. *Taşkent

akāri bekeri: Ufak tefek şeyler. -Konya ve çevresi

bok paklavat: İvır zıvır, gereksiz şey. -Konya Merkezi

garsamba: Gereksiz eşya kalabalığı. *Ereğli

hırpıt (II): Ufak eşya. *Hadim, -Konya Merkezi

kayıt kamak: Araç, eşya. -Konya Merkezi

kayıt kamat: Araç, eşya. *İlgın bk. → *kayıt kamak*

kelete (II): Çürük, işe yaramaz şey. *Akşehir

neme: Şey. Başhüyük (Sarayönü)

savt -2: Araç, eşya. Başhüyük (Sarayönü)

yiğdin: Çok örselenmiş, hırpalanmış nesne. -Konya Merkezi

2.1.10.2. Mutfak, Sofra ve Yemek Yapmakta Kullanılan Araç-Gereçler

aktaraç: Sacın üzerinde yufkayı çevirmeye yarayan, yassı demir veya tahta aygıt. *Ereğli, -Konya Merkezi

ançal: Çatal. -Konya çevresi

- apışdı:** Sacayak. Sulutaş (Selçuklu)
- arani:** Pekmez, bulgur kaynatmak için kullanılan kazan. Argıthanı (Ilgın)
- aşırma:** Kova, bakraç. -Konya Merkezi
- ateş tavaşı:** Ateş küreği. *Ereğli
- ayak:** Tas, maşrapa. Başhüyük (Sarayönü)
- bardak:** 1. Çamdan yapılmış su testisi. Akçalar (Seydişehir), *Kadınhanı 2. Toprak, çam veya madenden yapılmış ibrik. Alibeyhöyüğü (Çumra), Sille
- baskı:** Helva tenceresi. Karabulut (Akşehir)
- bastırık (I):** Tömbeki yapraklarını sıkıştırmak için kullanılan tahta kapak ve üzerine konulan ağırlık. Gaziler (Hadim)
- batak:** Bir iki kiloluk küçük çömlek. *Karapınar, Bolat (Hadim), *Bozkır
- batman:** Büyük su testisi, büyük çömlek. Üçhüyük (Akşehir)
- beli:** Ateş küreği. -Konya ve çevresi
- billor:** Bardak. *Ereğli
- bilöv:** Bileği taşı. Başhüyük (Kadınhanı)
- bişek (II):** Yufka çevirmeye yarayan tahta araç, çevirgeç. *Seydişehir, *Beyşehir
- bişeyi:** Sacda yufka ekmeği çevirmeye yarayan tahta aygıt. Bademli (Beyşehir) *bk.* → *bişek (II)*
- bişirgeç:** Sacda yufka ekmeği çevirmeye yarayan tahta aygıt. Argıthanı (Ilgın), Saraycık (Seydişehir), *Akşehir *bk.* → *bişek (II)*
- bitek (III):** Pekmez konulan küçük küp. Akçalar (Seydişehir)
- bocud:** Toprak, çam ağacı veya madenden yapılmış ibrik, emzikli testi. *Kadınhanı *bk.* → *boduç*
- bocut:** Çam ağacı veya topraktan yapılmış küçük testi, yuvarlak, kulpsuz testi. -Konya köyleri *bk.* → *boduç*

- boduç:** 1. Toprak, çam ağacı veya madenden yapılmış ibrik, emzikli testi. Sulutaş (Selçuklu) 2. Küp. -Konya Merkezi 3. Toprak testi. *Hüyük
- boza:** Çam ağacı veya topraktan yapılmış küçük testi, yuvarlak, kulpsuz testi. *Ereğli, Sille (Selçuklu)
- bölüm:** Fıçı. -Konya Merkezi
- bucut:** Çam ağacı veya topraktan yapılmış küçük testi, yuvarlak, kulpsuz testi. Kolukısa (Kadınhanı), *Kadınhanı *bk.* → *boduç*
- bukkal:** Şişe, su kabı. Doğanbey (Beyşehir), Kireli (Hüyük)
- büller:** Çay bardağı. *Karapınar
- carıt:** Ateş küreği. *Beyşehir
- cavcıkgr:** Yayık. Başhüyük (Sarayönü)
- cep:** Ocağın yemek pişirilen köşesi. -Konya Merkezi
- cere:** Toprak testi. -Konya ve ilçeleri 2. Testi. *Karapınar
- cılgı:** Deriden yapılmış su tulumu. Çavuşçugöl (Ilgın)
- cımbıt:** Yemek çatalı. -Konya Merkezi
- cingop:** Maşrapa. -Konya Merkezi
- cire:** Toprak testi. -Konya Merkezi
- civcer:** Küçük yağ, yoğurt, peynir tulumu. Develi (?)⁵¹
- civil:** Yağ, peynir, bezir koymağa yarayan küçük toprak çömlek. *Ereğli
- cizgiç:** Haşhaş sütünü çıkarmak için kullanılan aygıt. Karabulut (Akşehir)
- cobut:** Toprak sürahi. *Ilgın
- comaç:** Sofra. *Beyşehir
- çalkama:** Testi, yayık. Çakırlar (Akşehir)

⁵¹ Develi, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

çamçak: **1.** Çamdan oyularak yapılmış su kabı. -Konya Merkezi **2.** Kova, bakraç. -
Konya Merkezi

çanga: Kova, küçük bakraç. -Konya Merkezi

çapçak: Ağzı açık fıçı. Argıthanı (İlgın)

çayçoşu: Çaydanlık. *Kadınhanı

çaydoş: Çaydanlık. -Konya Merkezi *bk.* → *çayçoşu*

çaynık: Çaydanlık. *Çumra *bk.* → *çayçoşu*

çelte (II): Deriden yapılan kalbur. Argıthanı (İlgın)

çereger: Ekmek pişirmek için topraktan yapılan çanak. -Konya Merkezi

çerek: Dibi dar, ağzı geniş, içi sırlı topraktan yapılmış kap. Dedeler (Ereğli)

çevirgeç (I): 1. Yufkayı sacda çevirmeye yarayan araç. -Konya Merkezi **2.** Sacda pişen
yufkayı çevirmeye yarayan araç. *Beyşehir, *Seydişehir

çiğ -1: Süt kazanlarının üzerini kapatmak için kamıştan yapılan örtü. *Ereğli

çingil (I): Su veya süt taşınan kap, kova, bakraç. -Konya Merkezi

çimeder: İri gözlü kalbur. Dedeler (Ereğli)

çinçilbi: Su tası, maşrapa. -Konya Merkezi

çineder: İri gözlü kalbur. *Akören

çinedir: İri gözlü kalbur. -Konya Merkezi *bk.* → *çineder*

çingil (II): Küçük bakraç. Yeniköy (Ereğli), Kuşça (Cihanbeyli)

çit (III): Küçük sepet, küfe. -Konya Merkezi

çitil (II): Küçük bakraç. Boyalı (?)

çitne: Tahtadan yapılmış büyük sofrta. *Akşehir ve köyleri

çomça: Kepçe, büyük tahta kaşık. İvriz (Halkapınar), Sorkun (Bozkır), *Akören,
Karahöyük (?)

çömçe: Kepçe, büyük tahta kaşık. Çayhan (Ereğli), Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *çomça*

çömçü: Kepçe, büyük tahta kaşık. Belkaya (Ereğli) *bk.* → *çomça*

dağar: Topraktan yapılmış, ağzı geniş, dibi dar, içine su, pekmez, ayran, süt, yoğurt, turşu ve küllü su konulan bir çeşit küp. *Bozkır *bk.* → *dağar (I)*

dağar (I): **1.** Topraktan yapılmış, ağzı geniş, dibi dar, içine su, pekmez, ayran, süt, yoğurt, turşu ve küllü su konulan bir çeşit küp. Alibeyhöyüğü (Çumra) **2.** Çömlek. -Konya Merkezi. **3.** Ekmek konulan kap. -Konya Merkezi

darç: Tenekeden yapılmış su bardağı, maşrapa. -Konya Merkezi

davgana: İnce, dar boyunlu küçük testi, toprak sürahi. Güvenç (Selçuklu), *Bozkır, *Karapınar

davulbaz: Davlumbaz. *Hüyük

davulumbaz: Davlumbaz. -Konya Merkezi *bk.* → *davulbaz*

delikli ilgen: Süzgeç. *Beyşehir ve çevresi

demir bardak: İbrik. -Konya Merkezi

dıgan (I): Yağ tavası. Sadıkhacı (Beyşehir), Doğanbey (Beyşehir) **2.** Tencere. Güneydere (Meram), Bilecik (Selçuklu), Sille (Selçuklu) **3.** Kenarlı derin tepsi. *Ereğli *bk.* → *dıgan (I)*

dıgan: **1.** Yağ tavası. Çeşmelisebil (Sarayönü), Hatunsaray (Meram), Gevrekli (Seydişehir), -Konya Merkezi **2.** Ufak kulplu, süt pişirilen bakraç. Şahverdi (Kadınhanı) **3.** Bakır kazan, karavana. Doğrugöz (Akşehir), Akçapınar (Bozkır) **4.** Tencere. -Konya Merkezi

dığdığ: Yağ tavası. -Konya Merkezi *bk.* → *dıgan (I)*

dıkaç: Ağaç kapak, tıkaç, tıpa. *Beyşehir, *Seydişehir

dıyran: Yayık. *Ereğli

dibleki: Topraktan yapılmış, ekmek pişirmeye yarayan sac. Güneydere (Meram)

diğan: Kenarlı derin tepsi. *Taşkent

dikmen çanağı: Bir çeşit yemek tabağı. -Konya Merkezi

döndergeç: Sacda pişirilen yufkayı döndürmeye yarayan tahta ya da ince demirden yapılmış fırıncı küreği. *Altınekin

döndürgeç: Sacda pişirilen yufkayı döndürmeye yarayan tahta ya da ince demirden yapılmış fırıncı küreği. Gökçimen (Beyşehir) *bk.* → *döndergeç*

döveç: Tahta havan ve eli. -Konya Merkezi

dutaç: Tencere tutacağı. *Akşehir

duvak (I): Toprakta yapılmış tencere, çömlek, küp kapağı. Bilecik (Selçuklu)

eğiş (II): Ateş küreği. -Konya Merkezi

eğiş: Ekmeği tandırdan almak için demirden yapılan bir ucu eğik, bir ucu yassı araç. - Konya Merkezi

eğsiran: Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya ve kesmeye yarayan bir çeşit araç. Altuntaş (Akşehir)

ekecik: Reçel kavanozu. -Konya Merkezi

ekki: Ham derilerin üzerine ekilen ve yayık tulumlarını pişirmek ve korumak için kullanılan, çam kabuğundan yapılmış bir toz. Bolay (Taşkent)

eksiran: Ateş küreği. *Beyşehir

eksirani: Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya ve kesmeye yarayan bir çeşit araç. Tepelice (Bozkır)

elgani: El değirmeni. Karahöyük (?)

ellice: Yağ tavası. -Konya Merkezi

esran: Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya ve kesmeye yarayan bir çeşit araç. - Konya Merkezi

evrāç: Sac üzerinde pişirilen yufka ekmekleri çevirmeye yarayan uzun ve yassı tahta araç. Şabanlı (Karapınar), Hotamış (Karapınar) *bk.* → *evrağaç*

evrağaç: Sac üzerinde pişirilen yufka ekmekleri çevirmeye yarayan uzun ve yassı tahta araç. İvriz (Halkapınar)

evrengeç: Sac üzerinde pişirilen yufka ekmekleri çevirmeye yarayan uzun ve yassı tahta araç. Yeniköy (Ereğli), Hortu (Ereğli) *bk.* → *evrağaç*

finya: Huni. Kapaklı (Ilgın)

folus: Seyrek kalbur. -Konya Merkezi

futtu: 1. Küçük çömlek. *Taşkent 2. Topraktan yapılmış su maşrapası. *Hadim

gebece: Boyu kısa, geniş karınlı küp. -Konya Merkezi

gevrele: İki kulplu testi. Dedeler (Ereğli)

gildan: Küçük sahan. -Konya Merkezi

gögeç: İçinde yemek pişirilen toprak kap. -Konya Merkezi

göveç: İçinde yemek pişirilen toprak kap. *Ereğli *bk.* → *gögeç*

göz ocağı: Çamurla döşenmiş gaz tenekesinden yapılan ocak. -Konya Merkezi

göze (III): Süzgeç. *Beyşehir ve çevresi

gözer: Buğday, toprak vb. şeyler elenen iri gözlü büyük kalbur. *Ereğli, *Kadınhanı, Çavuşçugöl (Ilgın), Dedeler (Ereğli)

gübü: Yoğurt ve süt çalkalamakta kullanılan yayık. -Konya Merkezi

güdül (I): 1. Küçük toprak testi. -Konya Merkezi 2. Kulplu ve boğazı kırık toprak testi. Sille (Selçuklu), Kolukısa (Kadınhanı)

gülbü: Büyük testi. *Beyşehir, *Seydişehir

güle (I): Ağaçtan yapılmış kap (süt, yağ vb. konulur). -Konya Merkezi

güllü: Ufak su çömleği. Doğrugöz (Akşehir), *Akşehir

gümrü: Küçük çömlek, güveç. Dedeler (Ereğli)

güvlek: Ağaçtan kulplu ya da kulpsuz bakraç. -Konya Merkezi

güzer: Büyük delikli kalbur. *Akşehir, Sille (Selçuklu)

halus: İri gözlü kalbur. -Konya Merkezi

haranı: Kazan. *Beyşehir, *Bozkır, Hatıp (Meram), Tepelice (Bozkır), *Akşehir *bk.*
→ *hereni*

hebene: Testi. *Çumra

heke: Su, süt vb. şeyleri koymaya yarayan, çoğunlukla bakırdan yapılan, bakraçtan büyük bir çeşit kova. Şabanlı (Karapınar) *bk.* → *helke (I)*

helke (I): 1. Su, süt vb. şeyleri koymaya yarayan, çoğunlukla bakırdan yapılan, bakraçtan büyük bir çeşit kova. -Konya ilçe ve köyleri **2.** Çoğunlukla bakırdan yapılmış kova, bakraç. *Karapınar, -Konya Merkezi

herami: Kazan. -Konya Merkezi *bk.* → *hereni*

hereni: 1. Tencere. *Ereğli, -Konya Merkezi **2.** Kazan. *Ereğli, -Konya Merkezi *bk.* → *hereni*

heyhey: Meyve ya da sebze taşımaya yarayan büyük sepet, küfe. -Konya Merkezi

hılge: Bakraç. *Akşehir

hırşı taşı: Bileği taşı. Başhüyük (Sarayönü)

holus: İri gözlü kalbur. *Akşehir, Gencek (Derebucak)

holuz: İri gözlü kalbur. Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *holus*

hopısar: Yemek pişirilen çömlek. -Konya Merkezi

hopucuk: Yemek pişirilen çömlek. -Konya Merkezi *bk.* → *hopısar*

höbüklü boduş: Toprak bardak. Camili (Çumra)

huddu: Tek kulplu küçük çömlek. Tepelice (Bozkır)

hurda (II): Topraktan yapılan küçük su testisi. Gökçimen (Beyşehir)

huttu: Tek kulplu küçük çömlek. -Konya ve köyleri *bk.* → *huddu*

hüddü: Tek kulplu küçük çömlek. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *huddu*

ımbık: Çaydanlık. *Ereğli

ilistir: Süzgeç, kevgir. *Seydişehir, *Ereğli

imete: Emzikli küçük su testisi. *Seydişehir

imeti: Emzikli küçük su testisi. Argıthanı (İlgın) *bk.* → *imete*

israni: Hamur teknesini sıyırmaya ya da sac üzerinde pişen ekmeği çevirmeye yarayan araç. Hortu (Ereğli)

iştalak: Pekmez yapılacak şırayı süzmeye yarayan torba. -Konya Merkezi

iteği: Un elerken dökülmemesi için yere serilen bez ya da şaplanmış deriden yapılan örtü. Hortu (Ereğli)

kalak (III): Tahtadan yapılmış yemek tabağı biçiminde büyükçe bir kap. -Konya Merkezi

kaçal: Kaşık. -Konya Merkezi

kayrak -2: Bileği taşı. *Seydişehir

kazgıç: Tandırdan ekmeği çıkarmaya yarayan bir araç, çevirgeç. Güvenç (Selçuklu)

keletir (I): İki kulplu küfe biçiminde büyük sepet. Selki (Hüyük)

kepi (II): Ocaktaki tencereyi yüksekte tutmak için yerleştirilen tuğla parçaları. -Konya Merkezi

kevse: Su bardağı. Çatakköyü (Ereğli)

kırgıç: Hamur kazımaya yarayan araç. Başhüyük (Sarayönü)

kırkır: Boğazı dar, uzun sürahiye benzeyen kulpsuz testi. Argıthanı (İlgın)

kilten: Bakır, çinko, tunç ya da topraktan yapılmış tek kulplu su kabı. -Konya Merkezi

kiprili sahan: Kenarı kırtıklı sahan. *Kadınhanı

kolluca: Üstten kulplu kamış ya da söğüt dalından yapılan sepet. İvriz (Halkapınar)

köfün: Büyük sepet, küfe. *Beyşehir

köseği: Ateş karıştırmak ya da ateş çekmek için kullanılan demir araç, maşa. Camili (Çumra), -Konya Merkezi

kösele taşı: Kesici araçları bilemeye yarayan bir çeşit taş, bileği taşı. -Konya Merkezi

kösüre: Kesici araçları bilemeye yarayan bir çeşit taş, bileği taşı. *Bozkır, Akçalar (Seydişehir) *bk. → kösele taşı*

kulaklı: İki kulplu sahan, yumurta tavaşı. *Kadınhanı

kuman: İbrik. *İlgın

kuraş: Ocak. -Konya Merkezi

külle: Tandırdaki ateşin yanmasını sağlayan hava deliği. -Konya Merkezi

küsüre: Kesici araçları bilemeye yarayan bir çeşit taş, bileği taşı. -Konya Merkezi

laklak: Testi, toprak sürahi. Doğanbey (Beyşehir)

lalçaba: Bardak. *Akşehir

lalis -2: İnce elek. -Konya Merkezi

lambeki: Küçük tabak, küçük sahan. -Konya Merkezi

lembeki: Küçük tabak, küçük sahan. *Ereğli *bk.* → *lambeki*

lıklık: 1. Kulpsuz testi. -Konya Merkezi 2. Toprak sürahi. -Konya Merkezi

lıklık: 1. Toprak sürahi. -Konya Merkezi 2. Tek ya da iki kulplu toprak testi. *Ereğli
bk. → *lıklık*

mendil: Sofra yaygısı, sofra bezi. Geçit (İlgın)

meti: Fıçı. -Konya Merkezi

meynes: İki kulplu büyük testi. Aydoğmuş (Güneysınır)

mişek: Yayık kolu. *İlgın

molak: Et, sepet vb. şeyleri asmaya yarayan, çatallı ağaçtan yapılmış çengel.
*Kadınhanı

muhare: Ocak. *Bozkır

muharı -1: Ocak. *Seydişehir *bk.* → *muhare*

muhur: Ocak. İçeriçumra (Çumra) *bk.* → *muhare*

muhurı (I): Ocak. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *muhare*

mulak: Et, sepet vb. şeyleri asmaya yarayan, çatallı ağaçtan yapılmış çengel. Yenice
(Doğanhisar), İmrenler (Hüyük), Gödene (Meram)

nalbeki: 1. Yemek tabağı. Altuntaş (Akşehir), -Konya Merkezi 2. Küçük sahan.
*Akşehir

nalçapa: Su tası. Çamlı (Akşehir)

nembaki: Yemek tabağı. -Konya Merkezi *bk.* → *nalbeki*

nimete: Toprak sürahi, ibrik. *Akşehir, İçeriçumra (Çumra)

nimeti: Küçük testi. Balkı (Ilgın) *bk.* → *nimete*

nöygün: Bıçak. -Konya çevresi

nümete: Küçük testi, toprak ibrik. Altuntaş (Akşehir) *bk.* → *nimete*

ok: Oklava. -Konya Merkezi

oklangı: Oklava. *Ereğli *bk.* → *ok*

öselek: Çinko ibrik. *Kadınhanı

özlük: 1. Topraktan yapılmış su kabı, bardak. -Konya Merkezi 2. Küçük çömlek.
*Bozkır

palayış: Süzgeç, kevgir. -Konya ve köyleri

parç: Bakır su tası, maşrapa. Karaşınır (Ereğli), *Karapınar

parçı: Bakır su tası. -Konya Merkezi *bk.* → *parç*

peynir bağanası: Ölen kuzunun derisini yüzerek yapılan tulum. -Konya Merkezi

pişirgeç: Sac üzerinde pişirilen ekmeği çevirmeye yarayan kürek biçiminde tahta araç.
Kızılören (Meram), *Bozkır, Yazlıca (Doğanhisar), *Altınekin

pişirkeç: Sac üzerinde pişirilen ekmeği çevirmeye yarayan kürek biçiminde tahta araç.
-Konya Merkezi *bk.* → *pişirgeç*

pitek (I): Pişirilmemiş toprak kap. -Konya Merkezi

poçi: Toprak ibrik. -Konya Merkezi

poçu (II): Toprak ibrik. -Konya Merkezi *bk.* → *poçi*

safa: Topraktan yapılmış su kabı, maşrapa. *Ilgın

saksı -1: Ateş ya da çöp küreği. -Konya Merkezi

saplak: Saplı su tası, maşrapa. Kolukısa (Kadınhanı), *Kadınhanı

- sarpan:** İçine buğday konan pişmemiş topraktan yapılmış kap. -Konya Merkezi
- savt -1:** Mutfak gereçleri. Başhüyük (Sarayönü)
- saya (III):** İnce, dar ağızlı bıçak. -Konya Merkezi
- sayacak:** Sacayak. *Bozkır
- sebet:** Küfe. *Ereğli
- seğek:** Çam ağacından oyularak yapılan su kabı, tahta testi. Yenidoğan (Beyşehir), Sille (Selçuklu)
- sehen:** Bakır tabak, sahan. Kurthasanlı (Kadınhanı)
- senek:** Çam ağacından oyularak yapılan su kabı, tahta testi. -Konya Merkezi *bk.* → *seğek*
- senet:** Ekmek tahtası. -Konya Merkezi *bk.* → *senit*
- senit: 1.** Ekmek tahtası. *Beyşehir, *İlgın **2.** Oklava. *Ereğli
- sıklık:** Toprak su kabı, testi. Sille (Selçuklu)
- sibek:** El değirmenlerinde alt taşın ortasına çakılan, üst taşın dönmesini sağlayan küçük kazık ya da sivri demir. -Konya Merkezi
- sinit:** Üstünde et kesilen ya da ekmek açılan tahta. -Konya Merkezi
- sofa:** Su taşı. *Ereğli
- soku:** Tahıl dövmeye yarayan büyük taş dibek. Aziziye (Ereğli)
- soyacak:** Bıçak. -Konya Merkezi
- sönge:** Fırın süpürmeye yarayan, ucunda paçavra bulunan sıruk. *Akşehir
- sövge:** Fırın süpürmeye yarayan, ucunda paçavra bulunan sıruk. -Konya Merkezi *bk.* → *sönge*
- sumat -1:** Sofra altına serilen dört köşe bez, sofrası. -Konya ve köyleri
- susak: 1.** Ağaçtan oyulmuş su kabı, ağaç maşrapa. Hortu (Ereğli), Çamlı (Akşehir), Kayapınar (Bozkır) **2.** Su kabağından oyulmuş maşrapa. Kapaklı (İlgın)
- süreğec:** Bulaşık bezi, paçavra. Doğanbey (Beyşehir)

- sürgüç:** Bulaşık bezi, paçavra. -Konya Merkezi *bk.* → *süreğçeç*
- sütlük:** Süt soğutmaya yarayan, yemek saklanan bir çeşit dolap. *Ereğli
- şapşak (I):** Ağaçtan oyma tas, bardak. -Konya ve köyleri
- şapşal (II):** Ağzı geniş fıçı. *Beyşehir
- şırana:** İçinde üzüm ezilen tahta araç. Akçalar (Seydişehir)
- tağar:** Ağzı geniş, büyük toprak küp. -Konya Merkezi
- tahra:** **1.** Kemik vb. şeyler kırmaya yarayan demir araç. Sille (Selçuklu) **2.** Et kıymaya yarayan demir araç. *Beyşehir
- taktuka -1:** Tahta tabak. -Konya Merkezi
- tandır dineği:** Tandır ateşini karıştırmaya yarayan araç. Alibeyhöyüğü (Çumra)
- tandırduvağı:** Tandır kapağı. Alibeyhöyüğü (Çumra)
- tapan (III):** Testi. *Seydişehir, -Konya Merkezi
- tatluk:** Mangal vb. şeyler altına serilen bez. -Konya Merkezi
- tavgana:** Uzun boğazlı, kulpsuz testi. *Çumra
- tebeşir:** **1.** İbrik. Afşar (Taşkent) **2.** Toprak su testisi. Dinek (Çumra)
- tecen:** Yağ, çökelek, peynir basılan tulum. Çavuşçugöl (Ilgın), Yeniköy (Ereğli)
- teç -2:** Tencere. *Ereğli
- tencere eğeği:** Tencere tutağı. *Ereğli
- tepir:** Buğday, bulgur vb. tahılları elemeye yarayan ağaçtan yapılmış büyük elek. - Konya Merkezi
- terek:** Raf, sergen. -Konya Merkezi
- teskire:** Tahtadan yapılmış küçük sepet. *Ereğli
- tığan:** Yağ tavası. Hortu (Ereğli), Yeniköy (Ereğli)
- tılı tegene:** Hamur teknesi. Başhüyük (Sarayönü)
- tımbıl:** Sapsız bıçak. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi

- tingil:** Küçük sepet. *Ereğli
- tilki (I):** Hamur leğeni. -Konya ve köyleri
- tille:** Et asılan çengel. *Ereğli
- tirki (I):** 1. Küçük bakır leğen ya da büyük yemek kabı, karavana. Tepelice (Bozkır)
2. Derin bakır tepsi. *Beyşehir
- topaç:** Yoğurt çalkalamakta kullanılan üstten kulplu toprak küp. -Konya ve köyleri
- tufran:** Testi biçiminde kulplu kayık. *Seydişehir
- turfan:** Testi biçiminde kulplu kayık. *Bozkır, -Konya Merkezi *bk.* → *tufran*
- tutamak:** Sıcak tencereyi tutmakta kullanılan yünden örülmüş ya da bezden yapılmış tutacak. Akçalar (Seydişehir)
- udvan:** İbrik. -Konya köyleri
- ülük (I):** Testi, çaydanlık vb. nesnelerin emziği. -Konya Merkezi
- üsküre -1:** Topraktan yapılmış, çorba tası, çukur çanak. -Konya Merkezi
- üzlük:** Topraktan yapılmış, ufak, kulpsuz çömlek. Yazlıca (Doğanhisar), Tepe (Selçuklu), *Karapınar, *Seydişehir⁵²
- yağrık:** Et kıymak, odun yarmak için alta konulan tahta, kütük. *Hadim
- yalah, yalak (I) -3:** Sahan, tabak, çanak, taş gibi kaplara verilen genel ad. -Konya Merkezi
- yarı:** Yağ çömleğinin ağzına gerilen deri. -Konya Merkezi
- yarlağān:** Taştan, tuğladan, kerpiçten yapılan ocak, maltız. -Konya ve çevresi *bk.* → *yarlığān*
- yarlığān:** Taştan, tuğladan, kerpiçten yapılan ocak, maltız. *Seydişehir, -Konya Merkezi

⁵² DS'de "Karapınar *Seydişehir" şeklinde gösterilmiştir. Fakat Karapınar ile Seydişehir ilçesinin herhangi bir bağlantısı yoktur.

yatik: 1. Ağaç testi. Karasınır (Güneysınır), Bostandere (Seydişehir), Kolukısa (Kadınhanı), -Konya Merkezi 2. Çamdan yapılmış su fıçısı. Kapaklı (Ilgın)

yemete: Küçük testi. *Akşehir

yimete: Küçük testi. *Akşehir *bk.* → *yemete*

zavrak (III): Küçük testi. *Ereğli

2.1.10.3. Dokuma Maddeleri ve Dokumacılıkta Kullanılan Araç-Gereçler ve İlgileri

ağşak: Ağırşak, yün bükeceği, iğın ucuna takılan yarım küre şeklindeki cisim. *Hadim, -Konya Merkezi

alaca (I): Yerlilerin el tezgâhlarında dokudukları renkli pamuklu bez. Doğanbey (Beyşehir), -Konya Merkezi

argaç (I): Dokumalarda çözgü üzerine enliliğine atılan ip. Yenice (Doğanhisar), -Konya Merkezi

arkaç (I): Dokumalarda çözgü üzerine enliliğine atılan ip. Güneydere (Meram)

bekere: Makara. *Altınekin, -Konya Merkezi

bilezik: Taraktan geçirilip, eğilmeye hazırlanmış yün topağı. Başhüyük (Sarayönü)

burmaç: Eğirilmek üzere bükülmüş yün. -Konya Merkezi

buru: Elli dirhem ağırlığında olan pamuk ipliği çilesi. Bolat (Hadim)

cimbar: Dokuma tezgâhlarında bezi gezdirmek için kullanılan iki taraflı dişli bir aygıt. -Konya Merkezi

cipcik: Bez dokuma aracı. -Konya Merkezi

civcive: Bez dokuma aracının tahta makarası. -Konya Merkezi

colkalık: Dokuma aygıtı. -Konya Merkezi

çatı: İp, urgan, kordon. -Konya Merkezi

digdir: Kilim dokumaya yarayan tarak biçiminde bir aygıt. Aziziye (Ereğli), *Ereğli, *Halkapınar

diğdir: Kilim dokumaya yarayan tarak biçiminde bir aygıt. Camili (Çumra) *bk.* → *digdir*

din: İlmek. *Akşehir

direzi: Halı, kilim, bez gibi dokumalarda tezgâha uzunluğuna gerilen çözgü iplikleri. Güneydere (Meram), Hatıp (Meram), İmrenler (Hüyük)

egiçmeç: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. Kayapınar (Bozkır)

egirtmeç: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. Yeşildere (Meram), *Ereğli *bk.* → *egiçmeç*

egişmeç: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. -Konya Merkezi *bk.* → *egiçmeç*

egişmeş: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. Karacahöyük (?)⁵³ *bk.* → *egiçmeç*

eğef (II): Bez dokuma aygıtı. -Konya Merkezi

eğirtmeç: Yün eğirmeye yarayan araç. *Beşşehir ve çevresi *bk.* → *egiçmeç*

eğişmeş: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. *Beşşehir *bk.* → *egiçmeç*

ekişbeş: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. *Bozkır *bk.* → *egiçmeç*

elemiye: İplik sarılan çıkırık. -Konya Merkezi

elemne: İplik sarılan çıkırık. Kapaklı (Ilgın) *bk.* → *elemiye*

elpeden: Çul ya da çuval yapmakta kullanılan kıl sicim. *Beşşehir

endez (II): Kendir bükmeye yarayan araç. Yeşildere (Meram)

engez: Ketten ve kendirden kalın ip ve urgan büken aygıt. Çarıklar (Meram)

engiş: Yüksük. *Ereğli

engişdene: Yüksük. Alibeyhöyüğü (Çumra) *bk.* → *engiş*

eriş: Dokuma tezgâhlarında uzunluğuna atılan ip, arış, boy ipliği. Aziziye (Ereğli)

⁵³ Karacahöyük, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

erpeden: Çul ya da çuval yapmakta kullanılan kıl sicim. *Altnekin, Sille (Selçuklu),
-Konya Merkezi

erpeten: Çul ya da çuval yapmakta kullanılan kıl sicim. Yesit (Ilgın), -Konya Merkezi
bk. → erpeden

eyirtmeç: Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. Kızılören (Meram) *bk. → egiçmeç*

gecere: İplik çilesi takılan iplik çıkırığı, elemeye. -Konya Merkezi

gillek (III): İplik makarası. Kırelı (Hüyük), Doğanbey (Beyşehir)

girgit: Halıcılıkta düğümleri sıkıştırmaya yarayan tarak şeklinde araç. Kızılören
(Meram), -Konya Merkezi

göndü: Ketenin dövülüp tarandıktan sonra kalan ve ancak ip yapılmakta kullanılan
kısmı. -Konya Merkezi

ılgıdır: 1. İpliği çile yapmaya yarayan iki ucu çengelli tahta araç. Karaören (Bozkır),
Argıthanı (Ilgın), -Konya Merkezi **2.** İp bükmeye yarayan çatal ağaç. Yedigelli
(Ereğli)

ılkıdır: İpliği çile yapmaya yarayan iki ucu çengelli tahta araç. *Taşkent, -Konya
Merkezi *bk. → ılgıdır*

ıltar -2: İp. *Karapınar

içirik: Yatak doldurmaya yarayan yün, pamuk, kıtık vb. şeyler. -Konya ilçe ve köyleri

iğcik: Yün eğrilen iğın altına konan tabla. -Konya Merkezi

ilikmeç: Kolay çözülebilen bir çeşit düğüm. *Ereğli

ingil -3: İplik. Akçalar (Seydişehir)

ipağacı: Dokuma tezgâhı. Yeniköy (Ereğli)

istar: Halı tezgâhı. -Konya Merkezi

işdar: Kilim, bez dokumaya yarayan aygıt. *Beyşehir, *Seydişehir çevresi

kecefe: Dokumacılıkta ipliği sarmakta kullanılan çıkırık. *Hadım

kelep: İplik çilesi. -Konya Merkezi

- keleve (II):** İplik çilesi. -Konya Merkezi *bk.* → *kelep*
- kendir:** Urgan, ip. -Konya Merkezi
- kestel:** Kınnap, kıl sicim. Afşar (Taşkent)
- kestil:** Dokumada çözgü ipliği. *Ereğli
- kirkir:** Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden ya da ağaçtan yapılmış dişli araç. Boyalı (?)
- küçü ağacı:** Dokuma tezgâhlarında arış ipliklerinin açıp kapayan tarak. Yeniköy (Ereğli)
- lahdere:** İlkel durumdaki keten ve kendirin kullanılacak duruma gelmesi için işlem gördüğü su çukuru. Yeşildere (Meram)
- lahtara:** İlkel durumdaki keten ve kendirin kullanılacak duruma gelmesi için işlem gördüğü su çukuru. Güneydere (Meram) *bk.* → *lahdere*
- mazi:** Halı tezgâhlarında, arışın ve dokunan halının sarıldığı ağaçlar. Yeniköy (Ereğli)
- melken:** Tezgâhta gerilmiş ipler arasından geçirilen ip yumağı. *Bozkır
- menek:** İplik çilesi. Aziziye (Ereğli)
- nezik:** İplikleri yumak yapmaya yarayan dokumacı çıkırığı. -Konya Merkezi
- olu:** 1. Kilim dokuma tezgâhında bulunan eğri ağaç parçası. Aziziye (Ereğli) 2. Urgancıların çarkın ipliklerini germek için kullandıkları ortası delikli ağaç ya da kemik. Yeniköy (Ereğli)
- örken:** Kıldan ya da yünden örülmüş uzun ip. *Karapınar
- pahal:** Dokuma tezgâhlarının iki yanına asılan ortası delikli yuvarlak taş. -Konya Merkezi
- selmin:** Dokuma aygıtında bezlerin sarıldığı sopa. *İlgın
- süme:** Taranmış yumak biçiminde yün. Sille (Selçuklu)
- tarak:** Dokuma tezgâhlarındaki mekik. *Bozkır
- tengerek:** Yün eğirmeye yarayan tahta araç, iğ. -Konya Merkezi

terevce: Bez dokuma aygıtında ipliklerin aralarından geçirildiği iki sopa. -Konya Merkezi

tezgerer: İp eğirmeye yarayan bir araç. -Konya Merkezi

tire: İplik. -Konya Merkezi

tümçek: Düğüm. Başhüyük (Sarayönü)

urçuk: Öreke. Başhüyük (Sarayönü)

üsgülü: İplik yapılabilir duruma gelmiş keten lif. Üçhüyük (Akşehir)

üsküle: Taranmış, bağlam yapılmış temiz keten. -Konya Merkezi *bk.* → *üsgülü*

2.1.10.4. Hayvanlar ile İlgili Araç-Gereçler

akrap: Hayvanların yularlarında, yanak kısmına takılan ve hayvanın hızlı yürümesini sağlayan üç veya dört dişli demir parçası. Gaziler (Hadim)

alak: At eğeri. Kızılören (Meram)

ardala: Kervanın en sonundaki deveye takılan büyük çan. *Karapınar

bagcak: Koyunların kaçmasını önlemek için çobanın uyumadan önce bir ucunu kendine, bir ucunu da koyunlardan birine bağladığı ip. Saraycık (Seydişehir)

bağacak: Koyunların kaçmasını önlemek için çobanın uyumadan önce bir ucunu kendine, bir ucunu da koyunlardan birine bağladığı ip. Yazlıca (Doğanhisar)
bk. → *bagcak*

bağırca -1: Koyunların kaçmasını önlemek için çobanın uyumadan önce bir ucunu kendine, bir ucunu da koyunlardan birine bağladığı ip. Gödene (Meram),
*Çumra *bk.* → *bagcak*

bahana: Ahırda tahta veya taştan yapılmış oluk şeklinde hayvan yemliği. *Ereğli

başağı: Hayvanın başına takılan ip, yular. -Konya Merkezi

başbağı: Sığırların boynuzuna bağlanan kısa ip. Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *başağı*

başşığı: Bükülü ipten yapılmış yular. Bayavşar (Beşşehir) *bk.* → *başağı*

batma: Yemlik, ahır yemliği. *Seydişehir, *Kadınhanı, *Beyşehir, Türkmen (Ereğli), *Ilgın, *Akşehir, -Konya Merkezi

belleme, béleme: Binek hayvanını soğuktan korumak için beline sarılan veya eyerin altına konulan keçe, meşinlenmiş keçe. Doğanbey (Beyşehir)

bukai: Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek. -Konya Merkezi

bukavu: Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek. Saraycık (Seydişehir)

burunduruk: Hayvanların burunları üstüne takılan kıskaç. -Konya Merkezi

çebeş: Hayvan geminin damaklı ve demirden ibaret olan kısmı. Yıldızlı (Ereğli)

çęmel (I): Baston şeklinde yapılmış çoban değneği. Yazlıca (Doğanhisar)

çilbir (II): Yular. -Konya Merkezi

dişindirik: İpe ilmik atarak hayvanın ağzına yapılan gem. -Konya Merkezi

dişingilik: İpe ilmik atarak hayvanın ağzına yapılan gem. Yazlıca (Doğanhisar) *bk. → dişindirik*

doşak: Hayvanların ayak bağı, köstek. *Ilgın

döneğen (I): Hayvanın başlığı ile yuları arasında bulunan ve hayvan bağlıyken dolaşmamasına yarayan döner halka. Tömek (Selçuklu), Hotamış (Karapınar), Hatıp (Meram)

embel: Hayvanları sürmek için uzun ya da kısa bir değnek ucuna geçirilen başsız çivi, nodul. *Akşehir, *Kadınhanı, Akören (Karapınar), *Karapınar, Yenisu (Çumra), Boyalı (?), Bilecik (Selçuklu), -Konya Merkezi

enbel: Hayvanları sürmek için uzun ya da kısa bir değnek ucuna geçirilen başsız çivi, nodul. *Seydişehir *bk. → embel*

eyrim: At eyerinin altına konulan keçe. -Konya Merkezi

fili (II): İpten yapılmış üzengi. *Seydişehir

gebre: Hayvan, tımar edildikten sonra tozunu silmeye yarayan kıl kese. -Konya Merkezi

geyvet: Devenin boğazından havuduna, semerine bağlanan ip. Taşpınar (Cihanbeyli)

gırlık: Keçi ve koyun tüylerini kırmaya yarayan bir çeşit makas. Altuntaş (Akşehir)

güdü: Güvercinlerin ayağına takılan küçük çingirak. Sille (Selçuklu)

gülbet: Devenin karnının altından geçen yassı ip, kolan. Hotamış (Karapınar)

güldürdek: Deve ve koyunlara takılan büyük çan. Yeniköy (Ereğli)

güldürgü: Deve ve koyunlara takılan büyük çan. -Konya Merkezi *bk.* → *güldürdek*

güle: Koyunun yünü kırılırken ayaklarına bağlanan ip. -Konya Merkezi

gümbürdek: Deve ve koyunlara takılan büyük çan. *Altınekin, Dedelerköyü (Ereğli) *bk.* → *güldürdek*

hatap: Hayvanlara takılan çan. Meydanlı (Kadınhanı), *Altınekin

havıt: Deve semeri, havut. Göçeri (Hüyük), *Ereğli

havtan (II): Hayvan yemliği. Hortu (Ereğli), Yeniköy (Ereğli)

hıltar: Çoban köpeğinin boynuna takılan halkalı demir. Gökçimen (Beyşehir)

holu: Tavuk altına konulan tek yumurta, fol. Karaören (Bozkır)

ıltar -1: Yular ipi. Tepelice (Bozkır)

ingil -1: Küçük baş hayvanlara takılan ip ya da kayış tasma. *Altınekin, Hortu (Ereğli), Yazlıca (Doğanhisar), Sadıkhacı (Beyşehir)

kerek: 1. Hayvanların boyunlarına takılan büyük çan, çingirak. -Konya Merkezi **2.** Davarlara takılan çan. Kozlu (Seydişehir)

kıldıravuk: Oğlak ve kuzuların boynuna takılan küçük çan, çingirak. Yeniköy (Ereğli)

kırlık: Koyun tüylerinin kesmekte kullanılan makas. *Beyşehir, *Seydişehir

kilte: Yular. -Konya Merkezi

kocacık: Semerin arka kısmında urgan takılan demir ya da tahta çengel. *İlgın

- lodol:** Hayvanı dürtmek için kullanılan demir çivili değnek, nodul. Soğukpınar (Kadınhanı)
- mudul:** Hayvanları dürtmek için kullanılan ucu çivili değnek ya da değneğin ucundaki çivi, nodul. -Konya Merkezi
- musur:** Ahırda, hayvanların yem yedikleri tahta yemlik. *Ereğli
- örk (I):** Hayvanları bağlamaya yarayan kalın ip ya da zincir. Yazlıca (Doğanhisar), *Bozkır
- pupa:** Hayvanların ayağına vurulan köstek. -Konya Merkezi
- savur (I):** Eyer takımının üstüne çekilen sahtiyan. -Konya Merkezi
- sıdır:** Hayvanların altını kurutmak için serpilene gübre, saman gibi şeyler. Hatıp (Meram)
- sikke:** Hayvanları bağlamak için yere çakılan demir ya da ağaç kazık. -Konya Merkezi
- sinne:** Semerlerde üzengi işini gören ve yük altına gelen U biçimindeki organ. *Seydişehir, *Bozkır
- siyek:** Develerin yüzlerine takılan ufak çan. *Karapınar
- suluk:** At dizginlerinin altındaki zincire takılan halka. *Beyşehir
- uyan:** Atın gem, dizgin gibi takımları. -Konya Merkezi
- yalağ, yalak (I) -1:** Hayvanların su içmesi için, ağaç, taş vb. maddelerden yapılan ve çeşmelerin önünde bulunan oluk, tekne. -Konya Merkezi
- yanlama (II):** Develerin iki yanına asılan büyük çan. -Konya Merkezi
- yannama (II):** Develerin iki yanına asılan büyük çan. -Konya Merkezi *bk. → yanlama (II)*
- yavaşa:** Huysuz hayvanlara nal çakılırken burunlarına takılan ağaç kıskaç. -Konya Merkezi
- yavaşı:** Huysuz hayvanlara nal çakılırken burunlarına takılan ağaç kıskaç. *Beyşehir, *Ereğli *bk. → yavaşa*

2.1.10.5. Evde Kullanılan Araç-Gereçler

açacağ: Anahtar. Hatıp (Meram) *bk.* → *açacak*

açacak: Anahtar. Atlantı (Kadınhanı), Kolukısa (Kadınhanı), Yenice (Doğanhisar), Kapaklı (Ilgın), *Ilgın, *Altınekin, Camilimescitli (Çumra)

açkaç: Anahtar. -Konya ve çevresi *bk.* → *açacak*

ağzaçık: Dolap. Sille (Selçuklu) *bk.* → *ağzı açık*

ağzı açık: Kapaksız duvar dolabı. Geçit (Ilgın), *Ereğli, *Bozkır, -Konya Merkezi

arkıt (III): Köy evlerinde kapıların arkasına konulan kalın kuşak. Karaören (Seydişehir)

aşğıç: Askı. Başhüyük (Sarayönü)

aşma (I): Bakırdan yapılan silindir şeklinde kova. -Konya Merkezi

avadanlık: Alet edavat dolabı, sandığı. Çavuşçugöl (Ilgın)

aygıt -2: Eşya, ev eşyası. Çavuş (Hüyük)

baca (I): Kapaksız dolap. *Ereğli, Doğanbey (Beyşehir)

bardı: Dam kenarlarına saçak yerine döşenen ve hasır yapılan bir çeşit saz. -Konya Merkezi

bastırık (II): Örtü. Atlantı (Kadınhanı)

bini: Kapıların, pencerelerin örtülen tarafına çakılan ve bir çıkıntı yapan çita. -Konya Merkezi

borlulu: Damların kenarındaki oluk. *Taşkent

boyra (I): Hasır. Yıldızlı (Ereğli)

burma: Musluk. *Akşehir

cicim tülü: Yünden yapılan dolap örtüsü. -Konya Merkezi

cicim: İnce dokunmuş renkli, nakışlı kilim. -Konya Merkezi

çalğıç: Bahçe süpürgesi. -Konya Merkezi

çelki (I): Duvarları yağmurdan korumak için konulan çalı çırpı. Afşar (Taşkent)

- çirtık:** Kapı mandalı. *Ereğli
- çig:** Kamıştan örülmüş sergi. *Hadim
- çiğ:** Kamıştan örülmüş sergi. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *çig*
- çilte (II):** Şilte, minder. *Hadim, Büyükdede (Ereğli), Kızılören (Meram)
- çit (II):** Küçük anahtar. -Konya Merkezi
- çonduk (I):** Telleri dökülmüş süpürge. -Konya Merkezi
- daba:** Toprak damların kenarına konulan eğri, köşeli ağaç. Akkise (Yalıhüyük)
- dam yuvağı:** Toprak damlı evlerin üstünü düzeltmek için kullanılan silindirik şeklindeki taş, loğ. -Konya Merkezi
- damak (I):** Kapı rezesi, zemberek, kapıdaki sürgü. *Ereğli, *Bozkır
- daraba:** Tahta perde, tahta bölme. Sille (Selçuklu), *Ilgın, -Konya Merkezi
- dolama -2:** Sedir yastıkları üzerine örtülen dokuma örtü, yaygı. Hocacihan (Selçuklu)⁵⁴
- doma (II):** Evlerin dam ve duvarlarına konulan ağaç direk. Tepelice (Bozkır), *Hadim
- döşek:** Halı, kilim, çul. Altuntaş (Akşehir)
- döşeme (I):** Hamam takımı. -Konya Merkezi
- döşsek:** Yatak, şilte, minder. -Konya Merkezi
- duvak (II):** 1. Baca üzerine dikilen yassı taşlar. Bolat (Hadim) 2. Kiremit parçası. -Konya Merkezi
- esmen:** Vantilatör. -Konya Merkezi
- falak (I):** Kapı mandalı. Karaören (Bozkır), Tepelice (Bozkır)
- gedebot:** Musluk. *Taşkent
- gora:** Anahtar. *Karapınar
- gova:** Kova. Akçalar (Seydişehir)

⁵⁴ Hocacihan DS'de "Haccihan" şeklinde geçmektedir. Bu ismin eski şekli ise Hacc-i Cihan'dır.

göç: Ev eşyası. -Konya Merkezi

güpür: Boyanmamış yün ve kıldan dokunmuş kilim. Yıldızlı (Ereğli)

haba (I): Çözgüsü kıl, atkısı yün ipliğinden dokunan kilim. Kayalı (?)

hatıl: Çeşme yalağı, oluk. Akkise (Yalıhüyük)

havrız: Oturak, lazımlık. -Konya Merkezi

havtan (I): Çeşme yalağı. Hortu (Ereğli)

ışğap: Dolap. Başhüyük (Sarayönü)

ilimete: Küçük hasır. Yenidoğan (Beyşehir)

inecek -2: Seyyar merdiven. Tepelice (Bozkır)

işleme: Saat. -Konya Merkezi

iveze: Kapı mandalı. Gölyaka (Beyşehir)

kara: Anahtar. -Konya Merkezi

kebe: Yünden örülmüş kalın kilim. -Konya Merkezi

kilden: Hamam taşı. -Konya Merkezi

kora: 1. Anahtar. *Hadim, *Ereğli **2.** Kapı mandalı, sürgü. *Ereğli, *Beyşehir **3.** Kapı kilidi. *Karapınar

koysalak: Ev içinde duvarlara oyulmuş kapaksız dolap. Tepelice (Bozkır)

kösleme: Kapı mandalı, kapı sürgüsü. -Konya Merkezi

kura: Anahtar. *İlgın

kusura: Eşya konulan kutu, çekmece. -Konya Merkezi

küpür: Kapı aralıklarına serilen, kıldan dokunmuş kilim gibi yaygı, yolluk. Büyükdede (Ereğli)

küra: Tahta sürgü. *İlgın

- kürük (I):** Kar temizlemekte kullanılan kürek. Kale (?)⁵⁵
- küsük (I):** Kapı sürgüsü. Kızılören (Meram)
- küzgü:** Ayna. Başhüyük (Sarayönü)
- mandal:** Demir ya da tahtadan yapılmış kapı sürgüsü. Boyalı (?), Damlapınar (Beyşehir), -Konya Merkezi
- müsendere:** Musandıra. *Çumra
- öreğen:** Kapının arkasındaki ağaç dayak. Hacılar (Bozkır)
- palaz:** Keçi kılından, pamuktan dokunmuş kaba kilim, yaygı. Aziziye (Ereğli), Akören (Karapınar)
- parti:** Toprak damlı evlerde tavana konulan ağaç, kiriş. Alan (Akören)
- peçe (II):** Duvar içindeki kapaksız dolap. Kurthasanlı (Kadınhanı)
- peçka:** Soba. *Karapınar
- sakavil:** Çalı süpürgesi. -Konya Merkezi
- sallantı:** Sandalye. Yenice (Doğanhisar)
- sece:** Dolap yerleri. *Kadınhanı
- sele:** Kulpsuz, yayvan çamaşır sepeti. *Bozkır
- serpme (II):** Örtü. -Konya Merkezi
- silecek:** Hamam takımı, havlu. *Bozkır
- sitil (I):** Kulplu bakır kova. -Konya Merkezi
- sumat -2:** Kilim. *Karapınar
- susma -3:** Toprak evin damına konulan daire biçimindeki keçeyi yere bağlayan geniş ipler. Yeniköy (Ereğli)
- şıkdüşen:** Kapı mandalı. Kızılören (Meram)

⁵⁵ Kale, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise Selçuklu ve Cihanbeyli ilçelerinde bulunan bir yerleşim yeri olduğundan hangi ilçeye bağlı bulunduğu kesin olarak tespit edilememiştir.

- şipdüştü:** Kapı tokmağı. *Beyşehir, *Seydişehir
- taka (I):** Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap. *Ereğli
- taktak:** Kirli giysileri yıkamaya yarayan tahta tokmak. -Konya Merkezi
- tavalık:** Duvar içine oyulmuş kapaksız dolap. Yeniköy (Ereğli)
- tavan:** Yüklük. *Ereğli
- tavlar:** Tahta karyola. *Bozkır
- teç -1:** Leğen. -Konya Merkezi
- tegene:** Giysi yıkama ya da hamur yoğurma teknesi. Başhüyük (Sarayönü)
- tepelik:** Yağmurdan korunmak için tavana döşenen keçe. Yeniköy (Ereğli)
- terezcabū:** Perde. Başhüyük (Sarayönü)
- teş:** Büyük leğen. Camili (Ereğli), -Konya Merkezi
- teşt:** Büyük leğen. Hortu (Ereğli) *bk.* → *teş*
- teşti:** Büyük leğen. -Konya Merkezi *bk.* → *teş*
- tıssak:** Kapı sürgüsü, dayağı, mandalı. -Konya ve köyleri
- tinkir:** Çinko, teneke ya da bakırdan yapılmış leğen, kova vb. şeyler. *Akören
- tirki (II):** Çamaşır leğeni. Soğucak (Bozkır)
- toka:** Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap. *Akören
- tokuç:** Kirli giysileri yıkamaya yarayan tahta tokmak. *Kadınhanı
- tokurcak:** Kirli giysileri yıkamaya yarayan tahta tokmak. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *tokuç*
- tokurcu (I):** 1. Damların kıyılarına konan yassı ağaç. *Bozkır 2. Damların saçaklarına konan yassı ağaçlar. *Bozkır
- topan:** Köşe yastığı. *Beyşehir
- tor (III):** 1. Hamam havlusu. *Ereğli ve köyleri, -Konya ve köyleri 2. Peştemal. *Ereğli

tutku: Perde. *Karapınar

ülük (II): 1. Çeşme musluğu. *Seydişehir 2. Musluk. -Konya Merkezi

üstenkumlu: Tek kulplu toprak kova. -Konya Merkezi

üytübü: Ev döşemesi. Başhüyük (Sarayönü)

vuran ağacı: Tavan silmekte kullanılan, ucuna bez takılmış uzun sopa. Sille (Selçuklu)

yalah, yalak (I) -2: Saksı. *Bozkır, -Konya Merkezi

yellik: Toprak evin tepeliğini, yerdeki kazığa bağlayan dört parmak kalınlığında dokuma ip. Yeniköy (Ereğli)

yöreme (II): Örtü. Alibeyhöyüğü (Çumra)

yuvak ağacı: Yuvak taşını çekmek için deliğinden geçirilen çatal ağaç. Sille (Selçuklu)

yuvak: Loğ taşı, toprak damı düzlemek ve pekiştirmekte kullanılan taş silindir. Alan (Akören), *Ereğli, Sille (Selçuklu), *Beyşehir ve çevresi

zile: Kilit takmaya yarayan kapı zinciri. Camili (Çumra)

2.1.10.6. Tarım İçin Kullanılan Araç-Gereçler

anadat: Ekin demetlerini arabaya koymaya ve harmanı aktarmaya yarayan, üç, dört, beş, yedi çatalı olabilen, uzun saplı aygıt, dirgen, yaba. *Bozkır

anadut: Ekin demetlerini arabaya koymaya ve harmanı aktarmaya yarayan, üç, dört, beş, yedi çatalı olabilen, uzun saplı aygıt, dirgen, yaba. *Ereğli *bk.* → *anadat*

ananat: Ekin demetlerini arabaya koymaya ve harmanı aktarmaya yarayan, üç, dört, beş, yedi çatalı olabilen, uzun saplı aygıt, dirgen, yaba. *Altınekin, *Akşehir, -Konya Merkezi *bk.* → *anadat*

anat: Ekin demetlerini arabaya koymaya ve harmanı aktarmaya yarayan, üç, dört, beş, yedi çatalı olabilen, uzun saplı aygıt, dirgen, yaba. -Konya Merkezi *bk.* → *anadat*

- angiç:** Harman zamanı, fazla sap yüklemek için öküz ve at arabalarının iki tarafına konan tahta parmaklı kanat. Ortaca (Akşehir) *bk.* → *ankıç*
- ankıç:** Harman zamanı, fazla sap yüklemek için öküz ve at arabalarının iki tarafına konan tahta parmaklı kanat. Kapaklı (Ilgın)
- arış:** Araba, kağrı oku. Kapaklı (Ilgın), Argıthanı (Ilgın), *Ilgın
- barana (II):** Demir tırmık. Çarıklar (Meram), *Altınekin
- bedel kılıç:** Saban veya dövenin okunu boyunduruğa bağlayan ağaç kısım. *Bozkır
- beldanat:** Arabaya buğday vs. yüklemek ve harman savurmak için kullanılan üç, dört veya beş parmaklı, uzun saplı aygıt, yaba. Tömek (Selçuklu)
- beldanat:** Kağrıya sap yüklemekte kullanılan araç. *Beyşehir, *Seydişehir, -Konya Merkezi **2.** Arabaya buğday vs. yüklemek ve harman savurmak için kullanılan üç, dört veya beş parmaklı, uzun saplı aygıt, yaba. Tömek (Selçuklu)
- beldenat:** Arabaya buğday vs. yüklemek ve harman savurmak için kullanılan üç, dört veya beş parmaklı, uzun saplı aygıt, yaba. Yazlıca (Doğanhisar), Argıthanı (Ilgın), Taşbaşı (Bozkır), *Bozkır, *Altınekin, *Kadınhanı, Sille (Selçuklu), *Seydişehir *bk.* → *beldanat*
- beşparmak (I):** Arabaya ekin yüklemekte veya harman savurmakta kullanılan beş parmaklı, uzun saplı araç. Sille (Selçuklu)
- beydanat:** Arabaya buğday vs. yüklemek ve harman savurmak için kullanılan üç, dört veya beş parmaklı, uzun saplı aygıt, yaba. -Konya Merkezi *bk.* → *beldanat*
- bildanat:** Arabaya buğday vs. yüklemek ve harman savurmak için kullanılan üç, dört veya beş parmaklı, uzun saplı aygıt, yaba. Alan (?), Alibeyhöyüğü (Çumra) *bk.* → *beldanat*
- buylu:** Kağrı, araba tekerleğine çakılan tahta çivi. Selki (Hüyük)
- cımbız:** Hayvan sürmeye yarayan ucu sivri demir veya ağaç. *Ereğli
- ciltdedegülüç:** Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. Selki (Hüyük), Tepe (Selçuklu)

civgar: Öküz çifti. *Beyşehir

çağa (II): Çapa. Başhüyük (Sarayönü)

çek: Harmanda sap yığınlarını yıkmak için kullanılan uzun saplı çengel. Argıthanı (Ilgın)

çekel: Üvendirenin alt ucundaki demir sıyrığı. *Seydişehir

çivkar: Pulluk, öküzle kullanılacağı zaman pulluk halkasından takılan ok. Kapaklı (Ilgın)

çikel: Üvendirenin alt ucundaki demir sıyrığı. Yedigelli (Ereğli)

çitipi: Kağınının arka kısmını bağlayarak birleştiren ip. *Altınekin

çöte -3: Orakla biçilen ekinleri toplamakta kullanılan ucu eğri değnek. *Akşehir, Akçalar (Seydişehir), Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *çövmel*

çövmel: Orakla biçilen ekinleri toplamakta kullanılan ucu eğri değnek. *Karapınar

çövtel: Orakla biçilen ekinleri toplamakta kullanılan ucu eğri değnek. Çarıklar (Meram) *bk.* → *çövmel*

çöymel: Orakla biçilen ekinleri toplamakta kullanılan ucu eğri değnek. *Ereğli *bk.* → *çövmel*

dartma: Tarlaya ark açmak, tarlayı parçalara ayırmak için iki kişi tarafından kullanılan büyük kürek. Aziziye (Ereğli), Yıldızlı (Ereğli)

davra: Saban kılıcını sıkan çivi. Selki (Hüyük)

dedegülünç: Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. İmrenler (Hüyük)

dedegülüç: Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. Argıthanı (Ilgın) *bk.* → *dedegülünç*

dedekılıç: Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. Seydişehir *bk.* → *dedegülünç*

dedekılınç: Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. Güneydere (Meram) *bk.* → *dedegülünç*

dedelkiliç: Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. Sarıoğlan (Bozkır) *bk.* → *dedegülünç*

dedevli: Sapanda okun ucundaki deliğe geçirilerek boyunduruk ve sapanı birbirine bağlayan kayış halkaya geçirilen ağaç çivi. Yıldızlı (Ereğli) *bk.* → *dedegülünç*

depki: Bel denilen tarım aracının ayakla basılacak tahta kısmı. -Konya Merkezi

deyra: Kağrı kanatlarının arasındaki tahtalar. Bayındır (Beyşehir)

dırtmık: Bir tarım aracı, tırmık. *Ereğli

dikel: Çapa. Üzümlü (Beyşehir)

dirgen: Harmanda sapanı yaymaya yarayan demir ya da tahtadan yapılmış ucu çatallı tarım aygıtı. -Konya ilçe ve köyleri

disik: Pulluk. *Karapınar

düğün: Döven. *Ereğli, Güvenç (Selçuklu), Bayavşar (Beyşehir)

egef: Kağrı ya da saban oklarını boyunduruğa bağlayan halka biçiminde bükülmüş ince ağaç. Tepelice (Bozkır), *Bozkır *bk.* → *egef (I)*

egef (I): Kağrı ya da saban oklarını boyunduruğa bağlayan halka biçiminde bükülmüş ince ağaç. Karkın (Çumra), Boyalı (?), Tepe (Selçuklu), Şabanlı (Karapınar), Hotamış (Karapınar), Sille (Selçuklu)

eğek: Saban demirinin takıldığı ağaçtan yapılmış eğri parça, ökçenin üst kısmı. Yenidoğan (Beyşehir)

eğme: Döven ile sırt denilen kısmı birbirine bağlayan eğilmiş ince ağaç. Alan (Akören)

eğmir: Kağrı tekerleğinin dingil geçecek yerine oturtulan demir halka. Doğrugöz (Akşehir)

- ennik:** Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç. *Ereğli, Dinek (Çumra), Karasınır (Güneysınır)
- evf:** Saban oku ile boyunduruğu bir ağaca bağlayan ağaç halka. Yıldızlı (Ereğli)
- eyef:** Kağrı ya da saban oklarını boyunduruğa bağlayan halka biçiminde bükülmüş ince ağaç. *Kadınhanı *bk.* → *eğef (I)*
- ganlı:** Büyük baş hayvan koşulan iki tekerlekli araba. -Konya Merkezi
- geve çivisi:** Saban oku ile saban tabanını birbirine bağlayan çivi. Tepe (Selçuklu), Tepelice (Bozkır)
- gevele:** Saban oku ile saban tabanını birbirine bağlayan çivi. Çayhan (Ereğli) *bk.* → *geve çivisi*
- gever (II):** Boyunduruğun kayış bağlanan yeri. Argıthanı (Ilgın)
- hadde:** Saban. Kurthasanlı (Kadınhanı)
- haliç:** Orak. Yenisu (Çumra)
- hopuza:** Üvendirenin ucundaki demir parçası. *Kadınhanı
- irampas:** Kağrının eksenini çeken çatal ağaç, kağrı oku. Akçalar (Seydişehir)
- iğef:** Saban okunu boyunduruğa bağlayan ağaç halka. *Seydişehir *bk.* → *eğef (I)*
- imbal:** Öküz ve eşekleri dürtmeye yarayan ucu çivili ya da sivriltilmiş değnek, üvendire. Hortu (Ereğli)
- imbil:** Öküz ve eşekleri dürtmeye yarayan ucu çivili ya da sivriltilmiş değnek, üvendire. Hotamış (Karapınar) *bk.* → *imbal*
- imbir:** Öküz ve eşekleri dürtmeye yarayan ucu çivili ya da sivriltilmiş değnek, üvendire. -Konya Merkezi *bk.* → *imbal*
- imbiz:** Öküz ve eşekleri dürtmeye yarayan ucu çivili ya da sivriltilmiş değnek, üvendire. -Konya Merkezi *bk.* → *imbal*
- inbiz:** Öküz ve eşekleri dürtmeye yarayan ucu çivili ya da sivriltilmiş değnek, üvendire. -Konya Merkezi *bk.* → *imbal*
- iramas:** Kağrının eksenini çeken çatal ağaç, kağrı oku. *Akören, Çamlı (Akşehir)

- iskelep:** Küçük çapa. *Ilgın
- kalacük:** Bir tarım aracı, saban. Başhüyük (Sarayönü)
- kanık:** Kağrı. -Konya Merkezi
- katı kürek:** Bel. Başhüyük (Sarayönü)
- kerdi (II):** İki kişinin kullandığı ark açmaya yarayan bir araç. -Konya Merkezi
- keri:** Saman taşımak için kağrıya gerilen kilim, harar. *Seydişehir
- kulak (I):** Sabanın toprağa giren kısmının iki tarafında bulunan ve toprağı yanlara dökmeye yarayan parça. *Çumra
- mani (I):** Üvendirenin ucundaki üç köşeli demir parçası. Camili (?)⁵⁶
- megene:** Üvendirenin ucundaki yassı demir. Boyalı (?)
- mekene:** Üvendirenin ucundaki yassı demir. *Ilgın *bk.* → *megene*
- meses:** Hayvanları dürtmekte kullanılan ucu demirli değnek, üvendire. Kurthasanlı (?), Yenisu (Çumra)
- mesis:** Hayvanları dürtmekte kullanılan ucu demirli değnek, üvendire. Karahöyük (?) *bk.* → *meses*
- obsa:** Üvendirenin ucundaki yassı demir. *Seydişehir
- ofsa:** Üvendirenin ucundaki yassı demir. -Konya Merkezi *bk.* → *obsa*
- opsa (II):** Üvendirenin ucundaki çamur kazımaya yarayan yassı demir. *Kadınhanı, *Ilgın *bk.* → *opsa*
- öğendere:** Hayvanları dürtmekte kullanılan ucu bizli değnek, üvendire. Yazlıca (Doğanhisar) *bk.* → *övendire*
- ökçe:** 1. Saban demirinin geçtiği eğri ağaç parçası. Akçalar (Seydişehir) 2. Sabanın elle tutulan yeri. Tepe (Selçuklu)
- önbel:** Üvendirenin çivisi. *Kadınhanı

⁵⁶ Camili, DS'de hem Çumra hem Ereğli ilçesine bağlı olarak gösterilmiştir. Fakat bazen ilçesi belirtilmeden verilmiştir. Bu sebeple tek başına verildiği yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

övendere: Hayvan dürtmeye yarayan ucu bizli değnek, üvendire. *Seydişehir *bk.* →
övendire

övendire: Hayvan dürtmeye yarayan ucu bizli değnek, üvendire. *Akşehir, -Konya
Merkezi

pirnat: Ekini elle yolarken kullanılan araç, el orağı. *Ereğli

puluğ: Pulluk. Başhüyük (Sarayönü)

ramas: Kağnılarda boyunduruğun takıldığı uzun direk, ok. Alan (Akören), *Bozkır

rampas: Kağnılarda boyunduruğun takıldığı uzun direk, ok. Bayındır (Beysşehir) *bk.*
→ *ramas*

sapan kulağı: Sabanın çizgi açan ucu, demiri. -Konya Merkezi

sıyrık (II): Gübre atmaya yarayan büyük kürek. *Ilgın

sürge: Sürülen tarlayı düzenlemeye yarayan araç. *Beysşehir, *Seydişehir

şakşakı: Ekin biçilirken çok sap almak için ele takılan ağaç ellik. Yenisu (Çumra)

şelek (III): Bir yanlı kazma, çapa. *Bozkır, Alan (?)

tapan (I): Demir bel. -Konya Merkezi

tilki (II): Kağnıda koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. Alan (Akören)

tilkicek: Kağnıda eğsenin üstüne konulan ağaç. Akçalar (Seydişehir)

üsküdar: Kağnı tekerinin ağaç bölümü. Taşbaşı (Bozkır), -Konya Merkezi

yaprak: Kağnı arabasının çevresindeki tahta. -Konya Merkezi

yöreme (I): Kağnı tekerinin ağaç bölümleri. Taşbaşı (Bozkır)

zelve: Öküzün boyunduruktan çıkmaması için, boyunduruğa geçirilmiş eğri değnek.
*Seydişehir

zivle: Öküzün boyunduruktan çıkmaması için, boyunduruğa geçirilmiş eğri değnek.
*Karapınar *bk.* → *zelve*

2.1.10.7. İnşaat ve Yapı Malzemesi ile İlgili Araç-Gereçler

balasır: Hatıl. *Akşehir

balastır: Hatıl. Tepe (Selçuklu), Dedeler (Ereğli), Güneydere (Meram), -Konya Merkezi *bk.* → *balasır*

balsıra: Duvar arasına konulan hatıl. *Akşehir

basamak: Merdiven, el merdiveni, merdiven basamağı, iskele. *Ereğli

çeten (II): Kamyıştan duvar. İsmil (Çumra)

çevlik (II): Çadırın tepe örtüsünü tutan ağaç iskelet. Yeniköy (Ereğli)

çöğendeli: Kabartmalı duvar. Bostandere (Seydişehir)

dikme (II) -2: Ağaç direk, kalas. *Bozkır

döver: Çatı ortasına uzatılan uzun ve kalın ağaç kiriş, mertek. Karahöyük (?)

düğer: Yapılarda kullanılan kalas, mertek, direk. *Hadim *bk.* → *döver*

düver: Binalarda kiriş yerine kullanılan kalın ağaç. Yeşildere (Meram), Kaplanlı (Hadim) *bk.* → *döver*

eleket: Kaldıraç. *Ilgın

felese: Duvar arasındaki hatıla çakılan dilme parçası. -Konya Merkezi

gelif: Tuğla, kerpiç, kiremit kalıbı. *Bozkır, *Akören

halap: Duvar örerken büyük taşların arasına konulan ufak, yassı taş. Yenisu (Çumra)

harpušta: Yeni yapılan duvarların üzerine konulan büyük kerpiç. -Konya Merkezi

helik: Duvar örerken büyük taşların arasına, boşluklara konulan ufak taş parçaları. Karaören (?), Yazlıca (Doğanhisar), *Ereğli, *Altınekin, Güneydere (Meram)

hezen: Damların üzerine döşenen kalın ve büyük ağaç, kiriş. Yıldızlı (Ereğli), Hortu (Ereğli), Kurthasanlı (?), -Konya Merkezi

ısbaba: İki taşı birbirine bağlayan kenet demiri. Romanya göçmenleri (Ilgın), Kapaklı (Ilgın)

istiran: Dayanma, destek duvarı. -Konya Merkezi

kamırtmeç: Kaldıraç. -Konya Merkezi

kana: Dört köşeli yontulmuş direk, hatıl. Başhüyük (Sarayönü)

kanırtmaç: Kaldıraç. -Konya Merkezi *bk.* → *kamırtmeç*

karaçav: 1. Duvarcı iskelesi. -Konya Merkezi 2. Yıkılacak duvarlara yapılan destek.
*Akören

kösdek: Damların saçaklarındaki hatılların düşmemesi için konulan ağaç. Alan
(Akören)

künde: Çamur taşınan tahta araç, teskere. *Ereğli

küsük (II): Taş kaldırmakta kullanılan uzun demir çubuk ya da ağaç, basit kaldıraç.
*Bozkır

merdek: Mertek, kalın kereste. *Ereğli

mışırı: Duvarcı aracı, mala. -Konya Merkezi

muğlu: Taş çıkarmakta kullanılan uzun demir, kaldıraç. -Konya Merkezi

muylu: Taş çıkarmakta kullanılan uzun demir, kaldıraç. -Konya Merkezi *bk.* → *muğlu*

mühre: 1. Toprağı, çamuru sıkıştırarak yapılan bir çeşit duvar. *Ereğli 2. Bağ duvarı
yapmakta kullanılan tahta kalıp. -Konya Merkezi

pardı (II): Toprak damlı evlerde tavana konulan ağaç, giriş. Tepe (Selçuklu), Üzümlü
(Beyşehir), Boyalı (?), Güneydere (Meram), *Hadim, -Konya Merkezi

sürütme ağacı: Yapıların damlarının örtmekte kullanılan ağaç. Alan (Akören)

tarka: Çamur, kum, toprak vb. şeyler taşımaya yarayan, iki kişinin taşıdığı dört kollu
tahta araç, teskere. Kapaklı (Ilgın)

tokurcuk: Toprak damlara döşenen çalı çırpının yerlere dökülmemesi için altlarına
yerleştirilen ağaçlar. *Hadim

varyoz: Balyoz. -Konya Merkezi

2.1.10.8. Ağaçtan Yapılmış Araç-Gereçler

avcur: Uzun direk. Kalınağıl (Hadim)

bağana (I): Direk. Başhüyük (Sarayönü)

cilde: Saraçların kullandıkları tahta mengene. -Konya Merkezi

çılki: İnce değnek. *Ereğli

çımki: İnce, uzun değnek. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *çılki*

çıpkı: İnce, uzun değnek. *Ereğli *bk.* → *çılki*

çöğgen: Ucu eğri baston. *Altınekin, Sille (Selçuklu) *bk.* → *çöğmel*

çöğmel: 1. Baston. *Karapınar **2.** Ucu eğri baston. *Çumra

çöte: 1. Baston. Yenidoğan (Beyşehir), Çamlı (Akşehir), Atlantı (Kadınhanı) **2.** Çoban çantası, eşya takmakta kullanılan çatal ağaç. -Konya Merkezi

dayak -1: Destek. -Konya Merkezi

değemek: Kalınca, uzun sopa, baston, asa. Kızılören (Meram)

guloş tayak: Saplı baston. Başhüyük (Sarayönü)

ileğat: Hallaçların kirişe vurdukları tokmak. *İlgın

köper: Ağaçtan yapılmış basit köprü. *Hadim

köseü: Ateş karıştırmaya yarayan bir ucu yanmış odun, tahta. Başhüyük (Sarayönü)

peture: İnce tahta. -Konya Merkezi

sadar: Dayak olarak kullanılan direk, sırik. *Akşehir

seksek: Tahtayı yere yatay biçimde tutmak için çatal ağaçtan yapılan destek. Kozlu (Seydişehir)

söyke: Destek, dayanak. -Konya Merkezi

şindik: İskemle. Başhüyük (Sarayönü)

takaz: Ağaç çengel. -Konya Merkezi

tayak: 1. Sopa. Başhüyük (Sarayönü) **2.** Dayak, destek. *İlgın

tokorcun: Yarma ağaçlardan yapılan kalın tahta. Tepelice (Bozkır)

toraka: Kalın çoban ya da bekçi sopası. -Konya Merkezi

toyka: Büyük sopa. -Konya Merkezi

yārık: Üstünde et kıyılan ağaç, odun yarılan kütük. -Konya Merkezi

yuğruk: Üstünde odun kırılan, et kıyılan kütük. -Konya Merkezi

zobunduruk: Kalın sopa. -Konya Merkezi

2.1.10.9. Kesici, Delici ve Ateşli Araç-Gereçler

baş buçağı: Ustura. Doğanbey (Beyşehir)

bikçi: Deri ve kösele kesmek için ayakkabıcı ve saraçların kullandığı bir aygıt.
Bostandere (Seydişehir)

bişki: Testere. -Konya Merkezi *bk.* → *bikçi*

cükür: Bir yüzü balta, bir yüzü kazma olan aygıt. *Bozkır

çot (IV): Keser. Argıthanı (Ilgın)

çölte: Küçük kazma. *Bozkır, -Konya Merkezi

çügül: Kazma. Avdan (Akören)

çükür: Bir yüzü balta, bir yüzü kazma olan aygıt. *Akşehir

düğdü (I): Balta, kazma, keser vb. aygıtların çivi, kazık çakmaya yarayan kısmı.
*Akören, *Doğanbey (Beyşehir)

düvdü: Balta, kazma, keser vb. aygıtların çivi, kazık çakmaya yarayan kısmı. Güvenç
(Selçuklu) *bk.* → *düğdü (I)*

eğmeç: Yay. *Beyşehir, *Seydişehir

eğseri: Döğme ya da köşeli büyük çivi. Sille (Selçuklu)

eyseri: Döğme ya da köşeli büyük çivi. *Akşehir *bk.* → *eğseri*

kayıçı: Makas. Buhara göçmenleri

kerki: Keser. -Konya Merkezi

- kınbıçağı:** Kında taşınan bıçak, küçük kama. -Konya Merkezi
- kubur:** Dolma tabanca, çakmalık tabanca. *Hadim
- kuburluk:** Deriden yapılmış çakı ve silah kabı. Çengeller (Ereğli)
- kurdam:** İki taraflı baltanın nacak kısmı. -Konya Merkezi
- lezgi:** Tek dolma tüfek. *Hadim
- namnı:** Sapsız bıçak, çakı, bıçağın maden kısmı. *Bozkır
- saplama:** Marangoz keskisi. -Konya Merkezi
- sındı:** Makas. *Beyşehir, -Konya ve köyleri
- soya:** Çakı. -Konya ve köyleri
- şeyşana:** Av tüfeği. Taşbaşı (Bozkır)
- tamlı:** Çakının demir bölümü. Akçalar (Seydişehir)
- yancık:** Zırh. -Konya Merkezi
- zobu (II):** Büyük çekiç, külünk. -Konya Merkezi

2.1.10.10. Ateş Yakmak İçin Kullanılan Araç-Gereçler

- alvar:** Kütük, tomruk. -Konya çevresi
- ataşlık:** Kibrit. -Konya Merkezi
- baldır:** Yaş meşe odunu. Bolat (Hadim)
- çıtır pıtır:** Kibrit. -Konya Merkezi
- çilbiz:** Çalı çırpı. İvriz (Halkapınar)
- çirpi:** Çalı çırpı. *Hadim, *Bozkır *bk.* → *çilbiz*
- çongalak:** Sobaya girebilecek boyda meşe kütüğü. -Konya Merkezi
- dırbız:** Yaş odun. Doğrugöz (Akşehir)
- eğsi:** Yarı yanmış odun. -Konya Merkezi *bk.* → *eğsi*

eğsi (I): 1. Yarı yanmış odun. Hatıp (Meram), -Konya Merkezi 2. Bir yanı yanmış odun. Bademli (Hadim), *Hadim ve köyleri 3. Yanmakta olan uzun odun. Gaziler (Hadim), Bademli (Hadim)

eyis: Yarı yanmış odun. -Konya Merkezi *bk.* → *eğsi*

eysi: Yarı yanmış odun. *Akşehir *bk.* → *eğsi*

gırntı: Kesilen odun parçaları. -Konya Merkezi

iğsi: Yanmamış kömür. Salur (Seydişehir)

isbirte: Kibrit. Karahöyük (?), *Karapınar *bk.* → *ispirto*

ispirte: Kibrit. *Akşehir *bk.* → *ispirto*

ispirto: Kibrit. Atlantı (Kadınhanı)

köz: İyice yanıp ateş durumuna gelmiş odun ya da kömür parçası, kor. *Karapınar, -Konya Merkezi

küren (I): Düzgün odun yığını. Boyalı (?), -Konya Merkezi

öksi: Ucu yanmış odun parçası. Kayapınar (Bozkır)

saçgı: Ekmek pişirmek için fırında ve tandırda yakılan iri samanla karıştırılmış davar gübresi. *Çumra

sermek: Kibrit. *Ereğli

sürtüke (II): Kibrit. *Beyşehir

tomsalak: Odunun yarılmayan sert parçası. *Taşkent

tuturuk: Ocağ, soba vb. şeyleri tutuşturmak için kullanılan çalı çırpı, çıra gibi kuru yakacaklar. -Konya Merkezi

yanarca: Kibrit. -Konya köyleri

2.1.10.11. Aydınlatma ve Dekor Amacı ile Kullanılan Araç-Gereçler

antike: Antika. Belekler (İlgın)

belde, bélde: Fital, idare, lamba, mum fitili. Yıldızlı (Ereğli), İvriz (Halkapınar), *Ereğli, Kayalı(?)

bilde: Lamba ve çıraya yapılan pamuk fitil. -Konya Merkezi *bk.* → *belde, bélde*

çıra: 1. Lamba. *Ereğli, *Ilgın, Sille (Selçuklu), *Altınekin **2.** Kandil. -Konya Merkezi

çırakma (I): Kandil. -Konya Merkezi

çırakma (II): Lamba, çıra konulan yer. *Ilgın

çıralık: Lamba, çıra konulan yer. Gödene (Meram), Kolukısa (Kadınhanı)

çirappa: Toprak kandil. Sille (Selçuklu)

dinkoz: Bezir kandili. Güvenç (Selçuklu)

filfirik: İki ya da üç köşeli olup, her köşesine bir fitil konularak kullanılan toprak ya da teneke kandil. Yazlıca (Doğanhisar)

fiske: İdare lambası, kandil. -Konya Merkezi

ilikman: İdare kandili. *Ereğli

ilikmen: İdare kandili. Çakırlar (Akşehir) *bk.* → *ilikman*

ilikment: İdare kandili. -Konya Merkezi *bk.* → *ilikman*

ilikmet: İdare kandili. Yenisu (Çumra) *bk.* → *ilikman*

ilkmen: İdare kandili. Karahöyük (?)*bk.* → *ilikman*

körlük: Fener. -Konya Merkezi

lomba: Lamba. *Ereğli

mızı: Çıra. Başhüyük (Sarayönü)

şinana: İdare lambası. *Akşehir

şinanay: İdare lambası. *Beyşehir *bk.* → *şinana*

şivli: Kandil, mum ışığı. Güvenç (Selçuklu)

titierek: Teneleden yapılan şamdan. -Konya Merkezi

üflez: Işığı az idare lambası. -Konya Merkezi

üsküre -2: Bezir çirasının altına konulan toprak kap. Güvenç (Selçuklu), *Akören

2.1.10.12. Tarla, Bağ ve Bahçelerde Kullanılan Araç-Gereçler

aylan -3: Tarla sulamakta kullanılan kuyu. -Konya çevresi

barana (I): Fasulye sırığı ve üzüm çubuklarını dayamaya yarayan çatal ağaç, kazık.

*Çumra, -Konya Merkezi

bucurgat: At ile dönen bostan dolabı. -Konya Merkezi

dağan -2: Meyve toplamaya yarayan üç ayaklı ya da tek ayaklı uzun merdiven. Çavuş

(Hüyük) *bk.* → *dağancık*

dağancık: Meyve toplamaya yarayan üç ayaklı ya da tek ayaklı uzun merdiven.

*Bozkır

dağar (II): Saksı. -Konya Merkezi

dahra: Bir çeşit budama bıçağı, tahra. Kayalı (Beyşehir)

esram: Kürek. *Akşehir

gelberi (I): Yüksek dallardaki meyveleri toplamak için kullanılan çatallı sopa. -Konya

Merkezi

gilime: Ağaçlardan kesilerek bağlara dikilen çubuklar. -Konya ve bazı ilçe ve köyleri

herek: Asma dalları ve fasulyelerin sarkmaması için destek olarak dikilen sıırık. -

Konya Merkezi

kel (I): Aşı kalemi. -Konya Merkezi

parana: Asmaların dibine dikilen ağaç, sıırık. -Konya Merkezi

sögen: Bağ, bahçe çitlerinde kullanılan uzun kazıklar. *Ilgın *bk.* → *söven*

söven: 1. Genellikle çit örerken dik kullanılan kalın, büyük sopa. -Konya Merkezi **2.**

Bağ, bahçe çitlerinde kullanılan uzun kazıklar. *Ereğli

tahra -3: Ağaç budamaya, kesmeye, odun kırmaya yarayan, satırdan biraz büyük,

demir saplı araç. *Akşehir

2.1.10.13. Araba ile İlgili Araç-Gereçler

aygır: Arabanın ok demiri. Orhaniye (Ilgın), Zaferiye (Ilgın)

babacık: Araba teknesini korumak için, teknenin iki tarafına konulan çift ağaç, dayama (arabacılar arasında). -Konya Merkezi

babut: At arabalarının sandığı üzerine konulan ağaç yatak. -Konya Merkezi

boyra (II) -2: Araba tekerleğinin ortasına geçirilen çelik oluk. *Ilgın köyleri, *Beyşehir

but ağacı: Arabada, okun yerleştiği çatal ok. -Konya Merkezi

diñil: Araba dingili. Başhüyük (Sarayönü)

eğlim ağacı: Tek atlı arabalarda hayvanın iki tarafındaki okların üzerinden geçen eğri, kıvrık ağaç. -Konya Merkezi

eğsan: Araba dingili. Doğanbey (Beyşehir)

eğsen: Araba dingili. Hocaköy (Bozkır) *bk.* → *eğsan*

eksan: Araba dingili. Doğrugöz (Akşehir) *bk.* → *eğsan*

eksen: Araba dingili. Alan (Akören) *bk.* → *eğsan*

eysan: Araba dingili. Çakırlar (Akşehir) *bk.* → *eğsan*

gömme: At arabalarının sandığı üzerindeki babutun altında olan parça. -Konya Merkezi

iksen: Arabalarda tekerleri birbirine tutturun ağaç. *Bozkır *bk.* → *eğsan*

ispit (I): Tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan tel çubukların her biri. -Konya Merkezi

şına: Tekerleğin demir çemberi. -Konya Merkezi

2.1.10.14. Müzik Aletleri

delbek: Tef. *Karapınar

devlek: Dümbelek, darbuka. Üzümlü (Beyşehir)

dümbek: Dümbelek. Damlapınar (Beyşehir)

dümbelek: Tef. *Bozkır

gıygıdı: Keman. *Beyşehir, *Seydişehir

hüs: Söğüt dalından yapılan düdük. Bostandere (Seydişehir)

kös (II): Eskiden kullanılan bir çeşit çalgı. -Konya Merkezi

meccik: Davul tokmağı. *Ereğli

sibsi: Ağaç dallarından yapılan düdük. -Konya Merkezi *bk.* → *sipsi*

sipsi: Ağaç dallarından yapılan düdük. *Çumra

tezene: Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap. -Konya Merkezi

tezkere: Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap. -Konya Merkezi *bk.* → *tezene*

tezkire: Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap. *Ereğli *bk.* → *tezene*

yarımca: Üç perdeli küçük flüt. -Konya Merkezi

2.1.10.15. Değirmencilikte Kullanılan Araç-Gereç İsimleri

badara: Değirmen taşının altına konulan ağaçlar. Sorkun (Akşehir)

bocurgat: Yağ değirmenlerinde insan veya hayvan tarafından çevrilen ve döndükçe üzerine ip dolanan ve pres ödevini gören direk. -Konya Merkezi

boyra (II) -1: Değirmen oluşunun ucuna konulan aygıt ve deliği. *Ilgın köyleri, Bayavşar (Beyşehir)

cıkcıka: Değirmende buğdayın bittiğini haber veren bir aygıt. -Konya Merkezi

dişenli: Değirmen taşlarından üstte bulunan ve döneni. *Akşehir

fısın: Su değirmenlerinde çarka su fişkirtan delik. -Konya Merkezi

gözlük (II): Değirmen taşı. Tömek (Selçuklu)

iğ: Değirmen taşının ortasında bulunan ve yukarıdaki üst taşa geçen demir eksen. Akçalar (Seydişehir)

kepi (I): Un elde etmek için değirmen taşlarının arasına konan deri ya da bez parçası.

-Konya Merkezi

savacak: Değirmen suyunu başka yöne çevirmek için oluk önüne konulan tahta.

*Ilgın, İmrenler (Hüyük)

savak (II): 1. Değirmen oluşu, havuz. *Ereğli **2.** Değirmende suyun oluğa girdiği yer.

Çakırlar (Akşehir) **3.** Sel sularının aktığı kayalardan oyularak açılan tünel. -

Konya Merkezi

takıldak: Un değirmenlerinde, tanelerin değirmen taşına düzenli akmasını sağlayan

tahta çubuk. -Konya Merkezi

tirmen: Değirmen. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.10.16. Bebekler ve Çocuklar İçin Kullanılan Araç-Gereçler

bağırdak: Çocuğun düşmemesi için beşiğe veya salıncağa bağlanan enli kuşak. -

Konya Merkezi *bk.* → *bağırdak*

bağırcağ -2: Çocuğun kundağını sarmaya yarayan ip, yünden örülen kuşak.

*Altınekin *bk.* → *bağırdak*

bağırdak: 1. Çocuğun düşmemesi için beşiğe veya salıncağa bağlanan enli kuşak.

Sille (Meram) **2.** Çocukları beşiğe bağlamaya yarayan yuvarlak tahta. -Konya Merkezi

bağırtlak (II): Çocuğun düşmemesi için beşiğe veya salıncağa bağlanan enli kuşak.

Akçalar (Seydişehir), *Ereğli *bk.* → *bağırdak*

bele (II): Kundak, çocuk bezi. -Konya köyleri *bk.* → *belek (I)*

belek (I): Kundak, çocuk bezi. Çakırlar (Akşehir), Çamlı (Akşehir), *Ereğli

cibindirik: Cibinlik. -Konya Merkezi

emcek (II): Bebek süt şişesi, biberon. -Konya Merkezi

pala: Çocuk bezi. Kapaklı (Ilgın)

silbiş: Küçük çocukların yatağını kirletmemeleri için beşiğe yerleştirilen oturak. - Konya Merkezi

silmiç: Küçük çocukların yatağını kirletmemeleri için beşiğe yerleştirilen oturak. *Taşkent *bk.* → *silbiş*

sinekçadırı: Cibinlik. Yeniköy (Ereğli)

sormuk: Bebeklere, tülbent içine tatlı konularak yapılan emzik. *Ereğli

2.1.10.17. Ürün, Eşya Koymak İçin Kullanılan Araç-Gereçler

cünü: Keten çuval. -Konya Merkezi *bk.* → *çünü*

çilte (I): Çuval. *Hadim

çünü: Keten çuval. Kızılören (Meram)

geci: Çuval. *Çumra

gedil: Küçük, büyük çuval. Pabusen (Bozkır), Kızılören (Meram), Hatunsaray (Meram), Bostandere (Seydişehir), Selki (Hüyük), *Beyşehir, Çiğil (Ilgın)

horar: Kıldan yapılan büyük çuval. Sille (Selçuklu)

kapçık: Deri torba. Başhüyük (Sarayönü)

kelete (I): Çuval. *Altınekin

telis: Keten ya da kendirden seyrek dokunmuş çuval. -Konya Merkezi

teliz: Keten ya da kendirden seyrek dokunmuş çuval. -Konya Merkezi *bk.* → *telis*

tirşe: Tahıl çuvalı. Yenice (Doğanhisar)

2.1.10.18. Ulaşım ve Taşıma Amacı ile Kullanılan Araç-Gereçler

açık araba: Kamyon. *Beyşehir, *Seydişehir

bırışkı: Üstü kapalı, tek atlı yaylı, gezinti arabası. -Konya Merkezi

çaylı (II): Yaylı araba. Başhüyük (Sarayönü), -Konya Merkezi

çektiri: Büyük, sağlam kayık. -Konya Merkezi

çifimotor: Traktör. *Beyşehir, *Seydişehir

gılan: Üç, dört metre uzunluğunda araç. Hortu (Ereğli)

kank: İki tekerlekli araba. -Konya Merkezi

poturdak: Motosiklet. *Beyşehir, *Seydişehir

şeytanarabası: Bisiklet. -Konya Merkezi

talaka: Çeşitli biçimlerde at arabası. Yeniköy (Ereğli), *Beyşehir

2.1.10.19. Kırtasiye ve Okul ile İlgili Araç-Gereçler

bandırkaç: Mürekkep kalemi, kamış kalem. İmrenler (Hüyük)

barak: Eski mahalle mekteplerinde çocukların altlarına aldıkları küçük minder.
*Ereğli

dandırkaç: Hokka. İmrenler (Hüyük)

döşeme (II): Bir yerin sınırını gösterir belge, harita, plan. -Konya Merkezi

kapçak: 1. Kitap, defter yaprağı. -Konya Merkezi 2. Kitap, defter kabı. -Konya Merkezi *bk. → kapçak*

kapçak: 1. Kitap, defter yaprağı. *Bozkır 2. Kitap, defter kabı. -Konya Merkezi

miççi: Maden kalem ucu. *Sarayönü

süreç: Eski okullarda yazıları izlemek için çocukların kullandığı mukavva parçası ya da çubuk. -Konya Merkezi

yazgaç: Kalem. -Konya Merkezi

2.1.10.20. Ölçme Amacı ile Kullanılan Araç-Gereçler

dolu: Kile denilen ve 24 kilo buğday alan bir tahıl ölçeği. Karahöyük (?)

godik: Şinik denilen tahıl ölçeğinin yarısı. -Konya Merkezi

got: Bir kile alan ölçek, şinik. -Konya Merkezi

havayi: Bir çeşit tahıl ölçeği. *Ereğli, *Akşehir, Sille (Selçuklu)

ılgıtır: Elli santimetre uzunluğunda keten arşını. -Konya Merkezi

kavas: Buğday ölçülen şinik. Karahöyük (?)

muçu: Sekiz kilo alabilen bir tahıl ölçüğü. *Çumra

şinik: Tahıl ölçüğü. Sille (Selçuklu), Akçalar (Seydişehir)

üleşik: Su çizgisi, su terazisi. -Konya Merkezi

2.1.10.21. Kuyu ile İlgili Araç-Gereçler

bastıran: Kuyunun üzerindeki makaranın takıldığı direkler. *Karapınar, *Akşehir⁵⁷

cıngırık: Kuyu çıkırığı. -Konya Merkezi

cıngirik: Kuyu çıkırığı. Hatıp (Meram) *bk.* → *cıngırık*

çıngırık: Çıkrık (kuyuya ait). -Konya Merkezi *bk.* → *cıngırık*

çınkırık: Çıkrık (kuyuya ait). -Konya Merkezi *bk.* → *cıngırık*

doma (I): Kuyu çıkırığı. Dedeler (Ereğli)

elbeşte: Kuyu çengeli. Tömek (Selçuklu), Saraycık (Seydişehir)

elbeştir: Kuyu çengeli. -Konya Merkezi *bk.* → *elbeşte*

huyuk: Kuyunun çevresindeki çit. Karabulak (Akşehir)

keleve (I): Kuyu çıkırığı. Kapaklı (Ilgın)

seren: Kuyu zincirinin bağlı olduğu uzun sırick, direk. *Beyşehir, *Seydişehir

tapındırık: İlkel kuyularda, kovanın bağlandığı, aşağı yukarı hareket edebilen ağaç kol. Alibeyhöyüğü (Çumra), Güvenç (Selçuklu)

2.1.10.22. Avcılıkta Kullanılan Araç-Gereçler

ala: Keklik avında kullanılan, çeşitli renklerde boyanmış bez tuzak. *Hadim köyleri

⁵⁷ DS'de "Sultaniye *Akşehir" şeklinde verilmiştir. Sultaniye, Karapınar ilçesinin eski ismidir. Fakat Karapınar ile Akşehir arasında herhangi bir bağlantı yoktur. Bu sebeple ilçeler ayrı ayrı gösterilmiştir.

bedevre: Keklik tutmak için tahtadan yapılmış tuzak. Hatunsaray (Meram)

cağ: Av çantası. Yenice (Doğanhisar)

duzak: Tuzak. Bayavşar (Beyşehir)

garğılık: Avcıların barut, saçma ve kapsül koydukları üç gözlü teneke ya da ağaç kap.
*Bozkır

kespara: Kurşundan elde yapılan saçma. *Hadim

serpme (I): Bir çeşit balık ağı. *Ereğli

2.1.10.23. İğne ve ile İlgili Araç-Gereçler ve İlgileri

bağır iğnesi: Çengelli iğne. İvriz (Halkapınar)

gıyık: Çuvaldız. Camili (Çumra), *Karapınar

iğne yurdu: İğne deliği. Akçalar (Seydişehir)

kendiz: Çorap şişi. *Ilgın

kıyık (I): Çuvaldız. -Konya ve köyleri

kilteli iğne: Çengelli iğne. -Konya Merkezi

yurt (I): İğne deliği. Hatıp (Meram)

2.1.10.24. Diğer Araç-Gereçler

aşsık: Pafta lokması (demircilikte). -Konya Merkezi

aygıt -1: Alet, malzeme, çeşitli küçük sanat dallarında kullanılır araç, avadanlık.
Ortaca (Akşehir), Reis (Akşehir)

bakaç: Dürbün. Pürez (Kadınhanı)

dağar (I) -4: Havuz, tabakhanelerde derilerin ıslatıldığı havuz. *Akşehir

dönerge: Çark. *Akşehir

düzen (II): Alet edevat takımı. Tömek (Selçuklu)

firenk: Asma kilit. Ayaslar (Doğanhisar)

gelberi (II): Büyük ocaklardan ateşi dışarı çekmek, tıkanmış boru, ark vb. şeyleri temizlemek ya da harç, çamur, kireç karıştırmak için kullanılan uzun saplı demir araç. *Ereğli, *Beyşehir, *Seydişehir

hayvar: Tenekeyi lehimlemek için kullanılan bakır ya da demir araç. Karabulut (Akşehir)

kafa kağıdı: Nüfus cüzdanı. -Konya Merkezi

kazgaç: Bakırcıların kapları kalaylamak için kullandıkları bir demir araç. -Konya Merkezi

kepenlik: Kapak, kepenk. *Bozkır

kopça -2: Dolap ve pencere menteşesi. *Akşehir

kurbağı: İçinden su geçen, künk ve su yollarını temizlemek için tel ucuna takılan paçavra. Bilecik (Selçuklu)

sepsi: Tren, fabrika ya da vapur düdüğü. -Konya Merkezi

şakşak: İri taneli tespih. Akçalar (Seydişehir)

tahtuka -2: Kül tablası. Hatıp (Meram)

takım: Sigara ağızlığı. *Bozkır

tormuk: Tutukluların ayağına vurulan demir. Aziziye (Ereğli)

uca: Oturak yeri. -Konya Merkezi

üsgüf -2: Nargile başlığı. Bayındır (Beyşehir)

zegerdan: Orta boyda ayakkabı kalıbı. -Konya Merkezi

zibillik: Çöplük. -Konya Merkezi

2.1.11. Yapı, Yer, Mekân ile İlgili İsimler

2.1.11.1. İnsanların Kullandığı Mekânlar

2.1.11.1.1. Ev, Çadır

başlı üy: İki katlı ev. Başhüyük (Sarayönü)

çelen altı: Ev. Alibeyhöyüğü (Çumra)

çobansalık (II): Ağıl yakınında çobanların oturması için yapılmış ev. *Karapınar, Güneydere (Meram), Karkın (Çumra), Çayhan (Ereğli), Argıthanı (Ilgın), Yazlıca (Doğanhisar), Kolukısa (Kadınhanı), İsmil (?), Gödene (Meram)

dam -1: Toprak damlı ev, kulübe, köy evi. Yeniköy (Ereğli), Atlandı (Kadınhanı), Belkaya (Ereğli)

hanay -5: İki ya da daha çok katlı büyük ev. Karahöyük (?), Hatunsaray (Meram), Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi

mırık (II): Küllük, çöplük, iyi temizlenmemiş yer, ev. Kurthasanlı (Kadınhanı)

otak: Çadır. -Konya Merkezi

tol (IV): 1. Küçük köy. -Konya ve köyleri **2.** Ev topluluğu. -Konya Merkezi

tünek: Geceleyecek, yatacak yer, ev. Gödene (Meram)

üy: Ev. Başhöyük (Sarayönü)

yurt (II): Yörüklerin yazın ya da kışın oturdukları yer. Yeniköy (Ereğli)

2.1.11.1.1. Evin Bölümleri

2.1.11.1.1.1. Evin İçinde Yer Alan Bölümler

ara ev: Salon, bol, aralık. *Altnekin

ara kapı: Salon, bol, aralık. Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *ara ev*

aralık (II): Evin girişi, antre. *Beyşehir, *Seydişehir

aşana -2: Mutfak. Gaziler (Hadim), Yarma (Karatay)

aşâne: Mutfak. *Karapınar *bk.* → *aşana -2*

aşdamı: Mutfak. *Beyşehir ve çevresi *bk.* → *aşana -2*

aşene: Mutfak. -Konya Merkezi *bk.* → *aşana -2*

aşevi: Mutfak. -Konya Merkezi *bk.* → *aşana -2*

aştami: Mutfak. -Konya Merkezi *bk.* → *aşana -2*

ayakçak: Merdiven, merdiven basamağı. -Konya Merkezi

aynalık: Pencere. -Konya Merkezi

baca (II): 1. Pencere, tavan penceresi, dumanın çıkması ve evin ışık alması için toprak damlarda açılan delik. Belkaya (Ereğli) **2.** Pencerenin içeriye doğru uzanan enli pervazı, pencere içi. Doğanbey (Beyşehir) **3.** Pencere. *Karapınar

baçgış: Merdiven. Başhüyük (Sarayönü)

badal (I): Merdiven, merdiven basamağı. Çiğil (Ilgın)

bezil -2: Evde testi konulan yer. *Taşkent

cezvane: Pencere kafesi. *Akşehir

çağtaşı: Lavabo, banyo. -Konya Merkezi

çahtana: Ayakyolu, yüznumara. Başhüyük (Sarayönü)

çardah: Salon. Dumlupınar (Beyşehir)

çeşme: Yüznumara. *Ereğli

çimek: Banyo, yıkanacak yer, yunak. İmrenler (Hüyük)

çimişlik: Banyo, yıkanacak yer, yunak. *Hadim *bk.* → *çimek*

dağan -1: Tahta tavan. Gaziler (Hadim)

dambaşı: Toprak dam, tavan. -Konya Merkezi

damkayık: Gusülhane. -Konya Merkezi

dayak -2: Merdiven. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *dayaklık*

dayaklık: Merdiven. Karahöyük (?)

dırabuzun: Merdivenlerin kenarındaki korkuluk, tirabzan. *Ereğli

duman örtmesi: Mutfak. -Konya Merkezi

enecek: Merdiven. Bolay (Taşkent)

göz: Oda. *Beyşehir ve çevresi

göze (II): Oda. *Beyşehir, *Seydişehir *bk.* → *göz*

hanay: **1.** Evlerin üst katı. *Beyşehir **2.** Sofa, hol, koridor -Konya Merkezi **3.** Asma merdiven. -Konya Merkezi

haykat: Üst kat. Doğrugöz (Akşehir)

hecer: Tavan. Yıldızlı (Ereğli), İvriz (Halkapınar)

ısı dam: Hamam. -Konya ve çevresi

içeri: Oda, oturma odası. Akçalar (Seydişehir)

inecek -1: Merdiven. Çetmi (Akşehir)

isik: Kapı. -Konya Merkezi

kamme: Odalardaki ocakların ön tarafı. Kapaklı (Ilgın)

karadam: Mutfak. -Konya Merkezi

kıppa: Yunak. Başhüyük (Sarayönü)

mendirek: Merdiven. -Konya ve köyleri

örtme -3: Mutfak. -Konya Merkezi

parda -2: Tavan. -Konya Merkezi *bk.* → *pardı (I)*

pardı (I): Tavan. Sorkun (Bozkır), Kayapınar (Bozkır), Yenice (Doğanhisar)

peçe (I): Pencere, tavan penceresi. *Ereğli

sekemeç: Merdiven, merdiven basamağı. İnevi (?)⁵⁸

sekemek: Merdiven, merdiven basamağı. *Ereğli *bk.* → *sekemeç*

seki (II): **1.** Merdiven, merdiven basamağı. Sille (Selçuklu) **2.** Eşik, ayakkabı çıkarılan yer. -Konya Merkezi

sekialtı: Koridor. *Karapınar

sekmen: Merdiven. *Karapınar

sençe: Aralık, hol. Başhüyük (Sarayönü)

sénçı: Aralık, hol. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *sençe*

⁵⁸ İnevi, DS'de üç kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

sulukluk: Oda içinde küçük banyo, gusülhane. *Beyşehir

şaneşir: Hamam. -Konya Merkezi

şipane: Eşik. *Çumra

tafana -2: Mutfak. *Ereğli *bk.* → *tahana*

tahana: Mutfak. -Konya Merkezi

tahtaboş: Küçük salon. Sille (Selçuklu)

taka (II): Eski evlerde tavana yakın açılan küçük pencere. *Ereğli

tereze: Pencere. Başhüyük (Sarayönü)

tirebüzen: Merdiven parmaklığı. -Konya Merkezi *bk.* → *dirabuzun*

yunah, yunak: Çamaşır yıkanan yer, çamaşırılık. -Konya Merkezi

zavrak (II): Pencere. Hocaköy (Bozkır), Çetmi (?) *bk.* → *zavzak*

zavzak: Pencere. *Ilgın

2.1.11.1.1.2. Evin Dışında Yer Alan Bölümler

abdil: Evlerin önündeki üstü toprak örtülü sundurma. Kayapınar (Bozkır)

aptul: Evin önü, dışı. Sorkun (Bozkır)

arbaz: Avlu. Başhüyük (Sarayönü)

beler: Saçak, dam ucu. *Ereğli

borda: İki kanatlı büyük kapı, sokak kapısı. Karahöyük (?)

buhara: Baca. Saraycık (Seydişehir)

buharı: Baca. -Konya ve köyleri *bk.* → *buhara*

buhari: Baca. *Karapınar *bk.* → *buhara*

bunarı: Baca. *Akşehir *bk.* → *buhara*

çaraş: Pekmez kaynatmak için yapılan yer. -Konya ve ilçeleri

çeleñ: Evin saçağı. *Ereğli, Atlatı (Kadınhanı), Alan (Akören), Hatıp (Meram),
*Yalılıhüyük, Tömek (Selçuklu)

çelki (II) -2: Bahçe, avlu. *Yalılıhüyük

çıkartma: Balkon. Çiğil (Ilgın)

dizme: Evin önündeki camlı çıkıntı, balkon. Doğanbey (Beyşehir)

evün (I): Ahır ve avlu damı. Tepelice (Bozkır)

fırış: Evlerde dışarıya doğru yapılan çıkıntı. -Konya Merkezi

hanay -4: Avlu. -Konya Merkezi

hayat -1: Avlu. *Çumra, Sille (Selçuklu), *Beyşehir

hut: Şıra yapılan yer. Sadıkhacı (Beyşehir)

hülle: Tandır bacası. Altuntaş (Akşehir)

kapsa: Çubuklardan yapılmış bahçe kapısı. -Konya Merkezi

kavşırma: İki kanatlı kapı. *Bozkır

köz tandırı: İri saman, kesmik yakılan bir çeşit tandır. Alibeyhöyüğü (Çumra)

mihari: Baca. Kayapınar (Bozkır)

muharı -2: Baca. Karahisar (Beyşehir) *bk.* → *mihari*

muhurı (II): Baca. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *mihari*

mühari: Baca. Kızılören (Meram) *bk.* → *mihari*

müheri: Baca. Bolay (?)⁵⁹*bk.* → *mihari*

oda: Evlerin dışında, konukları ağırlamak için özel olarak yapılmış küçük ev.
Alibeyhöyüğü (Çumra)

örtme -1: Evin önü, açık ve taş döşeli bölümü, giriş yeri. Sille (Selçuklu)

parda -1: Dam. -Konya Merkezi

⁵⁹ Bolay, DS'de genel olarak Hadim'e bağlı -sonradan Taşkent ilçesine bağlanmıştır-, bir kez de Bozkır'a bağlı olarak gösterilmiştir. Bu sebeple ilçesi belirtilmeden verilen yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

peler: Duvarı, yağmur vb. şeylerin etkisinden korumak için yapılan kamış saçak.

*Ereğli

punari: Baca. Çavuşçugöl (Ilgın)

sala: Evlerin önündeki balkon gibi üstü açık çıkmalar. Kolukısa (Kadınhanı)

sitil (II): Çadır eteği. *Akşehir

talvar -5: İlkel biçimde yapılmış üstü açık balkon. *Hadim

tırkık: Toprak ya da taştan yapılan seki. Başhüyük (Sarayönü)

üybaşı: Çatı. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.11.1.2. Bağ, Bahçe ve Tarlalarda Kullanılan Mekânlar

alaççık: Üzeri dal veya hasırla örtülen çoban evi, tarla, bostan, bağ kulübesi, çardak.

*Beyşehir köyleri *bk.* → *alaçık*

alaçık: Üzeri dal veya hasırla örtülen çoban evi, tarla, bostan, bağ kulübesi, çardak.

Kayacık (?)⁶⁰

avarlık: 1. Eve yakın sebze bahçesi. Hatunsaray (Meram) 2. Sebze ekilen yer.

*Beyşehir ve çevresi

çavuşkan: Çardak. Karabulut (Akşehir)

çelki (II) -1: Bağ kulübesi. Afşar (Taşkent)

çömelti: Tarla bekçisinin durak ve gözetleme yeri. *Hadim

gecev: Bağ ve tarla kıyılarına yapılan kulübe. Çetmi (Taşkent), Afşar (Taşkent)

gezevür: Sazdan yapılmış kulübe. *Hadim

güzle: Bağ evi. -Konya Merkezi

harım (I) -1: Çukur yerler doldurularak yapılan bahçe. Gödene (Meram)

hayma: Bağ ve bahçelerde çalı çırpıdan yapılan çardak. *Ereğli

⁶⁰ Kayacık, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak hem Ahırlı hem de Karapınar ilçesinde olan bir köydür. Bu sebeple köyün hangi ilçeye bağlı olduğu belirlenmemiştir.

hu: Kamış ya da çubuktan yapılan bağ ve bahçe kulübesi. *Ereğli

huymalık: Bağ ya da bostan kulübesi. -Konya Merkezi

ırcı: Araba geçmesi için, ekili iki tarla arasında bırakılan sürülmemiş yer. Başhüyük (Sarayönü)

kelif: Bağ evi, kulübe. *Ilgın

küme: Ağaçtan ya da taştan yapılan avcı kulübesi. Boyalı (?), *Hadim

öz (III): Bağ, bahçe, bostan. *Hüyük, Sadıkhacı (Beyşehir)

salaç: Sazdan yapılan kulübe. -Konya Merkezi

salamtüp: Harman yeri. Başhüyük (Sarayönü)

salaş: Tahta ve ağaç dallarından yapılan kulübe, ilkel ev. -Konya Merkezi

talvar: **1.** Bağ ve bostanlarda, çalı çırpıdan yapılmış üstü kapalı bir çeşit çardak, bağ evi ya da bostan kulübesi. *Ereğli **2.** Çardak. Sille (Selçuklu) **3.** Bağ ve bostanlarda bekçiler için yüksekçe yapılan gözetleme yeri. Akçalar (Seydişehir) **4.** Dallardan yapılp üstü otlarla kapatılmış çardak. Akçalar (Seydişehir)

tol (II): **1.** Yayla ya da bahçe kulübesi. Bolat (Hadim), *Hadim, Sille (Selçuklu) **2.** Avcı kulübesi. Alibeyhöyüğü (Çumra)

2.1.11.1.3. Kiler, Depo, Ambar

alaşık: Yaylalarda sütü korumak veya kaymak dondurmak için kamıştan yapılan çit, çadır. Şahören (Kadınhanı)

aşana -1: Erzak konan izbe. *Altınekin

bastırık (III): Yağ, peynir, yoğurt gibi yiyeceklerin yapıldığı ve saklandığı yer. Başhüyük (Sarayönü), Kolukısa (Kadınhanı), Sille (Selçuklu), Tömek (Selçuklu), *Altınekin

bitek (II): Gübre ve toprak karıştırılarak yapılan tahıl ambarı. Hatunsaray (Meram), Ortaca (Akşehir), *Akşehir, Avdan (Ilgın), Sille (Selçuklu), Kolukısa (Kadınhanı), Ayaşlar (Doğanhisar), Hatıp (Meram), *Bozkır

boyevi: Kiler. -Konya Merkezi

çaldurum: Sıcak mevsimlerde yağ, peynir vb. şeyler konulan yer. *Ereğli

finnas: Kerpiçten yapılmış üstü açık ambar. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu)

gayıt evi: Kiler. Alan (Akören) *bk.* → *kaytevi*

hüşgü -2: Çöplük, gübrelik. Akçalar (Seydişehir)

kaytdamı: Kiler, yiyeceklerin saklandığı yer. -Konya Merkezi *bk.* → *kaytevi*

kaytevi: Kiler, yiyeceklerin saklandığı yer. -Konya Merkezi

koşa -1: Sulanacak tarlanın, yüksek yerinde yapılan depo. Hortu (Ereğli)

opan: Köylülerin, içinde yağ, peynir sakladıkları mağara. -Konya Merkezi

öyünt: Çiftçilerin, bostan bekçilerinin tarlalarda kazdıkları, içine patates, soğan vb. yiyeceklerini sakladıkları küçük kuyu. *Akören

pitek (II): Çamur ve sığır gübresini karıştırarak yapılan, büyük kovan biçiminde tahıl ambarı. Gödene (Meram)

serpin: 1. Un ve tahıl ambarı. *Beyşehir 2. Ambarda tahıl konan yer. *Beyşehir, *Seydişehir

tafana -1: Kiler. Güvenç (Selçuklu)

zarpın: Buğday ambarı. *Seydişehir

zergeni: Bodrum. -Konya Merkezi

2.1.11.1.4. Avcılıkta Kullanılan Mekânlar

kömele (I): Keklik vb. kuşları avlamak için çalı çırpıdan yapılan, avcının gizlenmesine yarayan yer, barınak. -Konya Merkezi

kömelti: Keklik vb. kuşları avlamak için çalı çırpıdan yapılan, avcının gizlenmesine yarayan yer, barınak. -Konya Merkezi *bk.* → *kömele (I)*

ömeze: Avcıların av beklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, av bekleme yeri. *Ereğli

öneze (II): Avcıların av beklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, av bekleme yeri. Çamlı (Akşehir), İvriz (Halkapınar), *Halkapınar *bk.* → *ömeze*

önezi: Avcıların av beklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, av bekleme yeri. Gevrekli (Seydişehir), (Beyşehir) *bk.* → *ömeze*

öveze: Avcıların av beklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, av bekleme yeri. Hortu (Ereğli) *bk.* → *ömeze*

2.1.11.1.5. Semt, Sokak

ceget: Sokak. -Konya Merkezi *bk.* → *ceket*

ceket: Sokak. -Konya Merkezi

ibrim: Küçük sokak. -Konya ve çevresi *bk.* → *irim*

irim: 1. Dar sokak, dar yol, patika. Akçalar (Seydişehir) 2. Çıkılmaz sokak. *Seydişehir

oram: Sokak. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü) *bk.* → *irim*

yaka -2: Semt. Hatıp (Meram)

2.1.11.1.6. Eğlence, Aktivite, Gezinti Yerleri

aşevi: Lokanta. *Beyşehir çevresi

bağevi: Muhtar odası. -Konya Merkezi

gezek: Gezinti yeri. *İlgın

kımıldak: Sinema. *Beyşehir, *Seydişehir

oturuk: Gazino, kahvehane. -Konya Merkezi

2.1.11.1.7. Hapis, Zindan

dam -2: Cezaevi. Atlantı (Kadınhanı)

kulluk (I): Karakol. -Konya Merkezi

opruk (I): Zindan. -Konya ve çevresi

turma (II): Tutukevi. -Konya Merkezi

2.1.11.1.8. Memleket, Şehir

araşahar: Baş şehir. Başhüyük (Sarayönü)

él: Memleket. Başhüyük (Sarayönü)

şahar: Kent. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.11.1.9. Yıkıntı, Harabe, Mezarlık

asar burnu (II): Tarihî yıkıntı. Kaplanlı (Hadim)

mazelik: Mezarlık. *Ereğli

ören: Şehir ya da ev yıkıntısı, kalıntı. -Konya ilçe ve köyleri

2.1.11.1.10. Ahır ve Ağılda İnsanların Kullandığı Mekânlar

ahır sekisi, ahır sekisi: Kışın, sıcaklığından faydalanarak oturmak için ahırın bir yanına set halinde yapılan, yüksekçe ve sofa genişliğinde oda. Yenisu (Çumra), -Konya Merkezi

salık (II): Ağıldaki çoban odası. *Ereğli

seki (III): Ahır ya da ağıllarda çobanın yatması için yapılan yüksekçe yer. *Çumra

2.1.11.1.11. Yapay Olarak Oluşturulan Su Kaynaklarının Olduğu Mekânlar

dinli kuyu: Kör kuyu. -Konya Merkezi

musluk (II): 1. Kırılarda hayır sahiplerinin yaptırdığı su depoları, su küpleri. *Ereğli, *Akşehir **2.** Kışın dolup yazın suyu azalan kuyu. *Akşehir

terezi: Kente su dağıtılan yer. -Konya Merkezi

2.1.11.1.12. Yer ve Mekân Bildiren Diğer İsimler

oğrak: 1. Yol üstünde dinlenme, konaklama yeri. -Konya Merkezi **2.** İstasyon, iskele vb. taşıt bekleme yeri. -Konya Merkezi

derneşik -2: Derli toplu, düzgün, düzenli (yer). -Konya Merkezi

harput: Taş ve topraktan yapılmış duvarla çevrilmiş yer. İmrenler (Hüyük)

korunak: Sığınacak yer. -Konya Merkezi

sıkman: Sıkıcı yer. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi

2.1.11.2. Hayvan Barınakları, Yuvaları, Meraları

ağnak: At, eşek gibi hayvanların debelendikleri tozlu, topraklı yer. Hatunsaray (Meram), Belekler (Ilgın), -Konya Merkezi

arcak: Koyunları tipiden korumak için götürülen kuytu yer, koyak. -Konya Merkezi

aslım (II): Otlak. -Konya Merkezi

avlağa: Kuzu ağılı. -Konya Merkezi

avlağan: Kuzu ağılı. Camili (Çumra) *bk.* → *avlağa*

avlağı: Kuzu ağılı. -Konya Merkezi *bk.* → *avlağa*

avsın: Kuzu ağılı. Şahören aşireti (Kadınhanı) *bk.* → *avlağa*

balçeten: Arı kovanı. Başhüyük (Sarayönü)

bav: Ahır. Başhüyük (Sarayönü)

bozantı: Otlak, sulak yer. -Konya Merkezi

çelke: Üstü açık, çalılarla ve taşlarla çevrilmiş ağıl. Doğanbey (Beyşehir)

çelki (II) -3: Üstü açık, çalılarla ve taşlarla çevrilmiş ağıl. Gevrekli (Seydişehir),
Çetmi (?) *bk.* → *çelke*

çeten (I): Ahırın bir tarafında yavrular için ayrılan yer. Argıthanı (Ilgın)

çetene (II): Ahırın bir tarafında yavrular için ayrılan yer. *Ilgın *bk.* → *çeten (I)*

dam -3: Ahır. Kapaklı (Ilgın)

demek: Yeni doğan kuzu, keçi yavrularını korumak için yer altında açılan in şeklinde
yer. Aziziye (Ereğli), Hortu (Ereğli)

deval: Arının balla doldurduğu petek gözleri. -Konya Merkezi

dölevi: Koyun ve keçilerin yavruladıkları yer. -Konya Merkezi

döllük: Koyun ve keçilerin yavruladıkları yer. İsmail (Çumra), Tömek (Selçuklu), -
Konya Merkezi *bk.* → *dölevi*

dünek: 1. Kümes. *Yalıhüyük **2.** Tünek. *Taşkent, Hatunsaray (Meram)

düneklik: Tünek. Boyalı (?) *bk.* → *dünek*

eğrik: Hayvanların yazın öğle sıcaklığında toplanıp dinlendikleri yer. *Seydişehir,
Karaören (Bozkır), Avdan (Ilgın)

elbiz: Örümcek ağı. -Konya Merkezi

erek: Otlakta hayvanların toplandığı yer, dinlenme yeri. -Konya Merkezi

eşme: Ağaçsız yerlerde, hayvanları sıcaktan korumak için yapılan gölgelik. *Ereğli,
*Hadim, -Konya Merkezi

gaha: Hayvanların barındığı avlu. *Karapınar

gavara: Balsız, boş petek. *Sarayönü

gom: Küçükbaş hayvanların barındıkları yer, ağıl. Yeniceoba (Cihanbeyli)

gurt: Folluk. Başhüyük (Sarayönü)

güdü yeri: Otlak. -Konya Merkezi

gügül: İpek kozası. *Ilgın *bk.* → *gügül*

gügül: İpek kozası. -Konya Merkezi

- havut (I):** Hayvanların su içtikleri yer. Sille (Selçuklu)
- hayat -2:** Ahır, ağıl. Yeniköy (Ereğli)
- heviç:** Bal peteği. Bademli (Hadim)
- ıstırğa:** Çalılarla, taşlarla çevrilmiş üstü açık ağıl. Rumeli Göçmenleri
- ilbiz:** Örümcek ağı. Atlantı (Kadınhanı), Yıldızlı (Ereğli) *bk. → elbiz*
- kaha:** Avlu, ağıl. Çavuşçugöl (İlgın)
- kalle (I):** Sincabın kış için ceviz sakladığı yer. *Ereğli
- kaptan:** Tilki yuvası. Karahöyük (?)
- kavara:** Balı alınmış petek. *Akşehir, -Konya Merkezi
- köm (I):** Ağıl, davar ahır. *Altınekin
- kulluk (II):** Ağıl. *Ereğli
- küren (II):** Üst üste yığılmış arı kovanı. Boyalı (?)
- merek:** Samanlık. Sille (Selçuklu)
- örtme -2:** Üstü örtülü ağıl. Kolukısa (Kadınhanı)
- örü (I):** Ağıl. -Konya Merkezi
- örük:** Kırdan hayvanların yattığı yer. -Konya Merkezi
- pin:** Toprağı kuyu gibi kazıp üstünü çalı çırpı ile örterek yapılan ve yeni doğmuş kuzuları soğuktan korumaya yarayan yer, yuva. Argıthanı (İlgın), *Ereğli, İnevi (?), Gödene (Meram), *Karapınar
- saya (I):** 1. Ağıl. Aşağı Hadim (Hadim) 2. Ahır. Kapaklı (İlgın)
- tavğorun:** Kümes. Başhüyük (Sarayönü)
- tokat:** Hayvan ağılı. *Hadim, Taşbaşı (Bozkır)
- tol (I):** 1. Ahır. *Seydişehir 2. Yer altındaki ev ve ahırlar. Yeniköy (Ereğli)
- uya:** Yuva. Başhüyük (Sarayönü)
- ürü:** Kırdan hayvanların yattığı yer. Kozlu (Seydişehir)

yatak: İn, hayvan yuvası. Ayaslar (Doğanhisar)

yaylım: Otlak. Kolukısa (Kadınhanı)

2.1.12. Giyim ile İlgili İsimler

2.1.12.1. Elbise, Çamaşır, Giyilecek Şey Anlamında Kullanılan İsimler

don: Çamaşır. Akçalar (Seydişehir)

geğesi: Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. -Konya Merkezi *bk.* → *giyesi*

geğisi: Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. Hatıp (Meram) *bk.* → *giyesi*

gesi: Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. *Akören *bk.* → *giyesi*

geyesi: Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. Çavuşçugöl (Ilgın), Bolay (?), Kızılören (Meram) *bk.* → *giyesi*

geysi: Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. Çetmi (?), Ortakaraören (Seydişehir), *Ereğli, Bilecik (Selçuklu), *Seydişehir *bk.* → *giyesi*

giyesi: Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey. *Bozkır

2.1.12.2. Giyecekler

2.1.12.2.1. Başörtüleri

ağınce: Çember, yazma, yemeni. Afşar (Taşkent)

ak (I): Tülbent, başörtüsü, beyaz yaşmak. Yıldızlı (Ereğli), Sille (Selçuklu)

akarsu: İnci ile işlenmiş bir başörtüsü. -Konya Merkezi

baş cauluk: Başörtüsü. Başhüyük (Sarayönü)

boğdu: Boyuna, kulağa, başa sarılan sargı, örtü, yazma, çatki. Dedeler (Ereğli)

boşu: İpekten yapılan, renkli, erkeklerin kullandığı başörtüsü. *Akören

bürgü (I): 1. Başörtüsü. Doğanbey (Beyşehir) 2. Çarşaf, çar. Sille (Selçuklu), *Bozkır
3. Kadınların örtüdüğü örtü. *Seydişehir, *Beyşehir

bürgü: Başörtüsü. Afşar (Taşkent), Üzümlü (Beyşehir) *bk.* → *bürgü (I)*

- bürük:** Başörtüsü. -Konya Merkezi *bk.* → *bürgü (I)*
- bürüme:** Başörtüsü. -Konya Merkezi *bk.* → *bürgü (I)*
- bürümedi:** Başörtüsü. -Konya Merkezi *bk.* → *bürgü (I)*
- bürüncek:** Çarşaf, çar. Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *bürgü (I)*
- büzgü:** Kadınların örtündüğü örtü. -Konya ve çevresi
- çak çemberi:** Üzerinde çalı deseni olan yazma. -Konya Merkezi
- çalık (I):** Başörtüsü. -Konya Merkezi
- çeki: 1.** Kadınların başlarına bağladıkları başörtüsü. Sadıkhacı (Beyşehir), *Bozkır **2.** Alına bağlanan yazma veya çember. Argıthanı (Ilgın)
- çember:** Kadın başörtüsü, yemeni, yazma. *Akşehir, *Çumra, *Altınekin, Sille (Selçuklu)
- çit (I) -1:** Başörtüsü, yemeni. -Konya Merkezi
- dastar: 1.** Dokuma başörtüsü. *Karapınar **2.** Başörtüsü. -Konya ilçe ve köyleri
- gurgura:** Fesin üzerine bağlanan krep eşarp. -Konya Merkezi
- halay:** Başörtüsü. -Konya Merkezi
- içitme:** Başörtüsü. Taşağıl (Çumra)
- karakçı:** Kadın başörtüsü. *Ilgın
- kazakçı:** Başa takılan çember. *Ilgın *bk.* → *karakçı*
- keten:** Başörtüsü. *Kadınhanı
- kıvrak (I):** Kadınların başlarına örttükları kenarları saçaklı ipekli örtü, poşu. *Akören
- lalis -1:** Çok ince ve sık dokunmuş bez, tülbent. Aydoğmuş (Çumra), Bolat (Hadim)
- leçek:** Tülbent, başörtüsü. *Çumra
- poçu (I):** Başa sarılan, çevresi saçaklı, ipek örtü. -Konya Merkezi
- serpitme:** Çember. Alibeyhöyüğü (Çumra)
- şar (I):** Poşu. Risvan (Cihanbeyli), Kuşça (Cihanbeyli)

tor (II): Büyük başörtüsü. *Karapınar

üslük: Başörtüsü, başa örtülen peştemal. Kurthasanlı (Kadınhanı)

verveç: Örtü. Alibeyhöyüğü (Çumra)

yaşmaḡ: Başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü. Kayapınar (Bozkır)

yazma: Yemeni, başörtüsü. Sille (Selçuklu)

2.1.12.2.2. Üst Giyim

alılık: Palto, aba, gocuk. -Konya Merkezi

arkalık: Yelek, içlik. -Konya Merkezi

bayramçalık: Bayram elbisesi. -Konya Merkezi

camçı: Yamçı. Başhüyük (Sarayönü)

car (I): Çarşaf, siyah üstlük. Üzümlü (Beyşehir), *Beyşehir

cebken: Çobanların giydiği bir çeşit yağmurluk. Argıthanı (Ilgın)

çendikli: Elbise. -Konya Merkezi

çımtan: Frenk gömleği. *Ereğli

delme: Yelek, önü işlemeli bir çeşit yelek. -Konya ilçe ve köyleri

etekce: Üç etekli elbise. -Konya Merkezi

fermana: Kadınların giydiği üzeri işlemeli yelek. *Beyşehir, Sille (Selçuklu)

fermane: Kadınların giydiği üzeri işlemeli yelek. *Ilgın, *Akşehir *bk.* → *fermana*

fermene: Kadınların giydiği üzeri işlemeli yelek. Çeşmelisebil (Sarayönü) *bk.* → *fermana*

gabin: Dış tarafı şayaktan, içi deriden yapılmış yağmurluk. Kapaklı (Ilgın)

gazeki: Kısa ceket, cepken. Karahöyük (Akşehir)

gazekiye: Mintan. *Akşehir

güdük (II): Frenk gömleği, mintan. *Ereğli

haba (II) Palto, aba. -Konya Merkezi

ilbade: Hırka, ceket. -Konya Merkezi

ilibade: Hırka, ceket. -Konya Merkezi *bk.* → *ilbade*

işlik -1: Mintan, gömlek. -Konya ilçe ve köyleri

kaylık: Aba, pelerin, palto. *Altınekin

kazeki: İşlemeli çuhadan yapılmış kısa ceket. *İlgın

keci: Gömleklilik ipek. -Konya Merkezi

kepenek: Çobanların omuzlarına aldıkları keçeden giysi, aba. Akçalar (Seydişehir)

kereki: Yünden ve pamuktan yapılan hırka, ceket. Şahören (Kadınhanı)

keyik: Çoban abası. *Ereğli

kontuş: En üste giyilen elbise. -Konya Merkezi

labada: Bluz. -Konya Merkezi

paşalı: Eskiden kadınların giydikleri yanları yırtmaçlı uzun giysi. *Beyşehir

sakavi: Palto, pardösü. *Karapınar

saya (II) -1: Kadın giysisi, entari. *Bozkır

sıkma: 1. Kollu ya da kolsuz korsa gibi sıkın kadın yeleği. -Konya Merkezi **2.** Kısa palto, ceket. Kızılören (Meram)

sürtüke (I): İçi pamuklu hırka. -Konya Merkezi

sürütme: Uzun giysi. -Konya köyleri

2.1.12.2.3. Alt, İç Giyim

beldenlik: Eteklik. Çöğürlü (Tuzlukçu)

beyik: İç ve dış donu. Yıldızlı (Ereğli)

cıntıyan: Şalvar. *Çumra

çağşır: 1. İç giyilen don. -Konya Merkezi **2.** Geniş pantolon, şalvar. -Konya Merkezi

- çağşır:** Geniş pantolon, şalvar. -Konya Merkezi *bk.* → *çağşır*
- çarşır:** Geniş pantolon, şalvar. Erdoğan (Tuzlukçu) *bk.* → *çağşır*
- çaşır:** İşlemeli dar şalvar. Hortu (Ereğli) *bk.* → *çağşır*
- çıntıyan:** Kadınların giydikleri şalvar. Akpınar (Selçuklu)
- çiltiyan:** Abadan yapılmış geniş şalvar. -Konya Merkezi *bk.* → *çıntıyan*
- dizlik (II): 1.** Pantolon, şalvar. *Karapınar **2.** İç donu. Afşar (Taşkent), Bolat (Hadim)
- gönçek:** Don. -Konya Merkezi
- içlik:** İç gömleği. Dedeler (Ereğli)
- kirlik:** Çocuk zıbını, iç giysisi. -Konya Merkezi
- kiyesi:** İç giysisi, çamaşır. -Konya Merkezi *bk.* → *giyesi*
- menevrek:** Kıldan dokunmuş şalvar. Kesecik (Seydişehir)
- porbut:** Kıl dokumadan yapılmış şalvar. -Konya ve çevresi
- saya (II) -3:** Üç etek. -Konya Merkezi
- sıkma -3:** İç giysisi, gömlek. Argıthanı (Ilgın)
- şiplin:** İpekli kumaştan yapılmış şalvar. -Konya Merkezi
- teneke:** Şalvar. Aşağı Esence (Beyşehir)
- tenike:** Kadın donu. Karahöyük (Beyşehir), Homa (Beyşehir) *bk.* → *teneke*
- tuman:** Don, şalvar. -Konya Merkezi
- yekte:** Eteklik. -Konya Merkezi
- yikte:** Eteklik. Karkın (Çumra) *bk.* → *yekte*
- zıbın:** Kadın giysisi. -Konya ilçe ve köyleri
- zubun:** Kadın giysisi. Çayhan (Ereğli) *bk.* → *zıbın*

2.1.12.2.4. Ayak Giysileri

- adik, edik:** Fotin. *Ereğli *bk.* → *edik (I)*
- babba:** Fortlu ve fortsiz küçük çocuk ayakkabısı. Altuntaş (Akşehir)

- babu:** Ayakkabı, pabuç, bir çeşit terlik, yemeni. Avdan (Akören), *Bozkır
- cetik:** Yünden ve keçeden yapılmış terlik. -Konya Merkezi
- apula:** Kaba deriden yapılmış ucu sivri ve kıvrık ayakkabı, yemeni. -Konya Merkezi
- edik:** Terlik. -Konya Merkezi
- Çekme:** izme. -Konya Merkezi
- epik:** Örne yün terlik. -Konya Merkezi
- etik:** Mes, yünden örölmüş terlik. -Konya Merkezi *bk.* → *edik*
- irik:** arıkların içine konan keçe. *Hadim
- itinik:** Ayakkabı. -Konya Merkezi
- ulki:** İplik orap. *Beşehir
- dolak:** Ayağa, sıcak tutması için sarılan yün kumaş. *Beşehir, *Seydişehir
- edik (I):** **1.** Patik, ocuk ayakkabısı. Bolat (Hadim), Geçit (Ilgın), Bayındır (Beşehir),
-Konya Merkezi **2.** Köylü yemenisi, pabuç. Kayapınar (Bozkır), *Akşehir **3.**
Terlik. Sille (Selçuklu), *Akşehir **4.** Fotin. *Ereğli **5.** ocuk ayakkabısı.
*Beşehir
- etik:** Köylü izmesi. Argıthanı (Ilgın)
- karın:** Yün tozluk, kalın. Yeniköy (Ereğli)
- kelik:** Eski ayakkabı. Altuntaş (Akşehir), *Akşehir
- lokman:** Koncu kısa ayakkabı. -Konya Merkezi
- paşmak:** Ayakkabı, terlik. -Konya Merkezi
- şıpidik:** Terlik. Alibeyhöyüğü (Çumra)
- şibidik:** Terlik. *Ereğli *bk.* → *şıpidik*
- şipidik:** Ökesiz, hafif ayakkabı. -Konya Merkezi *bk.* → *şıpidik*
- şipitik:** Ökesiz, hafif ayakkabı. -Konya Merkezi *bk.* → *şıpidik*
- şışıp:** Ökesiz, hafif ayakkabı. Yazlıca (Doğanhisar) *bk.* → *şıpidik*

tomak (I): Kısa konçlu ayakkabı, potin. -Konya Merkezi

yemeni: Yumuşak, yazlık bir çeşit ayakkabı. -Konya Merkezi

2.1.12.2.5. Aksesuarlar

2.1.12.2.5.1. Önlük, Kolluk

dizlik (I): Önlük, peştemal. Çavuşçugöl (Ilgın), Argıthanı (Ilgın)

döşlük: Göğüslük, önlük (çocuklar için). Kurthasanlı (Hadim)

golçak: Ceket ya da gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk. Yazla (Akşehir)

işlik -2: İş elbisesi ya da iş önlüğü. *Beşşehir, *Seydişehir

kazbağı: Çocuk önlüğü. -Konya Merkezi

kolçak: Ceket, gömlek ya da elbise kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk. Çavuşçugöl (Ilgın), *Karapınar, -Konya Merkezi

tatlık: Önlük. -Konya Merkezi

2.1.12.2.5.2. Atkı, Eldiven

cığcığ: Boğaza sarılan tülbent. -Konya Merkezi

cığcığa: İpek atkı. -Konya Merkezi *bk.* → *cığcığ*

elcek: Eldiven. *Karapınar, *Çumra, Hatıp (Meram), Sille (Selçuklu), Çetmi (?), -Konya Merkezi

elcik: Eldiven. Çakırlar (Akşehir), *Akşehir *bk.* → *elcek*

ellik: Eldiven. -Konya Merkezi *bk.* → *elcek*

şelme: Atkı, örtü. -Konya ve çevresi

2.1.12.2.5.3. Mendil

çargı: Mendil. *Ereğli

eleski: Mendil, el bezi. -Konya Merkezi

yaalılık: Mendil, çevre. *Karapınar *bk.* → *yağlıh, yağlık*

yağlıh, yağlık: Mendil. Çayhan (Ereğli), Hatıp (Meram), Kolukısa (Kadınhanı),
*Karapınar, Soğucak (Bozkır), *Akören

2.1.12.2.5.4. Şemsiye, Baston

bürüm: Şemsiye. Çiğil (Ilgın)

günlük: Şemsiye. -Konya Merkezi

karağı (I): Baston. -Konya Merkezi

2.1.12.2.5.5. Başlık, Sarık

dolama -1: Sarık. Altuntaş (Akşehir)

kabalak: Bir çeşit başlık. Akçalar (Seydişehir)

üsgüf -1: Kadın başlığı. Bayındır (Beyşehir)

2.1.12.2.5.6. Kemer

susma -1: Dokuma kemer. Aziziye (Ereğli)

2.1.12.2.6. Kıyafet Detayları

beç: Cep. Argıthanı (Ilgın)

çapraz -1: Kopça. Argıthanı (Ilgın)

çitilik: Çıt çıt, fermejüp. *Altınekin

çitpit: Kopça. Doğanbey (Beyşehir)

ibik (II): Dügme. *Karapınar

ilersik: Don uçkuru. Akçalar (Seydişehir)

ilik: Düğme. -Konya ilçe ve köyleri

ingil -2: Çocuk başlığı ya da şapkanın çene altından geçen bağcığı. *Ereğli

kardalı: Potlu, büzgülü (dikilmiş şeyler için). Akçalar (Seydişehir)

kaytar: Çuha şalvarlara dikilen, pamuktan siyah şerit. -Konya Merkezi

peyik: Şalvar ve donun üçgen biçimindeki ağı. -Konya Merkezi

ponçak: Saçak, püskül. -Konya Merkezi

pul: Düğme. -Konya Merkezi

siy: Üç eteğin etek uçları ya da arka parçası. *Bozkır

soslan taş: Gök mavisi sutaşı. Başhüyük (Sarayönü)

tırız: Yırtmaç, dilmeç. -Konya Merkezi

yin, yiñ: Giysi kolu, kol ağı. -Konya Merkezi

2.1.12.3. Kumaşlar

2.1.12.3.1 İpek, Pamuk ve Yün Kumaşlar

akçit: Beyazı çok olan basma. Doğanbey (Beyşehir)

boğası: Yerli bez, patiska. Sadıkhacı (Beyşehir), Karaören (Bozkır)

çanpur: Beyaz patiska. Çakırlar (Akşehir)

çıkı: Bohça, çıkın. Argıthanı (Ilgın), -Konya Merkezi

çit (I) -2: Basma (kumaş hk.). *Akşehir, *Ereğli, *Çumra

erbi: İpekli kumaş, krep. Atlantı (Kadınhanı)

galete (II): Pazen, basma. *Beyşehir

gezi: Hareli ipek kumaş. -Konya Merkezi

giyik: Yünden dokunan aba. *Karapınar

humayun: Amerikan bezi, patiska. -Konya Merkezi

işlik -3: Astarlık bez. Başhüyük (Sarayönü)

kefe: İpekli kumaş. Atlantı (Kadınhanı)

küpez: Başörtüsü yapmak için kullanılan siyah ve beyaz renkli ipekli kumaş.
Başhüyük (Sarayönü)

maymöz: Patiska. Başhüyük (Sarayönü)

meles (II): Pamuklu bez. -Konya Merkezi

pırtı: Basma, keten yatak, yorgan yüzü, giysilik kumaş. Aziziye (Ereğli)

susma -2: Üçgen ya da dörtgen biçiminde ipekle işlenmiş kumaş. -Konya Merkezi

tokurcu (II): Verevine dokunan şayak kumaş. *Bozkır

yandımalamadım: Desenli, çok renkli bir kadın kumaşı. -Konya Merkezi

2.1.12.3.2. Eskimiş Bez, Kumaş ve Yama

cırıtkı: İnce basma, dayanıksız aster. Tömek (Selçuklu)

çapıt: Bez parçası. *Beyşehir, *Seydişehir *bk.* → *çaput*

çaput: Eski bez parçası. Afşar (Taşkent)

çelpik: Paçavra. İmrenler (Hüyük)

çepit: Paçavra. -Konya Merkezi *bk.* → *çelpik*

dırıtkı: İnce, dayanıklı olmayan (kumaş için). -Konya Merkezi

doşan, doşañ: Kullanılmış eskimiş giyecek eşya. -Konya ilçe ve köyleri

eski (I): Çaput, bez parçası. *İlgın

hırpıt (I): Çok eski yamalı giysi. Doğanbey (Beyşehir)

içrik: Paçavra, kırpıntı. -Konya Merkezi

iliz iliz (II): Çok eski, parça parça (kumaş için). Yıldızlı (Ereğli)

kekiz: Paçavra. -Konya Merkezi

mitil: Çok eskimiş, paçavra durumuna gelmiş yatak, yorgan, giysi vb. Hortu (Ereğli), Yeniköy (Ereğli)

ulak (II): Ek, yama. -Konya Merkezi

yorak (I): Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan meşin yama. Üzümlü (Beyşehir)

yoşuk: Kullanılıp eskimiş, yıpranmış (giysi için). Çakırlar (Akşehir), *Sarayönü

2.1.12.3.3. Deri

davlı: Çarık yapmak için uzunlamasına kesilen ham deri. *Bozkır, *Ereğli

davlu: Çarık yapmak için uzunlamasına kesilen ham deri. *Taşkent, -Konya Merkezi
bk. → davlı

tola: Yünü ya da kılı alınmış ham deri. -Konya Merkezi

yatmaç: Bir çeşit iyi deri. -Konya Merkezi

2.1.12.4. Ziyet Eşyaları, Takılar

arılık -2: Loğusalara takılan altın. -Konya Merkezi

askı: Gümüş bir parça üzerine sıralanıp başa takılan ziyet eşyası. *İlgın

buğmuk: Kadınların takındıkları altın. -Konya Merkezi

cofcof: Süs, süs eşyası. -Konya Merkezi

çençi: Küçük mavi boncuklardan örülmüş üç parmak şeklinde nazarlık. Yeniköy (Ereğli)

findık: Süs eşyası yapılan fakat içine hiç başka bir şey katılmayan altın, som altın. -Konya Merkezi

gerdan güzeli: Beşibiryerde denilen altın. -Konya Merkezi

helhel: Bilezik. -Konya Merkezi

heşe: Gerdanlık. Doğanbey (Beyşehir)

ısırga: Küpe. -Konya Merkezi

katre: Gerdanlık. -Konya Merkezi

mengil (II): Bilezik. Üzümlü (Beyşehir) *bk.* → *mengül*

mengül: Bilezik. -Konya Merkezi

sırğa: Küpe. *Çumra

siyeç: Fes üstüne takılan altın dizisi. -Konya Merkezi

şılak: Boyna takılan parlak sarı madensel topraklar. Kapaklı (Ilgın)

2.1.13. Topluluk, Akrabalık, Soy, Komşuluk, Arkadaşlık ve İnsan İlişkileri ile İlgili İsimler

2.1.13.1. Yakınlık, Ortaklık, Komşuluk, Arkadaşlık

adar (II): Taraftar, omuzdaş. Tepelice (Bozkır)

adaş: Kardeş, kardeş edinilmiş olan. *Ereğli

badak (III): Akran, eş, denk. -Konya Merkezi

badal (II): Akran, eş, denk. Tepelice (Bozkır) *bk.* → *badak (III)*

badaş: Arkadaş, okul arkadaşı, bir arada bulunan, birlikte iş yapan insanlar, ortak.
Çarıklar (Meram)

birgeley: Beraber. Başhüyük (Sarayönü)

cancaña: Yakın, yan yana. Başhüyük (Sarayönü)

cöner: Kız arkadaş. Başhüyük (Sarayönü)

cönerlik: Arkadaşlık. Başhüyük (Sarayönü)

cukluk: Yakınlık. Başhüyük (Sarayönü)

dadaş: Arkadaş, ahabap. -Konya Merkezi

güdeğer: Ortak, bir arada çalışma. Karaören (Bozkır)

henteş: Akran, yaşıt, arkadaş. Doğanbey (Beyşehir), Çiğil (Ilgın)

icam: Arkadaş. -Konya Merkezi

ildaş: Kentteş, ildeş. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi

imece: Birçok kimselerin toplanıp elbirliğiyle bir kişinin işini görmesi. Akçalar (Seydişehir)

kızan -2: Arkadaş, dost. -Konya Merkezi

nöger: Erkek arkadaş. Başhüyük (Sarayönü)

oba (II): Komşu. Çakırlar (Akşehir)

obada: Komşuluk. Gürsu (Tuzlukçu)

opuşuk: Ortak. Güvenç (Selçuklu)

öğür: 1. Aynı yaşta olanlar, yaşıt. *Seydişehir, Yarma (Karatay), Güvenç (Selçuklu), -Konya Merkezi 2. Arkadaş, dost, eş. *Seydişehir

öyür: Aynı yaşta olanlar, yaşıt. -Konya Merkezi *bk.* → *öğür*

taydaş: Eşit, denk, yaşıt. -Konya Merkezi

ten: Denk, arkadaş. Başhüyük (Sarayönü)

yanalış, yanaşık: 1. Ortak. Altuntaş (Akşehir), Gödene (Meram) 2. Arkadaş. Gödene (Meram), Balcılar (Taşkent) 3. İş arkadaşı. Yeniköy (Ereğli), *Ereğli

yarenlik -1: Söyleşi, dostluk. Güvenç (Selçuklu)

2.1.13.2. İnsan, Kadın, Erkek, Çocuk

abdal: Çingene. Ortaca (Akşehir)

bala: Çocuk, yavru, küçük. *Ereğli, Böğrüdilik (Cihanbeyli), Haha (?)⁶¹, Argıthanı (Ilgın), Başhüyük (Sarayönü), -Konya Merkezi

balak (II): Çocuk, yavru, küçük. Çakırlar (Akşehir), *Cihanbeyli *bk.* → *bala*

cabar: Çingene. Akçalar (Seydişehir)

⁶¹ Haha, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- carcar:** Çingene. -Konya Merkezi *bk.* → *cabar*
- çağa (I):** Bebek, çocuk. *Ereğli, *Beyşehir
- çöne:** Bebek, çocuk. Tömek (Selçuklu)
- dişehli:** Kadın. *Beyşehir
- egu (I):** Yüzü çilli çingene. -Konya Merkezi
- eğsikli:** Kadın. -Konya Merkezi *bk.* → *eksikli*
- eksikli:** Kadın. *Ereğli, *Bozkır
- ev uşağı:** Evin hanımı. -Konya Merkezi
- gidi (II):** Çingene. -Konya Merkezi
- horanta:** Kişi. *Karapınar
- iyye:** Kadın. -Konya Merkezi
- katın:** Kadın. Başhüyük (Sarayönü)
- kızan -1:** Çocuk. Bayavşar (Beyşehir)
- köle döğen:** Ev hanımı. -Konya Merkezi
- şopar:** Çingene çocuğu. Kapaklı (Ilgın)
- tışıruu:** Kadın, hanım. Başhüyük (Sarayönü)
- tışıruv:** Kadın, hanım. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *tışıruu*
- tışıruvluk:** Kadınlık. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.13.3. Akrabalık

- cuk:** Yakın akraba, dost. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *cuuk*
- cuuk:** 1. Akraba. Başhüyük (Sarayönü) 2. Yakın. Başhüyük (Sarayönü)
- cuvuk:** Yakın. *Ilgın *bk.* → *cuuk*
- tuvgan:** Akraba, dost. *Ilgın

2.1.13.3.1. Kan Bağı ile Oluşmuş Akrabalık

aba: 1. Abla, büyük kız kardeş. Ortaca (Akşehir), -Konya Merkezi 2. Anne. Kurthasanlı (Kadınhanı), Sille (Selçuklu)

abaka: Amca. *Ilgın

ace: Hala çocuğu. *Cihanbeyli

aga: Büyük erkek kardeş. -Konya Merkezi

aka: Ağabey, büyük kardeş. -Konya Merkezi *bk.* → *aga*

akana -1: Nine, büyük anne. *Beyşehir, -Konya Merkezi

anda: Kardeş. Altuntaş (Akşehir)

apla: Abla, büyük kız kardeş. -Konya Merkezi *bk.* → *aba*

atsız (I): Ortanca oğul, oğlan. Altuntaş (Akşehir)

bal: 1. Kardeş. -Konya Merkezi 2. Küçük kız çocuk. *Seydişehir

bele (I): 1. İki kardeş çocukları, kuzen. *Cihanbeyli 2. Teyze, hala. *Ereğli

bibi: 1. Hala. Salur (Seydişehir), *Ereğli, Kurthasanlı (Ilgın), Atlantı (Kadınhanı), Gözlü (Sarayönü), *Beyşehir 2. Nine, büyükanne. -Konya Merkezi

bibü: Hala. Türkmencamili (Çumra)⁶² *bk.* → *bibi*

böle: 1. Teyze çocuğu. Taşağıl (Çumra), Türkmencamili (Çumra), Gözlü (?) 2. Genel olarak amca, dayı, hala çocuğu. Türkmen aşireti (Akşehir)

böle -3:** Genel olarak teyze, hala, yenge. *Akşehir

cice: 1. Abla. -Konya ve ilçeleri 2. Teyze. -Konya Merkezi

cici (I): Teyze. Yalın (?)⁶³ *bk.* → *cice*

çiçe: 1. Hala. -Konya Merkezi 2. Teyze. *Bozkır

çiçe: Hala. *Ereğli *bk.* → *çiçe*

⁶² DS'de "Türkmen, Camili" olarak ayrı ayrı verilen bu yerleşim yerinin doğru biçimi "Türkmencamili" olmalıdır.

⁶³ Yalın, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

d̄ize: Teyze. Yıldızlı (Ereğli)

ebe: 1. Büyükanne, nine. *Seydişehir, Geçit (Ilgın), Tepe (Selçuklu), Hocaköy (Bozkır), *Bozkır, Atlandı (Kadınhanı), *Kadınhanı, *Ereğli, -Konya Merkezi
2. Abla, büyük kız kardeş. Böğrüdellik (Cihanbeyli), *Cihanbeyli

ece (I): 1. Baba. Saçıkaraklı aşireti (Kadınhanı), Bostandere (Seydişehir) 2. Hala çocuğu. -Konya Merkezi 3. Büyük kardeş, ağabey. Çakırlar (Akşehir), *Beyşehir, -Konya Merkezi

ede: 1. Büyük kardeş, ağabey. *Ereğli 2. Dede. -Konya ve çevresi

egeç: Abla, büyük kız kardeş. Başhüyük (Sarayönü)

eğe (I): Büyük kardeş, ağabey. Böğrüdellik (Cihanbeyli) *bk.* → *ede*

eme: Hala, babanın kız kardeşi. *Beyşehir

emete: Hala, babanın kız kardeşi. *Ereğli, *Beyşehir *bk.* → *eme*

emmi: Amca. Sille (Selçuklu), Büyükdede (Ereğli)

eze: Teyze. *Çumra

gaga: Ağabey. Çiğil (Ilgın)

tete: Teyze. -Konya Merkezi

2.1.13.3.2. Evlilik Yolu ile Oluşmuş Akrabalık

aba -3: Yenge. -Konya Merkezi

akana -2: Amca karısı, yenge. İmrenler (Beyşehir)

analık: Üvey anne. Doğanbey (Beyşehir)

arvat: 1. Kadın, avrat. -Konya Merkezi 2. Eş, zevce, kadın. -Konya Merkezi

babalık: Kayınbaba. Akçalar (Seydişehir)

başyoldaşı: Zevce, karı, eş. Aziziye (Ereğli)

bike: Görümce. Argıthanı (Ilgın)

bilice: Kuma, ortak. *Ereğli

- birge:** Kuma, ortak. *Ereğli *bk.* → *bilice*
- birice:** Kuma, ortak. Büyükdede (Ereğli), *Halkapınar *bk.* → *bilice*
- böle -3**:** Genel olarak teyze, hala, yenge. *Akşehir
- bürüce:** Kuma, ortak. Boğaz (Ereğli)
- cici (II):** Yenge. -Konya ve ilçeleri
- çelba:** Kayınbirader. -Konya Merkezi *bk.* → *çelebi*
- çelebi:** Kayınbirader. Argıthanı (Ilgın), *Ereğli, *Bozkır
- çiçi (I):** Yenge. -Konya Merkezi
- dayana:** Yenge. Sille (Selçuklu)
- gadi:** Yenge. Kapaklı (Ilgın)
- gelinaba:** Yenge. Atlantı (Kadınhanı), *Kadınhanı
- gelinabba:** Yenge. Büyükdede (Ereğli) *bk.* → *gelinaba*
- gelinkızıcı:** Görümce. Akçayazı (Karapınar)
- gişi:** Koca, eş. -Konya Merkezi
- givi:** Damat. *Çumra
- görüm:** Kocanın kız kardeşi, görümce. Yıldızlı (Ereğli)
- ini:** Kayınbirader. -Konya ilçe ve köyleri
- inim:** Kayınbirader. Hatıp (Meram), *Beyşehir *bk.* → *ini*
- kadıngce:** Yenge. *Beyşehir
- koma (I):** Bir erkekle evli olan iki kadın, kuma. -Konya Merkezi
- yini:** Güveyin kardeşi. -Konya Merkezi

2.1.13.4. Hasımlık

- cat:** Düşman. Sulutaş (Selçuklu)
- cav (I):** Düşman. Başhüyük (Sarayönü)

çaşıt: Casus. Çamlı (Akşehir), Çakırlar (Akşehir)

totsak: Tutsak, esir. -Konya Merkezi

2.1.13.5. Yabancı, El

girinti: Göçmen. Belekler (Ilgın)

il: Yabancı. Bayındır (Beyşehir), *Altınekin, Sille (Selçuklu)

yadırgı: Yabancı. *Ereğli

yat: Yabancı, el. Bayındır (Beyşehir)

2.1.13.6. İnsan Toplulukları

anaç bülüç: Çoluk çocuk, büyük küçük, evcek. Doğanbey (Beyşehir)

barana (III): 1. Grup, takım, kabile, kalabalık, göç, küçük kervan, aile fertleri. -Konya ilçe ve köyleri 2. Toplantı, parti, fırka, dernek. Güvenç (Selçuklu)

barhana, barhana -1: Toplantı, parti, fırka, dernek. Bayındır (Beyşehir) *bk.* → *barana (III)*

barkıl çarkul: Büyük küçük, çoluk çocuk gürültülü kalabalık. -Konya Merkezi

çıtak (I) -4: Köylü. -Konya Merkezi

dör döş: Soy sop, nesil. -Konya Merkezi

egu (II): Aptal. Saraycık (Seydişehir)

el gün: Halk. *Beyşehir, *Seydişehir

ferfane: Ortaklaşa yapılan yemekli içkili toplantı. -Konya Merkezi

ferfene: Ortaklaşa yapılan yemekli içkili toplantı. -Konya Merkezi *bk.* → *ferfane*

garsanbalık: İnsan kalabalığı. -Konya Merkezi

geben: Abdal. -Konya Merkezi

goraf: Topluluk. *Bozkır

ilkı (I): Soy sop. İmrenler (Hüyük)

manav: Yerli halk. Kapaklı (Ilgın)

oğulduruk: Soy sop. -Konya Merkezi

sabı balık: Çoluk çocuk. Başhüyük (Sarayönü)

şenlik: Kalabalık, bayram kalabalığı. *Ereğli

tukum: Soy, nesil. Başhüyük (Sarayönü)

ulu gici: Büyük küçük. *Akşehir köyleri

üdegi: Aile. Başhüyük (Sarayönü)

2.1.13.7. İnsanlar İçin Kullanılan Ünvanlar

ege: Kendinden yaşça büyük olanlara denir. -Konya Merkezi

gelince: Kendinden büyük ve evli bir kadın için hanım abla anlamında kullanılır.

*Bozkır

hammana: Hanımanne. *Beyşehir

paşa: Saygıdeğer hanımlara verilen ad. Bayburt (?)⁶⁴

2.1.14. Gelenek, Görenek ve Kültür ile İlgili İsimler

2.1.14.1. Gelenek, Görenek Anlamında Kullanılan İsimler

göresek: Gelenek, her çeşit alışkı. *Bozkır

türe: Görenek, gelenek. Çavuşçugöl (Ilgın), Bayındır (Beyşehir), -Konya Merkezi

2.1.14.2. Düğün Kültürü

day düğün: Gösterişli düğün. -Konya Merkezi

vele: Düğün. Doğanbey (Beyşehir)

⁶⁴ Bayburt, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.14.2.1. Armağanlar

- ana bezi:** Düğünde kızın annesine verilen elbiselik kumaş. -Konya Merkezi
- bırakıntı:** Hediye, geline gelen hediye. -Konya Merkezi
- bohça:** Nişanlı kız tarafından erkeğe gönderilen hediye bohçası. *Doğanhisar
- ceh:** Gelin olan kızın, babasının evinden götürdüğü eşya. -Konya Merkezi
- çıkıtlık:** Gelin olan kıza anne ve babası tarafından yapılan elbise. Tömek (Selçuklu)
- dürü -2:** **1.** Düğün hediyesi. *Yalıhüyük **2.** Gelinlerin damat ve akrabalarına, damatların da gelin ve akrabalarına verdikleri hediyeler. -Konya ilçe ve köyleri
- ergenlik:** Dul bir kadının, genç bir erkekle evlendiği zaman kocasına verdiği armağan, tazminat. Çakırlar (Akşehir)
- hedemelik:** Evlenmelerde kız tarafının erkek tarafından aldığı para, armağan. -Konya Merkezi
- honça (I):** Oğlan evinden kız evine giden nişan hediyesi. *Doğanhisar
- kalahat:** Kız evinden güveye yapılan giysi. -Konya Merkezi
- saçı: 1.** Düğün armağanı. -Konya Merkezi **2.** Gelinin başına saçılan şeker, arpa ve para gibi şeyler. -Konya Merkezi
- yol:** Düğün sahibinin, çağırılıya gönderdiği armağan. *Ereğli
- yollamış:** Yavuklu armağanı. *Ilgın

2.1.14.2.2. Gelin Kıyafetleri

- altı banak:** Sırma işlemeli, altı yol çizgili veya çiçekli ipek kumaş, bu kumaştan yapılan gelin elbisesi. Doğanbey (Beşşehir)
- arakçın:** Eskiden gelinlerin giydiği bir çeşit taç, takke. Bilecik (Selçuklu), *Ilgın, Karacaardıç (Bozkır), Akpınar (Selçuklu), -Konya Merkezi
- bürüncük:** Duvak. *Beşşehir ve çevresi
- çatki:** Kırmızı, pullu, işlemeli, gelin duvağı. -Konya Merkezi

çatlı: Kırmızı, pullu, işlemeli, gelin duvağı. *Hüyük *bk.* → *çatki*

farmane: Kırmızı çuha üzerine sim işlenmiş gelin elbisesi. -Konya Merkezi

kalak (I): Gelin tacı. Karacardıçlar (Bozkır), Taşbaşı (Bozkır), Karahöyük (?)

kepez (II): Boncuk, para ve tüy takılmış renkli tülbentlerle yapılan gelin başlığı, tepelik. -Konya Merkezi

mıhlama: Üstü sıрма işli kadifeden yapılmış gelin elbisesi, bindallı. Yenisu (Çumra)

saya (II) -2: Al şerit ile süslenmiş ak gelin giysisi. Çiğil (Ilgın), Çepni (?)⁶⁵

takka: Gelinlerin başına giydirilen süslü bir çeşit başlık. *Beyşehir

tutuk: Gelin duvağı. -Konya Merkezi

2.1.14.2.3. Yardımcı Kişiler

danışık: Düğüne davet eden. Karaardıç (Bozkır)

dünür, düñür: 1. Kız görmeye giden kimse, görücü. -Konya Merkezi **2.** Kız istemeye giden kimse, elçi. *Yalıhüyük

dünürşü: Gelinin yanında bulunan yenge. Bolat (Hadim), *Hadim, Taşbaşı (Bozkır), İmrenler (Hüyük)

geli: Düğün çağırıcısı. -Konya Merkezi

gelig: Düğün çağırıcısı. -Konya Merkezi *bk.* → *geli*

geliş: Düğün çağırıcısı. Karaören (?), Sille (Selçuklu) *bk.* → *geli*

kuda: Kız görmeye giden, görücü. *Çumra

suvre: Sağdıç. *Ereğli

2.1.14.2.4. Çeşitli Eğlenceler, Adetler

alğış ayak: Düğünlerde kullanılan ve üzerine iyi temennilerde bulunulan boza tası. Başhüyük (Sarayönü)

⁶⁵ Çepni, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

boğma: Parmaklara yer yer yakılan kına. -Konya Merkezi

duvak günü: Gerdek gecesinin ertesi günü erkek evinde yapılan eğlence. *Altınekin

gelin yanı: Düğünün ertesi günü yapılan eğlence. Akkise (Yalıhüyük), Tepe (Selçuklu)

löker: Gelin olacak kıza arkadaşlarının yaptığı yemekli toplantı. İçeriçumra (Çumra)

tonbozma: Gelin giysisi biçme. İçeriçumra (Çumra)

yarenkilidi: Kadınların eline çapraz yakılan kına. -Konya Merkezi

yumma: Avucun bir yanına konulan kına. -Konya Merkezi

2.1.14.2.5. Yemekler, İkramlar

ağız dadı: Nişan veya düğünde oğlan tarafından kız evine gönderilen şeker, tatlı, yemiş gibi hediyeler. Gaziler (Hadim)

çitneviri: Düğün çerezi. Sille (Selçuklu)

taşaşı: Genellikle Cuma günü gelin evden çıkmadan verilen düğün yemeği. -Konya Merkezi

taşaşma: Genellikle Cuma günü gelin evden çıkmadan verilen düğün yemeği. -Konya Merkezi *bk. → taşaşı*

ülü (I): Düğünde gönderilen çerez, armağan. *İlgın

2.1.14.2.6. Gelin ve Damat

aday: Nişanlı kız. -Konya köyleri

giyov: Evli erkek. Sibiry göçmenleri, Böğrüdilik (Cihanbeyli)

ısanlı -1: Nişanlı. Başhüyük (Sarayönü)

yavuhlu, yavuklu: Nişanlı, sözlü. *Ereğli

2.1.14.3. Oyun Kültürü

2.1.14.3.1. Oyunlar

atlandı: Bir çeşit çocuk oyunu. Bolat (Hadim)

badis: Boncuklarla oynanan bir çocuk oyunu. Kireli (Hüyük)

badrambaz: Yağmursuz mevsimlerde yağmur yağdırmak için çocukların birbirini ıslatarak oynadıkları bir oyun. Ortaca (Akşehir)

benziboz (I): Bir çeşit çocuk oyunu. -Konya Merkezi

beşbeş: Çocukların kâğıt üzerinde kalemle oynadıkları bir oyun. -Konya Merkezi

cüllülük (I): Bir çeşit çocuk oyunu. -Konya Merkezi

çelik: Çocukların sopa ile oynadıkları oyun. Doğanbey (Beyşehir)

çellik: Çocukların sopa ile oynadıkları oyun. Bora (Hadim) *bk.* → *çelik*

dokurcun: Dokuztaş oyunu. -Konya Merkezi

durtut: Bir çeşit çocuk oyunu. -Konya Merkezi

ebegeçti: Bir çeşit çocuk oyunu. -Konya Merkezi

edirnene: Bir çeşit çocuk oyunu. -Konya Merkezi

fileke (II): Yassı, hafif taş ve bu taşlarla oynanan oyun. Yazlıca (Doğanhisar)

harmanbiş: Çocukların çamur ve toprakla oynadıkları bir çeşit oyun. -Konya Merkezi

harmanpiş: Çocukların çamur ve toprakla oynadıkları bir çeşit oyun. -Konya Merkezi
bk. → *harmanbiş*

heligülü: Değnek, topaç ve kozakla oynanan bir çeşit çocuk oyunu. -Konya Merkezi

henk: Oyun, cümbüş, eğlence. *Cihanbeyli

ıgıllama: Bilye ya da mazıyla oynanan bir çeşit çocuk oyunu. *Hadim

ilkiççik: Bir çeşit çocuk oyunu. *Hadim

kadal (II): Cirit oyunu. -Konya Merkezi

kinifi: Çelik çomak oyunu. -Konya Merkezi

mayna (II): Çocukların oynadığı esir almaca oyunu. -Konya Merkezi

mınık: Kaydırak oyunu. Afşar (Taşkent)

sektekkiç: Çocukların karşılıklı geçip bir ayaküstünde sıçrayarak oynadıkları oyun. -
Konya Merkezi

temel: Bir çeşit tura oyunu. -Konya Merkezi

tıkırcın: Dokuztaş oyunu. Karasınır (Güneysınır)

yumuşacık: Kadınların, nitelikleri değişik nesnelere bir örtü altından, elden ele geçirerek oynadıkları, eğlenceli bir ev oyunu. -Konya Merkezi

2.1.14.3.2. Oyuncaklar

atmar: Topaç. İvriz (Halkapınar)

çingırlak: Bir çeşit tahterevalli. Sorkun (Akşehir)

çinkışdak: Çocuk oyuncağı, çingirdak. Doğanbey (Beyşehir)

duş: Oyunda kale. Çayhan (Ereğli)

enek (III): Çocukların oynadığı aşıkların en büyüğü ve en güzeli. -Konya Merkezi

ficca: Topaç. Akçalar (Seydişehir)

fiçça: Topaç. Atlantı (Kadınhanı), Sille (Selçuklu) *bk.* → *ficca*

fırça: Topaç. -Konya Merkezi *bk.* → *ficca*

gıbrığı: Küçük çingirak. Dedeler (Ereğli)

gücem: Kukla. -Konya Merkezi

güççe: Bez bebek. -Konya Merkezi

hotak: Çocukların kaydırak oyunlarında, çengelli sopalarla oynadıkları oyunlarda ortaya koydukları yuvarlak ağaç, taş ya da kemik. *Akşehir, *Beyşehir

küsse: Topaç. *Beyşehir, Kozlu (Seydişehir)

met: Çelik çomak oyunu ve bu oyunda kullanılan 10-15 cm. uzunluğundaki değnek.
*Akşehir, Argıthanı (Ilgın)

pırlağaç: Yelle dönen bir çocuk oyuncağı, fırıldak. -Konya Merkezi *bk.* → *pırlak*

pırlak: 1. Yelle dönen bir çocuk oyuncağı, fırıldak. Argıthanı (İlgın), *Bozkır 2. Topaç. Kayapınar (Bozkır)

şemelek: Aşık kemiği (oyunda kullanılan). -Konya Merkezi

tura (I): Kimi oyunlarda ebeye vurmak için kullanılan düğümlenmiş mendil. -Konya Merkezi

2.1.14.4. Çoban Kültürü

koyunyüzü: Koyunun karnında kuzu yüz günlük olunca çobanın evleri dolaşarak buğday, yağ vb. yiyecekler toplaması. Kozlu (Seydişehir)

saya (IV): Gebe koyunların karnındaki yavru yüz günlük olunca çobanların yaptığı tören. İçeriçumra (Çumra)

2.1.15. Meslekler ve İşler ile İlgili İsimler

alafakı: Uzman, bir işin ehli, usta. -Konya Merkezi

aptal: Dilenci. Ortaköy (Ereğli), -Konya Merkezi

arbaçı: Arabacı. Başhüyük (Sarayönü)

arkacı: Koruyucu. Belekler (İlgın)

avarcılık: Sebzeçilik. Gaziler (Hadim)

avşar (I): Süvari jandarma. Çakırlar (Akşehir)

ayakçı: Seyyar satıcı, çerçi. -Konya Merkezi

ayangacı: Kaçak tütün satıcısı. Gaziler (Hadim)

ayıngacı: Tütün kaçakçısı. -Konya Merkezi *bk.* → *ayangacı*

balkal:** İmam. -Konya köyleri

bayrı: Balyoz, taşçı çekici. -Konya Merkezi

belevi: Köy ağası, eşraf. Çakırlar (Akşehir)

beslek, béslek: **1.** Besleme, hizmetçi, evlatlık. -Konya Merkezi **2.** Uşak. -Konya Merkezi

bitici: Yazman. *Karapınar

boluşçu: Yardımcı. Başhüyük (Sarayönü)

calçı: Çırac. Başhüyük (Sarayönü)

cılcı: At çobanı. Başhüyük (Sarayönü)

çeltek (I): **1.** Çoban yamağı. Hortu (Ereğli), Alibeyhöyüğü (Çumra), İsmil (?) **2.** Yardımcı, uşak. Karkın (Çumra), Yarma (Karatay), Gönenç (?), Tömek (Selçuklu)

çerçici: Köylerde kapı kapı dolaşıp alış veriş yapan kimse, çerçi. -Konya Merkezi

çıtak (I): **1.** Dağda yaşayan ve odun satarak geçinen (kimse). *Ereğli, Üçhüyük (Akşehir) **2.** Erkek hizmetçi. -Konya Merkezi

çiftçi: Çırac, işçi. *Ereğli

çilenger: Çilingir. Tömek (Selçuklu)

çona: Çoban yamağı. Kolukısa (Kadınhanı)

çontu: Çoban yamağı. *Ereğli, -Konya Merkezi *bk.* → *çona*

çovan (I): Çoban. Zarşıt (?)⁶⁶ *bk.* → *çona*

delek: Tellak. -Konya Merkezi

dilmaç: Çevirmen. -Konya Merkezi

dulup (II): Hallaç. -Konya Merkezi

düğenci: Döven yapan usta. Gaziler (Hadim)

eğe (II): Sahip, koruyucu. *Cihanbeyli

eke (III): Baş çoban. Salur (Seydişehir)

emici: Yemişçi, sebzeçi. Atlantı (Kadınhanı)

⁶⁶Zarşıt, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- emişçi:** Kuzu ya da oğlakları annelerine emdiren adam. İsmil (Çumra)
- esker:** Asker. -Konya Merkezi
- eyleyici:** Buğdayı temizleyip kesmiğinden ayıran (kimse). -Konya Merkezi
- gizir (I):** Köy odası hizmetçisi. *Seydişehir
- göcerci:** Tarlada çalışan işçiler. -Konya Merkezi
- güdü (II):** Hayvan otlatma işi. *Altınekin, Sille (Selçuklu)
- havalacı:** Bağ, bahçe ve tarlalara gelen suyu yöneten adam. -Konya Merkezi
- heneyci:** Herkesin buğdayını değirmende öğütüp getiren kimse. -Konya Merkezi
- höke (II):** Aşçı. Ortaviran (?)⁶⁷
- isteyici:** Dilenci. Akçalar (Seydişehir)
- izleüçü:** Araştırmacı, arayıcı. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı
- karaişçi:** Gündelikçi, amele. *Bozkır
- karaveş:** Cariye, odalık. -Konya Merkezi
- kesik:** Sıra, nöbet. Damlapınar (Beyşehir)
- keşik:** Sıra, nöbet. *Ereğli, Güvenç (Selçuklu) *bk.* → *kesik*
- keyfeni:** Aşçı kadın. Suvermez (?)⁶⁸, Aziziye (Ereğli), -Konya Merkezi
- keyveni:** Aşçı kadın. *Ereğli *bk.* → *keyfeni*
- kizir (I):** Muhtar, köy bekçisi, köy kahyası. *Ereğli
- mammat:** Yardımcı. Başhüyük (Sarayönü)
- mırık (I):** Sünnetçi. -Konya Merkezi
- mirav:** Su yollarına bakan kimse, suyolcu. Afşar köyleri (Ereğli)⁶⁹
- salak (I):** Hayvan kesen adam, kasap. *Ereğli

⁶⁷ Ortaviran, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

⁶⁸ Suvermez, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

⁶⁹ Afşar, DS'de Taşkent yahut Beyşehir ilçesine bağlı olarak verilmesine rağmen yalnızca bu maddede Ereğli ilçesine bağlı olarak gösterilmiştir.

- salgıncı**:** Tahsildar. Yazlıca (Doğanhisar)
- sarvan:** Deve süren, deveci. -Konya Merkezi
- savran:** Deveci, deveci başı. Hatıp (Meram) *bk.* → *sarvan*
- sayılı:** Dilenci. *Beyşehir, *Seydişehir
- sayıncı:** Hayvan vergisi toplayan kimse. Yazlıca (Doğanhisar)
- şınıkçı:** Kırık, çıkık bağlayan kimse. -Konya Merkezi
- şahna (I):** Öşür toplayıcı. -Konya Merkezi
- şegirt:** Çırak. -Konya Merkezi
- tazcu:** Değirmen bekçisi. *Ereğli
- tecir:** Hayvan alıp satan kimse. Akçalar (Seydişehir)
- tozcu:** Değirmen işçisi, bekçisi. *Ereğli
- tutma:** İşçi, hizmetçi, uşak. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi, -Konya Merkezi
- ulak (I):** Her zaman el altında bulunan kişi, yardımcısı. Akçalar (Seydişehir)
- üv:** Av. Başhüyük (Sarayönü)
- üvculuk:** Avcılık. Başhüyük (Sarayönü)
- yalakçı:** Hizmetçi. *Beyşehir
- yancı:** Asker yürüyüşlerinde yanları korumak üzere çıkarılan küçük birlikler. -Konya Merkezi
- yazgıç:** Yazman. -Konya Merkezi
- yorakçı:** Değirmen taşlarının çevresindeki kovanları temizleyen adam. -Konya Merkezi
- yumuş:** İş, hizmet buyruğu. -Konya ilçe ve köyleri
- zencirci:** Gardiyan. -Konya Merkezi
- zobu (III):** Avcıların av hayvanlarını taşıyan, yardımcısı. -Konya Merkezi

2.15.1. İşleri Vasıflandıran İsimler

ağrık -2:** Angarya iş, manevi yük. -Konya Merkezi

ağsak (II): Eksik, yarım, iyi gitmeyen (iş hakkında). Belekler (Ilgın)

ala boklu: Yarım yamalak, yarı kirli, işe yaramaz hâlde (iş hakkında). Akçalar (Seydişehir)

devre -1:** Ters, aksi, yolunda olmayan, yanlış (insan ve iş hakkında). -Konya ilçe ve köyleri

evtik (I): İş, güç, uğraşma, boş zamanlarda eğlence, zaman değerlendirme çeşidinden yapılan iş. *Karapınar, Doğrugöz (Akşehir)

ınak: Angarya. Hortu (Ereğli)

karakada (I): Düzensiz iş. -Konya Merkezi

mılık mırtık (II):** Düzensiz, saçma sapan (söz ve iş için). -Konya Merkezi

mısmıl (I): Adamakıllı, tam, eksiksiz (yapılan iş için). -Konya Merkezi

şaldır şuldur: Gelişigüzel, gürültülü (yapılan iş için). -Konya Merkezi

2.1.16. Fiziksel Hareket ile İlgili İsimler

2.1.16.1. İnsanların Fiziksel Hareketlerini Bildiren İsimler

abış: Adım. *Ilgın köy ve aşiretleri

calğan tayak: Kavga edenleri ayıranın kavgacılarından yediği dayak. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı

debil dübil: Dengesiz, sarsak, sendeleyerek, el yordamıyla, tökezleyerek (yürüme). Çiğil (Ilgın)

dizgin dayak: Kuvvetsiz, bitkin bir durumda yürümeyi anlatır. -Konya Merkezi

hapaz (II): Tokat. *Ereğli ve köyleri

ingeme: Yokuş aşağı iniş. Karahöyük (Akşehir)

musma: Yumrukla vurma. Türkmencamili (Çumra)

örü (II): Ayakta durma. *Beyşehir

örüsdü: Ayaküstü, ayakta. -Konya Merkezi *bk.* → *örüstü*

örüstü: Ayaküstü, ayakta. *Beyşehir

sumsak: Yumrukla dürtme, vurma. *Bozkır *bk.* → *sumsuk*

sumsuk: Yumruk. *Beyşehir ve çevresi

şapla (I): Tokat. İmrenler (Hüyük), Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *şaplak*

şaplak: Tokat. *Ereğli

şaplaka: Tokat. *Ereğli *bk.* → *şaplak*

taklaka: Tokat. *Ereğli *bk.* → *şaplak*

tıraf: Döven sürerken öküzleri geri döndürme. Akçalar (Seydişehir)

tüyüş: Dövüş. Başhüyük (Sarayönü)

zınka vurma: Arka üstü yatırma, yere vurma. -Konya Merkezi

2.1.16.2. Hayvanların Fiziksel Hareketlerini Bildiren İsimler

açık eşkin: Atın sık ve çevik adımlarla yürüyüşü. *Hadim ve köyleri

corga: Bir çeşit at yürüyüşü, yorga. Başhüyük (Sarayönü)

çemkinme: Az otlı yerlerde hayvanların zorlukla otlaması. *Altınekin, Sille (Selçuklu)

çitme: Çifte. Doğanbey (Beyşehir)

depik: Tekme, çifte. *Ereğli

depmik: Tekme, çifte. *Ereğli *bk.* → *depik*

eşgin: Atın tırısla rahvan arası yürüyüşü. -Konya Merkezi

geler: Atın kuyruğunun sarkık durumu. Selki (Hüyük)

ılgar: Hayvanın yürümeyle koşma arası yürüyüşünü anlatır. -Konya Merkezi

küre: Hayvanların öğle üstü otlamaksızın toplu olarak ayakta durup dinlenme biçimi.

-Konya Merkezi

taşlama: At sıçrayarak yürüme. -Konya Merkezi

yorga: Atlarda, rahvana yakın bir yürüyüş biçimi, yumuşak rahvan. *Karapınar

2.1.17. Söz, Sohbet, Konuşma ile İlgili İsimler

2.1.17.1. Söz, Sohbet, Konuşma Anlamında Kullanılan İsimler

çitlem: Kısa konuşma. -Konya Merkezi

kep: Söz. *Taşkent, *Hadim

şor (I): Söz sohbet. -Konya Merkezi

2.1.17.2. Kötü, Boş, Asılsız Söz, Sohbet ya da Konuşma

aldauk: Yalan. Başhüyük (Sarayönü)

apık sapuk: Saçma sapan, gelişi güzel, ileri geri, boş söz. Belekler (İlgın)

çiltak: İftira. Büyükdede (Ereğli), *Beyşehir

danız: Onur kırıcı söz. -Konya Merkezi

dırlama: Gereksiz ve gelişi güzel konuşma. -Konya Merkezi

gamiz: Birinin arkasından konuşma. Kalınağıl (Hadim)

hımı (II): Paylama, azar. Başhüyük (Sarayönü)

hınkırtı:** Gürültülü ve saçma sapan sözler. -Konya Merkezi

ingaz: Şaka için söylenen yalan. Kırdı (Beyşehir)

issölesice: Kahrolasınca anlamında ilenç. Başarakavak (Selçuklu), Sille (Selçuklu)

kargış: İlenç, beddua. -Konya Merkezi

karğış: İlenç, beddua. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *kargış*

kıtır: Yalan söz. -Konya Merkezi

koğu: Çekiştirme, yerme, kötüleme, dedikodu. -Konya Merkezi

kubuz (I) Yalan, palavra. -Konya Merkezi

matlak: Faydasız, gereksiz (söz için). *Ereğli

mılık mırtık (II):** Düzensiz, saçma sapan (söz ve iş için). -Konya Merkezi

ötürük: Yalan. Başhüyük (Sarayönü)

söz sav: Dedikodu. -Konya Merkezi

süneğen: Değişik anlama çekilebilen söz. -Konya Merkezi

yaykara: Gerçek olmayan haber. Bayındır (Beyşehir)

zılgiç: Paylama. Belekler (Ilgın), *Ereğli

zılgın: Paylama. -Konya Merkezi *bk.* → *zılgiç*

zılkıç: Paylama. -Konya Merkezi *bk.* → *zılgiç*

zımara: Yerin dibi. *Ereğli

zıvırtı: Boş söz. Belekler (Ilgın)

2.1.17.3. Eğlenme ve Eğlendirme Amacı Güden Söz, Sohbet ya da Konuşma

heleşe: Şaka. Afşar (Taşkent)

horata: Şaka. Çavuşçugöl (Ilgın), Akçalar (Seydişehir)

yarenlik -2: Şakalaşma, şaka. Güvenç (Selçuklu)

2.1.18. Ses ve Koku ile İlgili İsimler

2.1.18.1. Sesler

alasan: Gürültü. *Akşehir

ayak daviştısı: Ayak sesi. -Konya Merkezi

bağlık: Çığlık, feryat, yaygara. Ayaslar (Doğanhisar)

- boğaz çalan:** Gırtlaktan çıkan, kaval sesine benzer ses. Argıthanı (İlgın)
- cayırtı:** Telaşla bağırıp çağırma, velveleye verme. -Konya Merkezi
- ciğilti:** Gürültü, hafif gürültü. -Konya ve ilçeleri *bk.* → *çığiltı*
- cingaz:** Kavga, gürültü. Çakırlar (Akşehir)
- çığiltı:** Gürültü, hafif gürültü. -Konya Merkezi
- davuş:** Ses, hafif gürültü, hışırtı, tıkırtı. *Taşkent
- gübürtü:** Gürültü, kuvvetli ayak sesi. -Konya Merkezi
- gülbeh:** Uğultu, gürültü. *Karapınar
- hıkrama:** Ses çıkarma. -Konya Merkezi
- hınkırtı**:** Gürültülü ve saçma sapan sözler. -Konya Merkezi
- kayakkıçırğan:** Yankı. Başhüyük (Sarayönü)
- müleme:** Öküz, inek ve davarın bağırması, böğürme. Taşbaşı (Bozkır), İmrenler (Hüyük)
- pısırtı:** Hafif sesle konuşma, fısıltı. -Konya Merkezi
- tauş:** Ses, hafif gürültü, tıkırtı. Başhüyük (Sarayönü)
- vağiltı:** Gürültü, patırtı, şamata. -Konya Merkezi
- yanku:** Yankı. -Konya Merkezi

2.1.18.1.1. Sesleri Niteleyen İsimler

- koygun:** Etkili, dokunaklı, acıklı, içli (ses, şarkı vb.). -Konya Merkezi
- öğgün:** Etkili, gönlü okşayan. Güvenç (Selçuklu)

2.1.18.2. Kokular

- çavık:** Koku. İmrenler (Hüyük)
- konur (II):** İs kokusu. *Seydişehir

mars mars: Pis pis (koku için). -Konya Merkezi

say (II): Koku. İmrenler (Hüyük)

yiğ: Koku. *Beyşehir

2.1.19. Maddeler ile İlgili İsimler

2.1.19.1. Kimyasal Maddeler

ahar: Bir çeşit kâğıt ve bez cilası. -Konya Merkezi

ak sıva: Beyaz badana. Akçalar (Seydişehir), Gaziler (Hadim)

alacehre: Bir çeşit sarı boya. -Konya Merkezi

bise: Katran. *Bozkır, Karahöyük (?), Büyüksinan (Karatay)

kırbız: Kırmızı boya. -Konya Merkezi

küçüle: Bir çeşit zehir. -Konya Merkezi

mat: Şeker ya da pekmez ağdası. Boyalı (?)

mık: Ağı. Teke (?)⁷⁰

saruç: Kireç. -Konya Merkezi

seğ: Şap. Afşar (Taşkent)

sey: Şap. Sadıkhacı (Beyşehir) *bk.* → *seğ*

tıtır: Kireç. Başhüyük (Sarayönü)

tırttaş: Kireç taşı. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *tıtır*

u: Zehir. Başhüyük (Sarayönü)

üretme: Maya. -Konya Merkezi

zaç: Kara boya. -Konya Merkezi

zincifle: Ağı. -Konya Merkezi

⁷⁰ Teke, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.19.2. Saf Maddeler

ağaç balı: Kayısı, erik, badem gibi ağaçların gövde ve dallarından sızan zamk. -Konya Merkezi

aklan (II): Çamsakızı, reçine. Ortaca (Akşehir), Çakırlar (Akşehir)

balağız: Bal mumu. Argıthanı (Ilgın)

çökelez (II): Ağaçtan çıkarılan zamk. Yedigelli (Ereğli)

gören: Ağaçlardan elde edilen bir çeşit zamk. -Konya Merkezi

oğlanaşı: Bir çeşit zamk. -Konya Merkezi

püs (I): Ağaçlardan sızan zamk. -Konya Merkezi

2.1.20. Metafizik ile İlgili İsimler

2.1.20.1. Doğaüstü Olaylar, İşler

cürün: Büyü. -Konya Merkezi

çöl incisi: Serap. -Konya Merkezi

hıymı: Büyü. Başhüyük (Sarayönü)

ilkım (II): Serap. -Konya ilçe ve köyleri

ırvasa: Boş inancı olanlarca hastalığı iyi ettiğine inanılan büyü, kocakarı ilacı. Sulutaş (Selçuklu), Sille (Selçuklu)

yalgın: Ilgım, serap. -Konya Merkezi

2.1.20.2. Doğaüstü Varlıklar

abla: Umacı. Doğanbey (Beyşehir)

barkıt (I): Küçük çocukları korkutmak için söylenen hayalî yaratık, öcü, umacı. Tömek (Selçuklu)

conkalaz: Cadı. -Konya Merkezi

havveli: Umacı (çocuk dilinde). *Seydişehir

ötcen: Öcü. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi

2.1.21. Vasf Bildiren İsimler

2.1.21.1. Kişilerin Fiziksel ve Bedensel Vasıfları

abilobut:** İri, şişman, hantal. -Konya Merkezi

abraş: Çilli ve çopur yüzlü, sarı saçlı, açık renk gözlü adam. Ortaca (Akşehir),
*Akşehir, -Konya Merkezi

acar (II): Kuvvetli, gürbüz, dinç, iri yarı. Ortaca (Akşehir), Balı (Ereğli), -Konya köyleri

acer (II): Kuvvetli, gürbüz, dinç, iri yarı. Ortaca (Akşehir) *bk.* → *acar (II)*

ağsak (I): Topal, hafifçe topallayan, aksak. Çavuşçugöl (Ilgın), Belekler (Ilgın), *Ilgın

ağzı keşli -5: Bir hastalık sebebiyle ağzında keşe benzer beyazlıklar olan kimse.
*Hadim

ahraz (I): Dilsiz, sağır ve dilsiz. Şabanlı (Karapınar)

alaşar: Yüzü beyaz lekeli adam. -Konya Merkezi

algın (I): 1. Renksiz, cılız, zayıf, hastalıklı, yılgın. Akçalar (Seydişehir) 2. Hastalıklı, cılız. -Konya Merkezi

alız: Zayıf, cılız. Ortaca (Akşehir), *Akşehir, Doğanbey (Beyşehir), Kolukısa (Kadınhanı), Tömek (Selçuklu)

andık (II):** Kuvvetli, iri, şişman ve tembел. -Konya Merkezi

apalak:** Tombul, gürbüz, sevimli. *Ilgın

argin: Yorgun, zayıf, bitkin. *Karapınar

arık (II): Zayıf, cılız, sıska. Doğanbey (Beyşehir), *Beyşehir, Hortu (Ereğli), *Halkapınar, Ortaca (Akşehir), Alibeyhöyüğü (Çumra), Akçalar (Seydişehir), Ayaslar (Doğanhisar), Çavuşçugöl (Ilgın), Başhüyük (Sarayönü), -Konya ve köyleri

āsak, asak: Topal, aksak. -Konya Merkezi

avalla: Sağır ve dilsiz. *Çumra

avdalla (II): Sağır, kekeme. Kayasu (Akören) *bk.* → *avalla*

aydaş: Zayıf, cılız. *İlgın, *Hadim, -Konya ve köyleri

aydeş: Zayıf, cılız. Kırelî (Hüyük) *bk.* → *aydaş*

aylı günlü: Gebe, doğumu yakın kadın. *Çumra

badak (I): Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz. Ortaca (Akşehir), Afşar (Taşkent)

balkı: Çok güzel (insan hakkında). Balkı (İlgın), *İlgın

batlı: Kısa boylu, bücür, bodur. -Konya Merkezi

bertlek: Patlak, devrik göz, patlak gözlü. -Konya Merkezi *bk.* → *pertlek*

bozgülü: Zayıf, sağlık durumu bozuk. -Konya Merkezi

buaz: Gebe. Başhüyük (Sarayönü)

burga: Kekeme, peltek, değişik ses. Afşar köyleri (Taşkent), *Taşkent, Bolat (Hadim)

buydu -2:** Zayıf, beceriksiz. *Bozkır

büğü: Kambur. Gaziler (Hadim) *bk.* → *büğü*

büğüdüz: Kambur. -Konya Merkezi *bk.* → *büğü*

büğü: Kambur. *Bozkır

caynaz: Sıksa, zayıf, cılız. -Konya Merkezi

cıbir (III): Cılız, zayıf. -Konya ve ilçeleri

cicik (I): Tüysüz. Doğanbey (Beyşehir), *Beyşehir

ciliz: Cılız, ince. Tömek (Selçuklu), Sulutaş (Selçuklu)

cinbilli: Çapaklı. -Konya Merkezi

civir: Cüce. -Konya Merkezi

cobuk (I): Çopur, çiçek bozuğu yüzlü. -Konya Merkezi

congalaz -1: İhtiyar kadın. -Konya Merkezi

- cottu:** Çiçek bozuğu yüzülü, çopurlu. -Konya Merkezi
- cörtelik**:** Ufak yapılı olduğu halde kabadayılık taslayan. *Beyşehir, *Seydişehir
- culdur:** Fıtık hastalığı olan (kimse). -Konya Merkezi
- cüleke:** Cılız adam. Bardas (Güneysınır)
- cüttür:** Cüce. Gölyaka (Beyşehir)
- çakıcı:** Koyu esmer. Doğanbey (Beyşehir)
- çalçar:** Eğri yürüyen, yürürken bacakları dolaşan (kimse). -Konya Merkezi
- çapar (I):** Sarışın mavi veya yeşil gözlü, çilli insan. -Konya Merkezi
- çebiç çene:** Sivri çene (insanlar hk.). Doğanbey (Beyşehir)
- çığır (II):** Kel. Başhüyük (Sarayönü)⁷¹
- çolçar:** Eğri büğrü bacaklı, yıkıla yıkıla yürüyen (kimse). -Konya ve köyleri
- çomruk:** Sağır. İmrenler (Hüyük)
- çonduk (II):** Çopur. -Konya Merkezi
- çorlu:** Hastalıklı, dertli, illetli. *Seydişehir, Sille (Selçuklu)
- çot (I):** Parmakları kısa ve küt olan. -Konya Merkezi
- çotruk:** Yüzünde fazlasıyla çiçek bozuğu olan. -Konya Merkezi
- dalaz (II):** Zayıf insan. Yazlıca (Doğanhisar)
- dangalak:** Bir şeyin büyüğü, irisi, iri yarı adam. Yıldızlı (Ereğli)
- dılan:** Ağzı büyük ve açık (kimse). *Ereğli
- dırtlı:** Zayıf, kuru, mecalısız (kimse). -Konya Merkezi
- dingin -1:** Kuvvetsiz, zayıf, yorgun. Avdan (?)⁷², Güvenç (Selçuklu)
- domaliç:** Patlak göz. -Konya Merkezi

⁷¹ Başhüyük Mahallesi'nde Karaçay Türkleri yaşamaktadır. Bu sebeple Başhüyük'ten derlenen kelimelerin büyük bir kısmı Karaçay Türkçesi'nde kullanılan kelimelerdir.

⁷² Avdan, DS'de hem Akören hem de Ilgın'da olan bir yerleşim yeri olarak verilmiştir. Fakat bu maddede ilçesi belirtilmeden verildiği için "(?)" ile gösterilmiştir.

dölek (IV): Boyu bosu güzel olan (kimse). -Konya Merkezi

ece (II): Aksakallı ihtiyar. *İlgın

fişlak: Sesli sesli soluk alan (kimse). -Konya Merkezi

gebeş (I): 1. Karnı şiş olan (kimse). Seydişehir 2. Kısa boylu, şişman, göbekli. Sille (Selçuklu)

gege (I) -1: Çelimsiz, zayıf, cüce (kimse). *Bozkır

game: Düzgün, beyaz dişli (kimse). -Konya Merkezi

geñzek: Genizden konuşan, konuşurken burnunun tutukluğu belli olan (kimse). *İlgın

gertlez: Kansız, zayıf, soluk renkli (kimse). -Konya Merkezi

gizir (II): Kısa boylu, cüce. -Konya Merkezi

gobalak: Kısa (boy için). -Konya Merkezi

göbüt: Kısa boylu, şişman, göbekli. *İlgın

göde: Kısa boylu, şişman, göbekli. Yeniköy (Ereğli), Doğanbey (Beşehir), *Akşehir

gödelek: Kısa boylu, şişman, göbekli. *Ereğli *bk.* → *göde*

gökcek: Güzel (insan için). Bayındır (Beşehir) *bk.* → *gökçek*

gökçek: Güzel (insan için). -Konya Merkezi

gönnük: Çok zayıf, cılız. *Yalühyük

götlez: Kısa ve tıknaz (kimse). *İlgın

gubat (I):** Biçimsiz, kaba, görgüsüz. -Konya Merkezi

guvvutlu: Büyük avurtlu. Başköy (Kadınhanı)

güdek: Kısa, bodur, gelişmemiş. *Seydişehir

güdül (II): Kambur. -Konya Merkezi

gümpüş: Kaba ve şişman. *Ereğli

gürgülü: Saf, güzel. -Konya Merkezi

hegbeli: Kambur (kimse). Çakırlar (Akşehir)

hıra: Cılız, çelimsiz, sıska. Aziziye (Ereğli), *Seydişehir, -Konya Merkezi

horit: Burunsuz. *Ereğli

horlak: Çok ihtiyar (kimse). -Konya Merkezi

höbere: İnce, uzun boylu (kimse). -Konya Merkezi

höllük: Uzun boylu. -Konya Merkezi *bk.* → *höllüm*

höllüm:** Vücutta gelişmiş fakat geri zekâlı (kimse). -Konya Merkezi

höreke: İri ve yakışksız (kimse). Tepelice (Bozkır)

ılgıtırnlık: İnce ve eğri bacaklı (kimse). -Konya Merkezi

ırgın -1: Zayıf, sıska, güçsüz. *Bozkır

ıska (II): Zayıf, sıska. *Ereğli

ibiş: Kısa boylu şişman adam. -Konya Merkezi

inedalan: İnce ve uzun boylu (kimse). Akçalar (Seydişehir)

ineze (I): Sıska, cılız, bakımsız, hastalıklı (kimse). Karaören (Bozkır)

irik: Zayıf, cılız, hastalıklı. Argıthanı (Ilgın)

irşat: Çirkin, suratsız. İçeriçumra (Çumra)

kabiş (II): Kel. *Seydişehir

kakavan (I): Çirkin, tipsiz, biçimsiz. Eğirler (Beyşehir)

kakit: Zayıf, kuru, ince. Taşağıl (Çumra)

kandak (II) -1:** Hantal, kaba, iri. *Ereğli

kandil: Sivri burunlu kimse. Geçit (Ilgın)

karacüllen: Orta boylu, esmer erkek. -Konya Merkezi

kede: Şiş karınlı, sarı yüzlü, hasta çocuk. -Konya Merkezi

kekeç (I): Kekeme, peltek. Akçalar (Seydişehir)

keleş -1: Güzel, yakışıklı (insan). *Çumra

kestek: Kısa boylu adam. *Hadim

kıdır: Zayıf, iyi gelişmemiş. -Konya Merkezi

kırtış (II): Kır sakallı adam. *Ereğli

kizir (II): Cüce, bodur, boysuz. *Seydişehir

kostak:** Çalımlı, iyi giyinmiş, güzel, yakışıklı. *Taşkent, Sille (Selçuklu)

köde: Kısa boylu, tıkız (kimse). -Konya Merkezi

köfnük: Hastalıklı, ihtiyar (kimse). -Konya Merkezi

kümük: Basık burunlu. -Konya Merkezi

küngül: Elden ayaktan düşmüş, çok ihtiyar. -Konya Merkezi

küpüş: Kısa boylu, şişman (kimse). -Konya Merkezi

libıska: Lepiska (saç için). -Konya Merkezi

lokusa: Loğusa. Taşbaşı (Bozkır)

maççalı: Zayıf, çelimsiz, çirkin. *Beyşehir

mazak: Kısa boylu, cüce. Balkı (Ilgın), *Bozkır

muşulavık: Nefes alıp verirken ıslık sesi çıkaran, horlayan (kimse). *Bozkır

naşal: Kör. İmrenler (Hüyük)

oydaş: Yürüyemeyen, zayıf çocuk. -Konya çevresi

panavır: Gürbüz, şişman (çocuk). *Taşkent

pertlek: Gözleri yapı olarak dışarı çıkık kimse. Akçalar (Seydişehir)

petlek: Patlak, dışarıya doğru çıkık (göz için). -Konya Merkezi *bk.* → *pertlek*

peytü: Kel. Bayadı (?)⁷³

sañrau: Sağır. Başhüyük (Sarayönü)

selbes: Yakışıklı, görkemli. Bilecik (Selçuklu)

sırtak: Sırtkan, dişleri görünür biçimde gülen. Akçalar (Seydişehir)

⁷³ Bayadı, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- sokur:** Kör. Başhüyük (Sarayönü)
- soluğan:** Soluk soluğa, tıknefes. *Beyşehir
- söykeli:** İri yarı, yakışıklı. *Beyşehir, *Seydişehir
- şaynak:** Topal. İmrenler (Hüyük)
- tasmal:** Biçimsiz şişman. -Konya Merkezi
- tav:** Şişmanlık. Yeniköy (Ereğli)
- tırık:** Zayıf, kansız cansız, sıska. *Ereğli, *Akşehir, -Konya Merkezi
- tırnış:** Zayıf, cılız. -Konya Merkezi
- tilsiz:** Dilsiz. Başhüyük (Sarayönü)
- tinsiz:** Konuşamayan, dilsiz. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *tilsiz*
- tolah:** Dolgun, besili, iri yarı. -Konya Merkezi
- tomak (II):** Kısa boylu (adam). -Konya Merkezi
- tomas:** Tombul, toparlak, tıknaz. *Karapınar *bk.* → *tombalak (I)*
- tombalak (I):** Şişmanca, tombul. -Konya Merkezi
- torlak:** Güzel, genç, yakışıklı. Balkı (İlgın), -Konya Merkezi
- tortor (I):** Çok şişman. *Ereğli
- yaprı:** Büyük ve yassı (kulak için). Üçhüyük (Akşehir)
- yoluk:** Çiçek bozuğu. -Konya Merkezi
- yüklü:** Gebe. Sille (Selçuklu)
- zağar:** Bodur, bacaksız. *Ereğli
- zaylak:** Kısa boylu, bücür. -Konya Merkezi
- zebellā:** İri yarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız. -Konya Merkezi
- zıba:** İri yarı, uzun boylu. *Ereğli
- zılgıt:** Zayıf. *Seydişehir
- zıpır gibi:** Güçlü, gürbüz. Çiğil (İlgın) *bk.* → *zıprama*

zıprama: Güçlü, iri yarı. -Konya Merkezi

zobu (I): İri yarı, kalın, kaba. -Konya ilçe ve köyleri

zopcuk, zopçuk: Yaşlı. *Ereğli

2.1.21.2. Kişiler İçin Olumsuz Anlamda Kullanılan Vasıflar

abaza: Cinsel istekleri istimna yoluyla gideren erkek. -Konya Merkezi

abilobut:** İri, şişman, hantal. -Konya Merkezi

abulabut: Ahmak, budala, sersem, aptal. -Konya Merkezi *bk.* → *abulobut*

abulobut: 1. Ahmak, budala, sersem, aptal. *Seydişehir 2. Kaba, anlayışsız, vurdumduymaz. *Seydişehir

aflakçı: Yalancı, dubaracı, düzenci. Yeniköy (Ereğli)

ağzı kara: Ara bozucu, dedikoducu, kovcu. Çakırlar (Akşehir) *bk.* → *ağzı keşli*

ağzı keşli: 1. Yerli yersiz konuşan, tatsız laflar eden, can sıkıcı şeyler söyleyen (kimse). *Hadim, *Ereğli, Taşbaşı (Bozkır), -Konya Merkezi 2. Beceriksiz, budala. *Ereğli 3. Boşboğaz, geveze, sır tutmaz. Taşbaşı (Bozkır), *Kadınhanı köyleri, *Tuzlukçu 4. Konuşurken ağzının iki yanında tükürük toplanan kimse. Taşbaşı (Bozkır), Çağlayan (Bozkır)

ahraz (II): Akılsız, ahmak. Hatıp (Meram)

akar akıllı: İradesiz, dönek, duygusuyla hareket eden. -Konya Merkezi

alabacak: Ahlaksız, ara bozucu, dönek, uğursuz adam. -Konya Merkezi

alağız: Ara bozucu, boşboğaz, geveze, ikiyüzlü, dönek. Alibeyhöyüğü (Çumra), -Konya Merkezi

alamşat: Ara bozucu, ikiyüzlü. Tepelice (Bozkır)

alaşa (II): İkiyüzlü, ara bozucu, yaltaklık eden. Hortu (Ereğli), *Altnekin, -Konya Merkezi

aldaukçu: Yalancı. Başhüyük (Sarayönü)

- algın (II):** Şaşkın, sersem. *Akşehir
- anakız:** Evlenmemiş, yaşlanmış kız. -Konya Merkezi
- andık (II):** Kuvvetli, iri, şişman ve tembел. -Konya Merkezi
- andız:** İffetsiz kadın, orospu, kahpe. Doğanbey (Beyşehir)
- aniş:** Doğurmayan kadın. Haremi Yörükleri (Ilgın)
- ansız, ańsız:** Söz dinlemez, aksi, haşarı. -Konya Merkezi
- anzavur:** Kinci, gaddar, azgın. -Konya Merkezi
- aplacı:** Sevici kadın. -Konya Merkezi
- arasatçı:** Ara bozan, söz taşıyan, münafık. -Konya Merkezi
- arığan:** Yorgun, çabuk yorulan. Başhüyük (Sarayönü)
- assı:** Karşı gelen, asi. Başhüyük (Sarayönü)
- aşlak:** Budala, ahmak, serseri. -Konya Merkezi
- atak:** Geveze, mübalağacı. Ortaca (Akşehir)
- avara (I):** Şaşkın, kararsız, beceriksiz, işsiz, avare. *Ereğli, -Konya ve köyleri
- avdalla (I):** Alık, aptal. Sille (Selçuklu)
- avgın (II):** Hasis, cimri. Belekler (Ilgın)
- avlasız:** Sersem, budala. Sille (Selçuklu)
- avruk:** Hasta. -Konya Merkezi
- avutđan:** Aldatıcı, avutucu. -Konya Merkezi
- ayafta:** Nazlı büyütölmüş, beceriksiz, işe alıştırılmamış. -Konya Merkezi
- ayan delisi:** Hoppa, şımarık. -Konya Merkezi
- ayrıksı:** Başka, bambaşka, ayrı, apayrı, kimseye benzemeyen, hiçbir şeye benzemeyen, acayip. *Kadınhanı
- azatsız:** Huysuz, terbiyesiz. Bayavşar (Beyşehir)
- azaysız:** Huysuz, terbiyesiz. -Konya Merkezi *bk.* → *azatsız*

- azı açık, āzı açık:** Salak. Sille (Selçuklu)
- azılanmış:** Kafa tutan, baş kaldıran. -Konya Merkezi
- bahak:** Çok öksürüklü (kimse). Balkı (İlgın)
- başıboş:** Dul kadın. Gaziler (Hadim)
- bengi:** Sersem, budala, ahmak. -Konya Merkezi
- beyyar:** Tembel. İvriz (Halkapınar), *Halkapınar
- bıçkın:** Kabadayı, hovarda, serseri. -Konya Merkezi
- bilecen:** Bilgiçlik taslayan. *Akşehir *bk.* → *bileğen*
- bileğen:** Bilgiçlik taslayan. -Konya Merkezi
- boğacci:** Obur, pisboğaz. Karaören (Bozkır) *bk.* → *boğassak*
- boğassak:** Obur, pisboğaz. *Akşehir
- boydağ, boydak -3:** Başlıboş, işsiz. Sille (Selçuklu)
- bozmacı:** Fırsatçı. *Beyşehir, *Seydişehir
- bögrül:** Ters, aksi (kimse). Geçit (İlgın)
- buydu: 1.** Geveze, geçimsiz. *Bozkır **2.**** Zayıf, beceriksiz. *Bozkır
- cakka:** Aceleci, sabırsız. -Konya Merkezi
- cariz:** Yaramaz. *Beyşehir
- carlı:** Yoksul, zavallı. Başhüyük (Sarayönü)
- çaşdak:** Laf taşıyan. Çiğil (İlgın), *İlgın
- caygın:** Vazgeçen, işin ardını bırakan, döneke. Akçalar (Seydişehir)
- caylı (I):** Kendini beğenmiş. -Konya Merkezi
- cazi:** Cadı, fitneci. Geçit (İlgın), *Akşehir, *Beyşehir
- cebcek:** Geveze, dedikoducu. Yarma (Karatay), *Hadim *bk.* → *cepcek*
- cecime:** Uyuşuk, elinden bir iş gelmeyen, miskin. -Konya ve ilçeleri
- cepcek:** Geveze, dedikoducu. *Beyşehir

- cıbr (I):** Geçim darlığı çeken, yoksul, züğürt. -Konya ve ilçeleri
- cıbr (II):** Tembel. Akçalar (Seydişehir)
- ciğan:** Züğürt, parasız. Tömek (Selçuklu)
- ciğiz:** Oyunbozan, mızıkçı. -Konya Merkezi
- cilkısız:** Yaramaz. Hatıp (Meram)
- cıvcık:** Geveze, dedikoducu. -Konya Merkezi
- cikcik:** Geveze, dedikoducu. *Ereğli *bk.* → *cıvcık*
- cimiz:** Erkeğe düşkün kadın. Yeniköy (Ereğli)
- cinkafa:** Çabuk kızan adam. Çiğil (Ilgın)
- cinni cüre:** Deli dolu konuşan (kimse). Camili (Çumra)
- cıvcık (I):** Geveze, dedikoducu. -Konya Merkezi *bk.* → *cıvcık*
- congalmaz -2:** Bunak kadın. -Konya Merkezi
- covyürek:** Korkak. Argıthanı (Ilgın)
- cörtelik**:** Ufak yapılı olduğu halde kabadayılık taslayan. *Beyşehir, *Seydişehir
- culuz:** Parasız. -Konya Merkezi
- cus:** Akıllı, kurnaz. Tepelice (Bozkır)
- cüllülük (II):** Çaylak. -Konya Merkezi
- çalgazan, çalkazan:** Haylaz, yaramaz. -Konya Merkezi
- çalpa:** Beceriksiz, eli işe yakışmayan. Sille (Selçuklu)
- çandır:** Dik başlı, kavgacı. -Konya Merkezi
- çeçe:** Genelev çalıştıran kadın. Doğanbey (Beyşehir)
- çençen:** Çok konuşan, geveze (kimse). -Konya Merkezi *bk.* → *çengi*
- çengi:** Çok konuşan, geveze (kimse). Ayaslar (Doğanhisar)
- çepçek:** Geveze, dedikoducu. -Konya Merkezi
- çıtak (I) -3:** Kaba adam. Güvenç (Selçuklu), *Altnekin

- çıtak (II):** Kavgacı, huysuz (kimse). *Beyşehir
- çiçi (II):** Şımarık, arsız. *Akşehir
- çıtak:** Kavgacı, kaba (kimse). -Konya Merkezi *bk.* → *çıtak (II)*
- çitikçi:** Fırsat kollayan (kimse). Hortu (Ereğli)
- çöyneşik:** Uyuşuk. -Konya Merkezi
- çullu kuduz:** Elbisesini çabuk eskiten ve yırtık pırtık gezen (kimse). Karaağaç (Akşehir)
- çulpa:** Şaşkın, beceriksiz (kimse). -Konya Merkezi
- dabiza:** Beceriksiz, gayretsiz. Hortu (Ereğli)
- dadal:** Ahmak, saf, bön, şaşkın, sersem. *Ereğli, -Konya Merkezi
- debik:** Bastığı yeri bilmeyen. -Konya Merkezi
- dedirgin:** Rahatsız, dirliksiz. *Karapınar
- delibalak:** Tecrübesiz, hayatın acısını tatmamış genç, hoppa. Tömek (Selçuklu)
- devre -1**:** Ters, aksi, yolunda olmayan, yanlış (insan ve iş hakkında). -Konya ilçe ve köyleri
- dımdızlak:** Yapayalnız, malsız mülksüz. -Konya Merkezi
- dıngala:** Ağır hareket eden (kimse). -Konya Merkezi
- dımkala:** Ağır hareket eden (kimse). -Konya Merkezi *bk.* → *dıngala*
- dıravacı:** Yalancı, palavracı. -Konya Merkezi
- dibabi (I):** Hafif, oynak (kadın). *Ereğli
- dibabi (II):** İkiyüzlü, laf taşıyan. *Taşkent
- dili zifir:** Gönül inciten kimse. -Konya Merkezi
- dinbaç:** Kendini beğenmiş. *İlgın
- dingedek:** Maskara, soytarı. -Konya Merkezi

dingil (I): 1. Kırıcı, düşüncesizce konuşan (kimse). Başarakavak (Selçuklu)⁷⁴ **2.** Geveze. -Konya Merkezi

dingil (II): Oynak, hoppa (kimse). -Konya Merkezi

dingin -2: Durgun, sessiz, düşünceli. Güvenç (Selçuklu)

diydaban: Ayağı uğursuz kimse, düztaban. Yazlıca (Doğanhisar)

domuşkan: Somurtkan, asık suratlı. -Konya Merkezi

dozdoz: Kibirli, gururlu (kimse). Yazlıca (Doğanhisar)

döndü: 1. Gittiği yerden geri gelen. Bayavşar (Beyşehir) **2.** Din değiştiren, dönme. Bayavşar (Beyşehir)

döngüldevik: Kararsız, işkilli (kimse). *Bozkır

döngün: Sözünde durmayan, dönek. *Beyşehir *bk.* → *döndü*

dönük: Din değiştirmiş kimse, dönme. -Konya Merkezi *bk.* → *döndü*

duşka: Akılsız, düşüncesiz, sersem. -Konya Merkezi

düden (II): Obur. -Konya Merkezi

düdümemmi: Kılıbık. -Konya Merkezi

düşündürük: Sersem, dalgın (kimse). -Konya Merkezi

düvelgin: Kırk yaşını geçkin, çocuk doğurma ihtimali olmayan kadın. Yıldızlı (Ereğli)

efrikli: 1. Düşüncesiz. Bayındır (Beyşehir) **2.** Aceleci. Bayındır (Beyşehir)

eğber: Geçimsiz, aksi, budala. -Konya Merkezi

eke (I): 1. Kurnaz, açkgöz (insan). Çavuşçugöl (Ilgın) **2.** Tecrübeli, usta. İvriz (Halkapınar), *Ereğli

eke (II) -2: Çok konuşan, geveze, ukala. *Ereğli, *Cihanbeyli

⁷⁴ DS'de bu ifade "Kavak, Basara" şeklinde geçmiştir. Bu yerleşim yeri Selçuklu Mahallesi'ne bağlı bulunan "Başarakavak" Mahallesi olabilir. Ayrıca "Basara" şeklinde geçen ifadeler de "Başarakavak" olarak düzeltilmiştir.

ekti (I): 1. Asalak, başkalarının sırtından geçinen. Çavuşçugöl (Ilgın) **2.** Arsız, yüzsüz, görgüsüz. İvriz (Halkapınar) **3.** Dilenci tabiatlı. *Halkapınar **4.** Her şeyden tatmak isteyen. *Halkapınar

elevay: Beceriksiz, tembel, başıboş. -Konya Merkezi *bk.* → *elganem*

elgama: Beceriksiz, tembel. Ortakaraören (Seydişehir) *bk.* → *elganem*

elganem: Beceriksiz, tembel. -Konya Merkezi

elgin: Cimri. *Bozkır, -Konya Merkezi

eli çalık: Hırsız. Tömek (Selçuklu)

eli pek: Eli ağır, parasına sıkı. -Konya Merkezi

elkalem: Beceriksiz, tembel. Tepe (Selçuklu) *bk.* → *elganem*

elkama: Beceriksiz, tembel. *Bozkır *bk.* → *elganem*

elkit: Elinden her şeyi gidip iş yapamaz hale gelen. -Konya Merkezi

emsiz: 1. Beceriksiz. Alibeyhöyüğü (Çumra), Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu), Hortu (Ereğli), *Altnekin, Güvenç (Selçuklu), Yeşildere (Meram), Çömek (?)⁷⁵, -Konya Merkezi **2.** Dertsiz, kedersiz, vurdumduymaz, savsak. -Konya Merkezi

endelip: Sersem. -Konya Merkezi

erincek: Tembel, üşenen (kimse). *Altnekin, -Konya Merkezi

ersek: Erkeğe düşkün kadın. Çakırlar (Akşehir)

eselek: Kararsız, dengesiz. -Konya Merkezi

esral (II): Akli az, sapık. Akdağ (Akşehir)

eynehan: Obur, midesine düşkün. -Konya Merkezi

fallik: Oynak yürüyüşlü, kırtık. -Konya Merkezi

fayın: Korkak, cesaretsiz (kimse). *Altnekin, Sille (Selçuklu)

fırtık: Oynak, hoppa. -Konya Merkezi

⁷⁵ Çömek, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- gayruk:** Kaba. *Ereğli
- gebeş (II):** Herkesi taklit eden (kimse). -Konya Merkezi
- gege (I) -2:** Beceriksiz, eli işe yatkın olmayan. *Bozkır
- gege (II):** Geveze. *Bozkır *bk.* → *gevge*
- gereñ (II):** Anlamsız konuşan (kimse). -Konya Merkezi
- gevge:** Geveze. -Konya Merkezi
- gevilcenli:** Önem verilmeyen, sevilmeyen kimseler için kullanılır. Çiğil (Ilgın)
- geygel:** Karısı başkasıyla düşüp kalkan adam. Reis (Akşehir)
- gıdırel:** Akılsız. *Akşehir
- gile:** Bilgiçlik taslayan, ukala. Sille (Selçuklu), *Altınekin
- gıncıfırlı (II):** Karakterersiz, sözünden dönen (kimse). Doğrugöz (Akşehir)
- gile (I):** Çapkın, külhanbeyi. -Konya Merkezi
- gubat (I)**:** Biçimsiz, kaba, görgüsüz. -Konya Merkezi
- gubat (II):** Kuruntulu. *Beyşehir, *Seydişehir
- gubuz:** Ara bozucu, ikiyüzlü. -Konya Merkezi
- güre (II):** Çekingen, korkak, ürkek. -Konya Merkezi
- habazan:** Pisboğaz, obur. Çakırlar (Akşehir)
- halaşa:** Uyuşuk, kuvvetsiz. *Seydişehir
- harın (II):** Obur. -Konya Merkezi
- harın (III):** Hain, huysuz. -Konya Merkezi
- hatakapçık:** Arsız (kimse). Başhüyük (Sarayönü)
- heleze:** Alaycı, geveze, kavgacı. *Beyşehir
- hılıkkiçi:** Alaycı. Başhüyük (Sarayönü)
- hım hım:** İçinden pazarlıklı (kimse). -Konya Merkezi
- hınaya:** İnatçı, hırçın. *Ereğli *bk.* → *hıntık*

- hımı (I):** Asık yüzlü, cana yakın olmayan (kimse). Başhüyük (Sarayönü)
- hıntık:** İnatçı, ayak direyici (kimse). Hortu (Ereğli)
- hırlı:** Hileci, düzenbaz (kimse). -Konya Merkezi
- hırpıç:** Üstü başı yırtık, perişan kılıklı (kimse). Kolukısa (Kadınhanı)
- hod:** Hatır gönül dinlemeden konuşan, tok sözlü (kimse). -Konya Merkezi
- holucu:** Çok tembel. Eğirler (Beyşehir)
- horavu -2:** Kimseye sokulmayan, yadırgayan (kimse). Tepelice (Bozkır)
- hottuk:** Kaba ve ağır canlı (kimse). Akçalar (Seydişehir)
- hödek:** Korkak. *Seydişehir *bk.* → *höduk (I)*
- höduk (I):** 1. Korkak. *Beyşehir 2. Ürkek, çekingen. -Konya Merkezi
- höke (I):** Kibirli, ukala. Hortu (Ereğli)
- hökelekli:** Çalımlı, gösterişli (kimse). *Akşehir, -Konya Merkezi
- höllüm**:** Vücutta gelişmiş fakat geri zekâlı (kimse). -Konya Merkezi
- höştürü:** Kalabalık içine karışmayan çekingen (kimse). Boyalı (?)
- hucu:** İşsiz, boş gezen, serseri. Başhüyük (Sarayönü)
- ıgımlı:** Sürekli hastalıklı, dertli. Yeniköy (Ereğli)
- ıkış:** Ağırcanlı, vurdumduymaz. Bostandere (Seydişehir)
- ımırsık:** Arsız, uyuşuk, miskin, beceriksiz. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu)
- ızmık (II):** Cimri, eli sıkı. Hortu (Ereğli)
- ıncık:** Güç beğenen, titiz. -Konya ve köyleri
- ırgın -2:** Yorgun. -Konya ilçe ve köyleri *bk.* → *argın*
- icit:** Yalancı, dolandırıcı. Üstünler (Beyşehir)
- ıçkil:** Çok içki içen, ayyaş. Argıthanı (İlgın)
- ihnanaz:** Kıskanç, çekemeyen. Yazlıca (Doğanhisar)
- imat -2:** Çokbilmiş (kimse). -Konya Merkezi

inahan: Obur. -Konya Merkezi *bk.* → *inehan*

inehan: Çok yiyen, obur. Hatıp (Meram)

ingilli: Kılıbık. Yazlıca (Doğanhisar)

işkilli: Her şeye heveslenen, her şeyi isteyen. -Konya Merkezi

iycik: Yaltaklanan kimse. *Bozkır

kaltaban: Konuşmasını bilmeyen kimse. -Konya Merkezi

kandak (II) -1: Hantal, kaba, iri. *Ereğli

kandak (II) -2: Obur, gözü doymayan. *Taşkent

kandilli: Gözünden sürekli yaş akan (kimse). -Konya Merkezi

kapaksız: Görgüsüz, terbiyesiz. -Konya Merkezi

karaboğaz: İkiyüzlü, ara bozucu. -Konya Merkezi

karadamaklı: İlenen, kötü konuşan. -Konya Merkezi

karakada (II): Kötü adam. -Konya Merkezi

karımsak: Karısının ya da yakını olan bir kadının kötü yolda olmasına göz yuman erkek. -Konya Merkezi

kasalak: Kurumlu, onurlu, kendisini beğenen. -Konya Merkezi

kaşmer (I): Şakacı, maskara, güldürücü. -Konya Merkezi

kavat: Aptal, budala. *Akşehir

kavga kaşağısı: Kavgacı. Doğanbey (Beyşehir)

kaypak: Sözünde durmayan, dönek. *Halkapınar

kaytak: Sözünde durmayan, dönek. -Konya Merkezi *bk.* → *kaypak*

kazak (I): Çocuğu olmayan adam. Balkı (Ilgın)

kazık: İnatçı. -Konya Merkezi

keprem: Beceriksiz, şaşkın. Akçalar (Seydişehir)

kerekli: Olur olmaz şeye öfkelenen (kimse). -Konya Merkezi

keresek: Uyuşuk, pısırik. *Ereğli

keseneli: Kesin belgelerle bağlanmış, yükümlülüğü üstlenmiş bulunan. -Konya Merkezi

ketebeli: Şaşkın, beceriksiz. Taşagıl (Ereğli), -Konya Merkezi

kevzek: Yaramaz. *Akşehir

kile (I): Adi adam. -Konya Merkezi

kımkım: Ağır ağır konuşan (kimse). -Konya Merkezi

kırık: Kadının yasalara ve törelere aykırı olarak ilgi kurduğu erkek sevgili. *Beyşehir

kırışkın (I): Asık yüzlü. Güvenç (Selçuklu)

kırışkın (II): Kendini beğenmiş, mağrur. Güvenç (Selçuklu)

kırs: Cimri, pinti. Gözülü (Sarayönü)

kıvrak (II): Aceleci. *Bozkır, *Beyşehir

kincil: İntikamcı. -Konya Merkezi

kişkilli: Oynak, kötü kadın. -Konya Merkezi

kivrik: Çapkın, kopuk, külhanbeyi. *Akören

kivse: Aptal. *Ereğli

kodaş: Bencil, kendini beğenmiş. *İlgın

koftur: Gururlu, çalılımlı (kimse). *Bozkır

kosalak: Gururlu, çalılımlı (kimse). -Konya Merkezi *bk. → koftur*

köpüklü: Çabuk öfkelenen, küfürler savuran, sinirli (kimse). -Konya Merkezi

kubuduk: Yalan, abartmalı söz ya da yalan söyleyen. -Konya Merkezi

kubuz (II): 1. Palavracı, övünen (kimse). Güvenç (Selçuklu) 2. Hokkabaz. *Ereğli, -Konya Merkezi 3. Züğürt. -Konya Merkezi

kübüz: Cimri. -Konya Merkezi

kurumsak: Alçak, onursuz, arsız. -Konya Merkezi

- lallala:** Salak, bön, beceriksiz. *Bozkır
- lavgar:** Geveze, boşboğaz, palavracı. *Ereğli
- löngalle:** 1. Ağırcanlı. -Konya Merkezi 2. Sorumsuz. -Konya Merkezi
- mandalı kırık:** Kötü kadın. -Konya Merkezi
- manıt:** İnatçı. *Ereğli
- mazallı:** Çalımlı, kurumlu. Başhüyük (Sarayönü)
- mesmusuz:** 1. Sözüne değer verilmez, tatsız tuzsuz konuşan, saygısız (kimse). -Konya Merkezi 2. Onursuz. -Konya Merkezi
- mezeke:** Maskara. *Ereğli
- mıdah:** Kötümser. Başhüyük (Sarayönü)
- mismis:** Aptal, ahmak. Engilli (Akşehir)
- mucuf:** Söz getirip götüren, birisini yeren. İmrenler (Hüyük)
- muhanet:** Tembel, iş bitirmeyen, insanı işinden alıkoyan. Bayındır (Beyşehir)
- muzav (I) -1:** Ters iş yapan, davranışları ters olan (kimse). Ayaslar (Doğanhisar)
- nacir:** Ara sıra gürültü yapan (kimse). Yenidoğan (Beyşehir)
- nevinsiz:** Geveze. Ayaslar (Doğanhisar)
- niyar:** İkiyüzlü. -Konya Merkezi
- ozan:** Geveze. -Konya Merkezi
- ödek:** Korkak. *İlgın, *Hadım
- öğbet:** Çok övünen, abartarak konuşan. -Konya Merkezi *bk.* → *övbet*
- öge:** Üvey. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)
- öğüncek:** Kendi kendini öven, övüngen. Güvenç (Selçuklu)
- öneği:** İnatçı, ters (kimse). -Konya Merkezi *bk.* → *öneği*
- öneği:** 1. İnatçı, ters (kimse). Bilecik (Selçuklu), *Akören, Çarıklar (Meram) 2. Elinden iş gelmeyen beceriksiz. -Konya Merkezi

öneyi: İnatçı, ters (kimse). -Konya Merkezi *bk.* → *öneği*

öneze (I): Geveze. *İlgın

örneksiz: Çirkin, suratsız. Hatıp (Meram)

ötgün: Evlenmeyi çok isteyen. -Konya ve çevresi

övbet: Övüngen. *Beyşehir, *Seydişehir

pahlı: Cimri. *Beyşehir

pallı: Şaşkın, alık. Güneydere (Meram)

panis: Cimri. *İlgın

patavı: Beceriksiz. *Akşehir

pışıldak: Sevimsiz (kimse). *Ereğli

pipi (I): Kılıbık. Ayaslar (Doğanhisar)

sadana: İnatçı kimse. Başarakavak (Selçuklu) **2.** Bunak, ahmak, akılsız. Akçalar (Seydişehir)

salak (II): Düşkün. -Konya Merkezi

salgara (II): Düşüncesiz (kimse). Başarakavak (Selçuklu)

sallavcı: Abartıcı. Akçalar (Seydişehir)

sança: Ahmak, budala. Başhüyük (Sarayönü)

sansı kalın: Anlayışsız, kalın kafalı. *Beyşehir

sanıt: Sersem, aptal. *Hadim

sañsız: Anlayışsız, kalın kafalı. Başhüyük (Sarayönü)

sası: Deli. Güvenç (Selçuklu)

savak (I): **1.** Geçimsiz, aksi, ters (kimse). *Seydişehir **2.** Vurucu kırıcı (kimse). -Konya Merkezi

savdal: Aptal, şaşkın. -Konya Merkezi

savrık: Tutumsuz, yersiz para harcayan. -Konya Merkezi

savsal: Beceriksiz, baştan savma iş yapan. -Konya Merkezi

savısı: Başiboş, serseri. *İlgın

seme: Aptal, sersem, budala. *Akşehir

sér, sēr: Bunak. Başhüyük (Sarayönü)

seyirsinnik: Yadırganan, ayrıksı. Başhüyük (Sarayönü)

sıngın: Üzgün, düşünceli, canı sıkkın. -Konya Merkezi

sıptsız: Tutarsız, güvenilmeyen. Meydanlı (Kadınhanı)

sirkuv: Sırnaşık. Başhüyük (Sarayönü)

sırsıl -1: İnatçı. İmrenler (Hüyük)

sıtrasız: Uyuşuk, beceriksiz. -Konya Merkezi

sıyrık (I): 1. Utanmaz, yüzsüz, bilgisiz kimse. Ayaslar (Doğanhisar) 2. Başiboş dolaşan, dağınık, kötü giyimli kimse, serseri. *Çumra

sıysız: Onursuz. Başhüyük (Sarayönü)

sindel: Tembel (kimse). *İlgın

sinekli: Ağırcanlı, tembel, uyuşuk (kimse). Hatıp (Meram)

sinesiz: Beceriksiz, iş bilmez. -Konya Merkezi

singil -1: Kurnaz, sessizce iş yapan, sinsî. -Konya Merkezi

sudurlu: Kurnaz. Çayhan (Ereğli)

sülepe: Sünepe. *Seydişehir

sümdük: Arsız, açgözlü, başkasının yediğinden isteyen. -Konya ilçe ve köyleri

sürük: Azgın. -Konya Merkezi

süzegen: Sık sık işeyen. Hortu (Ereğli)

şapır: Geveze. -Konya Merkezi

şapşak (II): Şaşkın, beceriksiz, alık. Sille (Selçuklu) *bk.* → *şapşal (I)*

şapşal (I): Şaşkın, beceriksiz, alık. *İlgın

- şavşal:** Sarsak, kılıksız. -Konya Merkezi
- şılgnlı:** Gözünden sürekli yaş akan. -Konya Merkezi
- şırtağanlı:** Gözünden sürekli yaş akan (kimse). -Konya Merkezi
- şipir:** Hoppa. Beyşehir
- şipirdim:** Geveze, kovucu. *Seydişehir
- şirgil:** Askıntı, baş belası. Başarakavak (Selçuklu)
- şirtil:** Kötü, kavgacı (kişi). Başarakavak (Selçuklu)
- şişgin:** Onurlu, kibirli. -Konya Merkezi
- tafsız:** Özenerek iş yapmayan, savruk, dalgın. -Konya Merkezi *bk.* → *tapsız*
- tapsız:** **1.** Özenerek iş yapmayan, savruk, dalgın. Başhüyük (Sarayönü) **2.** Davranışları kötü, uygunsuz olan (kimse). Başhüyük (Sarayönü)
- teftane:** Haşarı, yaramaz. *Bozkır
- tıktıkı:** İkiricimli, kararsız. *Ereğli
- tingoz:** **1.** Çabuk öfkelenen, sinirli. Yeniköy (Ereğli) **2.** Titiz, sinirli, alıngan. *Beyşehir, *Seydişehir
- tıynçsız:** Rahatsız. Başhüyük (Sarayönü)
- tılçı:** Sızlanan, ağrısı, sancısı olan, yakınan. Başhüyük (Sarayönü)
- tingoz:** Çabuk öfkelenen, sinirli. Yazlıca (Doğanhisar)
- tinkoz:** Çabuk öfkelenen, sinirli. -Konya Merkezi *bk.* → *tingoz*
- totruk:** Asık yüzlü (kimse). -Konya Merkezi
- totuş:** Biçimsiz, çirkin (kimse). Yazlıca (Doğanhisar)
- toylak:** Toy. *Akşehir
- tök (II):** Hatır gönül dinlemeden konuşan, tok sözlü, kaba (kimse). -Konya Merkezi
- tönge (I):** İnat. Tepelice (Bozkır)
- tul:** Dul. Başhüyük (Sarayönü)

- tuncuk:** Aşırı cinsel istek duyan (erkek için). İmrenler (Hüyük)
- tülek:** Kurnaz, açığız, düzenci. *Beyşehir
- türüdü:** Saygısız, haylaz, serseri. -Konya Merkezi
- tüyüşücü:** Dövüşken. Başhüyük (Sarayönü)
- uçkun:** 1. Yaramaz. -Konya Merkezi 2. Düşüncesiz. -Konya Merkezi
- uğru:** Hırsız, yolkesen. -Konya Merkezi
- uşum:** Aptal, akılsız. -Konya Merkezi
- uyalmaz:** Utanmaz. Başhüyük (Sarayönü)
- uz (II):** Hırsız. -Konya Merkezi
- ütük:** Çok ve çabuk üşüyen, ateş başından ayrılmak istemeyen. -Konya Merkezi
- vırrık:** Olur olmaz şeylere öfkelenen, yeğni akıllı. Karkın (Çumra)
- yagaz:** Ters, huysuz, inatçı. -Konya Merkezi
- yağır (II):** Üstünde yağlı kir bulunan, pis. -Konya Merkezi
- yalah, yalak (II):** 1. Geveze, boşboğaz, söz taşıyarak arabozan. Sille (Selçuklu) 2. Aşağılık, onursuz. *Bozkır, -Konya Merkezi 3. Hoppa, kötü kadın. -Konya Merkezi
- yalaka:** Dalkavuk. *Beyşehir
- yalık:** Hoppa, kötü kadın. -Konya Merkezi *bk. → yalli*
- yalli:** Hoppa, kötü kadın. -Konya Merkezi
- yalpak:** Dalkavuk, yüze gülücü, yalancı. -Konya Merkezi
- yañşah, yañşak:** Geveze, densiz, yersiz konuşan. *Ereğli
- yaraş:** 1. Dalkavuk. -Konya Merkezi 2. Parasız ya da az ücretle şunun bunun işini gören. -Konya Merkezi
- yardakçı:** Dalkavuk. Bayındır (Beyşehir)
- yarşak:** Şımarık. -Konya Merkezi

- yatyaramaz:** Zararlı yabancı kişi. Yeniköy (Ereğli)
- yelfe (I):** Ağırbaşlı olmayan, hoppa. *Ereğli
- yelkuvan:** Kararsız, bir yerde bir işte durmayan. -Konya Merkezi
- yelloz:** Hoppa. *Beşşehir
- yelyudan:** Boş gezen. -Konya Merkezi
- yilen:** Çelik çomak oyununda yenilen. -Konya Merkezi
- yobaz:** Kaba saba, inceliksiz. -Konya Merkezi
- zaybak:** Sabırsız, dayanıksız (özellikle hasta için). -Konya Merkezi
- zeppekçi:** Yardakçı. -Konya Merkezi
- zernezebil:** Yoksul, üstü başı yırtık. Bayındır (Beşşehir)
- zıkra:** Pinti. Savaş (Akşehir)
- zıllık:** Mızıkçı. -Konya Merkezi
- zımzırtlak:** Eli boş, armağansız. -Konya Merkezi
- zibidi:** Parasız, işsiz, başıboş, kötü giyimli. -Konya ilçe ve köyleri
- zimzort:** Boşboğaz, gereksiz yere söze karışan, işe yaramaz kişi. Hortu (Ereğli)
- zirgidi:** Yoksul, işsiz, parasız. -Konya Merkezi
- zoral:** Yobaz, kaba saba. Yeniköy (Ereğli)

2.1.21.3. Kişiler İçin Olumlu Anlamda Kullanılan Vasıflar

- acar (III):** Cesur, kabadayı, atılğan, gözü pek, yiğit. Sille (Selçuklu)
- adamıça:** İnsanca, insana yakışır şekilde. Başhüyük (Sarayönü)
- afşar:** Çabuk iş gören, çevik. Aziziye (Ereğli), Haremi Yörükleri (Ilgın)
- ağzı esenli:** Ağzından dua eksik olmayan, tatlı dilli kimse. -Konya Merkezi
- alabanı:** Açık kalpli. Hortu (Ereğli)
- alkın:** Sevdalı, âşık, vurgun. Belekler (Ilgın)

allek: Zeki, açıkgöz, hamarat. Tömek (Selçuklu), Belekler (Ilgın), -Konya Merkezi

anaç (II): Kurnaz, tecrübeli, bilgili. Güvenç (Selçuklu)

anlagan: Duygulu. Başhüyük (Sarayönü)

añlamlı: Anlayışlı. Başhüyük (Sarayönü)

apalak:** Tombul, gürbüz, sevimli. *Ilgın

apik: Atik, çevik. Sille (Selçuklu), Tömek (Selçuklu), -Konya Merkezi

aytılñan: Adı çıkan, ünlü, anlı şanlı. Başhüyük (Sarayönü)

başına boş: Başiboş, hür. Başhüyük (Sarayönü)

bay: Zengin, ağa. Argıthanı (Ilgın)

begavz: Ağzı sıkı, sır tutan, ağzı pek. Başhüyük (Kadınhanı)

boydah, boydak: 1. Yükü olmayan yaya. *Hadim **2.** Bekâr, yalnız, serbest.
*Cihanbeyli

carı: Canlı, becerikli, eli çabuk. Akçalar (Seydişehir), Alibey (Çumra)⁷⁶, *Ereğli,
Hatıp (Meram), Ağabeyli (Cihanbeyli), Güvenç (Selçuklu)

çaş: Genç, delikanlı. Başhüyük (Sarayönü)

cavıldak: Konuşkan, sıcakkanlı. -Konya Merkezi

ceri (I): Canlı, becerikli, eli çabuk. -Konya Merkezi *bk.* → *carı*

certel: Çevik. *Hadim

cigit: Yiğit. Başhüyük (Sarayönü)

cuyuklu: Eşli, dostlu. Başhüyük (Sarayönü)

çatkın: Büyük, zengin bir aileye giren. Çakırlar (Akşehir)

deliğanlı: Delikanlı. Şıh (Doğanhisar), Kızılören (Meram)

derneşik -1: Derli toplu, düzgün, düzenli (kimse). -Konya Merkezi

⁷⁶ Alibey, DS'de Çumra'ya bağlı olarak gösterilen bir yerleşim yeridir. Fakat yalnızca bu maddede Ereğli ilçesine bağlı olarak gösterilmiştir.

dığrak (II): Çevik, canlı, kıvrak (kimse). Yeniköy (Ereğli), Hortu (Ereğli)

dıvringin: 1. Çalışkan. İmrenler (Hüyük) 2. Cesur. İmrenler (Hüyük)

dipdiniz: Çok uslu. *Bozkır

divringi: Genç olmadığı halde yıpranmamış, sağlam (kimse). Tömek (Selçuklu), Karaköyü (?)⁷⁷

diytaban: Çevik, hareketli (kimse). *Beyşehir

dölek (II): 1. Uslu, terbiyeli, ağırbaşlı (kimse). Kayalı (?), Derle (?)⁷⁸ 2. Dürüst, ciddi, mert. *Ereğli, -Konya Merkezi 3. Uslu. *Karapınar

duşkulu: Uyanık, tetikte olan (kimse). -Konya Merkezi

duysal: Duygulu, içli (kimse). -Konya Merkezi

düğese: Yaşlı olduğu halde genç görünen kimse. Karkın (Çumra)

ehliz: Uslu, sakin, ağırbaşlı. *Bozkır

eli yordamlı: Becerikli, elinden iş gelir. -Konya Merkezi

esli: Karakter sahibi. Başhüyük (Sarayönu)

evcimen: Ev işlerinde becerikli, alışkan olan, derleyip toparlayan (kadın). Tömek (Selçuklu)

fersek: Zeki, akıllı, kurnaz. *Ereğli

geçgil: Sözü geçen, sözü etkili, beğenilen (kimse). -Konya Merkezi

gercik: Süslü, güzel, zarif, şık (kimse). Kapaklı (Ilgın)

gezgiç: Çok gezen (kimse). *Ilgın

gılok: Çok kuvvetli, cesur ve gözü pek adam. -Konya Merkezi

gıncıfırlı (I): Süslü. Altuntaş (Akşehir)

gızardım: Güzel, zarif, ince (kimse). -Konya Merkezi

⁷⁷ Karaköyü, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

⁷⁸ Derle, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- girgiç:** Sokulgan, becerikli, girgin (kimse). Belekler (Ilgın), *Ilgın
- goçak:** Cesur, yiğit. Altuntaş (Akşehir)
- gürevin:** Kuvvetli, dinç. -Konya Merkezi
- hapalak:** Sevinçli. Akçalar (Seydişehir)
- happa hazır:** Tam hazır, tetikte. Başhüyük (Sarayönü)
- ışanlı -2:** Güvenilir (kimse). Başhüyük (Sarayönü)
- ızgınlı:** Ateşli ve heyecanlı (kimse). Sille (Selçuklu)
- imat -1:** Komik (kimse). -Konya Merkezi
- inanç:** Sözüne güvenilir, inanılır (kimse). Çakırlar (Akşehir)
- irsiz:** Titiz. Akçalar (Seydişehir)
- işingir:** Becerikli. -Konya Merkezi
- kavımsak:** Cana yakın, sıcakkanlı. -Konya Merkezi
- keleş -2:** Yiğit, temiz yürekli, kabadayı. -Konya Merkezi
- kırışgi:** Çok süslü, temiz ve güzel giyinen. -Konya Merkezi
- koçak:** Eli açık, cömert. Karkın (Çumra)
- koduk:** Birinin arkasından giden, birini izleyen. *Akşehir
- kostak**:** Çalımlı, iyi giyinmiş, güzel, yakışıklı. *Taşkent, Sille (Selçuklu)
- oba (I):** Zekâ ve yetenekleri olağanüstü işler başaracak kadar üstün olan kimse, dâhi.
-Konya Merkezi
- oflaz (II):** Güzel giyinen, şık. Camili (?)
- orçacı:** Ara bulucu, kavga edenleri ayıran. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)
- öncül:** Önce gelen, birinci, başta giden. -Konya Merkezi
- öngel:** Ağırbaşlı. *Bozkır
- sak:** Uyanık, tetikte. -Konya Merkezi
- selek:** Eli açık, cömert. Yazlıca (Doğanhisar), *Beyşehir, *Akşehir

- sınık (II):** İyi yürekli, saf. -Konya Merkezi
- sırsıl -2:** Korkusuz, saldırgan. Hortu (Ereğli)
- süygen:** Âşık. Başhüyük (Sarayönü)
- şahpaz: 1.** Atılgan, becerikli, iş başaran. *Ereğli **2.** Hızlı, çabuk, çevik. *Ereğli
- tamada:** Sözü geçen, buyurucu, ileri gelen (kimse). Başhüyük (Sarayönü)
- tanılğan:** Tanınmış, ünlü (kimse). Başhüyük (Sarayönü)
- tarkarın:** Tez canlı. Başhüyük (Sarayönü)
- teceren:** Becerikli. -Konya Merkezi
- tirendez:** Titiz, temiz, süslü giyinen. -Konya Merkezi
- tüz:** Töreye, yasaya uygun davranan, adil. Başhüyük (Sarayönü)
- utlu:** Utangaç. Bayındır (Beyşehir), *Beyşehir
- uyalçak:** Utangaç. Başhüyük (Sarayönü)
- uyalğan:** Utangaç. Başhüyük (Sarayönü) *bk. → uyalçak*
- uyalüvçu:** Utangaç. Başhüyük (Sarayönü) *bk. → uyalçak*
- uz (I):** Becerikli, akıllı, anlayışlı. Yeniköy (Ereğli)
- yalabık (II):** Tüysüz (delikanlı). -Konya Merkezi
- yerçel:** Suyu süzerek içen. Hortu (Ereğli)
- yertmeç:** Uyan, bağlı olan (kimse). -Konya Merkezi
- yırlığ:** Yiğit. Argıthanı (Ilgın)
- yuka (III):** İncelikli, duyarlı (kimse). *Akşehir
- yumuşcu:** Uysal. İmrenler (Hüyük)
- yüğük (I):** Güçlü, çevik, çalışkan, eline ayağına çabuk. Çavuşçugöl (Ilgın), Bayındır (Beyşehir)

2.1.21.4. Çocuk ve Bebekler İçin Kullanılan Vasıflar

bağrıntı: Yeni doğmuş çocuk, üç yaşına kadar olan çocuklara verilen genel ad. Yenice (Altınekin)

bebey: Kırk günlük çocuk, bebek. Böğrüdelik (Cihanbeyli)

bulduk: Kadının ilk kocasından olan ve ikinci kocasının yanına götürdüğü çocuk. Geçit (Ilgın)

cibar: Bebeklikten çıkmış çocuk. *Seydişehir

cinibiz: Zayıf, çelimsiz fakat kurnaz olan çocuk. -Konya Merkezi

çune: Ufak çocuk. -Konya Merkezi

dada: Bebek, bir aylıktan iki yaşına kadar olan çocuk. Kapaklı (Ilgın)

dadat: Bebek, bir aylıktan iki yaşına kadar olan çocuk. Sille (Selçuklu) *bk.* → *dada*

eke (II) -1: Yaşı küçük olduğu halde sözleri ve işleri büyük olan (çocuk). Alibeyhöyüğü (Çumra)

ekti (II): Büyümüş de küçülmüş, yaşı ile bağdaşmayan sözler söyleyen. Tömek (Selçuklu), -Konya Merkezi

erçel: Hırçın, huysuz, yaramaz (çocuk). -Konya Merkezi

gömbesen: Şişman ve sağlam çocuk. Yeniköy (Ereğli)

görkem: Gürbüz, iyi gelişmiş (çocuk). *Ereğli

hısa: Küçük (çocuk için). -Konya Merkezi

huşum: Yaramaz, arsız, söz dinlemeyen (çocuk). -Konya Merkezi

irik: Öksüz, yetim (çocuk). Argıthanı (Ilgın)

kimdan: Evlilik dışı doğan çocuk. Argıthanı (Ilgın)

sırpat: Yaramaz, kavgacı çocuk. *Ereğli

suvaşık: Sırnaşık, şımarık (çocuk için). Alibey (Çumra)

tay: Babasız çocuk. -Konya Merkezi

taygeldi: İkinci kez evlenen kadının beraberinde götürdüğü çocuk. *Çumra, -Konya Merkezi

tınçlıksız: Uslu durmayan, yaramaz (çocuk). Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *tınçsız*

tınçsız: Uslu durmayan, yaramaz (çocuk). Başhüyük (Sarayönü)

2.1.21.5. İnsan ve Hayvan ya da İnsan ve Bitki İçin Ortak Kullanılan Vasıflar

akyavaş: Sinsice hareket eden insan veya hayvan. Doğanbey (Beyşehir)

caran: Sevimli, uzun boylu, güzel gözlü insan, hayvan. -Konya Merkezi *bk.* → *ceran*

ceran: Sevimli, uzun boylu, güzel gözlü insan, hayvan. *Seydişehir

çirtlak: Pek çabuk pislenecek çocuk veya hayvan. -Konya Merkezi

çötün: Cılız, zayıf (insan veya hayvan hk.). -Konya Merkezi

endek (I): İyi yetişmeyen hayvan ya da bitki. Gödene (Meram)

huluz: Huysuz (hayvan ve insanlar için). Rumeli göçmenleri

kakaç: Zayıf (insan ve hayvan için). Akçalar (Seydişehir)

kanara (I) -1: Doymak bilmeyen, obur (insan ya da hayvan). *Seydişehir, -Konya Merkezi

karnapa: Doymak bilmeyen, obur (insan ya da hayvan). Yeniköy (Ereğli) *bk.* → *kanara (I) -1*

ötürüklü: İshalli (insan ya da hayvan). Akçalar (Seydişehir)

tor (I): Toy, işe alışkın olmayan (insan ya da hayvan için). Yazlıca (Doğanhisar)

yiğe: Hırsız, zarar veren (hayvan, insan için). *Ereğli köyleri

2.1.21.6. Nesnelerin Vasıfları ile İlgili İsimler

ağdık: Dengesiz, eğik, bir yana devrik (yük). Akçalar (Seydişehir)

ağdırlık: Dengesiz, eğik, bir yana devrik (yük). Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *ağdık*

carausuz: Yararsız, kullanışsız. Başhüyük (Sarayönü)

çincik: Camdan ve porselenden yapılmış şey. -Konya Merkezi

çinçi: Camdan ve porselenden yapılmış şey. *Sarayönü *bk.* → *çincik*

gile (II): İki tarafı sürtünmeden aşınmış aşık. -Konya Merkezi

guşurgu: Denk, balya edilmiş eşya. -Konya Merkezi

keveke: İçi delikli, hafif, çabuk kırılabilen, yumuşak (taş vb. için). Aziziye (Ereğli)

lılık: Sert olan şeylerin gevşemiş, laçka olmuş, bollaşmış durumu. -Konya Merkezi

seklem (I): Çok dolu olmayan çuval. *Ereğli

yoğun: Kaba, kalın, iri (elek, iğne vb.). Aziziye (Ereğli), -Konya Merkezi

2.1.22. Ziraat ile İlgili İsimler

2.1.22.1. Tarlalarda Tohum Ekme, Sulama Amacı ile Oluşturulan Bölümlere Verilen İsimler

andal: Bahçe, bağ ve bostanda sulamayı kolaylaştırmak için, toprağın eğimine göre ayrılmış parçalar, maşala, evlek. Aziziye (Ereğli), *Çumra

badarna: Toprak sulamaya mahsus cetvel, büyük evlek. Aziziye (Ereğli)

becen: Sebze bahçesinde tohum ekme için açılan küçük çukur. Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi

çizi: Bahçede sebze dikilen küçük bölümler. *Beyşehir, *Seydişehir

emen (I): Çukur, bağ çubuğu, ağaç ya da sebze dikmek için açılan çukur. İmrenler (Hüyük)

gömele: Tohum çukuru. *Ereğli

gümül: Çekirdeğin ekildiği toprak çukuru. *Ereğli

hülük: Bağ çubukları içine açılan çukur. Çayhan (Ereğli)

karık: Bağ ve bahçelerde sebze ekme için ayrılan bölümler, evlek. *Beyşehir

kömele (II): Kavun, karpuz, kabak, hıyar çekirdeklerini dikmek için açılan çukur.

*Ereğli

maldal: Evlek. Damlapınar (Beyşehir), -Konya Merkezi

maşala: Bağ, bahçe ve bostanlarda ekilmek için ayrılmış küçük toprak parçası, evlek, karık. *Ereğli

maşara: Bağ, bahçe ve bostanlarda ekilmek için ayrılmış küçük toprak parçası, evlek, karık. -Konya Merkezi *bk.* → *maşala*

puşta (I): Bağ, bostan, sebze ekilen evlek. -Konya Merkezi

2.1.22.2. Bağ, Bahçe ve Tarlalarda Kullanılan Tekniklere Verilen İsimler

bağış -1: Bahçeleri sulama sırası. -Konya Merkezi

bandırma: Ağaç ve üzüm çubuğunu daldırma yoluyla çoğaltma. *Ereğli

çekin (II): Bağ çubuklarının açılmak üzere bulunan gözlerini bittin korumak için kullanılan ökse. Evlili (?), Keşlik (?)

gedele: Bağ çubuklarını toprağa daldırarak çoğaltma yolu, çelikleme. Çayhan (Ereğli)

gönen -1: Ekilecek toprağın sulandırılması, tavlandırılması. *Beyşehir, Alibey (Çumra), Çayhan (Ereğli)

heyrek (I) -1: Bağ çubuğunu kökünden koparmaksızın orta yerinden toprağa gömerek köklendirme usulü, daldırma. Yıldızlı (Ereğli)

2.1.23. Renkler ile İlgili İsimler

ağ (III): Ak. -Konya Merkezi

akbacık: 1. Çok ak. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi **2.** Bembeyaz, çok beyaz, tertemiz. Akçalar (Seydişehir), Doğanbey (Beyşehir)

akbak: Bembeyaz, çok beyaz, tertemiz. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *akbacık*

akkur: Tertemiz, bembeyaz. Engilli (Akşehir)

ala: Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı. Kıran (Ereğli)

- alabele:** Kahverengi ile kırmızı arası bir renk. Konya Merkezi
- alabula:** Çok renkli, karışık renkli. -Konya köyleri
- alaca belece:** Çok renkli, karışık renkli. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *alabula*
- alpak:** Kırmızı. Mahmutlar (Ilgın)
- apraş -2:** Halıdaki alacalık, renk bozukluğu. Kayalı (?), -Konya Merkezi
- bekmez kefi:** Açık pekmez rengi, kulanın biraz koyusu (at için kullanılır, at donu).
*Hüyük, Alibeyhöyüğü (Çumra)
- betik:** Soluk, rengini atmış. Ortaca (Akşehir)
- çımmağak:** Bembeyaz. Başhüyük (Sarayönü)
- çiğe (I):** Sarı. -Konya Merkezi
- ger:** Keçi vb. hayvanlarda tam siyah olmayan, siyahla beyaz arası bir renk. Pınarbaşı (?), *Seydişehir, *Ereğli
- göm:** Yeşil, yemyeşil. -Konya Merkezi
- gülgülü:** Kan kırmızısı. *Ereğli köyleri
- güvez:** Koyu kırmızı, vişne çürüğü renk. -Konya Merkezi
- konğur:** Sarı ile siyah karışımı bir renk, koyu kumral, kestane rengi (öküz, inek için kullanılır). Afşar (?)
- külensal:** Kül rengi. Güvenç (Selçuklu)
- küleysi:** Kül rengi. -Konya Merkezi *bk.* → *külensal*
- mencer:** Alaca bulaca, karmakarışık. Tepe (Selçuklu)
- tapan (II):** Kötü (renk için). -Konya Merkezi
- zeytungara:** Koyu zeytin rengi. -Konya Merkezi

2.1.24. Miktar, Hacim, Ölçü ile İlgili İsimler

- asaba:** Boy, yükseklik, derinlik. -Konya Merkezi
- aurrak:** Oldukça ağır, ağırca. Başhüyük (Sarayönü)

- avcar:** Tane. Yıldızlı (Ereğli)
- azacuk:** Azıcık, biraz, birazcık. Belekler (Ilgın)
- bağlam:** Deste, demet, tutam. Taşrakaraslan (Karatay)
- balaban (II):** Büyük, iri. *Ereğli
- barısı:** Bütünü, tamamı, hepsi. Başhüyük (Sarayönü)
- belik, bélik (II):** Bölük, parça, kısım. Gölyaka (Beyşehir)
- bellem:** Yarım, yarıya kadar. *Ereğli
- beranarı:** Şöyle böyle, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü. Hatıp (Meram)
- beregari:** Şöyle böyle, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü. Bostandere (Seydişehir) *bk.*
→ *berenarı*
- bıdırık:** Küçücük. *Beyşehir, *Seydişehir
- bıdış:** Küçük. -Konya Merkezi
- bigıyak:** Bir parça, azıcık, biraz. Doğanbey (Beyşehir)
- bindik:** Bir arkalık yük. -Konya Merkezi
- bir diki:** Bir parça, azıcık, biraz. -Konya Merkezi *bk.* → *bigıyak*
- bir hapaz:** Bir avuç. Salur (Seydişehir)
- bir talay:** Bir yığın, bir çok. Başhüyük (Sarayönü)
- bir tiy:** Bir parça, azıcık, biraz. Doğanbey (Beyşehir)
- bireñarı:** Şöyle böyle, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü. -Konya Merkezi *bk.* →
berenarı
- bitevi:** Tamamen, hepsi, tümünden. Çavuşçugöl (Ilgın)
- bitürev:** Tamamen, hepsi, tümünden. Çavuşçugöl (Ilgın) *bk.* → *bitevi*
- buçuk:** Yarım kilelik ölçü. Akçalar (Seydişehir)
- büngül:** Tutam (ot hak.). *Derebucak
- bütürem:** Tamamen, hepsi, tümünden. *Bozkır *bk.* → *bitevi*

- cengi:** Molekül, küçük parça. -Konya Merkezi
- cıdırık:** Azıcık, bir parça. *Beyşehir
- cıdırık:** Azıcık, bir parça. Karaağaç (Akşehir) *bk.* → *cıdırık*
- cınna:** Az, bir parça. -Konya ve ilçeleri
- cinnak:** Az, bir parça. *Seydişehir *bk.* → *cınna*
- cib:** Hep, bütün, çok. -Konya Merkezi
- cidirik:** Azıcık, bir parça. Üçhüyük (Akşehir) *bk.* → *cıdırık*
- cilis -1:** Bütün, hep. -Konya Merkezi
- cinecik:** İki parmak ucuyla alınan miktar, tutam (toz şeyler hk.). Doğanbey (Beyşehir)
- cizi:** Dizi, sıra. -Konya Merkezi
- cöpcöp:** Ufak tefek. *Ereğli
- çama:** Demet, tutam. *Cihanbeyli
- çerik:** Altı kiloluk bir çeşit hububat ölçüsü. Argıthanı (İlgın)
- çıkla -3:** Tüm, tamamen, hep. Pınarbaşı (?)
- çinnacık:** İki parmak ucuyla alınan miktar, tutam (toz şeyler hk.). *Ereğli *bk.* → *cinecik*
- çıntık:** Sabun parçası. -Konya Merkezi
- çimdik:** İki parmak ucuyla alınan miktar, tutam (toz şeyler hk.). -Konya Merkezi *bk.* → *cinecik*
- çimke (II):** Parça, kırıntı. Doğanbey (Beyşehir)
- çimkecik:** Parçacık. Çetin (Akşehir)
- çirtik:** Sabun parçası. *Ereğli *bk.* → *çıntık*
- çot (II):** Çok sık. *Ereğli
- dıkı:** Biraz, bir parça, azıcık. *Yalıhüyük, *Bozkır
- dıkıcık:** Azıcık. *Beyşehir *bk.* → *dıkı*

dıkım: Lokma. Kavak (?)⁷⁹

dıkız: Çok sıkıştırılmış, bastırılmış, dolu, sıkı. Kapaklı (Ilgın)

elçim: Tutam, bir avucun alabileceği miktar, bir demet, bir parça. Meydanlı
(Kadınhanı)

elemet: Çok. Boyalı (?)

enköp: Azami, en çok. Başhüyük (Sarayönü)

fıdıçık: Bir şeyin en küçüğü, ufacık, küçücük. *Taşkent

fosurdak: Yiyecek olarak ağır olmayan, hafif şeyler. -Konya Merkezi

galafat: Ağırlığı az, hacmi büyük olan yük (için). *Hadim

gavgaz: Hafif. Yeniköy (Ereğli)

gili gili: Küçük küçük. -Konya Merkezi

güdük (III): Küçük. *Karapınar

gülek (II): Bir tahıl ölçüsü. Yeniköy (Ereğli)

hapan: Avuç dolusu. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *hapas*

hapas: 1. Avuç dolusu. Karaören (Akşehir) **2.** Bir tutam (buğday vb. tahıllar için). -
Konya Merkezi

hapaz (I): Avuç dolusu. *Beyşehir, Yazlıca (Doğanhisar), -Konya Merkezi *bk.* →
hapas

hezaren: Boş. *Halkapınar

höbek: Yığın, öbek. -Konya ve köyleri

inkıfık: Ufak. -Konya Merkezi

icicik: Çok az, biraz. *Akşehir, *Ilgın

kak (II): Dilim, parça, diş. *Bozkır

kakılı: Pek çok, yığılı, dolu. *Akşehir

⁷⁹ Kavak, DS'de iki kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- kel (II):** Yarım (ağırlık ölçüsü için). *Ereğli
- keseek -2:** Parça, bölüm. *Ilgın
- keseekçik:** Azıcık. *Kadınhanı
- kıdımcık:** Çok az, çok küçük. -Konya Merkezi
- kuşam:** İki avuç dolusu. -Konya Merkezi
- kuşurgu:** Yük, denk. *Karapınar
- mısmıl (II):** 1. Büsbütün, tümüyle. -Konya Merkezi 2 Az. *Ereğli
- nügi:** İki yüz dirhemlik ağırlık ölçüsü, yarım okka. *Çumra
- nüğü:** İki yüz dirhemlik ağırlık ölçüsü, yarım okka. -Konya Merkezi *bk.* → *nügi*
- öng:** 1. Elli dirhem (eski bir ağırlık ölçüsü). Sille (Selçuklu), Kızılören (Meram) 2. Yüz dirhem (eski bir ağırlık ölçüsü). -Konya ve köyleri
- öng:** Elli dirhem (eski bir ağırlık ölçüsü). Afşar (Taşkent) *bk.* → *öng*
- pataz:** Lokma, büyük lokma. *Ereğli
- purnat:** Orakla ekin biçilirken ellik yardımıyla kol üstünde biriktirilen deste, demet, tutam. Yeniköy (Ereğli)
- sav -2:** Tüm. Başhüyük (Sarayönü)
- seklem (II):** 10 batman (un vb. şeyler). *Ereğli
- sohum, sohum:** Lokma. -Konya ilçe ve köyleri
- sokum:** Lokma. *Ereğli *bk.* → *sohum, sohum*
- sunum:** Lokma, parça. Çamlı (Akşehir)
- şam:** Çap. *Ereğli
- şapla (II):** El genişliğinde. -Konya Merkezi
- şelek (I):** Sırtta taşınan yük. -Konya çevresi
- şevle:** Ekin bağlamı, tutam. Gödene (Meram)
- şevle:** Ekin bağlamı, tutam. Çamlı (Akşehir) *bk.* → *şevle*

tekleme: Biraz. *Ereğli

tığım: Parça, lokma, dilim (genellikle et, ekmek, peynir vb. için). -Konya Merkezi *bk.*
→ *tıkım*

tıkı: Parça, lokma, dilim (genellikle et, ekmek, peynir vb. için). *Seydişehir *bk.* →
tıkım

tıkım: 1. Parça, lokma, dilim (genellikle et, ekmek, peynir vb. için). Üzümlü (Beyşehir), *Bozkır 2. Az, biraz. Üzümlü (Beyşehir)

timinni: İstanbul kilesinin on altıda biri. *Akşehir

tokurcu (III): Başları aşağıya gelmek üzere dizilen ekin bağlamaları. *Bozkır

tum: Tümü, eksiksiz, hepsi. *Akşehir

ünke: Elli dirhem. -Konya Merkezi

ürün (II): Çokluk. Tovuşçu (Ilgın)

vığılı: Çok, çok bol, kımılıtlarla kaynaşma durumunda (kurt, karınca, sinek, çocuk vb.)
-Konya Merkezi

yenli: Hafif. -Konya Merkezi

yeyni: Hafif. *Halkapınar *bk.* → *yenli*

yordam: Oranlama, gözle ölçme. *Ilgın

2.1.25. Duygu, Davranış, Mizaç ile İlgili İsimler

açuv: Hiddet, gazap, öfke. *Ilgın

ağrık -2:** Angarya iş, manevi yük. -Konya Merkezi

al (I): Hile, tuzak. *Altınekin, *Cihanbeyli

añlam: Anlayış, duygu. Başhüyük (Sarayönü)

ayıplık: Hayâ, utanma. Başhüyük (Sarayönü)

bunasalık: Sıkıntı, darlık. Sille (Selçuklu), Başarakavak (Selçuklu)

cıdır: 1. Öfke, sinir. -Konya Merkezi 2. Öfkeyi tahrik eden nokta. Hatıp (Meram)

- cılav (I):** Ağlayış. Başhüyük (Sarayönü)
- cınnıklık:** 1. Mızıkçılık. Doğanbey (Beyşehir) 2. Verdiği sözde durmamazlık. Doğanbey (Beyşehir)
- dınaz:** Alay, eğlenme, taklit. Aziziye (Ereğli)
- eftik (II):** Acele, telaş. *Beyşehir, -Konya Merkezi
- ergi:** Üzüntü, can sıkıcı şey. -Konya Merkezi
- evtik (II):** 1. Acelecilik, çabukluk. -Konya Merkezi 2. Herhangi bir kaygı ya da olaydan ileri gelen heyecan, evcenlik ve yürek çarpıntısı. *Akşehir ve köyleri
- fevil:** Huysuzluk, kıskançlık, hırs. *Altınekin
- gici (I):** Öfke, kin. -Konya Merkezi
- göynü:** Üzüntü, sıkıntı. *Beyşehir, *Seydişehir
- günü:** Kıskançlık, haset. *Bozkır
- hart:** Tinsel güç. Yeniköy (Ereğli)
- havut (III):** İstek. -Konya Merkezi
- hınam:** Öç, kin. Çiğil (Ilgın)
- hır:** İyilik, insanlık. Güvenç (Selçuklu)
- hıt:** Kin. Çarıklar (Meram)
- hökelek:** Büyüklük, çalım, kurum, gösteriş. Bolay (Taşkent)
- hörf:** Korku. *Ilgın
- ırangıç:** Süs, gösteriş. Kireli (Hüyük)
- ısan (II):** Güven, inanç. Başhüyük (Sarayönü)
- ıvga:** Kaygı, işkil. *Ereğli
- içgil:** 1. İşkil, kuruntu, kuşku, sanı. -Konya Merkezi 2. Suçlu. Hatıp (Meram)
- ilemlik:** Pişmanlık. -Konya ve çevresi
- ilinti (I):** Sevgi, aşk. -Konya Merkezi

- ireng:** Hile, aldatma. -Konya Merkezi
- irenk:** Eziyet, işkence, fenalık. *Seydişehir
- ivaz:** Düşmanlık, hasımlık. Karaören köyleri (Bozkır)
- kamaz (II):** Gurur, onur. -Konya Merkezi
- keşempe:** Bunaltma, sıkıştırma. -Konya Merkezi
- kıçırık:** Sızlanma. Başhüyük (Sarayönü)
- kırış (II):** Gurur. -Konya Merkezi
- kıyılık:** Büyük acı. Başhüyük (Sarayönü), Konya Merkezi
- kici:** Kin, kızgınlık, öfke. -Konya Merkezi
- körü:** Çalım, caka. -Konya Merkezi
- küsüm:** Kuşku, işkil. Sadıkhacı (Beyşehir)
- mandır mandır:** Şaşkın şaşkın. *Beyşehir
- öngül:** Direnme, inat. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi
- ötgü:** İnat. -Konya Merkezi
- ötrükçülük:** Yalancılık. Başhüyük (Sarayönü)
- sevi:** Aşk. *Beyşehir, *Seydişehir
- sirkuvluk:** Sırnaşıklık. Başhüyük (Sarayönü)
- subay:** İncelik, ince davranış. Başhüyük (Sarayönü)
- suvacık:** Üzüntüden ağlayacak gibi olma, gözleri dolma. Yazlıca (Doğanhisar)
- şor (III):** Üzüntü, dert. -Konya Merkezi
- tilek:** Arzu, dilek. Başhüyük (Sarayönü)
- uğum:** İçe kapalılık, durgunluk, suskunluk. -Konya Merkezi
- uyat:** Utanç, sıklınganlık. Başhüyük (Sarayönü)
- ülvan:** Kibir, onur. -Konya Merkezi
- ürkü:** Çekingenlik. -Konya Merkezi

zartalak: Kılık, gösteriş, heybet. Taşagıl (Ereğli), -Konya Merkezi

zığ: Ezinç, üzüntü. Çiğil (Ilgın)

zılgar: Baskı, zorlama. Belekler (Ilgın)

2.1.26. Yüzey Şekilleri ile İlgili İsimler

alaşa (III): Alçak, engin, basık. Başhüyük (Sarayönü)

ardak: Dar. -Konya Merkezi

azer: Yüksek. -Konya Merkezi

azgaç: Eğimli yüzey. -Konya Merkezi

cıltravuk: Parlak. Başhüyük (Sarayönü)

cimbıl (I): Çarpık. Şehitsadik (?)

cofcoflu: Gösterişli, renkli, parlak. Geçit (Ilgın)

çeğmel (II): Yay ve çengel biçiminde. Boyalı (?)

dımışğı: Düz, cilalı, parlak, pürüzsüz. Hortu (Ereğli)

duppur duppur: Pütür pütür, pürüzlü. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)

endek (III): Kısa. Tömek (Selçuklu)

esral (I): Çarpık. Akdağ (Akşehir)

gelberi (III): Eğri. Afşar köyleri (Taşkent)

gepküp: Eğri büğrü. *Cihanbeyli

homa: Dik, yüksek. İmrenler (Hüyük)

ışılak (I): Parlak. *Altınekin

kardak: Dar, biçimsiz. -Konya Merkezi

kıntaş: Yan, eğri, yamuk. Taşagıl (Çumra)

özenleydi: Çukurumsu. Karkın (Çumra)

pışılak: Göze hoş gelmeyecek denli parlak. -Konya Merkezi

- seğirdim:** Eğiklik, eğim, akıntı. *Akşehir
- sırlak:** Düzgün, pürüzsüz, parlak. -Konya Merkezi
- söbü (I):** Uzun, dar, ince. *Bozkır, *Kadınhanı, -Konya ve köyleri
- söbü (II):** Yumurta biçimi, oval. Akçalar (Seydişehir)
- şırlak:** Düz ve parlak. Güvenç (Selçuklu)
- şivşit:** Çarpık, yamuk. -Konya Merkezi
- şivşit:** Verev, yamuk. -Konya Merkezi
- tengerlek:** Yuvarlak. *Ereğli
- teren:** Derin. Başhüyük (Sarayönü)
- tiñrek:** Çok dik. Başhüyük (Sarayönü)
- töm:** Eğik, akıntılı, eğimli. Doğanbey (Beyşehir)
- tuban (II):** Basık, alçak. Başhüyük (Sarayönü)
- yalabık (I):** Cilalı, parlak, ışıldak, düzgün. Kapaklı (Ilgın)
- yamık:** Eğik, bükük, çarpık. *Ereğli
- yastım:** Yassı, yaygın, basık. -Konya Merkezi
- yuka (I):** İnce, sığ. *Akşehir
- yumalak:** Toparlak. -Konya Merkezi
- zırlak:** Düz, parlak, kaygan. *Bozkır *bk.* → *zıybıncak*
- zıybıncak:** Kaygan, düzgün, parlak. Kaplanlı (Hadim)
- zıylak:** Kaygan, düzgün, parlak. *Halkapınar *bk.* → *zıybıncak*
- zilbıncak:** Kaygan. Kızılören (Meram) *bk.* → *zıybıncak*

2.1.27. Ticaret ve Ekonomi ile İlgili İsimler

aksuata: Alışveriş. *Çumra, -Konya Merkezi

alışık: Alacak, veresiye, verilen mal karşılığı, ödünç verilen para, süt vb. *Hadim ve köyleri

allık: Alacak. Başhüyük (Sarayönü)

arılık -1: Fala baktırırken peşin olarak verilen para. -Konya Merkezi

aylak: Karşılıksız, bedava, beleş. *Çumra, *Akşehir, *Ereğli, -Konya ve köyleri

bac parası, bacı parası: Hayvan alım satımında alıcıdan alınan para. Doğanbey (Beyşehir)

baç: Hayvan vergisi. Bayındır (Beyşehir)

bağa: Bedel, paha. Başhüyük (Sarayönü)

bolu: Kira. Sille (Selçuklu), Tömek (Selçuklu), Yıldızlı (Ereğli), *Ereğli

bulu: Bir süre için kiraya verme. -Konya Merkezi

cal: 1. Bedel. Başhüyük (Sarayönü) 2. Gündelik. Başhüyük (Sarayönü)

cokluk: Fakirlik, yokluk. Başhüyük (Sarayönü)

çıkıntı: Fayda, kâr. Doğanbey (Beyşehir)

dayık: Senet. Konya ve çevresi

değişik: Değiş tokuş, mübadele, alışveriş. *Bozkır

deyirgeç: Fabrika. -Konya Merkezi

doyum: Ganimet. -Konya Merkezi

döküm: Satılığa çıkarılmış malların pazarda dökülüp yığılması. -Konya Merkezi

dutu: Güven belgesi olarak verilen şey, rehin. Hortu (Ereğli)

eftik (I): Değersiz, kazançsız uğraş. *Halkapınar

fırde: Hayvan vergisi. Aziziye (Ereğli)

gevik (I): Rüşvet. Hatıp (Meram), Sille (Selçuklu), *Ereğli, Güvenç (Selçuklu), -Konya Merkezi

göğeri (II): Eskiden toprak ürünlerinden alınan onda bir oranında vergi. -Konya Merkezi

hürde: Eskiden koyun sayısına göre verilen vergi. Belkaya (Ereğli)

ısmarık: Yapılması ısmarlanan şey, sipariş. *Altınekin

ilinti (II): Rüşvet. *Bozkır ve köyleri

kanara (II): Hayvan satılan ve kesilen yer, mezbaha. -Konya Merkezi

kesene: 1. Abone. -Konya Merkezi 2. Haraç, vergi. -Konya Merkezi

kıdım: Taksit. -Konya Merkezi

kuyruklu (II): Tapu senedi. *Ereğli

miri: Toprak vergisi. Bayındır (Beşşehir)

ölküç: Ödünç. Başhüyük (Sarayönü)

ölküçlük: Ödünç olarak. Başhüyük (Sarayönü)

öndün: Peşin. -Konya Merkezi

salgıncı:** Tahsildar. Yazlıca (Doğanhisar)

sinteme: Yokluk, sıkıntı. -Konya Merkezi

tutak: Bir borcun ödeneceğine inanca olarak, ödediğinde geri alınmak üzere, borçlunun alacaklıya verdiği değerli şey, rehin. *Ereğli

vesek: Tutu, rehin. *Seydişehir

2.1.28. Döküntü, Çöp ve İlgilerini İçeren İsimler

badas: Hububat kaldırıldıktan sonra harman yerinde kalan toprak, çöp ve samanla karışık taneler, harman döküntüsü. Aziziye (Ereğli), *Altınekin, Tömek (Selçuklu)

başak: Tahıl ve meyveleri devşirdikten sonra geriye kalan döküntüler. -Konya Merkezi

bulğan: Kolgan'la birlikte kullanılan, artık, döküntü karşılığı olan söz. Başhüyük (Sarayönü)

cebik: Moloz, iri taneli kum ile ufak taş parçalarının karışımı. -Konya Merkezi

- çeç:** Savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını. -Konya ve ilçeleri *bk.* → *çeç*
- cöreze:** Akan suyun yüzüne toplanan çöpler. -Konya Merkezi
- çağsak (I):** Aşınarak dökülmüş dağ ve duvar yığıntısı, moloz. *Hadim
- çeç:** Savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını. *Ereğli, *Karapınar, Tömek (Selçuklu), Argıthanı (Ilgın), Çakırlar (Akşehir), Hatıp (Meram), Güvenç (Selçuklu)
- çöpelli:** İçinde çör çöp olan şey. -Konya Merkezi
- çöpeze:** Akan su üzerinde toplanan çör çöp. -Konya Merkezi
- fasal: 1.** Tahıl, sebze, meyve ve yün gibi şeylerin döküntüsü. *Beyşehir, -Konya Merkezi **2.** Suyun dibine çöken tortu. *Beyşehir
- fiğla (I):** Küme, birikinti. Bostandere (Seydişehir)
- gamga:** Yonga. *Ereğli
- hotare:** Harman yerinde ürün saplarından yapılan yığın. Karkın (Çumra)
- kalsavık:** Fasulye samanı. *Ilgın
- köndü:** Keten döküntüsü. -Konya Merkezi
- kurs:** Çukur yerlere dolan kar yığınları. *Taşkent
- künge:** Toz, çöp, süprüntü. Terziler (Ereğli)
- kürs:** Kuytu yerlere toplanmış kar ya da kum yığını. *Hadim *bk.* → *kürt*
- kürt:** Kuytu yerlere toplanmış kar ya da kum yığını. Başhüyük (Sarayönü)
- kürtük:** Kuytu yerlere toplanmış kar ya da kum yığını. *Altınekin *bk.* → *kürt*
- loda:** Üstü toprak ve otlar örtülmüş koni biçimindeki saman yığını. Aziziye (Ereğli)
- noda:** Üstü toprakla örtülmüş saman yığını. Hatıp (Meram), Ereğli, *Sarayönü, *Karapınar *bk.* → *loda*
- saksı -2:** Kırılmış çanak çömlek parçaları. Akçalar (Seydişehir)
- selinti:** Sel sularının sürüklediği çer çöp. İmrenler (Hüyük)

şahna (II): Harmanda, çevreye yığılan sap. İncirgediği (?)⁸⁰

şındık: Irmakların taşıdığı, su çevresinde biriken öteberi. Başhüyük (Sarayönü)

tepecik: Büyük sap yığını. *Ereğli

2.1.29. Din, İnanç ile İlgili İsimler

alıcı: Azrail. -Konya Merkezi

artı: Akıbet, son. Başhüyük (Sarayönü)

badramaz: Namaz kılmayan, beynamaz. Doğanbey (Beyşehir)

balkal:** İmam. -Konya köyleri

bedriz, betriz: Namaz kılmayan, abdestsiz, ahlaksız. Doğanbey (Beyşehir)

cılav (II): Bela. Başhüyük (Sarayönü)

çelep: Tanrı. Altuntaş (Akşehir)

gadinga: Yaşlı ve Hristiyan kadınlar için söylenen söz. *Ereğli

gök gireği: Hristiyan bayramı, yortu. -Konya Merkezi

gökçe: Azrail. -Konya Merkezi

hece taşı: Mezar taşı. -Konya Merkezi

manlay cazuv: Alın yazısı, baht. Başhüyük (Sarayönü)

meneşir: Bela. Ayaslar (Doğanhisar)

namazlavi: Üstünde namaz kılınan kilim, post vb. şeylerden yapılmış seccade.
Yeniköy (Ereğli)

nuska: Muska. Gezlevi (Hadim)

oğan: Tanrı. -Konya Merkezi

sıtara: Alın yazısı, şans, baht. Hatıp (Meram)

sin: Ölü gömülen yer, kabir. -Konya Merkezi

⁸⁰ İncirgediği, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

soyha, soyka: Ölü'nün üstünde çıkan giysi. *Ereğli

sunam: Kurban. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi

tastabaş: Camilerde müezzinlere ayrılan yer. Kızılören (Meram)

ulgut: Allahlık, kendinden geçmiş. -Konya Merkezi

utun: Bela. -Konya Merkezi

ülü (II): Sadaka. Tepelice (Bozkır)

2.1.30. Su ve Atıkların Akışını Bildiren İsimler

ağızlık: Su arkının sulanan yerlere açılan kısmı, ark başı, arklardan sulanacak tarlaya açılan su yolu. -Konya Merkezi

arık (I): Su yolu. *Hadim

avgant: Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. -Konya Merkezi *bk.* → *avkas*

avgaz: Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. Belekler (Ilgın) *bk.* → *avkas*

avgın (I): Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. Çavuşçugöl (Ilgın), *Akşehir *bk.* → *avkas*

avgun: Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. Afşar (?) *bk.* → *avkas*

avkas: Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. Ortaca (Akşehir), Ortakaraören (Seydişehir), Doğrugöz (Akşehir)

avkın: Üstü kapalı veya açık su yolu, ark, bahçe duvarlarında açılan su deliği. Bademli (Beyşehir) *bk.* → *avkas*

çörten: Pınar veya damladan su akıtan ağaç veya teneke oluk. *Ereğli, *Ilgın, *Beyşehir

çörtür: Pınar veya damladan su akıtan ağaç veya teneke oluk. *Beyşehir *bk.* → *çörten*

çöt: Pınar veya damladan su akıtan ağaç veya teneke oluk. Karahöyük (?) *bk.* → *çörten*

- gedevet (III):** Bahçe ve ekinleri sulamak için açılan su arkları. *Hadim
- geriz:** Kireç, çimento ya da demirden yapılan su yolu, boru. Bolat (Hadim)
- gerz:** Kanalizasyon. Kapaklı (Ilgın)
- gever (I):** Bahçe ve tarla sulamak için açılan ince su yolu, ark. Çavuşçugöl (Ilgın)
- harlaka:** Su yolu, ark. Yenisu (Çumra), *Çumra
- honluk:** Bahçelerde su almak için duvar dibinden açılan delik. Yazlıca (Doğanhisar)
- hornaka:** Bahçe duvarlarının altından geçen su yolu. Yıldızlı (Ereğli), *Ereğli
- ilipin:** Tarlaları sulamak için açılan ark. Başhüyük (Sarayönü)
- kerdi (I):** Evlekler arasında geçen su yolu, ark. Güvenç (Selçuklu), -Konya Merkezi
- kırış (I):** Tarlalardaki su yolu. *Ereğli
- kırtış (I) -2:** Tarlalarda ekin sulamak için açılan küçük arklar. Yeniköy (Ereğli)
- puşta (II):** Tarlaların sulanması için açılan su arkı. -Konya Merkezi
- tartma:** Tarlalarda açılan su arkı. Yeniköy (Ereğli)
- yargın (II):** Ark, uzun çukur. Kalınağıl (Hadim)

2.1.31. Engel, Sımr, Set Bildiren İsimler

- ağ (I):** Tarla sınırı. Yenidoğan (Beyşehir)
- an, añ:** İki tarla arasındaki sımır, set şeklindeki ayrıntı. Yazlıca (Doğanhisar), *Akşehir, -Konya Merkezi
- bağlanan:** Akarsuların seviyesini yükseltmek, suları toplamak veya başka yöne çevirmek için yapılan bent. -Konya Merkezi
- barı (I):** Bahçe duvarı, çit, avlu duvarları üzerine konulan çalı çırpı, harçsız yapılan duvar, tarla sınırı, tarlaların alt yanına çekilen taş set, siper. -Konya ilçe ve köyleri
- berği:** Set. Akçalar (Seydişehir)
- böget (II):** Suyun önüne çekilen set, bent. Belekler (Ilgın), *Bozkır

- böğet (II):** Suyun önüne çekilen set, bent. *Seydişehir *bk.* → *böget (II)*
- bünet:** Suyun önüne çekilen set, bent. Yazlıca (Doğanhisar) *bk.* → *böget (II)*
- cağart:** Sele karşı korumak için ağaç ve çalıdan yapılmış engel. Karahöyük (?)
- daraklama:** Dilmelerden duvar üzerine yapılan parmaklık. Sille (Selçuklu)
- gilimana:** Balık tutmak için çayların ortasına yapılan set. Bayındır (Beyşehir)
- göbet -2:** Suyu biriktirmek için önüne yapılan set, büğüt. Karaören (?), *Hadim, *Seydişehir, *Ereğli
- harım (II):** Tarla ve bahçe çevresindeki çit. Altuntaş (Akşehir)
- hoşuk (I):** 1. Bostan korkuluğu. Hatıp (Meram), Altuntaş (Akşehir), Sille (Selçuklu)
2. Tarlaların sınırını belirtmek için dikilen taşlar, nişan taşı. *İlgın 3. Tarlayı sürerken doğru çizgi yapmak için karşı tarafa dikilen taş ve toprak yığını. Orta Sinan (Karatay)
- ilişik:** Engel. -Konya Merkezi
- kırtış (I) -1:** İki tarla arasındaki ırmak seti. *Ereğli
- koşa -2:** Eğik yerlerde yüksek kısma su çıkarmak için tarla ortasına çekilen set. Karkın (Çumra)
- meris:** Bağları, bahçeleri birbirinden ayıran toprak sınır, hendek. Hatıp (Meram)
- meriz:** Bağları, bahçeleri birbirinden ayıran toprak sınır, hendek. -Konya Merkezi *bk.*
→ *meris*
- meyis:** Tarlaları ayırmak için sürülmeden bırakılan yer, sınır. *Akşehir
- oyuk:** Bostan korkuluğu. -Konya Merkezi
- tol (III):** Tarla sınırı. -Konya Merkezi
- tonç:** İki tarla ya da iki bahçe arasındaki boş yer. *Hüyük

2.1.32. Hız Bildiren İsimler

akrtın: Yavaş. Başhüyük (Sarayönü)

- alat samat:** Yarım yamalak, çok acele, çabucak. Akçalar (Seydişehir)
- apış:** Çabuk, hızlı. Argıthanı (Ilgın)
- apul apul:** Yavaş yavaş, ağır ağır. *Ilgın
- cengil -2:** Hızlı, çabuk. *Kadınhanı
- cenil:** Acele. *Kadınhanı
- cenilrek -2:** Hızlı, çabuk. *Kadınhanı
- ceri (II):** Çabuk. *Ilgın
- evedi:** Acele, çabuk. -Konya ilçe ve köyleri *bk.* → *ivedi*
- goma:** Çabuk. *Beyşehir
- hantıl hantıl:** Hırslı hırslı, şapur şapur, acele (yemek için). -Konya Merkezi
- ılgıt ılgıt:** Yavaş yavaş, hafif hafif (esen rüzgâr, akan su vb. şeyler için). -Konya ilçe ve köyleri
- iliz iliz (I):** Yavaş yavaş (ağrımak, sancımak ya da sıvı bir şeyin akması için). -Konya Merkezi
- imil imil:** Yavaş yavaş. Geçit (Ilgın), -Konya Merkezi
- ivcik ivcik:** Yavaş yavaş, sakince. -Konya Merkezi
- ivedi:** Acele. Bolat (Hadim), Geçit (Ilgın)
- ivil ivil:** Yavaş yavaş, sessiz sessiz (yürüyüş için). *Akşehir *bk.* → *imil imil*
- kozur kozur:** Hırslı ve hızlı (yürümek için). *Seydişehir
- siyen siyen:** Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağmak, su, gözyaşı vb. akmak için). Argıthanı (Ilgın)⁸¹ *bk.* → *siyim siyim*
- siyim siyim:** Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağmak, su, gözyaşı vb. akmak için). *Hadim
- şip:** Tez, çabuk, çevik. *Seydişehir, *Beyşehir

⁸¹ DS'de bir kez "Argıthanı *Ereğli" şeklinde gösterilmiştir. Fakat Argıthanı Ilgın'a bağlı bulunan bir yerleşim yeridir.

şivey şivey: Yavaş yavaş. *Ereğli

tazar: İvedi, tez. *Beşehir

yıprak: Kıvrak, çabuk. Hatıp (Meram)

2.1.33. Eskilik, Karmaşıklık, Dağınıklık, Düzensizlik ile İlgili İsimler

alan taran: Karmakarışık, darmadağınık, altüst. Doğanbey (Beşehir)

cırtık mırtık: Yırtık pırtık. Başhüyük (Sarayönü)

çaçuv kuçuv: Darmadağın. Başhüyük (Sarayönü)

çağşak (II): Eski. -Konya Merkezi

çakıt: Eski, hurda. -Konya Merkezi

çala: Eski, kullanılmış. Akçalar (Seydişehir)

çığşak: Kırık, parça parça. Doğanbey (Beşehir)

esgi: Eski, bayat. Başhüyük (Sarayönü)

felfes: İşe yaramaz, eski, köhne, çürük. *Seydişehir

harkıt: Eski, çürük, yıkık. *Ereğli

hılı mlı (II): Düzensiz, dağınık, gelişigüzel (giyim için). Başhüyük (Sarayönü)

hor: Eskimiş şey. -Konya Merkezi

ılmık ılmık: Parça parça, lime lime. Reis (Akşehir)

künere: Eski. -Konya Merkezi

melcime: Karışık. Başarakavak (Selçuklu), Sille (Selçuklu)

mılık mırtık (I): Yırtık pırtık, paramparça, eski püskü. -Konya Merkezi

muhal: Eski, kötü. -Konya Merkezi

pençek pençek: Parça parça, bölük bölük. Engilli (Akşehir)

püllüm püllüm: Parça parça. -Konya Merkezi

salgaraya: Gelişigüzel, özensiz. *Beşehir ve çevresi

teltik: Dolaşık, karışık, yanlış. *Ereğli

tillim: Eskimiş, lime lime olmuş. *Seydişehir

yöndemsiz: Düzensiz, yöntemsiz. Hortu (Ereğli)

2.1.34. Güzel, İyi, Çirkin, Kötü Kavramları ile İlgili İsimler

apraş -1: Biçimsiz, çirkin. -Konya Merkezi

aryūv: Güzel. Başhüyük (Sarayönü)

avara (III): İşe yaramaz, verimsiz, kötü, bozuk, iyi olmayan her şey. *Ereğli, Çakırlar (Akşehir)

bayā -2: Her zamanki gibi olan, bayağı, hiçbir özelliği bulunmayan. Gölyaka (Beyşehir)

daptayı: Çok güzel, güzelce, pek iyi. Koyupınar (?)

dayı: Güzel, iyi. -Konya Merkezi

dayıca: Güzel, iyi. Kayapınar (Bozkır) *bk.* → *dayı*

değme: Seçme, üstün, en iyi. -Konya Merkezi

döğnel: Toplu olarak bulunan şeylerin en iyi ve kalınları. -Konya Merkezi

dölek (III): 1. Güzel, iyi. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu) **2.** Doğru, düzgün. -Konya ilçe ve köyleri

ebdel: Çok büyük, çirkince olan. Bolat (Hadim)

endek (II): Aşağı, bayağı, fena. *Halkapınar, Karacahisar (Bozkır)

hırkıl: Kötü, zayıf. Güvenç (Selçuklu)

isla: İyi, güzel, sağlam. Kapaklı (Ilgın)

kongey: Çirkin. Aşağı Hadim (Hadim)

oflaz (I): İyi, güzel, eksiksiz, tam. Çetin (Akşehir), Gözlü (?), Bolay (?)

osal: Bayağı, kötü. Başhüyük (Sarayönü), Başköy (Kadınhanı)

öpçem: Kötü. *Karapınar

şankalak: Çirkin, biçimsiz. *Taşkent

tamska: En iyi. Akçalar (Seydişehir)

yımızık: Çirkin. -Konya Merkezi

2.1.35. Soru İfadeleri ile İlgili İsimler

arabī: Acaba. Başhüyük (Sarayönü)

elē: Böyle mi, doğru mu? *Karapınar

hangıra: Nere, neresi, nereye? Atlantı (Kadınhanı)

hangırda: Nerede? *Beyşehir, *Karapınar

hangırıda: Nerede? *Seydişehir *bk.* → *hangırda*

hardan: Nereden? İslahiye (?)⁸²

kayrı: Nereye? Başhüyük (Sarayönü)

naçcık: Ne kadar. -Konya Merkezi

nahas: Niye. Yeniköy (Ereğli)

nattıyan: Neredesin, ne yapıyorsun. *Ereğli

nehas: Neden, ne nedenle. Aziziye (Ereğli)

neyni: Niçin, neden. Doğanbey (Beyşehir), Ayaslar (Doğanhisar)

nişlemek: Ne yapmak. Yazlıca (Doğanhisar)

nişleyvin: Ne yapıyorsun. Doğanbey (Beyşehir)

nörün: Ne yapıyorsun. -Konya Merkezi *bk.* → *nörüñ*

nörüñ: 1. Ne yaparsın? *Karapınar 2. Ne yapıyorsun. -Konya Merkezi

taman: Hani, hani ya. Kolukısa (Kadınhanı), Ereğli

⁸² İslahiye, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.36. Yardım, Bağış, Hediye ile İlgili İsimler

- andaç (I):** Hatıra, hediye, armağan. Aziziye (Ereğli)
- andaçlık:** Hatıra, hediye, armağan. -Konya Merkezi *bk.* → *andaç (I)*
- avıyt:** Hediyeye karşılık olarak gönderilen hediye. İmrenler (Hüyük)
- boğ:** Hediye, armağan. Kireli (Hüyük)
- boluşluk:** Yardım. Başhüyük (Sarayönü)
- çobansalık (I):** Çoban hakkı, çoban bahşişi. Yeniköy (Ereğli)
- dürü -1:** Hediye. Sille (Selçuklu)
- geneksi:** Bahşiş. Akçalar (Seydişehir)
- gödemek:** Çobanların yavrulayan hayvanların sahiplerinden aldıkları bahşiş. Selki (Hüyük)
- gömbeldek:** Çobanlara verilen bahşiş. *Ereğli
- honça (II):** 1. Davarlar kuzuladığı zaman, ağanın çobana verdiği bahşiş. Kesecik (Seydişehir) 2. Müjde karşılığında verilen armağan, bahşiş. *Yalhöyük
- musluk (I):** Armağan olarak götürülen kesilmiş hayvan. Taşagıl (Ereğli)
- savğa:** Armağan. Başhüyük (Sarayönü)
- şar (II):** Ödül. -Konya Merkezi
- yasaksavan:** Kolay ve ucuz elde edilip, armağan verilen şey. Bayındır (Beyşehir)

2.1.37. İz ya da İşaret Bildiren İsimler

- baraza:** Çift demirinin yaptığı geniş yarık, saban izi. Başhüyük (Sarayönü)
- calın:** İs. Başhüyük (Sarayönü)
- cızık (I):** Çizgi. -Konya Merkezi
- çom:** Ağaç gövdesinde, kesilmiş dalların kalan izi. -Konya Merkezi
- daz:** Kellerin başında kellikten geriye kalmış izlere denir. Yazlıca (Doğanhisar)

düdükleme: Kar altında kalan tavşanın nefesinin sıcaklığı ile bulunduğu yeri gösterecek şekilde delik açması. *Hadim

en (I): Hayvanlara ya da eşyaya vurulan damga, işaret. Çakırlar (Akşehir), *İlgın

ışan (I): Belirti, nişan. Başhüyük (Sarayönü)

kemçi: Koyun ve keçilere kızgın demirle yapılan damga. -Konya Merkezi

ocar: Nişan, belirti, iz. -Konya Merkezi

süreke (I): Sabanın tarlada bıraktığı iz. *Bozkır

tamğa: Benek, nokta. Başhüyük (Sarayönü)

tem: Belirti, iz, im. -Konya Merkezi

yağnal: Damga, im. *Bozkır

yolağ, yolak (II): Kağmı vb. izi. -Konya Merkezi

2.1.38. Ateş ve İlgilerini İçeren İsimler

alamaç: Yüksek alev, çalı, ot ateşi. Sille (Selçuklu)

alambaç: Yüksek alev, çalı, ot ateşi. Hortu (Ereğli) *bk.* → *alamaç*

alavaç: Yüksek alev, çalı, ot ateşi. Güvenç (Selçuklu) *bk.* → *alamaç*

aval: Alev. Doğanbey (Beyşehir)

ciltin: Kıvılcım. Başhüyük (Sarayönü)

çinga: Kıvılcım. -Konya Merkezi

çingri: Ateş. -Konya Merkezi

çiğe (II): Kıvılcım. -Konya Merkezi *bk.* → *çinga*

çinge: Kıvılcım. *Seydişehir, Argıthanı (İlgın) *bk.* → *çinga*

ineze (II): Cansız yanan ateş. *İlgın

körsek: Sönük, donuk, az pırıltılı (ateş, ışık vb.). -Konya Merkezi

teval: Dövülen demirden sıçrayan ateşli küçük parçalar. -Konya Merkezi

tuban (I): Duman. Başhüyük (Sarayönü)

yahn (I): Alev. Çavuşçugöl (Ilgın)

2.1.39. Durum, Hal, Tarz, Sebep Bildiren İsimler

anelden: Gizlice. Küçükaşlama (Karapınar)

cengil -1: Yavaşça. *Kadınhanı

cenilrek -1: Yavaşça. *Kadınhanı *bk.* → *cengil -1*

döğgel: Kalınca, kabaca. Yıldızlı (Ereğli)

ımicak: İlıkça. Gökçimen (Beyşehir)

kileyden: Yeniden. Sille (Selçuklu)

küşden: Zorla, güçlkle, ancak. Başhüyük (Sarayönü)

ondan keri:** Ondan sonra, ondan dolayı. *Bozkır

ökötü: Güçlkle. *Beyşehir ve çevresi

savdan: 1. Hep birden. Başhüyük (Sarayönü) **2.** Başlı başına. Başhüyük (Sarayönü)

sümiye: El yordamıyla, kestirmeden. Aziziye (Ereğli)

usca: Yavaşça, sessizce. *Taşkent

zılgıç gibi: Hızla, durmadan (yürüyüp gitmek için). Çiğil (Ilgın)

2.1.40. Temizlik, Saflık, Sadelik ve Arılık ile İlgili İsimler

ala bulaşık: Yarım, tamamlanmamış, kirlili. *Ilgın, *Akşehir, *Beyşehir köyleri

arı: Temiz, tertemiz, saf, iyi. Çavuşçugöl (Ilgın)

bunkun: Havasız. *Çumra

cıhlı: Sade, arı, yalnız. -Konya Merkezi

cikla: Arı, karışksız. -Konya Merkezi *bk.* → *cıhlı*

cullap: Berrak, duru. *Akşehir

çepel (I): Çamur, pislik, bulaşık, kir. Tömek (Selçuklu)

çıkla -1: Sade, arı, yalnız. *Seydişehir, *Ereğli, *Beyşehir, Sille (Selçuklu),
*Karapınar *bk.* → *cihli*

mısmıl (III): 1. Temiz, derli toplu. -Konya Merkezi 2. Pis. -Konya Merkezi

sunturlu: Kirli. Çiğilderbent (Ilgın)

şımşırlak: Tertemiz, temizlenmiş. Yarma (Karatay)

yalkı (I): Yalnız, tek. İmrenler (Hüyük), Çavuşçugöl (Ilgın)

2.1.41. Sert, Kalın, Yumuşak Kavramları ile İlgili İsimler

bekişik: Sağlamlaştırılmış, dayanıklı, katı. -Konya Merkezi

bıcıl: Yumuşak. -Konya Merkezi

cumşak: Yumuşak. Başhüyük (Sarayönü)

çinki: Sağlam, sert (taş hk.). Hortu (Ereğli)

diyrek: Sert, katı. Çiğil (Ilgın)

hartı: Kalın, sert. -Konya Merkezi

sav -1: Sağlam. Başhüyük (Sarayönü)

vıcık vıcık: Çok cıvık, yumuşak (çamur, yağ vb. için). -Konya Merkezi

2.1.42. Bir Olayın ve Olgunun Her Bir Tekrarlanışını, Zamanını veya Sırasını Bildiren İsimler

böğez: Bu defa, bu sefer. Başarakavak (Selçuklu)

bönez: Bu defa, bu sefer. Reis (Akşehir), Karaağa (Doğanhisar) *bk.* → *böğez*

busak (II): Bu kez. Aşağı Esence (Beyşehir)

busef: Bu kez. Yıldızlı (Ereğli), *Halkapınar *bk.* → *busak (II)*

col (II): Defa, kez, batın. Başhüyük (Sarayönü)

gez: Defa, kere, kez. *Ereğli

heskilik: Defa, kez. Altuntaş (Akşehir)

övün: Kez (yemek için). Hatıp (Meram)

2.1.43. Dikiş, Nakış, Dokuma ile İlgili İsimler

aşırım: İri, seyrek dikiş. Doğrugöz (Akşehir)

aşırtma: Aralıklı ve atlamalı dikiş. Argıthanı (İlgın)

aşvüm: Üzerinden aşırarak dikilen bir dikiş. -Konya Merkezi

ilgi: Kaba dikiş. -Konya Merkezi

oyu: Halı ve seccade üzerindeki işleme. Hortu (Ereğli)

temse: Saraçlıkta teyelimsi düz dikiş. -Konya Merkezi

velveç: Yatak yüzü yapılan dokuma. -Konya Merkezi

2.1.44. Uygunluk, Rahatlık ile İlgili İsimler

kip: Uygun, tıpatıp gelen. -Konya Merkezi

tap (I): Uygun, oranlı. Başhüyük (Sarayönü)

teppeten: Bir düzey ve nitelikte. Başhüyük (Sarayönü)

tıhtap: İyi gelen, tam uyan, yakışan. *Beyşehir

tınç: Rahat. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *tıynçlı*

tıynçlı: Uygun, rahat. Başhüyük (Sarayönü)

yönlü: Uygun, iyi, doğru, yerinde. Çamlı (Akşehir)

2.1.45. Benzerlik, Eşitlik ile İlgili İsimler

başğa: Başka. Başhüyük (Sarayönü)

çıkla -2: Tıpkı, aynı. Bayavşar (Beyşehir), Çetmi (?)

endez (I): Düzgün, doğru, eşit, iyi, denk. *Beyşehir

gözü: Aynı. -Konya Merkezi

oşaş: Benzer. Başhüyük (Sarayönü)

oşaşırak: Az benzer, andırır. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *oşaş*

sargın: Tek cins, cinstiş. Güvenç (Selçuklu)

2.1.46. Boş, Gereksiz Anlamında Kullanılan İsimler

aynata: Boşuna. *Beyşehir

salgara (I): Boş yere, boşuna. -Konya Merkezi

sümeği: Boşuna. Yenisu (Çumra) *bk.* → *sümeğe*

sümeteye: Boşuna. *Seydişehir *bk.* → *sümeğe*

sümeğe: Boşuna. -Konya ilçe ve köyleri

sümeği: Boşuna. *Beyşehir *bk.* → *sümeğe*

sümüğe: Boşuna. *Akşehir *bk.* → *sümeğe*

2.1.47. Olasılık, Tahmin Bildiren İsimler

ellelem: Sanırım, anlaşılın, demek ki. Akçalar (Seydişehir)

enim zakim: Aşağı yukarı, hemen hemen. *Beyşehir

gaz: Görünüşe göre, anlaşılın, galiba. Sille (Selçuklu)

geğez: Görünüşe göre, anlaşılın, galiba. Başarakavak (Selçuklu) *bk.* → *gaz*

geñez: Görünüşe göre, anlaşılın, galiba. Üzümlü (Beyşehir), Gözlü (?), -Konya Merkezi *bk.* → *gaz*

yalım: Sanırım. -Konya Merkezi

2.1.48. Kesinlik, Gerçeklik Bildiren İsimler

bayā -1: Hakikaten, gerçekten, ciddi olarak. Doğanbey (Beyşehir)

engücü: Elbette, şüphesiz, her halde, her ne olursa olsun, nasıl olsa, ister istemez.

*Hadim

höküt (II): Kesin. Boyalı (?)

tilil: Gerçekten, gerçek. Kolukısa (Kadınhanı)

üskes: Kesinlikle. İbradı (Ereğli)

zıllım: Kesinlikle. Çiğil (Ilgın)

2.1.49. Yeni, Taze Kavramları ile İlgili İsimler

acar (I): 1. Yeni. Ortaca (Akşehir), Yeniköy (Ereğli), *Halkapınar, *Ereğli, Hatıp (Meram), -Konya Merkezi 2. Taze. *Ereğli

acer (I): Yeni. Ortaca (Akşehir), Atlantı (Kadınhanı), Hortu (Ereğli) *bk.* → *acar (I)*

berre: Taze, körpe. *Taşkent

görpe -1: Taze. Çavuşçugöl (Ilgın)

hıyır hıyır: Sebzenin çok taze olduğunu anlatır. -Konya Merkezi

yengi: Yeni, son moda. -Konya Merkezi

2.1.50. Hukuk, Yasa ile İlgili İsimler

elleşme: Dava. Çakırlar (Akşehir)

erzan: 1. Ceza. -Konya Merkezi 2. Suç. -Konya Merkezi

ters: Suçlu. Başhüyük (Sarayönü)

tutgu: Mahkeme kararını gösterir belge. Dipi (Akşehir)

tüzlük: Tüze, adalet. Başhüyük (Sarayönü)

yarışik: Yakınma, dava. -Konya Merkezi

2.1.51. Islaklık/Kuruluk ile İlgili İsimler

cımcıvık: Çok sulu. Yarma (Karatay)

cimcik: Sırılısıklam. Kavak (?)

mılı: Az ıslak, yaş. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü), *Kadınhanı

şibit: Çok ıslak. *Karapınar

uğra çekmiş: Çok kuru. Sadıkhacı (Beyşehir)

2.1.52. Yazı ve Yazılı Şeyler ile İlgili İsimler

alınlık: Kitabe, levha, tabela. *Beyşehir

bitik: Mektup.

cönk: Uzunlamasına açılan eski şiir ve destan dergisi. -Konya Merkezi

çetenek: Güç okunan yazı. -Konya Merkezi

en (II): Mektup. *Seydişehir

2.1.53. Çıplaklık Bildiren İsimler

cımcıslak: Çırılçıplak. -Konya Merkezi

ciscibil: Çıplak. Sille (Selçuklu)

dal (II): Çıplak. -Konya Merkezi

dızlak -1: Tüysüz, çıplak. -Konya Merkezi

şellek: Çıplak. Mezetanlı (?)⁸³

2.1.54. Netlik, Belirsizlik Bildiren İsimler

bélgili: Besbelli, apaçık, belli, belirli. Başhüyük (Sarayönü)

bélgisiz: Belirsiz. Başhüyük (Sarayönü)

ıkrırcaklı: Şüpheli, açık olmayan, kararsız, karışık. Aziziye (Ereğli)

uğrun: Gizli. -Konya Merkezi

⁸³ Mezetanlı, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.1.55. Geometri, Matematik ile İlgili İsimler

sanau: Sayı. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *sanav*

sanav: Sayı. Başhüyük (Sarayönü)

üçgöl: Üçgen. -Konya Merkezi

2.1.56. Görüntü Bildiren İsimler

gadal: Manzara. Altuntaş (Akşehir)

şelve: Yansı, akis. Güvenç (Selçuklu)

tavsır: Resim, fotoğraf. *Karapınar

2.1.57. Bilgi, Ders Anlamındaki İsimler

bellenti: Bilgi. -Konya Merkezi

sabak: Ders. -Konya Merkezi

salık (I): Haber, bilgi. -Konya ve köyleri

2.1.58. Avcılıkta Kullanılan Tekniklere Verilen İsimler

düdük avı: Karın altında kalan tavşanın nefesiyle karı erittiği yerleri görerek yapılan tavşan avı. *Hadim

haylama: Ormanda avlanırken tavşan ve keklikleri saklandıkları yerden sopa ve taşla çıkarma. Bayduşar (Beyşehir), Bolat (Hadim)

2.1.59. Soğukluk, Sıcaklık Bildiren İsimler

çatayaz: Çok soğuk. *Seydişehir

yangal: Çok sıcak. -Konya Merkezi

2.1.60. Diğer İsimler

artçı: Arkadan gelen. -Konya Merkezi

avşar (II): Pekmezin pişmeden önce şiddetle kaynaması. -Konya Merkezi

bana (I): Bağlarda yapılan pışta, karık sırtları. Güneydere (Meram)

bel bereket: Bolluk, bet bereket. Doğanbey (Beyşehir)

bét bétge: Yüz yüze. Başhüyük (Sarayönü)

birem birem: Birer birer. Üzümlü (Beyşehir)

bitek (I): Verimli. *Seydişehir

bozman: Fırsat. *Beyşehir, *Seydişehir

bulgu: 1. Keşif, icat. -Konya Merkezi **2.** Anlayış. -Konya Merkezi

capı: Durum, hal. Başhüyük (Sarayönü)

caravusuz: Yakışksız. Başhüyük (Sarayönü)

cicalı: Süslü. -Konya Merkezi

coşgun: Coşkun. -Konya Merkezi

çenet (I): Birbirine yapışık iki eşit parçadan meydana gelmiş olan cisimlerden her biri, fasulye, nohut gibi sebzelerin, badem, ceviz, erik gibi kuru meyvelerin içindeki parçalar. *Ereğli

deramet: Hazırlık, sağlama, toplama. Bostandere (Seydişehir)

dönüklük: İrtica. -Konya Merkezi

düzgen: Düzenli. -Konya Merkezi

ekindi: İkinci. Başhüyük (Sarayönü)

elpime: Herhangi bir şeyin ince ince dağılması, yıpranma, eskime, çürüme. -Konya Merkezi

erkillik: Özgürlük. Başhüyük (Sarayönü)

erkinlik: Özgürlük. Başhüyük (Sarayönü) *bk. → erkillik*

erte: Herhangi bir işte ilk başarı. Yenidoğan (Beyşehir)

- eyfel:** Kolaylık. Çiğil (İlgın)
- fag fag:** Eskimiş, ihtiyarlamış. Sille (Selçuklu), *Altınekin
- fan fan:** Eskimiş, ihtiyarlamış. Sille (Selçuklu), *Altınekin *bk.* → *fag fag*
- fücürme:** Tohum çatlama. Kaplanlı (Hadim)
- gereñ (I):** Sürünün serpilerek, dağınık yayılması hali. Gözlü (?)
- göçek (II):** Devecilerin gece yolculuğu. Aziziye (Ereğli)
- gübüdük gübüdük:** Koşa koşa. -Konya Merkezi
- gürüf gürüf:** Sürü sürü, alay alay. -Konya Merkezi
- halmatekin:** Kolay kolay. *Ereğli
- haman:** Güç, kuvvet. -Konya Merkezi
- haydur hoydur:** Başiboş (gezmek için). -Konya Merkezi
- hop:** Kucak. *Ereğli
- hödük (II):** Tuhaf, acayip şey. Doğanbey ve köyleri (Beyşehir)
- ıkış ıkış:** Ağır bir yükün altında zorla nefes almayı anlatır. -Konya Merkezi
- ılık:** Güç, kuvvet. -Konya Merkezi
- ıpıl ıpıl:** Pırıl pırıl. -Konya Merkezi
- ır:** Türkü, şarkı. -Konya Merkezi
- ilaşe:** Ele güne karşı. -Konya Merkezi
- kadal (I):** Güldürü, eğlenti. -Konya Merkezi
- kakıç:** Ayıp, kusur, pürüz. Aziziye (Ereğli)
- karak:** Geri kalma. Selki (Hüyük)
- kaynaklı:** Eğlenceli. -Konya Merkezi
- kökerek:** Büyük, gösterişli. -Konya Merkezi
- kömük:** Yedikardeşler (burç). -Konya ve çevresi
- körüksü:** Korkak olarak yetişme, korkaklığa alışma. -Konya Merkezi

- küngürlük:** Uykunun verdiği uyuşukluk. -Konya Merkezi
- lom lom:** Büyük büyük lokmalarla (yemek için). *Ereğli
- meles (I):** Köpeğin yaşı. Üçhüyük (Akşehir)
- meşrebe:** Görgü, eğitim. *Karapınar
- obal obal:** Şaşkınlık nedeniyle gözlerin gereğinden çok açılması için. -Konya Merkezi
- obbi:** Becerme, beceri. Sille (Selçuklu)
- pat sat -2:** Yer yer, seyrek olarak. Aziziye (Ereğli)
- pellik:** Bulanıklık. Çakırlar (Akşehir)
- saylav:** Seçim, seçme. -Konya Merkezi
- sıkız:** Biraz yanmış, kızarmış. -Konya Merkezi
- şohluk:** Barış. Başhüyük (Sarayönü)
- tevil:** Durum, biçim. Yazlıca (Doğanhisar)
- tevir tevir:** Çeşit çeşit, biçim biçim. -Konya Merkezi *bk.* → *tevir*
- tevir:** Çeşit, tür. *Ereğli, -Konya Merkezi
- tınçlık:** Rahatlık. Başhüyük (Sarayönü)
- töre:** Eğitim, görgü. Başhüyük (Sarayönü)
- tüpsüz:** Asılsız. Başhüyük (Sarayönü)
- uğrun uğrun:** Süze süze. Bayındır (Beyşehir)
- ulak (IV):** Amaç. -Konya Merkezi
- ulkaş:** Sıra sıra, küme küme, art arda. -Konya Merkezi
- umar:** Çıkar yol, çare. *Beyşehir, *Seydişehir ve çevresi
- uyku semesi:** Uyku sersemi, uyku sersemliği, uykulu. Akçalar (Seydişehir)
- üstembelik:** Üstelik, fazladan. -Konya Merkezi
- üstembellik:** Üstelik, fazladan. -Konya Merkezi *bk.* → *üstembelik*
- yava:** Yitik. Belekler (Ilgın)

2.2. Fiiller

Bu bölümde basit, türemiş ve birleşik fiiller bir arada yer almakta, birleşik fiillerin bir kısmı ise deyim özelliği taşımaktadır.

2.2.1. Fiziksel Hareket ile İlgili Fiiller

2.2.1.1. İnsanlardaki Fiziksel Hareketler

abcalamak: Bacaklarını ayırarak yürümek. Doğanbey (Beyşehir)

abrışmak: 1. Arkasına sarılmak, sırnaşmak, çocukça asılıp direnmek. -Konya Merkezi
2. Birden hücum etmek, saldırmak. Belekler (Ilgın)

ağdırmak: Yükseltmek, havaya doğru kaldırmak, omuza almak. Doğanbey (Beyşehir)

ankıtlamak: Nişan alıp atmak. Çavuşçugöl (Ilgın)

apalamak: 1. Bacakları gere gere, ayırarak yürümek. -Konya Merkezi 2. Sallanarak, sendeleyerek yürümek. -Konya Merkezi 3. Sendelemek. Ortaca (Akşehir), Üçhüyük (Akşehir), -Konya Merkezi

aparmak -2: Götürmek, alıp götürmek. *Çumra, -Konya Merkezi

apçalamak: Düzensiz yürümek. Karaören (Emirgazi)

apışmak: Ayrılmak, uzaklaşmak. Atlantı (Kadınhanı)

arakmak: Tutmak, sarmak. -Konya Merkezi

aralamak: Kavga eden iki kişiyi araya girerek ayırmak. -Konya Merkezi

arbişmak: 1. Abanmak, yaslanmak, dayanmak, yüklenmek. *Beyşehir 2. Atılmak, saldırmak. Belekler (Ilgın)

artmak: Yüklemek. -Konya Merkezi

aşıda takmak: Uzaklaştırmak. *Beyşehir

aylandırmak: Gezdirmek. Başhüyük (Sarayönü)

aylanlamak: Gezmek. Güvenç (Selçuklu) *bk. → aylanmak, aylānmak*

aylanmak, aylānmak: 1. Gezmek. Başhüyük (Sarayönü) 2. Dönüp dolaşıp aynı yere gelmek, fırlanmak, devir yapmak. -Konya Merkezi

- bandik atmak:** Parmak atmak. -Konya Merkezi
- banmak:** Batmak, batıp çıkmak, her tarafa bulaşmak. Doğanbey (Beyşehir)
- barmak:** Varmak. Başhüyük aşiretleri (Sarayönü)
- basaklamak:** Baskın yaparak yakalamak, üstüne çökmek. Çamlı (Akşehir)
- belenmek:** Toz toprak içinde yuvarlanmak. *Ereğli
- bérmek:** Vermek. Başhüyük (Sarayönü)
- bıdılamak:** Koşmak. *Hadim
- boğçalaşmak:** Boğuşmak. Doğanbey (Beyşehir)
- büküştürmek:** Bükmek. -Konya Merkezi
- calınmak:** Sürünmek, uğraşmak, sokulmak. Başhüyük (Sarayönü)
- cerleşmek:** Yerleşmek. *Kadınhanı
- cırmaklamak:** Tırmalamak. *İlgın *bk.* → *cırmalamak*
- cırmalamak:** Tırmalamak. *Beyşehir
- cızılmak:** Son hızla koşmak. Göymen (Seydişehir)
- cimbizlemek -2:** Çimdiklemek. -Konya Merkezi
- cortmak:** Yavaş koşmak. Başhüyük (Sarayönü)
- coylamak:** Dere ve çayda elbiseyi toplayarak gezmek. Tepelice (Bozkır)
- cömütmek:** Ayaklar üzerine oturmak, çömelmek. Selki (Hüyük)
- cüklemek:** Yükleme. Başhüyük (Sarayönü)
- cüklenmek:** Yüklenmek. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *cüklemek*
- cürüme:** Yürümek. Başhüyük (Sarayönü)
- çağarmak:** Kaymak. *Akşehir
- çançmak (I):** Batırmak. Başköy (Kadınhanı)
- çapmak (I):** Koşmak, ivmek. Başhüyük (Sarayönü)
- çelemek (III):** Sallanarak yürüyüp kendini göstermek. -Konya Merkezi

çemremek: Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak. *Çumra, Bolat (Hadim), Engilli (Akşehir), Sille (Selçuklu), *Altınekin

çemrenmek: Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak. Savaş (Akşehir) *bk.*
→ *çemremek*

çentmek: Üfürükçüler bir hasta üzerine okuyarak bıçakla dokunmak. Tömek (Selçuklu)

çeşlemek: Hedefe nişan almak, denk getirmek. *Hadim

çînamak: Sıçramak. Başhüyük (Sarayönü)

çînaşmak: Sıçramak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *çînamak*

çinatmak: Sıçratmak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *çînamak*

çinnamak (I): Sıçramak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *çînamak*

çitivermek: Karıştırıvermek. Sadıkhacı (Beyşehir)

çöndürmek: Akıtmak, fırlatmak. -Konya Merkezi

çuğmak: Ayaklar üzerine oturmak, çömelmek. Doğanbey (Beyşehir)

dalbınmak: Yüzme bilmeyen bir kimse su içinde çırpınmak. -Konya Merkezi

debiklemek: Şaşırarak, korkudan şaşırıp bastığı yeri bilmemek, düşe kalka yürümek.
-Konya Merkezi

deklemek (II): Nişan almak, doğrultmak, yöneltmek. *Beyşehir

depertmek: Hareket ettirmek, kımıldatmak. -Konya Merkezi

devinmek: 1. Kımıldamak, hareket etmek. Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi 2.
Çırpınmak, kıvrınmak, tepinmek. Bayındır (Beyşehir)

dıngıldamak: Kımıldamak, oynamak, sallanmak. -Konya Merkezi

dızıklamak: Koşmak, kaçmak, seğirtmek. -Konya Merkezi

diğremek: Ayakta durmak, ayağa kalkmak, dik durmak. Sille (Selçuklu)

dirkemek (II): Koşmak, kovalamak. Üzümlü (Beyşehir)

dizikmek: Koşmak, kaçmak, seğirtmek. *Bozkır, Seydişehir *bk.* → *dızıklamak*

- doktamak:** Durmak. Altuntaş (Akşehir)
- domalmak:** Secde eder gibi durmak, arkasını çıkarmak, çıkıntı yapmak. -Konya Merkezi
- ebermek:** Getirmek, vermek. -Konya Merkezi *bk.* → *epermek*
- eğleşmek -1:** Oturmak, yerleşmek, kalmak. -Konya Merkezi
- ekinivermek:** Getirivermek. -Konya çevresi
- elleşmek -1:** Ağır bir yükü kaldırmak için bir kaç kişi birden tutmak. *Ereğli
- epermek:** Getirmek, vermek. *Seydişehir
- evzimek:** Hafifçe hoplatmak, havalandırmak. -Konya Merkezi
- futalamak:** Atmak. Aziziye (Ereğli)
- gıbırtmak:** Koşmak. -Konya Merkezi
- gıvışlamak:** Hareket etmek, kımıldamak. -Konya Merkezi
- gillemek:** İtip yuvarlanmak. Doğanbey (Beyşehir), Damlapınar (Beyşehir)
- gödelmek:** Yumruklaşmak, şişmek, çıkıntı meydana getirmek. *Ereğli
- gübürdemek:** Tepinmek. -Konya Merkezi
- güce vermek:** Saldırmak, üzerine atılmak, vurmak. Taşağıl (Ereğli)
- hıncıklamak:** Yumrukla dövmek. Çarıklar (Meram)
- hırcıkmak:** Bir şeyi düzensizce karıştırmak. Araplar (Karatay)
- homa durmak:** Baş yerde, ayaklar havada durmak. Sille (Selçuklu), *Altınekin
- hoputmak:** Arkaya, sırtta almak. Yıldızlı (Ereğli)
- hömermek: 1.** Birisine kızarak saldırmaya hazırlanmak. *Bozkır **2.** Karşı koymak, sırtarmak. -Konya Merkezi
- hümsalmak:** Atılmak, saldırmak. Doğrugöz (Akşehir)
- ıgranmak:** Sallanmak. Doğanbey (Beyşehir), *Akşehir, *İlgın
- ıgratmak:** Sarsmak, sallamak. Damlapınar (Beyşehir), *Beyşehir

ıĝşalamak: 1. Sallamak. -Konya Merkezi 2. Ağacı sallamak, silkmek. -Konya Merkezi

ılgarmak: Yaklaşmak. Afşar (Taşkent)

ılıĝıvermek: Oturmak, ilişmek. Ağılönü (Beyşehir)

ırgalamak: Sarsmak, sallamak. -Konya Merkezi

ırganmak: Sallanmak. Çayhan (Ereğli)

ırlamak: Sarsmak, sallamak. Çavuşçugöl (Ilgın) *bk.* → *ırgalamak*

ızına kayıtmak: Geri dönmek, çıktığı yere gelmek. Başhüyük (Sarayönü)

içirmek: Bıçak, kama gibi keskin şeyleri batırmak, saplamak. -Konya Merkezi

iĝinmek: İkinmek. Akçalar (Seydişehir)

kakalamak: İtelemek, sarsmak, sokuşturmak. -Konya Merkezi

kakışlamak: İtelemek, sarsmak, sokuşturmak. Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *kakalamak*

kanışmak: Başı geriye çekip dimdik durmak. -Konya Merkezi

katmak: Koymak. *Beyşehir

kavak durmak: Amuda kalkmak. -Konya Merkezi

kavcıklamak: 1. Hırsıyla kapmak, kavramak. Akçalar (Seydişehir) 2. Mıncıklamak. *Beyşehir

kayıtmak: Geri dönmek. *Ereğli, *Kadınhanı

ketmek: Gitmek. Başhüyük (Sarayönü)

kıbırtmak: Koşmak, hızla gitmek. *Ereğli

kıpırtmak: Yürüme, kımıldamak. Üstünler (Beyşehir)

kıvrınmak: İki büklüm bir halde gezmek, dolaşmak. -Konya Merkezi

kilitmek: El ve ayakları ip ya da zincirle bağlamak. Büyükdede (Ereğli)

kipirdemek: Kımıldamak. -Konya Merkezi

koğuşmak: Koşmak. -Konya Merkezi

kopmak: 1. Koşmak, hızlı gitmek. *Ereğli, *Karapınar **2.** Kalkmak, ayrılmak, çıkmak, gitmek. Başhüyük (Sarayönü)

koralamak: Kapıyı aralamak. -Konya Merkezi

kössüklemek: Karıştırmak. -Konya Merkezi

kötelemek: Bir şeyi hızla kaldırıp atmak, fırlatmak, yuvarlamak, itelemek. Gözlu (Sarayönü)

kulaçlamak: Vuracak gibi yapmak. Akçalar (Seydişehir)

maramak -2: Nişan almak. Başhüyük (Sarayönü)

metlemek: Atlamak, sıçramak, zıplamak. *Akşehir

olturmak: Oturmak. Başhüyük (Sarayönü)

orça etmek: Kavga edenleri ayırmak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *orçalamak*

orçalamak: Kavga edenleri ayırmak. Başhüyük (Sarayönü)

ot salmak: Ateşlemek, kundaklamak. Başhüyük (Sarayönü)

ölçünmek: Birine vuracakmış gibi yapmak, el kaldırmak. Türkmençamili (Çumra)

pekinmek (I): Abanmak, tutunmak, dayanmak. *Beyşehir

sarsınmak: Sallanmak. -Konya Merkezi

saypmak: Kayıvermek, kaymak. -Konya Merkezi

sekilenmek: Bir parça oturmak. Afşar (Taşkent)

sekirmek: Aşmak, atlamak. Başhüyük (Sarayönü)

sındırmak: Uzatmak, indirmek. -Konya Merkezi

sıpıtmak: Atmak, fırlatmak. *Ilgın

sıvkırmak: Boşaltmak, sızdırmak. -Konya Merkezi

siyirtmek: Koşmak. Sille (Selçuklu)

sinirlemek: Hayvanı işkence ile öldürmek. -Konya Merkezi

sumsuklamak: Yumruklamak. Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *sümsüklemek*

- sümsüklemek:** Yumruklamak, yumrukla vurmak. Doğrugöz (Akşehir)
- sürçalmak:** Saldırmak. Aziziye (Ereğli)
- sürsalmak:** Saldırmak. Akçalar (Seydişehir), *Beyşehir *bk.* → *sürçalmak*
- sürselemek:** İtmek, dürtmek. Doğrugöz (Akşehir)
- tagılmak:** Asılmak. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı
- tallamak:** Ardı sıra gitmek, kovalamak. Tepelice (Bozkır)
- tapıtmak:** Yıkmaq, devirmek. *Bozkır
- taydırmak:** Kaydırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- tébrelemek:** Yerinden oynamak, kımıldamak. Başhüyük (Sarayönü)
- teymek:** Kaçmak. Çavuşçugöl (Ilgın)
- tezirmek -1:** Koşmak. Sadıkhacı (Beyşehir)
- tezirmek -4**:** Bulunduğu yerden ya da sürüden ayrılıp uzaklaşmak (insan ya da hayvan için). Hortu (Ereğli)
- tızıklamak:** Koşmak, seğırtmek. -Konya Merkezi *bk.* → *tızıklamak*
- tızıklamak:** Koşmak, seğırtmek. Damlapınar (Beyşehir), *Beyşehir, *Akşehir, -Konya Merkezi
- tohtamak**:** Durmak, beklemek, kalmak, dinlenmek. Başhüyük (Sarayönü)
- tohtatmak:** Durdurmak. Başhüyük (Sarayönü)
- tökezmek:** Ayağı engele takılıp sendelemek, düşer gibi olmak. -Konya Merkezi
- tökmek:** Dökmek. Başhüyük (Sarayönü)
- turdurmak:** Ayağa kaldırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- turmak:** Ayağa kalkmak, ayakta durmak. Başhüyük (Sarayönü)
- tüğmek: 1.** Görünmeden gitmek, kaçmak. -Konya Merkezi **2.** Ansızın fırlayıp koşmak. -Konya Merkezi
- tüymek:** Görünmeden gitmek, kaçmak. -Konya Merkezi *bk.* → *tüğmek*

tüyüşmek: Dövüşmek. Başhüyük (Sarayönü)

ürünmek: Salınmak. -Konya Merkezi

yamışmak: Bütün ağırlığıyla yan gelip yaslanmak. -Konya Merkezi

yekinmek: **1.** Bir eylem yapmaya davranmak. *Seydişehir **2.** İkinmek, bir şeyi güç harcayarak yapmaya davranmak, zorlanmak. Üçhüyük (Akşehir)

yencelemek: Sarsmak. *Beşşehir ve çevresi

yincelemek: Sarsmak. -Konya Merkezi *bk.* → *yencelemek*

yitmek: İtelemek, dürtmek. Taşrakaraslan (Karatay)

zağmak (I): Kaçmak, koşmak. Güvenç (Selçuklu)

zıbitmak -1: Atmak. *Ereğli

zılamak: Kaymak. İnevi (?) *bk.* → *zılmak (I)*

zılmak (I): Kaymak. *Halkapınar, Güvenç (Selçuklu)

zımbıklamak: Yumruklamak. Hortu (Ereğli)

zırbınmak: Buzda kaymak. Damlapınar (Beşşehir)

zıymak: Kaymak. -Konya Merkezi *bk.* → *zılmak (I)*

2.2.1.2. Hayvanlardaki Fiziksel Hareketler

ağnamak: Hayvanlar toprakta yatıp yuvarlanmak. Koraşı (Tuzlukçu) *bk.* → *anlamak, aňlamak (I)*

anlamak, aňlamak (I): Hayvanlar toprakta yatıp yuvarlanmak. Konya köyleri

çövelmek: Yılan, çöreklenip başını kaldırarak karşısındakine atılacak duruma gelmek. Yıldızlı (Ereğli), İvriz (Halkapınar)

çöyelmek: Köpek arka ayağı üzerine oturmak. Karabulut (Akşehir)

daramak: Sığır, at, davar sürüsü yürüme. Gözlü (Sarayönü)

depişmek: Tepişmek. -Konya Merkezi

dikdiklemek: Gagalamak. Hatıp (Meram)

göbürtlemek: Dörtnala koşmak. -Konya Merkezi

gölermek: Hayvanın ipi ayağına ve boynuna dolaşarak kalkamayacak şekilde yere yıkılmak. *Ereğli

ıhmak: Deve çökmek, oturmak. Savaş (Akşehir), Sille (Selçuklu)

ıyılmak: Bir sıra halinde gitmek. Yeniköy (Ereğli)

kubarmak: Hayvan tüylerini kabartmak. -Konya Merkezi

küpüşmek: Tos vurmak, toslaşmak. *Ereğli

süsmek: Toslamak, boynuz vurmak. -Konya ilçe ve köyleri

taballamak: Çifte atmak. Başhüyük (Sarayönü)

tezirmek -3: Hayvan yuvasını, kümesini bırakmak. -Konya Merkezi

tezirmek -4:** Bulunduğu yerden ya da sürüden ayrılıp uzaklaşmak (insan ya da hayvan için). Hortu (Ereğli)

tingildemek: Hayvan tırıs gitmek. Taşbaşı (Bozkır)

tuncukmak (I): Çok dinlenmiş hayvan tepinmek, koşmak, aşırı davranışlarda bulunmak. Güvenç (Selçuklu), Araplar (Karatay), -Konya Merkezi

2.2.2. Fiziksel ve Bedensel Özellikler ile İlgili Fiiller (Doğum, Yaşayış, Ölüm, Hastalık, Yaralanma, Sakatlanma)

2.2.2.1. İnsan Bedeni

ağsamak: Topallamak, aksamak. Belekler (Ilgın)

alızamak: Yıpranmak, zayıflamak, kuvvetten düşmek. *Akşehir köyleri

alızımak: Yıpranmak, zayıflamak, kuvvetten düşmek. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *alızamak*

alızlamak: Zayıflamak. *Beyşehir *bk.* → *alızamak*

ansırmak, ańsırmak: Aksırmak, öksürmek. -Konya Merkezi

ańsızına uğramak: Birdenbire ölmek. -Konya Merkezi

- arıklamak (I):** Zayıflamak. Başhüyük (Sarayönü)
- arımak:** Yorulmak. Başhüyük (Sarayönü)
- arılmak:** Bir başkası tarafından yorulmak. Başhüyük (Sarayönü)
- arıtmak:** Yormak. Başhüyük (Sarayönü)
- arlamak:** İyi olmak, hastalıktan kurtulmak. *Karapınar
- aryulanmak, arulanmak -2:** Güzelleşmek. Başhüyük (Sarayönü)
- āsamak, asamak:** Topallamak, aksamak. Ortaca (Akşehir), *Akşehir
- aurumak:** Ağrımak. Başhüyük (Sarayönü)
- aymak (I):** Ayılmak, kendine gelmek. Tömek (Selçuklu)
- bakınmak:** Doktora muayene olmak, tedavi olmak. -Konya Merkezi
- balkımak -1:** Parlamak, parıldamak, göz alıcı güzel olmak. Doğanbey (Beyşehir)
- bandıkmak (I):** Bunalmak, ıstırap çekmek, çok yorulmak, ölecek hale gelmek.
Güvenç (Selçuklu)
- bastırıklanmak:** Hasta ve bitkin bir durumda olmak, sayıklamak. Başhüyük
(Sarayönü)
- başı fırlanmak:** Başı dönmek. -Konya Merkezi
- başı fulanmak:** Başı dönmek. -Konya Merkezi *bk.* → *başı fırlanmak*
- belinlemek (I):** Havale hastalığına tutulmak, havale gelmek. *Ereğli
- bertlemek:** Yara, vurulan yer şişmek. Doğanbey (Beyşehir)
- burçmak:** Burkulmak, acımak. -Konya Merkezi
- burutmak (II):** Topallamak, aksamak. *Bozkır
- buymak:** Donmak, üşümek. -Konya Merkezi
- cicilmek: 1.** Sürtünmekten ve sıcaktan yara olmak. Doğanbey (Beyşehir), *Beyşehir
2. Açık yara genişlemek, yayılmak. Doğanbey (Beyşehir)
- çañçmak (II):** Böğrü, yanı sancımak. Başhüyük (Sarayönü)

- çelemek (II):** Soğuktan donacak gibi üşümek. -Konya Merkezi
- çilermek (II):** Soğuk almak. -Konya Merkezi
- çorlanmak:** Hastalanmak, dertlenmek, kederlenmek. *Ereğli
- çöğneşmek:** El, ayak ve diğer organlar uyuşmak. -Konya Merkezi
- çüçkürmek:** Aksırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- çüçkürtmek:** Aksırmak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *çüçkürmek*
- dalazlanmak:** Vücudun bazı yerlerinde yara, çıban çıkmak. Yazlıca (Doğanhisar)
- dayfalmak:** Bulantı duymak, bayılma dercesine gelmek, bayılmak. *Yalühüyük
- dikeden atmak:** Uykusuzluktan gevşeklik, uyuşukluk gelmek. -Konya Merkezi
- dinmek, diñmek:** Çok yorulup iş göremez hale gelmek. Hortu (Ereğli)
- dürümek:** Doğmak, olmak, türemek, büyümeye başlamak. -Konya Merkezi
- ehnezimek:** 1. Açlıktan zayıf düşmek, zayıflamak. Hortu (Ereğli) 2. Gücü, dayanağı azalmak. -Konya Merkezi
- esriremek:** Sarhoş olmak. -Konya Merkezi
- farımak:** İhtiyarlamak. Hortu (Ereğli)
- farimek:** 1. İhtiyarlamak. -Konya Merkezi 2. Zayıflamak. Yazlıca (Doğanhisar) 3. Kuvvetten düşmek, kuvvetsiz kalmak. Yazlıca (Doğanhisar)
- fenikmek:** Baş dönme. *İlgın
- fırtıkmak:** Kol, bacak ya da bir eklem bükülüp incinmek, burkulmak, çıkmak. -Konya Merkezi
- finikmek:** Baş dönme. Araplar (Karatay) *bk.* → *fenikmek*
- foslamak:** Baş dönme, sersemleşme. -Konya Merkezi
- gırlanmak:** Dönme. *Yalühüyük
- gönenmek -1:** Mutlu ve rahat bir hayat yaşamak. Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi
- havanklanmak:** Yara cerahatlanmak, şişmek, azmak. Reis (Akşehir)

- havukmak:** Yara cerahatlenmek, şişmek, azmak. *Ereğli *bk.* → *havanklanmak*
- henezimek (I):** Maddi manevi zayıflamak, düşkün olmak. Yazlıca (Doğanhisar)
- hontumak:** Kocamak, ihtiyarlamak. Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi
- hotamak:** Yaşamak. -Konya ve köyleri
- ırılmak:** Zayıf düşmek. -Konya Merkezi
- iğlemek:** Zayıflamak. Çavuşçugöl (Ilgın)
- karakmak:** Ses kısılmak. *Beyşehir
- kelezimek:** Zayıflamak. -Konya Merkezi
- kıdırmak (I):** Zayıflamak. -Konya Merkezi
- köfnümek:** İhtiyarlamak. -Konya Merkezi
- lökme:** Yaşlılıktan yürüyemeyerek çökmek. İmrenler (Hüyük)
- löküme:** Yaşlanmak. -Konya Merkezi
- mayışmak:** Sıcaktan, mide dolgunluğundan ya da zevkten gevşemek, baygın duruma gelmek. -Konya Merkezi
- oysuramak:** İçi geçmek, bayılır gibi olmak. Başhüyük (Sarayönü)
- oysuratmak:** Bayıltmak. Başhüyük (Sarayönü)
- ötürmek:** İshal, sürgün olmak. Akçalar (Seydişehir)
- pıskırmak:** Aksırmak. Akçalar (Seydişehir)
- pışılmak:** Yüzde sevimsiz bir parlaklık olmak. -Konya Merkezi
- samramak:** Uyku ya da hastalık nedeniyle söylenmek, sayıklamak. -Konya Merkezi
- samurdamak:** Uyku ya da hastalık nedeniyle söylenmek, sayıklamak. -Konya Merkezi *bk.* → *samramak*
- ses seğelmek:** Ses kısılmak. Akçalar (Seydişehir)
- sıdmak:** İçi su ya da irin dolu yara, kabarcık patlamak. *Akşehir
- sölpüme**:** Şişmanken zayıflamak (insan ya da hayvan için). -Konya Merkezi

- telezimek:** **1.** Yorgunluktan bitkin düşmek. Akçalar (Seydişehir) **2.** Cılızlaşmak, zayıflamak. Akçalar (Seydişehir) **3.** Zayıflamak, güçsüzleşmek. *Beyşehir
- töngüllemek:** Kocamak, yaşlılıktan güçsüzleşmek. -Konya Merkezi
- töngürlemek:** Kocamak, yaşlılıktan güçsüzleşmek. Hatıp (Meram) *bk.* → *töngüllemek*
- uğunmak (I):** **1.** Ağlaya ağlaya bayılmak, kendini yitirmek. -Konya Merkezi **2.** Ağrıdan, acıdan kavranmak. -Konya Merkezi
- üzülmek:** Hastalık yinelemek, artmak. Akçalar (Seydişehir)
- vazvazlamak:** Yaşlanmak, usunda yitme olmak. -Konya Merkezi
- yekemek:** Hafif topallamak. -Konya Merkezi
- zorlanmak:** Güçlenmek. Yeniköy (Ereğli)

2.2.2.2. Hayvan Bedeni

- baymak (II):** Tırnak uzamak (hayvanlarda). Karkın (Çumra)
- çelemek (I):** **1.** Hayvan, zehirli ot yiyerek ölmek. *Hadim **2.** Davarlar ilkbaharda taze olan otları çok yiyip hazmedemeyerek ölmek. *Tuzlukçu, Yeniköy (Ereğli)
- çerelmek:** Hayvan, öldürücü ot yiyerek ölmek. -Konya Merkezi *bk.* → *çelemek (I)*
- çerlemek:** Hayvan, zehirli ot yiyerek ölmek. *Ereğli *bk.* → *çelemek (I)*
- kan tutmak:** Koyunlar zehirli ot yiyerek bir çeşit hastalığa tutulmak. Akçalar (Seydişehir)
- köpmek:** Deve, sığır gibi hayvanlar çok ot yiyip şişmek. Yeniköy (Ereğli)
- ot tutmak:** Otlarken ağılı ot yiyen hayvan hastalanmak. Akçalar (Seydişehir)
- sölpümekek**:** Şişmanken zayıflamak (insan ya da hayvan için). -Konya Merkezi
- tokmaklanmak:** Hayvan çok ot yemekten ölmek. -Konya Merkezi
- tülemek (I):** Kuş, tavuk vb. kanatlı hayvanlar tüy değiştirmek. Hatıp (Meram)

2.2.3. Fiziksel Gereksinim ile İlgili Fiiller

2.2.3.1. İnsanlardaki Fiziksel Gereksinimler

akıtmak: İşemek. -Konya Merkezi

andıklamak: Sırtını bir yere dayayarak uyumak. -Konya Merkezi

arınmak: Temizlenmek, yıkanmak. Belekler (Ilgın), -Konya Merkezi

aryulanmak, arūlanmak -1: Temizlenmek. Başhüyük (Sarayönü)

aşamak (I): Yemek yemek. Başhüyük (Sarayönü), *Ilgın

aşyarmak: Aşermek. Doğanbey (Beyşehir)

bandıklamak (II) -1: Çok susamak, hararetlenmek, fazla istekli olmak. Güvenç (Selçuklu), Hortu (Ereğli) *bk.* → *banıklamak*

banıklamak: Çok susamak, hararetlenmek, fazla istekli olmak. Güvenç (Selçuklu)

catmak: Yatmak. Başhüyük (Sarayönü)

cimmek: Yıkanmak. Hatıp (Meram)

cuklamak: Uyuklamak. Başhüyük (Sarayönü)

cutmak: Yutmak. *Kadınhanı

çallamak: Yemekten önce bir şeyler atıştırmak. -Konya Merkezi

çinnamak (II): Çiğnemek. Doğanbey (Beyşehir)

çimdirmek: İsteksiz yemek yemek. Doğanbey (Beyşehir)

çimmek: Yıkanmak. *Ereğli, *Hadim, Altuntaş (Akşehir), Gödene (Meram), Tömek (Selçuklu)

çöğdürmek: Fıskırtarak, kavis çizerek işemek. *Ilgın, *Ereğli

çönmek: İşemek. *Akşehir

çulumlamak: Uyuklamak. Reis (Akşehir)

dapıklamak: Uyuklamak, dalmak. *Ereğli

dimyamak: Oturduğu yerde veya hayvan üstünde uyuklamak. Büyükdede (Ereğli)

gevşemek: Ağızda katı bir şey çiğnemek, geniş getirmek. -Konya Merkezi

gidişmek: Kaşınmak. -Konya Merkezi

gönenmek -3: Doymak. *Akşehir

honguldamak: Sevdiği yemeği görünce iştahı artmak. -Konya Merkezi

hüpletmek: Çabuk içmek. Akçalar (Seydişehir)

ıkışlamak -1: Yük altında sık sık solumak. -Konya Merkezi *bk.* → *ıkışmak*

ıkışmak: Yük altında sık sık solumak. Araplar (Karatay)

kekirmek: Geğirmek. Başhüyük (Sarayönü)

maççık muççuk yemek: Ağzı şapırdatarak yemek. -Konya Merkezi

malak malak yemek: Büyük lokmalarla yemek. -Konya Merkezi

sınarlanmak: Barınmak. Gevrekli (Seydişehir)

sınırsamak: Sindirmek, hazmetmek. Taşbeşik (Bozkır)

sinirmek: Sindirmek, hazmetmek. Çetmi (Akşehir) *bk.* → *sınırsamak*

sivtinmek: Omuzlar oynatılarak giysi yardımıyla kaşınmak. -Konya Merkezi

solumak: Dinlenmek. Başhüyük (Sarayönü)

sökenmek: Uzanmak, yatmak, yaslanmak. -Konya Merkezi

söykenmek: Uzanmak, yatmak, yaslanmak. *Beyşehir *bk.* → *sökenmek*

sümmürmek: **1.** Yiyeceği bitirmek, silip süpürmek. Akçalar (Seydişehir) **2.** Hepsini birden bitirmek, silip süpürmek (yiyecek içecek için). *Ereğli

teplemek: Çiğnemek. Başhüyük (Sarayönü)

yunmak: Yıkanmak. *Karapınar

2.2.3.2. Hayvanlardaki Fiziksel Gereksinimler

dünemek: Kümes hayvanları tünemek. *Ereğli

gerem açmak: Sürü, birbirinden düzenli aralıklarla ayrılarak yayılmak. Yeniköy (Ereğli)

kaşanmak: At, eşek işemek. -Konya Merkezi

kurk basmak: Tavuk kuluçkaya yatmak. Yeniköy (Ereğli)

örümek: Hayvanlar gece yayılmak, otlamak. Hortu (Ereğli)

örünmek: Hayvanlar gece yayılmak, otlamak. -Konya Merkezi *bk.* → *örümek*

2.2.4. Cinsellik ile İlgili Fiiller

2.2.4.1. İnsanlarda Cinsellik

çökeşmek: Cinsî münasebette bulunmak. Sülek (Bozkır)

hınkırdamak: Evlenmek isteyen gençler, isteklerini aşırı hareketlerle belli etmek. - Konya Merkezi

ilişmek: Irza geçmek. Çavuşçugöl (İlgın)

ötmek: Erinleşmek, evlenme isteği göstermek. -Konya ve çevresi

yüyrülmek: Çiftleşip döl almak. Ortasınan (Karatay)

2.2.4.2. Hayvanlarda Cinsellik

avınmak: Dişi hayvan gebe kalmak, döl tutmak. Yıldızlı (Ereğli)

balarmak: Şişmek, kabarmak, doğurması yaklaşan hayvanın ferri açılıp genişlemek. Yazlıca (Doğanhisar)

boğasamak: Boğaya gelmek, inekler (çiftleşmek için) boğa istemek. Hatıp (Meram)

bortlamak: Doğurmak (manda, deve). Tömek (Selçuklu), İsmil (?), -Konya Merkezi *bk.* → *botlamak*

botlamak: Doğurmak (manda, deve). *Halkapınar, Çeşmelisebil (Sarayönü)

bükek olmak: Tavşanlar çiftleşeceği zaman bir araya gelmek. Sazlı (Bozkır)

döl almak: Hayvan gebe kalmak. Tömek (Selçuklu)

gürdükmek: Kediler çiftleşmek istemek, kızışmak. *Ilgın *bk.* → *kürtükmek*

kerkinmek: Erkek hayvan dişisine karşı çiftleşme istediğini belirten hareketler yapmak. -Konya Merkezi

kızanlamak: Dişi kedi ve köpek erkek istemek. Hatıp (Meram)

kirişmek: Develer çiftleşmek. -Konya Merkezi

kürtükmek: Kedi çiftleşmek istemek, kızana gelmek. -Konya Merkezi

portlamak: Deve yavrulamak. Yerköy (Ereğli), *Ereğli

tuncukmak (II): Dişi hayvan erkek istemek. Araplar (Karatay)

2.2.5. Duygu ve Davranış ile İlgili Fiiller

abartmak: Olduğundan fazla göstermek, büyütme, mübalağa etmek. Doğanbey (Beyşehir), Belekler (Ilgın), *Seydişehir, Tömek (Selçuklu), -Konya Merkezi

açuvlanmak: Kızmak, çıkışmak, öfkelenmek. Başhüyük (Sarayönü), *Ilgın

ağdırık olmak: Bir kimse başkasına yük olmak. Bayındır (Beyşehir)

ağzını yansılamak: Bir kimsenin sözlerini alaylı bir şekilde tekrarlamak. Doğanbey (Beyşehir)

alatlamak: Acele etmek. -Konya Merkezi

alavlanmak: Kızmak, öfkelenmek, telaşlanmak, heyecanlanmak. -Konya Merkezi

algışlamak: Tebrik etmek, iyi dileklerde bulunmak. Başhüyük (Sarayönü)

alkış etmek: Dua etmek, iyi dileklerde bulunmak. Belkaya (Karapınar) *bk.* → *algışlamak*

aparmak -1: Çalmak, aşırma, çalıp kaçmak, habersiz götürmek, gizlice almak. Doğanbey (Beyşehir), -Konya Merkezi

arıklamak (II): Çalmak. Akçalar (Seydişehir)

arkırı gelmek: İtiraz etmek. -Konya Merkezi

artıklamak: Yemekte artık bırakmak. -Konya Merkezi

- as körmek:** Azımsamak. Başhüyük (Sarayönü)
- aşamak (II):** Neşelenmek. -Konya Merkezi
- aşirmek:** Savmak, atlatmak. Tömek (Selçuklu)
- atalaşmak:** Çekişmek. -Konya Merkezi
- atanlaşmak:** Ağız kavgası yapmak. -Konya Merkezi
- atışdırmak:** Geciktirmek, atlatmak. Belekler (Ilgın)
- atlandırmak:** Birisine bir hediye ile ismini andırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- aurundurtmak:** Ağır göstermek. Başhüyük (Sarayönü)
- avdamak:** Oyalamak, işgal etmek. -Konya Merkezi
- avıtmak:** Avutmak. Tömek (Selçuklu)
- avukturmak:** Aldatmak, kandırmak, oyalamak. -Konya ve köyleri
- ayamak:** Uz kullanmak, kayırmak, korumak. *Hadim, *Akşehir, -Konya ve köyleri
- aydınmak:** Sövmek, kötü kötü söylenmek. Yazlıca (Doğanhisar)
- aykırmak:** Vurmak istemek. Bayındır (Beyşehir)
- aynartmak:** Görmezden gelerek savuşmak. Daşdıgın (Ilgın)
- azıtmağ, azıtmak:** Başiboş bırakmak, baştan savmak, şaşırtıp ortada bırakmak.
Tömek (Selçuklu)
- bacak çekiştirmek:** Dedikodu yapmak, birinin arkasından sözünü etmek. Tömek
(Selçuklu)
- badal olmak:** Engel olmak. Hortu (Ereğli)
- badaşmak:** Bir iş veya oyun için anlaşmak, uzlaşmak, eş tutmak, ortaklaşmak, arkadaş
olmak. Üçhüyük (Akşehir)
- bandıkmak (II) -2:** Suyu, şarabı patlayıncaya kadar içmek. -Konya Merkezi
- basılmak:** Tasalanmak, sıkılmak. Başhüyük (Sarayönü)
- baş költürmek:** Baş kaldırmak, itiraz etmek, isyan etmek. Başhüyük (Sarayönü)

başa kalkmak: Başa kakmak, yapılan iyiliği yüzüne vurarak birini incitmek. Akçalar (Seydişehir)

başı túbüne étmek: Altüst etmek, karmakarışık etmek. Başhüyük (Sarayönü)

bavılmak: Sarkıntılık etmek. Hortu (Ereğli)

bayıvermek: Kabul etmek, razı olmak. -Konya Merkezi

baymak (I): Aldatmak, kandırmak, göz boyamak, manyetize etmek, tesir altında bırakmak. -Konya Merkezi

bebirlenmek: 1. Faydalanmak, birisinin sırtından geçinmek. -Konya Merkezi **2.** Böbürlenmek, gururlanmak. -Konya Merkezi

bedelleşmek: Tartışmak. -Konya Merkezi

belenlemek: Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürmek, uykudan sıçrayarak korku ile uyanmak, afallamak, şaşırarak. Ortaca (Akşehir)

belermek: Göz, haddinden fazla açılmak, açılıp kalmak. Doğanbey (Beyşehir)

belinlemek, beliñlemek (II): Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürmek, uykudan sıçrayarak korku ile uyanmak, afallamak, şaşırarak. -Konya Merkezi *bk. → belenlemek*

bengildemek: Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürmek, uykudan sıçrayarak korku ile uyanmak, afallamak, şaşırarak. -Konya Merkezi *bk. → belenlemek*

bıdırdaşmak: Ağız kavgası yapmak, atışmak. Doğanbey (Beyşehir)

bırılmak: Darılmak, alınmak, somurtmak. -Konya Merkezi

bızılmak: Sıkılmak, sıkışmak, bunalmak. *Doğanhisar

bızılmak: Sıkılmak, sıkışmak, bunalmak. -Konya Merkezi *bk. → bızılmak*

boluşmak: Yardım etmek. Başhüyük (Sarayönü)

bozarmak: Utanmak, kızarmak. Doğanbey (Beyşehir)

bucalamak: Telaş ve sıkıntı içinde çabalamak, telaşlanmak. Tömek (Selçuklu)

bulcumak: Avunmak, kendi kendini teselli etmek. Başhüyük (Sarayönü)

bulcunmak: Avunmak, kendi kendini teselli etmek. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* →
bulcumak

bulcutmak: Avutmak, vakit geçirtmek. Başhüyük (Sarayönü)

burunlamak: Burnu ile itmek, beğenmemek. -Konya Merkezi

burutmak (I): Darılmak, küsmek, somurtmak. Tömek (Selçuklu)

büngüldetmek: Karıştırmak. -Konya Merkezi

calındırmak: Yalvartmak. Başhüyük (Sarayönü)

calındırtmak: Yalvartmak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *calındırmak*

cavkmak: Bir şey elde etmek için çabalamak. İmrenler (Hüyük)

caylanmak: Kibir, gösteriş, caka, nispet yapmak, öğünmek. *Altınekin

celermek: Sinirlenerek gözlerini açıp bağırarak. Sulutaş (Selçuklu)

cepceklenmek: Gevezelik etmek. *Beyşehir

cidamak: Sabretmek. *Karapınar

cılamak: İnce ses çıkararak ağlamak. Başhüyük (Sarayönü)

cılanları çıkmak: Aç gözlülükle ivedilik göstermek. Başhüyük (Sarayönü)

cılaşmak: Ağlaşmak. Başhüyük (Sarayönü)

cılatmak: Ağlatmak. Başhüyük (Sarayönü)

cıllamak: Sulandırmak. -Konya Merkezi

cıngımak: Oyunbozanlık yapmak, mızımak. Karasınır (Güneysınır)

cırlamak -1: Tiz sesle bağırıp çağırmak. *Ereğli

ciltillenmek (I): Kızdırmak, öfkelenmek. Başhüyük (Sarayönü)

cinkalak çıkarmak: Kavga çıkarmak. *Beyşehir

coşarmak: Kurulmak, gururla kabarmak. -Konya Merkezi

cozutmak (I): Darılmak. *Ereğli

- cönerlik etmek:** Arkadaşlık etmek. Başhüyük (Sarayönü)
- curruga çıkarmak:** Aldatmak. Doğanbey (Beyşehir)
- cüreksinmek:** Öfkelenildiği halde bir şey yapamamak. Başhüyük (Sarayönü)
- çallumak:** Çağırıda bulunduğu adama yemekten önce meyve vb. şeyler vererek tıkamak. -Konya Merkezi
- çamsıtmak (I):** Sezdirmek, duyurmak. Ayaslar (Doğanhisar)
- çavımak:** Şaşırarak. *Altınekin
- çavmak (II):** Amaçtan şaşmak, yol değiştirmek. -Konya Merkezi
- çavmak (V):** Hasta yoklamak. Akçalar (Seydişehir)
- çavmak (VI):** Sinmek. -Konya Merkezi
- çavırılmak:** Acele etmek, çabalamak. -Konya Merkezi
- çavzılmak:** Güçlüğü yenmek için oraya buraya koşturmak, bocaladığını gösteren davranışta bulunmak. -Konya Merkezi
- çekincemede kalmak:** Karar verememek. *Beyşehir
- çezginmek:** Oyalanmak, tembellik etmek. Doğanbey (Beyşehir)
- çimişlemek:** Ürpermek. -Konya Merkezi
- çövertmek:** Kibirlemek. Dedeler (Ereğli)
- çuğutmak:** Somurtmak. Ayaslar (Doğanhisar)
- dabıncınmak:** Güvenmek. -Konya Merkezi
- dadırmak:** Alıştırmak, dadandırmak. Sorkun (?)
- daklaşmak:** Sataşmak. -Konya Merkezi
- dalbazlamak:** Şaşıran, zor durumda kalan kimse çare aramak. Yeşildere (Meram)
- danız çarpmak:** Laf atmak, söz dokundurmak. Çiğil (Ilgın)
- danlamak, dañlamak:** Şaşmak. Güvenç (Selçuklu)
- daynetmek:** Alay etmek. Çayhan (Ereğli)

- debelleş olmak:** Musallat olmak, dadanmak. -Konya Merkezi
- debenlemek:** Şaşalamak, bocalamak. -Konya Merkezi
- debennemek:** Şaşalamak, bocalamak. -Konya Merkezi *bk.* → *debenlemek*
- debezlemek:** Bir kimseyi korkutarak istediğini yaptırmak. Reis (Akşehir)
- dedirgin olmak:** Rahatsız olmak, huzursuz olmak. Tömek (Selçuklu)
- deklemek (I):** Çekmek. *Hadim
- demşeklenmek:** Gevezelik yapmak. -Konya Merkezi
- derdedirgin olmak:** Şaşırmak, şaşalamak, telaşa düşmek. -Konya Merkezi *bk.* → *dedirgin olmak*
- develenmek:** Çabuk olmak, acele etmek. Karaören (Bozkır)
- dıkınmak:** Eline ne geçerse vakitli vakitsiz yemek, tıkınmak. -Konya Merkezi
- dıngırdamak:** Sürekli olarak gerekli gereksiz konuşmak, söylenmek, mırıldanmak. -Konya Merkezi
- dikenmek:** Acele etmek. -Konya köyleri
- dindirmek:** Avutmak. Gaziler (Hadim), Bademli (Hadim)
- doduldanmak:** Kızarak homurdanmak, söylenmek, mırıldanmak. *Beyşehir
- dodurdanmak:** Kızarak homurdanmak, söylenmek, mırıldanmak. -Konya Merkezi *bk.* → *doduldanmak*
- dolukmak:** Ağlamaklı olmak. *Beyşehir ve çevresi
- domuşmak:** **1.** Somurtmak. *Beyşehir ve çevresi **2.** Somurtmak, sessiz ve dargın durmak. Tepelice, Pınarbaşı (?), Ayaslar (Doğanhisar)
- dölekleşmek:** Yerleşip rahata kavuşmak. -Konya Merkezi
- döneleği dönmek:** Felakete uğramak, ağzının tadı bozulmak. -Konya Merkezi
- döymek:** Sabretmek, tahammül etmek, dayanmak. -Konya Merkezi
- düğüdürmek:** Dürtüklemek, acele ettirmek. -Konya Merkezi
- dürütmek:** Aslı olmayan bir şeyi uydurmak, yalan söylemek. *Akşehir

- düşleşmek:** Bir şey üzerinde direnmek. -Konya Merkezi
- ebelemek:** Bir kimseye iyi bakmak, bakımına özenmek. -Konya Merkezi
- ebertmek:** Kaçırarak, elde etmek. -Konya Merkezi
- efir nefir etmek:** Kızgınlıkla ağzına geleni söylemek, küfretmek. -Konya ve çevresi
- eftiklemek:** Azıcık korkmak, heyecanlanmak, heyecandan kıvrılmak. *Seydişehir
- eğleşmek -2:** Oyalanmak. -Konya Merkezi
- ekelemek:** Birini baştan savmak. -Konya Merkezi
- ekelenmek:** Bilgiçlik taslamak. -Konya Merkezi
- erinmek:** Üşenmek, tembellik etmek. Yeniköy (Ereğli), *Altınekin, Yeşildere (Meram), -Konya Merkezi
- esirgenmek:** Oyalanmak. *Beyşehir ve çevresi
- esirkemek:** Korumak, kayırmak. *Ereğli
- evmek:** Acele etmek, acele ettirmek. *İlgın, -Konya ve köyleri
- evtiklemek:** Gerektiğinden fazla acele etmek, evcenlik göstermek. -Konya Merkezi
- eymenmek:** Utanmak, sıkılmak, çekinmek. -Konya ve çevresi
- fikirdemek:** Güleç yüzlü olmak. -Konya Merkezi
- gamıtmak:** Somurtmak, sinirlenip hareketsiz durmak. *Akşehir
- gaytarmak:** İşten kaçmak. -Konya Merkezi
- geritmek:** Kurumlanmak. -Konya Merkezi
- gevletmek:** Bir şeyi bildiği halde bilmezlikten gelmek. Çiğil (İlgın)
- gğlamak:** Ağlamak. Ülkerler (Beyşehir)
- gınarmak:** Hakkına razı olmamak, karşı durmak. Kolukısa (Kadınhanı)
- gıncıtmak:** Nazlanmak. -Konya Merkezi
- gicimek:** Kaygılanmak. -Konya Merkezi

gocunmak: 1. Sakınmak, çekinmek, kaçınmak. -Konya Merkezi 2. Ürmek, huylanmak. -Konya Merkezi

gönül atmak: Küsmek, darılmak, kırılmak. Akçalar (Seydişehir)

göreslemek: Özlemek. *Beyşehir ve çevresi

göynüklenmek: Dertlenmek, içlenmek, ağlayacak hale gelmek. Gözülü (Sarayönü), Reis (Akşehir) *bk.* → *göynükmek*

göynükmek: Dertlenmek, içlenmek, ağlayacak hale gelmek. Kolukısa (Kadınhanı)

göynülemek: Acı çekmek. *Beyşehir

gözü belermek: Öfkeli ve korkutucu bir şekilde gözlerini açarak bakmak. Akçalar (Seydişehir)

gümrenmek: Homurdanmak, kendi kendine konuşmak. Doğrugöz (Akşehir), -Konya Merkezi

gümür gümür söyleşmek: Biriyle samimi ve güzel konuşmak. -Konya Merkezi

günülemek: Çekememek, kıskanmak. *Ereğli

güvmek (I): Emin olmak, içi rahat etmek. Güvenç (Selçuklu)

güvmek (II): Dayanmak, beklemek, sabretmek. -Konya Merkezi

hana geçmek: Hoşa gitmek, işe yaramak. Akçalar (Seydişehir)

hangırdaşmak: Yüksek sesle, çirkin ve kaba şekilde gülüşmek. Yıldızlı (Ereğli)

hantılamak: İsteddiği şeyi elde etmek için ardından koşmak, fırsat gözetmek. Reis (Akşehir)

harlamak: Onur kırmak. Bayındır (Beyşehir)

havdarmak: Kötü söz söylemek. Çetmi (Akşehir)

havıksınmak: Bir kimseyi sürekli tedirgin etmek. İmrenler (Hüyük)

haylamak (I) -2: Kınamak. Bayındır (Beyşehir)

hını etmek: Azarlamak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *hınılamak*

hınılamak: Azarlamak. Başhüyük (Sarayönü)

- hıynılanmak:** Büyülenmek. Başhüyük (Sarayönü)
- hodullanmak:** Kimseyi beğenmemek, büyüklenmek. Çiğil (Ilgın)
- homukmak:** Bırakıp gitmek. Yenidoğan (Beyşehir)
- homurmak:** Surat asmak. -Konya Merkezi
- homutmak:** Surat asmak. Selki (Hüyük) *bk.* → *homurmak*
- hödükleme:** Korkmak, ürkme. Yazlıca (Doğanhisar)
- ıgıtmak:** Göstermeden almak. -Konya Merkezi
- ıkışlamak -2:** Çabalamak, zorlanmak. -Konya Merkezi
- ıırsıklanmak:** Mızımızlanmak, miskinleşmek. Aşağıtuzluhan (?)⁸⁴
- ııçğamak:** İnlemek. Başhüyük (Sarayönü)
- ııkmak:** Alışmak, huy edinmek. Ortakaraören (Seydişehir)
- ıışanmak:** Güvenmek. Başhüyük (Sarayönü)
- ııgalamak:** Kışkırtmak, ayartmak, özendirmek. Bolay (Taşkent)
- ıızarlamak:** Bir şeyin üstüne düşmek, çok ilgilenmek. -Konya Merkezi
- ııığı bıızıkmak:** Canı sıkılmak. -Konya Merkezi
- ıızlama gelmek:** Yola gelmek. -Konya Merkezi
- ııbilemek (II):** Çekmemek, kıskanmak. *Akören
- ıılenmek:** Beddua etmek. Tekkeönü (Ereğli), Altuntaş (Akşehir), Yazlıca (Doğanhisar), Akçalar (Seydişehir)
- ııgendirmek:** Korku ya da tiksinti vererek irkiltmek. Başhüyük (Sarayönü)
- ıılgenmek:** Korkarak irkilmek. Başhüyük (Sarayönü)
- ıımirsemek:** Özlemek. Meydanlı (Kadınhanı)
- ıımlitmek:** Yavaşlatmak, alıkoymak. Yeşildere (Meram)

⁸⁴ Aşağıtuzluhan, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- inam etmek:** İnanmak. -Konya Merkezi
- ivmek:** Acele etmek. Yenice (Doğanhisar)
- kağış kakmak:** Kusurunu yüzüne vurmak. Çayhan (Ereğli)
- kağlaşmak:** Birinin arkasından konuşmak. Bayındır (Beyşehir)
- kakımak:** Öfkelenmek, darılmak, kızmak. -Konya Merkezi
- kakışmak:** Karşılıklı söz direnişinde bulunmak, iddia etmek. Akçalar (Seydişehir)
- kamandırmak:** 1. Sıkıştırmak, bunaltmak. Akçalar (Seydişehir) 2. Dayanmak. Akçalar (Seydişehir)
- kamanmak:** Şaşırmak. -Konya Merkezi
- kan ılıkmak:** Sevmek, yakınlık duymak, beğenmek. -Konya Merkezi
- karaçlamak:** Suç atmak, karalamak. *Beyşehir ve çevresi
- karamak (I):** Birisinin arkasından kötü konuşmak, kötülemek. *Ereğli
- karğalmak:** İlenmek. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *karğamak*
- karğamak:** İlenmek. Başhüyük (Sarayönü)
- karğışı cétmek:** Birinin ahı tutmak. Başhüyük (Sarayönü)
- karıncımak:** Kıskanmak, çekememek. -Konya Merkezi
- kasalmak:** Gururlanmak, büyüklenmek, övünmek. *Beyşehir
- katıncamak:** Kıskanmak. *Beyşehir ve çevresi, -Konya Merkezi
- kavranmak:** Kıvrınmak, çabalamak. -Konya Merkezi
- kaygırmak:** Aldırmak, önemsemek. Başhüyük (Sarayönü)
- kaytarmak (II):** Kibirleşmek, kendini beğenmek. Tepelice (Bozkır)
- kazımak:** Önem vermek, önemsemek. -Konya Merkezi
- kekmeç:** Sapmak, kaymak, hedefi şaşmak. *Beyşehir
- kerezlenmek:** Kendini beğenmek, horozlanmak. -Konya Merkezi
- kıcırmak:** Azarlamak. Başhüyük (Sarayönü)

- kıçırışmak:** Bağrışmak. Başhüyük (Sarayönü)
- kıçırmak:** Bağırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- kıçirttırmak:** Bağirttırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- kıvanmak:** Sevinmek. *Ereğli
- kıynalmak:** Üzölmek, tasalanmak. Başhüyük (Sarayönü)
- kiçilemek:** Kin tutmak, öfkelenmek. -Konya Merkezi
- kiziktirmek:** Kendinden usandırmak, bıktırmak. *Bozkır
- kofalmak:** Gururlanmak, övünmek. Kurthasanlı (Kadınhanı), *Ereğli
- korlaşmak (II):** Bir şeye iyice alışmak, bir şeye dadanmak, düşkün olmak. -Konya Merkezi
- ködemek:** Muştı vermek. Çavuşçugöl (Ilgın)
- köptürmek:** Çoğaltmak, şişirmek, abartmak. Başhüyük (Sarayönü)
- köymek:** Beklemek, gözlemek, sabırsızlanmak. Yeniköy (Ereğli)
- kulduratmak:** Telaşa düşürmek. -Konya Merkezi
- kuplaşmak:** İmece ile iş yapmak, yardımlaşmak. Çavuşçugöl (Ilgın)
- kurtlanmak:** Kıskanmak, çekememek. *Beyşehir
- kuvmak:** Kovmak. Başhüyük (Sarayönü)
- küşümlenmek:** Utanmak, sıkılmak. -Konya Merkezi
- linge kaldırmak:** Ortalığı karmakarışık etmek. *Sarayönü
- mandır mandır oynatmak:** Şaşırtmak. *Beyşehir
- mat etmek:** Bir kimsenin kötölüğünü herkese duyurmak. -Konya Merkezi
- mendabir etmek:** Perişan etmek. *Ereğli
- mesmiye almak:** Dinlemek, önemli saymak. Meydanlı (Kadınhanı)
- mihirselemek:** Hoşa gitmek, sevmek. Aziziye (Ereğli)
- muştulamak:** Sevinçli haber vermek. Çayhan (Ereğli)

- nakırdılaşmak:** şakalaşmak, alaya almak. Başhüyük (Sarayönü)
- nögerlik etmek:** Arkadaşlık, dostluk etmek. Başhüyük (Sarayönü)
- ocumak:** 1. Yılmak. -Konya Merkezi 2. Korkmak, çekinmek, ürkmek. -Konya Merkezi
- ocutmak:** Soğutmak. -Konya Merkezi
- ofun sofun olmak:** 1. Büyük bir üzüntüyle donup kalmak. -Konya Merkezi 2. Coşmuşken birden sinmek. -Konya Merkezi
- oramak:** Değer vermek, beğernek. -Konya Merkezi
- öcötmek:** Korkutmak. Akçalar (Seydişehir)
- ödü sıtmak:** Çok korkmak, ödü patlamak. *Hadim
- öğkünmek:** Birinin yaptıklarını, söylediklerini yineleyerek alay etmek. -Konya Merkezi
- öğmek:** Etkilemek, duygulandırmak. Güvenç (Selçuklu)
- öksemek:** Göreceği gelmek, özlemek, istemek. Aziziye (Ereğli), Kurthasanlı (Kadınhanı), -Konya Merkezi
- övelenmek:** Can sıkıntısı ve üzüntüden el ovuşturmak. *Bozkır
- özü bay vermemek:** Acıya dayanamamak, yapmaya ya da bakmaya cesaret edememek, kıyamamak. -Konya Merkezi
- patırdamak:** Kendi kendine konuşmak, söylenmek. Akçalar (Seydişehir)
- pavkırmak -1:** Çok öfkelenmek. *Akşehir
- pekinmek (II):** Güvenmek. *Beyşehir
- petlemek:** Göz çeşitli nedenlerle açılmak, dışarıya doğru fırlamak. -Konya Merkezi
- pısmak:** Sinmek, büzölmek, korkudan saklanmak. Güvenç (Selçuklu)
- purtarmak:** Yüzü gülmemek, surat asmak. -Konya Merkezi
- sağıtmak (I):** Sessiz durmak, alık alık bakmak. -Konya Merkezi
- san etmek:** Aldırmak, önem vermek. Başhüyük (Sarayönü)

- sanamak:** Tanımak, saymak. Başhüyük (Sarayönü)
- savannamak:** İki kişi gizli konuşmak için yanlarında bulunan üçüncü kişiyi başlarından savmak. Çengeller (Ereğli)
- sérbolmak:** Bunalmak. Başhüyük (Sarayönü)
- sığazlamak:** El içi ile bir şeyi düzler gibi yapmak, okşamak, sevmek. -Konya Merkezi
- sirkuvlanmak:** Sırnaşmak, arsızlanmak. Başhüyük (Sarayönü)
- sokranmak:** Söylenmek, homurdanmak, gönülsüz iş görmek. -Konya Merkezi
- sokurdamak:** Söylenmek, homurdanmak, gönülsüz iş görmek. -Konya Merkezi *bk.*
→ *sokranmak*
- sokurdanmak:** Söylenmek, homurdanmak, gönülsüz iş görmek. *Taşkent *bk.* →
sokranmak
- sorutmak:** Somurtmak, suskun durmak. -Konya Merkezi
- suçukmak:** Suçluluk duymak, utanmak. Güvenç (Selçuklu)
- şiplemek:** Birine yaranmak amacıyla muştulamak. -Konya Merkezi
- şivşitlemek:** Kışkırtmak. Tepelice (Bozkır)
- şoḥ etmek:** İki kişiyi barıştırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- şohbolmak:** Barışmak. Başhüyük (Sarayönü)
- tana gitmek:** Şaşırmak, yabansımak. *Bozkır
- tebelleş olmak:** Dadanmak, başa bela olmak. -Konya Merkezi
- tek durmak:** Uslu durmak, rahat durmak. -Konya Merkezi
- tezikmek -2:** Evini, yurdunu bırakıp gidecek derecede bunalıma düşmek. -Konya Merkezi
- tınçalmak:** Rahatlamak. Başhüyük (Sarayönü)
- tingirdatmak:** Alay etmek. -Konya Merkezi
- tiletmek:** Sızlanmak, yakınmak. Başhüyük (Sarayönü)
- tosarmak:** Somurtmak, surat asmak, küsmek. Tepelice (Bozkır)

- toşarmak:** Kibirleşmek, böbürlenmek. Çavuşçugöl (Ilgın)
- töslemek (I) -2:** Kovmak. -Konya Merkezi
- ukmak:** Tasalanmak. -Konya Merkezi
- uluğlamak:** Saygı göstermek. Türkistan göçmenleri
- urlamak:** Çalmak. Başhüyük (Sarayönü)
- uyaldırmak:** Utandırmak. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *uyaltmak*
- uyalmak:** Utanmak. Başhüyük (Sarayönü)
- uyaltmak:** Utandırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- uylaşmağ, uylaşmak:** Anlaşmak, uzlaşmak. Akçalar (Seydişehir)
- uynaşmak:** Uzlaşmak, anlaşmak. *Beşşehir
- yalandırmak:** Aldatmak, kandırmak. *Beşşehir
- yamdınmak:** Yalvarmak. -Konya Merkezi
- yansılamağ, yansılamağ:** Sözü yineleyerek alay etmek. *Beşşehir ve çevresi, -Konya ilçe ve köyleri
- yanslamak:** Sözü yineleyerek alay etmek. *Ilgın *bk.* → *yansılamağ, yansılamağ*
- yarıştırmak:** **1.** Arkasından konuşmak. -Konya Merkezi **2.** Söz yetiştirmek, tartışmak. -Konya Merkezi
- yaynıkmağ:** Yerinden, yuvasından uzaklaşmak, soğumak, tedirgin olmak. *Ereğli
- yaynıktırmağ:** Birinin dikkatini dağıtmak, ilgisini başka yere çekmek. -Konya Merkezi
- yeldirmek:** Çok yaramazlık yapmak. *Beşşehir ve çevresi
- yelmek:** Bir işin, bir şeyin, birinin peşinde koşmak, koşturmak. Bayındır (Beşşehir), *Çumra
- yermek:** Birinin arkasından kötülüğünü söylemek, bir şeyi beğenmemek. *Beşşehir
- yıpratmağ:** Usandırmak. Hatıp (Meram)
- yocumağ:** Usanmak. *Ilgın

yoşumak -3: Usanmak, soğumak. *Beyşehir *bk.* → *yocumak*

yoymak (II): Bozmak, kötü kullanmak, eskitmek. -Konya Merkezi

yügsünmek: Yüksünmek, işten kaçmak. *Ereğli

yüremek: Yadırgamak. -Konya Merkezi

zeklenmek: Alay etmek. Üzümlü (Beyşehir)

zerlemek: Oyunda mızıklamak. *Akşehir

zevk etmek: Alay etmek. *Akşehir *bk.* → *zeklenmek*

zıbtamak -2: Yalan atmak. Yeşildere (Meram)

ziğarmak: Karşı gelmek, buyruğa uymamak. *Ereğli, -Konya ilçe ve köyleri *bk.* → *ziñarmak*

zıkramak: Huysuzlanıp ağlamak. -Konya Merkezi

zıllamak: Oyunda mızımak. -Konya Merkezi

zılmak (II): Sıvışmak. Hortu (Ereğli)

ziñarmak: Karşı gelmek, buyruğa uymamak. Karaciğan (Karatay), Çavuşçugöl (Ilgın)

2.2.6. Meslek, İş Bildiren Fiiller

2.2.6.1. Hayvan Bakımı ve İdaresi

alaflamak: Hayvana yem, kuru ot, saman vermek, yemlemek. *Beyşehir

boşandırmak: Atı, eşeği dörtnal ile rahvan arasında koşturmak. Doğanbey (Beyşehir)

cimbizlemek -1: Dürtmek, nodullamak. -Konya Merkezi

çöllemek: Çorak yerde koyun otlatmak. *Ereğli

daşaklamak: Hayvanın iki ayağını bağlamak, kösteklemek. *Akşehir

duşaklamak: Hayvanın iki ayağını bağlamak, kösteklemek. *Ilgın *bk.* → *daşaklamak*

enemek: Hayvanlara işaret koymak amacıyla kulaklarının kesmek ya da boynuzunu kertmek. Başhüyük (Sarayönü)

enlemek: Hayvanlara işaret koymak amacıyla kulaklarının kesmek ya da boynuzunu kертmek. *Beyşehir *bk.* → *enemek*

gülelemek: Koyun, keçi kırkılırken ayaklarını bağlamak. Bilecik (Selçuklu)

haydamak: Çifte koşulan hayvanı sürmek, dehlemek. -Konya Merkezi

haylamak (I) -3: Hayvan idare etmek, sürmek, kovalamak. Güvenç (Selçuklu), Hortu (Ereğli)

heyha etmek: Deveyi kovalamak, döndürmek. Yeri (Ereğli)

hüssüklemek: Üvendireyle öküzü dürtmek. -Konya Merkezi

ilkımkak (I): Süt sağmak. Sorkun (?)⁸⁵, Gencek (Derebucak)

ikizlemek: Koyun ya da ineği iki kez sağmak. Akçalar (Seydişehir)

in vurmak: Hayvanları belirtmek için işaretlemek. -Konya Merkezi

kaytarmak (I): Atın dizginini eğerin üst kenarına takmak. *Seydişehir

külmek: El ve ayaklarını bağlamak. Camili (?)

örklemek: Hayvanı otlaması için uzunca bir iple çayıra bağlamak. Yazlıca (Doğanhisar), *Akşehir, Çengili (?)⁸⁶

örüye kaldırmak: Davarı gece otlamaya kaldırmak. Kozlu (Seydişehir)

suvarmak -1: Sulamak, su içirmek. -Konya Merkezi

töslemek (I) -1: Hayvanları çevirmek, durdurmak, kovalamak. -Konya Merkezi

ürü yaymak: Gün ağarırken sürüyü yaylıma götürmek. *Sarayönü

üründürmek: Gece sabaha karşı davarı yaylıma çıkarmak. Alemdar (Çumra)

ürüye kaldırmak: Gün ağarırken sürüyü yaylıma götürmek. *Sarayönü *bk.* → *ürü yaymak*

yaymak: Otlatmak. Taşarakaralan (Karatay)

⁸⁵ Sorkun, DS'de hem Akşehir hem de Bozkır'a bağlı olarak verilmiştir. Fakat bazen ilçesi belirtilmemiştir. İlçesinin belirlenemediği yerlerde "(?)" ile gösterilmiştir.

⁸⁶ Çengili, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.2.6.2. Tarım, Bağ, Bahçe İşleri

barılamak: Bağ, bahçe etrafını çitle çevirmek. Güvenç (Selçuklu)

bastırmak: Kaynak suyunu taş ve toprakla örterek ark içinde götürmek. Gözlü (Sarayönü)

başaklamak: Tahıl ve meyveleri devşirdikten sonra geriye kalan döküntüleri toplamak. -Konya Merkezi

cirildemek: Bahçe sulamak. *Ereğli

dermek: Ekini biçip toplamak. Çayhan (Ereğli)

dıraf etmek: Döven sürerken öküzlerin yönünü değiştirerek, içteki öküzü dışa, dıştaki öküzü içe getirmek. Altuntaş (Akşehir)

evsimek: Tahılın içindeki yabancı cisimleri evsecek denilen kap içinde savurarak temizlemek. *Altınekin, Sille (Selçuklu)

evsmek: Tahılın içindeki yabancı cisimleri, çöpleri elle ayıklamak, üzerinden üzerinden almak. -Konya Merkezi *bk.* → *evsimek*

gölemek: Asma dalını kütüğünden koparmadan, köklenmek üzere yere gömmek, daldırmak. *Hüyük

gönen etmek: Tarlayı sulamak. -Konya Merkezi

herk etmek: Tarlayı sürüp dinlenmeye bırakmak. -Konya Merkezi

ikilemek: Tarlayı iki kez sürmek, aktarmak. Akçalar (Seydişehir)

köklemek: Ağaç ve bitkiyi köküyle sökmek. Akçalar (Seydişehir)

suvarmak -2: Suyu tarlaya çevirmek, sulamak. Kozlu (Seydişehir)

yünemek: Yolmak, koparmak (çiçek, meyve vb. için). -Konya Merkezi

2.2.6.3. Terzilik, Dikiş

bekemek -1: Yamamak, doldurmak. -Konya Merkezi

ilimek (II): İlmek yapmak. Tepelice (Bozkır)

ilintilemek: Gelişigüzel dikmek, teyellemek. Akçalar (Seydişehir)

iliştirmek: Bağlamak, tutturmak, eklemek, dikmek. -Konya Merkezi

kamamak: Yamamak. Akçalar (Seydişehir)

köpülemek: Yorgan, şilte, yatak gibi şeyleri kalın ve aralıklı, sıkıca dikmek. -Konya Merkezi

oyulgamak: Seyrek seyrek, gelişigüzel dikmek. -Konya Merkezi

şulalamak: Teyellemek. -Konya Merkezi

yarkamak: Yamamak (çoğunlukla, yamamakla birlikte kullanılır). -Konya Merkezi

2.2.6.4. Temizlik ve Düzenleme İşleri

avkalamak: Ovmak, yıkamak (kirli giysi için). *Beyşehir

ayıtmak: Beyazlatmak, parlatmak. -Konya Merkezi *bk.* → *aymak (III)*

aymak (II): Parlatmak, ağartmak, temizlemek. Tömek (Selçuklu)

cılratmak: Parlatmak. Başhüyük (Sarayönü)

çintmek (II): Ovalamak, sürtmek. Akçalar (Seydişehir)

dürmek: Katlamak, katlayarak kaldırmak, sarmak, kıvırmak. -Konya Merkezi

ilemek: Yatak yapmak, yatak sermek. -Konya Merkezi

ilmek (II): Çiviye bir şey asmak. *İlgın

yuvmak: Yıkamak. -Konya Merkezi

2.2.6.5. Dokumacılık

egirmek: Yünü büküp iplik yapmak. *Ereğli

evşirmek (I): İki kat iplik ya da yünü çıkırıkla bükmek. *Altnekin

gözemek: Örme ya da dokuma eşyanın delik yerlerini örerek onarmak. Sille (Selçuklu)

ıymak: Dokuma tezgâhında halı, kilim vb. şeylerin iplerini yerleştirmek, germek, ip çözmek. Yeniköy (Ereğli)

koşlamak: İki katlı ipi açmak. *Hüyük

küçülemek: Tezgâhta halı, kilim, kumaş vb. dokurken çözgü ipliklerini gücü ağacına bağlamak. Yeniköy (Ereğli)

yivemek: İpi gevşek bükmek. Aziziye (Ereğli)

2.2.6.6. Odunculuk, Avcılık, Tamir, Dericilik, Ayakkabıcılık, Boyacılık ve İnşaat

cindiklemek: Ağacı küçük küçük yontmak. *Taşkent

cislemek: Badanalamak. -Konya Merkezi

çintmek (I): Yontmak. *Beyşehir

haylamak (II): Av hayvanlarını yuvalarından çıkarmak (taş, sopa vb. ile). Bayduşar (Beyşehir)

heliklemek: Duvar örerken büyük taşlar arasındaki boşlukları küçük taşlarla doldurmak. -Konya Merkezi

kağırmaq: Keklik avlamak için başka bir keklik öttürmek. *Hadim

kaklamak -2: Odunları kesmek, parçalamak. Akçalar (Seydişehir)

seğlemek: Deriyi şaplamak. Kozlu (Seydişehir)

sepilemek: Tabaklama işini yapmak. -Konya Merkezi

seplemek: Çanak çömlek çatlaklarını özel macunla doldurmak, onarmak. -Konya Merkezi

tirşelemek: Çarık kıyılarına sırim geçirmek için delik açmak. Bolay (Taşkent)

yületmek: Balta, kazma vb. nesnelere eskiyen çelik bölümünü onartmak, ağız açtırmak. -Konya Merkezi

2.2.7. Bozulma, Eskime, Çürüme vb. Durumlar ile İlgili Fiiller

aşalmak -3: Aşınmak. Başhüyük (Sarayöntü)

aşatmak (I): Aşındırmak. Başhüyük (Sarayönü)

cenk almak: Oksitlenmek, paslanmak. -Konya Merkezi

cenklenmek: Kalaysız kapta yemek bozulmak. -Konya Merkezi

çağşamak: Gevşemek, birbirinden ayrılmak, eskimek. -Konya Merkezi

çakıtı çıkmak: Gevşemek, birbirinden ayrılmak, eskimek. -Konya Merkezi *bk.* → *çakıtlamak*

çakıtlamak: Gevşemek, birbirinden ayrılmak, eskimek. -Konya Merkezi

çarlanmak: Paslanmak. *Akşehir

çilermek (I): Nemlenmek, küflenmek. Doğanbey (Beyşehir)

elpimek: 1. Kumaş ya da elbise ince ince dağılmak, lime lime olmak. -Konya Merkezi

2. Yünlü bir şey güve yemesiyle delik deşik olmak. -Konya Merkezi **3.** Meyve çürümek. -Konya Merkezi

havşolmak: Meyve sepette ezilmek. Hortu (Ereğli)

henezimek (II): Eşya eskimek, aşınmak. Yazlıca (Doğanhisar)

ımozukmak: Yemek, ekşimek, bozulmak, kokmak. *Akşehir

ımozukmak: Yemek, ekşimek, bozulmak, kokmak. -Konya Merkezi *bk.* → *ımozukmak*

kaksımak: Acımak, kokmak, bozulmak (yiyecekler için). -Konya Merkezi

kansımak: Acımak, kokmak, bozulmak (yiyecekler için). Akçalar (Seydişehir) *bk.* → *kaksımak*

kütelmek: Kesici ve sivri araçların ağzı körleşmek. -Konya Merkezi

nezelmek: Kumaş eskiyip incelmek, yırtılmaya yüz tutmak. -Konya Merkezi

perlenmek: Yiyeceklerin üstü küflenmek, pas tutmak. -Konya Merkezi

tuncukmak (III): Tütün, saman, buğday yığınları kızışıp bozulmak. -Konya Merkezi

ulumak: Çürümek, ezilmek, kokmak. *Ereğli

yiymek: Kokmak, çürümek. -Konya Merkezi

yoşanmak: Eskimek, yıpranmak. *Ereğli *bk.* → *yoşumak*

yoşumak: 1. Eskimek, yıpranmak. *Beyşehir **2.** Rengini atmak. -Konya Merkezi

yoyulmak: Ayrılmak, dağılmak, bozulmak, araya gitmek. -Konya ve ilçeleri

yozalmak: İşe yaramaz duruma gelmek. -Konya Merkezi

2.2.8. Toplama/Toplanma, Bir Araya Gelme/Getirme vb. Durumları Bildiren Fiiller

birlenmek: Yığılmak, toplanmak, birikmek. *Ereğli

böğemek: Suyun önüne bent yapıp toplanmasını sağlamak, göl haline getirmek.
Akçalar (Seydişehir)

büğemek: Suyun önüne bent yapıp toplanmasını sağlamak, göl haline getirmek.
*Hadim *bk.* → *böğemek*

çakuşmak: Toplanmak. *Ereğli

çitilemek: Yan yana sıralanan şeyleri birbirine sıkıca bağlamak. -Konya Merkezi

çizilmek: Dizilmek, sıra olmak. -Konya Merkezi

çomarmak: Büzülmek, dertop olmak. *Bozkır

çomlamak: Biriktirmek, toplamak, yan yana getirmek. Doğanbey (Beyşehir)

deramet etmek: Hazırlamak, sağlamak, toplamak. Bostandere (Seydişehir) *bk.* →
derametlemek

derametlemek: Hazırlamak, sağlamak, toplamak. -Konya Merkezi

dernemek: Toplamak. -Konya Merkezi

dişirmek: Devşirmek, toplamak. Bademli (Hadim)

düğlemek: Bağlamak, düğümlmek. *Bozkır *bk.* → *düğmek*

düğmek: Bağlamak, düğümlmek. Güvenç (Selçuklu)

eneştirmek: Yerli dokumadan olan elbiselik kumaşları yan yana dizmek, bir araya toplamak. Erdoğdu (Tuzlukçu)

evşirmek (II): Devşirip toplamak. Karakaya (Altnekin)

garkmak: Su birikmek. *Ereğli

gaymak: Yığmak, doldurmak. *Ereğli

gereylenmek (III): Sıvı şeylerin yüzünde kir, pislik toplanmak. Tepelice (Bozkır)⁸⁷

ilkmek: Biriktirmek, toplamak. Belkaya (Ereğli)

irikmek: Su birikmek, toplanmak. *Altınekin

iriktirmek: Toplamak, biriktirmek. -Konya Merkezi *bk.* → *irkmek*

irkmek: Biriktirmek, toplamak. Akçalar *Seydişehir, -Konya Merkezi

kaymak: 1. Sobaya ya da ocağa odun sıralamak. *Akşehir, -Konya Merkezi 2. İstif etmek, yığmak. *İlgın

kösülmek: Büzülmek, toplanmak, toparlanmak. -Konya Merkezi

oyulganmak: Pire, bit vb. böcekler bir yere üşüşmek, bir yere girip saplanmak. -Konya Merkezi

özeklendirmek: Toplatmak. -Konya ve çevresi

şeşmek: Karşılaşmak, rastlamak. Akçalar (Seydişehir)

tabışmak: Buluşmak, görüşmek. Başhüyük (Sarayönü)

2.2.9. Beslenme ve Mutfak ile İlgili Fiiller

agızmak: Taneli şeyleri -fasulye, nohut, buğday gibi- akıtmak. Başhüyük (Sarayönü)

aryuvlamak: Ayıklamak. Başhüyük (Sarayönü)

aryuvlatmak, arūlatmak: Ayıklatmak. Başhüyük (Sarayönü)

ayalamak: Hububat temizlemek, ayıklamak. Aşağı Tuzlukçu (Tuzlukçu)

börtlemek (I): Az haşlamak. *Ereğli

cirtmek: Bir şeyi ufak parçalara bölmek, doğramak, kesmek. -Konya Merkezi

⁸⁷ DS'de gereylenmek fiili "Sıvı şeylerin yüzünde toplanan kir, pis." şeklinde tanımlanmıştır. Madde başı fiil olduğu için tanım da madde başına uygun olarak düzeltilmiştir.

- cözlemek:** Davarın karın ve bağırsak iç yağlarını ayırmak. -Konya Merkezi
- çiğşemek:** Yemek kaynamağa başlamak. -Konya Merkezi
- dörtmek:** Ekmek dilimlerinin üstüne ya da arasına yağ, kaymak, reçel vb. şeyler sürerek sandviç yapmak. Yazlıca (Doğanhisar), Ayaslar (Doğanhisar)
- eylemek:** 1. Yufka açmak. Çavuşçugöl (Ilgın) 2. Ekmek yapmak. Çavuşçugöl (Ilgın)
- hollamak:** Ceviz, badem, soğan gibi şeylerin kabuğunu soymak. *Akşehir
- irilemek:** Kavun, karpuz, portakal vb. şeylerin irisini seçmek, ayırmak. Akçalar (Seydişehir)
- kaklamak -1:** Kurutmak için meyveleri çizmek ya da parçalara ayırmak. Alibey (Çumra)
- kepermek:** Dövülen tahılın ince kabuğu, zarı çıkmak. Akçalar (Seydişehir)
- övceleme:** Ezip ovarak, iki şeyi birbirine sürterek ufalamak, mısır koçanlarını tanelemek. Akçalar (Seydişehir)
- pürtletmek:** Badem vb. yiyecekleri ince kabuğundan ayırmak. *Akşehir
- selemek:** Tahılı yıkarken bir kaptan ötekine süzmek. -Konya Merkezi
- söğermek:** Kebap yapmak, ateşte pişirmek (patlıcan, biber, domates vb. için). -Konya Merkezi
- tılı basmak:** Hamur açmak. Başhüyük (Sarayönü)
- tiyirmek:** Yemek suyuna ekmek batırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- toflamak:** Ceviz ya da bademin yeşil kabuklarını çıkarmak. -Konya Merkezi
- ütmek:** 1. Koyun, tavuk vb. hayvanların kıllarını, tüylerini yakmak. -Konya Merkezi
2. Taze mısırı, buğdayı ateşe tutup pişirmek. *Bozkır
- yirmek:** Dilmek, yarmak. *Ereğli

2.2.10. Akıl ve Zihin ile İlgili Fiiller

alırmak: Kudurmak, delirmek. Başhüyük (Sarayönü)

- añlamak (II):** Anlamak, idrak etmek. Başhüyük (Sarayönü)
- başa düşmek:** Sezmek, farkına varmak, anlamak. -Konya Merkezi
- bilışmek:** Öğrenmek. Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı
- cozutmak (II):** Aklını kaçırmak. -Konya Merkezi
- damılçımak:** Akla gelmek, önceden hissetmek, sezmek, ummak. -Konya Merkezi
- danetmek:** Düşünmek. Sadıkhacı (Beşehir)
- dizginlemek:** Eğitmek. *Beşehir ve çevresi
- durgalamak:** Tespit etmek. -Konya Çevresi
- esgetşülmek:** Hatırlanmak. Başhüyük (Sarayönü)
- esine tüşürmek:** Anmak, hatırlamak. Başhüyük (Sarayönü)
- hadar almak:** Olaylardan ders almak. Başarakavak (Selçuklu), Sille (Selçuklu)
- heder almak:** Örnek almak, ibret almak. Bayındır (Beşehir)
- ibilemek (I):** Anımsamak. -Konya ve köyleri
- işgillenmek:** Hatırlamak. Kapaklı (Ilgın)
- izleştirmek:** Araştırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- karavillemek:** Gizlice araştırıp öğrenmek. Akçalar (Seydişehir)
- oylamak:** Düşünmek, geçmiş bir olayı anımsamak. -Konya Merkezi
- ürenmek:** Öğrenmek. Başhüyük (Sarayönü)
- üretmek:** Öğretmek. Başhüyük (Sarayönü)

2.2.11. Gözetleme, Bekleme, Koruma, Sığınma Bildiren Fiiller

- aymak (III):** Gözetmek, nezaret etmek. Güvenç (Selçuklu)
- dehlemek:** Gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, takip etmek. Sulutaş (Selçuklu)
- denetlemek:** Gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, takip etmek. Çiğil (Ilgın) *bk.*
→ *dehlemek*

fiğlamak: Gelecek bir kimseyi gözlemek, beklemek. -Konya Merkezi

haylamak (I) -1: Korumak. *Akşehir

hezlemek: Çevreyi kollamak, gözlemek. Aziziye (Ereğli)

küymek: Gözlemek, beklemek. -Konya Merkezi

maramak -1: Gözlemek, gizli olarak bakmak. Başhüyük (Sarayönü), Kadınhanı

önemek: Gözetmek. *Akşehir

önmek, öñmek: 1. Beklemek. Dereözü (?)⁸⁸, *Halkapınar, Alibeyhöyüğü (Çumra) **2.**

Gözetlemek, pusuya düşürmeye çalışmak. *Halkapınar, *Bozkır **3.**
Sezdirmeden birini izlemek. Sille (Selçuklu)

örmek (II): Gözetlemek, pusuya düşürmeye çalışmak. -Konya Merkezi *bk.* → *önmek*,
öñmek

saklamak: Beklemek. Başhüyük (Sarayönü)

selekmek: Usulca birinin arkasından gitmek, iz sürmek. *İlgın

sıñarlanmak: Saklanmak, sığınmak. Kozlu (Seydişehir)

sinlenmek: Gizlenmek, saklanmak. *Bozkır

taslamak: Gözetlemek, gizlice izlemek. *Ereğli

tehlemek: 1. Gözetlemek. Sadıkhacı (Beşşehir), Akçalar (Seydişehir), İmrenler
(Hüyük) **2.** Dikkat etmek. -Konya Merkezi

2.2.12. Meteoroloji, Gökyüzü ile İlgili Fiiller

ayazlamak, ayazlanmak: Serinlemek. Başhüyük (Sarayönü)

balkımak -2: Şimşek çakmak. *Ereğli

carıklanmak: Aydınlanmak. Başhüyük (Sarayönü)

carıklatmak: Aydınlatmak. Başhüyük (Sarayönü)

⁸⁸ Dereözü, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

çaşnamak: Şimşek çakmak, ışıldamak. Başhüyük (Sarayönü)

çavmak (I): Güneş doğmak. -Konya Merkezi

direk dikilmek: Yağmur mevzi yağmak. Kaplanlı (Hadim)

epelemek: Yağmur ya da kar hafif hafif yağmak, serpelemek. Kaplanlı (Hadim), -
Konya Merkezi

gereylenmek (I): Hava bulutlanmak, serinlemek. Tepelice (Bozkır)

gırcımak: Yağmur ince ince yağmak. Dedeler (Ereğli)

kığışlanmak: Su buz tutmak. -Konya Merkezi

kırcımak: Kışın soğuk havalarda ufak ve sert taneli kar serpiştirmek. Balkı (Ilgın),
Sorkun (?)

sebelemek: Çiselemek, az az yağmak. Başhüyük (Sarayönü)

süzükmek: Yıldız kaymak. Bağbaşı (Hadim)

yalabımak: Işık yansımak, parlak bir nesne parlayıp sönmek; şimşek çakmak. *Ereğli

yalım atmak: Işık yansımak, parlak bir nesne parlayıp sönmek; şimşek çakmak.
Argıthanı (Ilgın) *bk.* → *yalabımak*

yıldız sağılmak: Yıldız kaymak. *Hadim

yöşermek: **1.** Hava ağarmaya başlamak. Afşar (Taşkent) **2.** Hava kararmaya başlamak.
Afşar (Taşkent)

2.2.12. Durum, Hâl ve Vaziyet Bildiren Fiiller

büngüldemek -3: Su ateşte kaynamak. Aziziye (Ereğli)

calınlandırmak: İslendirmek. Başhüyük (Sarayönü)

calınlanmak: İslenmek. Başhüyük (Sarayönü)

calınlıtmak: İşlemek. Başhüyük (Sarayönü)

cavlamak: Kavlamak, tüyünü dökmek, çıplak kalmak. -Konya Merkezi

cıltramak: Parlamak. Başhüyük (Sarayönü)

cimcim cıltlamak: Pırıl pırıl parlamak. Başhüyük (Sarayönü)

çavmak (III): Koku yayılmak. *Ereğli

dımlamak: Az ısınmak, ılınmak. *Ereğli

gildiremek: Işık, sönük, fersiz yanmak. -Konya Merkezi

göynüme (I): Yanacak derecede ısınmak, hafif sararmak. *Hadim

ıldıramak: Çok hafif ışık vermek. -Konya Merkezi

sömekmek: İş uzayıp gitmek, sürüncemede kalmak. *Bozkır

şırlamak: Parlamak, ışıldamak. -Konya Merkezi

tebsermek: Kurumaya yüz tutmak. *Beyşehir *bk.* → *tepsermek*

tepsermek: Kurumaya yüz tutmak. Engilli (Akşehir)

uğralanmak: Kurumak. Sadıkhacı (Beyşehir)

2.2.13. Çocuk ve Bebekler ile İlgili Fiiller

ayaklanmak: Çocuk yürümeye başlamak, büyüme, canlanmak. Başhüyük (Sarayönü)

belemek, bélemek: Çocuğu kundaklamak, sarmak, beşiğe bağlayarak, sararak yatırmak. *Ereğli, *Altınekin, -Konya Merkezi

bölemek: Çocuğu kundaklamak, sarmak, beşiğe bağlayarak, sararak yatırmak. -Konya Merkezi *bk.* → *belemek, bélemek*

çöy durmak: Yeni yürümeye başlayan çocuk bir kaç saniye ayakta durmak, tay durmak. -Konya Merkezi

ebiçmek: Çocuğu sırtına almak, sırtlamak. -Konya Merkezi

ebinmek: Çocuğu sırtına almak, sırtlamak. -Konya Merkezi *bk.* → *ebiçmek*

ebişmek: Çocuğu sırtına almak, sırtlamak. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu), *Beyşehir, *Sarayönü, -Konya Merkezi *bk.* → *ebiçmek*

epişmek: Çocuğu sırtına almak, sırtlamak. Sille (Selçuklu) *bk.* → *ebiçmek*

habıç etmek: Çocuğu sırta almak. *Bozkır

hobuş etmek: Çocuğu sırta almak. Boyalı (?) *bk.* → *habıç etmek*

kıtımak: Çocuklar oyunda birbirini yenmek, ütmek. Görece (?)⁸⁹

örgülemek: Çocuk sallamak. Kayapınar (Bozkır)

tébretmek -2: Beşik sallamak. Başhüyük (Sarayönü)

zınlamak: Çocuk, huysuzlanarak vızıldamak. *Beşşehir

2.2.14. Ayırma/Ayrılma, Dağılma/Dağıtma vb. Durumları Bildiren Filler

alam taram olmak: Darmadağınık, karmakarışık olmak, perişan olmak, dağılmak, ayrılmak. Belekler (Ilgın), -Konya Merkezi

belişmek, bélišmek: Bölüşmek, paylaşmak. *Beşşehir

bitimek: Yaymak. -Konya Merkezi

cağ etmek: Kırıp dağıtmak. -Konya Merkezi

cırım cırım etmek: Parça parça etmek. Akçalar (Seydişehir)

cibdirmek: Bir vuruşta kesmek. *Bozkır

fırtmak: Herhangi bir şey yerinden oynamak, çıkmak. *Seydişehir

pıh etmek: Kesmek (çocuk dilinde). -Konya Merkezi

saylamak: Seçmek, ayırmak. -Konya Merkezi

taklamak: İkiye bölmek. *Ereğli

umurlamak: Ufalamak. Başhüyük (Sarayönü)

üğürtlemek: Seçmek, iyisini ayırmak. -Konya Merkezi

üleşmek: Paylaşmak. Hatıp (Meram), *Ilgın

üleştirmek: Bölüştürmek, paylaştırmak. -Konya Merkezi

üyüklemek: Ufalamak. *Ereğli

⁸⁹ Görece, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

2.2.15. Bitkiler ile İlgili Fiiller

- ala düşmek:** Üzümlere ben düşmek, üzüm ermeye başlamak. Akçalar (Seydişehir)
- alarmak:** Kızarmak. Doğanbey (Beyşehir)
- baş düzmek:** Ekin başak vermeye başlamak. -Konya Merkezi
- çemlenmek:** Çimlenmek. *Ereğli
- geberciklenmek:** İlbaharda ağaçlar tomurcuklanmak. Güneydere (Meram)
- göğermek:** Bitki büyüyerek yeşermek, yeşillenmek. Kireli (Hüyük)
- göğnümek:** Toplandığı zaman sert olan meyveler kendi kendine fazla olgunlaşmak, yumuşamak. *Ereğli
- göğünmek:** Toplandığı zaman sert olan meyveler kendi kendine fazla olgunlaşmak, yumuşamak. *Ereğli *bk.* → *göğnümek*
- göynümek (II):** Toplandığı zaman sert olan meyveler kendi kendine fazla olgunlaşmak, yumuşamak. *Ereğli, Sulutaş (Selçuklu) *bk.* → *göğnümek*
- halazlamak:** Toplanan üründen dökülen tohum sonradan çıkmak. Yenidoğan (Beyşehir)
- ımrıgılamak:** Tahıl topraktan çıkmak, filizlenmek. Yenice (Doğanhisar)
- iğilemek:** Ağaçlar meyvelerini dökmek. *Beyşehir ve çevresi
- kokurdamak:** Ekin olgunlaşmaya başlamak. -Konya Merkezi
- tozaklanmak:** Kavak, meşe vb. ağaçlardan pamukçuklar uçuşmak. -Konya Merkezi
- üğünmek:** Ekin dalgalanmak. -Konya Merkezi

2.2.16. Nesnelere, İnsan Dışı Varlıkların Hareketleri ile İlgili Fiiller

- ağdırmak:** Aşağı inmek, yük veya terazide denge bozularak bir yanı ağır gelmek. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *ağmak -1*
- ağmak -1:** Aşağı inmek, yük veya terazide denge bozularak bir yanı ağır gelmek. Koraşı (Tuzlukçu), *Ereğli

- apazlamak:** Gemi rüzgârla yavaş yavaş gitmek. *İlgın
- avmak:** Aşağı inmek, yük veya terazide denge bozularak bir yanı ağır gelmek. *İlgın
bk. → ağmak -1
- çatal ötmek:** Tüfek geç ateş almak. *Hadim
- diğdirmek:** Sıvı hızla fişkirmek. -Konya Merkezi
- honba durmak:** Aşık, tepe üstü durmak. -Konya Merkezi
- kozlamak:** Buğday biti tahılın içerisini yiyerek boşaltmak. Bayındır (Beyşehir)
- orumlanmak:** Kuyunun suya yakın kesimi yıkılarak genişlemek. -Konya Merkezi
- pürtlemek:** Birdenbire çıkmak, fırlamak. -Konya Merkezi
- sümmek:** Dışarı fırlamak (bir nesne). -Konya Merkezi
- tök gelmek:** Aşığın tümsek yanı üste gelmek. Akçalar (Seydişehir)
- uğunmak (II):** Hızla dönmek, süzölmek (topaç, kirmen vb. için). -Konya Merkezi
- zağmak (II):** Hızla, akarcasına kayıp gitmek. Güvenç (Selçuklu), Engilli (Akşehir)

2.2.17. Ateş ile İlgili Fiiller

- avallanmak:** Alevlenmek. Doğanbey (Beyşehir)
- cilttillemek:** Kıvılcımlanmak. Başhüyük (Sarayönü)
- cilttillendirmek:** Kıvılcımlandırmak. Başhüyük (Sarayönü)
- cilttillemek (II):** Kıvılcımlanmak. Başhüyük (Sarayönü) *bk. → cilttillemek*
- gülevlemek:** Kömür yanmaya başlamak. -Konya Merkezi
- gülevlenmek:** Kömür yanmaya başlamak. -Konya Merkezi *bk. → gülevlemek*
- köpürmek:** Ateş çok alevli yanmak. -Konya Merkezi
- öçmek:** Sönmek. Tepe (Selçuklu)
- ölçermek:** Sönmeye yüz tutmuş ateşi, lambayı canlandırmak, alevlendirmek.
Türkmencamili (Çumra), *Bozkır

ösüklemek: Ateşi ya da başka bir şeyi karıştırmak, dağıtmak. -Konya Merkezi

uyarmak: Sönmüş ateşi canlandırmak. -Konya Merkezi

ülçermek: Ateşi, ışığı canlandırmak, parlatmak. -Konya Merkezi

2.2.18. Topluma Aykırı Olan İşler, Durumlar ile İlgili Fiiller

aşalmak -2: Parasını yedirmek, yolunmak. Başhüyük (Sarayönü)

aşatmak (II): Yedirmek, hovardalık etmek. Başhüyük (Sarayönü)

cavlatmak: Kumarda bütün parayı almak soyup soğana çevirmek. Keskin (Çumra)

çamsıtmak (II): Doğru yoldan çevirmek. Ayaslar (Doğanhisar)

gölemen olmak: Başkasının malına konarak zengin olmak. -Konya Merkezi

gönenmek -2: Mirasa konmak. *Beyşehir

hucusıma ketmek: Serseriliğe yönelmek. Başhüyük (Sarayönü)

öçeşmek: Lades tutuşmak, bahse girmek. Başhüyük (Sarayönü)

tületmek: Kumarda yenmek, parasının tümünü almak. -Konya Merkezi

utmak: Oyunda, kumarda kazanmak. -Konya Merkezi

utuzmak: Oyunda, kumarda yitirmek. -Konya Merkezi *bk. → utmak*

2.2.19. Hayvan Sesleri ile İlgili Fiiller

baynamak: Horoz ötmek. Sille (Selçuklu)

begirmek: Hayvan bağırarak, melemek, acı acı ses çıkarmak. Güneydere (Meram)

bozulamak: Deve acı acı bağırarak. Kayalı (Beyşehir), Çeşmelisebil (Sarayönü)

çapmak (II): Köpek havlamak. Başhüyük (Sarayönü)

çenlemek: Köpek can acısından havlamak, haykırmak. Alibeyhöyüğü (Çumra)

enreşmek: Sürü hep birden melemek. Gözlü (Sarayönü)

esirmek: Kızgın erkek deve kükremek. -Konya Merkezi

kankıldamak: Ötmek, gıdıklamak. Başhüyük (Sarayönü)

kümürdenmek: Yabanıl hayvan bağırarak, homurdanmak. -Konya Merkezi

mankırmak: Sığır bağırarak, böğürmek. Yeniköy (Ereğli)

pavkırmak -2: Ulumak, ürümek (kurt, çakal, tilki, köpek vb. hayvanlar). *Hadim, İmrenler (Hüyük)

2.2.20. Yükselme, Artma ve Azalma Bildiren Fiiller

ağmak -2: Yükselmek, yukarı çıkmak. Engilli (Akşehir), -Konya Merkezi

cenillemek: Hafiflemek, yavaşlamak. *Kadınhanı

cenillenmek: 1. Hafiflemek, yavaşlamak. -Konya Merkezi 2. Hızlanmak. -Konya Merkezi *bk. → cenillemek*

cenilleşmek: Hafifleşmek. *Kadınhanı

cenilletmek: Hızlandırmak. *Kadınhanı

enişkelendirmek: Alçaltmak, seviyeyi düşürmek. Başhüyük (Sarayönü)

köbelmek: Çoğalmak, artmak. Başhüyük (Sarayönü)

soğulmak: Sütü kesilmek, suyu çekilmek, sönmek. Kozlu (Seydişehir)

süğmek: Düzgünce uzamak, uzayıp gitmek. -Konya Merkezi

tıbarmak: Kabarmak. -Konya Merkezi

2.2.21. Beş Duyu Organı ile İlgili Fiiller

aursumak: Ağır görmek. Başhüyük (Sarayönü)

azırgamak: Az görmek. Geçit (Ilgın)

azırkanmak: Az görmek. Bayavşar (Beyşehir) *bk. → azırgamak*

dingişlemek: Kulak kabartmak, dinlemek. -Konya Merkezi

elleşmek -2: Dokunmak. -Konya Merkezi

ilmek (I): Dokunmak, değmek, rastlamak. Sille (Selçuklu), *Altınekin, -Konya Merkezi

isgemek: Koklamak. Başhüyük (Sarayönü)

karamak (II): İyi görmek için dikkatle bakmak. Başhüyük (Sarayönü)

körmek: Görmek. Başhüyük (Sarayönü)

2.2.22. Evlilik, Düğün ile İlgili Fiiller

başadak sürmek: Karı koca ölünceye kadar mutluluk içinde yaşamak. Doğanbey (Beyşehir)

başı bağlanmak: Nişanlanmak. Akçalar (Seydişehir)

cıkı takmak: Düğünden önce güveyi tarafından geline hediye göndermek, dürü getirmek. Büyükdede (Ereğli)

çırak çıkarmak: Kız gelin etmek. Doğanbey (Beyşehir)

dıvatmak: Gelini süslemek. -Konya Merkezi

evermek: Evlendirmek. Atlantı (Kadınhanı)

gelinlik etmek: Gelin bir zaman kocasının akrabalarının yanında başını örtmek, konuşmamak. Akçayazı (Karapınar)

kelis gezmek: Çağırıcı kadın kapı kapı gezmek, düğüne çağırarak. -Konya Merkezi

kıdırmak (II): Görücü gitmek. Karkın (Çumra)

2.2.23. Erişme, Ulaşma, Tamamlama, Bitme/Bitirme, Yok Etme vb. Durumları Bildiren Fiiller

altını çalmak: Toplamak, hesabı kapatmak, ilişiyi kesmek. -Konya Merkezi

apartmak: Bir işin hakkından gelmek, becermek. *Ereğli

boşamak: Yapıp bitirmek. Başhüyük (Sarayönü)

boşlamak: Bırakmak, vazgeçmek. -Konya Merkezi

cartı kalmak: Yarıda kalmak. Başhüyük (Sarayönü)

coralaşmak: Bir yiyeceğin başına üşüşerek kısa zamanda bitirmek. -Konya Merkezi

ilki kesilmek: Bir şey tükenmek, bitmek. Bayındır (Beyşehir)

sekirtmek: Bir şey üstünden atlatmak, geçirmek. Başhüyük (Sarayönü)

töslemek (II): Ortadan kaldırmak, gidermek. -Konya Merkezi

utaşmak: Ulaşmak, yetişmek. -Konya ilçe ve köyleri

yummak: Ortadan kaldırmak, yok etmek. -Konya Merkezi

yülemek: Bitirmek, tamamlamak. -Konya Merkezi

2.2.24. Kapatma, Örtme Gibi Durumları Bildiren Fiiller

bekemek -2: Kapatmak, tıkamak, örtmek. -Konya Merkezi

beketmek (I): Kapatmak, tıkamak, örtmek. Afşar (Taşkent), *Ereğli, *Akşehir, *Cihanbeyli, -Konya ve çevresi *bk.* → *bekemek -2*

beketmek (II): Akarsuyu kesmek. -Konya Merkezi

bekitmek: Kapatmak, tıkamak, örtmek. Ayaslar (Doğanhisar), *Altnekin, -Konya Merkezi *bk.* → *bekemek -2*

bürülemek: Örtmek. Doğrugöz (Akşehir) *bk.* → *bürülemek*

bürülemek: Örtmek, kaplamak. -Konya Merkezi

fillemek: Kapıyı sürgülemek, kilitlemek. Sille (Selçuklu)

tırkalamak: Kapıyı arkasından sürgülemek, dayaklamak, mandallamak. -Konya ve çevresi

2.2.25. Eğlence, Oyun, Spor, Müzik ile İlgili Fiiller

aytmak: Türkü söylemek, teganni etmek. *İlgın, Başhüyük (Sarayönü)

cırlamak -2: Şarkı okumak. *İlgın

çakışmak: İki şairi yarıştırmak. -Konya Merkezi

dımbırdatmak: Saz, cura, tambur gibi müzik aletlerini çalmak. -Konya Merkezi

güleşmek: Güreşmek. *Ereğli

heleşem yapmak: Gürültü yaparak eğlenmek, şenlik yapmak. Reis (Akşehir)

henkeşmek: Bir çeşit değnek oyununda yarışmak. Aşağıtuzlukçu (Tuzlukçu)

kavaklamak: Güreşte tepe üstü yuvarlamak ya da yuvarlanmak. -Konya Merkezi

yegennemek: Oynarken göbek atmak. *Bozkır

yenişmek, yeñişmek: Yarışmak (güreşte). Yeşildere (Meram)

yırlamak: Şarkı, türkü söylemek. *İlgın

2.2.26. Zaman ile İlgili Fiiller

gün devrilmek: Öğleden sonra olmak. *Hüyük

gün uçmak: Akşam olmak. Kaplanlı (Hadim)

2.2.26.1. Zamanı Kullanma, Vakıt Geçirme Bildiren Fiiller

ara bulmak: Vakıt bulmak, eli değmek. *Akşehir

dinelmek, diñelmek: İşe giderken ya da iş yaparken onunla bununla meşgul olarak sallanmak, boş vakit geçirmek. Sadıkhacı (Beyşehir)⁹⁰

evildenmek: Boşuna zaman geçirmek, az çalışmak. Hortu (Ereğli)

evtüklemek: İnsan, üzerine çöken bir sıkıntı, halsizlik ve bunalım etkisiyle hiçbir iş yapmadan oturmak, zamanı boşuna geçirmek. *Bozkır

gezelemek: Can sıkıntısından boşu boşuna gezmek. *Ereğli

2.2.27. Beğenme, Takdir, Uygunluk Bildiren Fiiller

caratılmak: Beğenilmek. Başhüyük (Sarayönü)

⁹⁰ Bu sözcük, DS'de "İşe giderken ya da iş yaparken onunla bununla meşgul olarak sallanan, boş vakit geçiren (kimse)" olarak tanımlanmıştır. Fakat madde başı fiil olduğundan dolayı tanım düzeltilmiştir.

caratmak: Beğenmek, beğendirmek. Başhüyük (Sarayönü)

hora geçmek: Hoşa gitmek, işe yaramak. Soğucak (Bozkır)

ilimek (I): Yaramak, fayda vermek, yenen ya da yapılan bir şey içe sinmek. Akçalar (Seydişehir)

sinmek: Uygun düşmek, yakışmak. -Konya Merkezi

2.2.28. Ortaya Çıkma, Vuku Bulma, Var Olma Bildiren Fiiller

bélgilenmek: Belirmek, meydana çıkmak. Başhüyük (Sarayönü)

bolmak: Olmak. Başhüyük (Sarayönü)

büngüldemek: 1. Su topraktan kaynamak. Çeşmelisebil (Sarayönü) 2. Coşmak, yerinde duramamak. Kayasu (Akören)

dapılamak: Keşfetmek, meydana çıkarmak. *Ereğli

tabılmak: Bulunmak. Başhüyük (Sarayönü)

2.2.29. Doğa ve Doğal Afetler ile İlgili Fiiller

büğlemek: Su fişkırılmak. *Hadim

circır akmak: Su çok yavaş ve ince akmak. -Konya Merkezi

fitılmak: Sel çok şiddetli akmak. -Konya Merkezi

kağışmak: Sular bol bol şarıl şarıl akmak, çağlamak. Osmancık (Kadınhanı)

2.2.30. Din, İnanç ile İlgili Fiiller

erte beklemek: Dince kutsal sayılan gecelerde ibadet etmek. -Konya Merkezi

höykürmek: Tarikattaki kimseler dua ederken kendilerinden geçerek bağırmak. -Konya Merkezi

irekmek: Sahura kalkmak. -Konya Merkezi

sıymak: Oruç bozmak. *Beyşehir

2.2.31. Maddi Durum Bildiren Fiiller

azıklamak, azıklanmak: Geliri ile kendini idare etmek, ürünü ihtiyacına yetecek kadar olmak. Yazlıca (Doğanhisar)

götleme: Zengin iken fakir olmak. -Konya Merkezi

küngürlemek: Para sıkıntısına düşmek, işi bozulmak, işi ters gitmek. Gözlü (Sarayönü), *Kadınhanı

tülemek (II): Yoksul düşmek. *Beyşehir

2.2.32. Seviye ve Ölçü Bildiren Fiiller

görebeşlemek: Karşılaştırarak ölçmek. *Bozkır *bk.* → *göreşlemek*

göreşlemek: Karşılaştırarak ölçmek. Tepelice (Bozkır)

harmutlamak: İki şeyi karıştırarak, ölçülü duruma getirmek, suyu ılıştırmak. -Konya Merkezi

imiştirmek: Suyu ılıştırmak. *Bozkır

2.2.33. Şekil Değiştirme Bildiren Fiiller

bel börtlemek (II): Güneşte, ateşte yanmak. Güvenç (Selçuklu)

deniştirmek: Değiştirmek. Başhüyük (Sarayönü)

gereylenmek (II): Cam buhardan puslanmak. Tepelice (Bozkır)

yaşalamak: Boyamak, süslemek. Aziziye (Ereğli)

2.2.34. Başlama Bildiren Fiiller

aynaşmak: Girişmek, işe başlamak, koyulmak. Sadırlar (?)⁹¹, -Konya Merkezi

bulaşmak: Başlamak. Gevgili (Akşehir)

⁹¹ Sadırlar, DS'de bir kez geçmiş ve hangi ilçeye bağlı olduğu belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

korlaşmak (I): Bir işe koyulmak. -Konya Merkezi

tébretmek -1: Başlatmak. Başhüyük (Sarayönü)

2.2.35. Yenilgi, Galibiyet Bildiren Fiiller

aşalmak -1: Yenilmek. Başhüyük (Sarayönü)

cenmek: Yenmek, alt etmek. *Kadınhanı

coymak: Kaybetmek. *Ereğli

2.2.36. İletme Bildiren Fiiller

dirgemek: Havale etmek. *Ereğli *bk.* → *dirkemek (I)*

dirkemek (I): Göndermek, yollamak. Çiğil (İlgın), *İlgın

yiletmek: İletmek. -Konya Merkezi

2.2.37. Çağırma, Seslenme Bildiren Fiiller

çığırmaq: Çağırmaq, seslenmek. Doğanbey (Beşşehir)

davuş katmak: Çocuğa veya birine seslenmek, ismiyle çağırmaq. *İlgın

ünnemek: Seslenmek, çağırmaq. Yeniköy (Ereğli), *İlgın

2.2.38. Hukuk, Yasa ile İlgili Fiiller

erkin koymak: Serbest bırakmak. Başhüyük (Sarayönü)

solamak: Tutmak, tutuklamak. -Konya Merkezi

2.2.39. Benzerlik Bildiren Fiiller

oşamak: Benzemek. Başhüyük (Sarayönü)

oşatmak: Benzetmek. Başhüyük (Sarayönü)

2.2.40. Fiillerin Çekimli Şekilleri

gelipbatır: Geliyor. -Konya Merkezi⁹²

2.2.41. Diğer Fiiller

adılmak: İyi veya kötü ad ile şöhret bulmak, ünlenmek. İsmil (?)

bekiştirmek: Sağlamlaştırmak, pekiştirmek, sıkıştırmak, sertleştirmek, katılaştırmak.

-Konya Merkezi

bıdıl bıdıl konuşmak: İki kişi hafif sesle konuşmak. Doğanbey (Beyşehir)

bingeşmek: Birbiri üstüne binmek, karışmak, kaynaşmak, damar damar üstüne binmek. -Konya Merkezi

boksuratmak: Dumanını keyifle savurmak, fosurdatmak (sigara hak.). Başhüyük (Sarayönü)

carıştırmak: Düzeltmek, yakıştırmak. Başhüyük (Sarayönü)

curruk çıkmak: Hisselerini, payını alamamak. Doğanbey (Beyşehir)

çığarmak: Çıkarmak. Başhüyük (Sarayönü)

çırak çıkmak: Açığa çıkmak, faydalanamamak. Doğanbey (Beyşehir)

çimildemek: Fısıldamak. Hortu (Ereğli)

düzenmek: Süslenmek. -Konya Merkezi

hebep olmak: Boşa gitmek, boşuna geçmek. -Konya Merkezi

ilkımak (II): Serap görünmek. Şabanlı (Karapınar), Hotamış (Karapınar)

ıramak: Uzaklaşmak, uzamak, ara açılmak. Bayavşar (Beyşehir)

inamlamak: Birine saklaması için bir şey vermek. *Beyşehir ve çevresi

koymak: İşaret koymak, işaretlemek. Güvenç (Selçuklu)

örmek (I): Yapmak. -Konya Merkezi

⁹² DS'de "gelip durmak" tanımı verilmiştir. Fakat *gelipbatır* çekimli bir fiil olduğu için "*geliyor*" şeklinde tanımlamak daha uygun olacaktır.

öykünmek: Yarışmak. -Konya Merkezi

sanalmak: Sayılmak. Başhüyük (Sarayönü)

sanatmak: Saydırmak. Başhüyük (Sarayönü)

talamak: Kaplamak, bürümek. *Ereğli

tapmak: Bulmak. Karkın (Çumra), Başhüyük (Sarayönü)

urlatmak: Çaldırmak, yitirmek. -Başhüyük (Sarayönü), *Kadınhanı

yoydurmak: Yorumlatmak, açıklamak (düş için). Taşbaşı (Bozkır)

yoymak (I): Yorumlamak, açıklamak. -Konya ve ilçeleri

yüksürmek: Önermek. Çanaklı (?)⁹³, Hatıp (Meram)

2.3. Ünlemler, Bağlaçlar, Edatlar ve Ekler

2.3.1. Ünlemler

2.3.1.1. Duyguları Bildiren Ünlemler

abarū: Şaşma ve korku ünlemi. -Konya köyleri *bk.* → *abo, abō*

abav: Şaşma ve korku ünlemi. *Ereğli *bk.* → *abo, abō*

abo, abō: Şaşma ve korku ünlemi. İvriz (Halkapınar)

abu, abū: Şaşma ve korku ünlemi. Yenice (Altınekin), *Ereğli, -Konya çevresi *bk.* → *abo, abō*

abuv, abūv: Şaşma ve korku ünlemi. *Ereğli *bk.* → *abo, abō*

adā: Üzüntü ile karışık şaşma bildirir, eyvah. Ortaca (Akşehir)

ak (II): Sevgi ile karışık yalvarış. -Konya Merkezi

alav: Hayret bildirir ünlem. -Konya Merkezi

alay: Acı, keder ünlemi. Doğanbey (Beyşehir)

anā: Korku, şaşma, hayranlık bildiren ünlem. Ortaca (Akşehir)

⁹³ Çanaklı, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

- anaş:** Korku, şaşma, hayranlık bildiren ünlem. -Konya Merkezi *bk.* → *anā*
- anav:** Korku, şaşma, hayranlık bildiren ünlem. *Ereğli, *Altınekin, Sille (Selçuklu), -Konya Merkezi *bk.* → *anā*
- anih anih:** Vah vah, yazık anlamında ünlem. *Akşehir
- anneh:** Korku, şaşma, hayranlık bildiren ünlem. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *anā*
- asdā:** Şaşılacak şey, yok canım, hayret anlamlarında ünlem. Başhüyük (Sarayönü)
- ba, bā:** Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. Çavuşçugöl (Ilgın)
- beh:** Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. Çeşmelisebil (Sarayönü) *bk.* → *ba, bā*
- bo:** Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. Kurthasanlı (Kadınhanı) *bk.* → *ba, bā*
- fıza fıza:** Acı acı bağırma ve ağlamayı anlatır. -Konya Merkezi
- hoynu: 1.** Şaşma ünlemi. *Bozkır, *Seydişehir, Çiğil (Ilgın), *Ereğli ve köyleri **2.** Hani ya. *Seydişehir
- mah:** Şaşma ünlemi. *Ereğli
- te:** Şaşma ünlemi. Yazlıca (Doğanhisar)
- uy:** Korku, acı, acıma bildirir ünlem. -Konya Merkezi
- ünü malim:** Şaşkınlık bildiren ünlem. Küçük Periköy (?)⁹⁴
- velli:** Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. Ayaslar (Doğanhisar) *bk.* → *vili*
- vidi:** Pahasinma, çok bulma bildiren ünlem. *Ereğli
- vih:** Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. Eğirler (Beyşehir) *bk.* → *vili*
- vili:** Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. -Konya ilçe ve köyleri
- vir:** Üzüntü, şaşma bildiren ünlem. -Konya Merkezi *bk.* → *vili*

⁹⁴ Küçük Periköy, DS'de bir kez geçmiş ve ilçesi belirtilmemiştir. Güncel olarak ise tespit edilememiştir.

vō: Üzüntü, şaşkınlık ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)

vov: Üzüntü, şaşkınlık ünlemi. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *vō*

2.3.1.2. Hayvanlar İçin Kullanılan Ünlemler

beçi beçi: Keçileri veya köpekleri çağırma ünlemi. Doğanbey (Beyşehir)

bi bi: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. Kapaklı (Ilgın) *bk.* → *bülü bülü*

bici bici (II): Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. Yeniköy (Ereğli)

bidi bidi: Deveyi, deve yavrusunu çağırma ünlemi. Karahisar (Beyşehir)

bodü bodü: Mandaları çağırma ünlemi. Dumlupınar (Beyşehir)

boha: Sığırı durdurmak için kullanılan ünlem. Ortaca (Akşehir)

bücük бүcük: Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* →

bici bici (II)

bülü bülü: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. *Çumra, *Bozkır, -Konya Merkezi

çiç beçi: Keçiyi çağırma ünlemi. *Beyşehir

çiki çiki: Köpek çağırma ünlemi. Pınarbaşı (?)

dık dık: Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)

düğüş düğüş: İnek, öküz vb. hayvanları çağırma ünlemi. İmrenler (Hüyük)

est: At kovalama ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)

gāh gāh: Atları çağırma ünlemi. *Kadınhanı, *Ereğli

gebicik: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. Kurthasanlı (Kadınhanı)

gebiş gebiş: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. İmrenler (Hüyük) *bk.* → *gebicik*

geçe geçe: Öküz, manda, buzağı vb. hayvanları çağırma ünlemi. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *gebicik*

genneş: İnek çağırma ünlemi. *Beyşehir

- goşgoş:** Hayvanları çağırma ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)
- hir hir:** Köpek kovalama ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)
- höst:** At, katır, sığır vb. hayvanları durdurma, kovalama ünlemi. Kapaklı (Ilgın)
- kebiç kebiç:** Buzağı çağırma ünlemi. Damlapınar (Beyşehir)
- kis kis:** Koyunları kovalama ünlemi. *Kadınhanı
- kişuv kişuv:** Kedi çağırma ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)
- küsöv küsöv:** İnek, öküz vb. hayvanları korkutma ya da çağırma ünlemi. Başhüyük (Sarayönü)
- lübü Lübü:** Tavuk çağırma ünlemi. Damlapınar (Beyşehir)
- lüp lüp:** Tavuk çağırma ünlemi. Selki (Hüyük) *bk.* → *lübü Lübü*
- mah mah:** Deve çağırma ünlemi. İmrenler (Hüyük)
- padi padi:** Kaz kovalama ünlemi. Romanya göçmenleri (Ilgın)
- vit vit:** Kaz, ördek, hindi çağırma ünlemi. *Ereğli, -Konya Merkezi
- yi:** Atı sürme ünlemi (deh! gibi). Başhüyük (Sarayönü)

2.3.1.3. Onaylama Amacı ile Kullanılan Ünlemler

- allay:** Öyle, o şekilde. Başhüyük (Sarayönü)
- billay:** Böyle, bu şekilde. Başhüyük (Sarayönü)
- haza:** Evet. Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *hazar*
- hazahır:** Evet. Afşar (?) *bk.* → *hazar*
- hazar:** Evet. *Bozkır, *Beyşehir, -Konya Merkezi
- hazıhar:** Evet. -Konya Merkezi *bk.* → *hazar*
- he:** Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. Atlantı (Kadınhanı), Altuntaş (Akşehir)
- hee:** Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. -Konya Merkezi *bk.* → *he*

heye: Evet anlamında gerçekleştirme edatı olup soruların olumlu olduğunu belirtir. Bolay (Taşkent), -Konya Merkezi *bk.* → *he*

heyye: Evet. *Ereğli *bk.* → *he*

hi: Evet, doğru. Doğanbey (Beyşehir), *Beyşehir

hiye: Evet. *Çumra

ta: Doğrulama, gerçekleştirme, kuvvetlendirme için. Yazlıca (Doğanhisar)

2.3.1.4. Gösterme, İşaret Etme Amacı ile Kullanılan Ünlemler

aha, aha: İşte, orada, hemen şurada, bu. Atlantı (Kadınhanı), *Kadınhanı

enderde: İşte, orada. Afşar (Taşkent)

hora: Ora, şura, bura gibi yer gösterme edatı. Altuntaş (Akşehir)

ihıcık: İşte. *Ereğli, -Konya Merkezi *bk.* → *ihi*

ihi: İşte. -Konya Merkezi

ihina: İşte. *Altınekin *bk.* → *ihi*

ihine: İşte. Dumlupınar (Beyşehir), Doğanbey (Beyşehir) *bk.* → *ihi*

ikicik: İşte, şurada. Bostandere (Seydişehir) *bk.* → *ihi*

ma: İşte. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *mayna (I)*

mayna (I): İşte. Başhüyük (Sarayönü)

maynama: İşte. Başhüyük (Sarayönü) *bk.* → *mayna (I)*

meh -2: İşte. Küçükköy (Çumra) *bk.* → *mayna (I)*

2.3.1.5. Olumsuzluk Bildiren Ünlemler

aah: Hayır, yok, olmaz, istemiyorum anlamına gelir. Altuntaş (Akşehir)

belizibınım: Hayır, asla, hiçbir zaman. Doğanbey (Beyşehir)

cik: Yok, hayır anlamında ünlem. Eğirler (Beyşehir)

cilis -2: Hiç, asla. Çakırlar (Akşehir)

cok: Yok anlamında kullanılır. Başhüyük (Sarayönü)

iaa: Hayır. *Ereğli

nitcem: İstemiyorum. Sadıkhacı (Beşşehir)

sap sémda: Asla, hiçbir zaman. Başhüyük (Sarayönü)

yaa: Hayır, olmaz. -Konya Merkezi

yea: Hayır, yok. Damlapınar (Beşşehir) *bk.* → *yaa*

yoo: Hayır, asla olmaz. Eğirler (Beşşehir) *bk.* → *yaa*

2.3.1.6. Emir Amacı ile Kullanılan Ünlemler

az su: Azıcık su ver. -Konya Merkezi

cee: “Bak” anlamında kullanılır. *Beşşehir

gelgit: Gel. Gaziler (Hadim)

haydindi: Çabuk ol, acele et anlamında kullanılır. Bayındır (Beşşehir)

koma (II): Haydi. *Bozkır, *Ereğli

me: Al, buyur. Afşar (Taşkent)

meh -1: Al, buyur. Küçükköy (Çumra) *bk.* → *me*

2.3.1.7. Çağırma, Seslenme Amacı ile Kullanılan Ünlemler

ehe: Birine seslenme ünlemi. -Konya Merkezi

gı: Be...’ Hey...’ gibi çağırma, seslenme ünlemi (kadınlar için kullanılır). Çakırlar (Akşehir)

kele (I): “Ayol, hey, yahu” anlamında ünlem. *Ereğli

2.3.1.8. Korkutma Amacı ile Kullanılan Ünlemler

arkıt (I): Çocukları korkutmak için kullanılan bir söz, öcü. *Akşehir

cıs: Çocukları ateşten ve tehlikeli yerden korkutmak için söylenir. Doğanbey (Beyşehir)

2.3.1.9. Özür Dileme Amacıyla Kullanılan Ünlemler

apu: Affedersiniz. -Konya Merkezi

2.3.2. Bağlaçlar

acıysam, adıysam: Halbuki, oysaki. -Konya Merkezi

alleylem: Zannederim, herhalde, belki de, galiba. -Konya Merkezi

anca: Ancak. -Konya Merkezi

bekit: Belki. *Ereğli

cañız: Yalnız, ama, fakat. Başhüyük (Sarayönü)

gemez: Belki. -Konya Merkezi

haçan ki: Ne zaman ki. -Konya Merkezi

höküt (I): Eğer, şayet. -Konya ve köyleri

öge: Dahi. -Konya Merkezi

2.3.3. Edatlar

ağrı: 1. Yönünden, tarafından, -den doğru, -ya doğru, -nın boyunca. -Konya ve köyleri

2. Dolayı, ötürü, dolayısıyla. -Konya köyleri

gımıl: Benzer, tıpkı, gibi anlamında kullanılır. -Konya ve köyleri

gilli: -den sonra anlamında kullanılır. *Hadim

kibik: Gibi. Başhüyük (Sarayönü)

2.3.4. Ekler

-gil: Bir adın sonuna eklenerek ailesini belirtir. Sille (Selçuklu), *Altınekin

3. SONUÇ

Bu çalışma, Derleme Sözlüğü'ndeki Konya ağızlarına dair söz varlığından hareketle oluşturulmuştur. Çalışmanın hacmi gözetildiği için Konya'nın ağızlarına dair yapılmış diğer çalışmalar -tez, makale, kitap- çalışmaya dâhil edilmemiştir. DS'de Konya'nın dört ilçesi hariç -Ahırlı, Derbent, Kulu, Yunak- diğer tüm ilçelerin söz varlığı yer almaktadır. Çoktan aza doğru söz varlığını içeren ilçeler şu şekildedir: Ereğli (844), Sarayönü (746), Beyşehir (624), Ilgın (463), Seydişehir (426), Akşehir (425), Selçuklu (369), Bozkır (338), Hadim (280), Çumra (214), Meram (173), Kadınhanı (172), Karapınar (154), Hüyük (134), Doğanhisar (120), Altınekin (88), Taşkent (79), Akören (52), Halkapınar (44), Cihanbeyli (34), Tuzlukçu (27), Karatay (22), Güneysınır (14), Yalılıyük (14), Emirgazi (8), Derebucak (3), Çeltik (1). Toplamda 5.531 sözcük incelenerek sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflandırma, Konya halkının yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini, doğa ile ilişkisini, geçim kaynaklarını, zaman algılarını ve daha pek çok unsuru yansıtmakta ve simgelemektedir. Konya halkının yakınlık kurduğu her ne varsa söz varlığını o denli etkilemiştir. Yazı dilinde tek bir karşılığı bulunan sözcükler, Konya ağızlarında birden fazla sözcük ile karşılanmıştır. Bu da Türkçenin olanaklarını ve işlekliliğini göstermesi bakımından önemlidir.

Çalışmanın “İnceleme” bölümü “İsimler”, “Fiiller” ve “Ünlemler, Bağlaçlar, Edatlar ve Ekler” olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. En kapsamlı ve en çok malzeme içeren bölüm “İsimler”dir. “İsimler” 60 başlık altında; “Fiiller” 41 başlık altında; “Ünlemler, Bağlaçlar, Edatlar ve Ekler” ise 4 başlık altında incelenmiştir. Bu verilerden hareketle çalışmadaki dikkat çeken bulgular şu şekilde özetlenebilir:

1. Çalışmada hem insan hem hayvan bedenindeki organ isimlerinin standart dildekenden çok daha çeşitli olduğu görülmüştür. Toplamda 155 organ ismi DS'de yer almaktadır. Vücuttaki temel organların, iç organların, kemiklerin, eklemlerin, cinsiyet/üreme organlarının, kılların, parmakların, dişlerin, sinirlerin, dokuların, bağların, yağların ve yine vücuttaki salgıların, dışkıların ve lekelerin her biri için adlandırmalar mevcuttur. Bir organın birden fazla isminin olması da dikkat çekicidir. Örneğin meme anlamında *bici*, *bicik*, *cukga*, *emcek*, *emcik*, *cukga*; sırt anlamında *dal*,

yaarnı, yağır, yağırnı, yağrı, yağrın; ense anlamında *celke, süğsün, süksün, süsgün* olması gibi. Genel anlamda tek kelime ile ifade edilen organ isimlerinin bir kısmı isim tamlaması kalıbındadır: *can tahtası, homa kemiği, zencir kemiği, alın kabağı, döl yatağı, oğlantayağı, kuluneti*.

2. Konya yöresinde hastalıklar, görüntüsüne, bulaşma özelliğine ve belirtilerine göre adlandırılmıştır. İnsanlarda 100, hayvanlarda 25 ve bitkilerde 6 hastalık ismi tespit edilmiştir. Ölümcül, bulaşıcı ve tehlikeli hastalıkları karşılamak için daha fazla sözcük kullanıldığı görülür. Ayrıca benzer tedavi yöntemlerine dair söz varlığı da dikkati çeker. Hastalıklar genellikle tek kelime ile ifade edilse de sıfat ya da isim tamlaması kalbında olanlar da vardır: *karadamlı, kızılçocuk, karakuş; at ağrısı, tavukkarası, domuzbaşı*.

3. Coğrafya ile ilgili isimler başlığında kara kütleleri ile ilgili söz varlığı 252, su kütleleri ile ilgili söz varlığı 51, buz kütleleri ile ilgili söz varlığı ise 4'tür. Kara kütleleri ile ilgili söz varlığı çok fazladır. Konya halkı dağ, tepe, geçit, boğaz, patika, vadi, dere yatağı, çukur, oyuk, uçurum, ova, delta, plato, yokuş, bayır, sırt, yamaç, yol, kıyı, toprak ve daha pek çok kara kütlmesine çeşit çeşit isimler vermişlerdir. Bu da Konya halkının yaşadığı coğrafyayı ne kadar iyi tanıdığını göstermektedir. Özellikle toprakla ilgili sözcüklere toprağın özelliğine göre isimler verilmiştir: *içyer (verimli toprak), avara (verimsiz, çorak toprak), debiz (nemli toprak), kirs (killi ve çakıllı, kaypak toprak), keç toprak (kireçli toprak), muhas (kırmızı toprak)*. Görüldüğü üzere toprak, Konya'nın geçim kaynaklarından biridir. Kara kütleleri ile ilgili sözcükler genellikle tek kelime ile ifade edilse de bazı sözcükler sıfat ya da isim tamlaması kalıbındadır: *tümsekgaga, karagöz; asar burnu, daşahırı, gözek taşı, tabanyolu, yer apkunu*.

4. Konya ağızlarının söz varlığında havanın ve hava olaylarının her bir özelliğine göre adlandırmalar yer almaktadır. Havanın bulutlu, güneşsiz, soğuk-sıcak, açık-kapalı, esintili, sisli vb. diğer özelliklerine göre ayrı ayrı isimler ile söz varlığında yer aldığı görülmektedir: *bozgüneş (soğuk, güneşsiz hava), buğanak (sisli, puslu hava), çepellik (yağmurlu, bozuk hava), çingirayaz (açık, mehtaplı, çok soğuk hava), pularık (sisli, kapalı hava)*. Aynı şekilde karın ve yağmurun hızına, şekline, sertliğine göre de adlandırmalar mevcuttur: *cabalak (iri taneli, sulu kar), çisenti (ince yağmur)*,

şapırdım (hızlı, iri iri yağan yağmur,) sepen (karla karışık yağın yağmur), düğücek (kışın soğuk havalarda yağın sert ve yuvarlak kar tanecikleri).

5. Konya ağızlarının söz varlığında zaman ifadeleri, öncelik-sonralık (16), anlık, kısa süreli (11), süreklilik (2) ya da zamanın bir bölümünü (2) ifade etmelerine göre sınıflandırılmışlardır: *illaba (önce), cinne (biraz sonra); apansız (birdenbire), çalkap (bir anda, hemen); üskadim (eskiden beri); batsat (ara sıra, bazen, seyrek, tek tük).*

6. Gün kavramı ile ilgili pek çok adlandırma Konya ağızlarında yer almaktadır. Haftanın her günü için ayrı ayrı isimler mevcuttur: *başkün (Pazartesi), gürgekün (Salı), ışıklı (Çarşamba), ortaküm (Perşembe), bayrım kün (Cuma), şabatkün (Cumartesi), gireği (Pazar günü).* Aynı zamanda gün içindeki zaman dilimlerinin de detayları ile söz varlığında kullanıldığı görülür: *ertan (erken, gün doğma zamanı), gün eksigi (ikindiden sonraki zaman), günönü (gün doğmasına yakın zaman), horazönü (gece yarısı ile imsak arasındaki zaman), yaş (akşamla yatsı arası).*

7. Hayvanlar ile ilgili söz varlığı çalışmada geniş bir alanı kapsamaktadır. Hayvanlar evcil ve yabani olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir. Evcil hayvanlar “Ahır ve Ağıl Hayvanları”, “Binek Hayvanları”, “Kümes Hayvanları” ve “Kedi, Köpek” olmak üzere dört başlık altında değerlendirilmiştir. Evcil hayvanların yavruları ile ilgili özel adlandırmaların fazla olması dikkati çekmektedir: *avalak (oğlak, keçi yavrusu), balak (manda yavrusu, malak), dığı (kuzu, oğlak), töbür (keçi yavrusu), uānik (tosun); bodan (deve yavrusu), gilūv (eşek yavrusu, sipa); bıcı (kaz ve ördek yavrusu), cuga (kümes hayvanlarının yavrusu, civciv); diduv (köpek yavrusu), kunnu (kedi, köpek yavrusu).* Evcil hayvanların yaşlarına, fiziksel özelliklerine, doğurganlıklarına ve diğer çeşitli vasıflarına göre adlandırıldığı da görülmektedir: *cömbek (iki ile dört yaş arasındaki erkek manda), havıdı (iki yaşındaki deve), çömmen (küçük kulaklı keçi), idiş (zayıf at), masti (kısa ayaklı köpek), gezeğen (iki yaşından sonra doğurmayan kısır keçi ya da koyun), arınık (iğdiş edilmiş, burulmuş hayvan), kaçar (koşuda dördüncü gelen at).* Yabani hayvanlar ise “Böcekler, Sinekler, Kurtlar”, “Kuşlar”, “Memeliler”, “Sürüngenler”, “Kemirgenler, Amfibiler” ve “Deniz Canlıları” olmak üzere altı başlık altında incelenmiştir. Konya söz varlığında evcil hayvanlara nazaran yabani hayvanların sayısı azdır. Bu bölümde ahır ve ağıl

hayvanlarının çeşitli olması, özelliklerine göre vasıflandırmaları Konya halkının hayvancılık ile uğraştığını ve hayvancılığın temel geçim kaynaklarından olduğunu gösterir. Hayvanlarla ilgili olan söz varlığının genişliğinden bunu anlamak mümkündür.

8. Konya ağızlarının söz varlığında bitkilere ait toplam 591 sözcük yer almaktadır. Otların, otsu bitkilerin, meyvelerin, sebzelerin, tahılların, ağaçların, çiçeklerin, ekinlerin, baklagillerin, fidanların, ormanların, çalılıkların, sarmaşıkların ve daha pek çok bitkinin her biri için adlandırmalar mevcuttur. Ayrıca bitkilerin bölümlerine -tomurcuk, kök, yaprak, filiz, vb.- dair söz varlığı da Konya ağızlarında yer almaktadır. Bitkileri her açıdan tanıyan ve adlandıran Konya halkı pek çok bitkiyi de halk hekimliğinde kullanmaktadır: *ebembükme* (*hastaları iyileştirmekte kullanılan bir çeşit bitki*), *göğündürme lâlesi* (*göz hastalığının tedavisinde kullanılan bir çeşit bitki*), *purçalak* (*sindirimi kolaylaştırıcı, sürdürücü bir çeşit yabanhavucu*) gibi. Bitki isimlerinin pek çoğu sıfat ya da isim tamlaması kalıbındadır: *karagöz*, *acı güneyik*, *akkulak*, *altınbaş*, *kınalı parmak*, *gömlersiz arpa*; *aptal baklası*, *devegülü*, *nar armudu*. İsim tamlaması kalıbında olan bitki isimlerinin geneli bir hayvanın organına benzetilerek kurulmuştur: *devedabanı*, *itburnu*, *kuşağzı*, *keditırnağı*, *sığırgözü*, *sığırkuyruğu*, *tekesakalı*, *tilkikuyruğu*, *devegözü*, *keçimemesi*, *kuzuböpreği*. Bitkilerin hayvan organlarına benzetilerek adlandırılması dikkati çekmektedir.

9. Beslenme ile ilgili 218 sözcük tespit edilmiştir. Bu söz varlığı içinde yemekler, hamur işleri, yemişler, çerezler, abur cuburlar, süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri, tatlılar, çorbalar, içecekler, baharatlar, haşlanmış tahıllar ve ikramlar yer almaktadır. Konya halkı tarım ve hayvancılıkla uğraştığı için beslenme kültürü de buna göre şekillenmiştir. Söz varlığından yemeklerin genel olarak et, süt, baklagil ve tahıllardan yapıldığı ve hamur işi türlerinin çeşitli olduğu görülmüştür. Ayrıca Konya ağızında yiyecek, *ağı düğü*, *azzık*, *kayıt*, *övin* sözcükleriyle ifade edilmektedir.

10. Konya ağızlarının söz varlığında 945 araç-gereç ismi saptanmıştır. Mutfakta, evde, dokumacılıkta, tarımda, inşaatta, aydınlatmada, tarlada, bağda, bahçede, değirmencilikte, ulaşımda, avcılıkta ve daha pek çok işte çeşitli araç-gereçler kullanılmaktadır. Mutfakta (279) ve evde (116) kullanılan araç-gereçlerin çeşitli olduğu görülmüştür. Bunlar dışında tarım ile ilgili araç-gereçlerin (104),

dokumacılıkta kullanılan araç-gereçlerin (78) ve hayvanlar ile ilgili araç-gereçlerin (64) sayısının fazla olması Konya halkının tarım, dokumacılık ve hayvancılık işleri ile ağırlıklı olarak meşgul olduklarını göstermektedir.

11. Konya insanı ev, çadır, kiler, depo, ambar, çardak, kulübe gibi mekânları barınma ve çalışma amacıyla kullanmıştır. Evlerin içinde ve dışında yer alan bölümlerin birden fazla ismi vardır. Örneğin mutfak için *aşana, aşâne, aşdamı, aşene, aşevi, aşdami, duman örtmesi, karadam, örtme, tafana, tahana*; banyo için *çağtaşı, çimek, çimişlik, sulukluk* sözcükleri kullanılmaktadır.

12. Giyecekler ile ilgili söz varlığı “Başörtüleri”, “Üst Giyim”, “Alt, İç Giyim”, “Ayak Giysileri” ve “Aksesuarlar” olmak üzere beş başlık altında incelenmiştir. Giyim ile ilgili toplamda 164 sözcük vardır. Başörtüsünü karşılayan pek çok sözcüğün olduğu görülmüştür: *ak, akarsu, baş cauluk, boşu, bürgü, bürük, bürüme, çalık, çeki, çember, çit, dastar, halay, içitme, karakçı, keten, leçek, tor, üstlük, yazma*. Kıyafet detaylarına dair isimler de dikkati çekmektedir: *beç (cep), çapraz (kopça), ibik (düğme), ilersik (don uçkuru), ponçak (saçak, püskül), tırız (yırtmaç, dilmeç), yin, yin (giysi kolu, kol ağzı)*. Ayrıca “*don, geğesi, geğisi, gesi, geyesi, geysi, giyesi*” çamaşır ve elbise anlamında kullanılan kelimelerdir.

13. Topluluk, akrabalık, soy, komşuluk, arkadaşlık ve insan ilişkileri ile ilgili toplamda 141 sözcük söz varlığında yer almaktadır. Akrabalık ile ilgili söz varlığı oldukça zengindir.

14. Düğünlerde icra edilen eğlenceler, âdetler, sunulan armağanlar, verilen yemekler ve ikramlar, giyilen kıyafetler ve düğün sürecindeki yardımcı kişiler ile ilgili toplamda 52 sözcük, Konya ağızlarında mevcuttur.

15. Çocukların oynadıkları oyunlara ve oyuncaklara dair söz varlığı dikkati çekmektedir: *badis “boncuklarla oynanan bir çocuk oyunu”, beşbeş “çocukların kâğıt üzerinde kalemle oynadıkları bir oyun”, dokurcun “dokuztaş oyunu”; fırça “topaç”, üççe “bez bebek”, şemelek “aşık kemiği”*.

16. Kişilerin bedensel ve fiziksel özelliklerine dair 160 sözcük vardır. Bu sözcükler kişilerin şişman (abılobut), zayıf (arık), uzun (zıba), kısa (zaylak), dilsiz (tinsiz), topal (şaynak), kör (sokur), sağır (sañrau), kel (peytü), kambur (güdül), güzel

(gökçek), çirkin (kakavan) ve diğer bedensel ve fiziksel özelliklerine göre kullanılmıştır.

17. Kişilerin olumlu (93) ve olumsuz (160) özelliklerine göre toplamda 253 sözcük bulunur. Olumsuz vasıflandırmaların açık ara fazla olduğu görülmüştür. Bu vasıflandırmalar genellikle kişilerin huy, mizaç, karakter ve davranışlarına göre verilmiştir: *aflakçı* “yalancı, dubaracı, düzenci”, *alamşat* “ara bozucu, ikiyüzlü”, *cariz* “yaramaz”, *döngün* “sözünde durmayan, dönek”, *gayruk* “kaba”; *afşar* “çabuk iş gören, çevik”, *ehliz* “uslu, sakin, ağırbaşlı”, *goçak* “cesur, yiğit”, *işingir* “becerikli”, *yumuşcu* “uysal”.

4. KAYNAKÇA

- Akçeşme, F. (2019). *Karahanlı Türkçesinin Söz Varlığı*. [Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Akdağ Erdoğan, H. (2021). *Konya İli Kulu İlçesi Merkez ve Köyleri Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi].
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Altunay, N. (2017). *Süheyl ü Nevbahâr'ın Söz Varlığı Üzerine Tematik Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi].
- Aytek, Z. (2023). *Dîvânu Lugâti't-Türk ile Azerbaycan Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi].
- Baş, B. (2011). Söz Varlığı ile İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 29, 27-61.
- Beyitoğlu, Y. K. (2021). *Karışık Dilli Eserlerin Söz Varlığı*. [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi].
- Çavga, U. (2020). *Konya Ereğli İlçesi Belkaya Ağzı (Ses ve Şekil Bilgisi)* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş-i Veli Üniversitesi].
- Çeker, M. (2015). *Çumra Havalisi Yörükleri Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Çıracı, K. (2019). *Konya İli Karapınar İlçesi Ağzıları* [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Çıracı, K. (2019). Konya ili ağzlarına dair bir bibliyografya denemesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. 4 (1), 176-201.
- Derleme Sözlüğü*. (2019). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, M. (2021). *Aksaray ve Yöresi Ağzıları* [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi].
- Duran, K. (2019). *Konya'nın Hadim İlçesi Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Ekizoğlu, F. G. (2018). *Beyşehir ve Yöresi Ağzıları* [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi].
- Erdem Nas, G. & Salan, M. (2019). *Bartın Ağzılarının Tematik Sözlüğü*. Erzurum: Fenomen Yayınları.

- Genel Nüfus Sayımı Köyler Nüfusu.* (1937). İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı ile Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı* [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Göztepe, A. (2019). *Sabahattin Ali'nin Değirmen Adlı Öykü Kitabında Kelime Grupları* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Güdül, E. (2021). *Konya İli Karapınar ve Yöresi Ağız Özellikleri* [Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi].
- Gültekin, M. (1994). *Der Türkeitürkische Dialekt von İmrenler bei Konya* [Doktora Tezi, Johannes Gutenberg University].
- Gümüş, A. (2021). *Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya'ya Mektuplar Adlı Eserinde Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniveristesisi].
- Güneş, N. (2022). *Hakaslarda Mutfak Kültürü: Tematik Söz Varlığı İncelemesi* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Hasırcı, S. (2008). *Türkçenin Sözvarlığı Açısından Gazetelerin İncelenmesi (Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah)* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Inanch, F. (2023). *Aminullah Nail Khangeldi'nin "Türkistan Beyremi – Ergene Kun" Adlı Romanının Söz Varlığı Üzerine Tematik Bir İnceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Kaplan, N. (2016). *Konya Derebucak İlçesi ve Çevresi Ağızları Dil Özellikleri (İnceleme-Metin-Sözlük)* [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].
- Karaduman, M. (2021). *Saçıkara Yörüklerinin Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Karahan, L. (2017). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaman Mülk İdare İl Haritası
<https://www.harita.gov.tr/uploads/files/products/karaman-mulk-idare-il-haritasi-1397.pdf>
- Kargın, H. (2021). *Sofçular Köyü Söz Varlığı (Araç/Kastamonu)* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Kıymık, S. (2019). *Uygur Halk Koşaklarında Tematik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi].

- Kızılarıslan, E. (2022). *Fethali Kaçar Lügati'nin Tematik ve Etimolojik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi].
- Kızıldağ, S. H. (2017). *Şereflikoçhisar-Kulu Yöresi Nogay Ağzı (Giriş-İnceleme-Metin-Seçme Sözlük-Ekler)*, [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi].
- Kocamaz, F. (2022). *Taşkent İlçesi Afşar Beldesi Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Kocamaz, İ. (2013). *Konya İli, Taşkent İlçesi Köylere ve Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Konya Mülk İdare İl Haritası
<https://www.harita.gov.tr/uploads/files/products/konya-mulk-idare-il-haritasi-1379.pdf>
- Kök Kaplan, N. (2020). *Denizli Yöresi Türkülerinin Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Köylerimiz 1 Mart 1968 Gününe Kadar.* (1968) Ankara: Başbakanlık Basımevi D. S. İ.
- Küçükballı, F. N., Yastı, M. (2015). Sarayönü Yörük ve Türkmen Ağzlarının Belirgin Dil Özellikleri. *Tarih, Kültür, Sanat, Turizm ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü (24- 26 Ekim 2014 Konya) Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:8, 453-484.
- Namlı Köğçe, A. (2013). *Gölyaka Kasabası Ağzı Sözdizimi* [Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi].
- Nişanyan Yeradları Sözlüğü. <https://www.nisanyanyeradlari.com/> (Erişim Tarihi: 05.10.2020)
- Özbek, E. E. (2015). Türkiye'de "Söz Varlığı" Çalışmaları ve Bunlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Akademik Kaynak (Akad)*, Yıl: 3, C:3, S: 5 (Mayıs 2015), 23-38.
- Özkan, A., Yastı, M., Yanar B. (2016). Bozkır Ağzının Ses Özellikleri. *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır (6-8 Mayıs 2016) Bildiri Kitabı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, yayın no:9, 591-614.

- Polat, G. (2019). *Cihanbeyli Ağzları* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Saz, M. (2023). *Alî Şîr Nevâyî'nin Eserlerinde Tematik Söz Varlığı İncelemesi* [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi].
- Sözer, B. (2017). *Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi].
- Şahin, F. (2017). *Kadınhanı Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Şenata, N. (2020). *Divânü Lugâti't-Türk'te Tematik Söz Varlığı ve Çok Anlamlılık Cilt 2* [Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi].
- Şirin, H. (2020). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK Türkçe Sözlük*. (2023). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tunçel, H. (2000). Türkiye'de İsmi Değiştirilen Köyler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, Sayfa: 23-34.
- Tursun, A. (2020). *Akören Ağzı* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Türkiye'de Meskûn Yerler Kılavuzu*. (1946). Cilt: 1, Seri: 2, Sayı: 2. Ankara Başbakanlık Devlet Matbaası.
- Ukşal, C. (2019). *Uygur Halk Şarkılarında Tematik Söz Varlığı* [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi].
- Usta, M. (2021). *Türkçenin Yeme-İçme Kültürüyle İlgili Tematik Söz Varlığı* [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Ünal, A. (2024). *Muhibbî Divânı'nın Söz Varlığı ve Dizini* [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Yastı, M. & Aşçı, U. D. (2008). Derleme Sözlüğü'nde Kullanılan Gün Adları. *Turkish Studies*, 3/3, 102-128.
- Yastı, M. (2016). Derleme Sözlüğü'nde Geçen Atasözü, Bilmece, Hikâye ve Masal Türlerinin Adlandırma Şekilleri ve Kökenleri Üzerine Bir Değerlendirme. *SUTAD-SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 39, 213-227, e-ISSN 2458-9071.
- Yeni Tabii Yer Adları 1977 Yeni, Eski ve İllere Göre Dizileri*. (1977), Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi. Seri: 3, Sayı:1

5. DİZİN

- aah**, 365
aba, 220
aba -3, 221
abaka, 220
abartmak, 322
abarū, 361
abav, 361
abaza, 248
abcalamak, 306
abdal, 218
abdil, 196
abık, 76
abilobut, 241, 248
abiş, 234
abla, 240
abo, abō, 361
abraş, 241
abrişmak, 306
abu, abū, 361
abulabut, 248
abulobut, 248
abuv, abūv, 361
acalma, 104
acar (I), 300
acar (II), 241
acar (III), 264
ace, 220
acer (I), 300
acer (II), 241
acı güneyik, 116
acı yavşan, 127
acımık, 97
acır, 109
acıysam, adıysam, 367
acice, 97
acur, 109
açacağ, 165
açacak, 165
açık araba, 188
açık eşkin, 235
açkaç, 165
açuv, 278
açuvlanmak, 322
adamıça, 264
adar (I), 67
adar (II), 217
adaş, 217
aday, 227
adı batasıca, 85
adılmak, 360
adik, edik, 210
ad-ı, 361
aflakçı, 248, 373
afşar, 264, 373
aga, 220
agızmak, 343
ağ (I), 288
ağ (II), 85
ağ (III), 272
ağaç balı, 240
ağaç kabardan, 60
ağaran, 136
ağdık, 270
ağdırlık olmak, 322
ağdırlık, 270
ağdırmak, 306, 350
ağı düğü, 129
ağın, 136
ağınce, 206
ağız dadı, 227
ağızlık, 287
ağmak -1, 350
ağmak -2, 353
ağman, 31
ağnak, 203
ağnamak, 313
ağran, 72
ağrı, 367
ağrık -1, 143
ağrık -2, 234, 278
ağsak (I), 241
ağsak (II), 234
ağsamak, 314
ağşak, 157
ağşayık, 97
ağzaçık, 165
ağzı açık, 165
ağzı esenli, 264

- ağız kara, 248
 ağız keşli, 248
 ağız keşli -5, 241
 ağızını yansulamak, 322
 aha, aha, 365
 ahar, 239
 ahır sekisi, ahır sekisi, 202
 ahraz (I), 241
 ahraz (II), 248
 ahuyul, 54
 ak (I), 206
 ak (II), 361
 ak sıva, 239
 aka, 220
 akana -1, 220
 akana -2, 221
 akanak, 54
 akar, 54
 akar akıllı, 248
 akarca, 31
 akāri bekeri, 143
 akarsu, 206
 akaş, 138
 akbacık, 272
 akbak, 272
 akbalık, 94
 akbaş (I), 116
 akbaş (II), 124
 akbörölce, 122
 akbulut, 66
 akçakatık, 137
 akçit, 214
 akgernaz, akgernez, 110
 akgut, 102
 akıdık, 27
 akıraz, 102
 akırtmaç, 129
 akıtmaç, 130
 akıtmak, 319
 akilik, 27
 akkaş, 97
 akkırkaz (kerkez), 89
 akköse, 110
 akkulak, 97
 akkur, 272
 aklan (I) -1, 43
 aklan (I) -2, 47
 aklan (II), 240
 aklap, 104
 aknal, 54
 akpakla, 122
 akrap, 161
 akrtın, 289
 aksuata, 282
 aktaraç, 143
 aktutma, 34
 akyarnaz, 110
 akyavaş, 270
 al (I), 278
 al (II), 57
 ala, 190, 272
 ala boklu, 234
 ala bulaşık, 296
 ala düşmek, 350
 alabacak, 248
 alabanı, 264
 alabaş, 128
 alabele, 273
 alabula, 273
 alaca (I), 157
 alaca (II), 102
 alaca (III), 31
 alaca belece, 273
 alacehre, 239
 alaciyir, 113
 alaççık, 198
 alaçık, 198
 aladiriz, 102
 alafakı, 230
 alaflamak, 336
 alagenevür, 93
 alagülük, 85
 alağız, 248
 alak, 161
 alam taram olmak, 349
 alama, 52
 alamaç, 295
 alambaç, 295
 alampa, 52
 alamşat, 248, 373
 alan taran, 291
 alan, alañ, 46
 alarga, alarğa, 46
 alarmak, 350

- alacakça, 89
 alasan, 237
 alasulu (I), 107
 alasulu (II), 130
 alaşa (I), 78
 alaşa (II), 248
 alaşa (III), 281
 alaşar, 241
 alaşık, 199
 alat samat, 290
 alatavlı, 130
 alatlamak, 322
 alav, 361
 alavaç, 295
 alavlanmak, 322
 alavzada, 110
 alay, 361
 alaz, 97, 113, 121
 alazlama, 33
 aldauk, 236
 aldaukçu, 248
 algın (I), 241
 algın (II), 249
 alğış ayak, 226
 alğış hıçın, 141
 alğış tepsi, 141
 alğışlamak, 322
 alıcı, 286
 alıcı kuş, 89
 alık, 208
 alın kabağı, 25
 alınlık, 301
 alırmak, 344
 alışık, 283
 alız, 241
 alızamak, 314
 alızımak, 314
 alızlamak, 314
 alim üzümü, 102
 alkasan, 34
 alkın, 264
 alkış etmek, 322
 allaç, 57
 Allah devesi, 86
 allay, 364
 allek, 265
 alleylem, 367
 allı, 57
 allık, 283
 alma, 104
 alpak, 273
 altı banak, 225
 altı kıran, 110
 altınbaş, 97
 altını çalmak, 354
 altış, 26
 alvar, 181
 an, añ, 288
 anā, 361
 ana bezi, 225
 anaç (I), 95
 anaç (II), 265
 anaç bülüç, 223
 anadat, 170
 anadut, 170
 anakız, 249
 analık, 221
 ananat, 170
 anaş, 362
 anat, 170
 anatana, 97
 anav, 362
 anbak, 135
 anca, 367
 ançal, 143
 anda, 220
 andaç (I), 294
 andaç (II), 46
 andaçlık, 294
 andal, 271
 andık (I), 92
 andık (II), 241, 249
 andıklamak, 319
 andız, 249
 anduk, 92
 anelden, 296
 anga, 96
 anger, 104
 angıç, 171
 aňı, 37
 anız, aňız (I), 121
 anız, aňız (II), 49
 anih anih, 362
 aniş, 249

- ankiç**, 171
ankıtlamak, 306
anlagan, 265
añlam, 278
añlamak (II), 345
anlamak, añlamak (I), 313
añlamlı, 265
annaç, 46
anneh, 362
ansırmak, ańsırmak, 314
ansız, ańsız, 249
ańsızına uğramak, 314
antike, 182
anzavur, 249
apalak, 241, 265
apalamak, 306
apansız, 68
apar yavşanı, 127
aparmak -1, 322
aparmak -2, 306
apartmak, 354
apazlamak, 351
apçalamak, 306
apık sapuk, 236
apış, 290
apışdı, 144
apışmak, 306
apik, 265
apla, 220
aplacı, 249
apraş -1, 292
apraş -2, 273
aptal, 230
aptal baklası, 122
aptul, 196
apu, 367
apul apul, 290
ara bulmak, 356
ara ev, 193
ara kapı, 193
arabī, 293
arakçın, 225
arakmak, 306
aralamak, 306
aralık (I), 31
aralık (II), 193
arani, 144
arasatçı, 249
araşahar, 202
arbaçı, 230
arbaz, 196
arbişmak, 306
arcak, 203
ardak, 281
ardala, 161
argaç (I), 157
argaç (II), 47
argın, 241
argıt, 43
arı, 296
arı çiçeği, 116
arı yeli, 60
arığan, 249
arık (I), 287
arık (II), 241
arıklamak (I), 315
arıklamak (II), 322
arılık -1, 283
arılık -2, 216
arımak, 315
arınık, 78
arınmak, 319
arış, 171
arılmak, 315
arıtmak, 315
arkacı, 230
arkaç (I), 157
arkaç (II), 47
arkalık, 208
arkalla, 113
arkaş, 65
arkırı gelmek, 322
arkıt (I), 366
arkıt (II), 43
arkıt (III), 165
arlamak, 315
arnaç (I), 47
arnaç (II), 46
ars, 92
artçı, 303
artı, 286
artık sartuk, 141
artıklamak, 322
artmak, 306

- arvat, 221
 aryulanmak, arūlanmak -1, 319
 aryulanmak, arūlanmak -2, 315
 aryūv, 292
 aryuvlamak, 343
 aryuvlatmak, arūlatmak, 343
 as körmek, 323
 asaba, 273
 āsak, asak, 241
 āsamak, asamak, 315
 asar burnu (I), 40
 asar burnu (II), 202
 asdā, 362
 aşıç, 165
 aside, 138
 asker borusu, 116
 askı, 216
 aslık, 25
 aslım (I), 97
 aslım (II), 203
 asma üzümü, 102
 asra, 57
 assı, 249
 aş, 139
 ašā yel, 60
 ašağı yeli, 60
 ašalmak -1, 359
 ašalmak -2, 352
 ašalmak -3, 340
 ašamak (I), 319
 ašamak (II), 323
 ašana -1, 199
 ašana -2, 193
 ašāne, 193
 ašatmak (I), 341
 ašatmak (II), 352
 ašdamı, 193
 ašdarı, 110
 ašene, 193
 aševi, 193, 201
 ašğam, 70
 aşıda takmak, 306
 aşılı, 46
 aşırım, 298
 aşırma, 144
 aşırmak, 323
 aşirtma, 298
 aşıt, 40
 aşlak, 249
 aşlık, 130
 aşma (I), 165
 aşma (II), 97
 aşıık, 191
 aştami, 193
 aşvüm, 298
 aşıyarmak, 319
 at ağrısı, 38
 atak, 249
 ataklaşmak, 323
 atanlaşmak, 323
 ataşlık, 181
 ateş tavaşı, 144
 atışdırmak, 323
 atkulak, 97
 atlambaç, 52
 atlandı, 228
 atlandırmak, 323
 atmar, 229
 atsız (I), 220
 atsız (II), 26
 aurrak, 273
 aursundurtmak, 323
 aursunmak, 353
 aurumak, 315
 avadanlık, 165
 aval, 295
 avalak, 73
 avalla, 242
 avallanmak, 351
 avar, 107
 avar zavar, 107, 111
 avara (I), 249
 avara (II), 102
 avara (III), 292
 avara (IV), 49
 avarcılık, 230
 avarlık, 198
 avcar, 274
 avcur, 179
 avdalla (I), 249
 avdalla (II), 242
 avdamak, 323
 avgant, 287
 avgaz, 287

- avgın (I), 287
 avgın (II), 249
 avgun, 287
 avınmak, 321
 avıtmak, 323
 avıyıt, 294
 avkalamak, 339
 avkas, 287
 avkım, 287
 avla, 57
 avlağa, 203
 avlağan, 203
 avlağı, 203
 avlak, 57
 avlasız, 249
 avmak, 351
 avrana, 79
 avruk, 249
 avsın, 203
 avsun, 33
 avşar (I), 230
 avşar (II), 303
 avukturmak, 323
 avuş, 43
 avutgan, 249
 ayafta, 249
 ayak, 144
 ayak daviştisi, 237
 ayakçak, 194
 ayakçı, 230
 ayaklanmak, 348
 ayalamak, 343
 ayamak, 323
 ayan delisi, 249
 ayanga, 97
 ayangacı, 230
 ayay, 66
 ayazlamak, ayazlanmak, 346
 aydaş, 242
 aydeş, 242
 aydınmak, 323
 aygır, 185
 aygıt -1, 191
 aygıt -2, 165
 ayılğan, 54
 ayınga, 98
 ayıngacı, 230
 ayıplık, 278
 ayıt, 113
 ayıtmak, 339
 aykırmak, 323
 aylak, 283
 aylama sūv, 54
 aylan -1, 46
 aylan -2, 48
 aylan -3, 184
 aylandırmak, 306
 aylanlamak, 306
 aylanmak, aylānmak, 306
 aylı günlü, 242
 aymak (I), 315
 aymak (II), 339
 aymak (III), 345
 aynalık, 194
 aynartmak, 323
 aynaşmak, 358
 aynata, 299
 ayrıksı, 249
 ayruk (I), 67
 aytilñan, 265
 aytmak, 355
 ayüv, 92
 ayvadene, 127
 az su, 366
 azacuk, 274
 azak, 60
 azat, 113
 azatsız, 249
 azav, 26
 azav tiş, 26
 azaysız, 249
 azer, 281
 azgaç, 281
 azı açık, āzı açık, 250
 azıklamak, azıklanmak, 358
 azılanmış, 250
 azırgamak, 353
 azırkanmak, 353
 azıtmağ, azıtmak, 323
 azmak, 54
 azman -1, 78
 azman -2, 74
 azvay, 116
 azzık, 129

- ba, bā**, 362
baba, 32, 33
babacca (I), 116
babacca (II), 98
babacık, 185
babalık, 221
babatça, 116
babba, 210
babra, 116
babuç, 211
babuş, 82
babut, 185
bac parası, bacı parası, 283
 Baca (I), 165
 Baca (II), 194
 bacak çekiştirmek, 323
 baç, 283
 baçgış, 194
 badak (I), 242
 badak (II), 96
 badak (III), 217
 badal (I), 194
 badal (II), 217
 badal olmak, 323
 badara, 186
 badarna, 271
 badas, 284
 badaş, 217
 badaşmak, 323
 badırık, 130
 badis, 228
 badramaz, 286
 badrambaz, 228
 badul, 107
 bagcak, 161
 bagırbaş, 86
 bagırdak, 187
 bağa, 283
 bağacak, 161
 bağana (I), 179
 bağana (II), 74
 bağevi, 201
 bağır iğnesi, 191
 bağırcak -1, 161
 bağırcak -2, 187
 bağırdak, 187
 bağırtlak (I), 89
 bağırtlak (II), 187
 bağış -1, 272
 bağış -2, 118
 bağlam, 274
 bağlanan, 288
 bağlık, 237
 bağırbütün, 105
 bağırintı, 269
 bahak, 250
 bahana, 161
 bakaç, 191
 bakanak, 28
 bakınmak, 315
 bakla, 122
 baklağı, 138
 bal, 220
 bala, 218
 balaban (I), 89
 balaban (II), 274
 balada, 84
 baladura, 110
 balağız, 240
 balak (I) -1, 73
 balak (I) -2, 92
 balak (II), 218
 balardız, 118
 balarış, 118
 balarız, 118
 balarmak, 321
 balasır, 177
 balastır, 177
 balçeten, 203
 balçibin, 86
 baldır, 181
 balganlık, 124
 balıkcın, 89
 balıklağı, 54
 bāli, 106
 balkal, 230, 286
 balkı, 242
 balkımak -1, 315
 balkımak -2, 346
 balkır, 60
 ballı, 106
 ballıdarı, 106
 balsıra, 177
 bambul, 39

- bana (I)**, 303
bana (II), 54
banadura, 110
banak, 130
bandıkmak (I), 315
bandıkmak (II) -1, 319
bandıkmak (II) -2, 323
bandırğaç, 189
bandırma, 272
bandik atmak, 307
banıkmak, 319
banım, 137
banmak, 307
barak, 189
barana (I), 184
barana (II), 171
barana (III), 223
baraskün, 70
barayız, 118
baraza, 294
bardak, 144
bardı, 165
barhana, barhana -1, 223
barhana, barhana -2, 95
barı (I), 288
barı (II), 47
barılamak, 338
barın, 97
barısı, 274
barkıl çarkul, 223
barkıt (I), 240
barkıt (II), 92
barmak, 307
barmak, barmak, 26
barnak, 26
basaklamak, 307
basamak, 177
basılmak, 323
baskı, 144
baskın, 121
bastık, 135
bastıran, 190
bastırık (I), 144
bastırık (II), 165
bastırık (III), 199
bastırıklanmak, 315
bastırma, 142
bastırmak, 338
baş buçağı, 180
baş cauluk, 206
baş düzmek, 350
baş költürmek, 323
baş düşmek, 345
baş kalkmak, 324
başadak sürmek, 354
başığı, 161
başak, 284
başaklamak, 338
başbağı, 161
başğa, 298
başı bağlanmak, 354
başı fırlanmak, 315
başı fulanmak, 315
başı tübüne étmek, 324
başıboş, 250
başına boş, 265
başkün, 70
başla barmak, 26
başı üy, 192
başsağı, 161
başüstü, 68
başyoldaşı, 221
batak, 144
batlı, 242
batma, 162
batman, 144
batsat, 69
batya, 82
bav, 203
bavılmak, 324
bavur, 23
bay, 265
bayā -1, 299
bayā -2, 292
bayak, 67
bayam, 135
bayıldan, 130
bayır, 49
bayıvermek, 324
baymak (I), 324
baymak (II), 318
baynamak, 352
bayramçalık, 208
bayrı, 230

- bayrım kün**, 70
baytal -1, 79
baytal -2, 81
baytıran, 98
bazık, 128
bazlama, 132
bazma, 133
be, 27
bebey, 269
bebirlenmek, 324
becen, 271
becene, 40
beç, 213
beçi, 73
beçi beçi, 363
bedel kılıç, 171
bedelleşmek, 324
bedevre, 191
bedriz, **betriz**, 286
begavz, 265
begirmek, 352
beh, 362
bekemek -1, 338
bekemek -2, 355
bekere, 157
beketmek (I), 355
beketmek (II), 355
bekişik, 297
bekiştirmek, 360
bekit, 367
bekitmek, 355
bekmez kefi, 273
bel, 40
bel bereket, 303
bel börtlemek (II), 358
belbaki, **belbāki**, 138
beldanat, 171
belde, **bélde**, 183
beldenat, 171
beldenlik, 209
bele (I), 220
bele (II), 187
belek (I), 187
belek (II), 40
belemek, **bélemek**, 348
belen, **beleñ**, 40
belen, **beleñ -4**, 47
belenğ -1, 47
belenğ -2, 40
beleni, 37
belenlemek, 324
belenmek, 307
beler, 196
belermek, 324
belevi, 230
bélgilenmek, 357
bélgili, 301
bélgisiz, 301
beli, 144
belik (I), 26
belik, **bélik (II)**, 274
belin, 35
belinlemek (I), 315
belinlemek, **beliñlemek (II)**, 324
belişmek, **bélişmek**, 349
belizibınım, 365
bellem, 274
belleme, **bélleme**, 162
bellenti, 302
belli toprak, 49
ben, 40
benek, 98
benekliköse, 122
bengi, 250
bengildemek, 324
benziboz (I), 228
benziboz (II), 79
beranarı, 274
bérç, 33
berdi, 126
beregari, 274
bergi, 288
bérmek, 307
berre, 300
bertlek, 242
bertlemek, 315
beserek, 82
besi, 96
beslek, **béslek**, 231
bestil, 135
beşbeş, 228, 372
beşkardeşler, 66
beşparmak (I), 171
beşparmak (II), 113

- bét bétge**, 303
betik, 273
bey, 34
beybeğendi, **beybeyendi**, 116
beyböreği, 116
beydanat, 171
beyik, 209
beyyar, 250
bezdirme, 133
beze, **béze**, 133
bezek, 28
bezeme -1, 33
bezeme -2, 32
bezgek, **bézgek**, 32
bezil -1, 40
bezil -2, 194
bıcı, 84
bıcıl, 297
bıcılkan, 33
bıçık, 43
bıçılğan, 33
bıçkın, 250
bıdıl bıdıl konuşmak, 360
bıdılamak, 307
bıdırdaşmak, 324
bıdırık, 274
bıdış, 274
bıjrgan, 33
bıkanak, 24
bıkbık, 138
bıkın, 21
bıldır sene, 72
bıllay, 364
bırakıntı, 225
bırışkı, 188
bırıtımak, 324
bışğı, 30
bışlak, 137
bıtık, 25
bızıkımak, 324
bızılmak, 324
bi bi, 363
bibi, 220
bibü, 220
bici, 2, 21
bici bici (I), 98
bici bici (II), 363
bicik, 21
bıçık, 43
biddik, 133
bididi, 363
bidik (I), 73
bidik (II), 133
bigıyak, 274
bikçi, 180
bike, 221
biladan, **bilādan**, 113
bilādin, 113
bildanat, 171
bilde, 183
bilecen, 250
bileğen, 250
bilezik, 157
bilice, 221
bişmek, 345
bille, 25
billor, 144
bilöv, 144
bindik, 274
bingeşmek, 360
bini, 165
bir diki, 274
bir hapaz, 274
bir talay, 274
bir tiy, 274
birem birem, 303
bireñarı, 274
birge, 222
birgeley, 217
birice, 222
birlenmek, 342
bise, 239
bisi, 84
bişek (II), 144
bişeyi, 144
bişi, 133
bişirgeç, 144
bişkı, 180
bitek (I), 303
bitek (II), 200
bitek (III), 144
bitevi, 274
bitici, 231
bitik, 301

- bitimek**, 349
bitürev, 274
bo, 362
bocik, 73
bocud, 144
bocurgat, 186
bocut, 144
bodak, 73
bodan, 80
bodi (I), 80
bodi (II), 73
bodubodu, 363
boduç, 145
boduk (I) -1, 80
boduk (I) -2, 73
boduk (II), 92
boğ, 294
boğaccı, 250
boğanak, 62
boğarsak, 78
boğasamak, 321
boğası, 214
boğassak, 250
boğaz çalan, 238
boğcalaşmak, 307
boğdu, 206
boğma, 227
boğsak, 54
boğurdak (I), 23
boğurdak (II), 121
boğurtlak, 23
boha, 363
bohça, 225
bok böcüsü, 86
bok paklavat, 143
boksuratmak, 360
bolada, 83
bolmak, 357
bolu, 283
boluşçu, 231
boluşluk, 294
boluşmak, 324
bor (I), 49
bor (II), 126
boragan, 60
boran, 60, 62
boranı, 130
borda, 196
borlulu, 165
bortlamak, 321
borza, 123
bostan, 109
boşamak, 354
boşandırmak, 336
boşlamak, 354
boşu, 206
bota, 80
botlacı, 82
botlamak, 321
boydağ, boydak, 265
boydağ, boydak -3, 250
boyevi, 200
boyra (I), 165
boyra (II) -1, 186
boyra (II) -2, 185
boyunburan, 89
boyunşala, boyunşala, 66
boz armut, 104
boz canavar, 92
boza, 145
bozağı, 73
bozamık, 62, 64
bozantı, 203
bozarmak, 324
bozbaşı, 130
bozdurğan, 104
bozgülü, 242
bozgüneş, 64
bozik, 107
bozman, 303
bozmancı, 250
bozulamak, 352
bozyel, 60
bozyürük, 93
böbük, 116
böcü (I), 92
böcü (II), 86
böçük, 84
bödelek, 23
bödene, 89
bödük, 107
bögen, 30
böget (I), 54
böget (II), 288

bögür, 21
bögürtlen, 106
bögelek (I), 86
bögelek (II), 98
böğemek, 342
böğen, 30
böğet (I), 54
böğet (II), 289
böğez, 297
böğrüce, 122
böğrül, 250
böğürce, 122
böle, 220
böle -3, 220, 222
bölemek, 348
bölüm, 145
bön, 140
bönez, 297
börçe, 122
börtlemek (I), 343
börü, 92
bövelek (I), 86
bövelek (II), 98
böyet, 54
böyrülçe, 122
buaz, 242
bucak, 57
bucalamak, 324
bucerek, 57
bucu, 92
bucurgat, 184
bucut, 145
buç, 57
buçuk, 274
buduk, 74
buez, 68
buğanak, 64
buğay, 57
buğma, 98
buğmuk, 216
būğoy, 57
buğum, 118
buğur, 82
buhara, 196
buharı, 196
buhari, 196
bujma, 27

bukai, 162
bukavu, 162
bukkal, 145
bula, 84
bulada -1, 83
bulada -2, 84
bulak, 54
bulama, 130
bulaşmak, 358
bulbul, 89
bulcumak, 325
bulcunmak, 325
bulcutmak, 325
bulduk, 269
bulgu, 303
bulgurcuk, 28
bulgurum, 62
bulğan, 284
bulla, 83
bulu, 283
bulut geçiği, 62
bunarı, 196
bunasalık, 278
bunkun, 296
burçalak, 122
burçalık, 129
burçmak, 315
burga, 242
burgaç, 114
burma, 165
burmaç, 157
buru, 157
burun teşik, 25
burunduruk, 162
burunlamak, 325
burutmak (I), 325
burutmak (II), 315
burza, 123
busak (I), 114
busak (II), 297
busef, 297
but ağacı, 185
butak, 118
buvala, 32
buvur sakızı, 122
buydu, 250
buydu -2, 242

- buylu, 171
 buymak, 315
 buynuz, 28
 buzağıdişi, 86
 buzavu, 74
 buzov, 74
 bücük, 74
 bücük bücük, 363
 büdük, 120
 bügrü, 242
 bügdüz, 242
 büğelek, 86
 büğemek, 342
 büğlemek, 357
 büğrü, 242
 bük (I), 106
 bük (II), 49
 bük (III), 43
 bük (IV), 43
 bükek olmak, 321
 bükelek, 86
 bükleş, 43
 bükme, 133
 bükü, 126
 büküşürmek, 307
 büllar, 145
 bülü bülü, 363
 bülüç, 84
 bülük, 25
 bünet, 289
 büngül, 274
 büngüldemek, 357
 büngüldemek -3, 347
 büngüldetmek, 325
 bür, 118
 bürçe, 86
 büregavruzu, 34
 bürgü (I), 206
 bürgü, 206
 bürüce, 222
 bürük, 207
 bürülemek, 355
 bürüm, 213
 bürüme, 207
 bürümedi, 207
 bürüme, 355
 bürüncek, 207
 bürüncük, 225
 bütürem, 274
 büvelek (I), 86
 büvelek (II), 98
 büzgü, 207
 büzgüllü, 102
 büzgülü, 102
 cabalak, 62
 cabar, 218
 cabıl, 98
 cacık, 98
 cağ, 191
 cağ etmek, 349
 cağart, 289
 cağıl cağıl, 56
 cakcak, 89
 cakka, 250
 cal, 283
 calağan otu, 98
 calçı, 231
 calğan tayak, 234
 calın, 294
 calındırmak, 325
 calındırtmak, 325
 calınlandırmak, 347
 calınlanmak, 347
 calınlatmak, 347
 calınmak, 307
 calla, 130
 camçı, 208
 can darlığı kar, 62
 can tahtası, 24
 canantav, 40
 cañay, 66
 cancañga, 217
 cañay, 66
 cañız, 367
 cañur, 62
 capgak, 21
 capı, 303
 car (I), 208
 car (II), 45
 caran, 270
 caraştırmaq, 360
 caraşuvsuz, 303
 caratılmak, 356
 caratmak, 357

- carausuz**, 271
carbık, 94
carcar, 219
carı, 265
carık, 67
carıklanmak, 346
carıklatmak, 346
carıklık, 67
carıt, 145
cariz, 250, 373
carlı, 250
cartı kalmak, 355
cassı, 71
caş, 265
caşdak, 250
caşnamak, 347
cat, 222
catmak, 319
cav (I), 222
cav (II), 142
cavcıkır, 145
cavgın, 62
cavıldak, 265
cavkmak, 325
cavlamak, 347
cavlatmak, 352
cavur, 21
cay, 72
cayak, 25
cayak tuş, 26
cayav col, 43
caygın, 250
cayıradak, 68
cayırtı, 238
cayla, 46
caylanmak, 325
caylı (I), 250
caylı (II), 188
caynaz, 242
caz, 72
cazi, 250
cebar, 86
cebcek, 250
cebik, 284
cebken, 208
cecime, 250
ceç, 285
cee, 366
ceget, 201
ceh, 225
ceket, 201
cel, 60
celavruk, 35
celep -1, 96
celep -2, 79
celermek, 325
celim toprak, 49
celke (I), 21
celke (II), 29
celkek, 129
cembere, 38
cemberek, 38
cendek, 40
cengi, 275
cengil -1, 296
cengil -2, 290
cenil, 290
cenillemek, 353
cenillenmek, 353
cenilleşmek, 353
cenilletmek, 353
cenilrek -1, 296
cenilrek -2, 290
cenk almak, 341
cenklenmek, 341
cenmek, 359
cep, 145
cepcek, 250
cepceklenmek, 325
ceran, 270
cere, 145
cerez, 135
ceri (I), 265
ceri (II), 290
cerik ağacı, 114
cerk, 114
cerleşmek, 307
certel, 265
ceş, 111
cetik, 211
cettelek, 89
cevk, 114
ceylan çiçeği, 116
cezvane, 194

cıba, 76
cıbara (I), 102
cıbara (II), 118
cıbban, 27
cıbr (I), 251
cıbr (II), 251
cıbr (III), 242
cıbra, 127
cıcık, 138
cıdamak, 325
cıdır, 278
cıdırık, 275
cıdrık, 275
cığa, 29
cığan, 251
cığcığ, 212
cığcığa, 212
cığıl, 52
cığiltı, 238
cığız, 251
cıhlı, 296
cıkeıka, 186
cıkı takmak, 354
cılamak, 325
cılan, 93
cılarınarı çıkmak, 325
cılaşmak, 325
cılatmak, 325
cılav (I), 279
cılav (II), 286
cılbır, 130
cılga, 44
cılgi, 145
cılka, 44
cılki, 95
cılkiı, 231
cılkiıız, 251
cıllangaç, 86
cıllamak, 325
cıltramak, 347
cıltratmak, 339
cıltravuk, 281
cımbıt, 145
cımbız, 171
cımcıslak, 301
cımcıvık, 300
cıngımak, 325

cıngırık, 190
cıngırlak, 229
cınna, 275
cınnak, 275
cınnıklık, 279
cıntiyan, 209
cırcır, 54
cırcır akmak, 357
cırık, 89
cırım cırım etmek, 349
cırtıkı, 215
cırılağan, 86
cırlamak -1, 325
cırlamak -2, 355
cırmaklamak, 307
cırmalamak, 307
cırtı, 122
cırtık mırtık, 291
cırtlık (I), 98
cırtlık (II), 114
cıs, 367
cıvcık, 251
cıvgın, 118
cızık (I), 294
cızık (II), 40
cızıkmak, 307
cib, 275
cıba, 76
cıbar, 269
cıbcık, 135
cıbdirmek, 349
cıbildek, 54
cıbillik, 52
cıbin, 86
cıbindirik, 187
cıcalı, 303
cıce, 220
cıci (I), 220
cıci (II), 222
cıci banak, 26
cıciık (I), 242
cıciık (II), 33
cıciilmek, 315
cıciim, 165
cıciim tülü, 165
cıdirik, 275
cıgit, 265

- ciğa (I)**, 29
ciğa (II), 90
çiğ, 135
çiğir, 44
çiğirgen, 98
cik, 365
cikcik, 251
cikla, 296
cilav, 140
cilbir (I), 130
cilbir (II), 27
cilde, 179
cilek, 106
cilis -1, 275
cilis -2, 366
ciliz, 242
cillah, 56
ciltdeğülüş, 171
citillemek, 351
citillendirmek, 351
citillenmek (I), 325
citillenmek (II), 351
ciltin, 295
cimbar, 157
cimbıl (I), 281
cimbıl (II), 27
cimbizlemek -1, 336
cimbizlemek -2, 307
cimcik, 301
cimcikdikeni, 106
cimcim cıltamak, 348
cimete, 118
cimile, 98
cimille, 98
cimiz, 251
cimmek, 319
cinbilli, 242
cindiklemek, 340
cinecik, 275
cingaz, 238
cingirik, 190
cingop, 145
cinibiz, 269
çinkafa, 251
çinkalak çıkarmak, 325
cinne, 67
cinni cüre, 251
cipcik, 157
cipçe, 84
cipgil, 49
circir, 86
cire, 145
cirildemek, 338
cirtmek, 343
ciscibil, 301
cislemek, 340
citi tav, 40
civcer, 145
civcik (I), 251
civcik (II), 90
civcive, 157
civdiran, 121
civga, 28
civgar, 172
civil, 145
civir, 242
cizgiç, 145
cizi, 275
cizleme, 133
cobuk (I), 242
cobuk (II), 82
cobut, 145
cofcof, 216
cofcoflu, 281
cok, 366
cokluk, 283
col (I), 48
col (II), 297
colkalık, 157
comaç, 145
comız, 72
congalez -1, 242
congalez -2, 251
conkalaz, 240
coplak, 44
coplan (I), 54
coplan (II), 44
coralaşmak, 355
corga, 235
cortmak, 307
çoşarmak, 325
çoşgun, 303
cottu, 243
covyürek, 251

coylamak, 307
coymak, 359
cozutmak (I), 325
cozutmak (II), 345
cöge, 114
cömbek, 74
cömütme, 307
cöner, 217
cönerlik, 217
cönerlik etmek, 326
cönk, 301
cöpcöp, 275
cördük, 104
cöreze, 285
cörme, 130
cörtelik, 243, 251
cözlemek, 344
cuga, 84
cuk, 219
cukcuruk, 90
cukga, 21, 28
cuklamak, 319
cukluk, 217
cula, 90
culdur, 243
culduz, 66
culduz uçan, 66
cullap, 296
culluk, 83
culuz, 251
cumşak, 297
curba, 128
curruga çıkarmak, 326
curruk, 90
curruk çıkmak, 360
curuk, 130
cus, 251
cutmak, 319
cuuk, 219
cuvak (I), 29
cuvak (II), 137
cuvuk, 219
cuyuklu, 265
cüccem, 98
cücek, 84
cücük, 84
cükceleğen, 90

cüklemek, 307
cüklenmek, 307
cükür, 180
cüleke, 243
cüllü, 84
cüllülük (I), 228
cüllülük (II), 251
cülük, 84
cünü, 188
cüreg avruv, 34
cürek, 23
cüreksinmek, 326
cürüme, 307
cürün, 240
cüttür, 243
cüz, 70
cüzüm, 102
çabak (I), 94
çabak (II), 27
çaç, 26
çaçuv kuçuv, 291
çağa (I), 219
çağa (II), 172
çağarmak, 307
çağıştak, 40
çağlan, 46
çağlan, 54
çağşak (I), 285
çağşak (II), 291
çağşamak, 341
çağşır, 209
çağtaş, 194
çahlak, 54
çaşşır, 210
çahtana, 194
çak çemberi, 207
çakal, 96
çakıcı, 243
çakıl nohut, 122
çakır (I), 90
çakır (II), 140
çakışmak, 355
çakıt, 291
çakıtı çıkmak, 341
çakıtlamak, 341
çakuşmak, 342
çal -1, 41

- çal -2, 124
 çala, 291
 çalacak, 137
 çalçar, 243
 çaldurum, 200
 çalgazan, çalkazan, 251
 çalgıç, 165
 çaliboncuğu, 107
 çalık (I), 207
 çalık (II), 121
 çalkama, 145
 çalkap, 68
 çallamak, 319
 çallumak, 326
 çalpa, 251
 çama, 275
 çamak, 111
 çamçak, 146
 çamır, 52
 çamsıtmak (I), 326
 çamsıtmak (II), 352
 çamuş, 78
 çançmak (I), 307
 çançmak (II), 315
 çandır, 251
 çanga, 146
 çanpur, 214
 çapar (I), 243
 çapar (II), 82
 çapcak, 146
 çapıt, 215
 çapmak (I), 307
 çapmak (II), 352
 çapraz -1, 213
 çapul, 98
 çapula, 211
 çaput, 215
 çara -1, 27
 çara -2, 25
 çara -3, 30
 çaraş, 196
 çarbak, 94
 çardah, 194
 çargı, 213
 çarkı felek, 66
 çarlanmak, 341
 çarşak, 47
 çarşır, 210
 çağgır, 210
 çağıt, 223
 çat, 44
 çatal ötmek, 351
 çatalca, 120
 çatanak, 107
 çatayaz, 302
 çatı, 157
 katkı, 225
 çatkın, 265
 çatlak, 114
 çatlakoç, 120
 çatlı, 226
 çatma, 57
 çaul, 52
 çav, 30
 çavgaç, 57
 çavgın, 62
 çavgun, 62
 çavık, 238
 çavımak, 326
 çavın, 30
 çavır, 48
 çavkaç, 65
 çavke, 90
 çavkın, 62
 çavmak (I), 347
 çavmak (II), 326
 çavmak (III), 348
 çavmak (V), 326
 çavmak (VI), 326
 çavrıkmak, 326
 çavul, 53
 çavur, 44
 çavuşkan, 198
 çavzıkmak, 326
 çayan, 93
 çaycoşu, 146
 çaydoş, 146
 çaylan, 54
 çaynık, 146
 çebeş, 162
 çebic, 75
 çebic çene, 243
 çeç, 285
 çeçe, 251

- çeçek (I), 116
 çeçek (II), 32
 çeçik kulağı, 98
 çedene, 120
 çedik, 211
 çeft, 124
 çeget, 124
 çeğel, 53
 çeğle, 53
 çeğmel (I), 162
 çeğmel (II), 281
 çek, 172
 çekel, 172
 çeki, 207
 çekin (I), 107
 çekin (II), 272
 çekin (III), 21
 çekincemede kalmak, 326
 çekme, 211
 çektiri, 188
 çelba, 222
 çelebi, 222
 çelen, 41
 çeleñ, 197
 çelen altı, 193
 çelep, 286
 çelermek (I), 318
 çelermek (II), 316
 çelermek (III), 307
 çelik, 228
 çelik kakı, 128
 çelke, 203
 çelki (I), 165
 çelki (II) -1, 198
 çelki (II) -2, 197
 çelki (II) -3, 204
 çellik, 228
 çelpik, 215
 çeltek (I), 231
 çeltek (II), 146
 çember, 207
 çemiç, 75
 çemille, 98
 çemilli, 98
 çemkinme, 235
 çemlenmek, 350
 çemremek, 308
 çemrenmek, 308
 çemse, 27
 çeңçen, 251
 çeңçen aşı, 138
 çeңçi, 216
 çeңdikli, 208
 çeñet (I), 303
 çeñet (II), 21
 çeñgi, 251
 çeñlemek, 352
 çeñtmek, 308
 çeppçek, 251
 çepel (I), 297
 çepel (II), 111
 çepel (III), 64
 çePELLik, 64
 çepiç, 75
 çeplik, 211
 çeplit, 215
 çeşçici, 231
 çereger, 146
 çerek, 146
 çerelmek, 318
 çerik, 275
 çerlemek, 318
 çermik, 55
 çeş (I), 111
 çeşlemek, 308
 çeşme, 194
 çeşnevir, 135
 çeten (I), 204
 çeten (II), 177
 çetene (I), 120
 çetene (II), 204
 çetenek, 301
 çetik, 211
 çetine, 120
 çetnevir, 135
 çetneviz, 135
 çevirgeç (I), 146
 çevlik (I), 49
 çevlik (II), 177
 çevrik, 49
 çežginmek, 326
 çıbık, 36
 çıbır, 71
 çıçğan, 94

- çiğ -1, 146
 çiğ -2, 128
 çiğarmak, 360
 çiğilti, 238
 çiğır (I), 44
 çiğır (II), 243
 çiğirmek, 359
 çiğirtme, 130
 çiğit, 28
 çiğrik, 84
 çiğşak, 291
 çık, 24
 çıkartma, 197
 çıkğan, 36
 çıkı, 214
 çıkıntı, 283
 çıkıtlık, 225
 çıkla -1, 297
 çıkla -2, 298
 çıkla -3, 275
 çıkılık, 116
 çilga, 44
 çilki, 179
 çiltak, 236
 çimki, 179
 çimmağak, 273
 çimtan, 208
 çin, çin, 21
 çina, 24
 çinamak, 308
 çinlaşmak, 308
 çinatmak, 308
 çinçin, 90
 çinga, 295
 çingı, 295
 çingıl (I), 146
 çingıl (II), 57
 çingırık, 190
 çinkırık, 190
 çinkışdak, 229
 çinnacık, 275
 çinnamak (I), 308
 çinnamak (II), 319
 çintık, 275
 çintıyan, 210
 çipişka, 120
 çipki, 179
 çipra, 128
 çıra, 183
 çirak çıkarmak, 354
 çirak çıkmak, 360
 çirakma (I), 183
 çirakma (II), 183
 çiralık, 183
 çırçır, 86
 çırlavuk, 87
 çırnak, 28
 çırpı, 49
 çırtık, 166
 çırtlak, 270
 çıtak (I), 231
 çıtak (I) -3, 251
 çıtak (I) -4, 223
 çıtak (II), 252
 çıtın, 135
 çıtır pıtır, 181
 çıtırık (I), 55
 çıtırık (II), 70
 çıtlık -1, 114
 çıtlık -2, 123
 çıtlık -3, 120
 çıtlık -4, 116
 çıtlık -5, 98
 çıtmık, 114
 çıvgan, 96
 çıvgar, 78
 çıvgın, 118
 çıvkar, 172
 çızılma, 39
 çibik, 84
 çibin, 87
 çice, 220
 çiç beçi, 363
 çiçe, 220
 çiçi (I), 222
 çiçi (II), 252
 çidem, 116
 çifimotor, 189
 çiftçi, 231
 çig, 166
 çiğ, 166
 çiğ (I), 273
 çiğ (II), 295
 çiğel, 55

çigin, 22
 çiğindirik, 118
 çigir, 44
 çigirdek, 118
 çiğleme, 137
 çigni, 22
 çiğşemek, 344
 çikel, 172
 çiki çiki, 363
 çil, 126
 çilbir (I), 130
 çilbir (II), 162
 çilbiz, 181
 çilenger, 231
 çilermek (I), 341
 çilermek (II), 316
 çilte (I), 188
 çilte (II), 166
 çiltiyan, 210
 çimdik, 275
 çimdinmek, 319
 çimeder, 146
 çimek, 194
 çimeş, 99
 çimildemek, 360
 çimişlemek, 326
 çimişlik, 194
 çimke (I), 53
 çimke (II), 275
 çimkecik, 275
 çimmek, 319
 çincik, 271
 çinçi, 271
 çinçilbi, 146
 çineder, 146
 çinedir, 146
 çinge, 295
 çingil (I), 103
 çingil (II), 146
 çingir, 76
 çingirayaz, 64
 çini, 22
 çinki, 297
 çintmek (I), 340
 çintmek (II), 339
 çipil, 55
 çipilden, 55

çir, 135
 çirappa, 183
 çirik, 211
 çiriş, 109
 çirk, 53
 çirli, 131
 çirpi, 181
 çirtik, 275
 çisenti, 62
 çit (I) -1, 207
 çit (I) -2, 214
 çit (II), 166
 çit (III), 146
 çitak, 252
 çitikçi, 252
 çitil (I), 123
 çitil (II), 146
 çitilemek, 342
 çitilik, 213
 çitinik, 211
 çitipi, 172
 çitirmekke, 111
 çitivermek, 308
 çitlem, 236
 çitme, 235
 çitne, 146
 çitnevır, 227
 çitpit, 213
 çivindirik, 118
 çivirdik, 119
 çivit, 99
 çiyil, 122
 çiyit, 120
 çiyleme, 137
 çizi, 271
 çizilmek, 342
 çoban döşegi, 99
 çobansalık (I), 294
 çobansalık (II), 193
 çoğaç, 66
 çoğaş, 66
 çoğar, 114
 çoka, 53
 çokrak, 55
 çokratma, 131
 çolçar, 243
 çolpak, 55

çom, 294
çomarmak, 342
çomça, 146
çomlamak, 342
çomruk, 243
çomuk, 76
çona, 231
çonduk (I), 166
çonduk (II), 243
çongalak, 181
çontu, 231
çor -1, 31
çor -2, 39
çorlanmak, 316
çorlu, 243
çot (I), 243
çot (II), 275
çot (III), 76
çot (IV), 180
çotruk, 243
çovan (I), 231
çovan (II), 99
çöbek, 99
çöğdürmek, 319
çöğelek pıslak, 137
çöğendeli, 177
çöğgen, 179
çöğme, 66
çöğmel, 179
çöğneşik, 35
çöğneşmek, 316
çökelez (I), 94
çökelez (II), 240
çökeşmek, 321
çöl incisi, 240
çöllemek, 336
çölte, 180
çömçe, 146
çömçü, 147
çömelti, 198
çömmen, 76
çömrük, 124
çöndürmek, 308
çöne, 219
çönmek, 319
çöpelli, 285
çöpeze, 285

çöplöv, 116
çördük, 99
çörten, 287
çörtleük, 135
çörtük, 99
çörtür, 287
çöt, 287
çöte, 179
çöte -3, 172
çötün, 270
çövelmek, 313
çövertmek, 326
çövmel, 172
çövte, 172
çöy durmak, 348
çöyelmek, 313
çöymel, 172
çöyneşik, 252
çöz, 29
çuçğur, 56
çuğmak, 308
çuğutmak, 326
çulki, 211
çullama, 131
çullama -3, 139
çullu cücük, 83
çullu kuduz, 252
çulpa, 252
çulumlamak, 319
çune, 269
çuri, 84
çücük, 109
çüçürmek, 316
çüçürtmek, 316
çüçürük, 36
çüğül, 180
çükündür, 107
çükür, 180
çümbül, 76
çünü, 188
daba, 166
dabak (I), 37
dabak (II), 76
dabiç, 76
dabıh, 76
dabıncınmak, 326
dabiş, 76

- dabik**, 76
dabiza, 252
dada, 269
dadal, 252
dadaş, 217
dadat, 269
dadel, 114
dadırmak, 326
dagal, 60
dagan, 114
dağar, 147
dağal, 60
dağan -1, 194
dağan -2, 184
dağancık, 184
dağar (I), 147
dağar (I) -4, 191
dağar (II), 184
dağdağan, 114
dağdel, 135
dağıl, 61
dağsalı, 41
dahra, 184
daklaşmak, 326
dal (I), 22
dal (II), 301
dalak, 24
dalap, 82
dalas, 61
dalaz (I), 61
dalaz (II), 243
dalazlanmak, 316
dalbazlamak, 326
dalbınmak, 308
dalda, 65
dam -1, 193
dam -2, 202
dam -3, 204
dam yuvağı, 166
damak (I), 166
damak (II), 47
dambaşı, 194
damılçımak, 345
damkayık, 194
dan, dān, dañ, 71
dandırğaç, 189
danetmek, 345
dangalak, 243
danışık, 226
danız, 236
danız çarpmak, 326
danlamak, dañlamak, 326
dapıklamak, 319
dapılamak, 357
daptayı, 292
daraba, 166
daraklama, 289
daramak, 313
darç, 147
dartma, 172
dastar, 207
daşağırı yer, 41
daşahırı, 41
daşaklamak, 336
davgana, 147
davın, 32
davlı, 216
davlu, 216
davra, 172
davulbaz, 147
davulumbaz, 147
davuş, 238
davuş katmak, 359
day düğün, 224
dayak -1, 179
dayak -2, 194
dayaklık, 194
dayama (I), 131
dayama (II), 53
dayana, 222
dayanık, 96
dayfalmak, 316
dayı, 292
dayıca, 292
dayık, 283
dayıl, 33
daylak, 80
daylı, 33
daynetmek, 326
daz, 294
dazlak, 41
debelleş olmak, 327
debenlemek, 327
debennemek, 327

debezlemek, 327
 debik, 252
 debiklemek, 308
 debil dübil, 234
 debiz, 49
 dede, 29
 dedegülünç, 172
 dedegülüş, 172
 dedekılıç, 172
 dedekılınç, 173
 dedelkiliç, 173
 dedevli, 173
 dedirgin, 252
 dedirgin olmak, 327
 değemek, 179
 değgin, 32
 değişik, 283
 değme, 292
 dehlemek, 345
 dekavun, 114
 dekleme (I), 327
 dekleme (II), 308
 delbek, 185
 delbur, 61
 delek, 231
 delibalak, 252
 delice, 90
 deliğanlı, 265
 delikli ilgen, 147
 delme, 208
 demek, 204
 demir bardak, 147
 Demirkazık, 66
 demşeklenmek, 327
 dene, 111
 denebaş, 121
 denetlemek, 345
 deniştirmek, 358
 depe, 41
 depertmek, 308
 depik, 235
 depişmek, 313
 depki, 173
 depmik, 235
 deramet, 303
 deramet etmek, 342
 derametlemek, 342

derdedirgin olmak, 327
 dere biciği, 55
 derindi, 103
 derme, 99
 dermek, 338
 dernemek, 342
 derneşik -1, 265
 derneşik -2, 203
 deştiye, 128
 detçe, 38
 deval, 204
 devedabanı (II), 129
 devegözü, 103
 devegülü, 99
 develenmek, 327
 devinmek, 308
 devlek, 185
 devre -1, 234, 252
 devre -2, 58
 devriamber, 117
 deyaz, 133
 deyirgeç, 283
 deyra, 173
 dıgan (I), 147
 dıgan (II), 45
 dığan, 147
 dığdığ, 147
 dığı, 74
 dığış, 78
 dığrak (I), 142
 dığrak (II), 266
 dık dık, 363
 dıkaç, 147
 dıkı, 275
 dıkıcık, 275
 dıkım, 276
 dıkınmak, 327
 dıkız, 276
 dılan, 243
 dımbırdatmak, 356
 dımdızlak, 252
 dımık, 58
 dımışğı, 281
 dımız, 26
 dımlımak, 348
 dınaz, 279
 dıngala, 252

dingildamak, 308
dingırdamak, 327
dinkala, 252
dırabuzun, 194
dıraf etmek, 338
dırağan, 106
dıravacı, 252
dırbız, 181
dırcıt, 58
dırık, 49
dırıtıkı, 215
dırlama, 236
dırtı, 243
dırtmık, 173
dıvatmak, 354
dıvringin, 266
dıyran, 147
dize, 221
dızılmak, 308
dızlak -1, 301
dızlak -2, 47
dıbabı (I), 252
dıbabı (II), 252
dıbi kılı, 110
dıbleki, 147
dıdek, 28
dıduv, 85
dıgdir, 158
dığan, 147
dığdir, 158
dığdirmek, 351
dığremek, 308
dıkdiklemek, 313
dıkdük, 135
dıkeden atmak, 316
dıkel, 173
dıkenmek, 327
dıkme (I), 109
dıkme (II) -1, 123
dıkme (II) -2, 177
dıkmen çanağı, 147
dılfır, 117
dılı zıfır, 252
dılmaç, 231
dımbıt, 103
dımlıt, 103
dımrit, 103

dımyamak, 319
dın, 158
dınbaç, 252
dındirmek, 327
dındoru, 41
dınelmek, dıñelmek, 356
dıngedek, 252
dıngıç, 76
dıngıl (I), 253
dıngıl (II), 253
dıngın -1, 243
dıngın -2, 253
dıngışlemek, 353
dıñıl, 185
dınkoz, 183
dınlı kuyu, 202
dınmek, dıñmek, 316
dıp, 108
dıpdınız, 266
dırek dıkılmek, 347
dırezi, 158
dırgemek, 359
dırğın, 173
dırkemek (I), 359
dırkemek (II), 308
dırken, 125
dısık, 173
dışehli, 219
dışenli, 186
dışındırık, 162
dışingilik, 162
dışirmek, 342
dıvdiv, 90
dıvlek, 105
dıvlik, 105
dıvrıngı, 266
dıydaban, 253
dıyrek, 297
dıytaban, 266
dızgın dayak, 234
dızgınlemek, 345
dızı, 106
dızılmek, 308
dızlık (I), 212
dızlık (II), 210
dızme, 197
doduldanmak, 327

- dodurdamak**, 327
doğramaç, 131
doğu, 76
doğuca, 38
doğucu, 38
doğum, 103
doktamak, 309
dokurcun, 228, 372
dolak, 211
dolama -1, 213
dolama -2, 166
dolayı, 47
dolaz, 139
dolu, 189
dolukmak, 327
doluluk, 34
doma (I), 190
doma (II), 166
domalan, 108
domaliç, 243
domalmak, 309
dombay, 72
dombaz, 140
domuşkan, 253
domuşmak, 327
domuzağırşağı, 99
domuzbaş, 37
domuzbaşı, 37
domuzluk, 87
don, 206
donuz kıran, 61
doru, 123
doruk, 41
doşak, 162
doşan, doşañ, 215
dovu, 76
dovuca, 38
doyum, 283
dozdoz, 253
dögenek, 48
döggel, 296
döğnel, 292
döğüş, 78
dökülcen, 104
dökülgen, 103
döküm, 283
döküm vakti, 71
döküntü ova, 55
döl, 96
döl almak, 321
döl yatağı, 25
dölek (I) -1, 47
dölek (I) -2, 48
dölek (I) -3, 49
dölek (II), 266
dölek (III), 292
dölek (IV), 244
dölekleşmek, 327
dölengeç, 90
dölevi, 204
döllük, 204
döndergeç, 148
döndü, 253
döndürgeç, 148
döneğen (I), 162
döneğen (II), 45
dönek (I), 128
dönek (II), 49
döneleği dönmek, 327
dönemez, 61
dönerge, 191
döngel, 114
döngüldevik, 253
döngün, 253, 373
dönük, 253
dönüklük, 303
dör döş, 223
dörtmek, 344
döş, 22
döşek, 166
döşeme (I), 166
döşeme (II), 189
döşlük, 212
döşşek, 166
döşüm, 95
döveç, 148
döver, 177
döymek, 327
dul, 65
dulavratyaprağı, 99
dulda, 65
dulga, 65
dullar yazı, 70
duluk, 25

dulun, 25
dulup (I), 26
dulup (II), 231
duma, 36
dumağı, 32
duman örtmesi, 194
dumbak, 136
dumbul, 78
dupbur, 41
duppur duppur, 281
durdabak, 117
durgalamak, 345
durtut, 228
duru, 140
duruk, 41
duş, 229
duşaklamak, 336
duşka, 253
duşkulu, 266
dutaç, 148
dutmaç, 139
dutu, 283
duvadak, 90
duvak (I), 148
duvak (II), 166
duvak günü, 227
duysal, 266
duzak, 191
düden (I), 45
düden (I) -3, 55
düden (II), 253
düdü, 74
düdük avı, 302
düdükleme, 295
düdümemmi, 253
düğdü (I), 180
düğdü (II), 41
düğdürmek, 327
düğe, 75
düğen, 173
düğenci, 231
düğer, 177
düğese, 266
düğlemek, 342
düğmek, 342
düğü, 111
düğücek, 62

düğücük (I), 111
düğücük (II), 62
düğürçük, 111
düğüş düğüş, 363
dümbek, 186
dümbelek, 186
dün yeli, 61
dünek, 204
düneklik, 204
dünemek, 320
dünne, 69
dünür, düñür, 226
dünürşü, 226
dürge, 133
dürme, 138
dürmece, 87
dürmek, 339
dürtme, 136
dürü -1, 294
dürü -2, 225
dürüm, 133
dürüme, 316
dürütmek, 327
düşleşmek, 328
düşme, 133
düşündürük, 253
düvdü, 180
düvelgin, 253
düver, 177
düvlek, 105
düye, 75
düyü, 111
düzegi, 41
düzeñ, 41
düzen (I), 47
düzen (II), 191
düzenmek, 360
düzgen, 303
ebdel, 292
ebe, 221
ebegeçti, 228
ebelemek, 328
ebembulguru, 62
ebembükme, 127
ebermek, 309
ebertmek, 328
ebiçmek, 348

- ebinmek, 348
 ebişmek, 348
 ebzeköget, 114
 ece (I), 221
 ece (II), 244
 eçki, 72
 ede, 221
 edik (I), 211
 edik (II), 111
 edirnene, 228
 efek (I), 99
 efek (II), 63
 efeyik, 90
 efir nefir etmek, 328
 efirti, 61
 efrikli, 253
 eftik (I), 283
 eftik (II), 279
 eftiklemek, 328
 ege, 224
 egeç, 221
 egef, 173
 egiçmeç, 158
 egirmek, 339
 egirtmeç, 158
 egiş (I), 53
 egiş (II), 148
 egişmeç, 158
 egişmeş, 158
 egsi, 181
 egu (I), 219
 egu (II), 223
 eğber, 253
 ege (I), 221
 ege (II), 231
 eğef (I), 173
 eğef (II), 158
 eğek, 173
 eğir, 123
 eğirtmeç, 158
 egiş, 148
 egişmeş, 158
 eğleşmek -1, 309
 eğleşmek -2, 328
 eğlim ağacı, 185
 eğme, 173
 eğmeç, 180
 eğmir, 173
 eğri yavşan, 117
 eğrik, 204
 eğrilce, 87
 eğsan, 185
 eğsen, 185
 eğseri, 180
 eğsi (I), 182
 eğsikli, 219
 eğsiran, 148
 ehe, 366
 ehliz, 266, 373
 ehnezimek, 316
 ehti, 65
 eke (I), 253
 eke (II) -1, 269
 eke (II) -2, 253
 eke (III), 231
 ekecek, 120
 ekecik, 148
 ekek, 24
 ekelemek, 328
 ekelenmek, 328
 ekindi, 303
 ekinivermek, 309
 ekişbeş, 158
 ekki, 148
 ekkin, 87
 ekmek uması, 131
 eksan, 185
 eksen, 185
 eksikli, 219
 eksiran, 148
 eksiranı, 148
 ekşikara, 103
 ekte, 78
 ekti (I), 254
 ekti (II), 269
 él, 202
 el gün, 223
 elbeşte, 190
 elbeştir, 190
 elbiz, 204
 elcek, 212
 elcik, 212
 elçim, 276
 eldüren, 127

elē, 293
 eleket, 177
 elemet, 276
 elemiye, 158
 elemne, 158
 eleski, 213
 elevay, 254
 elgama, 254
 elganem, 254
 elgani, 148
 elgin, 254
 eli çalık, 254
 eli pek, 254
 eli yordamlı, 266
 eli yüzü yalamaç, 93
 elikesik, 125
 elkalem, 254
 elkama, 254
 elkit, 254
 ellelem, 299
 elleşme, 300
 elleşmek -1, 309
 elleşmek -2, 353
 ellice, 148
 ellik, 212
 elpeden, 158
 elpik, 128
 elpime, 303
 elpimek, 341
 em, 39
 embel, 162
 embilağ, 87
 emcek (I), 22
 emcek (II), 187
 emcik -1, 22
 emcik -2, 28
 eme, 221
 emen (I), 271
 emen (II), 123
 emete, 221
 emici, 231
 emina, 32
 emişçi, 232
 emizik, 129
 emlik, 78
 emlik -3, 77
 emmi, 221

emsiz, 254
 en (I), 295
 en (II), 301
 enbel, 162
 endeği, 58
 endek (I), 270
 endek (II), 292
 endek (III), 281
 endelip, 254
 enderde, 365
 endez (I), 298
 endez (II), 158
 enduva, 68
 endva, 68
 enecek, 194
 enek (I), 96
 enek (II), 29
 enek (III), 229
 enekmene, 39
 eneme, 111
 enemek, 336
 enenik, 96
 eneştirmek, 342
 engebe, 55
 engeme, 47
 engez, 158
 engi -1, 32
 engi -2, 35
 engili buğday, 111
 engiş, 158
 engişdene, 158
 engücü, 70, 300
 enik, 85
 enim zakim, 299
 enişke, 58
 enişkelendirmek, 353
 enköp, 276
 enlemek, 337
 ennik, 174
 enreşmek, 352
 epelek, 87
 epelemek, 347
 epermek, 309
 epişmek, 348
 er ekmeği, 69
 er etmeği, 69
 erbi, 214

erçel, 269
 ereğil otu, 108
 erek, 204
 erel otu, 108
 ergen, 123
 ergenlik, 225
 ergi, 279
 erincek, 254
 erinmek, 328
 eriş, 158
 erişgi, 138
 erkeç, 75
 erkek üzüm, 103
 erkillik, 303
 erkin koymak, 359
 erkinlik, 303
 erlik (I), 69
 erlik (II), 27
 erpeden, 159
 erpeten, 159
 erpik (I), 63
 erpik (II), 107
 ersek, 254
 ertan, 71
 erte, 303
 erte beklemek, 357
 erten, 71
 ertteden, 67
 erzan, 300
 eselek, 254
 esgetşülmek, 345
 esgi, 291
 esik (I), 45
 esine tüşürmek, 345
 esirgenmek, 328
 esirkemek, 328
 esirmek, 352
 esker, 232
 eski (I), 215
 eski (II), 87
 esli, 266
 esmen, 166
 esral (I), 281
 esral (II), 254
 esram, 184
 esran, 148
 esriremek, 316

est, 363
 eşek buyduran, 66
 eşek gummas, 32
 eşekcuğa, 108
 eşgin, 235
 eşimine, 69
 eşki, 143
 eşme, 204
 etekce, 208
 etik, 211
 ev uşağı, 219
 evcimen, 266
 evedi, 290
 evef, 174
 evelek, 99
 evelik, 99
 evermek, 354
 evildenmek, 356
 evin, 120
 evinme, 77
 evmek, 328
 evrâç, 148
 evrağaç, 148
 evran, 93
 evrengeç, 149
 evsimek, 338
 evsmek, 338
 evşirmek (I), 339
 evşirmek (II), 342
 evtik (I), 234
 evtik (II), 279
 evtiklemek, 328
 evtükmek, 356
 evün (I), 197
 evün (II), 111
 evzimek, 309
 eyef, 174
 eyfel, 304
 eyir, 123
 eyirtmeç, 159
 eyis, 182
 eylemek, 344
 eyleyici, 232
 eymenmek, 328
 eynehan, 254
 eyner, 49
 eyrim, 162

- eysan, 185
 eyseri, 180
 eysi, 182
 eze, 221
 fag fag, 304
 falak (I), 166
 falak (II), 90
 fallik, 254
 fan fan, 304
 farıç, 90
 farımak, 316
 farimek, 316
 farmane, 226
 farşak, 103
 fasal, 285
 fasıl, 99
 fayın, 254
 felesek, 177
 felfes, 291
 felik, 53
 fenikmek, 316
 ferek, 85
 ferez, 121
 ferfane, 223
 ferfene, 223
 ferik, 84
 fermana, 208
 fermane, 208
 fermene, 208
 fersek, 266
 feyil, 279
 ficca, 229
 fiçça, 229
 fıdıçık, 276
 fiğla (I), 285
 fiğla (II), 24
 fiğlamak, 346
 fiğlı, 61
 fındık, 216
 fırça, 229, 372
 fırçı, 30
 fıriş, 197
 fırtık, 254
 fırtıkmak, 316
 fırtmak, 349
 fısm, 186
 fışlak, 244
 fışırgın, 119
 fıtlamak, 357
 fikirdemek, 328
 fileke (I), 24
 fileke (II), 228
 filfirik, 183
 fili (I), 24
 fili (II), 162
 filik, 72
 fillemek, 355
 finik, 72
 finikmek, 316
 finnas, 200
 finya, 149
 firde, 283
 firenk, 191
 firik (I), 111
 firik (II), 83
 firt, 105
 fiske, 183
 fişan, 111
 fişgene, 87
 fişkele, 87
 fiza fiza, 362
 follu, 136
 folus, 149
 foslamak, 316
 fosurdak, 276
 futalamak, 309
 futtu, 149
 fücürme, 304
 gabin, 208
 gada, 31
 gadal, 302
 gadi, 222
 gadinga, 286
 gaga, 221
 gāh gāh, 363
 gaha, 204
 gakgı, 142
 galafat, 276
 galete (I), 110
 galete (II), 214
 gāli, 67
 gallangiç, 90
 galle, 139
 gamaz, 61

gamga, 285
gamıtmak, 328
gamiz, 236
ganlı, 174
gañrık, 27
gargın, 96
garğılık, 191
garklık, 45
garkmak, 343
garsamba, 143
garsanbalık, 223
gavara, 204
gavga bucağı, 66
gavgaz, 276
gay, 49
gayık, 68
gayıt evi, 200
gaymak, 343
gayrak, 53
gayreç, 44
gayruk, 255, 373
gaytarmak, 328
gaz, 299
gazal, 128
gazeki, 208
gazekiye, 208
gebece, 149
geben, 223
geberciklenmek, 350
gebeş (I), 244
gebeş (II), 255
gebicik, 363
gebiş gebiş, 363
gebre, 163
gecere, 159
gecev, 198
geci, 188
geçe, 58
geçe geçe, 363
geçek, 49
geçgil, 266
geçtan (I), 71
geçtan (II), 57
gedebot, 166
gedek, 78
gedele, 272
gedevet (I), 61

gedevet (II), 65
gedevet (III), 288
gedil, 188
gedilcen, 122
gege (I) -1, 244
gege (I) -2, 255
gege (II), 255
geğesi, 206
geğez, 299
geğisi, 206
gelberi (I), 184
gelberi (II), 192
gelberi (III), 281
gelegemri, 103
gelemle (I), 50
gelemle (II), 121
gelengi, 94
geleni, 94
gelenki, 94
geler, 235
gelgit, 366
geli, 226
gelif, 177
gelig, 226
gelin, 117
gelin aldatan, 66
gelin yanı, 227
gelinaba, 222
gelinabba, 222
gelinbarmağı, 108
gelince, 224
gelincik, 34
gelinkadın, 92
gelinkızıcı, 222
gelinlik etmek, 354
gelinparmağı, 108
gelipbatır, 360
geliş, 226
gelmir, 50
geltülek, 90
game, 244
gamez, 367
gemre, 103
gemri, 103
gen, 50
gene, 87
geneksi, 294

geneş, 76
 genevir, 120
 geñez, 299
 genneş, 363
 geñzek, 244
 gepküp, 281
 ger, 273
 gercik, 266
 gerdama, 117
 gerdan güzeli, 216
 gerdeme, 99
 gereği, 70
 gereğiirtesi, 70
 gerem açmak, 321
 geren (I), 50
 gereñ (I), 304
 geren (II), 64
 gereñ (II), 255
 gerey, 41
 gereylenmek (I), 347
 gereylenmek (II), 358
 gereylenmek (III), 343
 geri, 41
 geritmek, 328
 geriz, 288
 gerleşen öveğen, 87
 gerpelit, 114
 gertlez, 244
 gerz, 288
 gesi, 206
 geve çivisi, 174
 gevele, 174
 gever (I), 288
 gever (II), 174
 gevge, 255
 gevik (I), 283
 gevik (II), 78
 gevilcenli, 255
 gevletmek, 328
 gevrele, 149
 gevşemek, 320
 geyesi, 206
 geygel, 255
 geygi, 124
 geyin, 30
 geysi, 206
 geyvet, 163

gez, 297
 gezeğen, 77
 gezek, 201
 gezelemek, 356
 gezem -1, 77
 gezem -2, 75
 gezer, 108
 gezevür, 198
 gezgiç, 266
 gezi, 214
 gezyazdı, 77
 gezyazlı, 78
 gı, 366
 gıby, 87
 gıbirgi, 229
 gıbırtmak, 309
 gıcı, 99
 gıcık, 77
 gıdık, 22
 gıdırel, 255
 gığlamak, 328
 gılan, 189
 gıle, 255
 gılınkuş, 90
 gılok, 266
 gılüv, 80
 gımıl, 367
 gınarmak, 328
 gıncıfırlı (I), 266
 gıncıfırlı (II), 255
 gıncıtmak, 328
 gındırğa, 126
 gırcı, 63
 gırcımak, 347
 gırıntı, 182
 gırklık, 163
 gırlanmak, 316
 gıvışlamak, 309
 gıygıdı, 186
 gıyık, 191
 gızardım, 266
 gibik, 123
 gici (I), 279
 gici (II), 87
 gıcık, 32
 gıcimek, 328
 gidi (I), 84

- gidi (II)**, 219
gidişik, 32
gidişmek, 320
-gil, 367
gilamaç, 125
gilappa, 103
gildan, 149
gildiremek, 348
gile (I), 255
gile (II), 271
gilemaç, 125
gili gili, 276
giligili, 107
gilik (I), 30
gilik (II) -1, 123
gilik (II) -2, 114
gilik (III), 129
gilimana, 289
gilime, 184
gillek (I), 63
gillek (II), 30
gillek (III), 159
gillemek, 309
gilli, 367
gin, 99
ginnim, 68
girde, 133
gireği, 70
giren, 64
girertesi, 70
girgiç, 267
girgit, 159
girinti, 223
girtnak, 41
gişi, 222
givi, 222
giyesi, 206
giyik, 214
giyov, 227
gizir (I), 232
gizir (II), 244
gobalak, 244
gocunmak, 329
goçak, 267, 373
godik, 189
golçak, 212
gom, 204
goma, 290
gongalak, 87
gora, 166
goraf, 223
gossü, 92
goşgoş, 364
got, 189
gotnak, 79
gova, 166
göbçük, 58
göbedek, 141
göbelek, 39
göbet -1, 45
göbet -2, 289
göbürtlemek, 314
göbüş, 72
göbüt, 244
göce, 111
göceğen, 90
göcen, 92
göcer, 58
göcerci, 232
göç, 167
göçek (I), 80
göçek (II), 304
göde, 244
gödelek, 244
gödelmek, 309
gödemek, 294
gödüredi, 111
göğce, 100
göğde, 40
göğçe, 149
göğer, 109
göğeri (I), 124
göğeri (II), 283
göğerialik, 50
göğermek, 350
göğnümek, 350
göğündürme lâlesi, 127
gögünmek, 350
göherçile, 64
gök gireği, 286
gökaş, 131
gökcek, 244
gökçe, 286
gökçek, 244

- gökduma**, 36
göklen, 124
göksulu, 104
göleç, 55
gölek, 55
gölemek, 338
gölemen olmak, 352
gölemez, 137
gölendir, 100
gölermek, 314
gölle -1, 141
gölle -2, 139
gölük, 95
gölük -3, 80
gölye, 141
göm, 273
gömbe, 133
gömbeldek, 294
gömbesen, 269
gömele, 271
gömleksiz arpa, 112
gömme, 185
gömme tavı, 121
gömük, 55
gömüş, 72
gön, 29
gönçek, 210
göndü, 159
gönen -1, 272
gönen -2, 50
gönen etmek, 338
gönenmek -1, 316
gönenmek -2, 352
gönenmek -3, 320
gönnük, 244
gönül atmak, 329
göpcük, 58
göpçük, 58
görcek, 58
görebeşlemek, 358
göregöçen, 90
göremez, 112
gören, 240
göresek, 224
göreslemek, 329
göreşlemek, 358
görge, 83
görkem, 269
görlengöp, 87
görpe -1, 300
görpe -2, 74
görüm, 222
göstü, 92
götlemek, 358
götlez, 244
götürgü, 27
göveç, 149
gövelek (I), 87
gövelek (II), 125
göver, 109
göverik, 105
göynü, 279
göynüklenmek, 329
göynükme, 329
göynülemek, 329
göynüme (I), 348
göynüme (II), 350
göz, 55, 194
göz ilimi, 58
göz irimi, 58
göz ocağı, 149
göz otu, 39
göz verimi, 58
göze (I), 55
göze (II), 194
göze (III), 149
gözek taşı, 41
gözemek, 339
gözer, 149
gözgü, 299
gözleme, 133
gözlük (I), 56
gözlük (II), 186
gözsüz, 92
gözsüz köpek, 92
gözü belermek, 329
gözünde hastalığı, 38
gubat (I), 244, 255
gubat (II), 255
gubuz, 255
gucem, 92
guggu, 90
guldur, 36
gulgülü, 83

guloş tajak, 179
gulugulu, 83
gülü, 83
gumpil, 108
gun, 30
gundulu, 112
gurgum, 106
gurgura, 207
gursak, 23
gurt, 204
gut, 103
guvvurt, 22
guvvutlu, 244
guyruğu ölü, 87
guyşurgu, 271
guz, 65
guzgun, 90
gübü, 149
gübüdük gübüdük, 304
gübürdemek, 309
gübürtü, 238
güce vermek, 309
gücem, 229
gücük (I), 71
gücük (II), 58
gücün, 68
güççe, 229, 372
güdeğer, 217
güdek, 244
güdengüt, 87
güdü (I), 95
güdü (II), 232
güdü yeri, 204
güdük (I), 134
güdük (II), 208
güdük (III), 276
güdül (I), 149
güdül (II), 244
güdün, 163
gügül, 204
gügül, 204
gülbeh, 238
gülbeşeker, 117
gülbet, 163
gülbü, 149
gülcer, 112
güldürdek, 163

güldürgü, 163
güle, 163
gülek (I), 149
gülek (II), 276
gülelemek, 337
güleşmek, 356
gülevlemek, 351
gülevlenmek, 351
gülgülü, 273
gülle, 141
güllü, 149
gülpeşe, 85, 92
gülüş, 83
gümbürdek, 163
gümpüş, 244
gümrenmek, 329
gümrü, 149
gümruk, 77
gümül, 271
gümür gümür söyleşmek, 329
gün devrilme, 356
gün eksiği, 71
gün kesigi, 37
gün uçmak, 356
günaşığı, 117
gündebahar, 125
güneaşık, 117
güner, 71
güney, 65
güneyi, 65
güneyik, 117
günini, 57
günlük, 213
günorta, 71
günönü, 71
günsü, 103
günü, 279
günülemek, 329
güpdüşen, 87
güpür, 167
gürdükmek, 322
güre (I) -1, 82
güre (I) -2, 81
güre (II), 255
gürevin, 267
gürgekün, 70
gürgülü, 244

gürpdüşen, 87
gürüf gürüf, 304
güver, 109
güvez, 273
güvlek, 149
güvmek (I), 329
güvmek (II), 329
güzelağrı, 32
güzer, 149
güzle, 198
haba (I), 167
haba (II), 209
habazan, 255
habiç etmek, 349
hacıkuşu, 91
haçan ki, 367
hadar almak, 345
hadde, 174
haf haf böreği, 134
hakana, 75
halap, 177
halaşa, 255
halat (I), 21
halat (II), 112
halay, 207
halazada, 121
halazlamak, 350
haliç, 174
halmatekin, 304
halus, 149
haman, 304
hammana, 224
hana geçmek, 329
hanay, 195
hanay -4, 197
hanay -5, 193
hangıra, 293
hangırda, 293
hangırdaşmak, 329
hangırıda, 293
hanım cama dayandı, 117
hankır, 58
hantıl hantıl, 290
hantılamak, 329
hapalak, 267
hapan, 276
hapas, 276

hapaz (I), 276
hapaz (II), 234
hapişik, 134
happa hazır, 267
haranı, 149
harap, 125
hardan, 293
harhama, 60
harım (I) -1, 198
harım (I) -2, 50
harım (II), 289
harın (I), 96
harın (II), 255
harın (III), 255
harkıt, 291
harlak, 55
harlaka, 288
harlamak, 329
harmanbiş, 228
harmanpiş, 228
harmutlamak, 358
harpuşa, 177
harput, 203
hart, 279
hartap, 108
hartı, 297
hartına, 108
harun toprak, 50
hasıl, 121
hasret çiçeği, 100
haşat, 72
hatakapçık, 255
hatap, 163
hatıl, 167
hatlağan, 91
havalacı, 232
havanklanmak, 316
havayi, 189
havcar, 128
havdarmak, 329
havıdı, 81
havıksınmak, 329
havıt, 163
havrız, 167
havşolmak, 341
havtan (I), 167
havtan (II), 163

havudu, 81
havukmak, 317
havut (I), 205
havut (II), 100
havut (III), 279
havveli, 240
hayat -1, 197
hayat -2, 205
haydamak, 337
haydindi, 366
haydur hoydur, 304
hayırlı kuş, 91
haykat, 195
haylama, 302
haylamak (I) -1, 346
haylamak (I) -2, 329
haylamak (I) -3, 337
haylamak (II), 340
hayma, 198
hayvar, 192
haza, 364
hazahır, 364
hazar, 364
hazıhar, 364
he, 364
hebene, 150
hebep olmak, 360
hece taşı, 286
hecer, 195
hedemelik, 225
heder almak, 345
hedik -1, 141
hedik -2, 136
hee, 364
hegbeli, 244
heke, 150
hekir, 141
heleşe, 237
heleşem yapmak, 356
heleze, 255
helhel, 216
heligülü, 228
helik, 177
heliklemek, 340
helise, 131
helke (I), 150
hemil, 120

heneyci, 232
henezimek (I), 317
henezimek (II), 341
hengi, 35
henk, 228
henkeşmek, 356
henki, 35
henteş, 217
herami, 150
herak, 184
hereni, 150
herk etmek, 338
heskilik, 298
heşe, 216
heviç, 205
heye, 365
heyha etmek, 337
heyhey, 150
heyre, 139
heyrek (I) -1, 272
heyrek (I) -2, 125
heyrek (II), 96
heyye, 365
hezaren, 276
hezen, 177
hezlemek, 346
hıkrama, 238
hılge, 150
hılı mlı (I), 136
hılı mlı (II), 291
hılıkkıci, 255
hıltar, 163
hım hım, 255
hımil, 27
hınam, 279
hınaya, 255
hıncıklamak, 309
hını (I), 256
hını (II), 236
hını etmek, 329
hınılamak, 329
hınkırdamak, 321
hınkırtı, 236, 238
hıntık, 256
hıppırık, 27
hıppil, 34
hır, 279

hıra, 245
hırcıkmak, 309
hire, 139
hırı, 80
hırkıl, 292
hırlı, 256
hırpıç, 256
hırpıt (I), 215
hırpıt (II), 143
hırs, 142
hırş taşı, 150
hırtı, 105
hırtık, 27
hırtlak, 105
hısa, 269
hışıl, 53
hışım, 63
hıt, 279
hıyır hıyır, 300
hıynı, 240
hıynılanmak, 330
hi, 365
hilay, 31
hinci, 68
hir hir, 364
hıraşı, 139
hire, 139
hirek, 50
hiye, 365
hobuş etmek, 349
hod, 256
hodaydan, 68
hodullanmak, 330
hollamak, 344
holu, 163
holucu, 256
holus, 150
holuz, 150
homa, 281
homa durmak, 309
homa kemiği, 24
homa peyniri, 137
homaca, 24
homak, 128
homu, 137
homukmak, 330
homurmak, 330

homutmak, 330
honba durmak, 351
honça (I), 225
honça (II), 294
honçe, 136
honguldamak, 320
honluk, 288
hontumak, 317
hop, 304
hopısar, 150
hopucuk, 150
hoputmak, 309
hopuza, 174
hor, 291
hora, 365
hora geçmek, 357
horak, 28
horanta, 219
horar, 188
horata, 237
horavu -1, 96
horavu -2, 256
horazcık, 36
horazönü, 71
horit, 245
horlak, 245
hornaka, 288
hot, 24
hotak, 229
hotamak, 317
hotare, 285
hottuk, 256
hoynu, 362
hoyuk (I), 289
hozan, 50
höbek, 276
höbere, 245
höbüklü boduş, 150
hödek, 256
hödük (I), 256
hödük (II), 304
hödükleme, 330
höğürtlek, 23
höke (I), 256
höke (II), 232
hökelek, 279
hökelekli, 256

höküt (I), 367
höküt (II), 300
höllük, 245
höllüm, 245, 256
hömermek, 309
höreke, 245
hörf, 279
hörküç, 28
höst, 364
höşmerim, 139
höştürü, 256
höykürmek, 357
höyük, 41
hu, 199
hubire, 91
hucu, 256
hucusıma ketmek, 352
huddu, 150
hudede, 23, 29
huluz, 270
humayun, 214
hupbeği, 137
hurda (I), 50
hurda (II), 150
hurusibiği, 117
huşum, 269
hut, 197
huttu, 150
huymalık, 199
huyuk, 190
hüddü, 150
hüğ, 41
hülle, 197
hülük, 271
hümsalmak, 309
hümürtlek, 23
hüncü, 140
hüpletmek, 320
hürde, 284
hürmiye, 105
hüs, 186
hüssüklemek, 337
hüşgü -1, 30
hüşgü -2, 200
hüyük, 42
ıaa, 366
ıçkın, 127

ıgıllama, 228
ıgım, 35
ıgımlı, 256
ıgıtmak, 330
ıgranmak, 309
ıgratmak, 309
ıgrık, 67
ıgşalamak, 310
ıhıcık, 365
ıhkın, 134
ıhmak, 314
ıhtı, 65
ıkcırcaklı, 301
ıkış, 256
ıkış ıkış, 304
ıkışlamak -1, 320
ıkışlamak -2, 330
ıkışmak, 320
ılçel, 55
ıldırarak, 348
ılgar, 235
ılgarmak, 310
ılgı, 72
ılgı -3, 95
ılgıdır, 159
ılgın, 114
ılgıt ılgıt, 290
ılgıtır, 190
ılgıtırnlık, 245
ılığivermek, 310
ılık, 304
ılışır, 72
ılkı (I), 223
ılkı (II), 95
ılkı (III), 72
ılkı kesilmek, 355
ılkıdır, 159
ılkım (I), 58
ılkım (II), 240
ılkımak (I), 337
ılkımak (II), 360
ılmık, 121
ılmık ılmık, 291
ıltar -1, 163
ıltar -2, 159
ımbık, 150
ımcak, 296

- ımgılamak**, 350
ımersık, 256
ımersıklanmak, 330
ımızıkmak, 341
ımlık, 96
ımsık (I), 131
ımsık (II), 256
ımsık kurdu, 88
ımsıkmak, 341
ınak, 234
ıncık, 256
ıngaz, 236
ıncıgamak, 330
ınıkmak, 330
ınkıfık, 276
ıpıl ıpıl, 304
ır: Türkü, şarkı, 304
ırak, 58
ıramak, 360
ırampas, 174
ıran, 44
ırangıç, 279
ırcı, 199
ırgalamak, 310
ırganmak, 310
ırgay, 95
ırgın -1, 245
ırgın -2, 256
ırhı, 60
ırhım, 55
ırılmak, 317
ırlamak, 310
ırvasa, 240
ısbaba, 177
ısbara, 70
ısı dam, 195
ısırga, 217
ıska (I), 109
ıska (II), 245
ısmarıç, 284
ısmırlık, 134
ıstırğa, 205
ışan (I), 295
ışan (II), 279
ışanlı -1, 227
ışanlı -2, 267
ışanmak, 330
ışğap, 167
ışıldı, 114
ışıklı, 70
ışılak (I), 281
ışılak (II), 25
ıştalak, 141
ıvacık, 88
ıvga, 279
ıvgalamak, 330
ıyıl gün, 70
ıyılmak, 314
ıymak, 339
ızgarlamak, 330
ızgın, 100
ızgınlı, 267
ızığı bızıkmak, 330
ızına kayıtmak, 310
ızlama gelmek, 330
ıba, 64
ıbalı, 64
ıbik (I), 25
ıbik (II), 213
ıbilemek (I), 345
ıbilemek (II), 330
ıbiş, 245
ıbrim, 201
ıcam, 218
ıccık, 276
ıccıt, 256
ıcceri, 195
ıccıl, 279
ıccirik, 159
ıccirmek, 310
ıccıtme, 207
ıccıkil, 256
ıccık, 210
ıccirik, 215
ıccyer, 50
ıccış, 82
ıcc, 186
ıccık, 159
ıccın, 141
ıccış yoğurt, 137
ıccıf, 174
ıccilemek, 350
ıccinmek, 310
ıccirtmik, 119

- iğlek**, 106
iğlemek, 317
iğne yurdu, 191
iğsi, 182
iğşe, 123
iğşimik, 137
ihi, 365
ihina, 365
ihine, 365
ihnanaz, 256
iki havdu, 81
ikicanlı, 50
ikicik, 365
ikilemek, 338
ikizlemek, 337
ikki, 129
iksen, 185
ikti, 79
il, 223
ilasan, 120
ilaşe, 304
ilbade, 209
ilbiz, 205
ildar, 58
ildaş, 218
iledin, 114
ileğat, 179
ilekke, 112
ilemek, 339
ilemlik, 279
ilenmek, 330
ilercesi, 68
ilersik, 214
iletir, 100
ilezik, 100
ilgendirmek, 330
ilgenmek, 330
ilgi, 298
ilibade, 209
ilibiççe, 117
ilibitce, 117
ilificce, 117
ilik, 214
ilikman, 183
ilikmeç, 159
ilikmen, 183
ilikment, 183
ilikmet, 183
ilimaç, 100
ilime, 44
ilimek (I), 357
ilimek (II), 338
ilimete, 167
ilinti (I), 279
ilinti (II), 284
ilintilemek, 339
ilipin, 288
ilistir, 150
ilişgir, 138
ilişik, 289
ilişkir, 138
ilişmek, 321
iliştirmek, 339
iliz iliz (I), 290
iliz iliz (II), 215
ilker, 66
ilki -1, 119
ilki -2, 124
ilkiççik, 228
ilkmek, 343
ilkmen, 183
illaba, 68
ilmek (I), 354
ilmek (II), 339
imat -1, 267
imat -2, 256
imbal, 174
imbaş, 22
imbil, 174
imbir, 174
imbiz, 174
imece, 218
imete, 150
imeti, 150
imik, 23
imil imil, 290
imirsemek, 330
imiştirmek, 358
imlik, 84
imlitmek, 330
in vurmak, 337
inahan, 257
inam etmek, 331
inamlamak, 360

- inanç**, 267
inbiz, 174
ince hastalık, 32
inedalan, 245
inceniyar, 117
inçik, 24
indirik, 34
inecek -1, 195
inecek -2, 167
inehan, 257
ineze (I), 245
ineze (II), 295
ingeme, 234
ingi, 32
ingil -1, 163
ingil -2, 214
ingil -3, 159
ingilli, 257
ini, 222
inim, 222
inkiba, 68
ipağacı, 159
ipelek, 88
ir, 68
ir ekmeği, 69
iramas, 174
irekmek, 357
ireng, 280
irenk, 280
irik, 245, 269
irikmek, 343
iriktirmek, 343
irilemek, 344
irim, 201
irimik, 120
irişgi, 138
irişgil, 138
irişki, 138
irkmek, 343
irlik, 69
irsiz, 267
irşat, 245
irte, 67
isbirte, 182
isgemek, 354
isik, 195
iska, 109
iskelep, 175
iskete, 91
iskit, 82
isla, 292
ispirte, 182
ispirto, 182
ispit (I), 185
ispit (II), 100
ispiritren, 103
israni, 151
issi, 64
issi ot, 109
issice, 32
issölesice, 236
istar, 159
istepan, 100
isteyici, 232
istiran, 177
işbitiren, 103
işdar, 159
işe, 123
işgillenmek, 345
işingir, 267, 373
işkilli, 257
işleme, 167
işlik -1, 209
işlik -2, 212
işlik -3, 215
iştalak, 151
it ağrısı, 37
itburnu, 117, 123
iteği, 151
iti, 143
ivaz, 280
ivcik ivcik, 290
ivedi, 290
ivez, 88
iveze, 167
ivil ivil, 290
ivmek, 331
iycik, 257
iyye, 219
izbent, 79
izbet, 79
izleştirmek, 345
izleücü, 232
kabak (I), 77

- kabak (II)**, 123
kabakuşluk, 71
kabalak, 213
kabarcıklı, 63
kabartlama, 134
kabayel, 61
kabel, 85
kabırçak, 57
kabış (I), 77
kabış (II), 245
kabircik, 34
kaç, 72
kaçar, 82
kaçmer, 93
kadal (I), 304
kadal (II), 228
kadınge, 222
kadınparmağı, 103
kafa kağıdı, 192
kafesotu, 100
kafete, 110
kağıç kakmak, 331
kağırmak, 340
kağışmak, 357
kağlaşmak, 331
kaha, 205
kahrelik, 44
kak (I), 136
kak (II), 276
kakaç, 270
kakalamak, 310
kakavan (I), 245
kakavan (II), 91
kakıç, 304
kakılı, 276
kakımak, 331
kakışlamak, 310
kakışmak, 331
kakit, 245
kaklamak -1, 344
kaklamak -2, 340
kaklık, 55
kaksık, 129
kaksımak, 341
kalacük, 175
kalahat, 225
kalak (I), 226
kalak (II), 28
kalak (III), 151
kalle (I), 205
kalle (II), 131
kallekabak, 109
kalsavık, 285
kaltaban, 257
kamamak, 339
kamandırmak, 331
kamanmak, 331
kamaz (I), 61
kamaz (II), 280
kamırtmeç, 178
kamjak, 88
kamne, 195
kan ılıkmak, 331
kan tutmak, 318
kana, 178
kanara (I) -1, 270
kanara (I) -2, 85
kanara (II), 284
kançal, 151
kandağay, 88
kandak (I), 45
kandak (II) -1, 245, 257
kandak (II) -2, 257
kandil, 245
kandilli, 257
kangal, 100
kanık, 175
kanırtmaç, 178
kanışmak, 310
kank, 189
kankal, 140
kankıldamak, 353
kansımak, 341
kansiyer, 115
kapaksız, 257
kapcak, 189
kapçak, 189
kapçık, 188
kaplanboğan, 100
kapsa, 197
kaptan, 205
kara, 167
kara toprak, 50
karabaş, 100

- karaboğaz**, 257
karaburcu, 104
karaca, 120
karacüccem, 140
karacüllen, 245
karaçay, 178
karaçlamak, 331
karaçön, 104
karadam, 195
karadamaklı, 257
karadamlı, 35
karagöz (I), 117
karagöz (II), 45
karağı (I), 213
karağı (II), 129
karaişçi, 232
karaişgildi, 123
karak, 304
karakada (I), 234
karakada (II), 257
karakayın, 115
karakçı, 207
karakız, 104
karakmak, 317
karakuş, 37
karaltı, 65
karamak (I), 331
karamak (II), 354
karamık, 126
karañı cël, 61
karaveş, 232
karavillemek, 345
karçın, 211
kardak, 281
kardalı, 214
kargabeyni, 139
kargış, 236
karğalmak, 331
karğamak, 331
karğınlık, 34
karğış, 236
karğışı cétmek, 331
karık, 271
karılğaç, 91
karımsak, 257
karıncımak, 331
karkavuk, 117
karnapa, 270
karnıkara, 122
karnup, 108
kart, 75
kart toklu, 75
kartçıga, 91
kartol, 108
karyağdı, 31
kasalak, 257
kasalmak, 331
kasga, 88
kaskesti, 39
kaş -1, 45
kaş -2, 42
kaşanmak, 321
kaşık çalımı, 71
kaşmer (I), 257
kaşmer (II), 94
katağaç, 115
katı kürek, 175
katıkara, 104
katıklı (I), 112
katıklı (II), 139
katın, 219
katıncamak, 331
katmak, 310
katmer, 134
katre, 217
kavak, 115
kavak durmak, 310
kavaklamak, 356
kavanez, 110
kavara, 205
kavas, 190
kavat, 257
kavcaklamak, 310
kavga kaşağısı, 257
kavımsak, 267
kavranmak, 331
kavşırma, 197
kavuk, 23, 29
kavurğa, 112
kavut -1, 139
kavut -2, 112
kavuz, 128
kay, 64
kayak (I), 65

- kayak (II)**, 80
kayakkıçırğan, 238
kayayağı, 127
kaygırmak, 331
kayıcı, 180
kayır, 53
kayıt, 129
kayıt kamak, 143
kayıt kamat, 143
kayıtdamı, 200
kayıtmak, 310
kaylık, 209
kaymak, 343
kaynaklı, 304
kaypak, 257
kayrak -1, 53
kayrak -2, 151
kayran -1, 53
kayran -2, 42
kayrı, 293
kayse, 34
kaytak, 257
kaytar, 214
kaytarmak (I), 337
kaytarmak (II), 331
kaytevi, 200
kaz tavuğu, 83
kazak (I), 257
kazak (II), 24
kazakçı, 207
kazbağı, 212
kazeki, 209
kazez, 75
kazgaç, 192
kazgıç, 151
kazık, 257
kazımak, 331
kebe, 167
kebiç kebiç, 364
kecefe, 159
keci, 209
keç toprak, 50
keçimemesi, 104
keçimen, 136
kede, 245
keditırnağı, 100
kefe, 215
kekeç (I), 245
kekeç (II), 124
kekirmek, 320
kekiz, 215
kekmeç, 331
kekre, 100
kel (I), 184
kel (II), 277
kel yer, 50
kele (I), 366
kele (II), 72
keleme, 51
kelemle, 51
kelemne, 51
kelene, 51
kelep, 159
keler, 94
keleş -1, 245
keleş -2, 267
kelete (I), 188
kelete (II), 143
keletir (I), 151
keletir (II), 106
keleve (I), 190
keleve (II), 160
kelezimeç, 317
keli, 42
kelif, 199
kelik, 211
kelime, 125
kelis gezmek, 354
kelkız, 61
kelpere, 42
kemçi, 295
keme, 94
kemre, 30
kendir, 160
kendirik, 100
kendiz, 191
kengi, 35
kep, 236
kepenek, 209
kepenlik, 192
kepermek, 344
kepez (I), 45
kepez (II), 226
kepi (I), 187

kepi (II), 151
 kepir -1, 51
 kepir -2, 42
 keprem, 257
 kerde, 123
 kerdi (I), 288
 kerdi (II), 175
 kerek, 163
 kereki, 209
 kerekli, 257
 kerese, 258
 kerezlenmek, 331
 kerî, 175
 kerki, 180
 kerkinmek, 322
 kertlek, 47
 kertlez, 42
 kertme, 104
 kertme terak, 115
 kes kılıç, 139
 kese, 48
 kesek -1, 51
 kesek -2, 277
 kesekçik, 277
 kesekle, 32
 keselekge, 94
 kesene, 284
 keseneli, 258
 kesik, 232
 kesme, 137
 kespara, 191
 kestek, 245
 kestel, 160
 kestil, 160
 keş (I), 137
 keş (II), 51
 keşempe, 280
 keşen, 51
 keşik, 232
 keşir, 108
 ketebeli, 258
 keten, 207
 ketiğen, 100
 ketmek, 310
 keveke, 271
 kevse, 151
 kevser, 51

kevezek, 258
 keyfeni, 232
 keyik, 209
 keyveni, 232
 keyyaz, 77
 kıbıla, 57
 kıbırtmak, 310
 kıbıt, 23
 kıcı, 63
 kıcık (I), 77
 kıcık (II), 34
 kıcıramak, 331
 kıcıruk, 280
 kıcıruşmak, 332
 kıcırmak, 332
 kıcırttırmak, 332
 kıcıruvçu, 83
 kídım, 284
 kídımcık, 277
 kídır, 246
 kídırmak (I), 317
 kídırmak (II), 354
 kığalak, 30
 kığışlanmak, 347
 kılamık, 100
 kıldıravuk, 163
 kîle (I), 258
 kîle (II), 24
 kılımbaz, 108
 kımıldak, 201
 kımıkım, 258
 kınalıparmak, 108
 kınbıçağı, 181
 kındıra -1, 100
 kındıra -2, 124
 kındırık, 58
 kıntaş, 281
 kıpırtmak, 310
 kıppa, 195
 kıravga, 51
 kırbiz, 239
 kırıcı, 63
 kırıcımak, 347
 kırığı (I), 42
 kırığı (II), 128
 kırığıç, 151
 kırır, 80

- kırık**, 258
kırımsa, 63
kırıntı, 136
kırış (I), 288
kırış (II), 280
kırışgı, 267
kırışkın (I), 258
kırışkın (II), 258
kırı, 80
kırkır, 151
kırkiştik, 92
kırklık, 163
kırma, 77
kırs, 258
kırtış (I) -1, 289
kırtış (I) -2, 288
kırtış (II), 246
kırtlak, 105
kısıık (I), 42
kısıık (II), 55
kıska, 109
kıstırğaç, 95
kıtımak, 349
kıtır, 236
kıtırdak, 27
kıvanmak, 332
kıvıcık, 137
kıvrak (I), 207
kıvrak (II), 258
kıvranmak, 310
kıvşıyık, 100
kıyadalı, 58
kıyık (I), 191
kıyık (II), 36
kıyılık, 280
kıyır, 51
kıynak, 136
kıynalmak, 332
kıynık, 58
kızan -1, 219
kızan -2, 218
kızanlamak, 322
kızıl işgildi, 123
kızılavruv, 32
kızileğlim, 110
kızilevli, 112
kızılğıcık, 36
kızılkuş, 91
kıbbık, 367
kıbbre, 100
kıcci, 280
kıccilemek, 332
kıccirdek çorbası, 139
kılden, 167
kıleyden, 296
kılı, 136
kılíne, 125
kılıtmek, 310
kılte, 163
kilteliğne, 191
kılten, 151
kımdan, 269
kıncil, 258
kınıfi, 228
kıp, 298
kıpe, 29
kıpirdemek, 310
kıprili sahan, 151
kırı, 80
kırışmek, 322
kırkit, 160
kırlik, 210
kırs, 51
kıs, 53
kıs kis, 364
kıstoprak, 53
kışdik, 84
kışkilli, 258
kışuv kışuv, 364
kıvrik, 258
kıvse, 258
kıyesi, 210
kıyık, 93
kızıktirmek, 332
kızır (I), 232
kızır (II), 246
kıbban, 93
kıccacık, 163
kıccak, 267
kıccar, 73
kıccar, 73
kıccaş, 258
kıccuk, 267
kıccalmak, 332

- koftur**, 258
koğa, 101
koğak, 34
koğu, 237
koğuşmak, 310
kokaz, 109
kokurdamak, 350
kol ayaz, 22
kolak, 104
kolçak, 212
kolluca, 151
koma (I), 222
koma (II), 366
komursga, 88
konat, 141
kongalak, 88
kongey, 292
konğur, 273
kontuş, 209
konur (I), 77
konur (II), 238
kopak (I), 51
kopak (II), 126
kopça -2, 192
kopmak, 311
kora, 167
koralamak, 311
korlaşmak (I), 359
korlaşmak (II), 332
korum, 42
korunak, 203
kosalak, 258
kostak, 246, 267
koşa -1, 200
koşa -2, 289
koşak, 80
koşan, 97
koşlamak, 340
kotmak, 80
kotur, 34
kovalık, 124
koy, 73
koyak, 45
koyak -3, 44
koyak -4, 65
koyan, 93
koycol, 66
koygun, 238
koymak, 360
koysalak, 167
koysuk, 45
koyuk, 42
koyun kıran, 127
koyunyüzü, 230
kozalak (I), 30
kozalak (II), 115
kozazau, 27
kozlamak, 351
kozur kozur, 290
köbelmek, 353
köde, 246
ködemek, 332
köfere, 142
köfnük, 246
köfnüme, 317
köfter, 134
köfün, 151
köget, 136
kögürçün, 91
kök (I), 56
kök (II), 66
kökağaç, 115
kökbaş, 117
köken -1, 119
köken -2, 126
kökerek, 304
köklemek, 338
kökrek, 22
köle doyuran, 131
köle dögen, 219
kölekge, 67
kölle, 139
köm (I), 205
köm (II), 30
köm (III), 128
kömbe, 134
köme, 32
kömele (I), 200
kömele (II), 272
kömelti, 201
kömük, 304
kömüş, 73
köndü, 285
köpekmenekşesi, 125

köper, 179
köpmek, 318
köptürmek, 332
köpüklü, 258
köpülemek, 339
köpürmek, 351
kör duman, 63
körez, 85
körgözlü, 93
körlük, 183
körmek, 354
körpe, 74
körsek, 295
körsepek, 93
körü, 280
körüksü, 304
kös (I), 51
kös (II), 186
kösdek, 178
köseği, 151
kösele taşı, 151
kösemer, 112
kösemer, 112
köseü, 179
kösleme, 167
kösöv, 128
kössüklemek, 311
kösülmek, 343
kösüre, 151
köş, 73
kötelemek, 311
köten, 38
kötüböcü, 88
köymek, 332
köz, 182
köz tandırı, 197
kubarmak, 314
kubuduk, 258
kubur, 181
kuburluk, 181
kubuz (I), 237
kubuz (II), 258
kübüz, 258
kuci, 85
kuda, 226
kudoru, 122
kulaç, 134

kulaçlamak, 311
kulak (I), 175
kulak (II), 44
kulaklı, 151
kuldur, 34
kulduratmak, 332
kuliş, 80
kulluk (I), 202
kulluk (II), 205
kulun, 81
kuluneti, 29
kulunluk, 30
kumacı, 82
kuman, 152
kundu, 81
kundulu, 112
kunduz, 126
kunnu, 85
kupay, 85
kuplaşmak, 332
kura, 167
kuraş, 152
kurbağı, 192
kurdam, 181
kurk, 83
kurk basmak, 321
kurka, 83
kurruk kapan, 91
kurs, 285
kursak, 23
kurtlanmak, 332
kurugan, 129
kurulkan, 126
kurumsak, 258
kusura, 167
kuş, 112
kuşağzı, 117
kuşam, 277
kuşurgu, 277
kuvmak, 332
kuymak, 140
kuyruğuölü, 88
kuyruklu (I), 88
kuyruklu (II), 284
kuzay, 65
kuzuböpreği, 104
kuzudişi, 63

- kuzukişnişi**, 101
küçü ağacı, 160
küçük, 85
küçük ay, 71
küçüle, 239
küçülemek, 340
küdrüvçü, 37
küküm, 128
kükürt, 105
külen, 51
külensal, 273
küleysi, 273
külle, 152
külmek, 337
küme, 199
kümküme, 134
kümük, 246
kümürdenmek, 353
kümürtlek, 27
künde, 178
künere, 291
künge, 285
küngül, 246
küngürlemek, 358
küngürlük, 305
künorta, 71
küpe, 81
küpez, 215
küpleme, 35
küpür, 167
küpüş, 246
küpüşmek, 314
küra, 167
kürdük, 96
küre, 236
küren (I), 182
küren (II), 205
küres col, 48
kürs, 285
kürt, 285
kürt büzülgen, 60
kürtük, 285
kürtükme, 322
kürü, 81
kürüç, 115
kürük (I), 168
kürük (II), 61
küsnük, 82
küsöv küsöv, 364
küsse, 229
küsük (I), 168
küsük (II), 178
küsüm, 280
küsüre, 152
küşden, 296
küşümlenmek, 332
kütelmek, 341
küymek, 346
küzgü, 168
labada, 209
lahdere, 160
lahtara, 160
laklak, 152
lalçaba, 152
lalis -1, 207
lalis -2, 152
lallala, 259
lambeki, 152
lavgar, 259
leçek, 207
leçelik, 42
leçik, 134
lembeki, 152
lepek lepek, 63
lezgi, 181
lıbıska, 246
lıklık, 152
lıklıkı, 152
lılık, 271
libije, 131
liğirte, 101
linge kaldırmak, 332
liviş, 131
loban, 93
loda, 285
lodol, 164
lokman, 211
lokusa, 246
lom lom, 305
lomba, 183
lök, 80
löker, 227
lökeşe, 91
lökme, 317

- lökü**, 79
lökümek, 317
löngalle, 259
lübü lübü, 364
lüp lüp, 364
ma, 365
maççalı, 246
maççık muççuk yemek, 320
madamak, 101
madımalak, 101
mah, 362
mah mah, 364
maka, 94
malak, 93
malak malak yemek, 320
malaman, 112
maldal, 272
mamıza, 125
mammat, 232
manalık, 110
manav, 224
manca, 140
mandal, 168
mandalı kırık, 259
mandır mandır, 280
mandır mandır oynatmak, 332
manıt, 259
mani (I), 175
mani (II), 69
mankafa, 35
mankırmak, 353
mañlay, 25
manlay cazuv, 286
manramaz, 75
mara, 110
maramak -1, 346
maramak -2, 311
mardavıl, 125
mardımalak, 101
mars mars, 239
masti, 85
maşala, 272
maşara, 272
mat, 239
mat etmek, 332
matlak, 237
matok, 84
may, 137
maya, 82
mayıs, 30
mayışmak, 317
maymöz, 215
mayna (I), 365
mayna (II), 229
maynama, 365
maz, 56
mazak, 93, 246
mazallı, 259
mazelik, 202
mazı, 160
mazman, 79
me, 366
meccik, 186
megene, 175
meh -1, 366
meh -2, 365
meke (I), 42
meke (II), 112
mekene, 175
mekge, 112
mekke, 112
mekkeyolu, 66
melcime, 291
meleksi, 134
melengeç, 115
meles (I), 305
meles (II), 215
melevsi, 134
melez, 112
melis, 88
meliz, 88
melken, 160
mellemecir, 142
melles, 105
mencer, 273
mencik, 93
mendabir etmek, 332
mendil, 152
mendirek, 195
menek, 160
menengiş, 115
menеşir, 286
meneviş, 115
menevrek, 210

menges, 42
mengil (I), 29
mengil (II), 217
mengül, 217
merçemene, 94
merdek, 178
mere, 51
merek, 205
meris, 289
meriz, 289
merseme, 101
meses, 175
mesis, 175
mesmiye almak, 332
mesmusuz, 259
meşrebe, 305
met, 229
meti, 152
metlemek, 311
meysis, 289
meynes, 152
mezeke, 259
mezeldek, 91
mıçı, 93
mıdah, 259
mıhlama, 226
mık, 239
mılak, 115
mılı, 301
mıhk, 25
mılık mırtık (I), 291
mılık mırtık (II), 234, 237
mınık, 229
mıñıldak, 27
mırık (I), 232
mırık (II), 193
mırıs, 48
mısır (I), 112
mısır (II), 83
mısırğa, 83
mısırğan, 83
mısırka, 83
mısmıl (I), 234
mısmıl (II), 277
mısmıl (III), 297
mışılak, 25
mışırı, 178

mıyı, 23
mıyık, 26
mızı, 183
miççi, 189
mihari, 197
mihirseme, 332
mihmes toprak, 51
mikla, 131
mil, 51
milis, 88
miliz, 88
milvide, 101
mingil, 25
minigöz, 101
miñkiriç, 129
mirav, 232
miri, 284
misirğa, 83
miski, 104
miskiüzümü, 104
mismis, 259
mişek, 152
mitil, 216
molak, 152
moza, 93
mucuf, 259
mucuk, 88
muçu, 190
mudul, 164
muğlu, 178
muhal, 291
muhane, 259
muhare, 152
muharı -1, 152
muharı -2, 197
muhas, 51
muhur, 152
muhurı (I), 152
muhurı (II), 197
mulak, 152
mulu, 29
mumuran, 39
muradcık, 91
musluk (I), 294
musluk (II), 203
musma, 234
musur, 164

- muş (I)**, 58
muş (II), 25
muşmula, 88
muştulamak, 332
muşulavık, 246
mutħuz, 64
muylu, 178
muzav (I) -1, 259
muzav (I) -2, 59
muzav (II), 51
müğüz, 28
mühari, 197
müheri, 197
mühre, 178
müleme, 238
mülükü, 131
mümüne, 119
mürdük, 141
mürk, 34
müsendere, 168
nacir, 259
naçcık, 293
nahas, 293
nakırdılaşmak, 333
nalbeki, 152
nalçapa, 153
namazlavi, 286
namlı, 113
namnı, 181
nanık, 106
nararmudu, 105
narat, 115
nartük, 113
naşal, 246
nattıyan, 293
navruz, 117
naz, 115
nehas, 293
nembaki, 153
neme, 143
nevinsiz, 259
neyni, 293
nezelmek, 341
nezik, 160
nimete, 153
nimeti, 153
nişlemek, 293
nişleyvin, 293
nitcem, 366
niyar, 259
noda, 285
nokul, 134
nor, 137
nöger, 218
nögerlik etmek, 333
nörün, 293
nörünñ, 293
nöygün, 153
nuska, 286
nügi, 277
nüğü, 277
nümete, 153
oba (I), 267
oba (II), 218
obada, 218
obal obal, 305
obbi, 305
obruk -1, 51
obruk -2, 46
obsa, 175
ocar, 295
ocumak, 333
ocutmak, 333
oda, 197
oflaz (I), 292
oflaz (II), 267
ofsa, 175
ofun sofun olmak, 333
oğan, 286
oğlaman, 77
oğlanaşı, 240
oğlantayağı, 26
oğrak, 203
oğuldak, 124
oğulduruk, 224
oğursak, 79
ok, 153
oklangı, 153
olhamur, 115
olturmak, 311
olu, 160
omaç, 131
omca, 125
on, 51

- oñ**, 59
ondan keri, 68, 296
opan, 200
opruk (I), 202
opruk (II), 46
opruk (II) -4, 42
opsa (I), 52
opsa (II), 175
opusuk, 218
oram, 201
oramak, 333
orbuk, 46
orça etmek, 311
orçacı, 267
orçalamak, 311
ortaküm, 70
orumlanmak, 351
osal, 292
oşamak, 359
oşaş, 299
oşaşırak, 299
oşatmak, 359
ot aşısı, 131
ot salmak, 311
ot tutmak, 318
otak, 193
oturuk, 201
ovalama, 131
oydaş, 246
oylamak, 345
oysuramak, 317
oysuratmak, 317
oyu, 298
oyuk, 289
oyulgamak, 339
oyulganmak, 343
oyum, 123
ozan, 259
öcütmek, 333
öçeşmek, 352
öçmek, 351
ödek, 259
ödü sıtmak, 333
öge, 367
öğbet, 259
öge, 259
ögeç, 79
öğendere, 175
öggün, 238
öğkünmek, 333
öğleyeli, 61
öğmek, 333
öğrek, 95
öğüncek, 259
öğünt, 56
öğüntü, 56
öğür, 218
öğürge, 24
öğüz, 73
ökçe, 175
ökötü, 296
öksemek, 333
öksü, 182
öksüzle, 57
ölçermek, 351
ölçünmek, 311
ölemez, 142
ölgülü, 131
ölküç, 284
ölküçlük, 284
ölmez, 142
ölük, 40
ölümecül, 40
ömeze, 201
önbel, 175
öncül, 267
öndüğün, 68
öndün, 284
önegi, 259
öneği, 259
önemek, 346
öneyi, 260
öneze (I), 260
öneze (II), 201
önezi, 201
önge, 277
öngel, 267
öngeli, 68
öngül, 280
öngün, 68
önge, 277
önmek, öñmek, 346
öñneç, 75
öpçem, 292

- öpge, 23
 öpke avrûu, 32
 öreğen, 168
 örek, 95
 ören, 202
 örgülemek, 349
 örk (I), 164
 örk (II), 126
 örken, 160
 örklemek, 337
 örmek (I), 360
 örmek (II), 346
 örneksiz, 260
 örten, 60
 örtme -1, 197
 örtme -2, 205
 örtme -3, 195
 örü (I), 205
 örü (II), 235
 örü (III), 69
 örük, 205
 örüm, 69
 örülemek, 321
 örünmek, 321
 örüsdü, 235
 örüstü, 235
 örüye kaldırmak, 337
 örye, 80
 öselek, 153
 ösüklemek, 352
 öşek, 93
 ötcen, 241
 ötgü, 280
 ötgün, 260
 ötmek, 321
 ötrükçülük, 280
 ötürmek, 317
 ötürük, 237
 ötürüklü, 270
 övbet, 260
 övcelemek, 344
 öveç, 79
 övelenmek, 333
 övendere, 176
 övendire, 176
 öveze, 201
 övin, 129
 övün, 298
 öyken, 37
 öykün, 23
 öykünmek, 361
 öylülü, 61
 öynel, 56
 öyrek, 95
 öyün, 69
 öyün -3, 132
 öyünt, 200
 öyür, 218
 öyüt, 64
 öz (I), 46
 öz (II), 115
 öz (III), 199
 özek, 23
 özeklendirmek, 343
 özen (I), 56
 özenleydi, 281
 özlü toprak, 52
 özlük, 153
 özü bay vermemek, 333
 padi padi, 364
 pahal, 160
 pahl, 260
 pala, 187
 palak, 93
 palas, 91
 palayış, 153
 palaz, 168
 pallı, 260
 panavır, 246
 panaz, 22
 pancarcık, 108
 panis, 260
 parana, 184
 parç, 153
 parçı, 153
 parda -1, 197
 parda -2, 195
 pardı (I), 195
 pardı (II), 178
 parpı, 39
 part, 29
 partı, 168
 paşa, 224
 paşalı, 209

- paşmak**, 211
pat sat -1, 69
pat sat -2, 305
patavı, 260
pataz, 277
patırdamak, 333
patike, 108
patlak (I), 81
patlak (II), 113
pavkırmak -1, 333
pavkırmak -2, 353
paya, 136
peçe (I), 195
peçe (II), 168
peçka, 168
pehr, 70
pekinmek (I), 311
pekinmek (II), 333
peler, 198
peleselik, 124
pelik, 26
pellik, 305
pençek pençek, 291
pendem, 28
per, 142
perlenmek, 341
pertlek, 246
pesen, 63
pesin, 126
petlek, 246
petlemek, 333
peture, 179
peygamberarпасı, 113
peyik, 214
peynir bağanası, 153
peytü, 246
pıh, 36
pıh etmek, 349
pırlağaç, 230
pırlak, 230
pırnat, 176
pırtı, 215
pısırtı, 238
pıskırmak, 317
pısmak, 333
pışılak, 281
pışılamak, 317
pışıldak, 260
pıtık, 26
pıtpıt, 139
piçik, 74
pin, 205
pipi (I), 260
pipi (II), 83
pir, 119
pirem, 115
pisik, 85
pişirgeç, 153
pişirkeç, 153
pitek (I), 153
pitek (II), 200
poçi, 153
poçu (I), 207
poçu (II), 153
poduk -1, 74
poduk -2, 81
ponçak, 214
por, 52
porbut, 210
portlamak, 322
potak, 74
potuk -1, 81
potuk -2, 74
poturdak, 189
pöç, 22
pöçük, 28
pugaça, 132
puğu, 91
puğur, 82
pul, 214
pulluk, 96
puluğ, 176
punari, 198
pupa, 164
purç (I), 119
purç (II), 140
purçalak, 127
purnat, 277
purtarmak, 333
pusañ, 63
pusarik, 64
puşta (I), 272
puşta (II), 288
puturak, 101

- püçüklü**, 108
püllüm püllüm, 291
pür (I), 119
pür (I) -3, 115
pür (II), 113
pürç -1, 128
pürç -2, 119
pürçük, 119
pürçüklü, 108
püre, 88
püren, 101
pürtlemek, 351
pürtletmek, 344
püs (I), 240
püs (II), 113
püse, 63
püsen, 63
ramas, 176
rampas, 176
sabak, 302
sabda, 69
sabı balık, 224
saçarası, 134
saçğı, 182
saçı, 225
saçma, 124
sadana, 260
sadar, 179
sadır, 31
safta, 153
sağıtmak (I), 333
sağrı, 48
sak, 267
sakalasarkan, 134
sakanık, 119
sakavi, 209
sakavil, 168
sakırğa, 88
sakızlık, 117
saklamak, 346
saksı -1, 153
saksı -2, 285
sal (I), 42
sal (II), 39
sala, 198
salaç, 199
salak (I), 232
salak (II), 260
salamtüp, 199
salaş, 199
salgara (I), 299
salgara (II), 260
salgaraya, 291
salgıncı, 233, 284
salı, 59
salık (I), 302
salık (II), 202
salkın, 65
sallantı, 168
sallavcı, 260
sallı, 61
samira, 31
samramak, 317
samurdanmak, 317
san (I), 39
san (II), 21
san etmek, 333
sanalmak, 361
sanamak, 334
sanatmak, 361
sanau, 302
sanav, 302
sança, 260
sandal, 115
sandan, 113
sanısı kalın, 260
sanıt, 260
sañrau, 246
sañsız, 260
sap sémda, 366
sapan kulağı, 176
saplak, 153
saplama, 181
sargın, 299
sariağaç, 140
sariasma, 91
sariçibin, 88
sariğiburma, 134
sarıparmak, 108
sarisandal, 91
sarpan, 154
sarsınmak, 311
saruç, 239
sarul, 105

- sarvan**, 233
sası, 260
sathcan, 32
saut suv, 56
sav -1, 297
sav -2, 277
savacak, 187
savak (I), 260
savak (II), 187
savannamak, 334
savat (I), 25
savat (II), 59
savdal, 260
savdan, 296
savğa, 294
savran, 233
savrik, 260
savsal, 261
savsi, 261
savt -1, 154
savt -2, 143
savur (I), 164
savur (II), 69
say (I), 53
say (II), 239
saya (I), 205
saya (II) -1, 209
saya (II) -2, 226
saya (II) -3, 210
saya (III), 154
saya (IV), 230
sayacak, 154
sayılıcı, 233
sayıncı, 233
saylamak, 349
saylav, 305
saypmak, 311
szak (I) -1, 124
szak (I) -2, 56
szak (II), 34
sebelemek, 347
sebet, 154
sece, 168
seğ, 239
seğek, 154
seğerek, 120
seğirdim, 282
seğlemek, 340
sehen, 154
sekemeç, 195
sekemek, 195
seki (I), 42
seki (II), 195
seki (III), 202
sekialtı, 195
sekil, 31
sekilenmek, 311
sekirmek, 311
sekirtmek, 355
seklem (I), 271
seklem (II), 277
sekmen, 195
seksek, 179
sekte, 26
sektekkiç, 229
selbes, 246
sele, 168
selek, 267
selekmek, 346
selemek, 344
selfin, 83
selinti, 285
selmin, 160
selvi, 91
seme, 261
semink, 59
sençe, 195
sénçı, 195
senek, 154
senet, 154
sengi, 35
senir, 48
senit, 154
sepen, 63
sepilemek, 340
seplemek, 340
sepsi, 192
sér, sēr, 261
sérbolmak, 334
seren, 190
sergen, 137
serlik, 35
sermek, 182
serpek, 52

- serpin, 200
 serpitme, 207
 serpme (I), 191
 serpme (II), 168
 ses seğelmek, 317
 sevi, 280
 sey, 239
 seybaç, 132
 seyik, 39
 seyirdim, 79
 seyirsinnik, 261
 seyrik, 88
 sıdalak, 31
 sıdır, 164
 sıdmak, 317
 sığazlamak, 334
 sığırgözü, 101
 sığırkuyruğu, 101
 sıkız, 305
 sıklık, 154
 sıkma, 209
 sıkma -3, 210
 sıkman, 203
 sınarlanmak, 320
 sınıarlanmak, 346
 sinat, 64
 sındı, 181
 sındırmak, 311
 singın, 261
 sınık (I), 36
 sınık (II), 268
 sınık (III), 120
 sınıkçı, 233
 sınırsamak, 320
 sıpıtmak, 311
 sıpıtsız, 261
 sırğa, 217
 sırsısı, 138
 sirkıntı, 142
 sirkuv, 261
 sirkuvlanmak, 334
 sirkuvluk, 280
 sırlak, 282
 sırpata, 269
 sırsıl -1, 261
 sırsıl -2, 268
 sırtak, 246
 sıtara, 286
 sıtirasız, 261
 sıvkırmak, 311
 sıygiç, 138
 sıyırğa, 121
 sıyirtmek, 311
 sıymak, 357
 sıyrık (I), 261
 sıyrık (II), 176
 sıysız, 261
 sızğa, 44
 sızırma, 138
 sızkıt, 138
 sibek, 154
 sibi, 186
 sici, 140
 siğez, 121
 sihil, 48
 sikke, 164
 silbiş, 188
 silecek, 168
 silmiç, 188
 sin, 286
 sindel, 261
 sinekçadırı, 188
 sinekli, 261
 sinesiz, 261
 singil -1, 261
 singil -2, 85
 sinirlemek, 311
 sinirmek, 320
 sinit, 154
 sinlenmek, 346
 sinmek, 357
 sinne, 164
 sinsin, sînsîn, 115
 sinteme, 284
 sintine, 56
 sipi, 115
 sipi, 186
 sirik, 88
 sirken, 101
 sitil (I), 168
 sitil (II), 198
 sıvtinmek, 320
 sıy, 214
 sıyeç, 217

siyek, 164
 siyen siyen, 290
 siyer, 138
 siyilliot, 127
 siyim siyim, 290
 siyiş -1, 79
 siyiş -2, 75
 sofa, 154
 soğulmak, 353
 sohta, 132
 sohum, sohum, 277
 sokarık, 121
 sokrak, 121
 sokranmak, 334
 soku, 154
 sokum, 277
 sokur, 247
 sokurdamak, 334
 sokurdanmak, 334
 sokuriçeği, 23
 sokurtüyün, 23
 solamak, 359
 soluğan, 247
 solumak, 320
 soma, 140
 songüz, 71
 soñra, 68
 sonragı, 68
 sorkuç, 123
 sorkun, 115
 sormaşeker, 136
 sormuk, 188
 sorutmak, 334
 soslan taş, 214
 soya, 181
 soyacak, 154
 soyha, soyka, 287
 söbü (I), 282
 söbü (II), 282
 sögen, 184
 söğermek, 344
 sökel, 32
 sökenmek, 320
 sölpük, 138
 sölpüme, 317, 318
 sömekmek, 348
 sönge, 154

söven, 184
 sövge, 154
 söyke, 179
 söykeli, 247
 söykenmek, 320
 söz sav, 237
 ssap, 140
 sualçan, 89
 subay, 280
 suçeken, 94
 suçukmak, 334
 sudurlu, 261
 suluk, 164
 sulukluk, 196
 sulusepen, 63
 suluzırtlak, 110
 suluzırtlan, 132
 sumat -1, 154
 sumat -2, 168
 sumsak, 235
 sumsuk, 235
 sumsuklamak, 311
 sunam, 287
 sunturlu, 297
 sunum, 277
 susak, 154
 susam, 117
 susma -1, 213
 susma -2, 215
 susma -3, 168
 suuçtuğu, 56
 suvacık, 280
 suvalçan, 89
 suvarmak -1, 337
 suvarmak -2, 338
 suvarmılık, 116
 suvaşık, 269
 suvat, 56
 suvre, 226
 suyakaçan, 140
 süğmek, 353
 süğsük, 22
 süğsün, 22
 süksün, 22
 sülepe, 261
 sümdük, 261
 süme, 160

sümeği, 299
 sümeteye, 299
 sümeye, 299
 sümeyi, 299
 sümiye, 296
 sümmek, 351
 sümsüklemek, 312
 sümürmek, 320
 sümüye, 299
 süneğen, 237
 sünter, 113
 sürçalmak, 312
 süreç, 189
 süreğec, 154
 süreke (I), 295
 süreke (II), 52
 sürge, 176
 sürgüç, 155
 sürsalmak, 312
 sürselemek, 312
 sürtüke (I), 209
 sürtüke (II), 182
 sürük, 261
 sürütme, 209
 sürütme ağacı, 178
 sürüy, 95
 süsgün, 22
 süsmek, 314
 sütlük, 155
 süyek, 24
 süygen, 268
 süzegen, 261
 süzükmek, 347
 şabatkün, 70
 şabla, 101
 şağman, 113
 şahar, 202
 şahman, 113
 şahna (I), 233
 şahna (II), 286
 şahpaz, 268
 şakalak, 105
 şakı, 35
 şakrak, 91
 şakşak, 192
 şakşakı, 176
 şalak, 105

şalba, 101
 şaldır şuldur, 234
 şam, 277
 şamama, 105
 şamdarı, 113
 şamdarı eşiği, 124
 şaneşir, 196
 şankalak, 293
 şapır, 261
 şapırdaklı yağmur, 63
 şapırdım, 63
 şapla (I), 235
 şapla (II), 277
 şaplak, 235
 şaplaka, 235
 şapşak (I), 155
 şapşak (II), 261
 şapşal (I), 261
 şapşal (II), 155
 şaptal, 105
 şar (I), 207
 şar (II), 294
 şarka, 56
 şarlak, 56
 şaştıması, 132
 şavşal, 262
 şay, 140
 şaynak, 247
 şaytancel, 61
 şebit, 135
 şefit, 123
 şeğirt, 233
 şekek (I), 277
 şekek (II), 77
 şekek (III), 176
 şelevle, 277
 şellek, 301
 şelme, 212
 şelve, 302
 şemelek, 230, 372
 şemik, 24
 şenderde, 59
 şenhıyar, 110
 şenlik, 224
 şepit, 135
 şerevle, 277
 şeşmek, 343

- şeyşana, 181
 şeytanarabası, 189
 şeytangelini, 61
 şibıla, 61
 şığşırım, 63
 şıkdüşen, 168
 şılak, 217
 şılğınlı, 262
 şımal, 119
 şımarık, 52
 şımşırlak, 297
 şına, 185
 şındık, 286
 şıpıdık, 211
 şırana, 155
 şırlağanlı, 262
 şırlak, 282
 şırlamak, 348
 şıvga, 119
 şıvgın (I), 119
 şıvgın (II), 63
 şıvşıt, 282
 şibi, 83
 şibidik, 211
 şibiji, 141
 şibit, 301
 şif, 128
 şilor, 105
 şımbil, 35
 şımik, 24
 şınana, 183
 şınanay, 183
 şındık, 179
 şınık, 190
 şıp, 290
 şıpane, 196
 şıpdüştü, 169
 şıpidik, 211
 şıpir, 262
 şıpirdim, 262
 şıpitik, 211
 şıplemek, 334
 şıplin, 210
 şıpşıp, 211
 şırgil, 262
 şırtıl, 262
 şışek -1, 75
 şışek -2, 77
 şışgin, 262
 şıtil, 124
 şıvey şıvey, 291
 şıvli, 183
 şıvlilik, 136
 şıvşıt, 282
 şıvşitlemek, 334
 şöğ etmek, 334
 şöğbolmak, 334
 şöğluk, 305
 şöpar, 219
 şöor (I), 236
 şöor (II), 143
 şöor (III), 280
 şöorka, 45
 şööngöllü, 59
 şööngürde, 59
 şöörük, 28
 şulalamak, 339
 ta, 365
 tabak, 37
 taballamak, 314
 tabanyolu, 45
 tabılmak, 357
 tabışmak, 343
 tafana -1, 200
 tafana -2, 196
 tafsız, 262
 tagılmak, 312
 tağar, 155
 tahana, 196
 tahra, 155
 tahra -3, 184
 tahta, 52
 tahtaboş, 196
 tahtuka -2, 192
 taka (I), 169
 taka (II), 196
 takaz, 179
 takfa, 29
 takıldak, 187
 takım, 192
 takka, 226
 taklaka, 235
 taklamak, 349
 taktak, 169

- taktuka -1**, 155
tal, 116
tala, 47
talağaurūv, 37
talaka, 189
talamak, 361
talav, 33
talaz, 61
tallamak, 312
talvar, 199
talvar -5, 198
tamada, 268
tamak, 22
taman, 293
tamğa, 295
tamır, 126
tamlı, 181
tana, 75
tana gitmek, 334
tandır dineği, 155
tandırduvağı, 155
tanılğan, 268
tanıska, 293
tanyeli, 62
tap (I), 298
tap (II), 28
tapan (I), 176
tapan (II), 273
tapan (III), 155
tapındırık, 190
tapır (I), 42
tapır (II), 59
tapırtı, 59
tapıtmak, 312
taplak, 47
tapmak, 361
taprı, 59
tapsız, 262
tarak, 160
tarhun, 101
tarka, 178
tarkarın, 268
tartala, 136
tartma, 288
tas, 22
taslamak, 346
tasmal, 247
tastabaş, 287
taşası, 227
taşasma, 227
taşlama, 236
taşmaka, 94
tatarca, 35
tatlık, 212
tatluk, 155
tatüle, 127
tauş, 238
tav, 247
tav öreni, 42
tavalık, 169
tavan, 169
tavgana, 155
tavğorun, 205
tavlar, 169
tavsır, 302
tavşancık, 91
tavuk, 132
tavukkarası, 36
tay, 269
tayak, 179
taydaş, 218
taydırmak, 312
taygeldi, 270
taylak, 81
tazar, 291
tazcu, 233
te, 362
tebelleş olmak, 334
tebeşir, 155
tébrelmek, 312
tébretmek -1, 359
tébretmek -2, 349
tebsermek, 348
tecen, 155
teceren, 268
tecir, 233
teç -1, 169
teç -2, 155
teççe, 38
teftane, 262
tegene, 169
teğmen, 52
tehlemek, 346
tek durmak, 334

- tekesakalı**, 101
tekiş, 77
tekkeş, 105
tekleme, 278
telauruv, 33
telezimek, 318
telis, 188
teliz, 188
teltik, 292
tem, 295
tembere (I), 34
tembere (II), 127
temel, 229
Temirkazak, 66
temre, 34
temse, 298
ten, 218
tencere eęęi, 155
teneke, 210
tengerek, 160
tengerlek, 282
tenike, 210
tepecik, 286
tepelik, 169
teperotu, 108
tepir, 155
teplemek, 320
teppeten, 298
tepsirmek, 348
terek, 155
teren, 282
terevce, 161
tereze, 196
terezecabū, 169
terezi, 203
termiye, 122
ters, 300
teskire, 155
teş, 169
teşt, 169
teşti, 169
tete, 221
tetire, 119, 124
teval, 295
tevek, 119
tevil, 305
tevir, 305
tevir tevir, 305
teyek, 119
teyin, 94
teymek, 312
tezene, 186
tezerger, 161
tezimek -1, 312
tezimek -2, 334
tezimek -3, 314
tezimek -4, 312, 314
tezkere, 186
tezkire, 186
tezpişen, 139
tıbarmak, 353
tıbıka, 36
tığa, 75
tığan, 155
tığım, 278
tıhrın hava, 64
tıhtap, 298
tıkı, 278
tıkım, 278
tıkırcın, 229
tıkka, 31
tıktıkı, 262
tılı, 135
tılı basmak, 344
tılı tegene, 155
tımav, 33
tımbıl, 155
tınç, 298
tınçalmak, 334
tınçlık, 305
tınçlıksız, 270
tınçsız, 270
tıngıl, 156
tıngırdatmak, 334
tıngoş, 262
tıraf, 235
tırık, 247
tırız, 214
tırkalamak, 355
tırkık, 198
tırnış, 247
tıssak, 169
tış, 59
tışırıu, 219

tıdıruv, 219
tıdıruvluk, 219
tıtır, 239
tıtırtaş, 239
tıyınçlı, 298
tıyınçsız, 262
tızıklamak, 312
tızıklamak, 312
tıccce, 38
tıke, 138
tılçı, 262
tılek, 280
tıletmek, 334
tılil, 300
tılki (I), 156
tılki (II), 176
tılkiecek, 176
tılkiekuyruğu -1, 101
tılkiekuyruğu -2, 104
tılle, 156
tıllim, 292
tılsız, 247
tımınnı, 278
tıngıldemek, 314
tıngoz, 262
tınkır, 169
tınkoz, 262
tıñrek, 282
tınsız, 247
tır, 42
tıre, 161
tırebüzen, 196
tırendez, 268
tırfil, 102
tırki (I), 156
tırki (II), 169
tırmen, 187
tırşe, 188
tırşelemek, 340
tısentı, 63
tıtırek, 183
tıyek, 119
tıyin, 94
tıyirmek, 344
tıof, 124
tıoflamak, 344
tıogu, 77

toğtamak, 312
toğtatmak, 312
toka, 169
tokat, 205
tokduru, 91
toklu, 76
tokluman, 78
tokmaklanmak, 318
tokorcun, 180
tokuç, 169
tokurcak, 169
tokurcu (I), 169
tokurcu (II), 215
tokurcu (III), 278
tokurcuk, 178
tol (I), 205
tol (II), 199
tol (III), 289
tol (IV), 193
tola, 216
tolalı, 247
tomak (I), 212
tomak (II), 247
tomas, 247
tombalak (I), 247
tombalak (II), 73
tomsalak, 182
tonbozma, 227
tonç, 289
topaç, 156
topak, 135
topalak, 132
topan, 169
toprak çal, 42
topraköküzü, 77
topur, 43
tor (I), 270
tor (II), 208
tor (III), 169
toraka, 180
torlak, 247
tormuk, 192
torp, 65
tortor (I), 247
tortor (II), 89
torum, 81
tosarmak, 334

- tosbağa, 94
 toskabağa, 94
 toşarmak, 335
 totruk, 262
 totsak, 223
 totuş, 262
 tovga, 140
 toyka, 180
 toylak, 262
 tozak, 129
 tozaklanmak, 350
 tozcu, 233
 töbür, 74
 tök (I), 24
 tök (II), 262
 tök gelmek, 351
 tökezmek, 312
 tökmek, 312
 tökmekan, 102
 töm, 282
 tömbek, 43
 töme, 43
 tömek, 43
 tönge (I), 262
 tönge (II), 135
 töngüllemek, 318
 tönbürlemek, 318
 töre, 305
 törtlü, 81
 töblemek (I) -1, 337
 töblemek (I) -2, 335
 töblemek (II), 355
 tuban (I), 296
 tuban (II), 282
 tufran, 156
 tuguk, 83
 tuğar, 73
 tuğlak, 136
 tukum, 224
 tul, 262
 tulumşak, 33
 tum, 278
 tuman, 210
 tuncuk, 263
 tuncukmak (I), 314
 tuncukmak (II), 322
 tuncukmak (III), 341
 tura (I), 230
 tura (II), 59
 turdurmak, 312
 turfan, 156
 turma (I), 108
 turma (II), 202
 turmak, 312
 tut, 106
 tutak, 284
 tutamak, 156
 tutarı, 35
 tutgu, 300
 tutku, 170
 tutma, 233
 tutmaç, 140
 tutuk, 226
 tuturuk, 182
 tuvgan, 219
 tuzla (I), 43
 tuzla (II), 47
 tuzlukara, 122
 tuztaşı, 53
 tüğmek, 312
 tük, 26
 tülek, 263
 tülemek (I), 318
 tülemek (II), 358
 tületmek, 352
 tülü, 73
 tülüşah, 117
 tümçek, 161
 tümsekgaga, 43
 tünbül, 43
 tünek, 193
 tüp, 59
 tüpsüz, 305
 türe, 224
 türtü, 126
 türüdü, 263
 tütsü, 132
 tüye, 80
 tüymek, 312
 tüyüş, 235
 tüyüşmek, 313
 tüyüşücü, 263
 tüz, 268
 tüzlük, 300

- u**, 239
uānık, 74
uca, 192
uccam, 141
üç, 22
uçkun, 263
udvan, 156
ufruk, 93
ug, 53
uğra çekmiş, 301
uğralanmak, 348
uğru, 263
uğruman, 78
uğrun, 301
uğrun uğrun, 305
uğum, 280
uğunmak (I), 318
uğunmak (II), 351
uğur, 59
ukmak, 335
ulaf, 113
ulak (I), 233
ulak (II), 216
ulak (III), 74
ulak (IV), 305
ulgar, 118
ulgut, 287
ulkaş, 305
ulu gici, 224
uluğlamak, 335
ulumak, 341
umar, 305
umma, 36
umur, 121
umurlamak, 349
urçuk, 161
urgan, 120
urguy, 89
urlamak, 335
urlatmak, 361
ürünmek, 313
usca, 296
uşguvur, 132
uşum, 263
utaşmak, 355
utlu, 268
utmak, 352
utun, 287
utuzmak, 352
üv, 233
üvculuk, 233
uvî, 91
uvuz, 137
uy, 362
uya, 205
uyalçak, 268
uyaldırmak, 335
uyalğan, 268
uyalmak, 335
uyalmaz, 263
uyaltmak, 335
uyalüvçu, 268
uyan, 164
uyarmak, 352
uyat, 280
uyatlık, 21
uyku semesi, 305
uykuluk, 24
uylaşmağ, uylaşmak, 335
uynaşmak, 335
uyut, 56
uyutma, 132
uz, 268
uz (II), 263
üçgül, 302
üdegi, 224
üflez, 183
üğünmek, 350
üğürtlemek, 349
ülçermek, 352
üleşik, 190
üleşmek, 349
üleştirmek, 349
ülfer, 118
ülkerçiçeği, 118
ülü (I), 227
ülü (II), 287
ülübe, 108
ülübü, 109
ülük (I), 156
ülük (II), 170
ülüş, 132
ülvan, 280
ümük -1, 24

ümük -2, 25
ümüklü, 64
ünke, 278
ünnemek, 359
ünü malim, 362
ürenmek, 345
üretme, 239
üretmek, 345
ürge, 116
ürkü, 280
ürü, 205
ürü yaymak, 337
ürün (I), 137
ürün (II), 278
üründürmek, 337
ürüye kaldırmak, 337
üsgüf -1, 213
üsgüf -2, 192
üsgülü, 161
üskadim, 69
üskes, 300
üsküdar, 176
üsküle, 161
üsküre -1, 156
üsküre -2, 184
üslük, 208
üstembelik, 305
üstembellik, 305
üstenkuplu, 170
üstübü, 128
ütküy, 104
ütmek, 344
ütük, 263
üvez, 89
üy, 193
üybaşı, 198
üykü, 39
üytübü, 170
üyüklemek, 349
üzlet, 59
üzlük, 156
üzülmek, 318
üzüm erik, 105
vağilti, 238
vañgırdak, 89
varyoz, 178
vazvazlamak, 318

vele, 224
velli, 362
velveç, 298
verveç, 208
vesek, 284
vicık vicık, 297
vıgılı, 278
vılık, 53
vırrık, 263
vidi, 362
vih, 362
vili, 362
viri, 362
vit vit, 364
vö, 363
vov, 363
vuran ağacı, 170
yaa, 366
yaalık, 213
yaarnı, 22
yabır, 77
yadırgı, 223
yagaz, 263
yağardıç, 116
yağır (I), 22
yağır (II), 263
yağırını, 23
yağlıh, yağlık, 213
yağmaçur, 132
yağmurçe, 93
yağnal, 295
yağrı, 23
yağrık, 156
yağrın, 23
yaka -1, 59
yaka -2, 201
yakı, 35
yalabık (I), 282
yalabık (II), 268
yalabımak, 347
yalah, yalak (I) -1, 164
yalah, yalak (I) -2, 170
yalah, yalak (I) -3, 156
yalah, yalak (II), 263
yalaka, 263
yalakçı, 233
yalandırmak, 335

- yalbirt**, 62
yalçı, 48
yalgın, 240
yalık, 263
yalım, 299
yalım atmak, 347
yalın (I), 296
yalın (II), 48
yalkı (I), 297
yalkı (II), 67
yalkı (III), 143
yallı, 263
yalpak, 263
yamaç, 59
yamdınmak, 335
yamık, 282
yamışmak, 313
yanarca, 182
yanışık, yanaşık, 218
yancı, 233
yancık, 181
yandağ, yandak, 102
yandımalamadım, 215
yangal, 302
yanıkara -1, 37
yanıkara -2, 39
yanıkara -3, 34
yanku, 238
yanlama (I), 59
yanlama (II), 164
yanma, 35
yannama (I), 59
yannama (II), 164
yansılamağ, yansılamağ, 335
yanslamak, 335
yañşah, yañşak, 263
yanyalıç, 95
yapal, 120
yapma, 31
yaprak, 176
yaprı, 247
yaraotu, 127
yaraş, 263
yardakçı, 263
yarenkilidi, 227
yarenlik -1, 218
yarenlik -2, 237
yargacı, 31
yargın (II), 288
yarı, 156
yārık, 180
yarılğan, 46
yarımca, 186
yarışık, 300
yarıştırmak, 335
yarkamak, 339
yarlağān, 156
yarlığan, 156
yarma, 113
yarşak, 263
yasaksavan, 294
yastım, 282
yaş, 71
yaşalamak, 358
yaşar, 81
yaşmağ, 208
yat, 223
yatak, 206
yatalık, 33
yatık, 157
yatmaç, 216
yatyaramaz, 264
yava, 305
yavaşa, 164
yavaşı, 164
yavaşık, 37
yavrağzı, 118
yavşah, yavşak, 89
yavuhlu, yavuklu, 227
yayasa, 120
yayılgan, 125
yaykara, 237
yaykın, 43
yaylım, 206
yaymak, 337
yaynıkmak, 335
yaynıktırmak, 335
yazgaç, 189
yazgıç, 233
yazı, 47
yazma, 208
yazmış, 78
yea, 366
Yedikardaş, 66

- Yedikardaşlar**, 67
Yedikardeşler, 67
Yedikör, 67
yegenmemek, 356
yekemek, 318
yekinmek, 313
yekte, 210
yeldirmek, 335
yeleç, 48
yelek (I), 30
yelek (II), 81
yelese, 93
yelfe (I), 264
yelfe (II), 91
yelkuvan, 264
yellik, 170
yelloz, 264
yelmek, 335
yelyudan, 264
yemeni, 212
yemete, 157
yemiş:, 106
yemlik, 102
yemşi, 107
yencelemek, 313
yengi, 300
yenişmek, yeñişmek, 356
yenli, 278
yepindi, 139
yer apkunu, 46
yer bağırsağı, 89
yerçel, 268
yerdutu, 106
yerküpelisi, 118
yerme, 335
yerotu, 108
yertmeç, 268
yeyni, 278
yıǵal, 52
yıǵınah, yıǵınak, 56
yılanbalı, 126
yılanbıçağı, 118
yılanohlağısı, 89
yıldız sağılmak, 347
yılgı, 95
yılma, 48
yımızık, 293
yıprak, 291
yıpratmak, 335
yırkan, 39
yırlamak, 356
yırlıǵ, 268
yi, 364
yiǵ, 239
yiǵdin, 143
yiǵe, 270
yikte, 210
yilek, 81
yilen, 264
yiletmek, 359
yilpik, 33
yimete, 157
yimlik, 102
yin, yiñ, 214
yincelemek, 313
yini, 222
yirmek, 344
yirotu, 109
yitmek, 313
yiv, 48
yivemek, 340
yyiden, 121
yyiyinti, 142
yyimek, 341
yobaz, 264
yocumak, 335
yoǵun, 271
yol, 225
yolağ, yolak (I), 45
yolağ, yolak (II), 295
yollamış, 225
yoluk, 247
yonuz eriği, yonuz erī, 106
yoo, 366
yorak (I), 216
yorak (II), 48
yorakçı, 233
yordam, 278
yorga, 236
yorgaca, 33
yoş, 67
yoşanmak, 341
yoşuk, 216
yoşumak, 342

- yoşumak -3, 336
 yova, 96
 yovanta, 96
 yoydurmak, 361
 yoymak (I), 361
 yoymak (II), 336
 yoyulmak, 342
 yozalmak, 342
 yön, 59
 yöndemsiz, 292
 yönelek, 59
 yönlü, 298
 yöre (I), 59
 yöre (II), 142
 yöreme (I), 176
 yöreme (II), 170
 yörleğen, 34
 yörüdüm, 79
 yöşermek, 347
 yuğruk, 180
 yuka (I), 282
 yuka (II), 135
 yuka (III), 268
 yumalak, 282
 yumma, 227
 yummak, 355
 yumuş, 233
 yumuşacık, 229
 yumuşcu, 268, 373
 yunağ, yunak, 196
 yunmak, 320
 yuntu, 56
 yurt (I), 191
 yurt (II), 193
 yusufu, 110
 yuvak, 170
 yuvak ağacı, 170
 yuvalak, 132
 yuvmak, 339
 yüğ, 43
 yüğrük (I), 268
 yüğrük (II), 34
 yüğsünmek, 336
 yüğürtmeç, 78
 yüklü, 247
 yüksürmek, 361
 yülemek, 355
 yületmek, 340
 yünemek, 338
 yüre, 59
 yüremek, 336
 yüyrülmek, 321
 zaç, 239
 zağ, 52
 zağar, 247
 zağmak (I), 313
 zağmak (II), 351
 zalıkıldı, 126
 zarpın, 200
 zartalak, 281
 zavar, 142
 zavrak (I), 110
 zavrak (II), 196
 zavrak (III), 157
 zavzak, 196
 zaybak, 264
 zaylak, 247
 zebellā, 247
 zegerdan, 192
 zegerek, 121
 zeklenmek, 336
 zellet, 143
 zelve, 176
 zencirci, 233
 zencirkemiği, 24
 zeppekçi, 264
 zergeni, 200
 zerlemek, 336
 zernezebil, 264
 zavar, 142
 zevk etmek, 336
 zeyrek, 121
 zeytungara, 273
 zıba, 247
 zıbgın, 29
 zıbın, 210
 zıbir toprak, 52
 zıbitmak -1, 313
 zıbitmak -2, 336
 zığ, 281
 zığarmak, 336
 zığır, 47
 zığlatma, 109
 zıka, 102

- zıkra**, 264
zıkramak, 336
zılamak, 313
zılgar, 281
zılgiç, 237
zılgiç gibi, 296
zılgin, 237
zılgiç, 247
zılkiç, 237
zıllık, 264
zıllım, 300
zıllımak, 336
zılmak (I), 313
zılmak (II), 336
zımara, 237
zimbıklamak, 313
zımzırtlak, 264
ziñarmak, 336
zingirtı, 60
zınka vurma, 235
zınlamak, 349
zıpgın, 29
zıpır gibi, 247
zıprama, 248
zırbık, 53
zırbıncık, 57
zırbınmak, 313
zırlak, 282
zıvırtı, 237
zıvra, 53
ziybıncak, 282
ziylak, 282
ziymak, 313
zibidi, 264
zibillik, 192
zilbıncak, 282
zile, 170
zilkar, 97
zimzort, 264
zincifle, 239
zirgidi, 264
zivle, 176
zobu (I), 248
zobu (II), 181
zobu (III), 233
zobunduruk, 180
zoğ, 122
zopcuk, zopçuk, 248
zoral, 264
zorlanmak, 318
zubun, 210
zülbiye, 132
zümbek, 96
zünbek, 97